

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ (TYMM) ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AVRUPA KONSEYİ DİJİTAL VATANDAŞLIK EĞİTİMİ (DVE) PLANLAYICISI ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

**TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ (TYMM) ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AVRUPA
KONSEYİ DİJİTAL VATANDAŞLIK EĞİTİMİ (DVE) PLANLAYICISI ÇERÇEVESİNDE
İNCELENMESİ**

TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI

Eğitim Araştırmaları Daire Başkanlığı

Temmuz, 2025

GENEL KOORDİNATÖR

Prof. Dr. Cihad DEMİRLİ

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı

KOORDİNATÖR

H. Nur KİRAZ AKKAŞ

Daire Başkanı

YAZARLAR

Dr. Emine ŞİMŞEK

Millî Eğitim Uzmanı

Dr. Fatma GÖZALAN ÇİÇEK

Millî Eğitim Uzmanı

DİL İNCELEME

Özlem GÜNER

Şube Müdürü

Kadriye ÖĞÜT

Başöğretmen

Şebnem Betül AKALIN

Uzman Öğretmen

GRAFİK TASARIM/DİZGİ

Burcu Esmâ KUŞ

Başöğretmen

Neslihan BAL

Öğretmen

ISBN: 978-975-11-9028-4

Bu yayının tüm hakları T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına aittir. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının izni olmaksızın yayımın tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

ÖN SÖZ

Dijital teknolojilerin yaşamın her alanını etkilediği günümüzde kişilerin yalnızca teknoloji kullanıcısı değil aynı zamanda üreticisi olmaları ve dijital vatandaşlar olarak yetişmeleri önem taşımaktadır. Bu doğrultuda eğitim sistemlerinin bir görevi de dijital dünyanın sunduğu fırsat ve risklere hazırlamayı içermelidir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) ile yetkin ve erdemli şahsiyetler yetiştirme yaklaşımı doğrultusunda kapsamlı bir dönüşüm gerçekleştirilmektedir. TYMM çağa uygun gelişimini gözetten bir yaklaşım ortaya koymaktadır. Bu bağlamda dijital vatandaşlık da yalnızca bir teknoloji eğitimi alanı olarak değil, öğrencilerin dijital dünyada var olma biçimlerini şekillendiren temel bir yetkinlik olarak değerlendirilmiştir.

Dijital vatandaşlık eğitiminin erken yaşlardan itibaren yapılandırılması kişilerin dijital dünyada karşılaşabilecekleri sorunlara karşı farkındalık geliştirmeleri, çevrim içi ortamlarda doğru, güvenli ve duyarlı biçimde hareket etmeleri ve dijital haklarını bilinçli bir şekilde kullanmaları açısından önemlidir.

Bu nedenle TYMM çerçevesinde geliştirilen ve 2024-2025 eğitim öğretim yılı itibarıyla kademeli olarak uygulamaya konulan öğretim programlarının dijital vatandaşlık kavramını nasıl ele aldığına yönelik sistematik bir analiz yapılması hem mevcut durumun ortaya konulması hem de gelecek politikalara yön vermesi bakımından değerlidir.

Bu rapor TYMM çerçevesinde geliştirilen Okul Öncesi Eğitim Programı ile 25 derse ait öğretim programlarının dijital vatandaşlığın farklı boyutlarını hangi düzeyde içerdiğini ortaya koymaktadır. Yapılan analizler sonucu elde edilen bulgular öğretim programlarının dijital vatandaşlık temasını nasıl yapılandırığına dair önemli ipuçları sunmakta ve bu alandaki gelişim alanlarını görünür kılmaktadır. Aynı zamanda raporda Avrupa Komisyonu tarafından geliştirilen dijital vatandaşlık kazanımları ile TYMM programlarına yönelik kıyaslamalar içermektedir.

Raporun hazırlanmasında emeği geçen çalışma arkadaşlarıma teşekkür eder ve bu çalışmanın hem eğitim politikalarımıza hem de sahada yürütölen öğretim faaliyetlerine nitelikli katkılar sunmasını temenni ederim.

Prof. Dr. Cihad DEMİRLİ

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	4
TABLolar LİSTESİ.....	9
ŞEKİLLER LİSTESİ	9
1. GİRİŞ	12
2. ALAN YAZINI TARAMASI	14
2.1. POLİTİKA VE STRATEJİ BELGELERİNDE DİJİTAL VATANDAŞLIK	14
2.1.1. Kalkınma Planlarında Dijital Vatandaşlık.....	14
2.1.2. Millî Eğitim Bakanlığının 2024-2028 Stratejik Planı	15
2.1.3. Dijital Türkiye ve e-Devlet Platformları.....	17
2.1.4. Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi (2021–2025)	18
2.1.5. Eğitimde Yapay Zekâ Politika Belgesi ve Eylem Planı (2025-2029).....	19
2.1.6. Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı (2024-2028)	21
2.1.7. Uluslararası Stratejik Belgelerde Dijital Vatandaşlık Yaklaşımları.....	22
2.1.7. Millî Eğitim Temel Kanunu	27
2.1.8. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK)	28
2.1.9. Öğretmenlik Meslek Kanunu	29
2.1.10. Çocukların Dijital Ortamlarda Korunmasına Yönelik Yasal Düzenlemeler	29
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	30
2.2.1. Öğretim Programları ve Uygulamaları Bağlamında Dijital Vatandaşlık	30
2.2.2. Öğrenci Düzeyinde Dijital Vatandaşlık Farkındalığı ve Davranışları.....	32
2.2.3. Öğretmen, Öğretmen Adayları ve Eğitim Ortamları Açısından Dijital Vatandaşlık.....	32

2.3. TÜRKİYE’DE DİJİTAL VATANDAŞLIK UYGULAMALARI	33
2.3.1. e-Devlet Uygulamaları	34
2.3.2. Dijital Vatandaşlık Kursu [Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA)]	34
2.3.3. Dijital Vatandaşlık Eğitimini Destekleyenler Ağı (DCE Network)	34
2.3.4. Millî Eğitim Bakanlığı Bakanlık Yönetim Sistemi (MEBBYS)	35
2.3.5. Diğer Uygulamalar	35
2.4. TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ (TYMM) ÇERÇEVESİNDE DİJİTAL VATANDAŞLIK.....	36
2.5. ÇALIŞMANIN AMACI VE ARAŞTIRMA SORULARI	42
3. YÖNTEM	43
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	43
3.2. VERİ TOPLAMA SÜRECİ	43
3.3. VERİ ANALİZİ SÜRECİ.....	44
4. BULGULAR.....	52
4.1. GENEL BULGULAR	52
4.1.1. TYMM Okul Öncesi Eğitim Programı’nda Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	60
4.1.2. TYMM ilkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (1, 2, 3 ve 4. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	61
4.1.3. TYMM ilkokul Matematik Dersi Öğretim Programı’nda (1, 2, 3 ve 4. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	63
4.1.4. TYMM Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı’nda (3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	66
4.1.5. TYMM Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nda (1, 2 ve 3. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	68

4.1.6. TYMM İnsan Hakları, Demokrasi ve Vatandaşlık Dersi Öğretim Programı'nda (4. Sınıf) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	69
4.1.7. TYMM Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	73
4.1.8. TYMM Ortaokul Matematik Dersi Öğretim Programı'nda (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular.....	75
4.1.9. TYMM Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda (4, 5, 6 ve 7. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	77
4.1.10. TYMM T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı'nda (8. Sınıf) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	79
4.1.11. TYMM Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıf) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	80
4.1.12. TYMM Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı'nda (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular.....	82
4.1.13. TYMM Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programı'nda (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	83
4.1.14. TYMM Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda (9, 10, 11 ve 12. Sınıf) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	85
4.1.15. TYMM Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı'nda (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular.....	86
4.1.16. TYMM Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programı'nda (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular.....	88
4.1.17. TYMM Temel Dinî Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda (9. Sınıf) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	89
4.1.18. TYMM Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda (Hazırlık, 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	90
4.1.19. TYMM Matematik Dersi Öğretim Programı'nda (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	92

4.1.20. TYMM Fizik Dersi Öğretim Programı'nda (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	93
4.1.21. TYMM Kimya Dersi Öğretim Programı'nda (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	95
4.1.22. TYMM Biyoloji Dersi Öğretim Programı'nda (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	97
4.1.23. TYMM Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	98
4.1.24. TYMM Felsefe Dersi Öğretim Programı'nda (10 ve 11. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	100
4.1.25. TYMM Tarih Dersi Öğretim Programı'nda (9, 10 ve 11. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	102
4.1.26. TYMM T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı'nda (12. Sınıf) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular	103
4.2. BULGULARIN ÖZETİ.....	105
5. TARTIŞMA	107
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	111
KAYNAKÇA	114
Ek 1: Avrupa Konseyi Dijital Vatandaşlık Eğitimi (DVE) Planlayıcısı.....	120
Ek 2: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programlarında Dijital Vatandaşlık...	126

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Dijital Okuryazarlık Bütünleşik Beceriler ve Süreç Bileşenleri (OB2).....	38
Tablo 2. Vatandaşlık Okuryazarlığı Bütünleşik Beceriler ve Süreç Bileşenleri (OB6)...	40
Tablo 3. Dijital Vatandaşlık Temasına Doğrudan Yer Veren Diğer Süreç Bileşenleri...	41
Tablo 4. Ribble (2015, 2021) ve DVE Planlayıcısına (Council of Europe, 2025a) Göre Dijital Vatandaşlık Boyutlarının Karşılaştırmalı Özeti.....	47
Tablo 5. Dijital Vatandaşlığın Dokuz Boyutu (Council of Europe, 2025a)	49
Tablo 6. TYMM Öğretim Programlarında DVE Planlayıcısı (Council of Europe, 2025) Dijital Vatandaşlık Boyutlarına Göre Öğrenme Çıktılarının Sayısı ve Dağılımı	53

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne Genel Bakış	37
Şekil 2. Ribble'a (2015, 2021) Göre Dijital Vatandaşlık Temaları.....	45
Şekil 3. DVE Planlayıcısına Göre Dijital Vatandaşlık Boyutları.....	46
Şekil 4. Dijital Vatandaşlık Temalı Öğrenme Çıktılarının Ortalaması.....	57
Şekil 5. Öğretim Programlarında Dijital Vatandaşlık Temalı Öğrenme Çıktılarının DVE Planlayıcısı Dijital Vatandaşlık Boyutlarına Göre Dağılımı.....	59
Şekil 6. Okul Öncesi Eğitim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	60
Şekil 7. İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	62
Şekil 8. İlkokul Matematik Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	64
Şekil 9. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	66

Şekil 10. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	68
Şekil 11. Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	73
Şekil 12 Ortaokul Matematik Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	76
Şekil 13. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	78
Şekil 14. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4-8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	81
Şekil 15. Peygamberimizin Hayatı Dersi (5-8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	82
Şekil 16. Kur'an-ı Kerim Dersi (5-8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	83
Şekil 17. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	85
Şekil 18. Peygamberimizin Hayatı Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	87
Şekil 19. Kur'an-ı Kerim Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	88
Şekil 20. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	90
Şekil 21. Matematik Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	92

Şekil 22. Fizik Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	94
Şekil 23. Kimya Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	95
Şekil 24. Biyoloji Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	97
Şekil 25. Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	99
Şekil 26. Felsefe Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	100
Şekil 27. Tarih Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı	102
Şekil 28. Bulgulara İlişkin Özet	106
Şekil 29. Öneriler	111

1. GİRİŞ

Dijital teknolojilerin hızla gelişmesi ve yaşamın her alanına entegre olması bireylerin dijital ortamlarda etkin, etik ve sorumlu bir şekilde var olmalarını zorunlu kılmaktadır. Çevrim içi ve yüz yüze etkileşim alanlarının giderek iç içe geçmesi vatandaşlık kavramının geleneksel sınırlarının ötesine taşınmasına neden olmuş ve bu bağlamda "dijital vatandaşlık" kavramı alan yazınında yer edinmiştir (Kim & Choi, 2018).

Dijital vatandaşlık; bireylerin dijital teknolojileri bilinçli, güvenli, etik ve sorumlu biçimde kullanmalarını içeren çok boyutlu bir kavramdır. Bu kavram dijital erişim, dijital iletişim, dijital etik, dijital güvenlik, dijital okuryazarlık gibi çeşitli alt boyutları kapsamaktadır (Choi vd., 2017). Mayıs 2025'te Strasbourg'da düzenlenen ilk Dijital Vatandaşlık Eğitimi Forumu'nda tanıtılan Dijital Vatandaşlık Eğitimi Planlayıcısında (DVE Planlayıcısı: DCE Planner – A Curriculum Framework for Digital Citizenship Education) dijital vatandaşlık on boyut ile ele alınmıştır: i. erişim ve kapsayıcılık, ii. öğrenme ve yaratıcılık, iii. medya ve bilgi okuryazarlığı, iv. etik ve empati, v. sağlık ve dijital iyilik hâli, vi. dijital olarak var olma ve iletişim, vii. aktif katılım, viii. haklar ve sorumluluklar, ix. gizlilik ve güvenlik ve x. tüketici farkındalığı (Council of Europe, 2025a). "Okulda Dijital Vatandaşlık Çerçevesi"nde ise dijital vatandaşlık Ribble (2015) tarafından dokuz başlık altında toplanmıştır: i. dijital erişim, ii. dijital ticaret, iii. dijital iletişim, iv. dijital okuryazarlık, v. dijital etik, vi. dijital hukuk, vii. dijital hak ve sorumluluklar, viii. dijital sağlık ve ix. dijital güvenlik.

Günümüzde dijital teknolojiler; bireylerin bilgiye erişim, iletişim, öğrenme, üretim ve toplumsal katılım biçimlerini köklü bir biçimde dönüştürmüştür. Bu çerçevede dijital vatandaşlık eğitimi 21. yüzyılın vazgeçilmez eğitim alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır (Ribble, 2021). Dijital vatandaşlık eğitimi bireylerin yalnızca teknoloji kullanıcıları olarak değil aynı zamanda çevrim içi ortamlarda hak ve sorumluluklarının farkında olan, etik değerlere duyarlı, bilgiyi eleştirel biçimde değerlendirebilen dijital toplumun etkin üyeleri olarak yetişmelerini amaçlamaktadır (James vd., 2019). Dijital vatandaşlık eğitiminin erken yaşlarda başlatılması ve zorunlu eğitim süresi boyunca sistemli bir şekilde sürdürülmesi büyük önem arz etmektedir. Dijital medya ile tanışma yaşının giderek düştüğü günümüzde çocuklar okul öncesi dönemden itibaren dijital cihazlarla etkileşim kurmaya başlamaktadır. Bu erken etkileşim çocukların dijital

dünyayı algılama biçimini ve dijital ortamlara yönelik tutumlarını doğrudan etkilemektedir (Akkoyunlu & Pınar, 2024; Ohler, 2011).

Okul öncesinden başlayarak ilkokul ve ortaokul düzeyinde dijital vatandaşlık eğitimi öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerini artırmakta ve öğrencilere dijital ortamlarda karşılaşılabilecekleri etik sorunlara karşı farkındalık kazandırmaktadır (Choi, 2016; Ng, 2012). Öğrencilerin çevrim içi ortamlara haklarını bilerek katılım göstermeleri onları dijital demokrasinin etkin birer unsuru hâline getirmektedir (Ribble, 2012). Emejulu ve McGregor'e (2016) göre ortaöğretim düzeyinde dijital vatandaşlık eğitimi daha derinlemesine bir içerikle ele alınmalı ve sosyal medya davranışları, dijital kimlik oluşturma, içerik üretiminde etik sorumluluklar gibi konulara odaklanmalıdır. Bu yaş grubunda sıkça karşılaşılan siber zorbalık, dijital mahremiyet ihlalleri ve dijital bağımlılık gibi sorunlara karşı öğrencilerin bilinçli davranmaları hedeflenmelidir.

Söz konusu bu raporda ulusal ve uluslararası araştırmalarda dijital vatandaşlık kavramına nasıl yer verildiğinin araştırılması ve Türk eğitim sistemi içinde dijital vatandaşlık kavramının öğretim programları aracılığıyla nasıl yapılandırıldığının analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli çerçevesinde geliştirilen Okul Öncesi Eğitim Programı ve ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim düzeylerinde toplam 25 dersin öğretim programları incelenmiş ve bu programlarda “dijital vatandaşlık” kavramına ders ve sınıf düzeyinde ne ölçüde yer verildiği araştırılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda dijital vatandaşlık eğitiminin eğitim politikalarına nasıl daha etkin bir şekilde entegre edilebileceğine yönelik öneriler sunulmuştur.

2. ALAN YAZINI TARAMASI

2.1. POLİTİKA VE STRATEJİ BELGELERİNDE DİJİTAL VATANDAŞLIK

Dijital vatandaşlık kavramının eğitimden toplumsal katılıma, bireysel haklardan ulusal güvenliğe kadar uzanan geniş etkileri, ulusal ve uluslararası düzeyde politika yapıcılarının dikkatini çekmiş ve bu kapsamda çeşitli strateji belgelerinde, eylem planları ve yasal düzenlemelerde bu konuya yer verilmiştir. Türkiye’de son yıllarda dijitalleşme sürecine uyum sağlamak amacıyla hazırlanan kalkınma planları, strateji belgeleri ve diğer yasal metinlerde de dijital vatandaşlık doğrudan ya da dolaylı biçimde ele alınmakta ve böylece bireylerin dijital ortamlardaki sorumlu ve bilinçli davranışlarını desteklemeyi hedefleyen politikalar geliştirilmektedir. Bu bölümde Millî Eğitim Bakanlığının (MEB) stratejik planları, Dijital Türkiye ve e-Devlet belgeleri, Yapay Zekâ Stratejisi, Siber Güvenlik Stratejisi, Öğretmenlik Meslek Kanunu gibi çeşitli belge ve düzenlemeler incelenerek dijital vatandaşlık kavramının bu belgelerde nasıl tanımlandığı, hangi boyutlarının ön plana çıkarıldığı ve eğitimle ilişkilendirilip ilişkilendirilmediği analiz edilmiştir. Bu inceleme Türkiye’nin dijital vatandaşlık kavramını politika uygulamalarına nasıl taşıdığına dair bütüncül bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır.

2.1.1. Kalkınma Planlarında Dijital Vatandaşlık

Dijital dönüşümün toplumsal, ekonomik ve yönetim alanlardaki etkileri kalkınma planlarında dijital vatandaşlıkla bağlantılı yeni hedef ve politika alanlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu bağlamda Türkiye’nin 2024-2028 yıllarını kapsayan On İkinci Kalkınma Planı’nda dijitalleşme, kamu hizmetlerinin dönüşümü ve eğitim sisteminin yeniden yapılandırılması gibi birçok alanda dijital vatandaşlıkla ilgili politikalara yer verildiği görülmektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı, 2023).

Planın “Adaleti Esas Alan Demokratik İyi Yönetişim” başlıklı bölümünde kamusal hizmetlerin şeffaf, katılımcı ve erişilebilir biçimde sunulması gerektiği vurgulanırken bu hedef doğrultusunda dijitalleşme sürecinin kamu yönetimine entegre edilmesi temel bir strateji olarak öne çıkmaktadır. On Birinci Kalkınma Planı’nda yer alan “e-Devlet Uygulamaları” başlığı bu kapsamda genişletilmiş ve On İkinci Kalkınma Planı’nda “Dijital Devlet” kavramı altında yeniden tanımlanmıştır. Dijital Devlet yaklaşımı kamu

hizmetlerinin bütüncül, kullanıcı odaklı ve katılımcı bir yaklaşımla sunumunun yaygınlaştırılmasını amaçlamaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı, 2023, s. 233).

Eğitim alanında ise dijital vatandaşlıkla doğrudan ilişkili birçok politika ve tedbir dikkat çekmektedir. Kalkınma Planı eğitim politikalarının yalnızca bilgi aktarımına odaklanmakla kalmayıp bireylerin bilgiyi güvenilir kaynaklardan elde edebilme, eleştirel düşünme ve problem çözme gibi üst düzey bilişsel becerilerini geliştirmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu doğrultuda öğretim programlarının bireyselleştirme, erişilebilirlik ve çeşitlendirme ilkeleri çerçevesinde yeniden yapılandırılacağı ve dijital teknolojilerin etkin şekilde bu programlara entegre edileceği belirtilmiştir (s. 44).

Özellikle 667 ve 669. politika maddelerinde dijital vatandaşlıkla ilişkili eğitim hedeflerine açık bir şekilde yer verilmektedir (s. 154-155):

- *667. Eğitimde teknolojinin doğru kullanımı sağlanacak, teknoloji okuryazarlığı artırılacak ve teknoloji kullanımından kaynaklı eşitsizlikler azaltılacaktır.*
 - *667.1. Okullarda fiber altyapı ve etkileşimli tahta kullanımı yaygınlaştırılacaktır.*
 - *667.2. Öğrencilerin ve öğretmenlerin dijital becerileri geliştirilecek, doğru teknoloji kullanımı için Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ve Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) gibi dijital platformlar üzerinde eğitimler verilecektir.*
 - *667.3. Öğretmen eğitiminde kullanılan dijital içerikler zenginleştirilecektir.*
- *669. Öğretim programları millî, manevi, ahlaki ve evrensel değerler esas alınarak küresel gelişmelere ve ihtiyaçlara uygun olarak güncellenecek, dijital içeriklerin niteliği ve niceliği geliştirilecektir.*

2.1.2. Millî Eğitim Bakanlığının 2024-2028 Stratejik Planı

Millî Eğitim Bakanlığının 2024–2028 Stratejik Planı dijitalleşen dünyaya uyum sağlama amacıyla eğitimde teknolojik altyapının geliştirilmesine, bilgi iletişim teknolojilerinin yaygın kullanımına ve dijital becerilerin artırılmasına yönelik önemli stratejiler içermektedir. Plan, eğitim sistemini yalnızca öğretim odaklı bir yapıdan çıkararak dijitalleşme ile birlikte değişen toplumsal ve bireysel ihtiyaçlara yanıt verebilecek dinamik bir yapıya dönüştürmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda dijital vatandaşlık ile doğrudan ilişkili uygulama ve hedeflere geniş biçimde yer verildiği görülmektedir.

Stratejik Plan'ın "teknolojik kaynaklar" başlığı altında Bakanlık faaliyetlerinin dijital ortamda daha etkili ve erişilebilir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla çeşitli altyapı sistemlerinin geliştirildiği belirtilmektedir. Bu kapsamda öğrenci, öğretmen, veli, personel ve vatandaşlara yönelik hizmetleri dijitalleştiren Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri (MEBBİS) aracılığıyla çok sayıda modül aktif olarak kullanılmaktadır. Bu modüller arasında öğretim, sınav, özlük işlemleri, burslar, proje yönetimi, denklik, özel eğitim ve uluslararası ilişkiler gibi alanlara yönelik sistemler yer almakta ve böylece hem merkez hem taşra teşkilatlarının dijital ortamda koordinasyonu sağlanmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024).

Vatandaş katılımı ve dijital hakların kullanımını destekleyen uygulamalardan biri de MEB İletişim Merkezi (MEBİM)'dir. 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun çerçevesinde hizmet veren bu platform öğrenci, veli, öğretmen ve diğer vatandaşların bilgi edinme, talep, öneri ve şikâyetlerini 7/24 esasına göre edinerek sürecin şeffaf ve erişilebilir biçimde yürütülmesini amaçlamaktadır. Bu yönüyle MEB'in sunduğu bu ve diğer dijital hizmetler, katılımcı ve hesap verebilir kamu yönetimi anlayışını da desteklemektedir.

Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak ve dijital uçurumu azaltmak amacıyla sürdürülen FATİH Projesi de Stratejik Plan'da önemli bir yer tutmaktadır. Tüm ilköğretim ikinci kademe ve ortaöğretim kurumlarını kapsayan proje kapsamında dersliklere bilişim teknolojileri donanımı sağlanmakta, öğretmen ve öğrencilere tablet dağıtımı planlanmakta, bilişim teknolojileri destekli öğretim içerikleri geliştirilmektedir. Ayrıca öğretim programları da bu dijital dönüşüme uyumlu hâle getirilmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın dijital dönüşüm vizyonu yalnızca teknik altyapının güçlendirilmesini değil aynı zamanda bireylerin dijital ortamda etkin, bilinçli ve sorumlu hareket etmelerini sağlayacak becerilerin kazandırılmasını da kapsamaktadır. Bu yönüyle Stratejik Plan dijital vatandaşlık kavramını dolaylı olarak destekleyen bir çerçeve sunmakta ve bireylerin dijital ortamlarda hak ve sorumluluklarının bilincinde olmalarına yönelik alt yapısal ve içeriksel düzenlemeleri içermektedir.

2.1.3. Dijital Türkiye ve e-Devlet Platformları

Türkiye'nin dijitalleşme vizyonu doğrultusunda geliştirilen e-Devlet ve Dijital Türkiye platformları ve ilgili politikalar kamu hizmetlerinin dijital dönüşümünü sistematik bir şekilde yürütmeyi ve bu hizmetleri daha erişilebilir, şeffaf ve kullanıcı odaklı hâle getirmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda 10 Temmuz 2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi kurulmuş ve dijitalleşme süreci kurumsal bir yapı altında bütüncül biçimde koordine edilmeye başlanmıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, 2025).

Dijital Dönüşüm Ofisi bünyesinde yer alan başkanlık ve daireler dijital dönüşüm koordinasyonundan yapay zekâ uygulamalarına, teknik altyapıdan uluslararası ilişkilere kadar geniş bir yelpazede faaliyet göstermektedir. Ofisin resmî verilerine göre e-Devlet platformu, 67 milyondan fazla kullanıcıya, 1089 kamu kurumu aracılığıyla 8400'ün üzerinde hizmet sunmaktadır. Bu durum e-Devlet platformunun vatandaşların dijital haklara erişimi ve kamu hizmetlerine katılımı açısından dijital vatandaşlık bağlamında önemli bir işlevi üstlendiğini göstermektedir.

Dijital Türkiye politikaları sadece kamu hizmetlerinin dijitalleştirilmesiyle sınırlı değildir. Bu politikalar insan odaklı yapay zekâ uygulamaları, büyük veri temelli ekonomi, siber güvenlik stratejileri ve dijital yönetim modelleri ile de desteklenmektedir. Bu çok boyutlu yaklaşım:

- Yenilikçi teknolojilere dayalı yeni meslek ve iş modellerinin gelişmesini,
- Ekonomide veri temelli yapılarla rekabet avantajı sağlanmasını,
- Kamu yönetiminde daha şeffaf ve katılımcı bir yönetim anlayışının yerleşmesini,
- Siber güvenlik ile ulusal güvenlik arasındaki ilişkinin güçlendirilmesini,
- Vatandaşların dijital ortamda etkin roller üstlenmesini hedeflemektedir.

Dolayısıyla Dijital Türkiye yalnızca teknik dönüşümü değil, aynı zamanda bireylerin dijital toplumun aktif ve sorumlu üyeleri olmalarını sağlayan yapısal dönüşümleri de kapsayan bir politikadır. Bu yönüyle dijital vatandaşlığın kamusal alandaki karşılığını somutlaştıran temel girişimler arasında yer almaktadır.

2.1.4. Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi (2021–2025)

Türkiye'nin yapay zekâ alanındaki uzun vadeli vizyonunu belirleyen Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi (2021–2025) 2021/18 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile yürürlüğe girmiştir. Bu strateji “Dijital Türkiye” vizyonu doğrultusunda veri temelli değer üretimi ile toplumsal refahın artırılmasını ve Türkiye'nin küresel dijital rekabet gücünün yükseltilmesini amaçlamaktadır. Aynı zamanda yerli ve millî teknoloji üretiminin stratejik bir öncelik hâline gelmesiyle Millî Teknoloji Hamlesi çatısı altında yapay zekâ politikaları bütüncül bir yapıya kavuşturulmuştur (T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, 2021).

Strateji belgesinin vizyonu “müreffeh bir Türkiye için çevik ve sürdürülebilir yapay zekâ ekosistemiyle küresel ölçekte değer üretmek” olarak tanımlanmış ve bu doğrultuda altı stratejik öncelik belirlenmiştir:

1. Yapay zekâ uzmanlarının yetiştirilmesi ve istihdamın artırılması,
2. Araştırma, girişimcilik ve inovasyonun desteklenmesi,
3. Kaliteli veriye ve teknik altyapıya erişimin güçlendirilmesi,
4. Sosyoekonomik uyumu hızlandıracak düzenlemelerin yapılması,
5. Uluslararası iş birliklerinin geliştirilmesi,
6. Yapısal ve iş gücü dönüşümünün desteklenmesi.

Belgede bu önceliklere yönelik 24 amaç ve 119 tedbir tanımlanmıştır. Ayrıca Adalet, Sağlık ve Millî Savunma Bakanlıkları bünyesinde yapay zekâya özel kurumsal birimlerin kurulmuş olması stratejinin uygulama düzeyinde kurumsal sahiplenmeye dönüştüğünü göstermektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, 2021).

Eğitim alanı da Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi'nin merkezinde yer almakta olup özellikle temel eğitim kademelerinde algoritmik düşünme, kodlama ve yapay zekâ uygulamaları konusunda farkındalık ve beceri kazandırılması hedeflenmektedir. Stratejide, “Amaç 1.4.” başlığı altında şu hedefe yer verilmiştir: "Yükseköğretim öncesi gençlerin ilgi, yetenek ve mizaçları doğrultusunda, eğitim düzeylerine uygun şekilde algoritmik düşünme, kodlama ve yapay zekâ uygulamalı eğitimi almaları sağlanacaktır."

Bu hedefe yönelik öne çıkan tedbirler şu şekilde ifade edilmiştir:

- *T.1.İlgili müfredat; algoritmik düşünme ve yapay zekâ teknolojileri ve etik ilkeler ekseninde güçlendirilecek, bu kapsamda dijital eğitim içerikleri geliştirilerek yaygın kullanımı teşvik edilecektir.*
- *T.2. Mevcut öğretmenlerden nitelikleri uygun olanlar, söz konusu müfredatı uygulamak üzere teşvik edilerek hizmet içi eğitimden geçirilecek, ihtiyaç duyulması halinde kısmi veya tam zamanlı yeni eğitim personeli temin edilecektir.*
- *T.3. Uluslararası standartlar ve açık kaynak çözümleri dikkate alınarak öğrenme ekosistemini iyileştirmek üzere analitik platformu, kayıt ambarı ve yönetim sistemi bileşenleri hayata geçirilecektir.*
- *T.4. Yapay zekâ alanında deneyimlemeyi, etkileşimi ve derinleşmeyi sağlayacak eğitim modelleri ile mevcut ve/veya yeni yapılara göre programlar geliştirilmesi teşvik edilecektir.*
- *T.5. Algoritmik düşünme, kodlama ve yapay zekâ uygulamalı eğitim konularına yönelik farkındalık artırıcı dijital içerikler geliştirilecek ve yetkinlik artırmak üzere sosyal etkinlikler düzenlenecektir.*

Bu tedbirler dijital vatandaşlık bağlamında hem öğretim programlarının güncellenmesi hem de öğretmenlerin bu sürece hazır hâle getirilmesi açısından kritik bir rol üstlenmektedir. Strateji bireylerin yalnızca dijital teknolojilerin kullanıcısı değil, aynı zamanda dijital teknolojilerin bilinçli üreticisi, değerlendiricisi ve yöneticisi olmalarını amaçlamaktadır.

2.1.5. Eğitimde Yapay Zekâ Politika Belgesi ve Eylem Planı (2025-2029)

Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Eğitimde Yapay Zekâ Politika Belgesi ve Eylem Planı (2025–2029) bilinçli teknoloji kullanımı, etik ilkeler doğrultusunda dijital ortamlarda hareket etme, dijital hak ve sorumluluk bilinci gibi temel boyutları içeren stratejiler barındırmaktadır (T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, 2025). Bu bağlamda Eğitimde Yapay Zekâ Politika Belgesi ve Eylem Planı her ne kadar doğrudan dijital vatandaşlık kavramını kullanmasa da dolaylı biçimde dijital vatandaşlığın eğitim alanındaki yansımalarını şekillendirmeye yönelik önemli politikalar sunmaktadır.

Belgede öne çıkan ilkeler arasında etik, güvenli ve sorumlu yapay zekâ kullanımı yer almakta; bireylerin yalnızca yapay zekâ uygulamalarını kullanmaları değil aynı zamanda bu teknolojilerin karar alma süreçlerini anlayabilmeleri, etkilerini sorgulayabilmeleri ve bilinçli tercihler yapabilmeleri hedeflenmektedir. Bu durum dijital vatandaşlık kapsamında değerlendirilen eleştirel dijital okuryazarlık becerilerinin kazandırılması açısından oldukça önemlidir.

Politika belgesinde yer verilen stratejik hedefler ve eylem adımları, dijital vatandaşlık becerilerini destekleyen çeşitli uygulama alanlarını kapsamaktadır. Örneğin

- Yapay zekâ okuryazarlığının artırılması (Stratejik Hedef 1) öğrencilerin dijital ortamda bilinçli bireyler hâline gelmelerine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda geliştirilecek eğitim programları ve öğretmen eğitimleri, bireylerin dijital dünyada etik, sorumlu ve etkili davranış geliştirmelerine zemin hazırlamaktadır.
- Yapay zekâ ve etik ilkelerin öğretim programlarına entegre edilmesi, dijital vatandaşlık kapsamında sıkça vurgulanan dijital etik ve siber sorumluluk temalarının eğitim ortamlarında benimsenmesini sağlamaktadır.
- Veriye dayalı karar destek sistemleri ve bireyselleştirilmiş öğrenme sistemleri öğrencilerin dijital ortamda kendilerine uygun öğrenme yollarını bulmalarını ve bu süreçte aktif rol almalarını destekleyerek katılımcı dijital vatandaşlık anlayışını pekiştirmektedir.
- Ayrıca öğrenci kariyer yönelimlerinin yapay zekâ destekli sistemlerle desteklenmesi, bireylerin dijital becerilerini sürdürülebilir biçimde geliştirmeleri ve dijital ekonomide yer edinmeleri için gerekli bilgi, farkındalık ve yetkinlikleri edinmelerine katkı sunmaktadır.

Bu politika belgesi Türkiye'nin eğitimde dijital dönüşüm sürecini insan merkezli, etik ve kapsayıcı bir yaklaşımla yönlendirmeyi amaçlamaktadır. Eğitimde yapay zekânın bu şekilde yapılandırılması sorumlu dijital bireyler yetiştirme hedefiyle güçlü bir biçimde örtüşmektedir. Dolayısıyla bu belge Türkiye'nin dijital toplum vizyonu ile uyumlu biçimde dijital vatandaşlık kültürünün eğitim yoluyla geliştirilmesini dolaylı olarak destekleyen temel politikalardan biri olarak değerlendirilebilir.

2.1.6. Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı (2024-2028)

Günümüzde bireylerin ve kurumların siber tehditlere karşı korunması ulusal güvenliğin ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir. Bu doğrultuda hazırlanan Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı (2024–2028) Türkiye’nin siber güvenlik vizyonunu çerçeveleyen kapsamlı hedef ve politikaları içermektedir. Strateji dijitalleşmenin getirdiği risklere karşı sadece teknik çözümler sunmakla kalmayıp insan kaynağının bilinçlendirilmesine ve dijital vatandaşlık kültürünün yaygınlaştırılmasına da vurgu yapmaktadır (Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, 2024, s. 20).

Strateji belgesinde yer alan altı temel stratejik amaç şu şekilde belirlenmiştir:

1. Siber dayanıklılığın artırılması,
2. Proaktif siber savunma ve caydırıcılık kapasitesinin güçlendirilmesi,
3. İnsan odaklı siber güvenlik yaklaşımının benimsenmesi,
4. Teknolojinin güvenli kullanımının teşvik edilmesi,
5. Yerli ve millî teknolojilerle tehditlere karşı mücadele edilmesi,
6. Türkiye'nin uluslararası arenada güçlü bir siber güvenlik markası hâline gelmesi.

Bu hedefler teknolojik altyapının güçlendirilmesi ile birlikte bireylerin siber güvenlik alanındaki farkındalık ve yetkinlik düzeylerinin artırılmasına da odaklanmaktadır. Özellikle birey odaklı yaklaşım bireylerin erken yaşlardan itibaren dijital ortamlarda güvenli ve etik davranışlar sergileyebilmesi için eğitim sistemine önemli görevler yüklemektedir.

Stratejide ilköğretimden yükseköğretime kadar tüm kademelerde siber güvenlik temelli eğitim süreçlerinin güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmakta ve bireylerin bu alanda uzmanlaşmasını destekleyecek mekanizmaların oluşturulması önerilmektedir. Ayrıca mevcut iş gücünün mesleki gelişimini destekleyecek yapılarla siber tehditlere karşı hazırlıklı bir toplum inşa edilmesi hedeflenmektedir (Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, 2024, s. 23).

Strateji kapsamında yer alan “Teknolojinin Güvenli Kullanımı ve Siber Güvenliğe Katkısı” başlığı altında belirtilen “H4.1: Yeni teknolojilerin güvenli kullanımının sağlanması ve oluşabilecek risklere karşı önlem alınması” hedefi dijital vatandaşlık

kavramının özellikle “dijital güvenlik” ve “dijital okuryazarlık” boyutları ile doğrudan ilişkilidir. Bu kapsamda bireylerin dijital ortamları güvenli ve bilinçli şekilde kullanabilmeleri öğretim programlarında bu becerilere sistematik biçimde yer verilmesini zorunlu kılmaktadır.

Dolayısıyla Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi yalnızca ulusal düzeyde teknik ve kurumsal önlemleri içermekle kalmamakta, dijital vatandaşlığın gelişimine katkı sağlayacak şekilde bireysel farkındalığı ve dijital yetkinliği ön plana çıkaran bir perspektif sunmaktadır. Bu durum özellikle okul öncesinden itibaren dijital güvenlik bilincine yönelik öğrenme çıktılarının öğretim programlarında yer almasının önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

2.1.7. Uluslararası Stratejik Belgelerde Dijital Vatandaşlık Yaklaşımları

Avrupa Konseyi’nin 2025 yılını “Avrupa Dijital Vatandaşlık Eğitimi Yılı” ilan etmesi, dijital haklar, eleştirel düşünme ve çevrim içi güvenlik gibi konuların eğitime entegrasyonunu önceliklendiren küresel bir vizyon sunmaktadır (Council of Europe, 2025c). Avrupa Dijital Vatandaşlık Eğitimi Yılı 2025’in başarılı olması için Avrupa Konseyi farklı paydaşlarla iş birliği içinde çalışmaktadır. Eğitim bakanlıkları, okullar, STK’lar, özel sektör ortakları ve yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde sivil toplum kuruluşları bu iş birliğine dâhildir. Tüm paydaşların aktif katılımı dijital vatandaşlık eğitiminin uygulanmasını güçlendirmek ve temel ilkelerini teşvik etmek açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda temel eylemlere şu şekilde yer verilmiştir (Council of Europe, 2025c):

- Sosyal medyayı, kamu etkinliklerini ve dijital platformları kullanarak vatandaşları dijital vatandaşlık tartışmalarına dâhil eden Avrupa ve ötesinde farkındalık yaratma kampanyaları.
- Dijital vatandaşlık eğitiminin öğretim programı ve uygulamalarına entegre edilmesini desteklemek amacıyla eğitimciler, politika yapıcılar ve diğer paydaşlar için kaynak geliştirme.
- Dijital vatandaşlığın öğretimini ve öğrenimini geliştirmek için tasarlanmış etkileşimli çevrim içi kurslar, seminerler ve atölyeler gibi öğretim yöntemleri.

Genel olarak dijital vatandaşlık eğitiminde ilerleme kaydedilebilmesi için öğretim programlarının dijital vatandaşlığın tüm boyutlarını kapsayacak biçimde zenginleştirilmesi, öğrencilere erken yaşlardan itibaren dijital etik ve hak farkındalığının kazandırılması, öğretmenlerin ve ailelerin öğrenciler için etkin dijital rehberler olarak desteklenmesi önerilmektedir. Bu bağlamda uluslararası kuruluşlar tarafından yayımlanan dijital vatandaşlık odaklı raporlar ve diğer belgeler bireylerin medya ve dijital teknolojilerle ilişkilerini etik, güvenli, katılımcı ve bilinçli temeller üzerine kurmalarını hedeflemektedir.

Bu bölümde altı önemli uluslararası belge ele alınmaktadır. Bu belgeler eleştirel düşünme, etik katılım, dijital sağlık, çevrim içi güvenlik, veri mahremiyeti, yapay zekâ okuryazarlığı ve dijital haklar gibi alanlarda öğretim programlarının yapısına yön veren ilkeleri içermektedir.

1. UNESCO Medya ve Bilgi Okuryazarlığı (MIL) Kılavuzları,
2. Avrupa Birliği Dijital Yeterlilik Çerçevesi – *DigComp 2.2*,
3. Common Sense Media Dijital Vatandaşlık Öğretim Programı,
4. OECD Dijital Eğitim Görünümü Raporları,
5. Avrupa Konseyi Dijital Vatandaşlık Eğitimi El Kitabı,
6. Birleşmiş Milletler Küresel Dijital Mutabakatı (*Global Digital Compact*).
7. DCE Planner ile Dijital Vatandaşlık Eğitimi İçin Kapsayıcı ve Yaş Gruplarına Uyumlu Müfredat Çerçevesi (*The DCE Planner A Curriculum Framework for Digital Citizenship Education*)

2.1.7.1. UNESCO Medya ve Bilgi Okuryazarlığı (MIL) Kılavuzları

UNESCO'nun Medya ve Bilgi Okuryazarlığı (MIL) Kılavuzları dijital çağın karmaşık iletişim ortamında bireylerin bilinçli medya tüketicileri ve üreticileri hâline gelmesini amaçlamaktadır. UNESCO medya ve bilgi okuryazarlığını “dezenformasyon, nefret söylemi ve dijital inovasyonlar karşısında bireylerin direnç geliştirmesini sağlayacak temel beceri seti” olarak tanımlar. Kılavuz yapay zekâ çağında vatandaşlık eğitimiyle medya okuryazarlığı arasında güçlü bir bağ kurmakta ve öğretmenlere yönelik yapılandırılmış öneriler içeren modüller sunmaktadır (UNESCO, 2021).

Özellikle “Vatandaş Olarak İzleyiciler” başlıklı modül bireylerin yalnızca pasif izleyiciler değil, aynı zamanda aktif içerik üreticileri olduğunu vurgulamakta ve bu üretim sürecinin etik, kültürel ve toplumsal bağlamlarla ilişkili olduğu belirtilmektedir. UNESCO dijital vatandaşlığın hem bireysel yeterlilik hem de küresel sorunlara (göç, çevre, eşitsizlik) duyarlılık gerektiren bir sorumluluk alanı olduğunu savunmaktadır.

2.1.7.2. Avrupa Birliği Dijital Yeterlilik Çerçevesi (DigComp 2.2)

Avrupa Komisyonu tarafından geliştirilen DigComp 2.2 çerçevesi vatandaşların dijital yeterliliklerini beş temel alanda tanımlar: bilgi ve veri okuryazarlığı, dijital iletişim ve iş birliği, dijital içerik üretimi, güvenlik, problem çözme (Vuorikari vd., 2022). Son güncellemelerle birlikte yapay zekâ sistemlerine dair farkındalık, dijital refah ve çevresel sürdürülebilirlik gibi temalar da çerçeveye entegre edilmiştir. Ayrıca kültürel çeşitliliğe duyarlı dijital iletişim, dijital katılım, çevrim içi kimlik yönetimi gibi konular da kapsam dâhilindedir.

2.1.7.3. Common Sense Media Dijital Vatandaşlık Öğretim Programı

ABD merkezli Common Sense Education tarafından geliştirilen bu program K–12 düzeyinde öğrencilere yönelik dijital vatandaşlık eğitimi sunmaktadır. Altı ana temada yapılandırılmıştır: medya dengesi ve dijital sağlık, gizlilik ve güvenlik, dijital ayak izi ve kimlik, çevrim içi ilişkiler ve iletişim, siber zorbalık ve nefret söylemiyle mücadele, haber ve medya okuryazarlığı (Common Sense Education, 2021). Her yaş grubu için özelleştirilmiş içerikler aracılığıyla dijital nezaket, güvenli parola kullanımı, medya manipülasyonuna direnç, telif haklarına saygı gibi konular ele alınmaktadır.

2.1.7.4. OECD Dijital Eğitim Görünümü Raporları

OECD tarafından hazırlanan Dijital Eğitim Görünümü raporları (özellikle 2021 ve 2023 yılları) dijital teknolojilerin eğitim sistemine entegrasyonu sürecindeki fırsatlar ve zorlukları kapsamlı biçimde analiz etmektedir. Yapay zekâ, blok zinciri, robotik teknolojileri gibi teknolojilerin eğitime etkisi değerlendirilmekte; öğretmen yeterliliklerinin artırılması, dijital uçurumun azaltılması, veri gizliliği ve içerik doğruluğu gibi konular vurgulanmaktadır (OECD, 2021; 2023). OECD dijital dönüşümün sadece teknik altyapı ile sınırlı kalmamasını bununla birlikte etik, pedagojik ve yönetsel dönüşümlerle desteklenmesi gerektiğini savunur.

2.1.7.5. Avrupa Konseyi Dijital Vatandaşlık Eğitimi El Kitabı

Avrupa Konseyi'nin hazırladığı bu kapsamlı el kitabı dijital vatandaşlığı on farklı boyutta tanımlayarak eğitimcilere yol gösterici bir rehber sunar. Bu boyutlar “erişim ve katılım”, “öğrenme ve yaratıcılık”, “medya okuryazarlığı”, “etik ve empati”, “sağlık ve refah”, “e-kimlik ve iletişim”, “aktif katılım”, “hak ve sorumluluklar”, “gizlilik ve güvenlik”, “tüketici farkındalığı” olarak sıralanmaktadır (Council of Europe, 2019). Kitapta dijital vatandaşlık kavramının yalnızca beceri temelli değil aynı zamanda değerler, tutumlar ve sorumluluklar temelinde ele alınması gerektiği savunulmaktadır.

2.1.7.6. Birleşmiş Milletler Küresel Dijital Mutabakatı (Global Digital Compact)

BM tarafından 2024 yılında “Gelecek Zirvesi” kapsamında önerilen Küresel Dijital Mutabakat (GDC) dijital dünyanın ortak kuralları ve etik çerçevesi üzerine çok paydaşlı bir uzlaşi oluşturmayı amaçlamaktadır. GDC'nin temel temaları arasında dijital uçurumun kapatılması, insan haklarının çevrim içi ortamda korunması, veri gizliliği, yapay zekâ yönetimi, dijital güven, çocukların çevrim içi ortamda korunması, dijital kapsayıcılığın artırılması ve çok paydaşlı katılım yer almaktadır (United Nations, 2024). Ayrıca yapay zekâyâ yönelik etik kuralların uluslararası düzeyde oluşturulması yönündeki çağrılar dijital etik temasını küresel bağlama taşımaktadır.

2.1.7.7. Dijital Vatandaşlık Eğitimi (DVE) Planlayıcısı ile Dijital Vatandaşlık Eğitimi İçin Kapsayıcı ve Yaş Gruplarına Uyumlu Müfredat Çerçevesi

Dijital çağın getirdiği fırsatlar ve riskler karşısında bireylerin sorumlu, bilinçli ve katılımcı dijital vatandaşlar olarak yetiştirilmesi tüm dünyada eğitim politikalarının öncelikli hedeflerinden biri hâline gelmiştir. Bu kapsamda Avrupa Konseyi tarafından geliştirilen ve 27–28 Mayıs 2025 tarihlerinde Strasbourg'da düzenlenen ilk Dijital Vatandaşlık Eğitimi Forumu'nda tanıtılan Dijital Vatandaşlık Eğitimi Planlayıcısı (DVE Planlayıcısı: DCE Planner – A Curriculum Framework for Digital Citizenship Education) dijital vatandaşlık eğitimine yönelik kapsamlı ve sistematik bir yaklaşım sunmaktadır (Council of Europe, 2025a).

DVE Planlayıcısı dijital vatandaşlık eğitiminin okullarda bütüncül biçimde ele alınmasını amaçlayan 5–18 yaş arası öğrenciler için yapılandırılmış 320 örnek öğrenme çıktısı içeren bir müfredat çerçevesidir (Ek 1). Bu öğrenme çıktıları öğrencilerin yaş

düzeylerine uygun olarak on temel dijital vatandaşlık alanında gruplandırılmıştır: “erişim ve kapsayıcılık”, “öğrenme ve yaratıcılık”, “medya ve bilgi okuryazarlığı”, “etik ve empati”, “sağlık ve dijital iyilik hâli”, “dijital olarak var olma ve iletişim”, “aktif katılım”, “haklar ve sorumluluklar”, “gizlilik ve güvenlik” ve “tüketici farkındalığı”.

Bu çerçeve yalnızca öğretmenlerin ders planlamalarına destek olmakla kalmayıp okul yöneticilerinin öncelikleri belirlemesi, politika yapıcıların dijitalleşmenin eğitim üzerindeki etkilerine çözüm üretmesi ve eğitim yöneticilerinin izleme ve değerlendirme süreçlerini yapılandırmaları için de pratik bir araç olarak tasarlanmıştır. Öğrenme çıktılarının sade ve erişilebilir bir dille sunulmuş olması, öğretmenlerin sınıf düzeyinde özelleştirilmiş ve anlamlı öğrenme deneyimleri tasarlamalarına olanak sağlamaktadır. Avrupa Konseyi’nin 2025 sonbaharında DVE Planlayıcısının tam sürümünü yayımlamayı ve 2026 yılında çevrim içi bir etkinlik havuzu oluşturarak eğitimcilerin uygulama örneklerini paylaşımlarını teşvik etmeyi planladığı bilinmektedir (Council of Europe, 2025b).

DVE Planlayıcısı bireylerin dijital çağda karşılaştıkları sosyal, kültürel, etik ve teknolojik sorunlara karşı farkındalık geliştirmelerini ve bu sorunlarla etkili biçimde başa çıkabilme becerileri kazanmalarını hedeflemektedir. Hak temelli, demokratik ve kapsayıcı bir eğitim anlayışını merkeze alan bu çerçeve dijital dönüşüm sürecinde eğitim sistemlerini yeniden yapılandırmak isteyen tüm paydaşlar için önemli bir kaynak niteliğindedir. Avrupa Konseyi bu plan aracılığıyla üye ülkelerin millî eğitim sistemlerinde dijital vatandaşlık kültürünün yaygınlaştırılmasını desteklemeyi ve öğretim programlarının dijital çağın ihtiyaçlarına uygun biçimde güncellenmesine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

2.1.7.8. OECD–Avrupa Komisyonu Yapay Zekâ Okuryazarlığı Çerçevesi (AI Literacy Framework)

Yapay zekânın toplumsal yaşama ve eğitim sistemlerine etkisinin artmasıyla birlikte bireylerin bu teknolojilerle bilinçli, etik ve yaratıcı biçimde etkileşim kurabilmesi yönünde çok paydaşlı girişimler ortaya çıkmaktadır. OECD ile Avrupa Komisyonu iş birliğinde geliştirilen ve Code.org ile uluslararası uzmanlar tarafından desteklenen Yapay Zekâ Okuryazarlığı Çerçevesi (AI Literacy Framework) bu alanda atılmış önemli

adımlardan biridir (OECD, 2025). Çerçeve hem öğretim programlarının hem de eğitim politikalarının yapay zekâ çağının gerekliliklerine uyumunu desteklemeyi hedeflemektedir

Bu çerçeve, öğrencilerin ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde yapay zekâ teknolojileriyle etkili ve etik biçimde etkileşim kurmalarını sağlamak için dört temel alanda yapılandırılmıştır: yapay zekâyla etkileşim, yapay zekâyla üretim, yapay zekâyı yönetme ve yapay zekâ tasarımı. Bu alanlar öğrencilerin yapay zekâ teknolojilerinin teknik işleyişini kavramaları, insan merkezli kullanım senaryoları geliştirmeleri, etik ilkelere dayalı değerlendirmeler yapmaları ve kendi yaşantılarında yapay zekâyı dair bilinçli tercihler yapabilmeleri için gerekli bilgi, beceri ve tutumları kapsamaktadır.

Çerçevede öne çıkan bilgi boyutu yapay zekânın veriyle ilişkisi, insan düşüncesinden farkları ve algoritmik ön yargılar gibi kavramsal temeller üzerine kuruludur. Beceri boyutu eleştirel düşünme, yaratıcılık, hesaplamalı düşünme gibi üst düzey zihinsel süreçlerin yapay zekâ bağlamında uygulanabilirliğini vurgular. Tutumlar ise öğrencilerin merak duygusu, adaptasyon becerisi, etik duyarlılık ve sorgulayıcı yaklaşımlar geliştirmelerini teşvik etmektedir.

Bu yapılar dijital vatandaşlıkla da doğrudan ilişkilidir. Çünkü yapay zekâyla etkileşimde etik farkındalık, kişisel verilerin korunması, dijital sorumluluk, bilgi doğruluğu ve üretim süreçlerinde şeffaflık gibi değerler dijital vatandaşlığın temel ilkeleriyle örtüşmektedir.

Bu çerçeve aynı zamanda PISA 2029 kapsamında değerlendirilecek yenilikçi alanlardan biri olan Medya ve Yapay Zekâ Okuryazarlığı alanına da temel sağlamaktadır. PISA 2029'un bu alanı ölçüp ölçmeyeceği ülkelerin tercihinine bağlı olarak belirlenecek olsa da ülkeler açısından bu alandaki eğilimleri ve eğitim sistemlerinin öğrencileri dijital çağın gerçekliklerine ne ölçüde hazırladığını görebilmek büyük önem taşımaktadır.

2.1.7. Millî Eğitim Temel Kanunu

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu Türk Millî Eğitim Sistemi'nin genel ve özel amaçlarını belirleyen temel bir yasal çerçeve olup bireylerin topluma ve dünyaya uyumunu önceleyen değer ve ilkeleri içermektedir. Her ne kadar bu yasa dijital çağ öncesinde hazırlanmış olsa da içerdiği evrensel eğitim hedefleri dijital vatandaşlık

eğitimiyle doğrudan ilişkilendirilebilecek bir kuramsal zemin sunmaktadır [T.C. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), 1973].

Kanunun 2. maddesinde yer alan “Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı, millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlere sahip bireyler yetiştirme” hedefi, dijital ortamda etik davranış sergileyen, millî kimliğini koruyarak dijital toplumda sorumluluk üstlenen bireylerin yetişmesini de kapsayacak biçimde yorumlanabilir. Aynı maddede belirtilen “insan haklarına saygılı, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli bireyler yetiştirme” amacı ise dijital hak ve sorumluluklara duyarlılık, çevrim içi etik ve üretken dijital katılım becerilerinin eğitim yoluyla kazandırılmasını gerekli kılmaktadır.

2.1.8. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK)

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) bireylerin özel hayatını ve mahremiyetini güvence altına alarak dijital vatandaşlık eğitiminin “hak ve sorumluluklar”, “gizlilik” ve “güvenlik” gibi temel boyutlarına doğrudan katkı sunmaktadır (T.C. Resmî Gazete, 2016). KVKK kişisel verilerin işlenmesinde şeffaflık, açık rıza, veri minimizasyonu ve güvenlik gibi ilkeleri esas almakta ve bireylerin veriler üzerinde sahip oldukları haklara yönelik bilinç geliştirilmesini önceliklendirmektedir. Eğitim kurumlarının bu çerçevede öğrencileri ve velileri bilgilendirme yükümlülüğü, dijital vatandaşlık eğitiminin uygulama alanlarından birini oluşturmaktadır. Özellikle öğrencilerin, kişisel verilerinin hangi koşullarda işlenebileceği, paylaşılabilirliği veya saklanabilirliği konularında farkındalık kazanmaları onların dijital ortamlarda daha güvenli ve sorumlu bireyler olmalarını desteklemektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan KVKK Aydınlatma Metni ve 2023–2024 eğitim öğretim yılı itibarıyla yürürlüğe giren düzenlemeler öğrenci verilerinin veli ya da yasal temsilcinin açık rızası olmaksızın işlenemeyeceğini hükme bağlamaktadır (MEB, 2023). e-Okul sistemi, dijital ölçme-değerlendirme uygulamaları, çevrim içi karneler ve öğrenme yönetim sistemleri gibi dijital platformlarda bu rıza süreçlerinin dikkatle yönetilmesi gerekmektedir.

Bu süreçte öğrencilerle birlikte öğretmen ve yöneticilere de KVKK konusunda yeterlilik kazandırılması hedeflenmektedir. Eğitimcilerin kişisel verilerin işlenmesi ve korunmasına ilişkin temel yasal bilgileri edinmesi ve bu konuları öğrencilere

aktarabilecek donanıma sahip olması dijital vatandaşlık eğitiminin etkili biçimde yürütülmesi açısından kritik önem taşımaktadır.

Sonuç olarak KVKK bireyin haklarını koruyan yasal bir düzenleme olmakla birlikte aynı zamanda eğitim yoluyla dijital ortamda etik ilkelere uygun davranma, sorumlu ve bilinçli bireylerin yetişmesini destekleyen bir araçtır.

2.1.9. Öğretmenlik Meslek Kanunu

Öğretmenlerin dijital çağın gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumlarla donatılması 21. yüzyıl eğitim sistemlerinin öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda 2024 yılında yürürlüğe giren Öğretmenlik Mesleği Kanunu öğretmenlerin mesleki yeterliklerini dijital yetkinlikler odağında yeniden tanımlamaktadır (T.C. Resmî Gazete, 2024).

Kanunda öğretmenlerin mesleki gelişim süreçlerinde dijital yeterlikleri kazanması açık bir hedef olarak belirlenmiş ve bu doğrultuda Millî Eğitim Akademisi dijital yetkinliklere yönelik eğitim faaliyetlerinin planlanması ve uygulanmasından sorumlu kılınmıştır. Bu eğitim faaliyetleri öğretmenlerin dijital araçları hem teknik olarak kullanabilmesini hem de bu araçları pedagojik, etik ve eleştirel bir bakışla değerlendirebilmesini amaçlamaktadır. Öğretmenlerin dijital vatandaşlık becerileri yalnızca kendi dijital uygulamaları için değil öğrencilerinin bilinçli dijital bireyler olarak yetişmeleri açısından da büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlerin çevrim içi ortamlarda rehberlik edebilmesi, öğrencilerin dijital ortamlarda karşılaşabilecekleri etik ve güvenlik risklerine karşı donanımlı olmaları açısından kritik bir rol oynamaktadır.

2.1.10. Çocukların Dijital Ortamlarda Korunmasına Yönelik Yasal Düzenlemeler

Dijital ortamların çocukların yaşamında giderek daha fazla yer tutması çevrim içi güvenlik, etik ve mahremiyet gibi konuların eğitim ve politika gündeminde öncelikli hâle gelmesine neden olmuştur. Türkiye’de bu alandaki yasal düzenlemeler çocukların dijital ortamda karşılaşabilecekleri zararlı içerik ve risklerden korunmasını amaçlamakta ve bu yönüyle dijital vatandaşlık eğitiminin hukuki temellerini oluşturmaktadır.

Özellikle 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Hakkında Kanun içerik ve erişim sağlayıcıların yükümlülüklerini tanımlayarak çocukların dijital ortamdaki güvenliğini incelemektedir (Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, 2007). Bu yasa dijital ortamlarda hak ve sorumluluk bilincini geliştirmeyi, etik sınırların farkında bireyler yetiştirmeyi ve çocukların çevrim içi tehditlere karşı korunmasını hedeflemektedir.

Ek olarak Türk Ceza Kanunu'nun 103 ve 226. maddeleri çocuklara yönelik dijital suçların ağır şekilde cezalandırılmasını öngörmekte ve çevrim içi ortamlarda çocuklara yönelik istismar ve zararın önlenmesine yönelik caydırıcı bir mekanizma sunmaktadır (Adalet Bakanlığı, 2004). Bu hukuki çerçeve dijital etik ve güvenlik ilkelerinin yalnızca eğitsel bir yönlendirme değil aynı zamanda toplumsal bir zorunluluk hâlinde uygulanmasını hedeflemektedir.

Dijital vatandaşlık eğitimi bu yasal düzenlemelerle uyumlu biçimde yalnızca teknik becerileri kazandırmakla sınırlı kalmamalı, bireylerin çevrim içi davranışlarının etik ve hukuki sınırlar çerçevesinde şekillenmesine katkı sunmalıdır. Bu, özellikle çocukların ve gençlerin internet kullanımında bilinç, sorumluluk ve empati geliştirmesi açısından önemlidir. Böylece eğitim yoluyla geliştirilen bireysel farkındalık, yasal koruma mekanizmaları ile bütünleşerek dijital toplumun daha güvenli ve etik bir yapı kazanmasını mümkün kılmaktadır.

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Türkiye'de ve yurt dışında dijital vatandaşlık kavramı üzerine gerçekleştirilen çalışmalar bu kavramın özellikle eğitim politikalarına entegrasyonu, öğretim programlarındaki yeri, dijital etik, güvenlik ve haklar gibi alt boyutları ile dijital vatandaşlıkla ilgili öğrenci ve öğretmen yeterliklerini ele almaktadır.

2.2.1. Öğretim Programları ve Uygulamaları Bağlamında Dijital Vatandaşlık

Dijital vatandaşlığın öğretim programlarına entegrasyonu konusunda Türkiye özelinde yapılan incelemeler özellikle sosyal bilgiler, bilişim teknolojileri ve din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri üzerine yoğunlaşmıştır. Ancak bu çalışmalar genellikle mülga programlara odaklanmakta ve TYMM çerçevesinde geliştirilen programlar gibi güncel öğretim programlarının kapsamlı analizinin eksikliği dikkat çekmektedir. Dilek ve Gürel

(2024) yeni taslak Sosyal Bilgiler Programı'nda sadece bazı dijital vatandaşlık boyutlarına (örneğin dijital güvenlik, erişim ve haklar) yer verildiğini ve diğer boyutların ise yetersiz temsil edildiğini belirtmektedir. Diğer taraftan öğrencilerle yürüttüğü çalışmada Altun ve Yükseltürk (2024) öğrencilerin dijital teknolojilere hâkim olmalarına rağmen siber güvenlik farkındalıklarının düşük olduğunu tespit ederek öğretim programlarında denge eksikliğine işaret etmektedir.

Bu çerçevede yapılan Bozkurt ve Yazıcı' nın (2024) toplam 20 araştırmaya dayanan meta-analiz çalışması öğretim programlarının dijital vatandaşlıkla ilişkili içeriğinde tutarsızlıklar ve tematik daralma olduğunu ortaya koymuştur. Öğretim programlarında dijital vatandaşlığın çoğunlukla teknik becerilere (örneğin dijital okuryazarlık) indirgenmesi, etik, hukuk, sivil katılım gibi boyutların ise göz ardı edilmesi önemli bir boşluk olarak değerlendirilmektedir.

Yıldız (2023) *4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı*'nı Ribble'in dijital vatandaşlığın dokuz boyutunu içeren çerçevesine göre analiz etmiştir. Yıldız içerik açısından dijital okuryazarlık ve güvenlik temalarının öne çıktığını ancak etik, hak ve sorumluluk gibi diğer temaların zayıf temsil edildiğini belirtmiştir. Benzer biçimde Sırvermez (2024) MEB'in öğretim programlarını Avrupa Konseyi'nin dijital vatandaşlık çerçevesiyle karşılaştırarak Türkiye'deki içeriklerin bilişim derslerinde yoğunlaştığını, Sosyal Bilgiler Programı'nda ise dijital vatandaşlığın sınırlı bir şekilde temsil edildiğini saptamıştır.

Turan ve Karasu-Avcı (2018) 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nı dijital vatandaşlık bağlamında incelemiş; özellikle değerler, beceriler ve öğrenme alanlarının (ör. Bilim-Teknoloji-Toplum) dijital vatandaşlıkla doğrudan ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Başarmak vd. (2019) ortaöğretim düzeyindeki çeşitli ders programlarını analiz ederek dijital vatandaşlığa dair içeriğin en çok bilgisayar ve demokrasi konulu derslerde yer aldığını, diğer derslerde ise eksiklikler olduğunu vurgulamıştır. Altun ve Bangir-Alpan (2021) temel eğitimde dijital okuryazarlık boyutuna odaklanmış, Türkçe ve sosyal bilgiler derslerinin bu beceriyi destekleyen programlar olduğunu ortaya koymuştur.

2.2.2. Öğrenci Düzeyinde Dijital Vatandaşlık Farkındalığı ve Davranışları

Alan yazında öne çıkan bir diğer tema dijital vatandaşlık düzeylerinin öğrenci grupları arasında nasıl farklılık gösterdiğidir. Öğrencilerin dijital okuryazarlık becerilerinin yüksek olmasına rağmen dijital etik, veri güvenliği, siber zorbalık ve hak temelli farkındalık konularında önemli eksiklikler taşıdıkları birçok çalışmada vurgulanmıştır (Peker-Ünal, 2017; Martin vd., 2020). Ancak Tadlaoui-Brahmi ve arkadaşlarının (2022) sistematik incelemesi ilköğretim düzeyinde dijital vatandaşlık uygulamalarının çoğunlukla yalnızca dijital okuryazarlıkla sınırlı kaldığını ve etik kavramına odaklanılmadığını ortaya koymuştur.

Öğrencilerin büyük oranda mobil cihazlar aracılığıyla çevrim içi dünyaya katıldıkları (Tan & Merey, 2021) ancak bu katılımın genellikle eğlence ve tüketim eksenli olduğu, hak ve sorumluluk bilinciyle şekillenmediği tespit edilmiştir. Ayrıca Capuno ve diğerlerinin (2022) bulguları öğrencilerin dijital vatandaşlık farkındalığının öğretmenlerden anlamlı düzeyde düşük olduğunu ve bu durumun onları çevrim içi risklere karşı savunmasız hâle getirdiğini göstermektedir. Çebi ve Özdemir (2019) ise lise öğrencileri ile yaptıkları çalışmada dijital iletişim ve okuryazarlığın bilgiye erişim stratejilerini yordadığını tespit etmiştir. Bu durum öğrencilerin sadece bilgiye ulaşmakla değil aynı zamanda bilgiyi doğru kullanmakla da desteklenmeleri gerektiğini ortaya koymuştur. Altun ve Yükseltürk (2024) öğrencilerin dijital okuryazarlık becerileri ile siber güvenlik farkındalıkları arasında pozitif bir ilişki olduğunu saptamış ve özellikle erkek öğrencilerin dijital güvenlik konusunda daha fazla desteğe ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Bu tür araştırma bulguları dijital vatandaşlık eğitiminin erken yaşlara taşınmasını, sistemli ve sürdürülebilir olmasını zorunlu kılmaktadır.

2.2.3. Öğretmen, Öğretmen Adayları ve Eğitim Ortamları Açısından Dijital Vatandaşlık

Öğretmenlerin dijital vatandaşlık konusundaki farkındalık ve yeterlikleri öğrencilerin tutum ve davranışlarını doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle öğretmen eğitimi dijital vatandaşlık bağlamında kritik bir rol üstlenmektedir. Karakuyu'nun (2023) üniversite öğrencilerine yönelik geliştirdiği dijital vatandaşlık öğretim programı yükseköğretim

düzeyinde planlı ve etkili müdahalelerin farkındalığı ve başarıyı artırabileceğini göstermektedir.

Öğretmen eğitimi bağlamında dijital etik, mahremiyet, siber güvenlik gibi alt boyutlarda bilinç oluşturmak gerektiği birçok araştırmada vurgulanmıştır (Kaya & Köseoğlu, 2024; Sırvermez, 2024). Ayrıca Şen (2025) tarafından Türkçeye uyarlanan Dijital Vatandaşlık Ölçeği dijital vatandaşlık ölçümünde geçerli ve güvenilir araçlara olan gereksinimi karşılamaya dönük önemli bir katkı sunmuştur.

Öztürk (2021) alan yazını kavramsal ve yöntemsel açıdan analiz etmiş; dijital vatandaşlık konulu araştırmaların çoğunlukla lisans öğrencilerine odaklandığını, ilköğretim düzeyindeki uygulamalı ve deneysel çalışmaların ise yetersiz olduğunu belirtmiştir. Gleason ve Von Gillern (2018) ise sosyal medya aracılığıyla hem okul içi hem de okul dışı öğrenme ortamlarının dijital vatandaşlık becerilerini desteklemedeki rolünü tartışmış, öğretim programlarının sivil katılımı yeterince kapsamadığını ve informal öğrenme uygulamalarının eğitime entegre edilmesi gerektiğini önermiştir.

Sonuç olarak öğretmenlerin dijital vatandaşlık konusunda donanımlı hâle gelmesi öğrencilerin bilinçli ve etik dijital bireyler olarak yetişmesinde temel bir etkidir. Bu doğrultuda öğretmen eğitimi programlarının dijital etik, mahremiyet ve siber güvenlik gibi konuları içerecek şekilde yapılandırılması büyük önem taşımaktadır.

Özetlenen çalışmaların dışında Aldemir ve Avşar (2020) dijital vatandaşlık becerilerinin COVID-19 sürecinde kamusal hizmetlere erişim ve toplumsal kapsayıcılık açısından önemli hâle geldiğini belirtmiştir. Yelkenci (2023) “unutulma hakkı” gibi hukuki boyutların eğitsel içeriklere dâhil edilmesini önerirken Dede (2025) dijital iletişim araçlarının toplumsal talepler üzerindeki etkisine dikkat çekmiştir. Bu çalışmalar ise dijital vatandaşlığın kamusal ve toplumsal yönleri de olan çok boyutlu bir kavram olduğunu ortaya koymaktadır.

2.3. TÜRKİYE’DE DİJİTAL VATANDAŞLIK UYGULAMALARI

Türkiye’de dijital vatandaşlık uygulamaları kamu hizmetlerine dijital erişim, öğretmenlerin dijital yeterliklerinin geliştirilmesi ve uluslararası iş birlikleri kapsamında yürütülen çeşitli projelerle desteklenmektedir. Bu uygulamalar bireylerin

dijital ortamda bilinçli, etik ve güvenli biçimde varlık göstermelerini sağlama amacı taşımaktadır.

2.3.1. e-Devlet Uygulamaları

e-Devlet Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının kamu hizmetlerine dijital ortamda erişimini sağlayan bir platformdur. <https://www.turkiye.gov.tr> adresi üzerinden erişilen bu sistemde; adalet, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, vergi, ulaşım gibi alanlarda birçok kamu hizmeti sunulmaktadır (e-Devlet, 2025). Dijital vatandaşlığın temel boyutları olan dijital erişim, haklar, iletişim, güvenlik ve hukuk gibi başlıklarda kullanıcıların bilgiye erişimini ve işlemlerini kolaylaştırmaktadır.

Dede (2024) e-Devlet hizmetlerini Ribble'ın dokuz dijital vatandaşlık boyutuyla eşleştirerek; CİMER (dijital iletişim), İHBARWEB (haklar ve sorumluluk), KAYSİS (erişim), e-Beyanname (ticaret), e-Kitap (okuryazarlık), VERBİS (etik), e-Nabız (sağlık), UYAP (hukuk) ve SİBERAY (güvenlik) uygulamalarının bu çerçevede işlevsel olduğunu göstermiştir.

2.3.2. Dijital Vatandaşlık Kursu [Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA)]

Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) Millî Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlerin mesleki gelişimini desteklemek amacıyla oluşturulmuş dijital bir eğitim platformudur (ÖBA, 2025). Öğretmenlere yönelik uzaktan eğitim içerikleri, seminerler ve etkileşimli öğrenme materyalleri sunarak kamu hizmeti niteliğinde sürekli öğrenme fırsatları sağlamaktadır. ÖBA platformunda "Dijital Vatandaşlık Eğitimi" başlıklı bir kurs yer almaktadır. Bu kurs ile öğretmenlerin dijital okuryazarlık, dijital hak ve sorumluluklar, dijital güvenlik, etik, hukuk ve ticaret konularında bilgi ve farkındalık kazanmaları hedeflenmektedir. Kurs kapsamında bireylerin dijital teknolojileri bilinçli ve sorumlu biçimde kullanmaları için gerekli bilgi, tutum ve beceriler kazandırılmaktadır.

2.3.3. Dijital Vatandaşlık Eğitimini Destekleyenler Ağı (DCE Network)

Avrupa Konseyi öncülüğünde yürütülen Dijital Vatandaşlık Eğitimini Destekleyenler Ağı (DCE Network) kapsamında Türkiye'de Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü koordinasyonunda pilot okul uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda öğretmen eğitimi, öğretim programları entegrasyonu, dijital vatandaşlık

kampanyaları ve uluslararası projelerle (örneğin eTwinning, DISCO) destek çalışmaları yürütülmüştür. Pilot okullar Avrupa Konseyi tarafından belirlenen etki alanlarına göre faaliyetlerini planlayarak raporlamış ve bu çalışmalar Avrupa Konseyi'nin iyi uygulama örnekleri arasında yer almıştır.

2.3.4. Millî Eğitim Bakanlığı Bakanlık Yönetim Sistemi (MEBBYS)

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen Millî Eğitim Bakanlığı Bakanlık Yönetim Sistemi (MEBBYS) eğitim yönetiminde dijitalleşmeyi güçlendirmek amacıyla planlanan veri temelli bir yönetim sistemidir. Yapay zekâ, büyük veri ve coğrafi bilgi sistemleri ile desteklenen bu sistemin öğrenci hareketliliğinden insan kaynakları planlamasına, fiziki altyapı kullanımından akademik başarı analizlerine kadar çok boyutlu veri üretmesi ve bu verileri karar alma süreçlerinde kullanması hedeflenmektedir. MEBBYS dijital vatandaşlık bağlamında şeffaflık, hesap verebilirlik ve etkinlik ilkeleriyle uyumlu bir dijital yönetim altyapısı olarak konumlandırılmaktadır.

Sistemin tanıtımı 8 Temmuz 2025 gerçekleştirilmiştir. Bu tanıtım programında MEBBYS'nin eğitim yöneticilerine doğru, hızlı ve öngörülü karar alma süreçlerinde katkı sağlayacağı; kamu kaynaklarının etkin kullanımını destekleyeceği ve veri temelli eğitim politikalarının geliştirilmesine imkân sunacağı vurgulanmıştır. Henüz tüm eğitim kademelerinde aktif olarak kullanılmaya başlanmamış olan MEBBYS kademeli biçimde uygulanması planlanan ve dijital devlet yaklaşımını eğitim yönetimine entegre etmeyi amaçlayan bir projedir. Sistemin tam anlamıyla devreye alınmasıyla birlikte eğitimde karar alma süreçlerinin daha bilimsel, kanıta dayalı ve öngörülebilir bir yapıya kavuşması hedeflenmektedir.

2.3.5. Diğer Uygulamalar

Dijital vatandaşlıkla ilişkili olarak yürütülen bazı diğer ulusal uygulamalar şunlardır:

- **SİBERAY:** Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen bir dijital farkındalık projesidir. Proje dijital güvenlik, siber zorbalık, teknoloji bağımlılığı, kişisel veri güvenliği ve dezenformasyon gibi konularda toplumu bilinçlendirmeyi hedeflemektedir. Öğrenciler ve öğretmenler için geliştirilen interaktif içerikler, dijital güvenlik teması kapsamında değerli bir kaynak niteliğindedir.

- **e-Nabız:** Sağlık Bakanlığı tarafından sunulan bu dijital platform bireylerin kendi sağlık verilerine çevrim içi ortamda güvenli şekilde erişimini sağlar. Dijital sağlık okuryazarlığı açısından önemli bir uygulamadır. Aynı zamanda kişisel verilerin korunması, dijital mahremiyet ve sorumluluk temalarıyla da ilişkilidir.
- **VERBİS (Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi):** Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK) tarafından yönetilen bu sistem, veri sorumlularının kayıt altına alınmasını sağlar. Kurumun yürüttüğü düzenlemeler, dijital etik, dijital hukuk ve bireylerin veri mahremiyeti haklarının korunmasına katkı sunmaktadır.
- **EBA (Eğitim Bilişim Ağı):** Millî Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen dijital eğitim platformudur. Öğrencilerin eğitim içeriklerine erişimini sağlamakla kalmayıp aynı zamanda dijital öğrenme, dijital iletişim ve içerik üretimi becerilerinin gelişmesine destek olur.
- **e-Okul:** Millî Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen ve öğrenci notları, devamsızlık, ders programı gibi bilgilerin hem öğrenciler hem de veliler tarafından dijital ortamda erişilmesine olanak tanıyan bir sistemdir. Dijital erişim hakkının örneklerinden biri olarak değerlendirilir.
- **CİMER (Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi):** Vatandaşların doğrudan kamu kurumlarına dijital ortamdan başvuru yapmalarını, görüş ve taleplerini iletmelerini sağlayan bir sistemdir. Bu yönüyle dijital iletişim ve dijital haklar temalarıyla ilişkilidir. Öğrencilerin de vatandaşlık deneyimlerini dijital kanallar üzerinden kullanabilmeleri için önemli bir araçtır.

Türkiye’de dijital vatandaşlık uygulamaları çeşitli kamu platformları ve eğitim projeleri aracılığıyla dijital becerilerin geliştirilmesi, vatandaşlık haklarının korunması ve bireylerin çevrim içi ortamlarda güvenli hareket etmelerine katkı sağlamaktadır. Bu uygulamaların yaygınlaştırılması ve içeriklerinin güncellenerek daha kapsamlı hâle getirilmesi dijital vatandaşlık eğitiminin etkinliği açısından önem taşımaktadır.

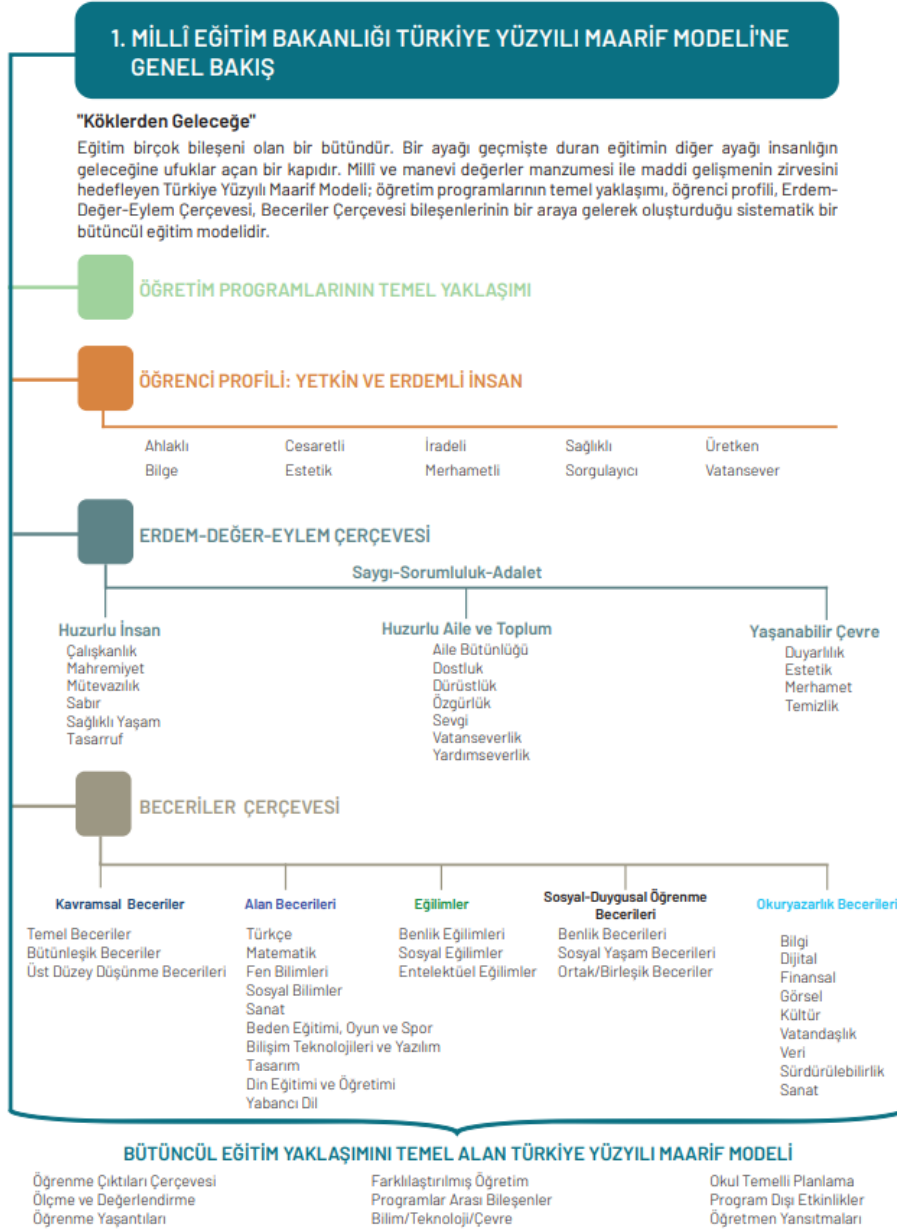
2.4. TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ (TYMM) ÇERÇEVESİNDE DİJİTAL VATANDAŞLIK

“Millî ve manevi değerler manzumesi ile maddi gelişmenin zirvesini hedefleyen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli; öğretim programlarının temel yaklaşımı, öğrenci profili, Erdem Değer Eylem Çerçevesi, Beceriler Çerçevesi bileşenlerinin bir araya gelerek

oluşturduğu sistematik bir bütüncül eğitim modelidir.” (*Genel Bakış - Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli*, 2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 23.05.2024 tarih ve 20 sayılı kararı ile kabul edilerek Bakanlık onayıyla yürürlüğe girmiştir. TYMM çerçevesinde geliştirilen öğretim programları 2024-2025 eğitim-öğretim yılından itibaren okul öncesi, 1 ve 5. sınıf ile hazırlık ve 9. sınıf düzeylerinden başlayarak kademeli biçimde uygulanmaya başlanmıştır. Şekil 1’de modelin genel çerçevesine yer verilmektedir.

Şekil 1

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’ne Genel Bakış

TYMM eğitimi sadece akademik çıktılardan ibaret görmeyip bireyin zihinsel, ahlaki ve toplumsal gelişimini merkeze alan bütüncül bir yapıda tasarlanmıştır. Millî ve manevî değerlerle harmanlanmış olan bu model yalnızca bireysel gelişimi değil aynı zamanda toplumsal sorumluluk bilincini de desteklemektedir. Modelin temel bileşenleri arasında öğretim programlarının yaklaşımı, hedeflenen öğrenci profili, Erdem Değer Eylem Çerçevesi ve beceri alanları yer almaktadır (TYMM Öğretim Programları Ortak Metni, 2024).

Modeldeki okuryazarlık becerileri üç aşamalı bir yapıda sunulmuştur:

- Farkındalık ile öğrencilerin temel kavramları tanınması ve bu konularda duyarlılık geliştirmesi,
- İşlevsellik ile bilgiler arası ilişki kurarak anlamlı bütünlük oluşturmaları,
- Eylemselli ile edindiği bilgileri etik ve sorumlu davranışlara dönüştürmesi hedeflenmektedir (TYMM Öğretim Programları Ortak Metni, 2024).

Ortak Metin’de OB2 koduyla tanımlanan dijital okuryazarlık bileşeni hem teknik bilgi hem de etik ve güvenlik boyutlarını içeren bütünlük becerilerle yapılandırılmıştır. Bu kapsamda Tablo 1’de dijital okuryazarlığa dair detaylı bileşenler sunulmaktadır.

Tablo 1

Dijital Okuryazarlık Bütünlük Beceriler ve Süreç Bileşenleri (OB2)

Dijital Okuryazarlık Bütünlük Beceriler	Süreç Bileşenleri
OB2.1. Dijital Bilgiye Ulaşma ve Dijital Bilgiyi Tanıma	OB2.1.SB1. Dijital bilgiye erişim yollarını bilmek
	OB2.1.SB2. Dijital bilgiyi oluşturan parçaları tanımlamak
	OB2.1.SB3. Dijital bilginin nasıl oluştuğunu anlamak
	OB2.1.SB4. Dijital bilginin yönetimi ve organize edilmesinde kişisel mahremiyeti gözetmek
OB2.2. Dijital İletişimi Anlama	OB2.2.SB1. Dijital ortamda iletişim araçlarını tanımak
	OB2.2.SB2. Dijital topluluk ve ağları belirlemek
	OB2.2.SB3. Dijital araçlarda etkileşimi gözlemlemek ve çözümlemek
OB2.3. Fikrî Mülkiyet Haklarını Bilerek Davranma	OB2.3.SB1. Fikrî mülkiyet haklarını tanımak
	OB2.3.SB2. Fikrî mülkiyet haklarına uygun davranmak
	OB2.4.SB1. Dijital bilgiyi karşılaştırmak

OB2.4. Dijital Bilgiyi Anlamlandırma	OB2.4.SB2. Dijital bilgiyi sınıflandırmak
	OB2.4.SB3. Dijital bilgiyi değerlendirmek
	OB2.4.SB4. Dijital bilgi üzerinden çıkarım yapmak
OB2.5. Dijital Ortamlar İçin İçerik Oluşturma ve Paylaşma	OB2.5.SB1. Tasarlamak ve geliştirmek
	OB2.5.SB2. Düzenlemek ve paylaşmak
OB2.6. İletişim Kurma ve Paylaşma	OB2.6.SB1. Dijital ortamda iletişim kurmak ve etik ilkelere uygun iletişimi sürdürmek
	OB2.6.SB2. Dijital araçlar aracılığıyla etkileşimde bulunmak ve iş birliği yapmak
	OB2.6.SB3. Dijital topluluklara ve ağlara katılmak
OB2.7. Dijital Araçlarla İş Görme	OB2.7.SB1. Dijital bir görevin yerine getirilmesinde dijital ihtiyaçları belirlemek
	OB2.7.SB2. Dijital bir görevin yerine getirilmesinde dijital kaynakları belirlemek
	OB2.7.SB3. Dijital bir görevin yerine getirilmesinde dijital kaynaklar hakkında karar vermek
OB2.8. e-Güvenlik Önlemleri Alma	OB2.8.SB1. Dijital ortamda kimliğini ve mahremiyetini korumak
	OB2.8.SB2. Dijital ortamda veriyi korumak
	OB2.8.SB3. Dijital ortamda güvenlik önlemleri almak ve bunu sürdürmek
OB2.9. Dijital Bilgiyi Kullanarak Eleştirel Düşünme	OB2.9.SB1. Dijital bilgiyi sorgulamak
	OB2.9.SB2. Dijital bilgiyi kullanarak olay/konu/durum veya problem ile ilgili akıl yürütmek
	OB2.9.SB3. Dijital bilgiyi kullanarak yaptığı akıl yürütme ile ulaştığı çıkarımları yansıtmak

Dijital vatandaşlıkla doğrudan ilişkili bir diğer bileşen olan vatandaşlık okuryazarlığı da öğrencilerin demokratik katılım, toplumsal sorumluluk ve dijital haklar konularında bilinç geliştirmesini amaçlamaktadır. TYMM’de yer alan vatandaşlık okuryazarlığına ilişkin bütünleşik beceriler ve süreç bilişenleri Tablo 2’de detaylandırılmıştır.

Tablo 2

Vatandaşlık Okuryazarlığı Bütünleşik Beceriler ve Süreç Bileşenleri (OB6)

Vatandaşlık Okuryazarlığı Bütünleşik Beceriler	Süreç Bileşenleri
OB6.1. Vatandaşlığı Anlama	OB6.1.SB1. Devlet ve birey kavramlarını tanımak
	OB6.1.SB2. Devlet organlarını ve devlet kurumlarını tanımak
	OB6.1.SB3. Toplumsal kuralların farkına varmak
	OB6.1.SB4. Farklılıklara saygı duymak
OB6.2. Vatandaşlık Hak ve Sorumluluklarını Sorgulama	OB6.2.SB1. Temel hak ve sorumlulukları tanımlamak
	OB6.2.SB2. Temel hak ve sorumluluklarla ilgili sorular sormak (5N 1K)
	OB6.2.SB3. Temel hak ve sorumlulukları hakkında bilgi toplamak
	OB6.2.SB4. Toplanan bilgilerin doğruluğunu değerlendirmek
	OB6.2.SB5. Toplanan bilgiler üzerinde çıkarım yapmak
OB6.3. Vatandaşlık Hak ve Sorumluluklarını Kullanma	OB6.3.SB1. Hak ve sorumlulukların farkına varmak
	OB6.3.SB2. Hak ve sorumluluklarını yerine getirmek
	OB6.3.SB3. Gönüllü faaliyetlere katılmak
OB6.4. Hak Arama	OB6.4.SB1. Başvuru yollarını tanımak
	OB6.4.SB2. Başvuru yollarını kullanmak

Ortak Metin’de dijital okuryazarlık ve vatandaşlık okuryazarlığı dışında dijital vatandaşlık temasına doğrudan yer veren finansal okuryazarlık ve görsel okuryazarlık süreç bileşenlerine de yer verilmiştir. Bunlar Tablo 3’te yer almaktadır (TYMM Öğretim Programları Ortak Metni, 2024).

Tablo 3

Dijital Vatandaşlık Temasına Doğrudan Yer Veren Diğer Süreç Bileşenleri

Okuryazarlık Türü/ Süreç Bileşenleri	Farkındalık	İşlevsellik	Eylemsellik
Finansal Okuryazarlık	-	Finansal Teknolojileri Anlamlandırma	
Görsel Okuryazarlık	-	Görsel İletişim Uygulamaları Oluşturma	Görsel İletişim Uygulamaları Oluşturma

Modelde dijital vatandaşlığa dair etik temelli yönlendirmeler yalnızca beceri alanlarıyla sınırlı değildir. Aynı zamanda Erdem Değer Eylem Çerçevesi içerisinde de ele alınmıştır. Bu çerçevede “D8 Mahremiyet” değeri kapsamında şu ifadeler yer verilmektedir:

- D8.2.2. Kişisel bilgilerinin yer aldığı dijital araçları bilinçli ve güvenli bir şekilde kullanır.
- D8.2.5. Dijital mahremiyet ihlalinin yasal sorumluluğunu bilir.

Bu ifadeler öğrencilerin yalnızca teknik beceri kazanmasını değil aynı zamanda dijital ortamlarda etik ve yasal sorumluluklar doğrultusunda hareket etmelerini de teşvik etmektedir.

Genel olarak TYMM dijital vatandaşlığı yalnızca teknik becerilerle sınırlı görmeyip etik, hukuki ve toplumsal boyutları da içeren bütüncül bir yaklaşımla ele almaktadır. Dijital okuryazarlık bileşeni kapsamında bilgiye erişimden iletişime, içerik üretiminden e-güvenliğe kadar geniş bir yetkinlik yelpazesi sunulmaktadır. Ayrıca model vatandaşlık okuryazarlığı, finansal ve görsel okuryazarlık alanlarını da dijital vatandaşlık temasıyla ilişkilendirerek bireylerin demokratik katılım, hak bilinci ve sorumlu dijital davranışlar geliştirmesini hedeflemektedir. Etik yönelimlerin ise sadece beceri temelli değil aynı zamanda Erdem Değer Eylem Çerçevesi içinde yer alan “mahremiyet” gibi değerler aracılığıyla öğrencilere kazandırılmasını hedeflemektedir.

2.5. ÇALIŞMANIN AMACI VE ARAŞTIRMA SORULARI

2024 yılında yürürlüğe giren TYMM Ortak Metni tüm öğretim programlarının dayandığı temel bir çerçeve sunmakta ve dijital vatandaşlık kavramını hem okuryazarlıklar yoluyla hem de Erdem Değer Eylem Çerçevesi kapsamında bütüncül bir biçimde ele almaktadır. Bununla birlikte TYMM çerçevesinde geliştirilen öğretim programlarının dijital vatandaşlık kavramını nasıl yapılandırdığına ilişkin sistematik bir analiz bu kavramın Türkiye eğitim sistemindeki yeri ve işlevi hakkında önemli ipuçları sunacaktır. Bu çalışmada TYMM çerçevesinde geliştirilen Okul Öncesi Eğitim Programı ile 25 derse ilişkin öğretim programlarında dijital vatandaşlık temasına ne ölçüde yer verildiği incelenmektedir.

Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli çerçevesinde geliştirilen ve 2024 yılında yayımlanan öğretim programlarında dijital vatandaşlık kavramının hangi boyutlarına [(Avrupa Konseyi Dijital Vatandaşlık Eğitimi (DVE) Planlayıcısı (Council of Europe, 2025a)), hangi sınıf ve ders düzeylerinde yer verilmiştir?*

Bu araştırmanın bulgularının dijital vatandaşlığın Türkiye'deki eğitim politikalarına daha etkin biçimde entegrasyonu ve öğretim programlarının geliştirilmesine yönelik somut öneriler sunması beklenmektedir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri toplama süreci ve analiz yöntemi açıklanmıştır.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden biri olan doküman incelemesine dayalı betimsel analiz yöntemiyle yürütülmüştür. Doküman incelemesi yazılı, basılı veya dijital belgelerin sistematik biçimde analiz edilmesi ve anlamlandırılmasını içeren yapılandırılmış bir veri toplama tekniğidir (Bowen, 2009). Araştırma kapsamında Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) çerçevesinde 2024 yılında yayımlanan Okul Öncesi Eğitim Programı ile 25 öğretim programı dijital vatandaşlık teması bağlamında sistematik olarak analiz edilmiştir.

3.2. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Araştırmanın verileri Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2024-2025 eğitim öğretim yılı itibarıyla kademeli olarak uygulamaya konulan öğretim programlarından elde edilmiştir. Söz konusu programlar okul öncesinden ortaöğretime kadar tüm kademeleri kapsamaktadır. Araştırmada analiz edilen öğretim programlarının listesi aşağıda sunulmuştur.

1. Okul Öncesi Eğitim Programı
2. İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3 ve 4. Sınıflar)
3. İlkokul Matematik Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3 ve 4. Sınıflar)
4. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)
5. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (1, 2 ve 3. Sınıflar)
6. İnsan Hakları, Demokrasi ve Vatandaşlık Dersi Öğretim Programı (4. Sınıf)
7. Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)
8. Ortaokul Matematik Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)
9. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)
10. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı (8. Sınıf)
11. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıf)
12. Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)
13. Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)
14. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. Sınıf)

15. Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar)
16. Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar)
17. Temel Dinî Bilgiler Dersi Öğretim Programı (9. Sınıf)
18. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı (Hazırlık, 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar)
19. Matematik Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar)
20. Fizik Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar)
21. Kimya Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar)
22. Biyoloji Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar)
23. Coğrafya Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar)
24. Felsefe Dersi Öğretim Programı (10 ve 11. Sınıflar)
25. Tarih Dersi Öğretim Programı (9, 10 ve 11. Sınıflar)
26. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı (12. Sınıf)

Öğretim programları Millî Eğitim Bakanlığının resmî web portalı olan <https://mufredat.meb.gov.tr> adresinden temin edilmiştir (MEB, 2024).

3.3. VERİ ANALİZİ SÜRECİ

Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem önceden belirlenen temalar doğrultusunda verilerin sistematik biçimde çözümlenmesini ve içerik bağlamında anlamlandırılmasını sağlar (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 239).

Analize başlanmadan önce alan yazınında öne çıkan iki teorik çerçeve incelenmiştir: Ribble'in (2015, 2021) dijital vatandaşlık modeli ve Avrupa Konseyi tarafından geliştirilen Dijital Vatandaşlık Eğitim (DVE) Planlayıcısı (Council of Europe, 2025a) (Şekil 3). Ribble çerçevesi (Şekil 2) dijital vatandaşlığı teknik beceriler, etik davranış ve güvenlik gibi boyutlar çerçevesinde yapılandırarak uzun yıllar boyunca alanda sıkça başvurulan bir kaynak olmuştur.

Şekil 2

Ribble'a (2015, 2021) Göre Dijital Vatandaşlık Temaları

Ribble'a (2015, 2021) Göre Dijital Vatandaşlık Temaları	
Dijital Erişim	•(Her bireyin dijital teknolojilere erişim hakkı ve bu erişimi eşit biçimde kullanabilme yetisi.)
Dijital Ticaret	•(Dijital ortamda ürün ve hizmet satın alma/satma becerisi.)
Dijital İletişim	•(Dijital kanallar aracılığıyla etkili, sorumlu ve etik biçimde iletişim kurma.)
Dijital Okuryazarlık	•(Dijital araçları kullanarak bilgiye ulaşma, üretme, analiz etme ve değerlendirme becerileri.)
Dijital Etik/Davranış	•(Dijital ortamlarda uygun ve saygılı davranış kurallarını bilme ve uygulama.)
Dijital Hukuk	•(Dijital ortamlarda telif hakkı, veri gizliliği gibi yasal hak ve sorumlulukları anlama.)
Dijital Güvenlik	•(Kişisel verileri, cihazları ve ağları dijital tehditlerden koruma becerileri.)
Dijital Sağlık ve Refah	•(Dijital teknolojilerin fiziksel ve psikolojik sağlığa etkilerini fark etme ve sağlıklı kullanma.)
Dijital Hak ve Sorumluluklar	•(Dijital vatandaş olarak hakları kullanma ve sorumlulukları üstlenme bilinci.)

Ancak bu çalışmada öğretim programlarının kapsamlı ve çok yönlü analizine imkân tanıyan daha güncel ve pedagojik olarak ayrıştırılmış yapısı nedeniyle DVE Planlayıcısı (Council of Europe, 2025a) tercih edilmiştir. DVE Planlayıcısı 2025 yılında yayımlanmış güncel bir çerçevedir ve planlayıcının bu sürümü dijital vatandaşlığı yalnızca bireysel becerilerle sınırlamayıp toplumsal katılım, kültürel kapsayıcılık, etik üretim ve dijital sağlık gibi çağdaş temalarla zenginleştirerek öğrenme çıktılarının izlenmesine olanak sağlamaktadır. Her bir boyuta karşılık gelen temaların açık biçimde tanımlanmış olması da bu yaklaşımı öğretim programı çözümlemeleri açısından daha işlevsel kılmaktadır.

Şekil 3

DVE Planlayıcısına Göre Dijital Vatandaşlık Boyutları

DVE Planlayıcısına (Council of Europe, 2025a) Göre Dijital Vatandaşlık Boyutları	
Erişim ve Kapsayıcılık	•(Öğrenciler teknolojinin faydalarını herkes için erişilebilir hâle getirmeyi öğrenirler.)
Öğrenme ve Yaratıcılık	•(Öğrenciler teknolojinin onlara nasıl öğrenme imkânı sunduğunu ve yaratıcılıklarını başkalarına yardım etmek için nasıl kullanabileceklerini öğrenirler.)
Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	•(Öğrenciler çevrim içi haberlerin ve bilgilerin güvenilirliğini değerlendirmeyi öğrenirler.)
Etik ve Empati	•(Öğrenciler çevrim içi davranışlarının diğer insanları nasıl etkilediğini öğrenirler.)
Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	•(Öğrenciler teknolojinin zihinsel ve fiziksel sağlıkları üzerindeki etkilerini öğrenirler.)
Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	•(Öğrenciler dijital ortamda sağlıklı bir şekilde var olmayı ve bunu sürdürmeyi öğrenirler.)
Aktif Katılım	•(Öğrenciler teknolojiyi topluluklara ve topluma katkı sağlamak için nasıl kullanabileceklerini öğrenirler.)
Haklar ve Sorumluluklar	•(Öğrenciler dijital ortamda sahip oldukları haklar ve sorumluluklar hakkında bilgi edinirler.)
Gizlilik ve Güvenlik	•(Öğrenciler çevrim içi ortamda kendilerini ve başkalarını nasıl koruyacaklarını öğrenirler.)
Tüketici Farkındalığı	•(Öğrenciler dijital tüketici olarak yaptıkları tercihlerin sosyal ve çevresel sonuçlarını öğrenirler.)

İki çerçeve arasında içerik eşleşmelerine bakıldığında bazı Ribble boyutlarının DVE Planlayıcısındaki birden fazla boyutla örtüştüğü görülmektedir (Tablo 4). Örneğin “dijital okuryazarlık” boyutu DVE’de hem “medya ve bilgi okuryazarlığı” hem de “öğrenme ve yaratıcılık” boyutlarıyla ilişkilidir. Benzer şekilde “dijital etik/davranış”, DVE’de hem “etik ve empati” hem de “haklar ve sorumluluklar” ile örtüşmektedir. “dijital güvenlik” Ribble’da ayrı bir boyut iken DVE’de “gizlilik ve güvenlik” olarak daha kapsamlı ele alınmaktadır. Öte yandan DVE Planlayıcısındaki “dijital olarak var olma ve iletişim” Ribble çerçevesinde doğrudan karşılığı olmayan ancak iletişim, kimlik yönetimi ve çevrim içi itibar gibi konuları kapsayan özgün bir boyut olarak öne çıkmaktadır. Aynı şekilde DVE’nin “tüketici farkındalığı” boyutu Ribble’ın “dijital

ticaret" başlığından daha geniş kapsamlı olup çevresel ve etik tüketim gibi yeni temaları içermektedir.

Tablo 4

Ribble (2015, 2021) ve DVE Planlayıcısına (Council of Europe, 2025a) Göre Dijital Vatandaşlık Boyutlarının Karşılaştırmalı Özeti

Ribble Boyutu	DVE Planlayıcısındaki Karşılığı	Notlar
Dijital Erişim	Erişim ve Kapsayıcılık	Tam karşılık, kapsayıcılık ve erişim politikaları benzer şekilde ele alınır.
Dijital Ticaret	Tüketici Farkındalığı	DVE Planlayıcısında daha geniş, sadece ticaret değil sosyal/çevresel etkiler ve sürdürülebilirlik de vurgulanır.
Dijital İletişim	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Ribble’da teknik odaklı iken DVE Planlayıcısında dijital kimlik, itibar ve ayak izi gibi daha derin konular eklenmiştir.
Dijital Okuryazarlık	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı + Öğrenme ve Yaratıcılık	Ribble’ın bilgi arama ve analiz yönü iki ayrı DVE boyutunda detaylandırılmıştır.
Dijital Etik / Davranış	Etik ve Empati + Haklar ve Sorumluluklar	Empati ve toplumsal etkiler DVE Planlayıcısında ayrı temalarla zenginleştirilmiştir. Ribble’daki “davranış” etik ve sorumluluk boyutlarına yayılmıştır.
Dijital Hukuk	Haklar ve Sorumluluklar + Gizlilik ve Güvenlik	Telif ve veri gizliliği iki farklı boyut altında daha ayrıntılı işlenmiştir.
Dijital Güvenlik	Gizlilik ve Güvenlik	DVE Planlayıcısı daha kapsamlıdır sadece güvenlik değil gizlilik ve çevrim içi tehditlere karşı eylemler de vurgulanır.
Dijital Sağlık ve Refah	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Tam karşılık, DVE Planlayıcısında ek olarak sağlıklı dijital kültür ve denge kurmaya yönelik eylem temaları öne çıkar.
Dijital Hak ve Sorumluluklar	Aktif Katılım + Haklar ve Sorumluluklar	Katılım ve vatandaşlık konuları DVE Planlayıcısında iki ayrı boyutta işlenmiştir: aktif katılım ve dijital hak bilinci.
— (Ribble’da yer almıyor)	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	DVE Planlayıcısında özgün boyut: dijital kimlik, görünürlük ve ayak izi temaları Ribble çerçevesinde yer almamaktadır.

Bu bağlamda, DVE Planlayıcısı hem tematik zenginliği hem de pedagojik bütünlüğü ile dijital vatandaşlık eğitimine dair daha derinlikli bir analiz yapılmasına olanak tanımaktadır.

Analizler DVE Planlayıcısında (Council of Europe, 2025a) yer verilen dijital vatandaşlığın on boyutu (erişim ve kapsayıcılık, öğrenme ve yaratıcılık, medya ve bilgi okuryazarlığı, etik ve empati, sağlık ve dijital iyilik hâli, dijital olarak var olma ve iletişim, aktif katılım, haklar ve sorumluluklar, gizlilik ve güvenlik ve tüketici farkındalığı), bu boyutlara ait temalar (Tablo 5) ve DVE Planlayıcısında yer alan, her bir temaya ilişkin dört farklı yaş grubu (5-7, 8-11, 12-15, 16-18) için hazırlanmış öğrenme çıktıları kullanılarak yürütülmüştür (Council of Europe, 2025a).

Tablo 5

Dijital Vatandaşlığın Dokuz Boyutu (Council of Europe, 2025a)

Sıra	Boyut	Temalar	Sıra	Boyut	Temalar
1	Erişim ve Kapsayıcılık	- Teknolojinin faydaları - Fırsatların genişletilmesi - Destekleyici teknolojiler - Toplumsal cinsiyet eşitliği - Dilsel ve kültürel kapsayıcılık - Dijital dışlanma - Dijital erişim politikası - Kapsayıcılığı teşvik etme eylemleri	6	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	- Dijital ayak izi tanımı, oluşumu ve önemi - İtibar kazanmak - Sanal karakterler ve avatarlar - Başkalarının bireyin itibarını etkilemesi - Verileri kontrol etme hakkı - Çevrim içi var olma ve var oluşu yönetmek
2	Öğrenme ve Yaratıcılık	- Teknoloji ile öğrenme - Amaca yönelik üretim - Birlikte üretim - Etik üretim - Telif hakkı - Açık kaynak - Kültürel anlayış - Sorumlu yenilikçilik	7	Aktif Katılım	- Toplumu araştırmak - Konuları ve görüşleri araştırmak - Tartışmalara katılmak - Savunuculuk ve aktivizm - Lobicilik - Organizasyon ve kampanya yürütme - Oy kullanmak - Yerel eylem

3	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı ▪ Bilgili kalmak ▪ Haber kaynakları ▪ Eleştirel olmak ▪ Propaganda ve hile ▪ Gerçeğin önemi ▪ Güvenilir haber bulma ▪ Bilgiyi sorumlu şekilde paylaşma ▪ Kendi haber içeriğini oluşturma	8	Haklar ve Sorumluluklar ▪ Haklarını anlamak ▪ Sorumluluklarını bilmek ▪ Haklarını savunmak ▪ Başkalarını korumak ▪ İfade özgürlüğü ▪ Ayrımcılık ▪ Nefret söylemi ▪ Haklar için harekete geçmek
4	Etik ve Empati ▪ İnsanların çevrim içi davranışları ▪ Başkalarını düşünmek ▪ Kapsayıcılığı teşvik etmek ▪ Kırıcı davranışlar ▪ Siber zorbalık, zorbalığın etkileri ▪ Kendini korumak ▪ Yardım etmek için harekete geçmek	9	Gizlilik ve Güvenlik ▪ Veri toplama ▪ Gizliliğe/güvenliğe yönelik tehditler ▪ Çevrim içi gizliliği korumak ▪ Uygunsuz içerikler ▪ Güvende kalmak ▪ Daha güvenli bir internet için eyleme geçmek
5	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli ▪ Genel sağlık faydaları ▪ Dijital sağlık araçları ▪ Aşırı kullanım ve bağımlılık ▪ Sağlıksız içerik ▪ Oyun ve sağlık ▪ Sağlıklı denge kurmak ▪ Daha sağlıklı bir dijital kültür ▪ Dijital sağlık için eylem	10	Tüketici Farkındalığı ▪ Dijital para ▪ Tüketici hakları ▪ Akıllı harcama ▪ Sorumlu alışveriş ▪ Reklamları anlamak ▪ Çevresel sonuçlar ▪ Sürdürülebilirlik ▪ Etik tüketim

Veri analiz sürecinde Forster'ın (1995; akt. Yıldırım & Şimşek, 2016) önerdiği beş temel aşama izlenmiştir:

1. Dokümanlara erişim sağlama,
2. Dokümanların geçerlik ve güvenilirlik açısından değerlendirilmesi,
3. Analiz çerçevesinin yapılandırılması,
4. Dokümanların sistematik biçimde okunması ve içeriksel kodlama yapılması,
5. Kodlanan verilerin yorumlanarak analiz edilmesi ve analiz sonuçlarının raporlaştırılması.

Buna göre ilk aşamada her bir öğretim programı içerik açısından incelenmiş ve dijital vatandaşlık boyutlarına yönelik açık veya örtük öğrenme çıktıları, değerler ve beceriler tespit edilmiştir. İkinci aşamada bu çıktılar DVE Planlayıcısına (Council of Europe, 2025a) göre belirlenen dijital vatandaşlığın on boyutu çerçevesinde analiz formuna işlenmiş ve ilgili sınıf düzeyine göre gruplandırılmıştır (Ek 2). Bu aşamada aynı öğrenme çıktısının içeriği itibarıyla birden fazla dijital vatandaşlık boyutu kapsamında kodlanmasına izin verilmiştir. Sonrasında veriler dijital vatandaşlık boyutlarına göre frekanslandırılmış ve sınıf/ders düzeyinde dağılımları karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Araştırma sürecinde güvenilirliği sağlamak amacıyla Okul Öncesi Eğitim Programı ve diğer öğretim programlarının dijital vatandaşlıkla ilgili öğrenme çıktılarının belirlenmesi işlemi Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Öğretim Programları Daire Başkanlığında görev yapan konu alanı ve program geliştirme uzmanları tarafından titizlikle yürütülmüştür. Öğrenme çıktılarının kodlanması, DVE Planlayıcısına göre kodlanması ve betimsel analizi ise Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Eğitim Araştırmaları Daire Başkanlığında görev yapan biri program geliştirme, diğeri ise matematik eğitimi alanında doktora derecesine sahip iki uzman tarafından gerçekleştirilmiştir. Veri analizi sonrasında elde edilen bulgular bir sonraki bölümde detaylı olarak sunulmuştur.

Bazı öğretim programlarında öğrenme çıktılarının doğrudan dijital vatandaşlık temalarına atıf yapmadığı ancak dersin işlenişine ilişkin açıklamalarda bu temalara dolaylı biçimde yer verildiği gözlenmiştir. Özellikle bazı programların öğrenme çıktıları, alt öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinin yalnızca konu alanına yönelik tanımlayıcı bilgiler sunduğu ancak dersin işleniş ya da öğrenme-öğretme süreci kapsamında dijital vatandaşlıkla ilişkili içeriklerin bulunduğu tespit edilmiştir. Böylece analiz yalnızca öğrenme çıktılarıyla sınırlı tutulmamış, öğretim sürecine dair diğer yapılandırıcı öğeler de değerlendirilmiştir.

4. BULGULAR

Bu araştırmada Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli doğrultusunda hazırlanan Okul Öncesi Eğitim Programı ile ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim kademelerine ait toplam 25 öğretim programı DVE Planlayıcısının (Council of Europe, 2025a) dijital vatandaşlığa ilişkin on altı boyutu (i. erişim ve kapsayıcılık, ii. öğrenme ve yaratıcılık, iii. medya ve bilgi okuryazarlığı, iv. etik ve empati, v. sağlık ve dijital iyilik hâli, vi. dijital olarak var olma ve iletişim, vii. aktif katılım, viii. haklar ve sorumluluklar, ix. gizlilik ve güvenlik ve x. tüketici farkındalığı) doğrultusunda incelenmiştir. Analiz sürecinde her bir öğretim programındaki öğrenme çıktılarının dijital vatandaşlık boyutlarından herhangi biriyle ilişkili olup olmadığı belirlenmiş; ilgili alt öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri de aynı tematik çerçevede değerlendirilmiştir. Bir önceki bölümde bahsedildiği gibi bazı öğretim programlarında dijital vatandaşlık temaları öğrenme çıktılarında doğrudan yer almayıp dersin işleniş ve öğretim süreci açıklamalarında dolaylı olarak ele alınmıştır. Bu yüzden veri analizi sadece öğrenme çıktılarıyla sınırlı kalmamış, dijital vatandaşlıkla ilişkili diğer içerikleri de kapsayacak şekilde bütüncül olarak gerçekleştirilmiştir.

Öğrenme çıktılarının dijital vatandaşlık temalarına göre sınıf düzeyine dayalı dağılımına ilişkin ayrıntılı veriler Ek 2'de sunulmuştur. Ek 2'de yer alan ders bazlı tablolar her bir öğretim programında yer alan dijital vatandaşlıkla ilişkili öğrenme çıktılarının DVE Planlayıcısına göre dijital vatandaşlığın hangi boyutlarıyla (Council of Europe, 2025a) örtüştüğünü açıkça göstermektedir. Aşağıda DVE Planlayıcısı dikkate alınarak yürütülen analizlerden elde edilen bulgulara sırasıyla yer verilecektir.

4.1. GENEL BULGULAR

Tablo 6'da Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli çerçevesinde geliştirilen Okul Öncesi Eğitim Programı ile ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim kademelerine ait toplam 25 öğretim programında DVE Planlayıcısında yer alan dijital vatandaşlık boyutlarına göre belirlenen öğrenme çıktılarının sayısal dağılımı sunulmaktadır.

Tablo 6

DVE Planlayıcısının (Council of Europe, 2025) Dijital Vatandaşlık Boyutlarına Göre TYMM Öğretim Programlarındaki Öğrenme Çıktılarının Sayısı ve Dağılımı

Program	Yaş Grubu/Sınıf Düzeyi	Erişim ve Kapsayıcılık	Öğrenme ve Yaratıcılık	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Etik ve Empati	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Aktif Katılım	Haklar ve Sorumluluklar	Gizlilik ve Güvenlik	Tüketici Farkındalığı	Toplam
1	36-48 Ay	0	5	5	1	0	0	0	0	0	0	11
	36-72 Ay	0	1	2	0	1	1	0	0	0	0	5
	48-60 Ay	0	7	5	0	0	0	0	0	0	0	12
	60-72 Ay	0	11	7	0	0	0	0	0	0	0	18
2	1	0	4	4	0	0	0	0	0	0	0	8
	2	0	8	9	0	0	2	0	0	0	0	19
	3	0	3	3	1	0	4	1	1	0	0	13
	4	0	6	6	5	0	7	0	0	3	0	27
3	1	0	4	2	0	0	0	0	0	0	0	6
	2	0	8	7	0	0	2	0	0	0	0	17
	3	0	9	3	0	0	0	0	0	0	0	12
	4	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5
4	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
	4	0	5	2	0	0	0	0	1	1	1	10
	5	0	8	4	0	0	0	0	0	0	0	12
	6	0	13	5	0	0	0	0	0	0	0	18
	7	0	20	6	0	0	0	0	0	0	1	27
	8	0	21	9	0	0	1	0	0	0	1	32
5	1	2	9	1	1	0	1	0	0	1	1	16
	2	3	12	5	2	1	2	1	2	4	0	32
	3	3	8	2	2	2	2	0	1	1	1	22
6	4	6	9	3	4	0	3	3	6	4	0	38

7	5	1	20	18	7	0	11	1	7	4	0	69
	6	1	20	18	7	0	11	1	7	4	0	69
	7	1	20	20	9	0	13	3	9	6	0	81
	8	1	20	20	9	0	13	3	9	6	0	81
8	5	0	11	2	0	0	0	0	0	0	0	13
	6	0	8	2	0	0	0	0	0	0	0	10
	7	0	8	2	0	0	0	0	0	0	0	10
	8	0	9	3	0	0	0	0	0	0	0	12
9	4	0	13	2	1	0	1	0	0	5	0	22
	5	5	23	9	0	3	0	4	2	2	1	49
	6	6	25	11	1	1	0	2	5	1	1	53
	7	3	24	2	1	0	1	0	0	0	0	31
10	8	1	6	5	0	0	1	0	0	1	0	14
11	4	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	6
	5	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	4
	6	0	5	1	1	0	1	0	1	1	0	10
	7	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	4
	8	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	4
12	5	0	4	1	0	0	0	0	0	0	0	5
	6	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
	7	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	4
	8	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
13	5	0	5	1	0	0	1	0	0	0	0	7
	6	0	12	1	0	0	0	0	0	0	0	13
	7	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	10
	8	0	14	0	0	0	0	0	0	0	0	14
14	9	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5
	10	0	6	0	1	0	1	0	1	1	2	12
	11	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5
	12	0	4	1	1	1	0	0	1	1	0	9

15	10	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	4
	11	0	3	1	0	0	1	0	0	0	0	5
	12	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	4
16	9	0	8	4	0	0	0	0	0	0	0	12
	10	0	6	2	0	0	0	0	0	0	0	8
	11	0	6	1	0	0	0	0	0	0	0	7
	12	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5
17	9	0	3	0	0	2	0	0	0	0	0	5
18	Hazırlık	0	2	2	2	0	2	0	0	0	0	8
	9	0	10	0	0	0	3	0	0	0	0	13
	10	0	2	1	2	0	2	0	0	1	0	8
	11	0	2	1	0	0	1	0	0	0	0	4
	12	0	3	1	1	0	3	0	0	1	0	9
19	Hazırlık	0	9	0	0	0	2	0	0	1	0	12
	9	0	7	1	0	0	3	0	0	0	0	11
	10	0	11	3	0	0	1	0	0	1	0	16
	11	0	11	1	0	0	1	0	0	0	0	13
	12	0	12	1	0	0	3	0	0	1	0	17
20	9	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
	11	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5
	12	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
21	9	0	7	0	0	0	1	0	0	1	1	10
	10	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	4
	11	0	8	3	0	0	0	0	0	1	1	13
	12	0	6	2	0	0	0	0	0	0	1	9
22	9	0	2	2	0	0	1	0	0	0	0	5
	10	0	6	6	0	0	2	0	0	2	0	16
	11	0	7	5	0	0	1	0	0	1	0	14
	12	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	3

23	9	0	5	3	0	0	0	1	0	1	0	10
	10	0	5	3	0	0	1	0	0	0	0	9
	11	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
	12	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	4
24	10	0	4	3	1	0	1	0	0	0	0	9
	11	0	6	2	2	2	1	0	1	1	1	16
25	9	0	5	4	0	0	1	0	0	1	0	11
	10	0	3	2	0	0	1	0	0	1	0	7
	11	0	3	2	0	0	0	0	0	1	0	6
26	12	0	5	3	0	0	0	0	0	2	0	10

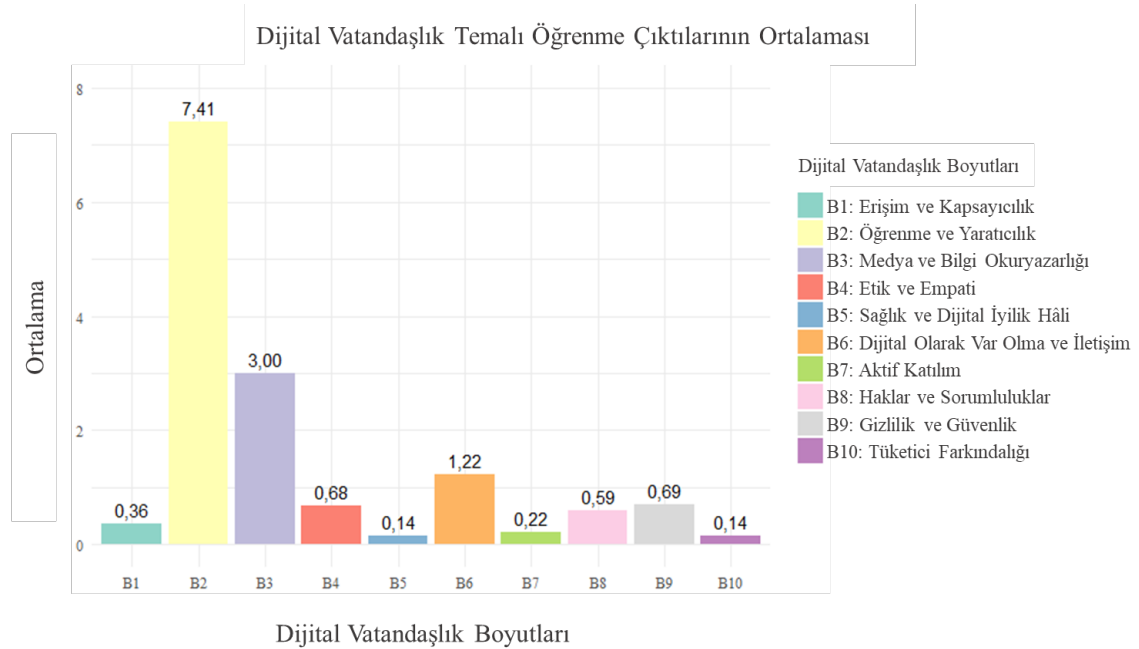
Not 1. Programlar: 1. Okul Öncesi Eğitim Programı, 2. İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3 ve 4. sınıflar), 3. İlkokul Matematik Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3 ve 4. sınıflar), 4. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar), 5. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (1, 2 ve 3. sınıflar), 6. İnsan Hakları, Demokrasi ve Vatandaşlık Dersi Öğretim Programı (4. sınıf), 7. Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8. sınıflar), 8. Ortaokul Matematik Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8. sınıflar), 9. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4, 5, 6 ve 7. sınıflar), 10. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı (8. sınıf), 11. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf), 12. Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8. sınıflar), 13. Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8. sınıflar), 14. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıf), 15. Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar), 16. Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar), 17. Temel Dinî Bilgiler Dersi Öğretim Programı (9. sınıf), 18. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı (Hazırlık, 9, 10, 11 ve 12. sınıflar), 19. Matematik Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar), 20. Fizik Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar), 21. Kimya Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar), 22. Biyoloji Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar), 23. Coğrafya Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar), 24. Felsefe Dersi Öğretim Programı (10 ve 11. sınıflar), 25. Tarih Dersi Öğretim Programı (9, 10 ve 11. sınıflar), 26. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı (12. sınıf).

Not 2. Aynı öğrenme çıktısı içeriği itibarıyla birden fazla dijital vatandaşlık boyutu kapsamında kodlanmış olabilir (Bkz. Ek 2). Bazı öğretim programlarında dijital vatandaşlık temaları öğrenme çıktılarındaki doğrudan yer almasa da dersin işleniş ve öğretim süreci açıklamalarında dolaylı olarak ele alındığından veri analizi sadece öğrenme çıktılarıyla sınırlı kalmamış, dijital vatandaşlıkla ilişkili diğer içerikleri de kapsayacak şekilde bütüncül olarak gerçekleştirilmiştir.

İncelenen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarında yer alan dijital vatandaşlık temalı öğrenme çıktılarının DVE Planlayıcısındaki on boyuta göre ortalamaları Şekil 25’te sunulmuştur. Buna göre “öğrenme ve yaratıcılık” boyutu en yüksek ortalamaya (7,41) sahip olup dijital vatandaşlık bağlamında en çok vurgulanan boyut olarak öne çıkmaktadır. Bunu sırasıyla “medya ve bilgi okuryazarlığı” (3,00) ve “dijital olarak var olma ve iletişim” (1,22) boyutları izlemektedir. “Sağlık ve dijital iyilik hâli” ile “tüketici farkındalığı” boyutları ise en düşük ortalamaya (0,14) sahiptir.

Şekil 4

Dijital Vatandaşlık Temalı Öğrenme Çıktılarının Ortalaması

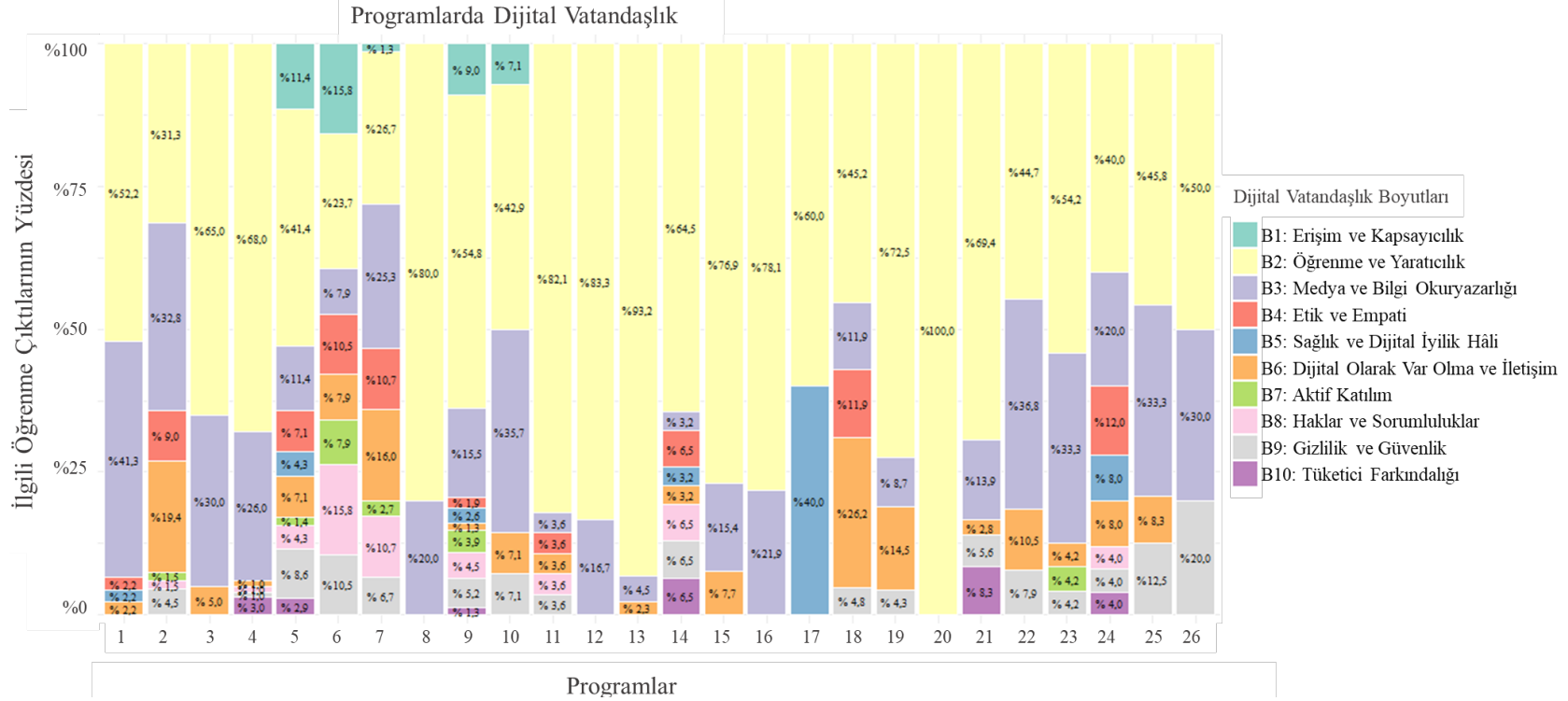
İncelenen programlarda yer alan dijital vatandaşlıkla ilişkili öğrenme çıktılarının Avrupa Konseyi’nin Dijital Vatandaşlık Eğitimi Planlayıcısında (Council of Europe, 2021) tanımlanan on dijital vatandaşlık boyutuna göre ders bazında yüzdelerle dağılımı Şekil 26’da sunulmuştur. Grafikte görüldüğü üzere “öğrenme ve yaratıcılık” boyutu neredeyse tüm öğretim programlarında en baskın biçimde temsil edilen boyut olarak öne çıkmaktadır. Bu durum öğretim programlarında dijital bilgiye erişim, dijital içerik üretimi ve dijital teknolojilerin pedagojik süreçlerde kullanılmasına verilen önemi ortaya koymaktadır.

İkinci sırada yer alan “medya ve bilgi okuryazarlığı” boyutu ise öğrencilere araştırma yapma, bilgi kaynaklarını sorgulama ve dijital bilgilere eleştirel bir bakış geliştirme konularında beceri kazandırılmasına verilen önemi yansıtmaktadır. Buna karşın “erişim ve kapsayıcılık” ve “gizlilik ve güvenlik” gibi boyutlar bazı programlarda ön plana çıkmakla birlikte genel olarak daha sınırlı düzeyde temsil edilmektedir. “Sağlık ve dijital iyilik hâli” ile “tüketici farkındalığı” boyutları ise en düşük oranda temsil edilen alanlar arasında yer almaktadır. “Sağlık ve dijital iyilik hâli” boyutu özellikle Okul Öncesi Eğitim Programı, Hayat Bilgisi Dersi, Sosyal Bilgiler Dersi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9-12. sınıflar), Temel Dinî Bilgiler Dersi ve Felsefe Dersi Öğretim Programlarında yer alırken; “tüketici farkındalığı” boyutu ise Fen Bilimleri Dersi, Hayat Bilgisi Dersi, Sosyal Bilgiler Dersi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9-12. sınıflar), Kimya Dersi ve Felsefe Dersi Öğretim Programlarında sınırlı düzeyde temsil edilmiştir. Bu durum söz konusu temaların öğretim programlarında eğitsel bağlamda daha az yer bulduğunu göstermektedir.

Bulguların detaylandırılması ve ders bazında analizleri ise aşağıda sunulmuştur

Şekil 5

Öğretim Programlarında Dijital Vatandaşlık Temalı Öğrenme Çıktılarının DVE Planlayıcısı Dijital Vatandaşlık Boyutlarına Göre Dağılımı

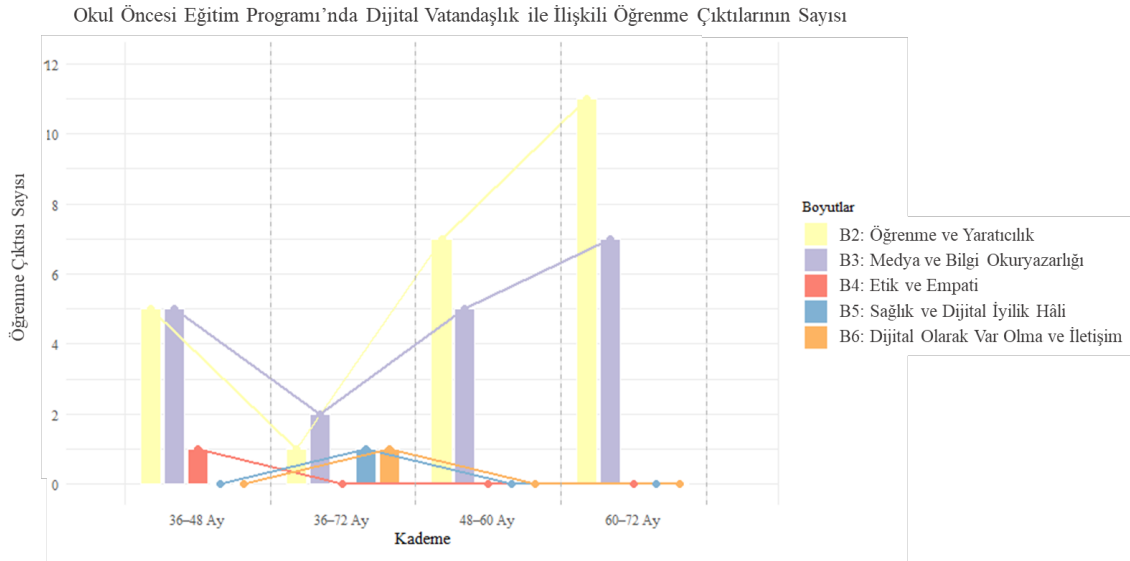
Not. 1. Okul Öncesi Eğitim Programı, 2. İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3 ve 4. sınıflar), 3. İlkokul Matematik Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3 ve 4. sınıflar), 4. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar), 5. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (1, 2 ve 3. sınıflar), 6. İnsan Hakları, Demokrasi ve Vatandaşlık Dersi Öğretim Programı (4. sınıf), 7. Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8. sınıflar), 8. Ortaokul Matematik Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8. sınıflar), 9. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4, 5, 6 ve 7. sınıflar), 10. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı (8. sınıf), 11. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf), 12. Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8. sınıflar), 13. Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8. sınıflar), 14. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıf), 15. Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar), 16. Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar), 17. Temel Dinî Bilgiler Dersi Öğretim Programı (9. sınıf), 18. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı (Hazırlık, 9, 10, 11 ve 12. sınıflar), 19. Matematik Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar), 20. Fizik Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar), 21. Kimya Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar), 22. Biyoloji Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar), 23. Coğrafya Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar), 24. Felsefe Dersi Öğretim Programı (10 ve 11. sınıflar), 25. Tarih Dersi Öğretim Programı (9, 10 ve 11. sınıflar), 26. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı (12. sınıf).

4.1.1. TYMM Okul Öncesi Eğitim Programı'nda Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan 26 öğrenme çıktısının Avrupa Konseyi'nin DVE Planlayıcısında tanımlanan 10 dijital vatandaşlık boyutundan en az biriyle ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu çıktılar özellikle “medya ve bilgi okuryazarlığı” ve “öğrenme ve yaratıcılık” boyutlarında yoğunlaşmaktadır. Bunları “etik ve empati”, “dijital olarak var olma ve iletişim”, “sağlık ve dijital iyilik hâli” gibi diğer boyutlar takip etmektedir. Şekil 6, okul öncesi gruplarında yaş ilerledikçe “öğrenme ve yaratıcılık” ile “medya ve bilgi okuryazarlığı” boyutlarına ilişkin öğrenme çıktılarının belirgin şekilde arttığını buna karşılık “etik ve empati” ve “dijital olarak var olma ve iletişim” boyutlarında azalma veya durağanlık olduğu ortaya koymaktadır.

Şekil 6

Okul Öncesi Eğitim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Eğitim programı özellikle dijital içeriklere anlam yükleme, görsel okuryazarlık ve dijital ifade becerilerini desteklemektedir. Örneğin TADB.2 çıktısı çocukların dijital hikâye, video ya da şiir gibi materyalleri ön bilgileriyle ilişkilendirerek anlamlandırmalarına imkân tanımaktadır. TAOB.2 çıktısı ise görsellerden hareketle metinle ilgili tahminde bulunmayı ve çıkarım yapmayı desteklemektedir. Benzer şekilde SAB.19 tablo, grafik

ve şekil gibi bilgi temsillerini oluşturma becerisini geliştirerek erken yaşta analitik düşünme ile dijital sunum becerilerinin temellerini atmaktadır.

Etik ve değer temelli dijital tutum geliştirmeye yönelik çıktılar da programda yer almaktadır. TAOB.5 çıktısı çocukların dijital içeriklere karşı olumlu ya da olumsuz duyuşsal tepkiler geliştirebilmelerini hedeflemekte ve bu yönüyle çocukların dijital içeriklerin etkilerini fark etmelerini sağlamaktadır. Bu durum sadece bilişsel değil, duygusal düzeyde de bir farkındalığın gelişmesini teşvik etmektedir.

Dijital iletişim araçlarına dair bilinç kazandırma ise sınırlı sayıda öğrenme çıktısıyla desteklenmektedir. OB2.2 çıktısı çocukların yaşlarına uygun dijital iletişim araçlarını tanımlarını, bu araçların gündelik yaşamdaki işlevlerini kavramalarını ve kullanım süreleri hakkında farkındalık geliştirmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. “Sağlık ve dijital iyilik hâli” açısından yine OB2.2 çıktısı dikkat çekmektedir. Bu çıktıda çocukların dijital araçları belirli bir süreyle kullanmalarının önemini kavramaları desteklenmekte böylece dijital denge ve iyilik hâline erken yaşta vurgu yapılmaktadır.

Buna karşın “dijital katılım”, “çevrim içi haklar”, “güvenlik”, “gizlilik”, “çevrim içi tüketicilik” ve “çevrim içi çevre farkındalığı” gibi dijital vatandaşlığın daha karmaşık ve yapısal boyutlarına yönelik doğrudan bir öğrenme çıktısının programda yer almadığı görülmektedir. Bu durum okul öncesi dönemde dijital vatandaşlığın daha çok içerik ile etkileşim ve ifade becerileri ekseninde ele alındığını ancak çevrim içi haklar, güvenlik ya da sorumluluk gibi konuların henüz yapılandırılmadığını göstermektedir.

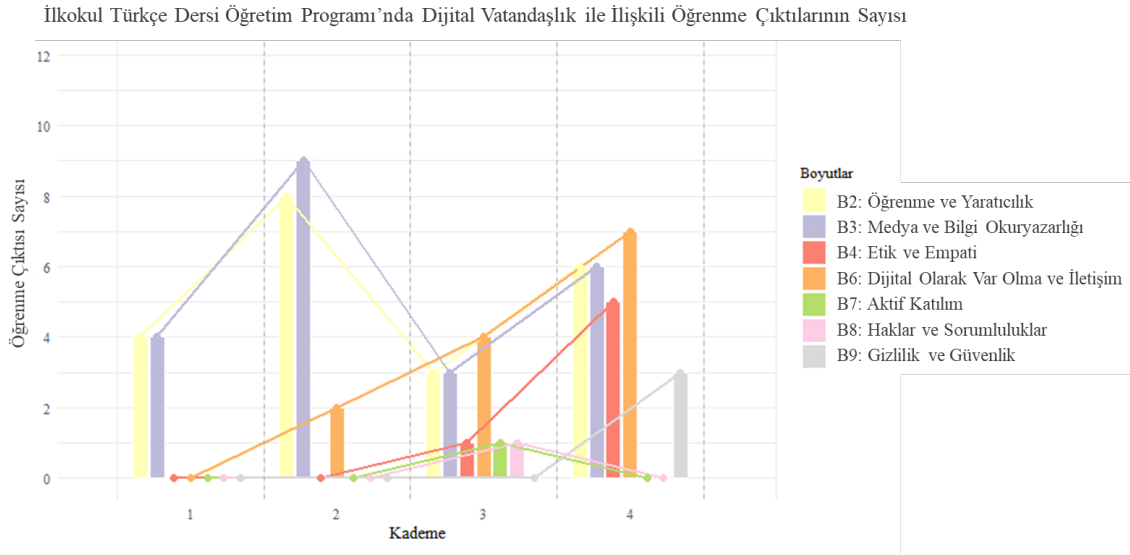
4.1.2. TYMM İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (1, 2, 3 ve 4. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın dijital vatandaşlık açısından incelenmesi sonucunda, programın özellikle “medya ve bilgi okuryazarlığı” ile “öğrenme ve yaratıcılık” boyutlarını güçlü biçimde desteklediği ancak diğer dijital vatandaşlık boyutlarına sınırlı düzeyde yer verdiği görülmektedir (Şekil 7). Şekil 7’de 1. sınıftan 4. sınıfa doğru ilerledikçe “dijital olarak var olma ve iletişim”, “aktif katılım” ve gizlilik ve güvenlik boyutlarına ilişkin öğrenme çıktılarının arttığı buna karşın “öğrenme ve yaratıcılık” ile “medya ve bilgi okuryazarlığı” gibi boyutlarda 2. sınıftan sonra düşüş

yaşandığı görülmektedir. Bu durum üst sınıflarda daha çok dijital etkileşim, hak ve güvenlik odaklı çıktıların ön plana çıktığını göstermektedir.

Şekil 7

İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Program en yoğun olarak “medya ve bilgi okuryazarlığı”nı temel alır. Öğrencilerin dijital kaynaklardan bilgi edinmeleri, bu bilgileri değerlendirmeleri ve içerik üretmeleri süreçlerine sıkça vurgu yapılmaktadır. Metin üretimi, görsel okuma ve dijital araçlarla yazı düzenleme becerileri öne çıkan alanlardır.

- TR.4.4.3.1: Yazdığı metni gözden geçirerek düzenler. (Açıklamada, öğrencilerin kendi yazdıkları metinleri dijital araçlar aracılığıyla düzenlemeleri ve sunmaları teşvik edilmektedir. Bu çıktı, dijital yazma süreçlerine aktif katılımı ve editöryel becerilerin gelişimini desteklemektedir.)
- TR.3.4.2.3: Görsellerden hareketle yazı yazar. (Dijital ortamdan seçilen görsellerin yazı yazma sürecine dâhil edilmesi önerilmektedir. Bu durum dijital görsel okuryazarlığın ve yaratıcılığın bütünleştirilmesini sağlar.)

“Etik ve empati” boyutu programda daha çok örtük biçimde yer almaktadır. Özellikle metin üretimi ve yorumlama süreçlerinde, çevrim içi ortamlarda saygılı iletişim, kaynak gösterme ve kişisel verilerin korunmasına dikkat çekilmektedir:

- TR.4.4.5.2: Hazırladığı sunuda görgü kurallarına dikkat eder. (Bu öğrenme çıktısı öğrencilerin dijital sunum yaparken saygılı ve uygun bir iletişim dili kullanmalarını teşvik ederek dijital ortamda etik davranış geliştirmelerine katkı sunar.)

Dijital güvenlik konusunda ise “Çevrim içi ortamda dijital mahremiyete dikkat ederek yazar.” öğrenme çıktısı (T.Y.4.1, T.Y.4.2 ve T.Y.4.3) ve diğer ilgili çıktılar çevrim içi yazışmalarda kişisel bilgilerin gizliliğinin vurgulanmasını ve dijital mahremiyete önem verilmesi gerektiğini hatırlatmaktadır. Ayrıca TR.2.2.2.1 ve TR.3.2.2.1 gibi çıktılarda öğrencilerin “anlamını bilmedikleri sözcüklerin çevrim içi veya basılı kaynaklardan araştırılması” gibi uygulamalarla dijital bilgi okuryazarlığı doğrudan desteklenmektedir. Bu uygulamalar hem araştırma becerisi kazandırmakta hem de çevrim içi kaynak kullanımını pedagojik olarak yapılandırmaktadır.

Dijital olarak var olma ve iletişim boyutu sınırlı da olsa bazı çıktılarda açık biçimde görülmektedir. Öğrencilerin e-posta, anlık ileti, mektup gibi dijital türlerle yazı üretmeleri hem yazılı iletişim becerilerini geliştirmekte hem de çevrim içi ortamlarda uygun dil kullanımına dikkat çekmektedir.

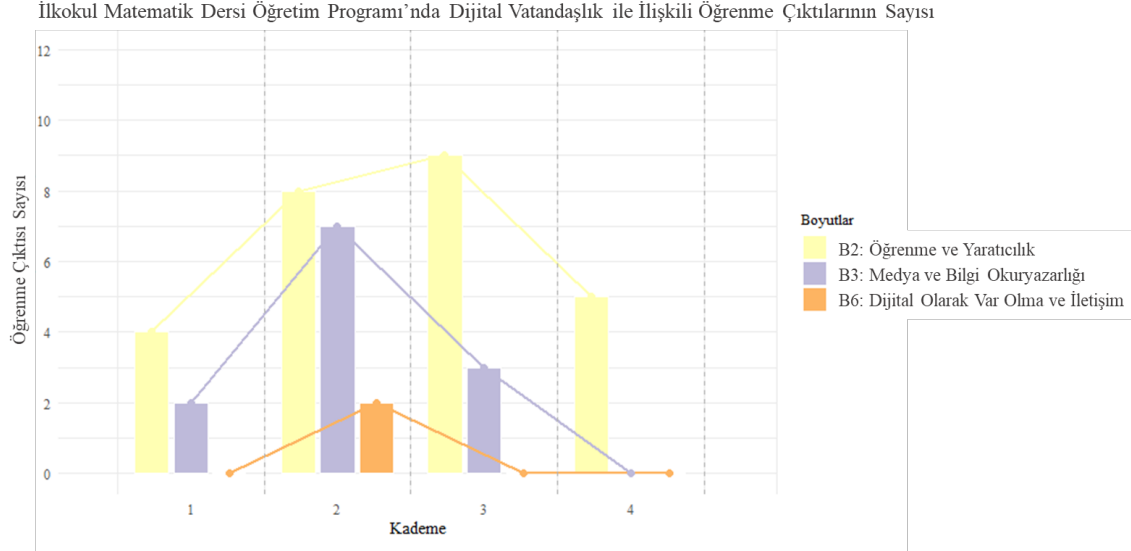
İlkokul Türkçe Öğretim Programı genel olarak dijital vatandaşlığın bilgi ve içerik boyutlarına odaklanmakta öğrencilerin dijital metin üretme, görsel yorumlama ve içerik düzenleme gibi becerilerini desteklemektedir. Ancak programda dijital etik, çevrim içi haklar, güvenlik ve katılım gibi boyutlarda daha sistematik ve belirgin öğrenme çıktılarına yer verilmemiştir.

4.1.3. TYMM İlkokul Matematik Dersi Öğretim Programı’nda (1, 2, 3 ve 4. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

İlkokul Matematik Dersi Öğretim Programı TYMM kapsamında dijital vatandaşlık boyutlarını farklı sınıf düzeylerinde çeşitli oranlarda yansıtmaktadır. Özellikle 2. ve 3. sınıf düzeylerinde “öğrenme ve yaratıcılık” ile “medya ve bilgi okuryazarlığı” boyutlarının belirgin şekilde öne çıktığı ancak bu temsillerin üst sınıflarda görece azaldığı görülmektedir (Şekil 8). Diğer bazı boyutlar ise daha sınırlı düzeyde ve bazı sınıf düzeylerinde örtük biçimde temsil edilmiştir.

Şekil 8

İlkokul Matematik Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Yapılan içerik analizine göre “öğrenme ve yaratıcılık” boyutu, dört sınıf düzeyinde de baskın şekilde yer almaktadır. Bu durum öğrencilerin dijital araçlar yoluyla problem çözme, modelleme ve matematiksel temsiller oluşturma becerilerinin desteklendiğini göstermektedir. Örneğin MAT.1.4.1 ve MAT.2.4.1 öğrenme çıktıları verilerin çetele, sıklık tablosu ve grafikler aracılığıyla analiz edilmesini hedeflerken bu süreçte çevrim içi araçların kullanımı, dijital okuryazarlığın uygulamalı biçimde edinilmesini amaçlamaktadır. Benzer şekilde MAT.3.3.7 ve benzeri öğrenme çıktıları öğrencilerin üç boyutlu dijital yazılımlar üzerinden simetri gibi soyut kavramları anlamlandırmalarına katkı sunmaktadır.

- MAT 1.4.1: Kategorik veriye dayalı temel veri grubu ile çalışabilme ve veriye dayalı karar verebilme. (...Öğrencilerin verileri görselleştirmede kullanılan çetele, sıklık tablosu ve nesne grafiğinin aynı zamanda birer matematiksel temsil olduğu ve bu temsilleri bağlamlarındaki anlamları ile tanımış olmaları sağlanır. Verileri görselleştirme sürecinde “çevrim içi” araçlardan yararlanır.)
- MAT.3.3.7: Bir parçası verilen simetrik şekli simetri doğrusuna göre yapılandırabilme. (...Öğrencilerin dijital bilgiyi anlamlandırma becerisini geliştirmek için 3 boyutlu teknolojik yazılımlar aracılığıyla oluşturulan

etkileşimli etkinlikte bir parçası verilen simetrik şekil incelenir. Ayrıca öğrencilere kıyaslamalar yaptırılarak çıkarımda bulunmaları sağlanır.)

“Medya ve bilgi okuryazarlığı” boyutu da özellikle veriye dayalı karar verme, grafik okuma ve görsel matematiksel temsillerle çalışma süreçlerinde karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin bilgiyi dijital kaynaklardan edinmeleri, bu bilgiyi düzenlemeleri ve paylaşımları yönündeki uygulamalarda medya içeriğinin anlamlandırılması teşvik edilmektedir.

“Dijital olarak var olma ve iletişim” boyutu daha sınırlı oranda temsil edilmektedir. MAT.2.2.6 ve MAT.2.1.9 öğrenme çıktılarında öğrencilerin dijital pano, çevrim içi paylaşım araçları ve EBA gibi platformlar üzerinden görüş bildirmeleri ve içerik paylaşımları önerilmektedir. Bu durum öğrencilerin çevrim içi iş birliği ve etkileşim becerilerini erken yaşta deneyimlemelerine katkı sunmaktadır.

- MAT.2.2.6: Dört işlem bağlamında eşitliğin farklı anlamlarını yorumlayabilme (*...Bu paylaşımlar sırasında gruptaki öğrencilerin birbirlerini etkin bir şekilde dinlemeleri ve görüşleriyle katkı sağlamaları beklenir. Öğrencilerin “dijital ortamda iletişim” kurma ve paylaşma becerilerini geliştirmek için bu paylaşım sürecinde olanaklar dikkate alınarak EBA ve “dijital pano” kullanımından yararlanılır.*)

Genel olarak değerlendirildiğinde İlkokul Matematik Dersi Öğretim Programı, DVE boyutları içinde özellikle “öğrenme ve yaratıcılık” ile “medya ve bilgi okuryazarlığı” alanlarında güçlü bir yapı sunmaktadır. Öğrencilerin dijital içeriklerle etkileşim kurması, problem çözme sürecine dijital araçları entegre etmesi ve bilgiyi görsel biçimde sunabilmesi desteklenmektedir. Bununla birlikte programda “etik ve empati”, “haklar ve sorumluluklar”, “gizlilik ve güvenlik”, “tüketici farkındalığı”, “sağlık ve dijital iyilik hâli” ve “aktif katılım” gibi diğer dijital vatandaşlık boyutlarına doğrudan veya sistematik olarak yer verilmediği görülmektedir. Özellikle öğrencilerin kişisel verilerini koruma, çevrim içi ortamlarda etik davranış sergileme veya güvenli dijital alışkanlıklar edinme gibi beceriler programda açık öğrenme çıktısı olarak tanımlanmamıştır.

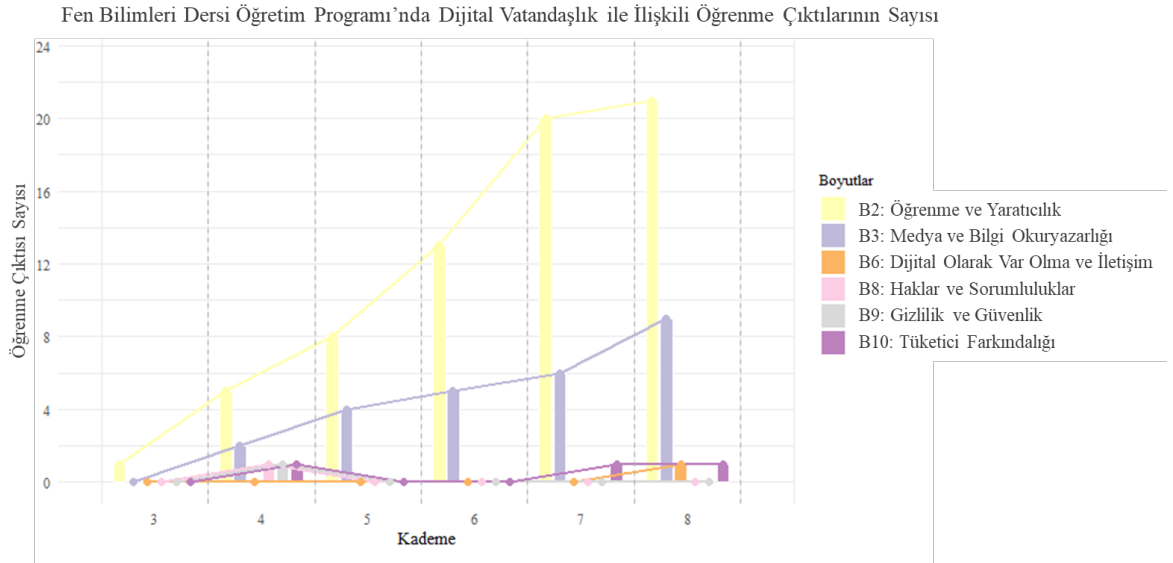
4.1.4. TYMM Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda (3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)

Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı 3. sınıftan 8. sınıfa kadar olan süreçte birçok öğrenme çıktısıyla dijital vatandaşlık bağlamında önemli çıktılar sunmaktadır. Program, özellikle “öğrenme ve yaratıcılık” ile “medya ve bilgi okuryazarlığı” boyutlarını güçlü biçimde temsil etmektedir. Bu temsiller, 6., 7. ve 8. sınıflarda daha belirgin hâle gelmekte (Şekil 9); öğrencilerin dijital içerikler üzerinden bilgi toplama, bilimsel gözlem yapma, modelleme ve deney yürütme gibi uygulamalı becerilerinin desteklenmesini hedeflemektedir.

Şekil 9

Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Örneğin FB.4.1.2 öğrenme çıktısında, öğrencilerin çevrim içi bilgi kaynaklarını güvenilirlik açısından değerlendirmeleri, alan uzantılarına dikkat etmeleri ve fikrî mülkiyet hakları konusunda bilinç kazanmaları amaçlanmaktadır. Bu çıktı yalnızca “medya ve bilgi okuryazarlığı” boyutu ile değil aynı zamanda “haklar ve sorumluluklar” boyutuyla da doğrudan ilişkilidir. Programda yer alan bazı öğrenme çıktıları, “öğrenme ve yaratıcılık” boyutuna doğrudan katkı sunmaktadır. Öğrencilerin dijital videolar, animasyonlar, sanal laboratuvarlar ve modelleme araçları kullanarak bilimsel kavramları yapılandırmaları hedeflenmektedir. Bu dijital içerikler öğrenmenin

somutlaştırılmasını sağlamakta ve bilimsel düşünmenin yapılandırılmasına katkıda bulunmaktadır.

- FB.4.1.2: Bilgi kaynağının güvenilirliğini sorgulayabilme. [*...Güvenli bilgi kaynaklarına erişimleri için dijital ortamdaki bilgi kaynaklarının güvenilirliğinin sorgulanmasında nelere dikkat edilmesi gerektiği (edu, gov uzantılı siteler vb.) hakkında öğrencilere bilgi verilebilir. Dijital ortamdan bilgi alma konusunda öğrencilerin fikrî mülkiyet haklarını bilerek ona uygun davranmaları sağlanır.*]
- FB.5.3.2.2: Destek ve hareket sisteminin sağlığı için yapılması gerekenler konusunda bilgi toplayabilme. (*...Bilgiye ulaşmak için güvenilir genel ağ adresleri, basılı kaynaklar, alan uzmanlarıyla görüşme vb. farklı yöntemlerden yararlanmaları sağlanır. Güvenilir genel ağ adreslerinden yararlanma, dijital sunum, video hazırlama noktasında bilişim teknolojileri dersleriyle ilişki kurulur.*)
- FB.8.5.4.2: Maddelerin asit veya baz olduğunu çeşitli ayıraçlar kullanarak bilimsel gözleme dayalı tahmin edebilme. (*...Ayrıca yapılan deney ile ilgili sanal laboratuvarlar veya dijital içeriklerden faydalanılabilir.*)

Bu çıktılar dijital medyanın yalnızca bir bilgi kaynağı değil aynı zamanda deneysel gözlem, veri analizi ve bilimsel sorgulama ortamı olarak da kullanılabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda program, “medya ve bilgi okuryazarlığı” boyutunu uygulamalı yollarla desteklemektedir.

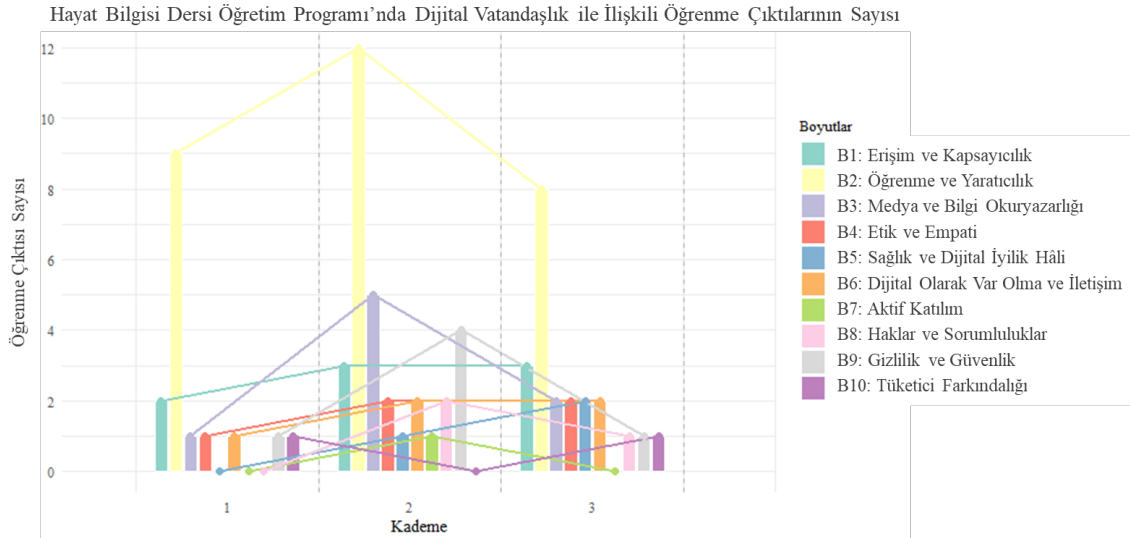
Genel olarak Fen Bilimleri Öğretim Programı dijital vatandaşlık açısından bilgiye ulaşma, bilgiyi değerlendirme, dijital ortamları bilimsel bağlamda kullanma ve yaratıcı problem çözme ekseninde güçlü bir çerçeve sunmaktadır. Bununla birlikte “dijital olarak var olma ve iletişim”, “etik ve empati”, “gizlilik ve güvenlik” ile “tüketici farkındalığı” gibi diğer dijital vatandaşlık boyutları sınırlı düzeyde temsil edilmektedir. Özellikle kişisel verilerin korunması, çevrim içi davranışlara ilişkin etik ilkeler, çevrim içi güvenlik riskleri ve dijital iletişimde sorumluluk gibi alanlara yönelik açık ve sistematik öğrenme çıktıları programda yer almamaktadır.

4.1.5. TYMM Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda (1, 2 ve 3. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı öğrencilerin bireysel, toplumsal ve dijital yaşantılarına dair temel becerileri geliştirmeye yönelik çok boyutlu bir yapı sunmaktadır. Yapılan analizler bu dersin dijital vatandaşlık bağlamında DVE Planlayıcısında yer alan birçok boyutu doğrudan ya da örtük biçimde içerdiğini göstermektedir (Şekil 10).

Şekil 10

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Programda bazı öğrenme çıktıları birden çok dijital vatandaşlık boyutu ile ilişkilidir. Örneğin HB.2.2.4 öğrenme çıktısı ile öğrencilerin acil bir durumda dijital iletişim araçlarını sorumlu biçimde kullanmaları ve yetkililerle doğru iletişim kurmaları hedeflenmektedir. Bu çıktı hem “gizlilik ve güvenlik” hem “haklar ve sorumluluklar” hem de “dijital olarak var olma ve iletişim” boyutlarını kapsayan bir yapıya sahiptir.

Benzer biçimde HB.2.2.2 çıktısında öğrencilerin çevrim içi ortamlarda kişisel alanlarını koruma davranışları geliştirmeleri beklenmektedir. Burada kişisel bilgilerin paylaşımı, güvenlik risklerine karşı davranış geliştirme ve dijital sınırlar gibi unsurlar yer almakta bu yönüyle “gizlilik ve güvenlik”, “etik ve empati” ve dijital iletişim boyutları bir arada ele alınmaktadır.

HB.3.6.2 öğrenme çıktısında ise öğrencilerin teknolojik gelişmelerin günlük yaşamdaki etkilerini sorgulamaları istenmektedir. Bu süreçte “erişim ve kapsayıcılık”, dijital sağlık, “medya ve bilgi okuryazarlığı” ve dijital iletişimde bilinçli kullanım gibi unsurlar öne çıkarılmakta, dijital araçların amaca uygun kullanımı ve dijital ayak izi gibi kavramlara yer verilmektedir.

Dijital içerik üretimi, araştırma yapma, deneyim paylaşma ve sanatsal ürün hazırlama gibi etkinliklerde öğrencilerin dijital araçlarla etkileşime geçmeleri, pedagojik açıdan yaratıcı ve üretken bireyler olmalarını desteklemektedir.

- HB.1.6.2: Öğrencilerin teknolojiyle ilgili merak ettiklerini sorgulamalarını destekleyen içerikler sunulmakta eğitsel videolar, belgeseller ve animasyonlarla bilgi edinmeleri sağlanmaktadır.
- HB.2.6.2: Öğrencilerin teknolojik ürünlerin zaman içindeki değişimini karşılaştırmaları ve yerli teknolojilere duyarlılık geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Bu çıktı aynı zamanda “aktif katılım” boyutuyla da ilişkilidir.
- HB.3.1.3: Çocuk haklarını tanıtmak amacıyla farkındalık projeleri geliştiren öğrenciler hem “haklar ve sorumluluklar” hem de “etik ve empati” temalarında desteklenmektedir.

Bunun yanında “tüketici farkındalığı”nın özellikle HB.1.5.4 ve HB.3.3.1 öğrenme çıktılarında geri dönüşüm, tasarruf, israf gibi konular aracılığıyla gündeme gelme potansiyeli bulunmaktadır. Bu yönüyle program, bilinçli tüketim alışkanlıklarının kazandırılmasına katkı sağlamaktadır.

Özetle Hayat Bilgisi Öğretim Programı, DVE Planlayıcısı'nda tanımlanan 10 dijital vatandaşlık boyutunun büyük kısmını içerik düzeyinde desteklemekte öğrenme çıktıları aracılığıyla öğrencilere dijital çağın gerektirdiği temel bilgi, beceri ve tutumları kazandırmayı hedeflemektedir. Ancak bu çıktıların çoğu dolaylı biçimde işlenmekte sistematik ve açık yönlendirmelerle desteklenmemektedir.

4.1.6. TYMM İnsan Hakları, Demokrasi ve Vatandaşlık Dersi Öğretim Programı'nda (4. Sınıf) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı, dijital vatandaşlık temalarının neredeyse tamamını kapsayan nadir programlardan biridir. Yapılan içerik

analizleri, programın “erişim ve kapsayıcılık”, “öğrenme ve yaratıcılık”, “medya ve bilgi okuryazarlığı”, “etik ve empati”, “dijital olarak var olma ve iletişim”, “haklar ve sorumluluklar”, “gizlilik ve güvenlik” ve “aktif katılım” gibi boyutları ele aldığını ortaya koymaktadır.

Programda özellikle öğrencilerin dijital kaynakları kullanarak bilgiye ulaşmaları, bu bilgiyi yorumlamaları ve farklı dijital araçlarla ifade etmeleri teşvik edilmektedir. Örneğin İHVD.4.1.1 öğrenme çıktısı ile çocuk hakları gibi kavramlara dijital kaynaklar üzerinden erişilmesi sağlanırken İHVD.4.2.3 gibi çıktılar ise dijital hikâye, animasyon veya çizgi roman gibi yollarla “öğrenme ve yaratıcılık” becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Her iki çıktı aynı zamanda “medya ve bilgi okuryazarlığı” boyutuna da hizmet etmektedir.

- İHVD.4.1.1: Çocuk olmanın özelliklerini belirleyebilme. [*...Bu aşamada yazılı, görsel veya dijital kaynaklardan yararlanılır (OB1., OB2., OB4.).*]
- İHVD.4.2.3: Fırsat eşitliğinin anlamını yorumlayabilme. [*...Öğretmen tarafından sınıfa getirilen yazılı, görsel veya dijital kaynaklar aracılığıyla öğrencilerin fırsat eşitliği ile ilgili düşünceleri sağlanır (OB1., OB2., OB4.).*]

Program öğrencilerin çevrim içi ortamlarda hem kendi haklarını hem de başkalarının haklarını tanıma ve koruma konusunda bilinç kazanmalarını desteklemektedir. Özellikle İHVD.4.3.1 öğrenme çıktısında vatandaşlık haklarının dijital boyutu ele alınmakta ve İHVD.4.3.3 öğrenme çıktısında ise dijital vatandaşlık kavramı doğrudan tanıtılarak öğrencilerin hem bireysel hem toplumsal dijital sorumlulukları tartışmaya açılmaktadır.

- İHVD.4.3.1: Vatandaş olmanın getirdiği hak ve özgürlükleri yorumlayabilme. [b) Vatandaş olmanın getirdiği hak ve özgürlükleri sözlü, yazılı, görsel vb. şekillerde ifade eder. (*Bu kapsamda eşitlik ilkesi, haberleşme özgürlüğü, tüketici hakları, dilekçe hakkı, özel hayatın gizliliği ve korunması, seçme ve seçilme hakkı üzerinde durulur.*)]

İHVD.4.3.3 öğrenme çıktısı dijital vatandaşlığın gerektirdiği özellikleri belirleyebilme üzerinedir. Bu çıktı TYMM insan hakları, vatandaşlık ve demokrasi dersi programı içinde dijital vatandaşlık kavramının adını açıkça taşıyan ve içeriğiyle neredeyse tüm

dijital vatandaşlık boyutlarını kapsayan nadir örneklerden biridir. Bu çıktının pedagojik amacı öğrencilerin dijital ortamlarda bireysel, toplumsal ve etik sorumluluklar üstlenmesini sağlamak ve dijital dünyanın hak, sorumluluk ve tehlikelerine dair farkındalık kazandırmaktır. İHVD.4.3.3'e ilişkin güçlü yönlerden biri de kişisel verilerin korunması, siber zorbalık, güvenli internet kullanımı ve uygun iletişim davranışları gibi konuların doğrudan örnek olaylar üzerinden ele alınmasını önermesidir.

- İHVD.4.3.3: Dijital vatandaşlığın gerektirdiği özellikleri belirleyebilme. *[Öğrencilerden genel ağda hangi uygulamaları kullandıklarını kâğıtlara yazmaları ve kâğıtları buruşturarak öğretmen tarafından getirilen sepete atmaları istenir. Sepetteki kâğıtlar öğretmen tarafından okunarak kullanım alanlarına (eğitim, sağlık vb.) göre sınıflandırılır. Dijital uygulamalardan EBA, e-Okul, e-Devlet, e-Nabız ve CİMER uygulamalarına değinilir. Dijital vatandaşlık kavramı tahtaya yazılır. Öğretmen tarafından dijital vatandaşlık kavramı açıklanır. İyi bir vatandaştan beklenen davranışların dijital ortamlarda da olması gerektiği vurgulanır (OB2.). Öğretmen tarafından dijital vatandaşlık kapsamında dikkat edilmesi gereken durumlara yönelik kısa örnek olaylar sunulur. Örnek olaylarda çevrim içi ortamda kendisinin ve ailesinin kimlik bilgileri (D2.1.), iletişim bilgileri gibi kişisel verilerin korunması, fotoğraf paylaşılmaması, tanımadığı kişilerle iletişime geçilmemesi, siber zorbalıkla ya da uygunsuz bir içerik ile karşılaştığında aile büyükleri ya da öğretmenlere bilgi verilmesi (D8.4.), genel ağda erişilen bilgilerin doğruluğunun kontrol edilmesi, çevrim içi ortamlarda kurulan iletişimlere dikkat edilmesi ve uygun olmayan ifadelerin kullanılmaması, gov ve edu uzantılı sitelerin güvenli siteler olduğuna yönelik içerikler bulunmalıdır (D8.2., E3.9.). 5N 1K soruları aracılığı ile verilen örnek olaylardan yola çıkılarak öğrencilerin dijital vatandaşlığın gerektirdiği özellikleri belirlemeleri sağlanır (SDB3.3.). Öğrenciler gruplara ayrılır (SDB2.2.). Performans görevi olarak öğrencilerden “çevrim içi ortamlarda kendime karşı sorumluluklarım”, “çevrim içi ortamlarda başkalarına karşı sorumluluklarım” başlıklarından birini seçmesi ve grupça tartışarak bu sorumlulukları belirlemeleri istenir (E2.2., E3.11.).]*

Aşağıda listelediği üzere bu çıktının (İHVD.4.3.3) alt öğrenme çıktıları ile beraber neredeyse bütün dijital vatandaşlık boyutlarına (DVE Planlayıcısı) dokunduğu görülmektedir.

- Gizlilik ve güvenlik: Kimlik ve iletişim bilgilerinin korunması, siber zorbalıkla karşılaşıldığında yetişkinlere başvurma, güvenli internet kullanımı,
- Haklar ve sorumluluklar: Bireysel ve toplumsal dijital sorumlulukların tanınması,
- Etik ve empati: Uygun olmayan dil kullanımı, çevrim içi ortamlarda saygı gibi konular,
- Dijital olarak var olma ve iletişim: Dijital platformlarda doğru iletişim yöntemleri,
- Medya ve bilgi okuryazarlığı: Güvenilir kaynakları ayırt etme (örneğin gov ve edu uzantılı siteler),
- Öğrenme ve yaratıcılık: Dijital araçlarla bilginin sınıflandırılması ve sunulması,
- Aktif katılım: Grup çalışmaları, dijital performans görevleri yoluyla çevrim içi sorumlulukların tartışılması,
- Erişim ve kapsayıcılık: e-Devlet, e-Okul, e-Nabız gibi platformlara erişim becerilerinin geliştirilmesi.

İHVD.4.3.3 çıktısı TYMM'nin dijital vatandaşlık anlayışının bir prototip uygulaması olarak değerlendirilebilir. Hem içerdiği çok yönlü temalar hem de pedagojik uygulama derinliği açısından bu öğrenme çıktısı dijital vatandaşlık eğitiminde bir model olarak kullanılabilir.

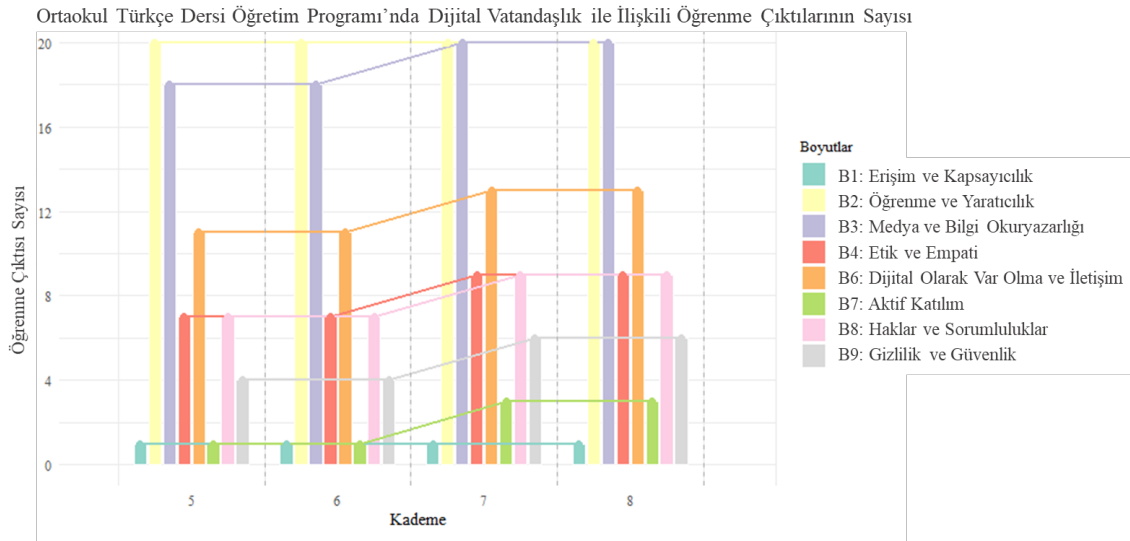
TYMM İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Öğretim Programı dijital vatandaşlık temasına çok boyutlu yaklaşılarak öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve etik yönlerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Özellikle dijital hak ve sorumlulukların hem birey hem toplum düzeyinde işlendiği bu programda öğrencilere çevrim içi ortamların yalnızca teknik, toplumsal ve etik boyutlarıyla değerlendirilmesi gerektiğini kavratmayı hedeflemektedir.

4.1.7. TYMM Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı dijital vatandaşlık kavramını çok yönlü ve kademeler arası dijital vatandaşlık temalı öğrenme çıktılarının sıklığı açısından tutarlı biçimde ele alan disiplinlerden biridir (Şekil 11). 5. sınıftan 8. sınıfa kadar yapılandırılan öğrenme çıktılarında öğrencilerin dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri sistematik biçimde geliştirilirken “öğrenme ve yaratıcılık”, “medya ve bilgi okuryazarlığı”, “dijital olarak var olma ve iletişim”, “etik ve empati”, “gizlilik ve güvenlik” ile “haklar ve sorumluluklar” gibi dijital vatandaşlık boyutlarına da güçlü biçimde temas edilmektedir.

Şekil 11

Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Programda öğrencilerden çoklu ortam öğeleriyle içerik oluşturma, dijital materyal seçme, medya metinlerini değerlendirme, çevrim içi etkileşimde kişisel verilerini koruma ve uygun iletişim dili kullanma gibi becerileri kazanmaları beklenmektedir. Örneğin T.D.5.8 ve T.O.5.9 gibi öğrenme çıktıları, öğrencilerin çevrim içi etkileşimlerde kişisel özgürlük alanlarını tanımaları, dijital ortamlarda etik davranışları ve içeriklere eleştirel bakmaları gibi becerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu çıktılar aynı zamanda “etik ve empati”, “haklar ve sorumluluklar”, “gizlilik ve güvenlik” ve “dijital olarak var olma ve iletişim” boyutlarını birlikte ele almaktadır. T.K.5.5 ve T.K.6.5

öğrenme çıktıları öğrencilerin konuşmalarında uygun çoklu ortam öğeleri seçmelerini, bunları dijital sunumlarda etkili şekilde kullanmalarını ve iletişim becerilerini geliştirmelerini hedeflemektedir. Bu süreçte “öğrenme ve yaratıcılık” , dijital iletişim ve medya okuryazarlığı becerileri birlikte desteklenmektedir. T.Y.5.1, T.Y.8.1 gibi yazma sürecine dair çıktılar ise öğrencilerin dijital araçları bilinçli ve etik şekilde kullanmalarını, yazılı iletişimde duygusal ve ahlaki boyutlara dikkat etmelerini teşvik eder. Bu çıktılar özellikle “gizlilik ve güvenlik”, “etik ve empati” ve “sağlık ve dijital iyilik hâli” bağlamında değerlendirilebilir.

- T.D.5.8, T.D.6.8, T.D.7.8, T.D.8.8: Dinlediğinin/izlediğinin derin anlamını belirlemeye yönelik üst düzey çıkarımlar yapabilme. [*Okuduğu, dinlediği/izlediği metnin derin anlamını belirlemeye yönelik üst düzey çıkarımlarda bulunmalarını sağlayacak etkinlikler yaptırılır (T.O.5.9., T.D.5.8.). Öğrencilerin dijital ortamlarda etkileşimde bulunurken kişisel özgürlük alanlarını koruma bilincini geliştirecek etkinlikler yapılır (D8.1.)*]
- T.O.5.9, T.O.6.9, T.O.7.8, T.O.8.8: Metnin derin anlamını belirlemeye yönelik üst düzey çıkarımlar yapabilme. [a) Metnin bütününden ve görsellerden kanıt toplayıp ön bilgileriyle ilişkilendirir. b) İlişkilendirmeden hareketle çıkarım yapar. c) Bir yargıya vararak gerektiğinde tepki verir. *“Okuduğu, dinlediği/izlediği metnin derin anlamını belirlemeye yönelik üst düzey çıkarımlarda bulunmalarını sağlayacak etkinlikler yaptırılır (T.O.5.9., T.D.5.8.). Öğrencilerin dijital ortamlarda etkileşimde bulunurken kişisel özgürlük alanlarını koruma bilincini geliştirecek etkinlikler yapılır (D8.1). Oluşturulacak etkinlikler sayesinde öğrencilere dijital ortamda kişisel bilgilerini korumaları gerektiği bilinci kazandırılmalıdır (OB2.8), (D8.2).”*]
- T.K.5.5, T.K.6.5, T.K.7.5, T.K.8.5: Konuşmasında uygun tepki verebilme. [a) *Amacına uygun olarak kullanacağı çoklu ortam öğelerini (fotoğraf, resim, tablo, grafik, harita, sanal gezi uygulamaları, ses kaydı, müzik, video, dijital pano, çevrim içi toplantı araçları vb.) belirler. b) Belirlediği çoklu ortam öğelerinin işlevlerine (eş anlam oluşturma, anlamı destekleme veya tek başına anlam oluşturma) karar verir. c) Belirlediği çoklu ortam öğelerini, birbirleriyle etkileşimlerini dikkate alarak konuşma içeriğinde kullanır.*]

Programda ayrıca aşağıdaki örnekler dikkat çekicidir:

- T.D.5.20 ve T.D.7.21: Çoklu ortam öğelerini çözümleme ve medya içeriklerini alternatif bakış açılarıyla değerlendirme çalışmaları, öğrencilerin “medya ve bilgi okuryazarlığı” ve “haklar ve sorumluluklar” boyutlarında farkındalık kazanmalarını sağlar.
- T.O.7.25 ve T.D.7.24: Basılı ve dijital medya metinlerinin analizi yoluyla öğrencilerin aktif katılım, dijital iletişim, gizlilik, etik ve haklar gibi çoklu temalarda normatif değerlendirmeler yapmaları hedeflenir.
- T.Y.5.6 ve T.K.5.6: Yazılı ve sözlü anlatımlarda çoklu ortam öğeleriyle içerik oluşturma becerisi, “öğrenme ve yaratıcılık” yanında medya okuryazarlığı ve dijital iletişim alanlarını da doğrudan destekler.

Programda yer alan bir diğer dikkat çekici çıktı öğrencilere grafik tasarım araçları kullanarak reklam broşürü veya marka logosu hazırlama gibi görevler verilmesini önermektedir. Bu uygulamalar, “öğrenme ve yaratıcılık”, “haklar ve sorumluluklar” boyutlarına dokunmakta ve öğrencilerin dijital üretim sürecine aktif katılımını teşvik etmektedir.

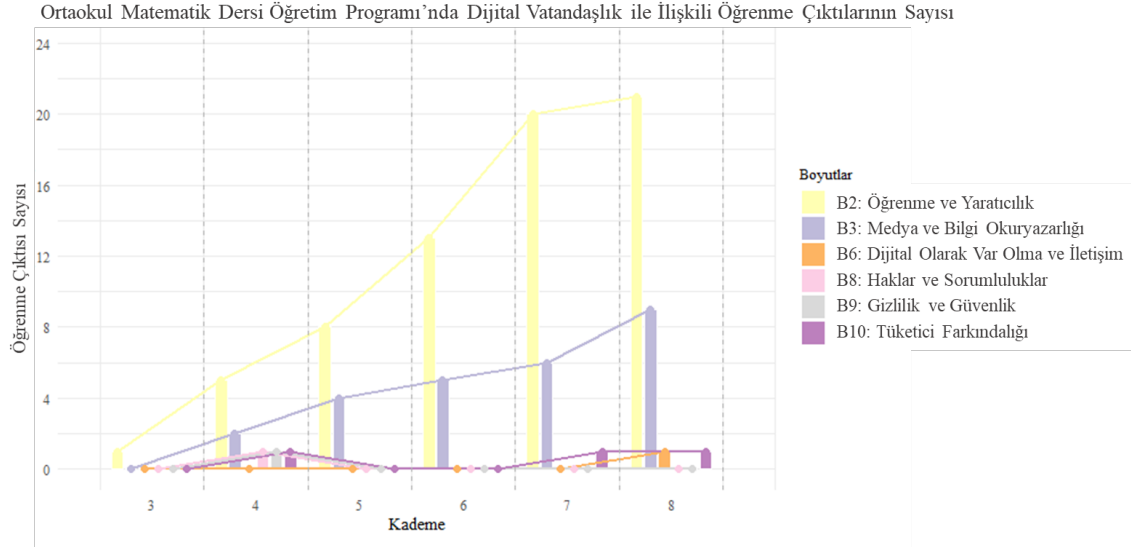
Genel olarak Ortaokul Türkçe Öğretim Programı'nda dijital vatandaşlık temalarının geniş bir yelpazede işlendiği görülmektedir. Öğrencilerin medya içeriğiyle etkileşim kurma, dijital araçlarla üretim yapma, çevrim içi iletişimde etik ilkelere uyma ve kişisel verilerini koruma gibi çok boyutlu becerilerle donatılması hedeflenmektedir. Bununla birlikte programda dijital sağlık ve çevrim içi tüketicilik temalarının henüz sınırlı ölçüde yer bulduğu, bu alanların daha açık çıktılarla desteklenebileceği değerlendirilmektedir.

4.1.8. TYMM Ortaokul Matematik Dersi Öğretim Programı'nda (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Ortaokul Matematik Dersi Öğretim Programı dijital vatandaşlık kavramını öncelikle “öğrenme ve yaratıcılık” ile “medya ve bilgi okuryazarlığı” boyutları çerçevesinde işlemektedir (Şekil 12). Özellikle 8. sınıf düzeyinde dijital vatandaşlıkla ilişkili öğrenme çıktılarının yoğunlaştığı, program genelinde ise teknoloji destekli içeriklerin büyük ölçüde veri analizi, görselleştirme ve problem çözme bağlamlarında yapılandırıldığı görülmektedir.

Şekil 12

Ortaokul Matematik Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Programda yer alan çok sayıda öğrenme çıktısı öğrencilerin dijital araç ve uygulamaları kullanarak matematiksel kavramları keşfetmelerini, matematiksel muhakeme yürütmelerini ve veriye dayalı kararlar almalarını amaçlamaktadır. Bu öğrenme çıktılarının büyük bölümü “öğrenme ve yaratıcılık” boyutu kapsamında değerlendirilmiştir. Bu çıktılarından bazıları şöyledir:

- MAT.5.3.1, MAT.5.3.3 ve MAT.8.5.1 gibi çıktılar öğrencilerin geometrik çizimler yaparken dijital araçlardan yararlanmalarını teşvik eder.
- MAT.6.3.3 çıktısı teknolojik araçlar aracılığıyla dörtgen özelliklerinin keşfini öngörür.
- MAT.5.5.2 çıktısı başkaları tarafından oluşturulan istatistiksel verilerin dijital bağlamda eleştirel değerlendirilmesini destekler.

Bu çıktılar öğrencilerin problem çözme süreçlerini dijital ortamlarda deneyimlemelerine olanak tanırken “medya ve bilgi okuryazarlığı” boyutuyla da örtüşmektedir. Özellikle verilerin toplanması, analiz edilmesi ve yorumlanması gibi süreçlerde dijital içeriklerin kullanımı yaygındır:

- MAT.6.5.1, MAT.7.6.1, MAT.8.6.1 gibi çıktılar veri görselleştirme ve analiz araçlarının kullanımını teşvik eder.

- MAT.5.5.2, MAT.6.5.2, MAT.8.6.2 gibi çıktılar ise başkalarının oluşturduğu dijital verilerin güvenilirliğini ve doğruluğunu sorgulama becerilerine vurgu yapar.

Bu bağlamda program, “gizlilik ve güvenlik” temalarına da sınırlı biçimde yer vermektedir. Özellikle dijital veriye dayalı yorumların değerlendirilmesi ve veri güvenliği farkındalığı geliştirilmesi amaçlanmakta olduğundan öğrencilerin yalnızca bilgiye ulaşmaları değil aynı zamanda bu bilgiyi eleştirel süzgeçten geçirmeleri desteklenebilir.

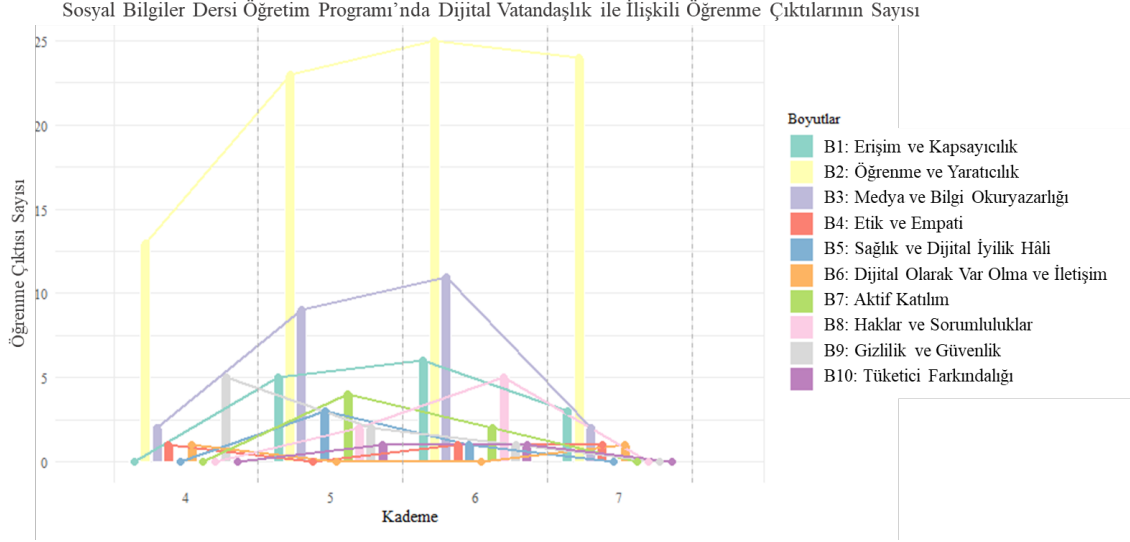
Genel olarak değerlendirildiğinde Ortaokul Matematik Dersi Öğretim Programı özellikle “öğrenme ve yaratıcılık” ile “medya ve bilgi okuryazarlığı” alanlarında dijital becerilerin gelişimini desteklemektedir. Ancak programda dijital vatandaşlığın “etik ve empati”, “haklar ve sorumluluklar”, “aktif katılım”, “erişim ve kapsayıcılık”, “sağlık ve dijital iyilik hâli” ve “tüketici farkındalığı” gibi sosyal ve değer temelli boyutlarına sınırlı düzeyde yer verildiği gözlenmektedir. Öğrencilerin dijital ortamda karşılaştıkları içeriklerle ilişkili etik sorgulamalar, iletişim dili ya da hak temelli değerlendirmeler matematik dersi özelinde doğrudan tanımlanmamıştır.

4.1.9. TYMM Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda (4, 5, 6 ve 7. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4, 5, 6 ve 7. Sınıflar) dijital vatandaşlık eğitimi açısından kapsamlı ve çok boyutlu bir içerik sunmaktadır (Şekil 13). Programın öğrenme çıktıları DVE Planlayıcısında yer alan dijital vatandaşlığın birçok boyutunu doğrudan ya da dolaylı olarak desteklemektedir.

Şekil 13

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Programda en yoğun biçimde temsil edilen boyutlardan biri “öğrenme ve yaratıcılık” ile “medya ve bilgi okuryazarlığı”dır. Öğrencilerin dijital içerik üretme, yorumlama ve sunma becerileri çok sayıda öğrenme çıktısında desteklenmektedir. Örneğin SB.5.4.4 öğrenme çıktısı kapsamında öğrencilerin, “afet anında güvenliğin sağlanması” konulu dijital sunu, broşür ya da video hazırlamaları teşvik edilmektedir. SB.6.1.2 öğrenme çıktısında öğrencilerden, toplumsal rolleri dijital hikâye veya animasyon yoluyla ifade etmeleri istenmektedir. Bu çıktılar yalnızca dijital becerilerin gelişimine değil aynı zamanda sosyal içeriğin dijital ortamlarla bütünleştirilmesine de katkı sağlamaktadır. Ayrıca kamu hizmeti veren dijital uygulamaların (ör. e-Devlet, CİMER vb.) kullanım basamaklarının şema hâlinde sunulması “erişim ve kapsayıcılık” boyutunu da desteklemektedir. Programda öğrencilerin yurttaşlık bilinci geliştirmeleri ve dijital ortamlarda hak ve sorumluluklarını tanımaları açık biçimde hedeflenmektedir. Örneğin SB.6.4.3 öğrenme çıktısı, vatandaşlık haklarının dijitalleşme sürecindeki dönüşümünü fark ettirmeyi ve öğrencilerin “haklar ve sorumluluklar” çerçevesinde bilinç kazanmalarını amaçlamaktadır.

Genel olarak programda öğrencilerin hem bireysel hem toplumsal düzeyde dijital ortamlarda bilinçli, güvenli, etik ve üretken bireyler olmaları hedeflenmektedir. Dijital sağlık boyutuna doğrudan yer verilmemiş olsa da diğer boyutların neredeyse

tamamına sistematik biçimde temas edilmektedir. Bu yönüyle program ortaokul düzeyinde dijital vatandaşlık eğitimi için önemli bir zemin oluşturmaktadır.

4.1.10. TYMM T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı’nda (8. Sınıf) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı dijital vatandaşlık temalarını özellikle “öğrenme ve yaratıcılık” , “medya ve bilgi okuryazarlığı”, “erişim ve kapsayıcılık”, “gizlilik ve güvenlik” ve “dijital olarak var olma ve iletişim” boyutlarında örneklerle desteklemektedir. Programda yer alan öğrenme çıktıları, öğrencilerin dijital kaynakları kullanarak tarihî olayları araştırmaları, bilgileri analiz etmeleri ve içerik üretmeleri gibi becerileri geliştirmeye yöneliktir.

Programın en yoğun biçimde yer verdiği boyutlardan biri “öğrenme ve yaratıcılık”tır. Öğrencilerden tarihsel içerikleri dijital araçlarla yeniden yapılandırmaları, sunmaları ve paylaşımları beklenmektedir. Örneğin İTA.8.1.1 öğrenme çıktısında öğrencilerin Mustafa Kemal’in doğduğu dönemde Osmanlı Devleti’nin durumu hakkında dijital kaynaklardan bilgi edinmeleri ve bu bilgileri tarih şeridi ya da infografik gibi dijital temsillerle ifade etmeleri teşvik edilmektedir. İTA.8.1.2 öğrenme çıktısı öğrencilerin Atatürk’ün hayatına dair oluşturdukları ürünleri “sınıf dergisi” veya “z-kitap” gibi dijital formatlarda hazırlayıp paylaşımlarını içermektedir. Bu çıktı yalnızca bilgi üretimini değil aynı zamanda bilgiye “erişim ve kapsayıcılık” boyutunu da desteklemektedir; zira öğrenciler hem kendi sınıf arkadaşlarıyla hem daha geniş dijital platformlarla içeriklerini paylaşabilmektedirler.

Programda çok sayıda çıktı “medya ve bilgi okuryazarlığı” boyutuna hizmet edecek biçimde yapılandırılmıştır. Öğrencilerden savaşlar ve tarihî olaylarla ilgili bilgileri dijital ortamlardan edinmeleri, bu bilgilerin güvenilirliğini sorgulamaları ve yorum yapmaları beklenmektedir:

- İTA.8.2.3 öğrenme çıktısında öğrencilerin dijital kaynaklardaki uzantıları tanımları (ör. gov, edu) ve güvenilirlik kriterlerini dikkate almaları istenmektedir.

- İTA.8.2.5 çıktısında ise dijital görsellerin ve yazılı kaynakların birlikte analiz edilmesiyle tarihî olayların toplumsal etkilerinin değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

Gizlilik ve güvenlik boyutu da bazı çıktılarda açık biçimde desteklenmektedir. Özellikle çevrim içi kaynak kullanımında öğrencilerin kaynak güvenliğine dikkat etmeleri, bilgi doğruluğunu sorgulamaları ve dijital veriye karşı farkındalık geliştirmeleri programın öncelikleri arasındadır.

Öğrencilerin dijital araçlarla birlikte grup çalışması yapmaları, içerik paylaşımları ve fikir alışverişinde bulunmaları, “dijital olarak var olma ve iletişim” boyutunu desteklemektedir. Özellikle dijital sunular, sınıf dergileri ve çevrim içi yayınlar gibi araçlar aracılığıyla öğrencilerin kendilerini ifade etmeleri ve dijital ortamlarda sorumlu biçimde yer almaları sağlanmaktadır.

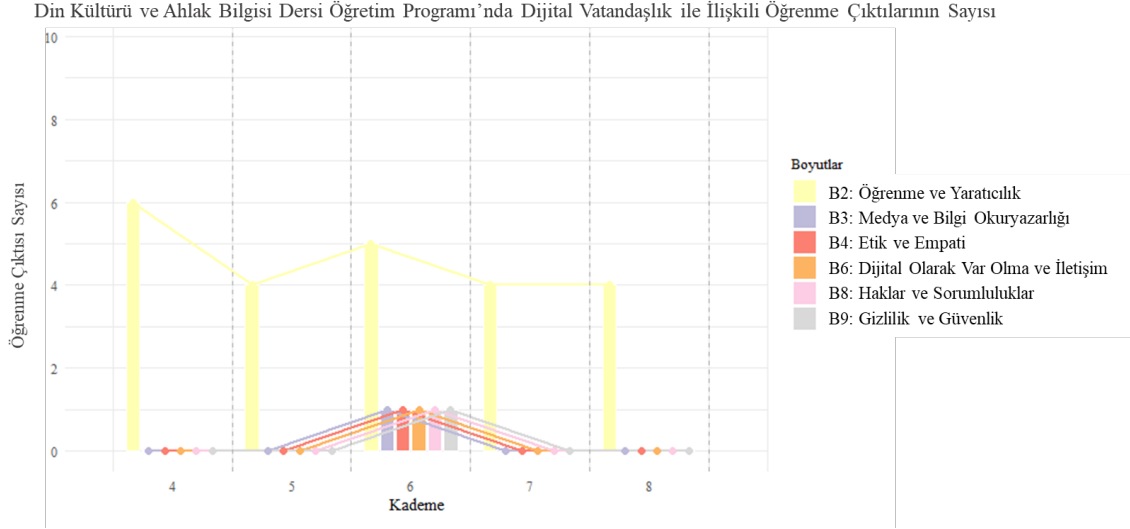
Ancak içerik analizine göre, programda “etik ve empati”, “haklar ve sorumluluklar”, “aktif katılım”, “dijital sağlık” ve “tüketici farkındalığı” gibi boyutlara doğrudan yer verilmemektedir. Özellikle çevrim içi ortamlarda saygılı iletişim, dijital hakların kullanımı, bilgi tüketimi farkındalığı gibi değer temelli unsurlar sınırlı biçimde temsil edilmektedir.

4.1.11. TYMM Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nda (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıf) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (4–8. sınıflar) dijital vatandaşlık temalarını özellikle “öğrenme ve yaratıcılık”, “medya ve bilgi okuryazarlığı” ile “dijital olarak var olma ve iletişim” boyutlarında ele alan çıktılar içermektedir (Şekil 14). Programda yer alan öğrenme çıktıları incelendiğinde dini içeriklere dijital yollarla erişim, bu içeriklerin güvenilir kaynaklardan alınması, bireysel dijital davranışlara dair etik kurallar ve çevrim içi ortamlarda uygun iletişim biçimlerinin kazandırılması gibi alanlara ağırlık verildiği görülmektedir.

Şekil 14

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4-8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Programın en yoğun biçimde temsil ettiği boyut “öğrenme ve yaratıcılık” boyutudur. Özellikle dua ve sure çıktılarında öğrencilerin sesli içerikleri dinleyerek telaffuzlarını geliştirmeleri, dijital içerikler üzerinden anlam çıkarmaları ve bu içerikleri yorumlamaları hedeflenmektedir. Bu kapsamda DKAB 4.2.5, DKAB 5.2.4, DKAB 6.1.4, DKAB 7.1.4 ve DKAB 8.3.3 gibi çok sayıda çıktıda öğrencilerin EBA ve Diyanet İşleri Başkanlığı gibi güvenilir kaynaklardan dua ve sureleri dinlemeleri, anlamlarını öğrenmeleri ve telaffuz çalışmaları yapmaları istenmektedir.

- DKAB 4.2.5: Amentü duasını dinlemek ve bu dua hakkında bilgi sahibi olmak üzere EBA’dan uygun içerikler belirlenir.
- DKAB 6.1.4: Felak suresi için Diyanet’e bağlı genel ağ adresleri kullanılabilir.

Programın dikkat çekici bir diğer yönü “dijital olarak var olma ve iletişim”, “etik ve empati”, “gizlilik ve güvenlik” ve “haklar ve sorumluluklar” boyutlarının özellikle DKAB 6.3.3 öğrenme çıktısında bütüncül biçimde yer almasıdır. Bu çıktıda öğrencilerin çevrim içi ortamlarda da adap ve nezaket kurallarına uymaları gerektiği, kişisel verilerin paylaşımında dikkatli olmaları ve dijital ortamların da toplumsal alanlar gibi görgü kurallarına tabi olduğu vurgulanmaktadır:

- DKAB 6.3.3: Adap ve nezaket kurallarını özetleyebilme. (*Sosyal medya ve internette de nezaket kurallarına uymak gerektiği ve mahremiyete dikkat etmenin önemi vurgulanır.*)

Bu yaklaşım sadece bilişsel çıktıları değil aynı zamanda değer temelli dijital davranışları da desteklemektedir. Ayrıca DKAB 6.3.2 öğrenme çıktısı öğrencilerin dijital içeriklerle merhamet gibi duygusal-ahlaki kavramlara dair farkındalık geliştirmelerine imkân tanımakta böylece “etik ve empati” boyutunu güçlendirmeyi hedeflemektedir.

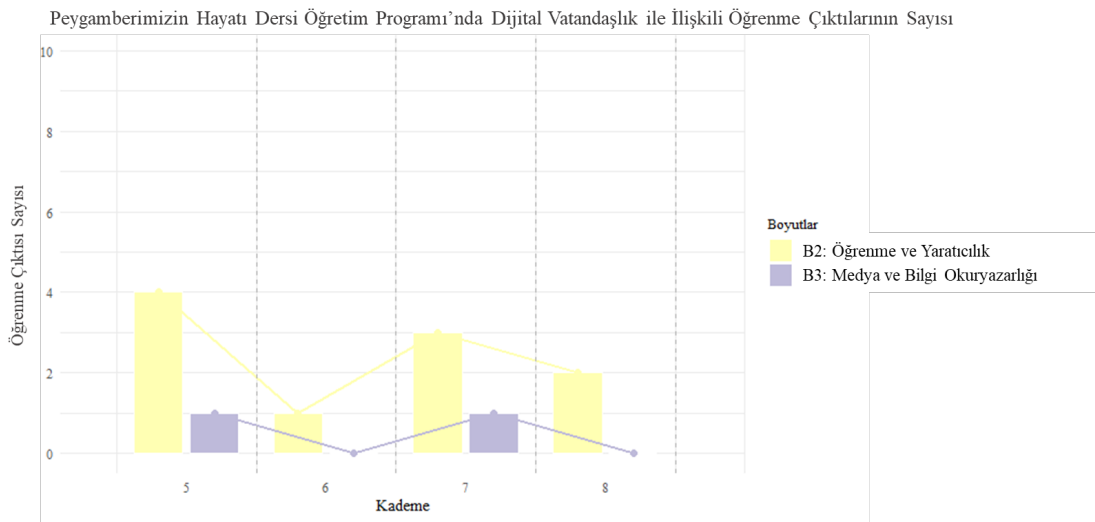
DKAB Öğretim Programı’nda teknoloji destekli din eğitimi yaklaşımı benimsenmiştir. Ayrıca 6. sınıftaki DKAB 6.3.3 çıktısı gibi örneklerde dijital vatandaşlığın çok boyutlu yönleri—etik, hukuk, güvenlik ve iletişim—bütüncül biçimde ele alınmaktadır. Ancak programda, dijital sağlık, “tüketici farkındalığı” ve “aktif katılım” gibi boyutlara doğrudan yer verilmediği görülmektedir.

4.1.12. TYMM Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı’nda (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı dijital vatandaşlık açısından sınırlı sayıda öğrenme çıktısı ile ilişkilidir ve bu çıktılar büyük oranda “öğrenme ve yaratıcılık” ile “medya ve bilgi okuryazarlığı” boyutlarında yoğunlaşmaktadır (Şekil 15).

Şekil 15

Peygamberimizin Hayatı Dersi (5-8. Sınıflar) Öğretim Programı’nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Programda dijital vatandaşlıkla ilişkilendirilebilecek öğrenme çıktılarında öğrencilerin tarihî ve dinî içeriklere dijital araçlar üzerinden ulaşmaları, dijital kaynaklardan bilgi toplamaları ve içerik üretmeleri teşvik edilmektedir. Bu çıktılar çoğunlukla dijital materyalin bir sunum aracı olarak değil, anlam kurma sürecinin bir bileşeni olarak kullanılmasına dayanmaktadır. Bu duruma örnek olarak;

- PH.5.1.1. – Fil Vakası’yla ilgili dijital içeriklerden bilgi toplama,
- PH.5.3.1. – Temizlikle ilgili afiş ya da kısa film hazırlama,
- PH.6.1.1. – Peygamberimizin ahlaki mirası üzerine dijital içerik üretimi,
- PH.8.3.3. –Tevekkül ile ilgili olayları dijital kaynaklardan analiz etme gösterilebilir.

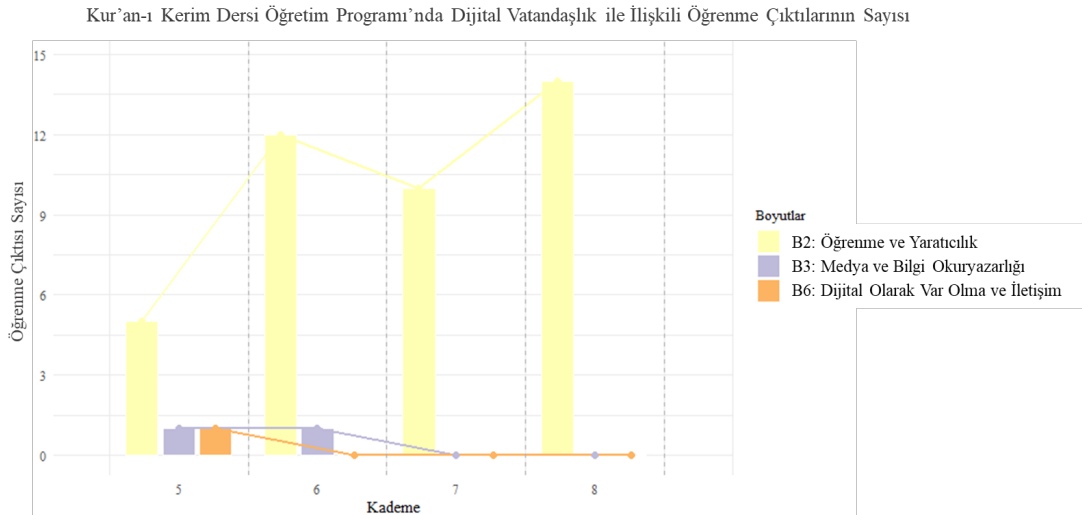
Özetle Peygamberimizin hayatı dersi dijital vatandaşlığa katkı sunmakla birlikte bu katkı büyük ölçüde bilişsel düzeyde içerik üretimi ve medya kullanımıyla sınırlı kalmaktadır.

4.1.13. TYMM Kur’an-ı Kerim Dersi Öğretim Programı’nda (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Kur’an-ı Kerim Dersi Öğretim Programı dijital vatandaşlık boyutlarıyla sınırlı düzeyde ilişkili olup özellikle “öğrenme ve yaratıcılık”, “medya ve bilgi okuryazarlığı” ve “dijital olarak var olma ve iletişim” boyutlarında yapılandırılmıştır (Şekil 16).

Şekil 16

Kur’an-ı Kerim Dersi (5-8. Sınıflar) Öğretim Programı’nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Programda yer alan çıktıların büyük çoğunluğu, öğrencilerin sesli dijital içerikleri kullanarak Kur'an-ı Kerim'i okuma, ezberleme ve telaffuz etme süreçlerini desteklemeye yöneliktir. Bu çıktılar özellikle "öğrenme ve yaratıcılık" boyutu ile ilişkilidir (teknoloji ile öğrenme) desteklemektedir. Örneğin;

- KK.5.2.4, KK.6.3.5, KK.7.2.6, KK.8.1.6 gibi çok sayıda çıktıda, dualar ve surelerin doğru okunabilmesi için güvenilir dijital kaynaklardan (örneğin Diyanet, EBA) yararlanılması önerilmektedir.
- KK.6.4.1, KK.8.3.1, KK.8.4.1 gibi teknik çıktılarda dijital sınıflandırma şemaları, interaktif içerikler veya görsel işitsel destekleyici materyallerin kullanılması önerilmiştir.

Öğrencilerin dijital içerikleri sadece pasif tüketici olarak değil aynı zamanda sunum, blog yazısı veya yazılı rapor gibi üretim süreçlerinde aktif kullanıcılar olmaları teşvik edilmektedir. Bu yönüyle "medya ve bilgi okuryazarlığı" boyutu da belirli örneklerde desteklenmektedir. Mesela,

- KK.6.1.1 ile Kur'an-ı Kerim'in iç düzenini araştıran öğrencilerden dijital ortamda bilgi toplayarak sunum hazırlamaları istenmektedir.
- KK.8.2.4 ve KK.8.4.2 gibi çıktılarda surelerin anlamlarını yorumlama sürecinde dijital yansıtma, sunum ve paylaşım yöntemlerine başvurulmaktadır.

Bunlara ek olarak yalnızca KK.5.1.1 öğrenme çıktısında "dijital olarak var olma ve iletişim" boyutu açık şekilde kodlanmıştır. Bu çıktıda öğrencilerden Kur'an'ı öğrenmenin önemine dair röportaj yapmaları ve bu röportajı blog yazısı, yazılı rapor veya sözlü sunum gibi dijital iletişim yollarıyla paylaşmaları istenmektedir.

- KK.5.1.1: Kur'an-ı Kerim'i öğrenmenin önemini ve okumanın adabını çözümleyebilme. (Öğrencilerden Kur'an'ı öğrenmenin önemine dair röportaj yapmaları istenebilir. Röportajda öğrenciler topladığı verileri (OB7) farklı şekillerde (yazılı rapor, sözlü sunum, blog yazısı vb.) sunabilir.)

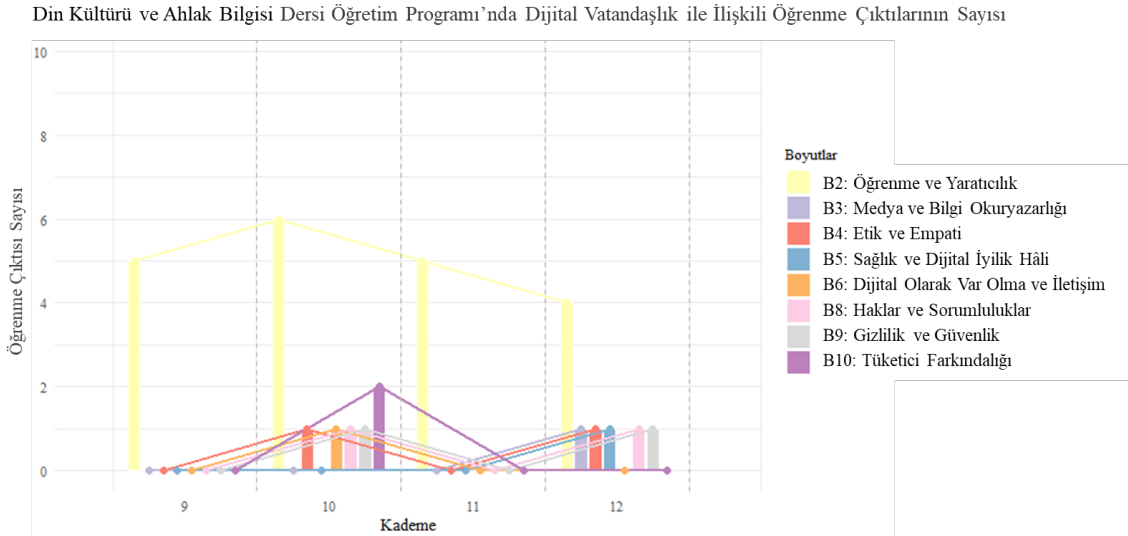
Sonuç olarak Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programı dijital vatandaşlık açısından bir ölçüde katkı sunmakta ve bu katkı büyük oranda öğrencilerin dijital araçlar yoluyla bilgi edinmesi ve dinî içerikleri okuma, ezberleme süreçlerine katılmasıyla sınırlı kalmaktadır.

4.1.14. TYMM Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nda (9, 10, 11 ve 12. Sınıf) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (9–12. sınıflar) dijital vatandaşlık temalarına sınırlı sayıda öğrenme çıktısında ancak çok boyutlu bir biçimde yer veren programlardan biridir. Özellikle “öğrenme ve yaratıcılık”, “etik ve empati”, “gizlilik ve güvenlik”, “haklar ve sorumluluklar”, “dijital olarak var olma ve iletişim”, “medya ve bilgi okuryazarlığı”, “tüketici farkındalığı” ve “sağlık ve dijital iyilik hâli” gibi sekiz farklı DVE boyutu programda çeşitli öğrenme çıktılarında temsil edilmektedir (Şekil 17).

Şekil 17

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı’nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Programda en sık karşılaşılan boyut “öğrenme ve yaratıcılık” tır. Özellikle Kur’an ayetlerinin Diyanet İşleri Başkanlığının dijital mealleri üzerinden incelenmesi yaygın bir uygulamadır. Aşağıdaki uygulamalar öğrencilerin dijital kaynaklardan doğru bilgiye erişimlerini teşvik etmekte ve “medya ve bilgi okuryazarlığı” boyutunu da dolaylı olarak desteklemektedir.

- DKAB.9.1.4: Rum suresi 17–27. ayetlerin mesajlarını dijital meallerden analiz etme.

- DKAB.10.1.3, DKAB.11.2.4, DKAB.12.3.5: Öğrencilerin ilgili ayetleri çevrim içi kaynaklardan inceleyerek sunum yapmaları.

Etik ve empati, “haklar ve sorumluluklar” ve “gizlilik ve güvenlik” boyutları özellikle DKAB.10.4.2 ve DKAB.12.3.4 çıktılarıyla öne çıkmaktadır. Öğrencilerin dijital ortamlardaki ahlaki sorumlulukları fark etmeleri, kişisel verilerin korunmasına duyarlılık göstermeleri ve telif haklarına riayet etmeleri beklenmektedir

- DKAB.10.4.2: Sosyal medya, yapay zekâ, dijital oyunlar gibi dijital alanlarda sorumlu davranma; Kişisel Verileri Koruma Günü çerçevesinde farkındalık etkinlikleri yapma.
- DKAB.12.3.4: Telif hakkı ihlalleri, kul hakkı, mahremiyet gibi kavramların dijital bağlamda ele alınması.

Tüketici farkındalığı boyutunun ise DKAB.10.4.3 çıktısında çevresel sorunlarla dijital tüketim alışkanlıklarının ilişkisini kurma yoluyla desteklenebileceği düşünülmektedir.

- DKAB.10.4.3: Teknolojinin çevreye etkilerini değerlendirerek bilinçli tüketim ve çevresel sorumluluk geliştirme.

Sağlık ve dijital iyilik hâli teması DKAB.12.3.3 çıktıda doğrudan ele alınmıştır. Bu çıktıda, teknoloji bağımlılığı diğer zararlı alışkanlıklarla birlikte ele alınmakta, öğrencilerin dijital yaşamda denge ve bilinç geliştirmeleri hedeflenmektedir.

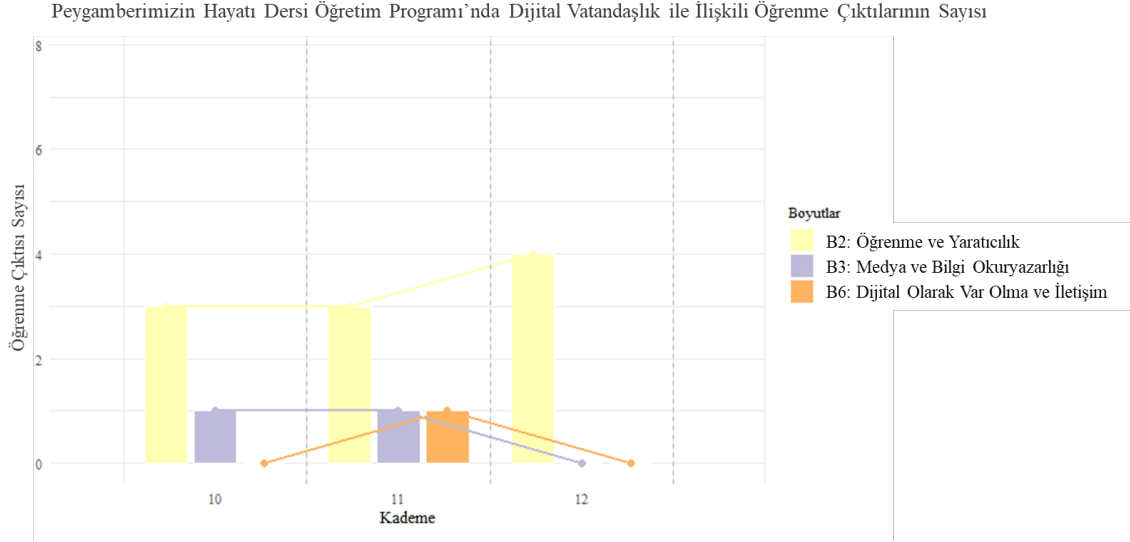
Genel olarak Ortaöğretim DKAB dersi, dijital vatandaşlığın hem dinî içeriklerle hem de güncel toplumsal meselelerle bütünleştirerek işlenmesini hedeflemektedir. Program; öğrencilerin dijital ortamlarda bilgiye ulaşma, bu bilgiyi ahlaki bir süzgeçten geçirme, sorumluluklarını tanıma ve toplumsal farkındalık geliştirme gibi becerilerini desteklemektedir. Ancak “aktif katılım”, “erişim ve kapsayıcılık” temaları ile doğrudan kodlanmış bir öğrenme çıktısına yer verilmediği görülmektedir.

4.1.15. TYMM Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı’nda (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı (9–12. sınıflar) dijital vatandaşlık temalarına sınırlı ama öğrenme çıktılarının sayısı bakımından kademeler arasında tutarlı bir şekilde yer vermektedir (Şekil 18). Programda toplamda 10 adet öğrenme çıktısı dijital vatandaşlıkla ilişkilidir ve bu çıktılar çoğunlukla “öğrenme ve yaratıcılık”, “medya ve bilgi okuryazarlığı” ve sınırlı olarak “dijital olarak var olma ve iletişim” boyutlarıyla örtüşmektedir.

Şekil 18

Peygamberimizin Hayatı Dersi (9–12. Sınıflar) Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Programda dijital araçlar; içerik üretme, sunma ve kavramayı derinleştirme bağlamlarında pedagojik bir işlevle konumlandırılmıştır. Özellikle 10, 11 ve 12. sınıflarda öğrenme çıktıları, görsel-işitsel destekli içerik üretimi, dijital sunum hazırlama ve etkileşimli öğrenme süreçleriyle şekillendirilmiştir.

- PH.10.2.3: Öğrencilerden Hz. Ebu Bekir'in hayatını dijital ortamda sunmaları istenir (*Öğrenme ve Yaratıcılık*).
- PH.10.3.2 ve PH.10.3.3: Bedir Savaşı'nın görsel materyallerle analiz edilmesi yoluyla öğrenme desteklenmektedir (*Öğrenme ve Yaratıcılık, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı*).
- PH.11.1.1 – PH.11.1.3: Yesrib, Medine ve İslam devletiyle ilgili süreçler video ve sunumlarla desteklenmektedir (*Öğrenme ve Yaratıcılık*).
- PH.11.4.1: Öğrencilerden İsrâ ve Mirâç hakkında alan uzmanlarıyla dijital platformlar üzerinden röportaj yapmaları istenmektedir (*Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık*).
- PH.12.1.3, PH.12.2.1, PH.12.3.2, PH.12.4.1: Kudüs'ün önemi, Hz. Aişe'nin konumu, Veda Hutbesi ve Uhud Savaşı gibi konular dijital araçlarla desteklenerek öğrencilerin sunum yapmaları, soruları cevaplamaları ve görsel analizler gerçekleştirmeleri sağlanmaktadır (*Öğrenme ve Yaratıcılık*).

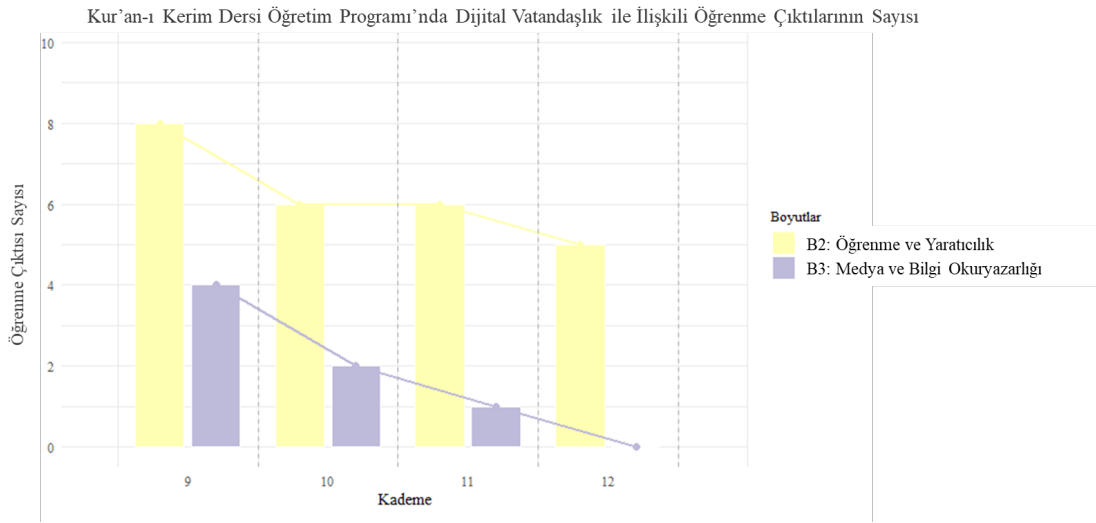
Genel olarak Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı’nda içerikler hem bilgi sunma hem de öğrenci etkinliğini artırma amacıyla dijital araçlarla desteklenmiştir. Etik ilkeler, kişisel verilerin korunması, hak ve sorumluluklar, sağlık, “tüketici farkındalığı” ve aktif dijital katılım gibi alanlara dair sistematik ya da dolaylı bir yönlendirme bulunmamaktadır.

4.1.16. TYMM Kur’an-ı Kerim Dersi Öğretim Programı’nda (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Kur’an-ı Kerim Dersi (9-12. sınıflar) Öğretim Programı dijital vatandaşlık temalarını sınırlı düzeyde içermekle birlikte özellikle öğrenme ve yaratıcılık ile “medya ve bilgi okuryazarlığı” boyutlarında dijital vatandaşlık becerilerinin edinimine katkılar sunmaktadır (Şekil 19).

Şekil 19

Kur’an-ı Kerim Dersi (9–12. Sınıflar) Öğretim Programı’nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Programda “öğrenme ve yaratıcılık” boyutu öne çıkmaktadır. Öğrencilerin dijital araçları kullanarak bilgiye ulaşmaları, sure ve ayetlerle ilgili etkinlikler üretmeleri ve kendi öğrenme süreçlerini dijital içeriklerle desteklemeleri teşvik edilmektedir. Örneğin KK.9.1.1 çıktısında Kur’an okumanın önemiyle ilgili afiş, broşür ya da sunum hazırlama gibi yaratıcı üretim süreçlerine yer verilmektedir. Benzer şekilde KK.10.1.2, KK.11.2.5 ve KK.12.2.1 gibi öğrenme çıktılarında öğrencilerin tecvit, seslendirme ya da kıraat kurallarını dijital araçlar üzerinden takip etmeleri önerilmektedir.

“Medya ve bilgi okuryazarlığı” boyutu ise öğrencilerin dijital içeriklerin güvenilirliğini değerlendirmeleri ve doğru kaynaklardan faydalanmaları üzerinden yapılandırılmıştır. KK.9.2.2 ve KK.9.3.1 öğrenme çıktılarında elifba uygulamaları ya da geçerli dinleme kaynaklarının kullanımı yönünde rehberlik sunulmaktadır. Ayrıca KK.11.1.1 çıktısında Kur’an’ın sünnetle açıklanması bağlamında öğrencilerin Diyanet gibi güvenilir kaynaklardan bilgi toplamaları beklenmektedir. Ezbere ilişkin öğrenme çıktıları (örneğin KK.9.4.2, KK.10.4.2, KK.12.4.2) kapsamında da dijital platformlardan dinleme yapılırken doğru içerik seçimi ve kaynak güvenilirliğine dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Genel olarak Kur’an-ı Kerim dersi dijital vatandaşlık temalarını yalnızca belirli yönleriyle içermekte ancak bu yönler öğretimsel süreçlerle sınırlı kalmaktadır. Dijital içerik üretimi, bilgi edinme ve güvenilir kaynak kullanımı gibi çıktılar öğrencilerin dijital öğrenme becerilerini geliştirmeye hizmet etse de dijital vatandaşlığın sosyal, etik, güvenlik ya da hak temelli yönleri programda yer almamaktadır.

4.1.17. TYMM Temel Dinî Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda (9. Sınıf) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Temel Dinî Bilgiler Dersi (9. sınıf) Öğretim Programı dijital vatandaşlık temaları açısından sınırlı ancak belirli boyutlarda anlamlı katkılar sunan bir yapıya sahiptir. Yapılan analiz sonucunda programda yalnızca üç dijital vatandaşlık boyutuna ait öğrenme çıktıları kodlanmıştır. Bu boyutlar: “öğrenme ve yaratıcılık”, “medya ve bilgi okuryazarlığı” ve “sağlık ve dijital iyilik hâli”dir. Programda “etik ve empati”, “gizlilik ve güvenlik”, “haklar ve sorumluluklar”, dijital iletişim, “erişim ve kapsayıcılık”, “aktif katılım”, “tüketici farkındalığı” gibi diğer temalara dair herhangi bir doğrudan öğrenme çıktısına yer verilmemektedir.

Programda öne çıkan boyut “öğrenme ve yaratıcılık”tır. Öğrencilerin dijital içerikler aracılığıyla dinî bilgi edinmeleri, sunumlar yapmaları ve düşünsel üretim süreçlerine aktif katılımları teşvik edilmektedir. TDB.9.1.1 öğrenme çıktısı kapsamında öğrencilere insanın yaratılışına dair edebî metinler, şiirler veya görsel materyaller sunularak bu içerikler üzerinden yorum yapmaları beklenmektedir. Benzer şekilde TDB.9.3.3 öğrenme çıktısında hac ve umre ibadetlerinin dijital videolar yoluyla sunulması önerilmekte; TDB.9.4.2 öğrenme çıktısında ise İsra Suresi çerçevesinde ahlaki

davranışların analiz edilmesi için kamu kurumlarınca hazırlanmış eğitim videolarından faydalanılmaktadır.

TDB.9.4.3 öğrenme çıktısı programda “sağlık ve dijital iyilik hâli” boyutunu temsil eden tek örnektir. Bu öğrenme çıktısında öğrencilerden kötü alışkanlıklar ve bağımlılıklarla ilgili sunum yapmaları istenmekte aynı zamanda teknoloji bağımlılığının olası sonuçlarını öngörebilmeleri hedeflenmektedir. Bu yönüyle öğrenme çıktısı hem fiziksel hem de dijital sağlığa dair farkındalık geliştirmeye yöneliktir.

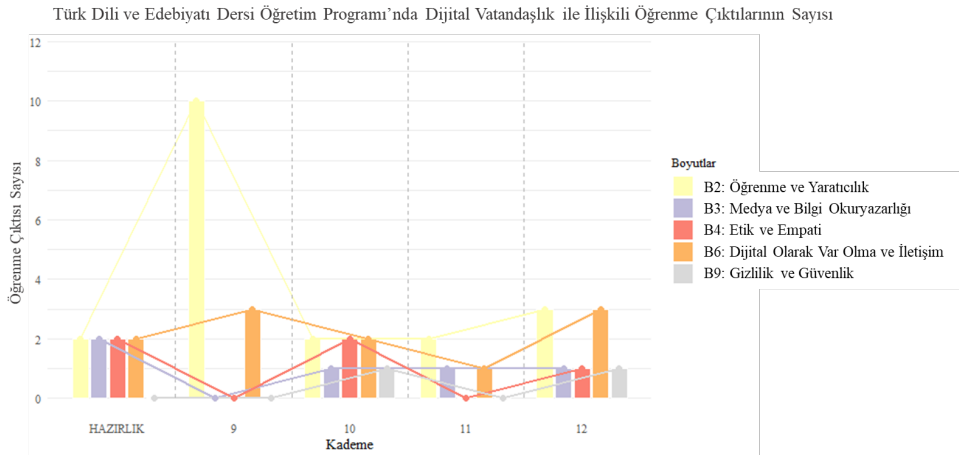
Genel olarak Temel Dinî Bilgiler Dersi Öğretim Programı, dijital vatandaşlık eğitimiyle sınırlı düzeyde örtüşmekte ve katkı sunduğu alanlar ise daha çok dijital içerik üzerinden öğrenme ve dijital yaşam farkındalığı ile sınırlı kalmaktadır.

4.1.18. TYMM Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı’nda (Hazırlık, 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı dijital vatandaşlık temalarını birçok sınıf düzeyinde kapsamlı biçimde ele alan yapısıyla dikkat çekmektedir. Programda dijital vatandaşlık temalı öğrenme çıktılarının en yoğun biçimde temsil edildiği sınıf düzeyi 9. sınıf olurken Hazırlık sınıfı ile 10, 11 ve 12. sınıflarda da bu temalar istikrarlı bir biçimde yer almaktadır (Şekil 20). Yapılan içerik analizine göre programda en çok öne çıkan boyutlar “öğrenme ve yaratıcılık”, “dijital olarak var olma ve iletişim” ile “medya ve bilgi okuryazarlığı”dır. Bunlara ek olarak “etik ve empati”, “gizlilik ve güvenlik” temaları sınırlı sayıda öğrenme çıktısında temsil edilmiştir.

Şekil 20

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı’nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Programda öğrencilerin dijital araçlarla içerik oluşturmaları, sunum yapması, tartışma ortamlarında yer alması ve yorum geliştirmesi sıkça önerilmektedir. Örneğin 9. sınıf 1. tema kapsamında öğrencilerden bir şiiri duygu, düşünce ve estetik değer açısından değerlendirerek bunu dijital hikâyeye dönüştürmeleri istenmektedir. Bu tür yönlendirmeler öğrencilerin üretici dijital vatandaşlar olarak yapılandırılmasını hedefleyen güçlü bir pedagojik yaklaşımı yansıtmaktadır. Aynı şekilde öğrencilerin hazırladıkları konuşmaları dijital ortama uygun biçimde yeniden düzenlemeleri ya da görselleri dijital kaynaklardan araştırarak sunumlarını desteklemeleri, “dijital olarak var olma ve iletişim” boyutunun içselleştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Programda dijital ortamda gerçekleştirilen konuşma ve tartışma etkinlikleriyle birlikte etik ilkelere dayalı yönlendirmelere de yer verilmiştir. Hazırlık sınıfı ve 10. sınıfta, öğrencilerin dijital ortamda yayımlanacak içeriklerde uygun dil ve davranış biçimlerini benimsemeleri hedeflenmiştir. Özellikle eleştirel yorumlarla başa çıkma, nezaket kurallarına dikkat etme gibi durumlar dijital ortamın etik boyutuna vurgu yapmaktadır. Örneğin 10. sınıf 1. temada öğrencilerin karşılaşabilecekleri dijital eleştirilerle başa çıkmaları üzerine yapılandırılan öğrenme çıktıları “etik ve empati” temasını açıkça yansıtmaktadır.

Medya ve bilgi okuryazarlığı boyutu ise özellikle bilgiye dijital ortamdan erişim, kaynak güvenilirliğini sorgulama ve içerikleri değerlendirme süreçlerinde öne çıkmaktadır. Öğrencilerin gezi yazısı ya da tiyatro eseri gibi ürünleri dijital platformlar üzerinden izlemesi, bu içeriklere yönelik infografikler ya da yorumlar üretmesi medya metinlerinin eleştirel çözümlemesini içermektedir. 10. ve 12. sınıflarda ise öğrencilerin forum metinleri hazırlamaları, bu metinleri çevrim içi ortamda paylaşmaları ve yorumlarla etkileşime girmeleri medya okuryazarlığı ve dijital iletişim becerilerinin bütünsel biçimde gelişmesine olanak sağlamaktadır.

Gizlilik ve güvenlik boyutu ise sınırlı sayıda öğrenme çıktısında temsil edilmiştir. 10. sınıfta öğrencilerin edindiği dijital bilgilerin güvenilirliğini sorgulaması ve 12. sınıf 4. temada çalışmalarını güvenli dijital ortamlarda paylaşmaları gerektiğine ilişkin yönlendirmeler bu boyutla ilişkilidir.

Genel olarak Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı, dijital vatandaşlık temalarının birçok boyutunu içermesi ile öğrencilerin hem dijital üreticilik hem de

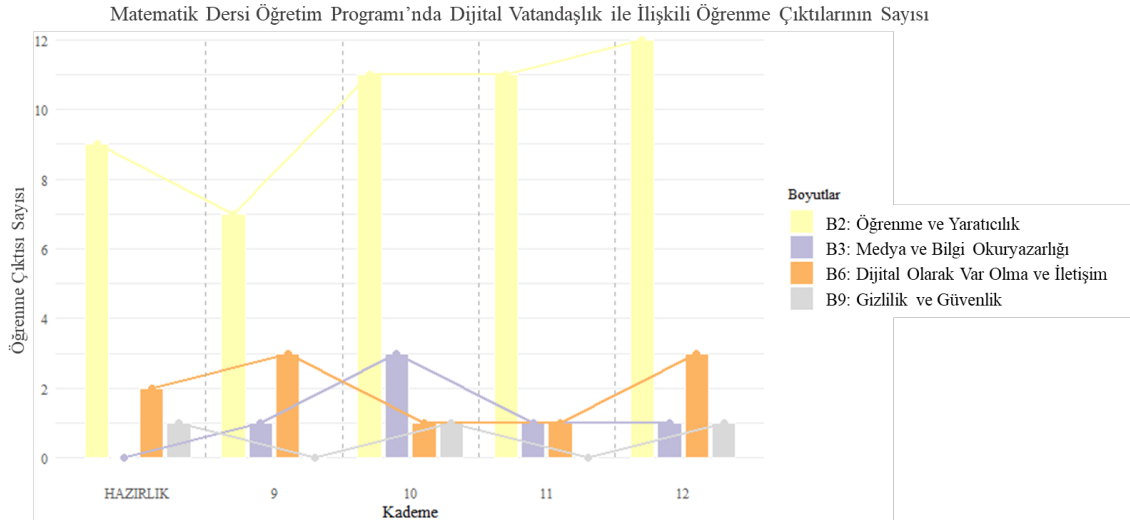
eleştirel okuryazarlık becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Program; dijital sağlık, “aktif katılım”, “haklar ve sorumluluklar” ya da “tüketici farkındalığı” gibi boyutlara ise doğrudan yer vermemektedir.

4.1.19. TYMM Matematik Dersi Öğretim Programı’nda (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Ortaöğretim Matematik Dersi Öğretim Programı dijital vatandaşlık temalarını büyük ölçüde “öğrenme ve yaratıcılık” boyutu çerçevesinde ele alan bir yapıya sahiptir (Şekil 21). Programda özellikle dijital araçlar ve matematik yazılımlarının kullanımı teşvik edilmekte; öğrencilerin problem çözme, modelleme, görselleştirme ve analiz süreçlerinde bu araçlardan faydalanmaları beklenmektedir.

Şekil 21

Matematik Dersi Öğretim Programı’nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Neredeyse tüm sınıf düzeylerinde dijital vatandaşlık temalı öğrenme çıktıları matematiksel becerilerin teknolojiyle bütünleştirilmesi yönünde yapılandırılmıştır.

- MAT.H.1.1: Doğrusal ilişkiler içeren problemleri dijital grafik araçları yardımıyla çözme (Öğrencilerin dijital grafik uygulamalarını kullanarak görselleştirme yapmaları önerilmektedir.).
- MAT.10.6.1: İki kategorik değişkenli veri ile çalışırken dijital ortamda zihin haritası araçlarını kullanma.

- MAT.12.5.1: Toplumsal ve bilimsel durumlara ilişkin hazır veriye dijital ortamda ulaşarak bu veriler üzerinde analiz yapma.

Dijital olarak var olma ve iletişim boyutu programın desteklediği ikinci temel alandır. Özellikle öğrencilerin oluşturdukları matematiksel içerikleri çevrim içi platformlarda paylaşımları, dijital pano gibi araçlar kullanarak sunum yapmaları ve etkileşimde bulunmaları çeşitli sınıf düzeylerinde önerilmektedir.

- MAT.9.5.1: Geometrik dönüşümlere ilişkin içeriklerin çevrim içi ortamlarda paylaşılması (Öğrencilerin kendi oluşturdukları materyalleri dijital olarak sunmaları önerilir.).

Medya ve bilgi okuryazarlığı boyutu ise özellikle 9, 10 ve 12. sınıflarda yer alan bazı öğrenme çıktılarında temsil edilmektedir. Öğrencilerin güvenilir dijital kaynaklardan hazır veri elde etmeleri, bu verileri matematiksel yorumlara dönüştürmeleri ve sonuçları yorumlayarak çıkarımlar yapmaları hedeflenmektedir. Veri analizi, fonksiyonlar, istatistik ve olasılık gibi temalarda dijital bilgiye ulaşım ve bu bilginin medya araçlarıyla işlenmesi medya okuryazarlığı becerilerinin gelişimine hizmet etmektedir.

Gizlilik ve güvenlik boyutu programda sınırlı sayıda öğrenme çıktısında ele alınmakla birlikte özellikle veri toplama, dijital kaynak kullanımı ve sonuç paylaşımı bağlamında dijital güvenlik farkındalığı kazandırılması yönünde örnekler bulunmaktadır. Öğrencilerin internet üzerindeki kaynakları kullanırken doğru, güvenilir ve etik çerçevede davranışları yönünde dolaylı vurgular yapılmaktadır. Özellikle hazır veri kullanımı ya da içerik paylaşımı sırasında güvenli platformların tercih edilmesi gerektiğine yönelik açıklamalar bu temaya işaret etmektedir.

Genel olarak Ortaöğretim Matematik Dersi Öğretim Programı dijital vatandaşlık temasını daha çok teknik becerilere, üretkenliğe ve etkileşime dayalı olarak kurgulamıştır. Dijital etik, “haklar ve sorumluluklar”, “aktif katılım”, sağlık veya “tüketici farkındalığı” gibi temalara doğrudan yer verilmediği gözlemlenmektedir.

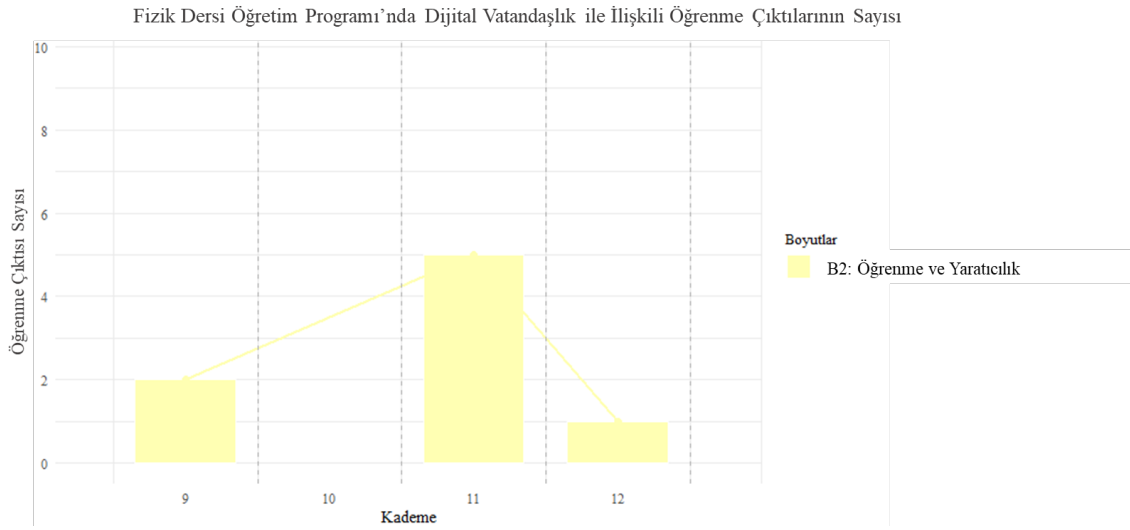
4.1.20. TYMM Fizik Dersi Öğretim Programı’nda (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Ortaöğretim Fizik Dersi Öğretim Programı dijital vatandaşlık temalarını sınırlı sayıda ve sadece “öğrenme ve yaratıcılık” boyutunda temsil eden bir yapıya sahiptir. Program genelinde öğrencilerin deney, simülasyon, animasyon ve video gibi dijital içeriklerle

desteklenen uygulamalar yoluyla fiziksel kavramları anlamaları, gözlem yapmaları ve çıkarımlarda bulunmaları beklenmektedir. Bu durum dijital araçların sadece bilgi aktarımı değil aynı zamanda öğrencinin düşünsel üretimini tetikleyen pedagojik araçlar olarak konumlandırıldığını göstermektedir.

Şekil 22

Fizik Dersi Öğretim Programı’nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Programda “öğrenme ve yaratıcılık” boyutuna ait bazı dikkat çekici öğrenme çıktıları şunlardır:

- FİZ.9.3.1: Basınca yönelik çıkarımlarda bulunabilme (Öğrenciler simülasyon ve animasyonlar kullanarak veriler toplar ve basınca ilişkin matematiksel model kurar.)
- FİZ.9.4.4: Isıl denge durumunu simülasyonla analiz etme (Isıl denge süreçleri, dijital ortamda değişken kontrolüyle gözlemlenir ve tartışılır.)
- FİZ.11.1.5: Limit hızı etkileyen değişkenleri video içerikler üzerinden inceleme (Paraşütle atlama örneğiyle fiziksel etkiler dijital ortamda analiz edilir.)
- FİZ.12.1.5: Eylemsizlik momentini video ve animasyonlarla değerlendirme (Öğrenciler dijital içerikleri kullanarak çıkarım yapar.)

Dijital içeriklerin özellikle hareket, enerji, kuvvet, elektrik ve modern fizik ünitelerinde yoğun biçimde yer alması öğrencilerin soyut kavramları somutlaştırmalarına katkı

sunmaktadır. Simülasyonlarla yürütülen gözlem ve analiz süreçleri, aynı zamanda öğrencilerin bilimsel düşünme becerilerini desteklemektedir.

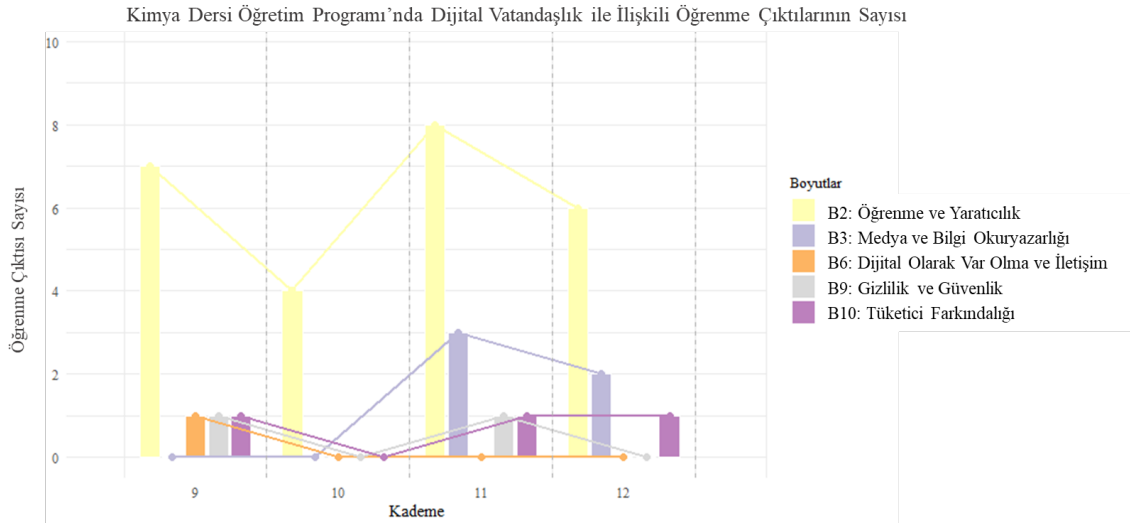
Fizik dersi TYMM çerçevesinde dijital iletişim araçlarının pedagojik kullanımı bakımından güçlü bir düzeydedir. Ancak bu durum programda dijital vatandaşlığın sosyal ve etik yönlerine bütüncül bir biçimde yer verilmediğini göstermektedir.

4.1.21. TYMM Kimya Dersi Öğretim Programı'nda (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Ortaöğretim Kimya Dersi Öğretim Programı'nda özellikle "öğrenme ve yaratıcılık" boyutu dijital vatandaşlık temalı öğrenme çıktılarının tamamına yayılmış durumda olup (Şekil 23) öğrencilere dijital araçlarla modelleme, gözlem, deney ve çıkarım yapma becerileri kazandırma hedefi taşıyan çok sayıda öğrenme çıktısıyla somutlaşmaktadır.

Şekil 23

Kimya Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

9. sınıftan itibaren Kimya Dersi Öğretim Programı'nda deney videoları, animasyonlar, simülasyonlar, hazır veri setleri ve dijital materyallerin kullanımı sistematik biçimde önerilmektedir. KİM.10.1.2 ve KİM.10.2.1 öğrenme çıktılarında öğrencilerin kimyasal süreçleri dijital simülasyonlar ve deney videoları aracılığıyla analiz ederek modeller geliştirmeleri teşvik edilmektedir. KİM.12.1.6 ise elektrolitik hücrelerin gözlemlenmesi

sürecinde dijital içeriklerle desteklenerek yaratıcı çıkarım yapılmasına olanak tanımaktadır.

“Medya ve Bilgi Okuryazarlığı” boyutu programın çeşitli sınıf düzeylerinde yer almakta ve öğrencilere güvenilir bilgi kaynaklarını tanıma, dijital içeriği analiz etme ve bilgiyi değerlendirme gibi beceriler kazandırmaktadır. Örneğin KİM.11.2.5 öğrenme çıktısında öğrencilerin deney videoları ve dijital içerikleri kullanarak dengeye etki eden faktörleri analiz etmeleri beklenmektedir. Yine KİM.12.3.3 öğrenme çıktısında yapay zekâ uygulamalarının sürdürülebilirliğe etkileri hakkında bilgi toplanması ve değerlendirme yapılması, medya içeriklerini eleştirel gözle değerlendirme becerisi kazandırmaktadır.

“Dijital olarak var olma ve iletişim” boyutu ise özellikle veri paylaşımı, dijital etkileşim ve çevrim içi iletişim süreçlerinde öğrencilerin aktif katılım göstermelerini destekleyen uygulamalarda öne çıkmaktadır. KİM.9.3.1 öğrenme çıktısında, öğrencilerden çevrim içi ortamlarda kişisel bilgilerin gizliliğine dikkat ederek içerik paylaşmaları istenmekte; bu süreç dijital ortamdaki varlıklarının güvenli ve etik temeller üzerine inşa edilmesini teşvik etmektedir.

“Gizlilik ve Güvenlik” boyutu ise sınırlı örneklerle ele alınmıştır. KİM.9.3.1 öğrenme çıktısında kişisel veri gizliliğine vurgu yapılmakta, öğrencilere dijital ortamlarda güvenli davranış biçimleri geliştirme bilinci kazandırılmaktadır. Benzer şekilde veri setlerinin güvenilirliğini sorgulama ve doğrulama süreçleri de bu temaya katkı sunmaktadır.

“Tüketici Farkındalığı” boyutu daha az temsil edilmesine karşın, bazı öğrenme çıktılarında dolaylı olarak işlenmektedir. Özellikle KİM.11.3.1 ve KİM.12.3.3 öğrenme çıktılarında öğrencilerin endüstriyel kimya, yapay zekâ ve çevresel etkiler gibi konulara yönelik eleştirel değerlendirmeler yapmaları istenmektedir. Bu içerikler ile öğrencilere teknoloji ve bilimsel ürünlerin sadece kullanıcıları değil aynı zamanda bilinçli tüketicileri olmaları gerektiği hatırlatılabilir.

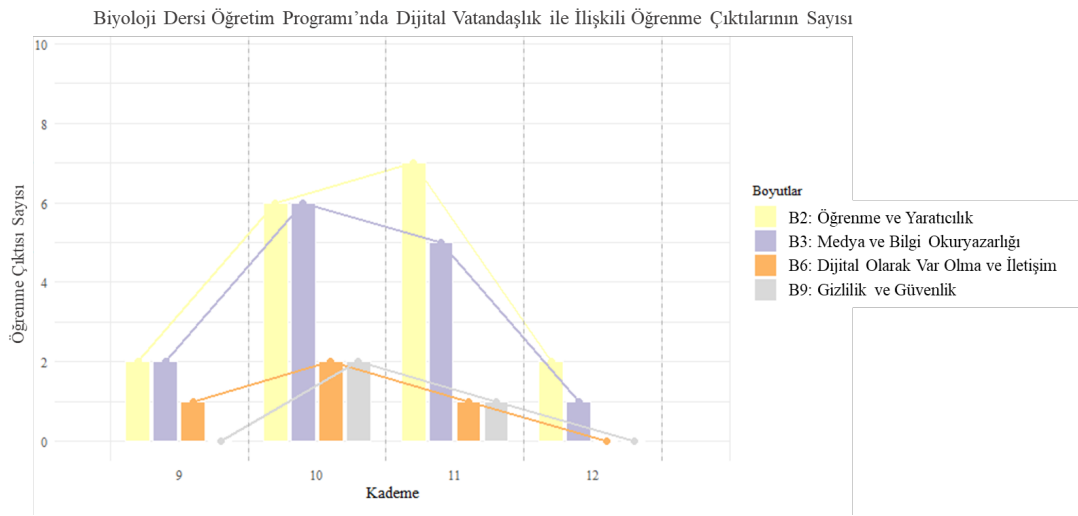
Sonuç olarak Ortaöğretim Kimya Dersi Öğretim Programı, dijital vatandaşlık temalarını birden fazla boyut kapsamında ele alsa da dijital etik, sağlık ve hukuk gibi bazı boyutların içeriklerde doğrudan işlenmediği görülmektedir.

4.1.22. TYMM Biyoloji Dersi Öğretim Programı'nda (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı, dijital vatandaşlık temaları açısından sınırlı sayıda ancak dört farklı dijital vatandaşlık boyutu ile ilişkili örnekler içermektedir (Şekil 24).

Şekil 24

Biyoloji Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Programda en baskın şekilde yer verilen tema “öğrenme ve yaratıcılık” boyutudur. Öğrencilerin biyolojik kavramları dijital araçlarla modellemeleri, simülasyonlar yoluyla incelemeleri ve etkileşimli içeriklerle öğrenmelerini derinleştirmeleri hedeflenmektedir. Örneğin BİY.10.1.2 öğrenme çıktısında, fotosentez sürecinin görsel iletişim uygulamalarıyla modellenmesi önerilmekte; BİY.11.2.6’da dolaşım sistemi ve homeostaz ilişkisinin etkileşimli araçlarla görselleştirilmesi beklenmektedir.

İkinci en yaygın tema olan “medya ve bilgi okuryazarlığı”, öğrencilerin bilimsel bilgiye dijital kaynaklardan ulaşmaları, bu bilgileri analiz etmeleri ve güvenilirlik süzgecinden geçirmeleriyle ilgilidir. Özellikle BİY.10.1.1, BİY.11.1.2 ve BİY.12.2.8 gibi öğrenme çıktılarında öğrencilerin bilimsel makaleler, veri tabanları ve akademik içerikler yoluyla dijital araştırma yapmaları, ulaştıkları bilgileri sorgulamaları ve değerlendirmeleri beklenmektedir. Bu çıktılar öğrencilerin çevrim içi bilgiye eleştirel bir bakışla yaklaşmalarını teşvik etmektedir.

Dijital olarak var olma ve iletişim boyutu, öğrencilerin bilgi ve görüşlerini dijital ortamda paylaşımları, dijital platformlar aracılığıyla etkileşimde bulunmaları gibi yönlerle temsil edilmiştir. Örneğin BİY.11.2.10 çıktısında öğrencilerin çevrim içi röportaj yaparak uzman görüşlerine ulaşmaları teşvik edilmektedir.

Programda “gizlilik ve güvenlik” teması daha sınırlı yer bulmuştur. BİY.10.2.5 ve BİY.11.1.12 öğrenme çıktılarında dijital ortamda yürütülen araştırmalarda kişisel bilgilerin gizliliği ve korunması gerektiği açıkça ifade edilmiştir.

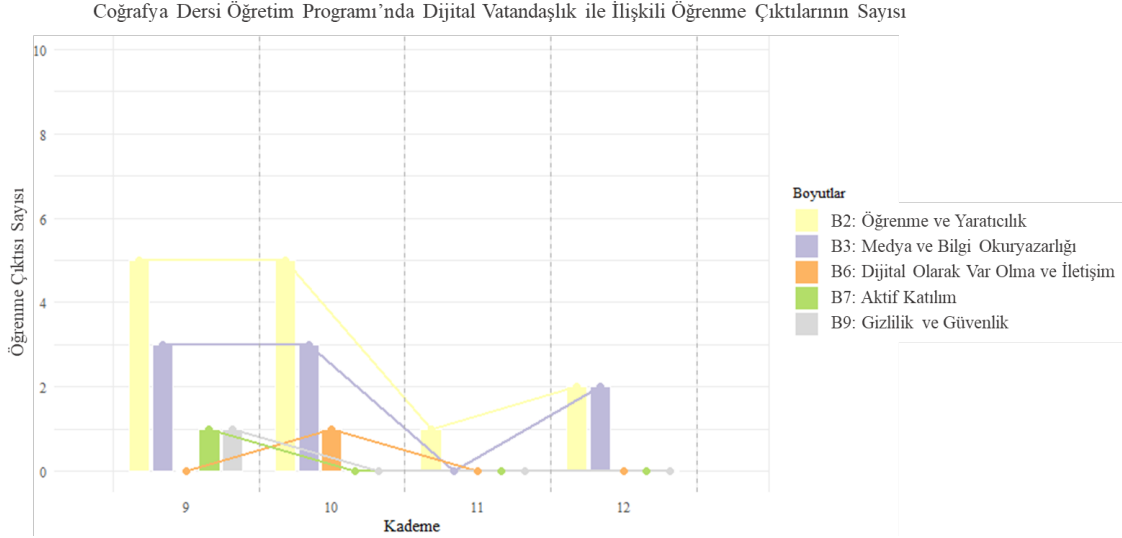
Sonuç olarak Biyoloji Dersi Öğretim Programı dijital vatandaşlık açısından özellikle “öğrenme ve yaratıcılık”, “medya ve bilgi okuryazarlığı” ve “dijital olarak var olma ve iletişim” boyutlarında anlamlı katkılar sunmakta; “gizlilik ve güvenlik” temasına ise sınırlı düzeyde yer vermektedir. “Tüketici farkındalığı”, “etik ve empati”, “haklar ve sorumluluklar” gibi temalar ise programda doğrudan temsil edilmemektedir.

4.1.23. TYMM Coğrafya Dersi Öğretim Programı’nda (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Ortaöğretim Coğrafya Dersi Öğretim Programı dijital vatandaşlık temalarına sınırlı ancak anlamlı örneklerle yer vermektedir. Programda en baskın temalar “medya ve bilgi okuryazarlığı” ve “öğrenme ve yaratıcılık” boyutlarıdır (Şekil 25). Öğrencilerin dijital haritalar, uzaktan algılama verileri, sanal saha çalışmaları ve coğrafi bilgi sistemleri (CBS) gibi dijital araçlarla çalışmaları desteklenmektedir. Örneğin COĞ.9.2.3 ve COĞ.10.2.1 öğrenme çıktılarında öğrencilerden CBS bileşenlerini tanımlamaları ve bu sistemlerin farklı kullanım alanlarını sınıflandırmaları beklenmektedir. COĞ.12.2.1 öğrenme çıktısı ise öğrencilerin dijital ortamda oluşturulan tematik haritalardan veri çıkarımı yapmalarını ve bunları yorumlamalarını içermektedir.

Şekil 25

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Programda güçlü biçimde temsil edilen “öğrenme ve yaratıcılık” boyutu, öğrencilerin harita üretimi, animasyonlarla yeryüzü şekillerinin analiz edilmesi (COĞ.10.3.4) ve afet yönetimine dair grafik, tablo ve şekillerle çıkarım yapmaları (COĞ.9.6.3) gibi uygulamalarda dijital araçlardan yaratıcı biçimde faydalanmaları yönünde yapılandırılmıştır.

“Dijital olarak var olma ve iletişim” teması da bazı öğrenme çıktılarında temsil edilmiştir. Özellikle COĞ.10.2.2 öğrenme çıktısında öğrencilerin dijital küre üzerinden elde ettikleri görüntülerle harita üretmeleri ve bunları sınıf ortamında paylaşmaları istenmektedir. Ayrıca COĞ.11.5.5 çıktısı sanayi faaliyetlerinin etkilerinin dijital platformlarda sunulmasını teşvik ederek öğrencilerin dijital ifade ve paylaşım becerilerini geliştirmektedir.

“Gizlilik ve güvenlik” teması daha sınırlı olmakla birlikte COĞ.9.6.3 öğrenme çıktısında dolaylı biçimde yer almaktadır. Öğrencilerin afet yönetimine dair verileri değerlendirirken güvenli ve doğru bilgi kullanımına dikkat etmeleri, bu temaya katkı sağlamaktadır.

Programda “aktif katılım” teması ise COĞ.12.4.3 öğrenme çıktısında açıkça ele alınmaktadır. Bu çıktı kapsamında öğrencilerden çevresel sorunlara yönelik çözüm

önerileri üretmeleri ve bu önerileri dijital ortamda kamuoyuyla paylaşmaları beklenmektedir.

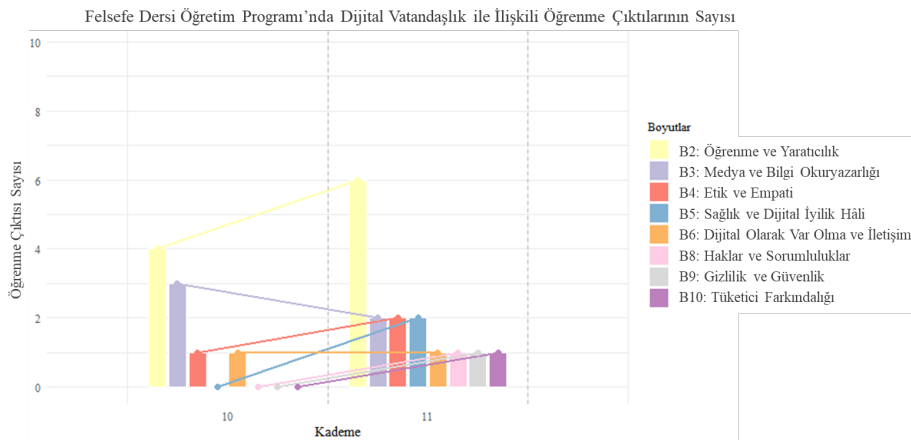
Sonuç olarak Coğrafya Dersi Öğretim Programı dijital vatandaşlık temasını özellikle veri üretimi, medya okuryazarlığı, dijital gözlem araçlarının pedagojik kullanımı ve “aktif katılım” boyutlarıyla ele almaktadır. Diğer temalar (etik, hukuk, sağlık, “haklar ve sorumluluklar”) doğrudan programda yer almamaktadır.

4.1.24. TYMM Felsefe Dersi Öğretim Programı’nda (10 ve 11. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Ortaöğretim Felsefe Dersi Öğretim Programı, dijital vatandaşlık temalarına çok yönlü biçimde temas eden yapısıyla dikkat çekmektedir. Programda en yoğun biçimde temsil edilen temalar sırasıyla “öğrenme ve yaratıcılık,” “medya ve bilgi okuryazarlığı,” ve “dijital olarak var olma ve iletişim” olarak öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, “etik ve empati”, “gizlilik ve güvenlik”, “sağlık ve dijital iyilik hâli”, “haklar ve sorumluluklar” ve “tüketici farkındalığı” temalarına da farklı düzeylerde gönderme yapılmaktadır (Şekil 26).

Şekil 26

Felsefe Dersi Öğretim Programı’nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Programda “öğrenme ve yaratıcılık” teması felsefi kavramların görsel-ışitsel materyaller ve dijital araçlarla desteklenerek aktarılmasına yönelik etkinliklerle güçlü biçimde temsil edilmektedir. Öğrencilerin filozofların düşüncelerini kelime bulutu oluşturma yoluyla dijital ortamda ifade etmeleri (Farklılaştırma, FEL.10.1.2) ya da

Platon'un "Mağara Alegorisi"ni dijital animasyonla yorumlamaları (FEL.10.4.1) bu temaya örnek olarak verilebilir.

"Medya ve bilgi okuryazarlığı" da felsefe dersi kapsamında sıkça vurgulanan bir başka temadır. Öğrencilerin safsata türlerini sosyal medya içerikleri, dijital haber kaynakları ve çevrim içi röportaj videoları üzerinden tartışmaları (FEL.10.2.1) ve felsefi soru ve problemleri dijital bilgi kartları ve günlük yaşam örnekleri üzerinden değerlendirmeleri (11. sınıf destekleme bölümleri) bu temayı somutlaştırmaktadır.

"Dijital olarak var olma ve iletişim" teması ise öğrencilerin dijital içerikleri üretip paylaşmaları ve bu içerikler üzerinden kimlik, görünürlük ve benlik sunumları üzerine felsefi düşünce geliştirmeleriyle ilişkilendirilmiştir. Örneğin FEL.10.1.2 öğrenme çıktısında öğrenciler röportajlarını dijital olarak düzenleyip okul ağı üzerinden paylaşmakta, FEL.11.5. Öğrenme Alanı farklılaştırma bölümünde ise sosyal medya kullanımı "görünüyorum, o hâlde varım" mottosuyla felsefi olarak ele alınmaktadır. Bu etkinlikler dijital iletişim, ifade özgürlüğü ve sosyal medyada kimlik inşası gibi dijital varoluş pratiklerine yönelik eleştirel düşünmeyi teşvik edebilir.

"Etik ve empati" teması yapay zekâ ve ahlak ilişkisi üzerinden tartışılmaktadır. Öğrencilerden Aristoteles ve Kant'ın ahlak anlayışlarını yapay zekâyâ uygulayarak yorumlamaları (10. sınıf farklılaştırma) istenmekte, bu sayede öğrencilerin teknolojiye ilişkin etik sorgulamalar yapmaları sağlanmaktadır. Benzer şekilde FEL.11.2.1 öğrenme çıktısında öğrenciler teknolojinin bireysel ve toplumsal etkilerini ahlaki bir çerçevede değerlendirmeye yönlendirilir.

"Gizlilik ve güvenlik" ile "sağlık ve dijital iyilik hâli" temaları ise özellikle sosyal medya kullanımı bağlamında tartışılmaktadır. FEL.11.5. Öğrenme Alanı farklılaştırma bölümünde öğrenciler sosyal medyadaki varlıklarını eleştirirken mahremiyet, dijital görünürlük ve dijital refah konularını felsefi bir bakışla sorgulama imkânı bulmaktadır. "Haklar ve sorumluluklar" teması FEL.11.6.2 öğrenme çıktısında doğrudan temsil edilmektedir. Bu bağlamda öğrencilere insan haklarının tarihsel gelişimini anlatan dijital içerikler (kısa film, sunum, animasyon) aracılığıyla temel özgürlüklerin felsefi ve hukuksal temellerini analiz etme imkânı sunulmaktadır. "Tüketici farkındalığı" teması ise FEL.11.2.1 öğrenme çıktısında dolaylı biçimde yer almaktadır. Bu çıktı kapsamında

öğrencilerden teknolojinin yaşamlarındaki etkilerini sorgulamaları ve dijital ürünlerin etik kullanımı üzerine düşünmeleri beklenmektedir.

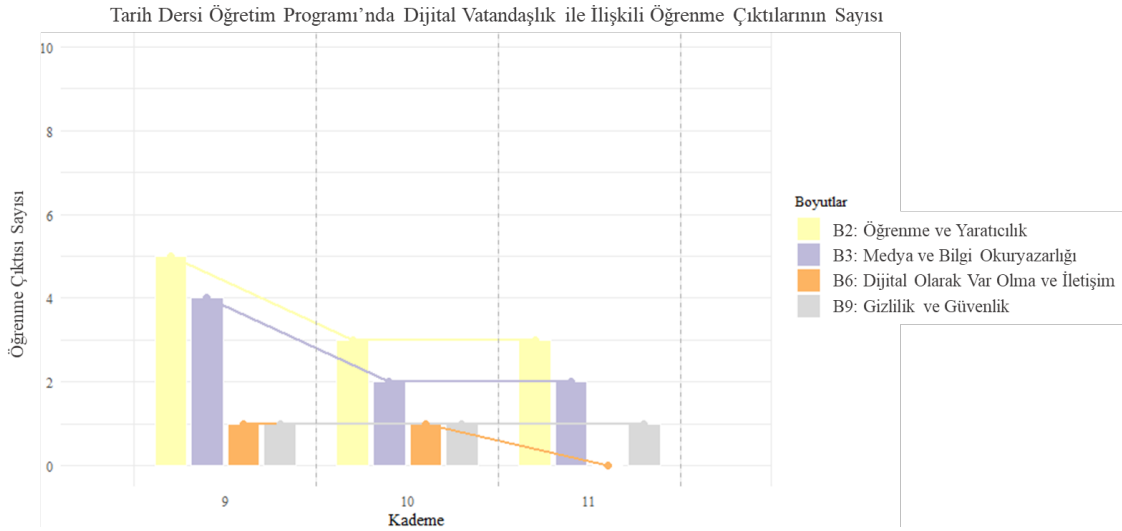
Sonuç olarak, Felsefe Dersi Öğretim Programı dijital vatandaşlık kavramına etik, felsefi ve eleştirel bir derinlikte yaklaşmakta; öğrencilerin dijital çağın sorunlarını felsefi düşünceyle ilişkilendirebilmelerini hedeflemektedir. Özellikle 10 ve 11. sınıf düzeylerinde dijital içerik üretimi, eleştirel medya okuryazarlığı ve dijital ortamda var olma gibi konular çok yönlü biçimde ele alınmaktadır.

4.1.25. TYMM Tarih Dersi Öğretim Programı'nda (9, 10 ve 11. Sınıflar) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

Ortaöğretim Tarih Dersi Öğretim Programı (9, 10 ve 11. sınıflar) dijital vatandaşlık temaları açısından ağırlıklı olarak “öğrenme ve yaratıcılık”, “medya ve bilgi okuryazarlığı”, “dijital olarak var olma ve iletişim” ve “gizlilik ve güvenlik” boyutlarında yapılandırılmıştır (Şekil 27).

Şekil 27

Tarih Dersi Öğretim Programı'nda Dijital Vatandaşlık ile İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sayısı

Programda en yaygın şekilde temsil edilen tema “öğrenme ve yaratıcılık”tır. Öğrencilerin bilgi görselleri, tablolar, dijital öyküler ve sunumlar aracılığıyla tarihsel bilgiyi yapılandırmaları ve paylaşımları desteklenmektedir. Örneğin, TAR.10.2.5 öğrenme çıktısında öğrencilerden Osmanlı'nın ilim geleneğine ilişkin dijital öykü

hazırlamaları beklenirken TAR.11.1.2 çıktısında Lale Devri'ne ilişkin dijital sunum hazırlamaları önerilmektedir.

“Medya ve bilgi okuryazarlığı” teması da programın çeşitli sınıf düzeylerinde öne çıkmaktadır. Öğrencilerin tarihsel içerikleri dijital medya ortamlarından araştırmaları, veri madenciliği, hiper metin kullanımı ve uzak-yakın okuma teknikleriyle analiz etmeleri amaçlanmaktadır (TAR.9.1.4, TAR.11.2.4).

“Gizlilik ve güvenlik” teması sınırlı sayıda öğrenme çıktısında temsil edilmekle birlikte öğrencilerin dijital kaynakların güvenilirliğini sorgulama, dijital kimlik ve mahremiyet farkındalığı kazanma gibi becerileri desteklenmektedir. Örneğin TAR.9.2.3 ve TAR.10.1.3 çıktılarında öğrencilerin dijital kaynakların uzantılarına (ör. .gov, .edu) dikkat etmeleri ve dijital bilgi güvenliği konusunda bilinç kazanmaları önerilmektedir.

“Dijital olarak var olma ve iletişim” teması programda dolaylı biçimde yer almaktadır. Özellikle TAR.10.3.5 ve TAR.11.3.3 gibi öğrenme çıktılarında öğrencilerin hazırladıkları içerikleri dijital platformlarda paylaşmaları, çevrim içi sunumlar gerçekleştirmeleri desteklenmektedir.

Sonuç olarak Tarih Dersi Öğretim Programı dijital vatandaşlığı özellikle dijital medya okuryazarlığı, yaratıcılık ve güvenli bilgi kullanımı etrafında yapılandırmaktadır. Ancak dijital etik, dijital sağlık, “tüketici farkındalığı” gibi diğer temalara ilişkin açık ve doğrudan öğrenme çıktılarının sınırlı olduğu görülmektedir.

4.1.26. TYMM T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı'nda (12. Sınıf) Dijital Vatandaşlık Temasına Yönelik Bulgular

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi (12. sınıf) Öğretim Programı dijital vatandaşlık temalarına sınırlı ancak etkili şekilde yer vermektedir. Özellikle “Öğrenme ve Yaratıcılık”, “Medya ve Bilgi Okuryazarlığı” ile “Gizlilik ve Güvenlik” boyutları öne çıkmaktadır. Bu öğrenme çıktıları öğrencilerin dijital kaynaklardan bilgiye erişme, bu bilgileri değerlendirme ve dijital yollarla yapılandırarak sunma becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Dijital vatandaşlık temalarının sınıf düzeyinde dengeli şekilde dağılmadığı, özellikle bu temaların birkaç temel öğrenme çıktısı çevresinde toplandığı görülmektedir.

Programda en belirgin şekilde temsil edilen tema “öğrenme ve yaratıcılık” boyutudur. Öğrencilerden özgün dijital ürünler geliştirmeleri, araştırma süreçlerini dijital araçlarla desteklemeleri ve bu çalışmalarını dijital platformlarda sunmaları beklenmektedir. Örneğin;

- İTA.12.3.6 öğrenme çıktısı kapsamında öğrenciler, Türkiye’de bilim, kültür, teknoloji, eğitim ve spor alanlarındaki gelişmeleri araştırarak infografikler, sunumlar, raporlar gibi ürünler oluşturur ve bu ürünleri dijital ortamda paylaşır. Öğrenciler bu süreçte kaynak türlerini (yazılı, görsel, dijital), yazar bilgilerini, uzantıları (ör. .gov, .edu) dikkate alarak içerik güvenilirliğini değerlendirirler. Böylece hem “medya ve bilgi okuryazarlığı” hem de “gizlilik ve güvenlik” boyutları da dolaylı olarak desteklenmiş olur.
- İTA.12.3.4 öğrenme çıktısında ise öğrencilerin Soğuk Savaş Dönemi’ne ilişkin gelişmeleri analiz ederek dijital poster hazırlamaları önerilmektedir. Bu çalışma bilgiyi farklı biçimlere dönüştürme ve görsel üretim becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Medya ve bilgi okuryazarlığı teması ise dijital kaynaklardan güvenilir bilgi seçme, içerik türleri (metin, görsel, video vb.) hakkında farkındalık geliştirme ve kaynaklara atıf yapma gibi becerilerle ilişkilidir. Özellikle İTA.12.2.3 öğrenme çıktısında öğrencilerin Atatürk Dönemi’ndeki devletçilik uygulamalarına dair dijital kaynaklardan bilgi toplamaları, kaynakların güvenilirliğini dijital kimlik ve uzantılar üzerinden sorgulamaları beklenmektedir. Bu süreç medya okuryazarlığı kadar dijital “gizlilik ve güvenlik” farkındalığı da kazandırmayı hedefler.

Programda yer alan zenginleştirme ve ön değerlendirme etkinliklerinde de dijital vatandaşlıkla örtüşen örnekler bulunmaktadır. Örneğin İstanbul Üniversitesinin “Gazeteden Tarihe Bakış” projesi veya Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının banknot arşivine yönelik etkinliklerde öğrencilerin dijital ortamlardan bilgiye erişimleri ve bu bilgileri yorumlayarak sunmaları istenmektedir.

Genel olarak program bilgiye erişim, değerlendirme, sunma ve dijital ürün oluşturma gibi beceriler aracılığıyla dijital vatandaşlık eğitiminin temel bileşenlerine katkı sağlamaktadır. Bu durum dijital vatandaşlığın daha çok bireysel ve akademik üretim

bağlamında ele alındığını, sosyal ve etik boyutlarının ise dolaylı olarak işlendiğini göstermektedir.

4.2. BULGULARIN ÖZETİ

Bu bölümde Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında incelenen öğretim programlarında dijital vatandaşlık kavramının nasıl temsil edildiğine ilişkin özet bulgular sunulmuştur. Öğrenme çıktıları, eğitim kademeleri ve dersler bazında yapılan analizler doğrultusunda dijital vatandaşlık boyutlarının yoğunluğu, dağılım biçimi, pedagojik işlenişi ve değer temelli yaklaşımla nasıl bütünleştirildiği değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular dijital vatandaşlığın belirli derslerde (örn. ortaokul Türkçe, sosyal bilgiler ve ortaokul matematik) ve boyutlarda (örn. “medya ve bilgi okuryazarlığı”, “öğrenme ve yaratıcılık”) daha belirgin biçimde yer aldığını, bazı önemli alanların (örn. “aktif katılım”, “erişim ve kapsayıcılık”, “sağlık ve dijital iyilik hâli” ile “tüketici farkındalığı”) ise sınırlı düzeyde işlendiğini göstermektedir. Bu bulguların özet bir sunumu Şekil 26’da infografik olarak görselleştirilmiştir.

Şekil 28

Bulgulara İlişkin Özet

- 1. Genel Yoğunluk ve Temsil Eğilimleri**

Öğretim programlarında dijital vatandaşlıkla ilişkili öğrenme çıktıları temsili boyutlar arasında belirgin bir yoğunluk farkı göstermektedir. "Öğrenme ve yaratıcılık" ile "medya ve bilgi okuryazarlığı" boyutları hemen tüm programlarda öne çıkmakta ve bu durum dijital içerik üretimi, bilgiye erişim ve teknolojiyi kullanım becerilerine verilen önemi yansıtmaktadır.
- 2. Eğitim Kademelerine Göre Farklılaşma**

Dijital vatandaşlık temalarının sunumu eğitim kademelerine göre farklılaşmaktadır. Okul öncesi dönemde daha çok görsel içerikle etkileşim, ifade becerileri ve duyuşsal farkındalık öne çıkarken ilkokuldan itibaren dijital araştırma ve içerik üretimi gibi bilişsel beceriler belirginleşmektedir. Ortaokul ve ortaöğretim kademelerinde ise medya eleştirisi, dijital etkileşim, hak ve sorumluluk gibi daha soyut konulara yer verilmektedir.
- 3. Dersler Arasında Farklılıklar**

Dersler arasında dijital vatandaşlık temalarının ele alınış biçimi açısından anlamlı farklar gözlemlenmektedir. İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi, Sosyal Bilgiler ve Ortaokul Türkçe derslerinde dijital vatandaşlık çok boyutlu ve yapılandırılmış bir yaklaşımla işlenirken; Fen Bilimleri, Matematik, Fizik ve Kur'an-ı Kerim gibi derslerde daha çok araç kullanımı ve bilgi aktarımı temelli, teknik bir yaklaşım öne çıkmaktadır. Sayısal içerikli derslerde etik, aktif katılım, hak ve sorumluluk gibi sosyal boyutlara görece daha sınırlı yer verilmektedir.
- 4. Temsil Eksiklikleri ve Örtük Kazanımlar**

Bazı önemli boyutlar örneğin "aktif katılım", "haklar ve sorumluluklar", "etik ve empati" birçok programda açık ve sistematik şekilde sunulmak yerine daha çok örtük kazanımlar yoluyla ele alınmaktadır. Özellikle "gizlilik ve güvenlik", "kişisel veri kullanımı" ve "siber zorbalık" gibi güncel konular sınırlı sayıda programda yer bulabilmektedir.
- 5. Pedagojik Derinlik Farkları**

Dijital vatandaşlık temalarının öğretim sürecinde işlenme derinliği dersler arasında farklılık göstermektedir. İnsan Hakları, Demokrasi ve Vatandaşlık dersinde yer alan İHVD.4.3.3 gibi çıktılar dijital vatandaşlığı çok boyutlu, etkileşimli ve örnek olay temelli olarak ele alırken diğer pek çok programda temalar daha sınırlı düzeyde sunulmaktadır. Bu durum beklendik olmakla birlikte bütüncül bir dijital vatandaşlık anlayışının henüz tüm derslere eşit biçimde yansımadağını göstermektedir.
- 6. Değer Odaklı Yaklaşım**

Etik, empati, hak ve sorumluluk gibi değer temelli kazanımlar bazı öğretim programlarında dikkat çekici biçimde yer almaktadır. Özellikle İnsan Hakları, Demokrasi ve Vatandaşlık, Hayat Bilgisi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Ortaokul Türkçe gibi derslerde çevrim içi saygı, kişisel verilerin korunması ve toplumsal sorumluluk gibi temalar belirli öğrenme çıktılarında açık biçimde tanımlanmıştır. Bununla birlikte bu tür kazanımların programlar arasında eşgüdümlü ve sistematik biçimde sunulması hâlâ gelişime açıktır.
- 7. Eleştirel Düşünme ve Dijital Denge**

Bazı programlar öğrencilerin dijital araçları sadece bilgi edinmek için değil aynı zamanda eleştirel düşünme, analiz yapma ve toplumsal farkındalık temelli üretimler gerçekleştirme aracı olarak kullanmalarını teşvik etmektedir. Sunum, afiş, hikâye ya da dijital projeler aracılığıyla öğrencilerin sorumlu katılım göstermeleri hem dijital ortamda anlamlı varlık geliştirmelerine hem de dijital yaşamda denge kurma becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır.

5. TARTIŞMA

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) çerçevesinde geliştirilen öğretim programlarının incelenmesi sonucunda dijital vatandaşlık temalı öğrenme çıktılarının dersler arasında hem içerik hem de nicelik açısından önemli ölçüde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Dijital Vatandaşlık Eğitimi (DVE) Planlayıcısı (Council of Europe, 2025a) bu çıktıları dijital vatandaşlık bağlamında analiz etmede yol gösterici bir çerçeve sunmuştur. Öğretim programlarındaki öğrenme çıktılarının söz konusu on boyut (“erişim ve kapsayıcılık”, “öğrenme ve yaratıcılık”, “medya ve bilgi okuryazarlığı”, “etik ve empati”, “sağlık ve dijital iyilik hâli”, “dijital olarak var olma ve iletişim”, “aktif katılım”, “haklar ve sorumluluklar”, “gizlilik ve güvenlik” ve “tüketici farkındalığı”) kapsamında dağılım göstermesi programların genel hatlarıyla bu yapıya benzer olarak şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte dijital vatandaşlığın bazı boyutları arasında tematik geçişkenlikler olduğu ve bu durumun kodlama sürecini güçleştirdiği görülmüştür. Özellikle “öğrenme ve yaratıcılık” ile “medya ve bilgi okuryazarlığı” boyutları arasında net bir ayırım yapmak zaman zaman mümkün olmamıştır. Ayrıca bazı öğrenme çıktılarının doğrudan değil, alt öğrenme çıktıları veya öğrenme-öğretme sürecinde yer verilen etkinlikler aracılığıyla dijital vatandaşlık temalarına dolaylı biçimde katkı sunduğu belirlenmiştir. “Aktif katılım”, “haklar ve sorumluluklar”, “etik ve empati” gibi bazı temaların ise doğrudan öğrenme çıktısı olarak programlarda sınırlı düzeyde yer aldığı ancak programlarda içeriksel bağlamda bu temaları destekleyici unsurların yer aldığı gözlenmiştir.

TYMM’nin Common Sense, DigComp, OECD ve Avrupa Konseyi belgeleriyle karşılaştırmalı olarak analiz edilmesi programın dijital vatandaşlık eğitimi açısından uluslararası ölçütlerle büyük oranda uyum içinde olduğunu göstermektedir. Örneğin DigComp’ta öne çıkan “veri güvenliği, içerik üretimi ve dijital problem çözme” bileşenleri TYMM’de hem bilgi hem de vatandaşlık okuryazarlığı alt bileşenlerinde açıkça karşılık bulmaktadır (Vuorkari vd., 2022). Benzer şekilde Common Sense Education çerçevesindeki “siber zorbalık, çevrim içi empati, dijital ayak izi ve bilgi doğruluğu” gibi öğeler TYMM’nin çeşitli ders çıktılarında yer almaktadır (Common Sense, 2021). OECD’nin “dijital eşitlik” ve “eleştirel dijital farkındalık” ilkeleri, TYMM’nin fırsat eşitliği anlayışı ve medya okuryazarlığı temalarıyla uyumludur (OECD, 2021, 2023). Ancak dijital vatandaşlık eğitiminin teknolojiyle dönüşen toplumsal yapı göz önünde

bulundurularak sürekli güncellenmesi gerekmektedir. Bu noktada OECD–Avrupa Komisyonu Yapay Zekâ Okuryazarlığı Çerçevesi (AI Literacy Framework), TYMM açısından hem içeriksel derinlik hem de yön verici nitelik taşımaktadır. Söz konusu çerçeve, öğrencilerin yapay zekâ ile bilinçli, etik ve yaratıcı etkileşim kurmalarını sağlarken dijital sorumluluk, veri güvenliği, etik farkındalık ve eleştirel üretim gibi dijital vatandaşlığın temel ilkelerini merkeze almaktadır (OECD, 2025). Bu bağlamda TYMM’de yer alan dijital vatandaşlık bileşenlerinin yapay zekâ okuryazarlığı ekseninde yeniden yapılandırılması ya da mevcut yapıya entegre edilmesi, öğrencilerin dijital dünyanın gelecekteki yönelimlerine daha donanımlı biçimde hazırlanmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca bu durum, PISA 2029’da değerlendirilecek olan Medya ve Yapay Zekâ Okuryazarlığı) alanı dijital vatandaşlık eğitiminin sadece bugünün değil yarının becerilerini de kapsamı gerektiğini ortaya koymaktadır.

TYMM İnsan Hakları, Demokrasi ve Vatandaşlık Dersi (4. Sınıf) Öğretim Programı’nda yer alan İHVD.4.3.3 öğrenme çıktısı TYMM’nin dijital vatandaşlık anlayışının örnek bir uygulaması olarak öne çıkmaktadır. Bu öğrenme çıktısı hem tematik derinlik hem de uygulama biçimi açısından dijital vatandaşlık eğitiminin disiplinler üstü doğasını yansıtmakta ve öğrencilere hem teknik hem de etik boyutta bilinç kazandırmayı hedeflemektedir. Bu durum dijital vatandaşlığın yalnızca bilişim konusu değil aynı zamanda vatandaşlık meselesi olduğunu ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte “öğrenme ve yaratıcılık” boyutunun neredeyse tüm programlarda en baskın boyut olarak öne çıkması dijital araçların pedagojik süreçlerde kullanımına ve öğrencilere dijital içerik üretme, bilgiye erişme ve bilgiyi eleştirel süzgeçten geçirme becerilerinin kazandırılmasına yönelik güçlü bir iradeye işaret etmektedir. Ancak alan yazınında sıklıkla vurgulanan dijital vatandaşlığın çok boyutlu yapısı (Choi, 2016; Jones & Mitchell, 2016) diğer bileşenlerin de dengeli biçimde ele alınmasının önemini ortaya koymaktadır. Özellikle hukuk, güvenlik ve etik gibi temalar, bazı ortaokul ve lise düzeyi programlarda dikkat çekici biçimde yer alsa da bu konuların farklı sınıf düzeylerinde daha sistematik ve bütüncül biçimde işlenmesine yönelik güncellemeler yapılması düşünülebilir. Bu doğrultuda öğrencilerin dijital dünyada sadece teknik becerilerle değil aynı zamanda etik, hukuki ve güvenlik temelli sorumluluk bilinciyle donatılması öğretim programlarının gelişime ihtiyaç duyan yönlerinden biri olarak değerlendirilebilir (Livingstone & Third, 2017).

Dijital sağlık ve dijital tüketicilik ile doğrudan ilişkili çıktıların öğretim programlarında görece daha sınırlı biçimde yer alması bu alanların hem politika yapıcılar hem de program geliştiriciler nezdinde henüz öncelikli temalar arasında konumlanmadığını düşündürebilir. Alan yazınında dijital sağlık; teknoloji bağımlılığı, ekran süresi yönetimi, zihinsel ve duygusal sağlık gibi konularla bağlantılı olarak öğrenciler için oldukça kritik bir tema olarak değerlendirilmektedir (Choi vd., 2018; Eristi vd., 2020). Bununla birlikte TYMM kapsamında doğrudan “dijital sağlık” ifadesi sıkça geçmese de bu tema ile ilişkilendirilebilecek bazı öğrenme çıktılarının programlarda yer aldığı görülmektedir. Örneğin İlkokul Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nda (D13.3) teknolojik araçları kullanırken kullanım amacı ve süresine dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmakta; Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda dijital bağımlılık, sosyal medya dili ve kişisel güvenlik gibi konularda yazma çalışmalarıyla öğrencilerin bu süreci yönetmeleri beklenmektedir. Ayrıca lise düzeyindeki Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nda teknoloji bağımlılığına ilişkin etik ve toplumsal sorgulamalar yapılmakta; temel dini bilgiler dersinde ise kötü alışkanlıklar ve teknoloji bağımlılığı hakkında eleştirel düşünme becerileri geliştirilmektedir. Bu örnekler dijital sağlık temasını doğrudan kavramsallaştırılmasa da temanın programlarda pedagojik olarak karşılık bulunduğunu göstermektedir.

Benzer biçimde (dijital) “tüketici farkındalığı” teması da öğretim programlarında doğrudan yer bulmakta zorlanmakla birlikte bazı derslerde dolaylı yollarla ele alınmaktadır. Özellikle sosyal bilgiler dersi bu bağlamda dikkat çekicidir. Programda teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkileriyle ilgili eleştirel düşünme, yapay zekâ ve dijitalleşmenin meslek alanlarına etkisini değerlendirme gibi öğrenme çıktıları; dijital ekonominin birey ve toplum düzeyindeki etkilerine dair önemli bir farkındalık oluşturmaktadır. Ayrıca bir ürün veya fikrin telif ve patent süreçleriyle ilgili bilgi toplayabilme becerisini hedefleyen çıktılar da dijital içerik üretimi ve dijital haklar kapsamında dijital ticaretin temel yapı taşlarından biri olan fikrî mülkiyet bilincine katkı sunmaktadır. Bu çıktılar öğrencilerin dijital ortamda sadece tüketici değil aynı zamanda üretici bireyler olmalarını teşvik edebilir. Bu örnekler TYMM’nin dijital sağlık ve dijital tüketicilik gibi görece daha az işlenen temaları da programlara entegre etmeye yönelik adımlar attığını göstermekte ve bu temaların daha sistematik biçimde yapılandırılması hâlinde dijital vatandaşlık eğitiminin bütüncül niteliğinin daha da güçleneceğine işaret etmektedir.

Öğretim programlarındaki bu dağılımın sebepleri hem pedagojik hem de yapısal olabilir. İlk olarak özellikle temel eğitim düzeyinde (okul öncesi ve ilkokul) dijital vatandaşlık temalarının daha somut ve bilişsel düzeye uygun hâle getirilmesinde güçlük yaşanması olasıdır. Öğrencilerin gelişimsel özellikleri soyut kavramların (örneğin “etik ve empati”, “haklar ve sorumluluklar”, “tüketici farkındalığı”) doğrudan kazandırılmasını sınırlandırabilmektedir. Bu da özellikle okul öncesi ve ilkokul düzeyinde öğretim programlarının daha çok dijital araçların kullanımı ve içerik tüketimi üzerine odaklanmasına neden olmaktadır (Eristi vd., 2020).

Diğer taraftan dijital vatandaşlık eğitiminde öğretmenlerin rolünün belirleyici olduğu, alan yazınında sıklıkla vurgulanmaktadır (Al-Zahrani, 2015). Öğretim programlarında bazı dijital vatandaşlık temalarının doğrudan ve ayrıntılı biçimde ele alınmadığı durumlarda dahi öğretmenlerin pedagojik tercihleri ve yönlendirmeleriyle bu temalara yönelik öğrenci farkındalığı geliştirilebilmektedir. Özellikle dijital haklar ve sorumluluklar, mahremiyet ve veri güvenliği gibi konular öğretmenlerin alan bilgisi kadar dijital pedagojik yeterlikleriyle de yakından ilişkilidir. Bu nedenle Martin ve diğerleri (2019) öğretmen yetiştirme programlarında dijital vatandaşlık eğitimine sistematik biçimde yer verilmesinin bu alanın etkili biçimde sınıf uygulamalarına yansıtılabilmesi açısından kritik öneme sahip olduğunu belirtmektedir.

Sonuç olarak TYMM öğretim programlarının dijital vatandaşlık boyutlarını pek çok ders kapsamında anlamlı biçimde ele aldığı ve özellikle “öğrenme ve yaratıcılık”, “medya ve bilgi okuryazarlığı”, “dijital olarak var olma ve iletişim”, “gizlilik ve güvenlik” alanlarında öğrencilere önemli çıktılar sunulmasını hedeflediği tespit edilmiştir. Bu durum bireylerin dijital ortamlarda bilinçli ve sorumlu şekilde hareket etmelerine yönelik güçlü bir yönelimi yansıtmaktadır. Bununla birlikte dijital vatandaşlığın çok boyutlu yapısı göz önüne alındığında farklı temaların da dengeli ve sistematik bir biçimde temsil edilmesinin dijital vatandaşlık eğitimini daha bütüncül bir yapıya kavuşturacağı düşünülmektedir. Alan yazınında da vurgulandığı üzere dijital vatandaşlık yalnızca teknik bilgi ve becerilerle sınırlı olmayıp aynı zamanda eleştirel düşünme, etik sorumluluk ve demokratik katılım bilinciyle şekillenen bir öğrenme süreci olarak ele alınmalıdır (Ribble, 2021). TYMM’nin bu çok boyutlu yapıya yönelik sunduğu temel çerçevenin önümüzdeki süreçte daha da çeşitlendirilerek güçlendirilmesi dijital çağın gereklerine uygun eğitim hedefleriyle örtüşen bir gelişme olacaktır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) çerçevesinde geliştirilen öğretim programlarında yer alan dijital vatandaşlık temasını barındıran öğrenme çıktıları; dijital becerilerin teknik yönlerinin yanı sıra değer, hak, sorumluluk ve eleştirel düşünme boyutlarını da içerecek biçimde kurgulanmıştır. Ancak dijital vatandaşlığın çok boyutlu yapısı göz önüne alındığında dijital sağlık, dijital ticaret ile dijital hak ve sorumluluk temalarının öğretim programlarında daha dengeli bir biçimde yer almasının öğrencilerin dijital vatandaşlık kavramını bütüncül bir şekilde kavramalarına ve bu alandaki yeterliklerini daha etkili biçimde geliştirmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın bulgularına ve mevcut alan yazınına dayanarak TYMM çerçevesinde geliştirilen öğretim programlarına ilişkin dijital vatandaşlık teması bağlamında aşağıdaki öneriler sunulmaktadır. Bu öneriler Şekil 29’da özetlenmiştir.

Şekil 29

Araştırma Bulgularına İlişkin Öneriler

- 1 Tematik Dengenin Geliştirilmesi:**
Daha az temsil edilen dijital vatandaşlık temaları için öğretmenlere rehber materyaller sağlanmalıdır.
- 2 Öğretmen Eğitiminde Dijital Vatandaşlık:**
Dijital etik, veri güvenliği ve medya okuryazarlığı odaklı içerikler öğretmen eğitim programlarına entegre edilmelidir.
- 3 Gelişimsel Uygunlukta İçerik Tasarımı:**
Tüm yaş grupları için somut, eğlenceli ve oyun temelli dijital vatandaşlık materyalleri yaygınlaştırılmalıdır.
- 4 İyi Uygulamaların Yaygınlaştırılması:**
Başarılı dijital vatandaşlık temalı öğrenme çıktısı örnekleri, diğer derslere uyarlanarak disiplinler arası uygulamalarla genişletilmelidir.
- 5 Uluslararası Uyumun Somutlaştırılması:**
Uluslararası dijital vatandaşlık çerçeveleriyle uyum, sınıf içi projeler ve öğretmen iş birlikleriyle uygulamaya yansıtılmalıdır.
- 6 Uygulama İzleme ve Değerlendirme:**
Dijital vatandaşlık kazanımlarının sahada uygulanabilirliğini ölçmek için veri temelli değerlendirme araçları geliştirilmelidir.
- 7 Alternatif Sınıflama Yaklaşımları:**
Dijital vatandaşlık öğrenme çıktıları, farklı teorik modellerle yeniden sınıflandırılarak karşılaştırmalı analizler yapılmalıdır.

- **Tematik Dengenin Geliştirilmesi:** Dijital vatandaşlık temalarının öğretim programlarında dengeli biçimde yer alması ideal olmakla birlikte her temanın eşit düzeyde kapsanması her zaman mümkün ya da elverişli olmayabilir. Bununla birlikte özellikle dijital sağlık, dijital ticaret ve dijital erişim gibi görece daha az temsil edilen temaların öğretmen rehberlikleri veya disiplinler arası öğrenme çıktılarına entegre edilmesi için destekleyici kaynak ve kılavuz materyaller sağlanabilir.
- **Öğretmen Eğitiminde ve Mesleki Gelişimde Dijital Vatandaşlık Odaklı Yapılandırma:** Dijital vatandaşlık eğitimi yalnızca öğretmen adaylarının yetiştirilmesi sürecine değil aynı zamanda görevdeki öğretmenlerin mesleki gelişimlerine de sistematik biçimde entegre edilmelidir. Bu kapsamda öğretmen yetiştirme programlarında dijital etik, veri güvenliği, çevrim içi hak ve sorumluluklar ile eleştirel medya okuryazarlığı gibi temel temalara odaklanan uygulamalı içerikler geliştirilebilir; öğretmen adaylarının bu alanlardaki pedagojik yeterlikleri desteklenebilir.

Bununla birlikte hâlihazırda görev yapan öğretmenlerin, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) doğrultusunda güncellenen öğretim programlarında yer alan dijital vatandaşlıkla ilişkili öğrenme çıktılarını DVE planlayıcısında yer alan dijital vatandaşlık boyutları da dikkate alınarak nasıl işleyeceklerine dair uygulama kılavuzları, örnek ders senaryoları ve rehber dokümanlar geliştirilmeli ve bu materyaller hizmet içi eğitimlerle desteklenmelidir. Böylece dijital vatandaşlık eğitiminin sahada tutarlı, etkili ve sürdürülebilir biçimde uygulanması mümkün hâle gelecektir.

- **Gelişimsel Uygunluk Gözetilerek İçerik Tasarımı:** Okul öncesi ve ilkökul düzeyinde soyut dijital vatandaşlık kavramlarının öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olarak somutlaştırılması önemlidir. Bu nedenle yaşa uygun dijital içerikler, etkinlikler ve oyun temelli öğrenme materyalleri yaygınlaştırılabilir. Avrupa Konseyinin 2025 sonbaharında yayımlamayı planladığı DVE Planlayıcısı'nın tam sürümü ve 2026'da oluşturulacak çevrim içi etkinlik havuzu, bu alanda iyi uygulama örneklerinin paylaşımını destekleyen uluslararası bir çerçeve sunmaktadır (Council of Europe, 2025b). Türkiye'de de benzer şekilde, özellikle erken yaş gruplarına yönelik gelişimsel düzeye uygun, etkileşimli ve eğlenceli dijital vatandaşlık içeriklerinin üretilmesi için çok paydaşlı hazırlık süreçleri başlatılabilir. Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde oluşturulacak rehber materyaller ve öğretmen kılavuzları, bu temaların sınıf içi uygulamalara etkili

biçimde yansıtılmasına katkı sağlayabilir. Böylece dijital vatandaşlık eğitimi, Türkiye'nin eğitim politikalarıyla uyumlu şekilde erken yaşlardan itibaren yapılandırılabilir.

- İyi Uygulama Örneklerinin Modellenmesi ve Yaygınlaştırılması: TYMM insan hakları, demokrasi ve vatandaşlık dersinde yer alan İHVD.4.3.3 öğrenme çıktısı gibi doğrudan dijital vatandaşlığa temas eden çıktılar, disiplinler arası uygulamalar için örnek teşkil etmektedir. Bu çıktı diğer ders programlarına uyarlanarak yaygınlaştırılabilir.
- Uluslararası Uyumun Somutlaştırılması: TYMM'nin DigComp, Common Sense Education, OECD ve Avrupa Konseyi gibi uluslararası dijital vatandaşlık çerçeveleriyle olan uyumu sürdürülmeli; bu uyumun yalnızca kuramsal değil aynı zamanda uygulama düzeyinde de somut çıktılara dönüşmesi için disiplinler arası projeler, öğretmen iş birlikleri ve saha çalışmaları teşvik edilmelidir.
- Uygulama İzleme ve Değerlendirme Sistemleri: Programlara entegre edilen dijital vatandaşlık öğrenme çıktılarının sınıf içi uygulamalarda ne ölçüde gerçekleştirildiğini izlemek amacıyla veri temelli değerlendirme araçları geliştirilebilir. Bu araçlarla öğretmenlerden sistematik geribildirim alınması ve uygulama pratiklerinin izlenebilir kılınması, sürekli iyileştirme süreci açısından önem taşımaktadır.
- Bu çalışmada dijital vatandaşlık ile ilişkili öğrenme çıktılarının sınıflandırılmasında Dijital Vatandaşlık Eğitimi (DVE) Planlayıcısı (Council of Europe, 2025a) temel alınmış olmakla birlikte bazı öğrenme çıktılarının yalnızca tek bir boyut altında sınıflandırılması sürecinde zorluklar yaşanmıştır. Bu nedenle gelecekte yapılacak araştırmalarda DigComp ya da Common Sense gibi farklı teorik çerçeveler kullanılarak alternatif sınıflamalar geliştirilebilir ve karşılaştırmalı analizlerle daha derinlemesine değerlendirmeler gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Adalet Bakanlığı. (2004). *Türk Ceza Kanunu (TCK) No: 5237*.
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Akkoyunlu, Ş., & Pınar, E. (2024). Okul öncesi eğitimde yeni gelişen bir kavram olarak dijital vatandaşlık. *International Journal of Social Sciences (IJSS)*, 8(34), 511–521.
- Aldemir, C., & Avşar, M. N. (2020). Pandemi döneminde dijital vatandaşlık uygulamaları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 148-169.
- Altun, N., & Bangir-Alpan, G. (2021). Temel eğitim programlarında dijital okuryazarlık. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 280-294. <https://doi.org/10.51725/etad.971177>
- Altun, O., & Yukselturk, E. (2024). Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık ve siber güvenlik farkındalıklarının incelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 321-346.
- Başarmak, U., Yakar, H., Güneş, E., & Kuş, Z. (2019). Analysis of digital citizenship subject contents of secondary education curricula. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 10(1), 26-51. <https://doi.org/10.17569/tojq.438333>
- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu. (2007). *5651 sayılı İnternet ortamında yapılan yayınların düzenlenmesi ve bu yayınlar yoluyla işlenen suçlarla mücadele edilmesi hakkında kanun*.
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5651&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>.
- Bozkurt, M. & Yazıcı, S. (2024). İlkokul eğitiminde dijital vatandaşlıkla ilgili yapılan çalışmaların meta sentez yoluyla incelenmesi. *TEBD*, 22(1), 114-135.
<https://doi.org/10.37217/tebd.1365048>
- Capuno, R., Suson, R., Suladay, D., Arnaiz, V., Villarin, I. & Jungoy, E. (2022). Digital citizenship in education and its implication. *World Journal on Educational Technology: Current Issues*. 14(2), 426-437. <https://doi.org/10.18844/wjet.v14i2.6952>

- Choi, M. (2016). A Concept Analysis of Digital Citizenship for Democratic Citizenship Education in the Internet Age. *Theory and Research in Social Education*, 44(4), 565-607. <https://doi.org/10.1080/00933104.2016.1210549>
- Choi, M., Glassman, M., & Cristol, D. (2017). What it means to be a citizen in the internet age: Development of a reliable and valid digital citizenship scale. *Computers & Education*, 107, 100-112.
- Common Sense Education (2021). Digital Citizenship Curriculum. <https://www.commonsense.org/education/digital-citizenship/curriculum?topic=cyberbullying-digital-drama--hate-speech>
- Council of Europe. (2019). *Digital Citizenship Education Handbook*. Council of Europe Publishing. <https://rm.coe.int/16809382f9>.
- Council of Europe. (2025a). *The DCE Planner: A Curriculum Framework for Digital Citizenship Education*. <https://rm.coe.int/1680b5e660>
- Council of Europe. (2025b). *Council of Europe to launch a Digital Citizenship Education Curriculum Framework*. Council of Europe. <https://www.coe.int/en/web/portal/-/council-of-europe-to-launch-a-digital-citizenship-education-curriculum-framework>
- Council of Europe. (2025c). *Unlocking the democratic power of digital citizenship: The European year of digital citizenship education 2025*. <https://www.coe.int/en/web/portal/-/unlocking-the-democratic-power-of-digital-citizenship-the-european-year-of-digital-citizenship-education-2025>
- Çebi, A., & Özdemir, T. B. (2019). Lise öğrencilerinin çevrim içi bilgi arama stratejilerinin yordanmasında dijital yerliliğin ve dijital vatandaşlığın rolü. *Eğitim ve Bilim*, 44(200).
- Dede, A. (2024). Dijital vatandaşlığın dokuz boyutu ve e-Devlet uygulamaları. *EKEV Akademi Dergisi*(97), 15-27. <https://doi.org/10.17753/sosekev.1365162>
- Dede, A.(2025). Dijitalleşmenin toplumsal yapıya etkisi: Dilek şikâyet kutusu, dijital talep ve sağlık sektörü. *Mevzu: Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 963-990. <https://doi.org/10.56720/mevzu.1599587>
- Dilek, H., & Gürel, D. (2024). 2024 taslak sosyal bilgiler dersi öğretim programının dijital vatandaşlık ve boyutları açısından incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 163-184.

- Emejulu, A., & McGregor, C. (2016). Towards a radical digital citizenship in digital education. *Critical Studies in Education*, 60(1), 131–147. <https://doi.org/10.1080/17508487.2016.1234494>
- e-Devlet (2025). <https://www.turkiye.gov.tr/>
- Genel Bakış - Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli. (2025). Millî Eğitim Bakanlığı. <http://tymm.meb.gov.tr/genel-bakis>
- Gleason, B., & von Gillern, S. (2018). Digital citizenship with social media: participatory practices of teaching and learning in secondary education. *Journal of Educational Technology & Society*, 21(1), 200–212. <http://www.jstor.org/stable/26273880>
- James, C., Weinstein, E., & Mendoza, K. (2019). *Teaching digital citizens in today's world: Research and insights behind the Common Sense K–12 Digital Citizenship Curriculum*. Common Sense Media.
- Karakuyu, A. (2023). *Dijital vatandaşlık öğretim programının tasarlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi Kurumsal Akademik Arşiv Sistemi. <https://acikerisim.aku.edu.tr/xmlui/handle/11630/11739>
- Kaya, M., & Köseoğlu, Z. (2024). Dijital etik ve ahlak eğitimi: Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretim programları üzerine bir inceleme. *ISPEC International Journal of Social Sciences & Humanities*, 8(3), 73-83. <http://doi.org/10.5281/zenodo.13771458>
- Kim, M., & Choi, D. (2018). Development of youth digital citizenship scale and implication for educational setting. *Journal of Educational Technology & Society*, 21(1), 155-171.
- Livingstone, S., & Third, A. (2017). Children and young people's rights in the digital age: An emerging agenda. *New Media & Society*, 19(5), 657–670.
- Martin, F., Gezer, T., & Wang, C. (2019). Educators' perceptions of student digital citizenship practices. *Computers in the Schools*, 36(4), 238–254. <https://doi.org/10.1080/07380569.2019.1674621>
- Martin, F., Hunt, B., Wang, C., & Brooks, E. (2020). Middle school student perception of technology use and digital citizenship practices. *Computers in the Schools*, 37(3), 196-215. <https://doi.org/10.1080/07380569.2020.1795500>
- MEB. (2024). *Türkiye Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. <https://mufredat.meb.gov.tr/>

- MEB. (2023). *Millî Eğitim Bakanlığı kişisel verilerin korunması kanunu aydınlatma metni*.
<https://mebimportal.meb.gov.tr/Detail/104>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). *2024–2028 Stratejik Planı*. Strateji Geliştirme Başkanlığı.
<https://sgb.meb.gov.tr/yayinlarimiz/yayin/112>
- Ng, W. (2012). Can we teach digital natives digital literacy? *Computers & Education*, 59(3), 1065–1078. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2012.04.016>
- OECD. (2021). *OECD Digital education outlook 2021: Pushing the frontiers with Artificial Intelligent, blockchain and robots*. OECD Publishing.
<https://doi.org/10.1787/589b283f-en>
- OECD. (2023). *OECD digital education outlook 2023: Towards an effective education ecosystem* [White paper]. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/c74f03de-en>.
- OECD (2025). *Empowering learners for the age of AI: An AI literacy framework for primary and secondary education* (Review draft). OECD. Paris. <https://ailiteracyframework.org>
- Ohler, J. (2011). Digital Citizenship Means Character Education for the Digital Age. *Kappa Delta Pi Record*, 47(sup1), 25–27. <https://doi.org/10.1080/00228958.2011.10516720>
- ÖBA (2025). *Öğretmen Bilişim Ağı*. <https://www.oba.gov.tr/>
- Öztürk, M. (2021). Dijital vatandaşlık araştırmalarının incelenmesi: Kavramsal ve yöntemsel eğilimler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(2), 385-393.
- Peker-Ünal, D. (2017). Bir öğretim programındaki dijital vatandaşlık öğeleri ve ortaöğretim öğrencilerinin dijital vatandaşlık öğelerine sahip olma durumları. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 180-195.
- Ribble, M. (2012). Digital Citizenship for Educational Change. *Kappa Delta Pi Record*, 48(4), 148–151. <https://doi.org/10.1080/00228958.2012.734015>
- Ribble, M. (2015). Digital citizenship in schools: Nine elements all students should know. *International Society for Technology in Education*.
- Ribble, M. S. (2021). Digital citizenship in the frame of global change. *International Journal of Studies in Education and Science (IJSES)*, 2(2), 74-86.
- Sırvermez, U. (2024). *Dijital vatandaşlık içeriklerinin ortaokul öğretim süreçlerine yansımaları: Bütünleşik bir durum çalışması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi Açık Erişim Sistemi. <https://acikerisim.uludag.edu.tr/items/f3d23ee9-e67d-455d-a778-b9b7a9f24eb9/full>

- Şen, A. T. (2025). Dijital Vatandaşlık: Bir Ölçek Uyarlama Çalışması. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(1), 108-128.
- Tadlaoui-Brahmi, A., Çuko, K., & Alvarez, L. (2022). Digital citizenship in primary education: A systematic literature review describing how it is implemented. *Social Sciences & Humanities Open*, 6(1), 100348. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2022.100348>
- Tan, B., & Merey, Z. (2021). Ortaokul öğrencilerinin internet kullanımına ilişkin görüşlerinin dijital vatandaşlık kapsamında incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 162-193.
- T.C. Resmî Gazete. (2024). Öğretmenlik Mesleği Kanunu. Kanun No: 7528. Yayımlandığı tarih: 18.10.2024. Sayı: 32696. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/10/20241018-1.htm>
- T.C. Cumhurbaşkanlığı. (2019). *On Birinci Kalkınma Planı (2019–2023)*. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Plani-2019-2023.pdf
- T.C. Cumhurbaşkanlığı. (2023). *On İkinci Kalkınma Planı (2024–2028)*. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Plani_2024-2028_11122023.pdf
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi. (2025). *Dijital dönüşüm*. <https://cbddo.gov.tr/dijital-donusum/>
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi. (2025). *Hakkımızda*. <https://cbddo.gov.tr/sayfalar/hakkimizda>
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi. (2021). *Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi (2021–2025)*. <https://cbddo.gov.tr/uyzs>
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (1973). 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu. Resmî Gazete (Sayı: 14574). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1739.pdf>
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (2025). *Eğitimde Yapay Zekâ Politika Belgesi ve Eylem Planı (2025-2029)*. https://yegitek.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2025_06/17092340_egitimdeyapayzekapolitikabelgesiveeylemplani202520291.pdf
- T.C. Resmî Gazete. (2016, Nisan 7). *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (Kanun No: 6698)*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

- Turan, S., & Karasu-Avcı, E. (2018). 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın dijital vatandaşlık bağlamında incelenmesi. *Journal of Education and New Approaches*, 1(1), 28-38.
- TYMM Öğretim Programları Ortak Metni. (2024). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni*. <https://mufredat.meb.gov.tr/>
- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı. (2024). *Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı (2024–2028)*. <https://hgm.uab.gov.tr/uploads/pages/strateji-eylem-planlari/ulusal-siber-guvenlik-stratejisi-2024-2028.pdf>
- UNESCO. (2021). *Media and information literacy curriculum (digital version)*. UNESCO. <https://www.unesco.org/mil4teachers/en/curriculum>
- United Nations. (2024). *Global Digital Compact*. United Nations. <https://www.un.org/techenvoy/global-digital-compact>
- Vuorkari, R., Kluzer, S., & Punie, Y. (2022). *DigComp 2.2: The digital competence framework for citizens: With new examples of knowledge, skills and attitudes*. European Commission.
- Yelkenci, Ö. F. (2023). Dijital vatandaşlık bağlamında bir insan hakkı olarak unutulma hakkının öğretim programlarındaki yeri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 333-349.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, B. (2023). İlkokul dördüncü sınıf sosyal bilgiler ders kitabının dijital vatandaşlık bağlamında incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 12(3), 583-598. <https://dx.doi.org/10.30703/cije.1218202>

Sıra	Boyut	Tema	Yaş Grubu	Öğrenme Çıktıları	Öğrenme Çıktıları (Learning Outcomes) İngilizce
1.1.1	Erişim ve Kapsayıcılık	Teknolojinin faydaları	5 – 7	İnsanların bağlantı kurmasına, paylaşmasına ve birlikte öğrenmesine yardımcı olan teknolojilere örnek verebilir.	Can give examples of ways technology helps people to connect, share and learn together
1.1.2	Erişim ve Kapsayıcılık	Fırsatların genişletilmesi	5 – 7	Akranlarını basit işbirlikçi etkinliklere dâhil edebilir.	Can include their peers in simple collaborative activities
1.1.3	Erişim ve Kapsayıcılık	Destekleyici teknolojiler	5 – 7	Çocukların dijital cihazları kullanmasını zorlaştıran engelleri tanımlayabilir.	Can identify disabilities that make it difficult for children to use digital devices
1.1.4	Erişim ve Kapsayıcılık	Eşitlik ve kapsayıcılık	5 – 7	Erkeklerin ve kadınların, kız ve erkek çocukların teknoloji kullanımada eşit derecede başarılı olduğunu fark edebilir.	Can recognise that boys and girls, and men and women are equally good at using technology
1.1.5	Erişim ve Kapsayıcılık	Dilsel ve kültürel kapsayıcılık	5 – 7	Kendi dilini konuşamayan biriyle iletişim kurma yollarını gösterebilir.	Can act out ways of communicating with someone who doesn't speak their language
1.1.6	Erişim ve Kapsayıcılık	Dijital dışlanma	5 – 7	Dünyadaki tüm çocukların teknolojiye erişimi olmadığını fark edebilir.	Can recognise that not all children in the world have access to technology
1.1.7	Erişim ve Kapsayıcılık	Dijital erişim politikası	5 – 7	Oyuncakları paylaşmak, oyunlarda sırayla oynamak ya da ekran süresini yönetmek için kendi kurallarını oluşturabilir.	Can make up their own rules for sharing toys, taking turns in games or managing screen time
1.1.8	Erişim ve Kapsayıcılık	Kapsayıcılığı teşvik etme eylemleri	5 – 7	Başkalarının kendini değerli ve dâhil hissetmesini sağlamak için yolları tarif edebilir.	Can describe ways to make others feel included and valued
1.2.1	Erişim ve Kapsayıcılık	Teknolojinin faydaları	8 – 11	Teknolojinin fikirleri paylaşmalarına ve birlikte çalışmalarına nasıl yardımcı olduğuna dair örnekler verebilir.	Can give examples of ways technology helps them to share ideas and work together
1.2.2	Erişim ve Kapsayıcılık	Fırsatların genişletilmesi	8 – 11	Teknolojinin sınıf arkadaşlarını bir araya getirerek birbirlerine destek olmalarını nasıl sağladığını tarif edebilir.	Can describe how technology can bring classmates together to support each other
1.2.3	Erişim ve Kapsayıcılık	Destekleyici teknolojiler	8 – 11	Özel gereksinimi olan bireylerin dijital ortama erişimini kolaylaştıran araçlara örnekler verebilir.	Can give examples of tools designed to help people with disabilities access the digital environment
1.2.4	Erişim ve Kapsayıcılık	Eşitlik ve kapsayıcılık	8 – 11	Kız ve erkek çocukların öğrenme amacıyla teknolojiye eşit erişimini sağlamak için sınıf kuralları belirleyebilir.	Can agree some classroom rules for ensuring that boys and girls get the same access to technology for learning
1.2.5	Erişim ve Kapsayıcılık	Dilsel ve kültürel kapsayıcılık	8 – 11	Teknolojiyi içeren bir hikâye veya etkinlikte başka bir kültürün dili ve yaşam tarzı öğelerine yer verebilir.	Can incorporate elements of the language and way of life of another culture into a story or activity involving technology
1.2.6	Erişim ve Kapsayıcılık	Dijital dışlanma	8 – 11	Teknolojiye veya internete erişimin olmamasının bazı sonuçlarını tartışabilir.	Can discuss some of the consequences of not having access to technology or the internet
1.2.7	Erişim ve Kapsayıcılık	Dijital erişim politikası	8 – 11	Yetişkinlerin koyduğu kuralların ve aldığı kararların, teknolojiyi daha erişilebilir kılmaya nasıl yardımcı olduğunu tarif edebilir.	Can describe how rules and decisions by adults can help to make technology more available to people
1.2.8	Erişim ve Kapsayıcılık	Kapsayıcılığı teşvik etme eylemleri	8 – 11	Tüm öğrencilerin okul çalışmalarını için ihtiyaç duydukları teknolojiye erişimini sağlamak üzere sınıf kuralları önerebilir.	Can suggest classroom rules to ensure all students have access to the technology they need for their schoolwork
1.3.1	Erişim ve Kapsayıcılık	Teknolojinin faydaları	12 – 15	Teknolojinin yerel topluluk yaşamını nasıl iyileştirdiğine dair örnekler verebilir.	Can give examples of ways technology improves life in their local community
1.3.2	Erişim ve Kapsayıcılık	Fırsatların genişletilmesi	12 – 15	Teknolojinin insanlara kamu hizmetlerine erişimde nasıl yardımcı olduğunu tarif edebilir.	Can describe how technology helps people to access public services
1.3.3	Erişim ve Kapsayıcılık	Destekleyici teknolojiler	12 – 15	Bir web sitesinin, uygulamanın veya başka bir dijital ürünün erişilebilirlik açısından güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirebilir.	Can assess the strengths and weaknesses of a websites, app or an other digital product from the perspective of accessibility
1.3.4	Erişim ve Kapsayıcılık	Eşitlik ve kapsayıcılık	12 – 15	Kız çocuklarının ve kadınların dijital ortamdan dışlanmasının bazı nedenlerini araştırabilir.	Can explore reasons why girls and women may sometimes be excluded from the digital environment
1.3.5	Erişim ve Kapsayıcılık	Dilsel ve kültürel kapsayıcılık	12 – 15	Bir çevrim içi platformun başka bir etnik grup veya kültür perspektifinden güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirebilir.	Can assess the strengths and weaknesses of an online platform from the perspective of another ethnic group or culture
1.3.6	Erişim ve Kapsayıcılık	Dijital dışlanma	12 – 15	Dijital erişimi sınırlandıran sosyal, ekonomik ve coğrafi engelleri tanımlayabilir.	Can identify social, economic and geographical barriers limiting digital access
1.3.7	Erişim ve Kapsayıcılık	Dijital erişim politikası	12 – 15	Günümüz toplumunda aşgari teknoloji erişiminin ne olması gerektiğini değerlendirebilir.	Can consider what the minimum access to technology should be in today's society
1.3.8	Erişim ve Kapsayıcılık	kapsayıcılığı teşvik etme eylemleri	12 – 15	Bir çevrim içi platform için kapsayıcılığı teşvik eden topluluk kuralları tasarlayabilir.	Can design community guidelines for an online platform that promote inclusion
1.4.1	Erişim ve Kapsayıcılık	Teknolojinin faydaları	16 – 18	Teknolojinin vatandaşların karar alma süreçlerine katılımına nasıl fırsatlar sunduğuna dair örnekler verebilir.	Can give examples of ways technology creates opportunities for citizens to participate in decision-making
1.4.2	Erişim ve Kapsayıcılık	Fırsatların genişletilmesi	16 – 18	Teknolojinin vatandaşların eğitim, ekonomi ve sağlık hizmetlerine erişimini nasıl geliştirdiğini tarif edebilir.	Can describe how technology helps to improve citizens' educational, economic and healthcare opportunities
1.4.3	Erişim ve Kapsayıcılık	Destekleyici teknolojiler	16 – 18	Bir dijital ödev veya projeye erişilebilirlik ilkelerini dâhil edebilir.	Can incorporate accessibility principles in a digital assignment or project
1.4.4	Erişim ve Kapsayıcılık	Eşitlik ve kapsayıcılık	16 – 18	Teknolojinin tasarımı, geliştirilmesi veya uygulanmasında cinsiyet eşitliğiyle ilgili bir konuyu araştırabilir.	Can research an issue of gender equality in the design, development or application of technology
1.4.5	Erişim ve Kapsayıcılık	Dilsel ve kültürel kapsayıcılık	16 – 18	Avrupa'nın dilsel ve kültürel çeşitliliğini yansıtan, bir dijital ürün için kapsayıcı tasarım ilkeleri geliştirebilir.	Can elaborate inclusive design principles for a digital product, to reflect European linguistic and cultural diversity
1.4.6	Erişim ve Kapsayıcılık	Dijital dışlanma	16 – 18	Dijital dışlanmanın sosyal ve ekonomik fırsatlar üzerindeki etkisini değerlendirebilir.	Can assess the impact of digital exclusion on social and economic opportunities
1.4.7	Erişim ve Kapsayıcılık	Dijital erişim politikası	16 – 18	Dijital dışlanma hakkında toplumun ne yapması gerektiğini tartışabilir.	Can discuss what they think society should do about digital exclusion
1.4.8	Erişim ve Kapsayıcılık	Kapsayıcılığı teşvik etme eylemleri	16 – 18	Dijital kapsayıcılığı teşvik eden bir kuruluşun veya girişimin çalışmalarını değerlendirebilir.	Can evaluate the work of an organisation or initiative that promotes digital inclusion
2.1.1	Öğrenme ve Yaratıcılık	Teknoloji ile öğrenme	5 – 7	Teknoloji kullanarak öğrendikleri şeyler hakkında konuşabilir.	Can talk about things they learn from using technology
2.1.2	Öğrenme ve Yaratıcılık	Amaca yönelik üretim	5 – 7	Sosyal bir tema üzerine basit bir dijital içerik oluşturabilir.	Can create a simple piece of digital content on a social theme
2.1.3	Öğrenme ve Yaratıcılık	Birlikte üretim	5 – 7	Oyuncakları, materyalleri ve fikirleri birbirleriyle paylaşabilir ve etkinliklerde sırayla hareket edebilir.	Can share toys, materials and ideas with each other, and take turns during activities
2.1.4	Öğrenme ve Yaratıcılık	Etik üretim	5 – 7	Başkasına ait bir şeyi kullanmadan önce izin istemenin önemini fark edebilir.	Can recognise the importance of asking permission before using someone else's things
2.1.5	Öğrenme ve Yaratıcılık	Telif hakkı	5 – 7	Çevrim içi gördüğü veya duyduğu her şeyin birisi tarafından oluşturulduğunu fark edebilir.	Can recognise that everything they see or hear online has been made by someone
2.1.6	Öğrenme ve Yaratıcılık	Açık kaynak	5 – 7	Başkalarının kullanması ve keyif alması için ürünler oluşturabilir.	Can create things for others to use and enjoy
2.1.7	Öğrenme ve Yaratıcılık	Kültürel anlayış	5 – 7	Hikâye ve videolarda keyif aldığı dünya genelinden müzik, kıyafet veya diğer gelenekleri tanıyabilir.	Can identify music, clothing, or other traditions from around the world in stories and videos they enjoy
2.1.8	Öğrenme ve Yaratıcılık	Sorumlu yenilikçilik	5 – 7	Nazik davranışı yaymanın yollarını tarif edebilir.	Can describe ways of spreading kindness
2.2.1	Öğrenme ve Yaratıcılık	Teknoloji ile öğrenme	8 – 11	Okulda kullandığı teknoloji türlerini ve bunların öğrenmesine nasıl yardımcı olduğunu tarif edebilir.	Can describe the sorts of technology they use at school, and how these help them to learn
2.2.2	Öğrenme ve Yaratıcılık	Amaca yönelik üretim	8 – 11	Okulunda veya mahallesinde yaşanan bir sorunla ilgili dijital bir hikâye veya animasyon oluşturabilir.	Can create a digital story or animation about an issue in their school or neighbourhood
2.2.3	Öğrenme ve Yaratıcılık	Birlikte üretim	8 – 11	Ortak bir etkinlik veya projede teknoloji kullanarak fikirlerini paylaşabilir ve var olanlar üzerine inşa edebilir.	Can use technology to share and build on each others' ideas in a joint activity or project
2.2.4	Öğrenme ve Yaratıcılık	Etik üretim	8 – 11	Çevrim içi ortamda kullandığı fikirler, kelimeler veya görsellerin sahiplerine nasıl atıf yapılacağını tarif edebilir.	Can describe how to credit people whose ideas, words or images they use online
2.2.5	Öğrenme ve Yaratıcılık	Telif hakkı	8 – 11	Telif hakkı yasalarının dijital çalışmalarını nasıl koruduğunu açıklayabilir.	Can explain how copyright law protects their digital work
2.2.6	Öğrenme ve Yaratıcılık	Açık kaynak	8 – 11	Çevrim içi ortamda ücretsiz kullanılabilir materyallerin nereden bulunacağını tarif edebilir.	Can describe where to find free-to-use materials online
2.2.7	Öğrenme ve Yaratıcılık	Kültürel anlayış	8 – 11	Yerel veya küresel düzeyde başka okullardaki çocuklarla dijital teknoloji kullanarak bağlantı kurabilir.	Can connect with children in other schools, locally or globally, using digital technology
2.2.8	Öğrenme ve Yaratıcılık	Sorumlu yenilikçilik	8 – 11	İnsanlara veya diğer canlılara özen göstermek için teknolojiyi kullanma yolları önerebilir.	Can suggest ways of using technology to care for people or other creatures
2.3.1	Öğrenme ve Yaratıcılık	Teknoloji ile öğrenme	12 – 15	Sanat bir sınıfta öğrenmenin faydalarını değerlendirebilir.	Can assess the benefits of learning in a virtual classroom
2.3.2	Öğrenme ve Yaratıcılık	Amaca yönelik üretim	12 – 15	Gençleri etkileyen bir konu hakkında görüşlerini ifade eden bir podcast veya video hazırlayabilir.	Can produce a podcast or video expressing their view on an issue affecting young people
2.3.3	Öğrenme ve Yaratıcılık	Birlikte üretim	12 – 15	Bir grup tartışmasını veya münazarayı yönetmek için teknolojiyi kullanabilir.	Can use technology to facilitate a group discussion or debate
2.3.4	Öğrenme ve Yaratıcılık	Etik üretim	12 – 15	Çevrim içi ortamda bir şeyi paylaşmadan önce bilgi ve verilerin doğruluğunu kontrol etme yollarını tarif edebilir.	Can describe ways of checking facts and figures before sharing them online
2.3.5	Öğrenme ve Yaratıcılık	Telif hakkı	12 – 15	Telif hakkı ile korunan dijital materyallere örnekler verebilir ve izinsiz kullanımı durumunda karşılaşılabacak cezaları açıklayabilir.	Can give examples of digital material protected by copyright, and explain the penalties for using them without permission
2.3.6	Öğrenme ve Yaratıcılık	Açık kaynak	12 – 15	Açık kaynak materyallerin ne olduğunu ve bunların eğitim projelerinde nasıl faydalı olduğunu açıklayabilir.	Can explain what open-source materials are, and how they are useful for creative and educational projects
2.3.7	Öğrenme ve Yaratıcılık	Kültürel anlayış	12 – 15	Farklı kültür ve geleneklere saygı gösteren içerikler oluşturmanın ilkelerini tanımlayabilir.	Can identify principles for creating content that respects different cultures and traditions

Sıra	Boyut	Tema	Yaş Grubu	Öğrenme Çıktıları	Öğrenme Çıktıları (Learning Outcomes) İngilizce
2.3.8	Öğrenme ve Yaratıcılık	Sorumlu yenilikçilik	12 – 15	Okulda veya toplulukta yaşanan bir sorunu çözmek için teknolojiyi kullanma yolları önerebilir.	Can suggest ways of using technology to solve a school or community problem
2.4.1	Öğrenme ve Yaratıcılık	Teknoloji ile öğrenme	16 – 18	Yapay zekâ destekli araçların öğrenmeyi nasıl geliştirdiğini araştırabilir.	Can explore ways in which AI-powered tools help to improve learning
2.4.2	Öğrenme ve Yaratıcılık	Amaca yönelik üretim	16 – 18	Kamuyuoyunu bir konuda değiştirmek için çevrim içi bir kampanya veya meydan okuma başlatabilir.	Can set up an online campaign or challenge to change public opinion on an issue
2.4.3	Öğrenme ve Yaratıcılık	Birlikte üretim	16 – 18	Benzer düşüncelere sahip bir grup akranını çevrim içi bir projede bir araya getirmek için teknolojiyi kullanabilir.	Can use technology bring together a group of like-minded peers to work on an online project
2.4.4	Öğrenme ve Yaratıcılık	Etik üretim	16 – 18	İntihalın etik ve akademik sonuçlarını özetleyebilir.	Can outline the ethical and academic implications of plagiarism
2.4.5	Öğrenme ve Yaratıcılık	Telif hakkı	16 – 18	İçerik üretiminde yapay zekâ kullanımının telif hakkı ile ilgili sorunlarını tanımlayabilir.	Can identify copyright issues surrounding the use of AI for content creation
2.4.6	Öğrenme ve Yaratıcılık	Açık kaynak	16 – 18	Açık kaynak topluluklarına nasıl katılmı sağlanacağını tarif edebilir.	Can describe ways of participating in an open-source community
2.4.7	Öğrenme ve Yaratıcılık	Kültürel anlayış	16 – 18	Çevrim içi bir grup ya da açık kaynak projesine farklı kültür ve geleneklerden bireyleri nasıl dâhil edeceğini belirleyebilir.	Can identify ways to involve people from different cultures and traditions in an online group or open-source project
2.4.8	Öğrenme ve Yaratıcılık	Sorumlu yenilikçilik	16 – 18	Bir sosyal veya çevresel sorunu çözmek için teknolojiyi kullanma yolları önerebilir.	Can suggest ways of using technology to solve a social or environmental problem
3.1.1	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Bilgili kalmak	5 – 7	'Haber' kavramını, dünyada şu anda gerçekleşen olaylar olarak tanıyabilir.	Can recognise 'news' as things that are happening now somewhere in the world
3.1.2	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Haber kaynakları	5 – 7	Bir masalı veya çocuk kitabı/video olayını farklı karakterlerin bakış açısından yeniden anlatabilir.	Can retell a fairy tale or event from a children's book or video from the perspective of different characters
3.1.3	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Eleştirel olmak	5 – 7	Basit dijital içerik örneklerini 'gerçek' ve 'uydurulmuş' olarak ayırabilir.	Can sort simple examples of digital content into 'real' and 'pretended' or 'made up'
3.1.4	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Propaganda ve hile	5 – 7	Bariz tutarsızlıklar içeren basit bir hikâyeyi veya görseli analiz edebilir ve mantıksız olası fark edebilir.	Can analyse a simple story or visual with obvious inconsistencies and spot what does not make sense
3.1.5	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Gerçeğin önemi	5 – 7	Yalan söylemenin yanlış anlamalara ve kırıgn duygulara neden olduğunu tarif edebilir.	Can describe how telling lies leads to misunderstandings and hurt feelings
3.1.6	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Güvenilir haber bulma	5 – 7	Yeni, garip veya heyecan verici bir şey fark ettiklerinde güvencikleri bir yetişkine danışmanın neden önemli olduğunu açıklayabilir.	Can explain why it is important to check with a trusted adult if they spot something new, strange or exciting
3.1.7	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Bilgiyi sorumlu şekilde paylaşma	5 – 7	Paylaşılacak bir şeyin uygun olup olmadığının emin olmadıklarında güvencikleri bir yetişkene danışmanın önemini fark edebilir.	Can recognise the importance of checking with a trusted adult if they are unsure whether something is okay to share
3.1.8	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Kendi haber içeriğini oluşturma	5 – 7	Ailesi, arkadaşları ya da yakın çevresiyle ilgili bazı haberleri başkalarıyla paylaşabilir.	Can share some news with others - about family, friends or something in their immediate environment
3.2.1	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Bilgili kalmak	8 – 11	Haberlerdeki insanlar ve olaylarla ilgili hikâyeleri analiz etmek için çocuklara uygun uygulama ve web sitelerini kullanabilir.	Can use child-friendly apps and websites to analyse stories about people and events in the news
3.2.2	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Haber kaynakları	8 – 11	'Tıklama tuzakı' (clickbait) kavramını ve insanların okuduğu haberleri nasıl etkilediğini açıklayabilir.	Can explain what 'clickbait' is and how it influences the news that people read
3.2.3	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Eleştirel olmak	8 – 11	Farklı çevrim içi haber türlerinde olgular ile görüşleri ayırt edebilir.	Can distinguish between facts and opinions in different types of online news
3.2.4	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Propaganda ve hile	8 – 11	İnanırcı olmayan çevrim içi haberlere insanları inandırmak için kullanılan bazı aldatıcı taktikleri tanıyabilir.	Can recognise some of the deceptive tactics used to make people believe online news that isn't true
3.2.5	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Gerçeğin önemi	8 – 11	Çevrim içi ortamda uydurma bilgilerin çocuklara nasıl zarar verdiğini belirleyebilir.	Can identify ways in which fabricated information online harms children
3.2.6	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Güvenilir haber bulma	8 – 11	Bir haberin sahte olabileceğine dair ipuçlarını tanıyabilir.	Can recognise the clues that suggest a news story is likely to be fake
3.2.7	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Bilgiyi sorumlu şekilde paylaşma	8 – 11	Çevrim içi ortamda haber ve bilgi paylaşımında sorumlu davranmak için bazı basit yapılabilecek ve yapılmayacaklar konusunda fikir birliğine varabilir.	Can agree some simple 'dos and don'ts' for sharing news and information online responsibly
3.2.8	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Kendi haber içeriğini oluşturma	8 – 11	Okul haber bülteni veya web sitesi için okulları hakkında bir haber hazırlayabilir.	Can create a news report about their school for the school newsletter or website
3.3.1	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Bilgili kalmak	12 – 15	Çevrim içi haberlere erişmenin farklı yollarının avantaj ve dezavantajlarını değerlendirebilir.	Can assess the advantages and disadvantages of different ways of accessing news online
3.3.2	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Haber kaynakları	12 – 15	'Filtre balonları' kavramını ve insanların dünyayı algılayış biçimini nasıl etkilediğini açıklayabilir.	Can explain what 'filter bubbles' are, and how they influence the way people perceive the world
3.3.3	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Eleştirel olmak	12 – 15	Farklı blog yazarları tarafından sağlanan bilgilerin güvenilirliğini değerlendirebilir.	Can assess the reliability of information provided by different bloggers
3.3.4	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Propaganda ve hile	12 – 15	İnternette kamuyuoyunu etkilemek için kullanılan propaganda tekniklerini ve diğer manipülasyon biçimlerini tanıyabilir.	Can recognise propaganda techniques and other forms of manipulation used on the internet to influence public opinion
3.3.5	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Gerçeğin önemi	12 – 15	Uydurma bilgilerin insanların önemli konular hakkındaki anlayışını nasıl çarpıttığını ve kararlarını nasıl etkilediğini belirleyebilir.	Can identify ways in which fabricated information distorts people's understanding of important issues and influences their decisions
3.3.6	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Güvenilir haber bulma	12 – 15	Çevrim içi bir haberin güvenilirliğini çeşitli doğrulama teknikleri kullanarak değerlendirebilir.	Can assess the reliability of an online news story using a variety of verification techniques
3.3.7	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Bilgiyi sorumlu şekilde paylaşma	12 – 15	Çevrim içi ortamda paylaştıkları şeylerin başka insanlar tarafından nasıl farklı şekillerde yorumlanabileceğini tanıyabilir.	Can identify ways in which the things they share online may be interpreted differently by other people
3.3.8	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Kendi haber içeriğini oluşturma	12 – 15	Gençlerle ilgili bir haber hazırlayıp bir video paylaşım ya da sosyal medya platformunda yayımlayabilir.	Can create a news report about young people for a video-sharing or social media platform
3.4.1	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Bilgili kalmak	16 – 18	Çevrim içi davranışlarının hangi haberleri aldıklarını nasıl etkilediğini değerlendirip bu düğünden nasıl çıkabileceklerini düşünebilir.	Can reflect on how their online behaviour dictates the news they get, and how they might break free from this
3.4.2	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Haber kaynakları	16 – 18	Medya sahipliğinin çevrim içi haber içeriğini nasıl etkilediğini inceleyebilir.	Can examine the influence of media ownership on the content of online news
3.4.3	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Eleştirel olmak	16 – 18	'Komplot teorileri' kavramını ve bunların toplum üzerindeki etkilerini açıklayabilir.	Can explain what 'conspiracy theories' are, and the effects they have on society
3.4.4	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Propaganda ve hile	16 – 18	Çevrim içi dezenformasyonun bir seçim kampanyası üzerindeki etkisini değerlendirebilir.	Can assess the impact of online disinformation on an electoral campaign
3.4.5	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Gerçeğin önemi	16 – 18	Uydurma bilgilerin kamu kurumlarına ve demokratik süreç olan güveni nasıl aşındırdığını belirleyebilir.	Can identify ways in which fabricated information erodes trust in public institutions and the democratic process
3.4.6	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Güvenilir haber bulma	16 – 18	Sorumlu gazeteciliğin göstergelerini kullanarak farklı dijital medya sağlayıcılarının güvenilirliğini değerlendirebilir.	Can assess the credibility of different digital media providers using the indicators of responsible journalism
3.4.7	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Bilgiyi sorumlu şekilde paylaşma	16 – 18	Çevrim içi ortamda uydurma bilgileri engellemeye yönelik mevzuatı inceleyebilir ve güçlendirilip güçlendirilmediği gerektiğini değerlendirebilir.	Can review legislation designed to combat fabricated information online, and consider whether it needs strengthening
3.4.8	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	Kendi haber içeriğini oluşturma	16 – 18	Çevrim içi ortamda trend olan bir haber hikâyesini araştırabilir ve kendi versiyonunu yayımlayabilir.	Can research a news story trending online and publish their own version
4.1.1	Etik ve Empati	İnsanların çevrim içi davranışları	5 – 7	Teknolojiyi nasıl kullanmayı sevdiüklerinden, örneğin yalnız olmayı mı yoksa arkadaşlarıyla oynamayı mı tercih ettiklerinden bahsedebilir.	Can talk about how they like to use technology, such as whether they like to be on their own or play with friends
4.1.2	Etik ve Empati	Başkalarını düşünmek	5 – 7	Çevrim içi ortamdaki insanlara da herkes gibi nazik ve saygılı davranmaları gerektiğini fark edebilir.	Can recognise that they should treat people online with kindness and respect just like anybody else
4.1.3	Etik ve Empati	Kapsayıcılığı teşvik etmek	5 – 7	Başkalarının dışlanmış hissetmemesini sağlamaya yönelik önerilerde bulunabilir.	Can suggest ways of making sure others don't feel left out
4.1.4	Etik ve Empati	Kırıcı davranışlar	5 – 7	Çevrim içi ortamda insanların kaba olabileceğini fark edebilir.	Can recognise that people can be unkind online
4.1.5	Etik ve Empati	Siber zorbalık	5 – 7	Birine kasten ve tekrar tekrar kötü davranmanın zorbalık olduğunu fark edebilir.	Can recognise that being mean to someone on purpose, over and over again, is bullying
4.1.6	Etik ve Empati	Zorbalığın etkileri	5 – 7	Zorbalığa uğrayan birinin kendini nasıl hissedebileceğini tarif edebilir.	Can describe how someone who is being bullied is likely to feel
4.1.7	Etik ve Empati	Kendini korumak	5 – 7	Rahatsız edici veya kafa karıştırıcı konuşmaları güvencikleri bir yetişkine bildirmenin önemini fark edebilir.	Can recognise the importance of reporting upsetting or confusing conversations to a trusted adult
4.1.8	Etik ve Empati	Yardım etmek için harekete geçmek	5 – 7	Okulda nezaketi teşvik etmek için 'arkadaşlık bankı' veya 'teşekkür duvarı' gibi basit etkinlikler önerebilir.	Can suggest simple activities for promoting kindness in school, like a 'buddy bench' or 'thank you wall'
4.2.1	Etik ve Empati	İnsanların çevrim içi davranışları	8 – 11	Birisiyle çevrim içi konuşmanın, yüz yüze konuşmaktan nasıl farklı olduğunu tanımlayabilir.	Can identify ways in which talking to someone online is different from speaking face-to-face
4.2.2	Etik ve Empati	Başkalarını düşünmek	8 – 11	'Netiket' (internet görgü kuralları) kavramını ve neden önemli olduğunu açıklayabilir.	Can explain what 'netiquette' is, and why it is important
4.2.3	Etik ve Empati	Kapsayıcılığı teşvik etmek	8 – 11	İnsanların çevrim içi ortamda kendini hoş karşılamış ve dâhil hissetmesini sağlamak için yapılabilecek pratik şeyler önerebilir.	Can suggest practical things they can do to make people feel welcome and included online
4.2.4	Etik ve Empati	Kırıcı davranışlar	8 – 11	Farklı türde incitici çevrim içi davranışları tanımlayabilir.	Can identify different types of hurtful online behaviour
4.2.5	Etik ve Empati	Siber zorbalık	8 – 11	Siber zorbalığın ne olduğunu açıklayabilir.	Can explain what cyber-bullying is
4.2.6	Etik ve Empati	Zorbalığın etkileri	8 – 11	Siber zorbalık ile 'zararsız şaka' olarak adlandırılan davranışlar arasındaki farkı tartışabilir.	Can discuss the difference between cyber-bullying and so-called 'harmless jokes'

Sıra	Boyut	Tema	Yaş Grubu	Öğrenme Çıktıları	Öğrenme Çıktıları (Learning Outcomes) İngilizce
4.2.7	Etik ve Empati	Kendini korumak	8 – 11	Çevrim içi zorbalığa uğradığında ne yapması gerektiğini açıklayabilir.	Can explain what to do if they are bullied online
4.2.8	Etik ve Empati	Yardımcı etmek için harekete geçmek	8 – 11	Çevrim içi zorbalığa tanıklık ettiğinde ne yapması gerektiğini açıklayabilir.	Can explain what to do if they witness cyber-bullying
4.3.1	Etik ve Empati	İnsanların çevrim içi davranışları	12 – 15	İnsanların çevrim içi davranışlarının neden çevrim dışı hallerinden farklı olabileceğini değerlendirebilir.	Can consider why people's behaviour online is often different from the way they are offline
4.3.2	Etik ve Empati	Başkalarını düşünmek	12 – 15	Çevrim içi ortamda empati göstermenin yollarını belirleyebilir.	Can identify ways of showing empathy online
4.3.3	Etik ve Empati	Kapsayıcılığı teşvik etmek	12 – 15	Sosyal medya gruplarının tehlikelerini tanıyabilir ve kendi sosyal medya varlığını daha kapsayıcı hale getirmenin yollarını araştırabilir.	Can identify the dangers of social media cliques, and explore ways of making their own social media presence more inclusive
4.3.4	Etik ve Empati	Kırıcı davranışlar	12 – 15	Farklı çevrim içi taciz türlerini tanımlayabilir.	Can describe different forms of online harassment
4.3.5	Etik ve Empati	Siber zorbalık	12 – 15	Siber zorbalığın kişisel ve yasal sonuçlarını açıklayabilir.	Can explain the personal and legal consequences of cyberbullying
4.3.6	Etik ve Empati	Zorbalığın etkileri	12 – 15	Çevrim içi zorbalığın sınıf içi ilişkiler üzerindeki etkisini tartışabilir ve nasıl ele alınabileceğini değerlendirebilir.	Can discuss the impact of online bullying on relations in the classroom, and how to address this
4.3.7	Etik ve Empati	Kendini korumak	12 – 15	Kendilerini çevrim içi tacizden korumak için alabilecekleri önlemleri tarif edebilir.	Can describe precautions they can take to protect themselves from online abuse
4.3.8	Etik ve Empati	Yardımcı etmek için harekete geçmek	12 – 15	Öğrencilerin dijital güvenliğe yönelik okul politikalarına nasıl katkı sunabileceğini önerir.	Can suggest ways in which students can contribute to school policies on digital safeguarding
4.4.1	Etik ve Empati	İnsanların çevrim içi davranışları	16 – 18	İnternetin empati ve başkalarına saygı gibi insani nitelikleri hem güçlendirdiğini hem de zayıflattığını açıklayabilir.	Can describe how the internet both enhances and erodes human qualities like empathy and respect for others
4.4.2	Etik ve Empati	Başkalarını düşünmek	16 – 18	Başkalarının çevrim içi desteğe ihtiyaç duyabileceği durumları tarif edebilir.	Can describe online situations where other people may need their support
4.4.3	Etik ve Empati	Kapsayıcılığı teşvik etmek	16 – 18	Sosyal medyada genellikle eksik olan sesleri belirleyebilir ve bunları dâhil etmek için neler yapılabileceğini değerlendirebilir.	Can identify voices that tend to be missing from social media, and consider what may be done to include them
4.4.4	Etik ve Empati	Kırıcı davranışlar	16 – 18	Toplunun çevrim içi taciz sorununa nasıl tepki vermesi gerektiğini tartışabilir.	Can discuss how they think society should respond to the problem of online abuse
4.4.5	Etik ve Empati	Siber zorbalık	16 – 18	Sosyal medyanın çevrim içi zorbalıkta ne ölçüde sorumlu olduğunu değerlendirebilir.	Can consider the extent to which social media are to blame for online bullying
4.4.6	Etik ve Empati	Zorbalığın etkileri	16 – 18	Çevrim içi taciz ve istismanın kamuoyu tartışmaları ve demokratik süreç üzerindeki etkilerini inceleyebilir.	Can examine ways in which online abuse and harassment impacts on public debate and the democratic process
4.4.7	Etik ve Empati	Kendini korumak	16 – 18	Çevrim içi taciz ve istisma vakalarının nasıl belgeleneceğini ve bildirileceğini açıklayabilir.	Can explain how to document and report incidents of online harassment and abuse
4.4.8	Etik ve Empati	Yardımcı etmek için harekete geçmek	16 – 18	Siber zorbalıkla mücadeleyle yönelik ulusal bir girişimi değerlendirebilir.	Can evaluate a national initiative designed to address cyberbullying
5.1.1	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Genel sağlık faydaları	5 – 7	Teknolojinin ailelerinin sağlığı kalmasına nasıl yardımcı olduğunu fark edebilir.	Can recognise ways in which technology helps their family to stay healthy
5.1.2	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Dijital sağlık araçları	5 – 7	Çocukların sağlığını destekleyen uygulamaları, web sitelerini veya videoları kullanabilir.	Can use apps, websites or videos that promote children's health
5.1.3	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Aşırı kullanım ve bağımlılık	5 – 7	Aşırı ekran süresinin tehlikeleri hakkında konuşabilir.	Can talk about the dangers of too much screen time
5.1.4	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Sağlıksız içerik	5 – 7	Dijital içerik onları rahatsız ettiğinde ne yapmaları gerektiğini açıklayabilir.	Can explain what to do if digital content makes them feel uncomfortable
5.1.5	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Oyun ve sağlık	5 – 7	Video oyunlarında güvenli ve riskli durumları ayırt edebilir.	Can identify safe versus risky situations in video games
5.1.6	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Sağlıklı denge kurmak	5 – 7	Ekran etkinliklerinden düzenli aralar vermenin önemini açıklayabilir.	Can explain the importance of taking regular breaks from screen activities
5.1.7	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Daha sağlıklı bir dijital kültür	5 – 7	Ekran süresi içermeyen eğlenceli etkinliklere örnekler verebilir.	Can give examples of fun activities that don't involve screen time
5.1.8	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Dijital sağlık için eylem	5 – 7	Sağlıklı dijital alışkanlıkları geliştirmek için basit bir planı birlikte oluşturabilir.	Can work together to create a simple plan for practising healthy digital habits
5.2.1	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Genel sağlık faydaları	8 – 11	Teknolojinin arkadaş edinmelerine ve aileleriyle iletişimde kalmalarına nasıl yardımcı olduğunu tarif edebilir.	Can describe ways in which technology helps them make friends and keep in touch with their family
5.2.2	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Dijital sağlık araçları	8 – 11	Yaş gruplarına uygun sağlık ve fitness uygulamalarına örnekler verebilir.	Can give examples of health and fitness apps appropriate for their age-group
5.2.3	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Aşırı kullanım ve bağımlılık	8 – 11	Teknolojiyi aşırı kullanmanın fiziksel sonuçlarını tarif edebilir.	Can describe the physical consequences of excessive use of technology
5.2.4	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Sağlıksız içerik	8 – 11	Çevrim içi meydan okumalarla ilgili tehlikeleri tanımlayabilir ve çocukları bu tür etkinliklere çeken unsurları değerlendirebilir.	Can identify dangers associated with online challenges, and consider what attracts children to these activities
5.2.5	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Oyun ve sağlık	8 – 11	Kullanıcıların oyun oynamaya devam etmelerini sağlayan video oyunu özelliklerini tanımlayabilir.	Can identify the features of video games that make users want to keep on playing
5.2.6	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Sağlıklı denge kurmak	8 – 11	Teknoloji kullanırken sağlıklı kalmak için bazı temel kurallarda anlaşabilir.	Can agree some basic rules for staying healthy when using technology
5.2.7	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Daha sağlıklı bir dijital kültür	8 – 11	Video oyunları oynamanın yüz yüze oyun oynamak, kitap okumak veya spor yapmakla karşılaştırıldığında faydalarını değerlendirebilir.	Can compare the benefits of playing video games with playing face-to-face games, reading a book or doing a sport
5.2.8	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Dijital sağlık için eylem	8 – 11	Sağlıklı dijital alışkanlıkları teşvik eden bir sınıf etkinliğine katkıda bulunabilir.	Can contribute to a class activity promoting healthy digital habits
5.3.1	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Genel sağlık faydaları	12 – 15	Teknolojinin kimliklerini ifade etmelerine ve yeni ilişkiler kurmalarına nasıl yardımcı olduğunu tarif edebilir.	Can describe ways in which technology helps them to express their identity and build new relationships
5.3.2	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Dijital sağlık araçları	12 – 15	Gençlerin ruh sağlığını destekleyen uygulamaları, web sitelerine veya videolara örnekler verebilir.	Can give examples of apps, websites or videos that help young people with their mental well-being
5.3.3	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Aşırı kullanım ve bağımlılık	12 – 15	Akıllı telefon bağımlılığı belirtilerini tanıyabilir.	Can recognise signs of smartphone addiction
5.3.4	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Sağlıksız içerik	12 – 15	Fenomenler tarafından teşvik edilen gerçekçi olmayan beden imajı ve yaşam tarzlarının tehlikelerini tanımlayabilir.	Can identify the dangers of unrealistic body images and lifestyles promoted by influencers
5.3.5	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Oyun ve sağlık	12 – 15	Video oyunu bozukluğunun belirtilerini açıklayabilir.	Can describe the symptoms of video game disorder
5.3.6	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Sağlıklı denge kurmak	12 – 15	Gençlerin teknoloji bağımlılığına karşı alabilecekleri önlemleri tanımlayabilir.	Can identify precautions young people can take to avoid technology disorders
5.3.7	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Daha sağlıklı bir dijital kültür	12 – 15	Kendi dijital alışkanlıklarını takip etmek ve analiz etmek için teknolojiyi kullanabilir.	Can use technology to track and analyse their own digital habits
5.3.8	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Dijital sağlık için eylem	12 – 15	Dijital olarak değiştirilmiş beden görsellerinin olumsuz etkilerine karşı farkındalık yaratmaya yönelik bir girişim tasarlayabilir.	Can design an initiative to raise awareness of the negative effects of digitally-altered body images
5.4.1	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Genel sağlık faydaları	16 – 18	Teknolojinin toplumdaki dezavantajlı ve kırık grupların refahını nasıl artırdığını tarif edebilir.	Can describe ways in which technology helps marginalised and vulnerable groups in society to improve their well-being
5.4.2	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Dijital sağlık araçları	16 – 18	Sağlık bilgisi ve tıbbi tavsiye için internet kullanımının artırlarını ve eksilerini değerlendirebilir.	Can assess the pros and cons of using the internet for health information and medical advice
5.4.3	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Aşırı kullanım ve bağımlılık	16 – 18	İnternete güvenerek ilişki kurmanın tehlikelerini tanımlayabilir.	Can identify the dangers of relying on the internet as a means of forming relationships
5.4.4	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Sağlıksız içerik	16 – 18	Toplunun, yeme bozuklukları ve kendine zarar verme gibi yıkıcı davranışları teşvik eden platformlara nasıl tepki vermesi gerektiğini değerlendirebilir.	Can consider how society should respond to platforms promoting destructive behaviours like eating disorders and self-harm
5.4.5	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Oyun ve sağlık	16 – 18	Video oyunlarında ganimet kutuları gibi rastgele ödül sistemlerinin etik yönlerini tartışabilir.	Can debate the ethics of including gambling-like systems of randomised rewards in video games, like loot-boxes
5.4.6	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Sağlıklı denge kurmak	16 – 18	Sorunlu teknoloji kullanımının belirtilerini tanıyabilir.	Can recognise the signs of problematic technology use
5.4.7	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Daha sağlıklı bir dijital kültür	16 – 18	Teknolojinin sağlık ve iyi oluş üzerindeki etkilerine ilişkin mevzuatı inceleyebilir ve güçlendirilip güçlenmemesi gerektiğini değerlendirebilir.	Can review legislation on the impact of technology on health and well-being, and consider whether it needs strengthening
5.4.8	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli	Dijital sağlık için eylem	16 – 18	Teknolojinin insanların yaşam tarzı tercihleri üzerindeki etkisini yerel düzeyde araştırabilir.	Can carry out a local investigation into the impact of technology on people's lifestyle choices
6.1.1	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Dijital ayak izi tanımı	5 – 7	Ne söylediklerine ve kime söylediklerine dikkat etmeleri gerektiğini açıklayabilir.	Can explain why they should be careful about what they say and who they say it to
6.1.2	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Dijital ayak izi oluşumu	5 – 7	İnterneti her kullandıklarında, internetin onlar hakkında bilgi topladığını fark edebilir.	Can recognise that whenever they use the internet it remembers information about them
6.1.3	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	İtibar kazanmak	5 – 7	Davranışlarının, başkalarının onlar hakkında ne düşündüğünü etkilediğini fark edebilir.	Can recognise that how they behave affects what people think about them
6.1.4	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Sanal karakterler ve avatılar	5 – 7	Kendilerini temsil etmek için seçtikleri avatıları veya sanal karakterleri neden sevdiklerini açıklayabilir.	Can say why they like the avatars or virtual characters they choose to represent themselves
6.1.5	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Başkalarının bireyin itibarını etkilemesi	5 – 7	İnsanların söyledikleri kaba şeylerin nasıl yayıldığını tarif edebilir.	Can describe how mean things that people say spread

Sıra	Boyut	Tema	Yaş Grubu	Öğrenme Çıktıları	Öğrenme Çıktıları (Learning Outcomes) İngilizce
6.1.6	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Dijital ayak izi önemi	5 – 7	Çevrim içi ortamda yaptıkları her şeyin herkes tarafından görülebilir olduğunu ve kalıcı olduğunu fark edebilir.	Can recognise that everything they do online is there for all to see and lasts for ever
6.1.7	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Verileri kontrol etme hakkı	5 – 7	Bir oyun veya web sitesi onlardan paylaşmak istemedikleri bilgi istediğinde 'hayır' diyebileceklerini fark edebilir.	Can recognise they can say 'no' if a game or website asks them for information they don't want to share
6.1.8	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Çevrim içi var olma ve var oluşu yönetmek	5 – 7	Her zaman gizli tutulması gereken kişisel bilgileri tanımlayabilir ve paylaşmadan önce güvindikleri bir yetkisine danışmaları gerektiğini açıklayabilir.	Can describe the personal information they should always keep safe and ask a trusted adult before sharing
6.2.1	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Dijital ayak izi tanımı	8 – 11	Dijital ayak izinin ne olduğunu ve içinde nelerin bulunabileceğini açıklayabilir.	Can explain what their digital footprint is, and the sorts of things that are likely to be in it
6.2.2	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Dijital ayak izi oluşumu	8 – 11	Dijital ayak izlerinin nasıl oluştuğunu açıklayabilir.	Can explain how their digital footprint is created
6.2.3	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	İtibar kazanmak	8 – 11	Çevrim içi itibarlarını zedeleyebilecek davranış türlerini tanımlayabilir.	Can identify types of online behaviour likely to damage their reputation
6.2.4	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Sanal karakterler ve avatarlar	8 – 11	Seçtikleri avatarlar ve sanal karakterlerin, başkalarına kişilikleri ve ilgi alanları hakkında neler söylediğini açıklayabilir.	Can explain how their choice of avatars and virtual characters tells other people about their personality and interests
6.2.5	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Başkalarının bireyin itibarını etkilemesi	8 – 11	Arkadaşlarının çevrim içi ortamda yaptıkları veya söyledikleri şeylerin kendi itibarlarını nasıl etkileyebileceğini tanımlayabilir.	Can identify ways in which their reputation can be affected by things their friends do or say about them online
6.2.6	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Dijital ayak izi önemi	8 – 11	Çevrim içi ortamda kişisel bilgilerin paylaşılmasının güvenliklerini nasıl etkileyebileceğini tanımlayabilir.	Can identify ways in which sharing personal information online can impact on their safety
6.2.7	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Verileri kontrol etme hakkı	8 – 11	Kullanıcı adı ve profil fotoğrafı gibi çevrim içi temel bilgilerini nasıl güncelleyebileceklerini açıklayabilir.	Can explain how to update basic online information about themselves, such as usernames and profile pictures
6.2.8	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Çevrim içi var olma ve var oluşu yönetmek	8 – 11	Çevrim içi ortamda iyi bir itibar sürdürmek için bazı basit kurallarda anlaşılabilir.	Can agree some simple rules for maintaining a good reputation online
6.3.1	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Dijital ayak izi tanımı	12 – 15	Kendi dijital ayak izlerini kontrol edebilir ve içeriği üzerine düşünebilir.	Can check their own digital footprint and reflect on what it contains
6.3.2	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Dijital ayak izi oluşumu	12 – 15	Dijital ayak izlerini nasıl etkilediklerini farklı şekillerde açıklayabilir.	Can describe the different ways in which they influence their own digital footprint
6.3.3	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	İtibar kazanmak	12 – 15	İnsanların çevrim içi ortamda kendilerini idealize edilmiş biçimde sunmaya neden çalıştıklarını değerlendirebilir.	Can consider why people often try to present an idealised image of themselves online
6.3.4	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Sanal karakterler ve avatarlar	12 – 15	Kullanıcı adı ve profil fotoğrafı seçimlerinin, başkalarının onları nasıl gördüğünü ve tepki verdiğini nasıl etkilediğini açıklayabilir.	Can explain how their choice of usernames and profile pictures affects how other people see and react to them
6.3.5	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Başkalarının bireyin itibarını etkilemesi	12 – 15	Çevrim içi itibarlarını, hiç tanımadıkları insanlar tarafından nasıl zedelenebileceğini değerlendirebilir.	Can consider ways in which their online reputation can be damaged by people they don't even know
6.3.6	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Dijital ayak izi önemi	12 – 15	Dijital ayak izlerinin arkadaşlıklarını ve ilişkileri nasıl etkileyebileceğini analiz edebilir.	Can analyse ways in which their digital footprint can affect friendships and relationships with others
6.3.7	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Verileri kontrol etme hakkı	12 – 15	Bir platformdan paylaştıkları içeriğin kaldırılmasını isteme haklarının olduğu durumlara örnekler verebilir.	Can give examples of situations where they have the right to ask a platform to remove content they have posted
6.3.8	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Çevrim içi var olma ve var oluşu yönetmek	12 – 15	İnternette kişisel bilgilerini sınırlı paylaşmalarını sağlayacak stratejileri değerlendirebilir.	Can assess strategies for limiting the personal information they make available on the internet
6.4.1	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Dijital ayak izi tanımı	16 – 18	Kullanım Şartları sözleşmelerini analiz ederek şirketlerin hangi verileri toplama yetkisine sahip olduklarını tespit edebilir.	Can analyse Terms and Conditions contracts to find the data companies are authorised to collect from them
6.4.2	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Dijital ayak izi oluşumu	16 – 18	Kişisel arama geçmişlerini ve çevrim içi davranışlarını değerlendirip bunların kendileri hakkında ne söylediğini düşünebilir.	Can reflect on their personal search history and online behaviour and what it says about them
6.4.3	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	İtibar kazanmak	16 – 18	Mükemmel bir çevrim içi imajı sürdürme baskısının bireyler ve toplum üzerindeki etkilerini değerlendirebilir.	Can consider how pressure to maintain a perfect online presence impacts on individuals and on society in general
6.4.4	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Sanal karakterler ve avatarlar	16 – 18	Sanal gerçeklikte canlandırdıkları karakterler nedeniyle insanların ne ölçüde ahlaki sorumluluk taşıdığını tartışabilir.	Can discuss the extent to which people can be held morally responsible for characters they inhabit in virtual reality
6.4.5	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Başkalarının bireyin itibarını etkilemesi	16 – 18	Çevrim içi itibarlarını başkalarının zarar vermesinden koruma yollarını araştırabilir.	Can explore ways of trying to protect their online reputation from damage by others
6.4.6	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Dijital ayak izi önemi	16 – 18	Dijital ayak izlerinin gelecek fırsatları nasıl etkileyebileceğini analiz edebilir.	Can analyse ways in which their digital footprint can affect their future opportunities
6.4.7	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Verileri kontrol etme hakkı	16 – 18	'Unutulma hakkı'nı açıklayabilir ve çevrim içi ortamlarda nasıl uygulanabileceğine dair örnekler verebilir.	Can explain the 'right to be forgotten' and give examples of online situations where it can be applied
6.4.8	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim	Çevrim içi var olma ve var oluşu yönetmek	16 – 18	Çevrim içi anonimlik hakkında artılarını ve eksilerini tartışabilir.	Can debate the pros and cons of online anonymity
7.1.1	Aktif Katılım	Toplumu araştırmak	5 – 7	Toplumda bize yardımcı olan kişiler (doktorlar, polisler, itfaiyeciler gibi) hakkında bilgi edinebilir.	Can find out about people in society who help us, like doctors, police-officers and fire-fighters
7.1.2	Aktif Katılım	Konuları ve görüşleri araştırmak	5 – 7	Bir hikâyenin iki yönünü veya bir konu hakkında iki görüşü sunabilir.	Can present two sides to a story, or two opinions on a topic
7.1.3	Aktif Katılım	Tartışmalara katılmak	5 – 7	Görsellerle dayalı basit bir tartışmaya katılarak sırayla görüşlerini ifade edebilir.	Can participate in a simple picture-based discussion, taking turns to express their views
7.1.4	Aktif Katılım	Savunuculuk ve aktivizm	5 – 7	Yakın çevresinde önemsendiği bir konu hakkında görüşünü ifade eden basit bir görsel mesaj oluşturabilir.	Can create a simple visual message expressing their view on something they care about in their immediate environment
7.1.5	Aktif Katılım	Lobicilik	5 – 7	Gerçekleşmesini istediği bir konu hakkında görsel bir dilekçe oluşturabilir ve imza toplayabilir.	Can create a simple visual petition about something they would like to happen, and collect some 'signatures'
7.1.6	Aktif Katılım	Organizasyon ve kampanya yürütme	5 – 7	Bir okul etkinliğini tanıtmak için basit bir dijital içerik (örneğin afiş) hazırlayabilir.	Can create a simple piece of digital content, like a poster, to promote a school event
7.1.7	Aktif Katılım	Oy kullanmak	5 – 7	Basit bir çevrim içi oylamaya katılabilir.	Can participate in a simple online vote
7.1.8	Aktif Katılım	Yerel eylem	5 – 7	Basit bir çevrim içi sınıf etkinliğine (örneğin video konferans) katılabilir.	Can participate in a simple online classroom event, like a video conference
7.2.1	Aktif Katılım	Toplumu araştırmak	8 – 11	Çocuklara yardım eden kuruluşlar hakkında internetten bilgi edinebilir.	Can use the internet to find information about organisations that help children
7.2.2	Aktif Katılım	Konuları ve görüşleri araştırmak	8 – 11	Teknolojiji kullanarak sınıf arkadaşlarının okul yaşamıyla ilgili bir konuda görüşlerini toplayıp sunabilir.	Can use technology to collect and present classmates' opinions on an issue relating to school life
7.2.3	Aktif Katılım	Tartışmalara katılmak	8 – 11	Çevrim içi bir tartışmada nasıl davranılacağına dair basit kurallar üzerinde anlaşılabilir.	Can agree simple rules for how to behave in an online discussion
7.2.4	Aktif Katılım	Savunuculuk ve aktivizm	8 – 11	Dünyada değiştirmek istedikleri bir konu hakkında basit dijital içerikler oluşturabilir.	Can create some simple digital content on something in the world they would like to change
7.2.5	Aktif Katılım	Lobicilik	8 – 11	Bir okul meselesi hakkında öğrenci meclisine sunulacak dijital bir dilekçe düzenleyebilir.	Can organise a digital petition to lobby their student council on a school issue
7.2.6	Aktif Katılım	Organizasyon ve kampanya yürütme	8 – 11	Okulda düzenlenecek bir etkinliği organize etmek için teknolojiiden faydalanabilir.	Can use technology to help organise a school-based event
7.2.7	Aktif Katılım	Oy kullanmak	8 – 11	Okul seçimi düzenlemeye yardımcı olmak için teknolojiji kullanabilir.	Can use technology to help run a school election
7.2.8	Aktif Katılım	Yerel eylem	8 – 11	Okulun web sitesi veya sosyal medya sayfasında yerel bir konuda blog yazısı yazabilir.	Can write a blog on a local issue for their school website or social media page
7.3.1	Aktif Katılım	Toplumu araştırmak	12 – 15	Gençlik ve sivil toplum kuruluşları ve faaliyetleri hakkında internetten bilgi edinebilir.	Can use the internet to find information about youth and civil society organisations and their activities
7.3.2	Aktif Katılım	Konuları ve görüşleri araştırmak	12 – 15	Teknolojiji kullanarak güncel bir vatandaşlık konusunu araştırıp sunabilir.	Can use technology to research and present a topical citizenship issue
7.3.3	Aktif Katılım	Tartışmalara katılmak	12 – 15	Farklı çevrim içi tartışma fırsatlarının artılarını ve eksilerini değerlendirebilir.	Can assess the pros and cons of different opportunities for online discussions
7.3.4	Aktif Katılım	Savunuculuk ve aktivizm	12 – 15	Farklı dijital savunuculuk araçlarını tanımlayabilir ve nasıl kullanıldığını açıklayabilir.	Can describe different digital advocacy tools and explain how to use them
7.3.5	Aktif Katılım	Lobicilik	12 – 15	Seçilmiş bir temsilciye e-posta yazabilir.	Can write an email to an elected representative
7.3.6	Aktif Katılım	Organizasyon ve kampanya yürütme	12 – 15	Çevrim içi bir sosyal kampanya veya destek grubu kurmanın nasıl yapılacağını tarif edebilir.	Can describe how to set up an online social campaign or support group
7.3.7	Aktif Katılım	Oy kullanmak	12 – 15	Öğrenci katılımını okul karar alma süreçlerine dâhil etmek için teknoloji kullanım önerileri sunabilir.	Can suggest ways of using technology to increase student participation in school decision-making
7.3.8	Aktif Katılım	Yerel eylem	12 – 15	Velilerin okul yaşamına daha çok katılımını sağlamak için teknoloji kullanım yolları önerebilir.	Can suggest ways of using technology to increase parental community participation in school life
7.4.1	Aktif Katılım	Toplumu araştırmak	16 – 18	Siyasi partiler hakkında ve neyi savundukları konusunda internetten bilgi edinebilir.	Can use the internet to find information about political parties and what they stand for
7.4.2	Aktif Katılım	Konuları ve görüşleri araştırmak	16 – 18	Haberlerde gündemde olan bir konu hakkında halkın görüşlerini araştırmak ve sunmak için teknolojiji kullanabilir.	Can use technology to research and present public opinion on a topic trending in the news
7.4.3	Aktif Katılım	Tartışmalara katılmak	16 – 18	Çevrim içi ortamda hassas ve tartışmalı konuları tartışmanın zorluklarını değerlendirebilir.	Can discuss the difficulties of debating sensitive and controversial issues online
7.4.4	Aktif Katılım	Savunuculuk ve aktivizm	16 – 18	Farklı dijital aktivizm biçimlerinin artılarını ve eksilerini değerlendirebilir.	Can assess the pros and cons of different forms of digital activism

Sıra	Boyut	Tema	Yaş Grubu	Öğrenme Çıktıları	Öğrenme Çıktıları (Learning Outcomes) İngilizce
7.4.5	Aktif Katılım	Lobicilik	16 – 18	Çevrim içi lobi faaliyetlerine bir örnek araştırabilir ve etkinliğini değerlendirebilir.	Can research an example of online lobbying and assess its effectiveness
7.4.6	Aktif Katılım	Organizasyon ve kampanya yürütme	16 – 18	Yerel bir sorunu çözmek için dijital tabanlı bir toplum hareketi projesi planlayabilir.	Can plan a digitally-based community action project designed to solve a local problem
7.4.7	Aktif Katılım	Oy kullanmak	16 – 18	Seçimlerde elektronik oylamanın artılarını ve eksilerini değerlendirebilir.	Can assess the pros and cons of electronic voting in elections
7.4.8	Aktif Katılım	Yerel eylem	16 – 18	Gençler için yerel gönüllülük fırsatlarını duyurmak için teknolojiyi kullanabilir.	Can use technology to publicise local volunteering opportunities for young people
8.1.1	Haklar ve Sorumluluklar	Haklarını anlamak	5 – 7	Kullanmasına izin verilen ve verilmeyen cihazları açıklayabilir.	Can describe the devices they are allowed use and not allowed to use
8.1.2	Haklar ve Sorumluluklar	Sorumluluklarını bilmek	5 – 7	Cihazlarla yapmasına izin verilen ve verilmeyen şeyleri açıklayabilir.	Can describe what they are allowed to do and not allowed to do with devices
8.1.3	Haklar ve Sorumluluklar	Haklarını savunmak	5 – 7	Biri ona kötü davrandığında ne yapması gerektiğini söyleyebilir.	Can say what they should do if someone treats them badly
8.1.4	Haklar ve Sorumluluklar	Başkalarını korumak	5 – 7	Birine kötü davrandığını düşündüğünde sesini çıkarabilir.	Can speak up when they think someone is being treated badly
8.1.5	Haklar ve Sorumluluklar	İfade özgürlüğü	5 – 7	'Duygu grafiği' veya 'trafik ışığı' tekniği gibi basit araçlarla duygularını ifade edebilir.	Can express their feelings using simple tools like 'emotion charts' or the 'traffic light' technique
8.1.6	Haklar ve Sorumluluklar	Ayrımcılık	5 – 7	Adaletsizce davranılan kurgusal karakterlere örnekler verebilir.	Can give examples of fictional characters who are treated unfairly
8.1.7	Haklar ve Sorumluluklar	Nefret söylemi	5 – 7	İnsanları iyi hissettiren ve dışlayan sözler arasındaki farkı tanıyabilir.	Can recognise the difference between saying things that make people feel welcome and making them feel not welcome
8.1.8	Haklar ve Sorumluluklar	Haklar için harekete geçmek	5 – 7	Başkaları sessiz kalsa bile yanlış bir şey gördüğünde bunu dile getirebilir.	Can speak out when they see something wrong, even if others stay quiet
8.2.1	Haklar ve Sorumluluklar	Haklarını anlamak	8 – 11	Gizlilik, ifade özgürlüğü ve çevrim içi zararlardan korunma gibi dijital haklarına örnekler verebilir.	Can give examples of their digital rights, such as privacy, freedom of expression and protection from online harm
8.2.2	Haklar ve Sorumluluklar	Sorumluluklarını bilmek	8 – 11	Arkadaşlarıyla mesajlaşırken ya da oyun oynarken uyması gereken bazı basit kuralları üzerinde anlaşabilir.	Can agree some simple 'do's and don'ts' for messaging or playing with friends online
8.2.3	Haklar ve Sorumluluklar	Haklarını savunmak	8 – 11	Dijital hakları ihlal edildiğinde atabileceği adımları açıklayabilir.	Can describe actions they can take if they their digital rights are violated
8.2.4	Haklar ve Sorumluluklar	Başkalarını korumak	8 – 11	Zararı ya da uygunsuz çevrim içi içerikleri nasıl şikâyet edeceğini açıklayabilir.	Can describe how to report harmful or inappropriate online content
8.2.5	Haklar ve Sorumluluklar	İfade özgürlüğü	8 – 11	Görüşlerini çevrim içi olarak ifade edebileceği alanları açıklayabilir.	Can describe opportunities for expressing their opinions online
8.2.6	Haklar ve Sorumluluklar	Ayrımcılık	8 – 11	Kızların teknoloji kullanımı konusunda erkeklerle aynı fırsatlara sahip olup olmadığını tartışabilir.	Can discuss whether girls are given the same opportunities to use technology as boys
8.2.7	Haklar ve Sorumluluklar	Nefret söylemi	8 – 11	İnsanların farklı gruplara ait olduğunu ve tüm grubu hedef alan kötü yorumların yanlış olduğunu fark edebilir.	Can recognise that people belong to different groups, and that making mean comments about an entire group is wrong
8.2.8	Haklar ve Sorumluluklar	Haklar için harekete geçmek	8 – 11	Çocukların dijital haklarını teşvik etmeye yönelik basit bir farkındalık etkinliğine katılabilir.	Can take part in a simple awareness-raising activity designed to promote children's digital rights
8.3.1	Haklar ve Sorumluluklar	Haklarını anlamak	12 – 15	Çocukların dijital haklarının ihlal edildiği durumlara örnekler verebilir.	Can give examples of situations where children's digital rights are violated
8.3.2	Haklar ve Sorumluluklar	Sorumluluklarını bilmek	12 – 15	Platformların ve uygulamaların koyduğu kurallara örnekler verebilir. ve bunların neden önemli olduğunu düşünebilir.	Can give examples of the rules that platforms and apps ask them to follow, and consider why they are important
8.3.3	Haklar ve Sorumluluklar	Haklarını savunmak	12 – 15	Dijital hakları ihlal edildiğinde başvurabileceği kişi ve kurumları tanımlayabilir.	Can identify organisations and individuals they can turn to if their digital rights are violated
8.3.4	Haklar ve Sorumluluklar	Başkalarını korumak	12 – 15	Birbirlerinin dijital haklarını koruma yollarını açıklayabilir.	Can describe ways of protecting each other's digital rights
8.3.5	Haklar ve Sorumluluklar	İfade özgürlüğü	12 – 15	Gençlerin seslerini duyurabildiği çevrim içi platformların avantaj ve dezavantajlarını değerlendirebilir.	Can assess the pros and cons of online platforms that provide opportunities for young people's voices to be heard
8.3.6	Haklar ve Sorumluluklar	Ayrımcılık	12 – 15	Çevrim içi görsellerde cinsiyet, ırk ya da diğer kalıp yargılara dair ipuçlarını analiz edebilir.	Can analyse online images for evidence of gender, racial or other forms of stereotyping
8.3.7	Haklar ve Sorumluluklar	Nefret söylemi	12 – 15	Çevrim içi nefret söylemlerinin farklı biçimlerini tanıyabilir. ve bunlarla nasıl başa çıkılabileceğini düşünebilir.	Can recognise different forms of hate speech online, and consider how they can be addressed
8.3.8	Haklar ve Sorumluluklar	Haklar için harekete geçmek	12 – 15	Gençlerin dijital haklarını daha güçlü korumayı savunan bir video, blog veya sosyal medya kampanyası tasarlayabilir.	Can design a video, blog or social media campaign advocating for stronger protection for young people's digital rights
8.4.1	Haklar ve Sorumluluklar	Haklarını anlamak	16 – 18	İnternete erişimin temel bir insan hakkı olup olmaması gerektiğini tartışabilir.	Can debate whether internet access should be made a basic human right
8.4.2	Haklar ve Sorumluluklar	Sorumluluklarını bilmek	16 – 18	Dijital vatandaşların sorumluluklarını tartışabilir. ve bu sorumlulukları ne kadar yerine getirdiğini değerlendirebilir.	Can discuss the responsibilities of digital citizens, and reflect on how well they live up these responsibilities themselves
8.4.3	Haklar ve Sorumluluklar	Haklarını savunmak	16 – 18	Platformların kullanıcı haklarını korumak için attığı adımları açıklayabilir. ve bunların yeterli olup olmadığını düşünebilir.	Can describe the steps platforms take to protect users' rights, and consider whether they s
8.4.4	Haklar ve Sorumluluklar	Başkalarını korumak	16 – 18	Çevrim içi ortamda arkadaşlarının sorun yaşadığı durumları tanımlayabilir. ve en iyi nasıl yardımcı olacağını düşünebilir.	Can identify situations where friends may be in trouble online, and consider the best ways to help
8.4.5	Haklar ve Sorumluluklar	İfade özgürlüğü	16 – 18	İnternette ifade özgürlüğünün sınırlarını tartışabilir.	Can debate the limits to freedom of expression on the internet
8.4.6	Haklar ve Sorumluluklar	Ayrımcılık	16 – 18	Yapay zekâ sistemlerinin mevcut önyargı ve ayrımcılık biçimlerini nasıl devam ettirdiğini tanımlayabilir.	Can identify ways in which AI systems perpetuate existing forms of bias and discrimination
8.4.7	Haklar ve Sorumluluklar	Nefret söylemi	16 – 18	Nefret söyleminin geçmişte ve günümüzdeki sosyal etkilerini değerlendirebilir.	Can assess the social impact of hate speech, both historically and in today's digital world
8.4.8	Haklar ve Sorumluluklar	Haklar için harekete geçmek	16 – 18	Gençlerin dijital haklarıyla ilgili bir konuda seçilmiş bir temsilciyle iletişime geçebilir.	Can lobby an elected representative on an issue of young people's digital rights
9.1.1	Gizlilik ve Güvenlik	Veri toplama	5 – 7	Adı, yaşı ve neler yapmaktan hoşlandığı gibi kişisel verilerine örnekler verebilir.	Can give examples of personal data – such as their name, age and what they like to do
9.1.2	Gizlilik ve Güvenlik	Gizlilik/güvenliğe yönelik tehditler	5 – 7	Çevrim içi olarak paylaşılması güvenli olanlar ile zararlı olabilecek bilgilere örnekler verebilir.	Can give examples of what is safe to share online, and what may be harmful
9.1.3	Gizlilik ve Güvenlik	Çevrim içi gizliliği korumak	5 – 7	Sınıf arkadaşlarının fotoğrafını çekmek veya onlar hakkında bilgi paylaşmak istediğinde ne yapması gerektiğini açıklayabilir.	Can explain what to do if they want to take a picture of their classmates or to share information about them
9.1.4	Gizlilik ve Güvenlik	Uygunsuz içerikler	5 – 7	Dijital sorunlarda yardım isteyebileceği 'güvenilir yetişkinleri' isimlendirebilir.	Can name their 'trusted adults' for when they need help with digital issues
9.1.5	Gizlilik ve Güvenlik	İçerik paylaşmak	5 – 7	Çevrim içi ortamda rahatsız edici bir durumla karşılaştığında bunu fark edebilir.	Can recognise when something feels uncomfortable online
9.1.6	Gizlilik ve Güvenlik	Çevrim içi istismar	5 – 7	Çevrim içi bazı kişilerin göründükleri kişi olmadığını fark edebilir.	Can recognise that some people online are not who they say they are
9.1.7	Gizlilik ve Güvenlik	Güvende kalmak	5 – 7	Çevrim içi durumları 'güvenli' ya da 'güvensiz' olarak ayırt edebilir.	Can identify examples of online situations as 'safe' or 'unsafe'
9.1.8	Gizlilik ve Güvenlik	Daha güvenli bir internet için eyleme geçmek	5 – 7	Yeni ekipman, uygulama ya da işlev kullanmadan önce bir yetişkinden izin alabilir.	Can check with adults before using new equipment, applications or functions
9.2.1	Gizlilik ve Güvenlik	Veri toplama	8 – 11	Kişisel verilerinin internete ne kadar yayıldığı kontrol etmenin basit yollarını açıklayabilir.	Can describe simple ways of controlling how much of their personal data gets on the internet
9.2.2	Gizlilik ve Güvenlik	Gizlilik/güvenliğe yönelik tehditler	8 – 11	Yaygın çevrim içi dolandırıcılık örneklerini tanımlayabilir.	Can identify common online scams
9.2.3	Gizlilik ve Güvenlik	Çevrim içi gizliliği korumak	8 – 11	Birbirlerinin çevrim içi gizliliğini korumak için bazı basit kuralları kabul edebilir.	Can agree some simple rules for protecting each other's online privacy
9.2.4	Gizlilik ve Güvenlik	Uygunsuz içerikler	8 – 11	Korkutucu, rahatsız edici ya da yanlış hissettiren dijital içeriklerle karşılaştığında ne yapması gerektiğini açıklayabilir.	Can explain what to do if they come across digital content that is frightening, upsetting or feels wrong
9.2.5	Gizlilik ve Güvenlik	İçerik paylaşmak	8 – 11	Kendilerinin ya da başkalarının çevrim içi ortamda fotoğraf veya video paylaşmasının tehlikelerini açıklayabilir.	Can explain the dangers of sharing photos or videos of themselves or others online
9.2.6	Gizlilik ve Güvenlik	Çevrim içi istismar	8 – 11	Çevrim içi yrtıcıların gençlerin güvenliğini kazanmak için kullandığı taktikleri açıklayabilir.	Can describe tactics online predators use to help them win the trust of young people
9.2.7	Gizlilik ve Güvenlik	Güvende kalmak	8 – 11	Çevrim içi uygunsuz davranan birini engellemeye ve şikâyet etme yollarını açıklayabilir.	Can describe how to block and report someone behaving inappropriately online
9.2.8	Gizlilik ve Güvenlik	Daha güvenli bir internet için eyleme geçmek	8 – 11	Çevrim içi arkadaş edinirken kendini tehlikeye atmadan uyması gereken bazı basit kuralları kabul edebilir.	Can some agree some simple rules for making friends online without putting themselves in danger
9.3.1	Gizlilik ve Güvenlik	Veri toplama	12 – 15	Şirketlerin kişisel verilerini kullanarak internet deneyimini nasıl kişiselleştirdiklerini açıklayabilir.	Can explain how companies use their personal data to personalise their internet use
9.3.2	Gizlilik ve Güvenlik	Gizlilik/güvenliğe yönelik tehditler	12 – 15	Sosyal medya platformlarının kullanıcıların gizliliğini ya da güvenliğini nasıl tehdit edebileceğini açıklayabilir.	Can describe ways in which social media platforms can threaten the privacy or security of users
9.3.3	Gizlilik ve Güvenlik	Çevrim içi gizliliği korumak	12 – 15	Okullarının çevrim içi politika ve prosedürlerini öğrenci gizliliği açısından değerlendirebilir.	Can assess their school's online policies or procedures from the perspective of student privacy

Sıra	Boyut	Tema	Yaş Grubu	Öğrenme Çıktıları	Öğrenme Çıktıları (Learning Outcomes) İngilizce
9.3.4	Gizlilik ve Güvenlik	Uygunsuz içerikler	12 – 15	Şiddet, savaş, suç, kaza ya da pornografı gibi aşırı içerikleri izleme veya paylaşmanın etkilerini tartışabilir.	Can talk about the effects of watching or sharing extreme content, like violence, war, crime, accidents or pornography
9.3.5	Gizlilik ve Güvenlik	İçerik paylaşmak	12 – 15	Kişisel görüntüler izinsiz çevrim içi olarak paylaştığında ne yapması gerektiğini açıklayabilir.	Can explain what to do if personal images are shared online without consent
9.3.6	Gizlilik ve Güvenlik	Çevrim içi istismar	12 – 15	Taciz (grooming) nedir ve taciz davranışlarının belirtileri nasıl fark edilir açıklayabilir.	Can explain what grooming is, and how to recognise signs of grooming behaviour
9.3.7	Gizlilik ve Güvenlik	Güvende kalmak	12 – 15	İnsanların çevrim içi olarak nasıl radikalleşebileceğini açıklayabilir.	Can describe how people can be radicalised online
9.3.8	Gizlilik ve Güvenlik	Daha güvenli bir internet için eylem geçmek	12 – 15	Sosyal medya ve mesajlaşma platformlarında güvende kalma konusunda başkalarına tavsiye verebilir.	Can advise others on how to stay safe on social media and messaging platforms
9.4.1	Gizlilik ve Güvenlik	Veri toplama	16 – 18	Veri toplamanın hem bireyler hem toplum açısından etik sonuçlarını inceleyebilir.	Can examine the ethical implications of data collection, both for individuals and for society in general
9.4.2	Gizlilik ve Güvenlik	Gizliliğe/güvenliğe yönelik tehditler	16 – 18	Şirketlerin ve kuruluşların karşılaştığı güvenlik tehditlerini tanımlayabilir.	Can describe security threats that companies and organisations face
9.4.3	Gizlilik ve Güvenlik	Çevrim içi gizliliği korumak	16 – 18	Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün (GDPR) vatandaşların çevrim içi gizliliğini nasıl koruduğunu açıklayabilir.	Can describe how the General Data Protection Regulation (GDPR) protects the online privacy of citizens
9.4.4	Gizlilik ve Güvenlik	Uygunsuz içerikler	16 – 18	Çocukları aşırı içeriklerden koruma stratejilerinin etkililiğini değerlendirebilir.	Can assess the effectiveness of strategies for protecting children from extreme content
9.4.5	Gizlilik ve Güvenlik	İçerik paylaşmak	16 – 18	Kişisel görüntülerin çevrim içi paylaşılmasının sosyal, eğitimsel ve kariyer açısından olası sonuçlarını inceleyebilir.	Can examine the potential consequences of sharing personal images online, both socially and in terms of education and career
9.4.6	Gizlilik ve Güvenlik	Çevrim içi istismar	16 – 18	Toplumsal çevrim içi yurticlar sorununa nasıl yanıt vermesi gerektiğini tartışabilir.	Can discuss how they think society should respond to the problem of online predators
9.4.7	Gizlilik ve Güvenlik	Güvende kalmak	16 – 18	İnternet güvenliği yasalarını gözden geçirip güçlendirilip güçlendirilmemesi gerektiğini değerlendirebilir.	Can review legislation on internet safety and consider whether it needs strengthening
9.4.8	Gizlilik ve Güvenlik	Daha güvenli bir internet için eylem geçmek	16 – 18	Platformlar ve uygulamalardaki güvenlik araçlarının etkililiğini değerlendirebilir.	Can assess the effectiveness of safety tools on platforms and apps
10.1.1	Tüketici Farkındalığı	Dijital para	5 – 7	Fiziksel madeni para veya banknot görmeseler bile paranın bir şeyler satın almak için kullanıldığını fark edebilir.	Can recognise that money is used to buy things even when they don't see physical coins or notes
10.1.2	Tüketici Farkındalığı	Tüketici hakları	5 – 7	Satın aldıkları her şeyin paraya mal olduğunu ve bazı şeylerin diğerlerinden daha pahalı olduğunu fark edebilir.	Can recognise that everything they buy costs money, with some things costing more than others
10.1.3	Tüketici Farkındalığı	Akıllı harcama	5 – 7	Dijital para ile bile istedikleri her şeye sahip olamayacaklarını fark edebilir.	Can recognise that they can't have anything they like, even with digital money
10.1.4	Tüketici Farkındalığı	Sorumlu alışveriş	5 – 7	İhtiyaç duydukları şeyler (örneğin yiyecek) ile istedikleri şeyler (örneğin oyuncaklar) arasındaki farkı açıklayabilir.	Can explain the difference between things they need (like food) and things they want (like toys)
10.1.5	Tüketici Farkındalığı	Reklamları anlamak	5 – 7	TV'de, çizgi filmlerde veya videolardan önce gibi çeşitli biçimlerdeki reklamları tanıyabilir.	Can recognise ads in various formats, such as on TV or in or before cartoons or videos
10.1.6	Tüketici Farkındalığı	Çevresel sonuçlar	5 – 7	Bilgisayar, tablet ve telefon gibi cihazların elektrikle çalıştığını ve karbon emisyonlarına katkıda bulunduğunu fark edebilir.	Can recognise that devices like computers, tablets and phones rely on electricity and contribute to carbon emissions
10.1.7	Tüketici Farkındalığı	Sürdürülebilirlik	5 – 7	Cihazlara nasıl özen göstereceğini açıklayabilir.; örneğin düşürmemek, temiz tutmak ve kullanmadığında kapatmak	Can describe how to take care of devices, like not dropping them, keeping them clean and switching off when not in use
10.1.8	Tüketici Farkındalığı	Etik tüketim	5 – 7	Oyuncak veya oyunların ebeveynlerinin/bakıcılarının emek kazandığı parayla satın alınması gerektiğini fark edebilir.	Can recognise that toys or games have to be paid for with money that their parents/carers work hard for
10.2.1	Tüketici Farkındalığı	Dijital para	8 – 11	Banka ve kredi kartları ile dijital cüzdanlar gibi dijital ödeme yöntemlerini tanıyabilir.	Can recognise digital forms of payment, like debit and credit cards and digital wallets
10.2.2	Tüketici Farkındalığı	Tüketici hakları	8 – 11	Satıcıların ve dükkan sahiplerinin müşterilerine karşı olan sorumluluklarını açıklayabilir.	Can describe the responsibilities that sellers and shopkeepers have to their customers
10.2.3	Tüketici Farkındalığı	Akıllı harcama	8 – 11	Ücretsiz oynanabilir: oyunların her zaman görüldüğü kadar ücretsiz olmayabileceğini açıklayabilir.	Can explain why 'free-to-play' games may not always be as free as they seem
10.2.4	Tüketici Farkındalığı	Sorumlu alışveriş	8 – 11	Harcamalarını izlemek için kullanılabileceği basit bir dijital bütçe hazırlayabilir.	Can draw up a simple digital budget they can use to monitor their spending
10.2.5	Tüketici Farkındalığı	Reklamları anlamak	8 – 11	Çevrim içi reklamlarda kullanılan bazı ikna edici teknikleri tanıyabilir.	Can recognise some of the persuasive techniques used in online ads
10.2.6	Tüketici Farkındalığı	Çevresel sonuçlar	8 – 11	Bir dijital cihazın kaynak çıkarımından atık hale gelmesine kadar çevresel etkisini gösterebilir.	Can chart the environmental impact of a digital device from resource extraction to disposal
10.2.7	Tüketici Farkındalığı	Sürdürülebilirlik	8 – 11	Elektronik atığı azaltmak için dijital ürünleri geri dönüştürme yollarını açıklayabilir.	Can describe ways of recycling digital products to reduce electronic waste
10.2.8	Tüketici Farkındalığı	Etik tüketim	8 – 11	Uygulama, oyun ve cihaz tercihinin dünyadaki insanları nasıl etkilediğini açıklayabilir.	Can explain how their choice of apps, games and devices affects people round the world
10.3.1	Tüketici Farkındalığı	Dijital para	12 – 15	Dijital ödeme platformlarının temel özelliklerini ve bunların nasıl sorumlu şekilde kullanılacağını açıklayabilir.	Can describe the main features of digital payment platforms, and how to use them responsibly
10.3.2	Tüketici Farkındalığı	Tüketici hakları	12 – 15	Çevrim içi satın alınan bir ürün veya hizmetle ilgili sorun yaşadığında sahip olduğu hakları açıklayabilir.	Can describe their rights if they have a problem with a product or service bought online
10.3.3	Tüketici Farkındalığı	Akıllı harcama	12 – 15	Sahte promosyonları ve yanıltıcı teklifleri çevrim içi olarak tanıyabilir.	Can recognise fake promotions and misleading offers online
10.3.4	Tüketici Farkındalığı	Sorumlu alışveriş	12 – 15	Sorumlu çevrim içi alışveriş için bazı ilkeleri kabul edebilir.	Can agree some principles for responsible online shopping
10.3.5	Tüketici Farkındalığı	Reklamları anlamak	12 – 15	Çevrim içi pazarlamada kullanılan bazı stratejileri, örneğin izleme araçları ve influencer iş birlikleri gibi, açıklayabilir.	Can describe some of the strategies used in online marketing, such as tracking tools and influencer partnerships
10.3.6	Tüketici Farkındalığı	Çevresel sonuçlar	12 – 15	Yayın izleme, oyun oynama ve sık indirme gibi çevrim içi alışkanlıkların enerji kullanımını değerlendirebilir.	Can assess the energy use of online habits like streaming, gaming and frequent downloads
10.3.7	Tüketici Farkındalığı	Sürdürülebilirlik	12 – 15	Kişisel cihazlarını daha sürdürülebilir, şekilde kullanmanın yollarını araştırabilir.	Can investigate ways of using their personal devices more sustainably
10.3.8	Tüketici Farkındalığı	Etik tüketim	12 – 15	En son yükseltme ya da cihazı alma cazibesini ve bunun çevreye etkilerini inceleyebilir.	Can examine the appeal of always getting the latest upgrade or gadget, and the consequences of this for the environment
10.4.1	Tüketici Farkındalığı	Dijital para	16 – 18	Kripto para birimlerinin temel özelliklerini ve bunlara yatırım yapmanın pratik ve etik sonuçlarını açıklayabilir.	Can describe the main features of cryptocurrencies, and the practical and ethical implications of investing in them
10.4.2	Tüketici Farkındalığı	Tüketici hakları	16 – 18	Çevrim içi satın alma şartları ve koşulları belgelerine yazılmış tüketici haklarını tanımlayabilir.	Can identify the consumer rights written into online purchase terms and conditions documents
10.4.3	Tüketici Farkındalığı	Akıllı harcama	16 – 18	Bir influencer ya da ünlü olayının doğruluğunu kontrol etme yollarını açıklayabilir.	Can describe ways of verifying an influencer or celebrity endorsement
10.4.4	Tüketici Farkındalığı	Sorumlu alışveriş	16 – 18	Çevrim içi alışveriş ile fiziksel mağazalardan alışverişin sosyal ve çevresel etkilerini karşılaştırabilir.	Can compare the social and environmental impacts of shopping online with visiting a physical shop
10.4.5	Tüketici Farkındalığı	Reklamları anlamak	16 – 18	Ücretsiz içerik ve hizmetlere erişim sağlayan platformlardaki reklamların rolünü inceleyebilir.	Can examine the role of ads in platforms that allow users access to free content and services
10.4.6	Tüketici Farkındalığı	Çevresel sonuçlar	16 – 18	Yapay zekânın çevresel maliyetlerini inceleyebilir.	Can examine the environmental costs of AI
10.4.7	Tüketici Farkındalığı	Sürdürülebilirlik	16 – 18	Çevrim içi platformlar ve şirketler tarafından yapılan çevresel iddiaları değerlendirebilir.	Can evaluate environmental claims made by online platforms and companies
10.4.8	Tüketici Farkındalığı	Etik tüketim	16 – 18	Bir çevrim içi platformun ürün tedariki, kapsayıcılık ve çalışma uygulamaları ile ilgili etik yeterliliğini araştırabilir.	Can investigate the ethical credentials of an online platform in relation to product sourcing, inclusion and labour practices

Ek 2: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programlarında Dijital Vatandaşlık

İÇİNDEKİLER

1. Okul Öncesi Eğitim Programı	127
2. İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3 ve 4. Sınıflar)	130
3. İlkokul Matematik Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3 ve 4lar)	156
4. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (3, 4, 5, 6, 7 ve 8lar)	161
5. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (1, 2 ve 3lar)	175
6. İnsan Hakları, Demokrasi ve Vatandaşlık Dersi Öğretim Programı (4)	186
7. Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8lar)	188
8. Ortaokul Matematik Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8lar)	196
9. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4, 5, 6 ve 7lar)	201
10. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı (8)	213
11. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (4, 5, 6, 7 ve 8)	215
12. Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8lar)	218
13. Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8lar)	219
14. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12)	222
15. Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12lar)	224
16. Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12lar)	225
17. Temel Dinî Bilgiler Dersi Öğretim Programı (9)	231
18. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı (Hazırlık, 9, 10, 11 ve 12lar)	232
19. Matematik Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12lar)	236
20. Fizik Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12lar)	243
21. Kimya Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12lar)	245
22. Biyoloji Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12lar)	254
23. Coğrafya Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12lar)	257
24. Felsefe Dersi Öğretim Programı (10 ve 11lar)	261
25. Tarih Dersi Öğretim Programı (9, 10 ve 11lar)	263
26. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı (12)	267

1. Okul Öncesi Eğitim Programı

Sıra	Yaş Aralığı	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE Planlayıcısı (Council of Europe, 2025)
1	36-48 Ay	TADB.1	Dinleyecekleri/izleyecekleri şiir, hikâye, tekerleme, video, tiyatro, animasyon gibi materyalleri yönetebilme	a. Kendisine sunulan seçenekler arasından dinleyecekleri/izleyecekleri materyalleri seçer. b. Seçilen materyalleri dinler/izler.	Öğrenme ve Yaratıcılık
2	36-48 Ay	TADB.2	Dinledikleri/izledikleri şiir, hikâye, tekerleme, video, tiyatro, animasyon gibi materyalleri ile ilgili yeni anlamlar oluşturabilme	a. Dinledikleri/izledikleri materyaller ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar. b. Dinledikleri/izledikleri materyaller hakkındaki tahminini söyler.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
3	36-48 Ay	TAOB.1	Resimli öykü kitabı, dijital araçlar, afiş, broşür gibi görsel materyalleri seçebilme	a. İncelediği görsel materyale dair fikrini ifade eder. b. Görsel okuma materyallerini seçer.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
4	36-48 Ay	TAOB.2	Görsel materyallerden anlamlar üretebilme	a. Görsel materyal ile ön bilgileri arasında ilişki kurar. b. Görsellerden hareketle metinle ilgili tahminde bulunur.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
5	36-48 Ay	TAOB.5	Dijital içeriklere karşı tutum geliştirebilme	a. Afiş, broşür gibi materyallerden etkilendiğini ifade eder.	Etik ve Empati, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı
6	36-48 Ay	SNAB.3	Sanat eserlerine ve sanatçılara değer verebilme	c. Geleneksel ve evrensel sanat eserlerinin bulunduğu dijital ortam ve mekânları ziyaret eder. ç. Dijital veya gerçek sanat ortamlarında sergilenen geleneksel ve evrensel sanat eserlerini inceler.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
7	48-60 Ay	TADB.1	Dinleyecekleri/izleyecekleri şiir, hikâye, tekerleme, video, tiyatro, animasyon gibi materyalleri yönetebilme	a. Kendisine sunulan seçenekler arasından dinleyecekleri/izleyecekleri materyalleri seçer. b. Seçilen materyalleri dinler/izler.	Öğrenme ve Yaratıcılık
8	48-60 Ay	TADB.2	Dinledikleri/izledikleri şiir, hikâye, tekerleme, video, tiyatro, animasyon gibi materyalleri ile ilgili yeni anlamlar oluşturabilme	a. Dinledikleri/izledikleri materyaller ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar. b. Dinledikleri/izledikleri materyaller hakkındaki tahminini söyler. c. Dinledikleri/izledikleri materyallere ilişkin çıkarım yapar.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
9	48-60 Ay	TADB.3	Dinledikleri/izledikleri şiir, hikâye, tekerleme, video, tiyatro, animasyon gibi materyalleri çözümleyebilme	a. Dinledikleri/izledikleri materyallerdeki olayların parçalarını belirler.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
10	48-60 Ay	TAOB.1	Resimli öykü kitabı, dijital araçlar, afiş, broşür gibi görsel materyalleri seçebilme	a. İncelediği görsel materyale dair fikrini ifade eder. b. Görsel okuma materyallerini seçer.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

11	48-60 Ay	TAOB.2	Görsel materyallerden anlamlar üretebilme	a. Görsel materyal ile ön bilgileri arasında ilişki kurar. b. Görsellerden hareketle metinle ilgili tahminde bulunur. c. Görsel okuma materyallerinde yer alan bilgilerden yararlanarak çıkarım yapar.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
12	48-60 Ay	TAOB.3	Resimli öykü kitabı, dijital araçlar, afiş, broşür gibi görsel materyalleri çözümleyebilme	a. Görsel materyallerde yer alan olayları belirler.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
13	48-60 Ay	SNAB.3	Sanat eserlerine ve sanatçılara değer verebilme	c. Geleneksel ve evrensel sanat eserlerinin bulunduğu dijital ortam ve mekânları ziyaret eder. ç. Dijital veya gerçek sanat ortamlarında sergilenen geleneksel ve evrensel sanat eserlerini inceler.	Öğrenme ve Yaratıcılık
14	60-72 Ay	TADB.1	Dinleyecekleri/izleyecekleri şiir, hikâye, tekerleme, video, tiyatro, animasyon gibi materyalleri yönetebilme	a. Kendisine sunulan seçenekler arasından dinleyecekleri/izleyecekleri materyalleri seçer. b. Seçilen materyalleri dinler/izler.	Öğrenme ve Yaratıcılık
15	60-72 Ay	TADB.2	Dinledikleri/izledikleri şiir, hikâye, tekerleme, video, tiyatro, animasyon gibi materyalleri ile ilgili yeni anlamlar oluşturabilme	a. Dinledikleri/izledikleri materyaller ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar. b. Dinledikleri/izledikleri materyaller hakkındaki tahminini söyler. c. Dinledikleri/izledikleri materyallere ilişkin çıkarım yapar. ç. Dinledikleri/izledikleri materyallerdeki benzerlik ve farklılıkları karşılaştırır. d. Dinledikleri/izledikleri materyallerdeki benzerlik ve farklılıkları sınıflandırır. e. Dinledikleri/izledikleri hakkında onaylama/reddetme gibi uygun tepkiler verir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
16	60-72 Ay	TADB.3	Dinledikleri/izledikleri şiir, hikâye, tekerleme, video, tiyatro, animasyon gibi materyalleri çözümleyebilme	a. Dinledikleri/izledikleri materyallerdeki olayların parçalarını belirler. b. Dinledikleri/izledikleri materyallerde yer alan olayların parçaları arasındaki ilişkiyi belirler.	Öğrenme ve Yaratıcılık
17	60-72 Ay	TADB.4	Dinledikleri/izledikleri materyaller ve dinleme/izleme ortamına ilişkin görüşlerini yansıtabilme	a. Dinleme/izleme ortamını değerlendirir. b. Dinledikleri/izledikleri materyallere ilişkin duygu ve düşüncelerini ifade eder.	Öğrenme ve Yaratıcılık
18	60-72 Ay	TAOB.1	Resimli öykü kitabı, dijital araçlar, afiş, broşür gibi görsel materyalleri seçebilme	a. İncelediği görsel materyale dair fikrini ifade eder. b. Görsel okuma materyallerini seçer.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
19	60-72 Ay	TAOB.2	Görsel materyallerden anlamlar üretebilme	a. Görsel materyal ile ön bilgileri arasında ilişki kurar. b. Görsellerden hareketle metinle ilgili tahminde bulunur. c. Görsel okuma materyallerinde yer alan bilgilerden yararlanarak çıkarım yapar.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				ç. Görsel materyalleri karşılaştırarak benzerlik ve farklılıkları ortaya koyar. d. Görsel materyalleri çeşitli özelliklerine göre sınıflandırır. e. Görsel materyallere ilişkin olumlu ve olumsuz görüşlerini ifade eder.	
20	60-72 Ay	TAOB.3	Resimli öykü kitabı, dijital araçlar, afiş, broşür gibi görsel materyalleri çözümleyebilme	a. Görsel materyallerde yer alan olayların parçalarını belirler. b. Görsel okuma materyallerinde yer alan olayların parçaları arasındaki ilişkiyi belirler.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
21	60-72 Ay	TAOB.4	Resimli öykü kitabı, dijital araçlar, afiş, broşür gibi görsel materyaller ile ilgili görüşlerini yansıtabilme	a. Görsel okuma süreci ve okuma ortamı hakkındaki görüşlerini söyler.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
22	60-72 Ay	SAB.6	Geçmişte veya günümüzde yakın çevresinde gerçekleşen bir olay/konu/durumla ilgili kaynaklardan dinlediklerini/izlediklerini kendi ifadeleriyle yorumlayabilme	a. Kaynaktaki görsel/işitsel öğelerden merak ettiği nesne/durum/olayı ifade eder. b. İncelediği görsel/işitsel kaynaklardan edindiği bilgileri bağlamını değiştirmeyecek şekilde kendi ifadeleriyle anlatır.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
23	60-72 Ay	SAB.19	Coğrafi içerikli tablo, grafik, şekil ve diyagramı hazırlayabilme	a. Nesne ve görselleri kullanarak tablo, grafik ve şekil oluşturur. b. Nesne ve görselleri kullanarak oluşturduğu tablo, grafik ve şekli sunar.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
24	60-72 Ay	SNAB.3	Sanat eserlerine ve sanatçılara değer verebilme	c. Geleneksel ve evrensel sanat eserlerinin bulunduğu dijital ortam ve mekânları ziyaret eder. ç. Dijital veya gerçek sanat ortamlarında sergilenen geleneksel ve evrensel sanat eserlerini inceler.	Öğrenme ve Yaratıcılık
25	36-72 Ay	OB2.1	Dijital bilgiye ulaşma ve dijital bilgiyi tanıma	OB2. 2. SB1. Dijital bilgiye erişim yollarını bilmek	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
26	36-72 Ay	OB2.2	Dijital iletişimi anlama	OB2. 2. SB1. Dijital ortamda iletişim araçlarını tanımak OB2. 2. SB2. Dijital araçların gündelik hayattaki işlevlerini fark etmek OB2. 2. SB3. Dijital iletişim araçlarını yaşına uygun süreyle kullanmanın önemini fark etmek	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Sağlık ve Dijital İyilik Hâli

2. İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3 ve 4. Sınıflar)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcısı
1	1	T.D.1.1. T.D.1.3. T.K.1.1. T.K.1.2. T.K.1.3. T.O.1.1. T.O.1.2. T.D.1.1. T.D.1.3. T.K.1.1. T.K.1.2. T.K.1.3. T.O.1.1. T.O.1.2.	Dinleme/izlemeyi yönetebilme Dinlediklerini/izlediklerini çözümleyebilme Konuşmalarını yönetebilme Konuşmalarında içerik oluşturabilme Konuşma kurallarını uygulayabilme Okuma sürecini yönetebilme Okudukları ile ilgili anlam oluşturabilme Dinleme/izlemeyi yönetebilme Dinlediklerini/izlediklerini çözümleyebilme Konuşmalarını yönetebilme Konuşmalarında içerik oluşturabilme Konuşma kurallarını uygulayabilme Okuma sürecini yönetebilme Okudukları ile ilgili anlam oluşturabilme	c) Dinleme kurallarına uygun olarak dinler. c) Dinlediği/izlediği metnin konusunu bulur. b) Konuşma sırasında dinleyiciler ile göz teması kurar. c) Kendisi ve ailesi hakkında konuşmalar yapar. ç) Dinlediklerini/izlediklerini ifade ederken ön bilgilerini kullanır. h) İlgili alanına yönelik seçtiği bir konu hakkında konuşur. ı) Konuşmalarını desteklemek için görseller kullanır. b) Konuşmalarında konuşma hızını ayarlar. d) Konuşmalarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. e) Okuyacağı metnin başlığı ve görsellerini inceler. f) Kuralına uygun sesli ve sessiz okur. g) Anlaşılabilir ve uygun bir hızda sesli okur. h) Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur. b) Okuduğu metindeki bilgiler ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar. c) Okuyacağı metnin başlığından ve görsellerinden hareketle metnin konusu hakkında tahminde bulunur. c) Dinleme kurallarına uygun olarak dinler. c) Dinlediği/izlediği metnin konusunu bulur. b) Konuşma sırasında dinleyiciler ile göz teması kurar. c) Kendisi ve ailesi hakkında konuşmalar yapar. ç) Dinlediklerini/izlediklerini ifade ederken ön bilgilerini kullanır. h) İlgili alanına yönelik seçtiği bir konu hakkında konuşur. ı) Konuşmalarını desteklemek için görseller kullanır. b) Konuşmalarında konuşma hızını ayarlar. d) Konuşmalarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. e) Okuyacağı metnin başlığı ve görsellerini inceler. f) Kuralına uygun sesli ve sessiz okur. g) Anlaşılabilir ve uygun bir hızda sesli okur. h) Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur. b) Okuduğu metindeki bilgiler ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	

				c) Okuyacağı metnin başlığından ve görsellerinden hareketle metnin konusu hakkında tahminde bulunur. <i>“Dinleme/izleme ve okuma esnasında belirledikleri anlamını bilmedikleri sözcüklerin anlamları çevrim içi veya basılı kaynaklardan (resimli sözlük, sözlük, kelime haritası, kelime kartları ve benzer araçlardan) buldurulur (KB2.6). Çevrim içi yapılacak araştırma sürecinde dijital okuryazarlığı desteklenir.”</i>	
2	1	T.D.1.1. T.D.1.2. T.D.1.3. T.K.1.1. T.K.1.2. T.K.1.3. T.O.1.1. T.O.1.2. T.O.1.3. T.Y.1.1. T.Y.1.2. T.Y.1.3.	Dinleme/izlemeyi yönetebilme Dinledikleri/izledikleri ile ilgili anlam oluşturabilme Dinlediklerini/izlediklerini çözümleyebilme Konuşmalarını yönetebilme Konuşmalarında içerik oluşturabilme Konuşma kurallarını uygulayabilme Okuma sürecini yönetebilme Okudukları ile ilgili anlam oluşturabilme Okuduklarını çözümleyebilme Yazılı anlatım becerilerini yönetebilme Yazılarında içerik oluşturabilme Yazma kurallarını uygulayabilme	c) Dinleme kurallarına uygun olarak dinler. ç) Dinleme esnasında konuşmaya dâhil olmak için uygun zamanda söz alır. f) Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların sonrası hakkında tahminde bulunur. ğ) Dinlediklerindeki/izlediklerindeki nesneleri fiziksel özelliklerine göre sınıflandırır. c) Dinlediği/izlediği metnin konusunu bulur. b) Konuşma sırasında dinleyiciler ile göz teması kurar. c) İletişim sırasında uygun zamanda söz alır. ç) Dinlediklerini/izlediklerini ifade ederken ön bilgilerini kullanır. d) Görselden/görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metin hakkında tahminde bulunur. d) Konuşmalarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. e) Okuyacağı metnin başlığı ve görsellerini inceler. f) Kuralına uygun sesli ve sessiz okur. g) Anlaşılabilir ve uygun bir hızda sesli okur. ğ) Bir dizi kısa metin içerisinde seçtiği metni okur. h) Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur. b) Okuduğu metindeki bilgiler ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar. c) Okuyacağı metnin başlığından ve görsellerinden hareketle metnin konusu hakkında tahminde bulunur. ç) Okuduğu metindeki yönergeleri uygular. a) Okuduğu metnin konusunu bulur. c) Hece, sözcük ve cümleler yazar. ç) Kısa metinler yazar. e) Söylenen sözcük ve cümleleri yazar. b) Sözcük ve cümlelerde eksik bırakılan yerleri ön bilgileri doğrultusunda yazarak tamamlar. f) Yazılı anlatımlarını zenginleştirmek için görseller kullanır. a) Anamlı ve kurallı cümleler yazar. ç) Harf, sözcük ve cümleler arasında uygun	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				boşluk bırakır. e) Anlamını bilmediği sözcüğün anlamını çevrim içi veya basılı kaynaklardan araştırarak yazar. f) Yazılarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. <i>“Dinleme/izleme ve okuma esnasında belirlenen anlamı bilinmeyen sözcüklerin anlamları çevrim içi veya basılı kaynaklardan (resimli sözlük, sözlük, kelime haritası, kelime kartları ve benzer araçlardan) buldurulur (KB1, KB2.6). Çevrim içi yapılacak araştırma sürecinde dijital ve bilgi okuryazarlığı desteklenir.”</i>	
3	1	T.D.1.1. T.D.1.2 T.D.1.3. T.D.1.4. T.K.1.1. T.K.1.2. T.K.1.3. T.K.1.4. T.O.1.1. T.O.1.2. T.O.1.3. T.O.1.4. T.O.1.5. T.Y.1.1. T.Y.1.2 T.Y.1.3. T.Y.1.4.	Dinleme/izlemeyi yönetebilme Dinledikleri/izledikleri ile ilgili anlam oluşturabilme Dinlediklerini/izlediklerini çözümleyebilme Dinleme/izleme sürecini değerlendirebilme Konuşmalarını yönetebilme Konuşmalarında içerik oluşturabilme Konuşma kurallarını uygulayabilme Konuşma sürecini değerlendirebilme Okuma sürecini yönetebilme Okudukları ile ilgili anlam oluşturabilme Okuduklarını çözümleyebilme Okuma sürecine etki eden durumları gözden geçirebilme Okuma sürecini değerlendirebilme Yazılı anlatım becerilerini yönetebilme Yazılarında içerik oluşturabilme Yazma kurallarını uygulayabilme Yazma sürecini değerlendirebilme	b) Dinleyeceklerini/izleyeceklerini amacına uygun olarak seçer. c) Dinleme kurallarına uygun olarak dinler. ç) Dinleme esnasında konuşmaya dâhil olmak için uygun zamanda söz alır. c) Görselden/görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metin hakkında tahminde bulunur. ç) Dinlediklerini yaşantı ve ön bilgileriyle karşılaştırarak çıkarımda bulunur. e) Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların öncesi hakkında tahminde bulunur. f) Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların sonrası hakkında tahminde bulunur. g) Dinlediklerindeki/izlediklerindeki iletileri doğruluk, gerçeklik açısından ön bilgileriyle karşılaştırır. ğ) Dinlediklerindeki/izlediklerindeki nesneleri fiziksel özelliklerine göre sınıflandırır. c) Dinlediği/izlediği metnin konusunu bulur. ç) Dinlediği/izlediği metindeki iletilerin benzerliklerini belirler. d) Dinlediğindeki/izlediğindeki söylem ve görsel arasındaki ilişkiyi belirler. a) Dinleme/izleme sürecindeki hatalarını belirler. b) Dinlemesinde/izlemesinde belirlediği hatalarını düzeltir. c) Dinlemesindeki/izlemesindeki uygun davranışlarını sonraki dinlemelerine aktarır. a) Konunun özelliğine göre konuşma üslubunu belirler. c) İletişim sırasında uygun zamanda söz alır. ç) Konuşmalarında selamlaşma ve hitap ile ilgili ifadeler kullanır. e) Konuşmalarında geçen nesneleri fiziksel özelliklerine göre karşılaştırır. f) Konuşmalarında nesneleri fiziksel özelliklerine göre sınıflandırır. ğ) Sözlü iletişimde kabul etmediği konulara ilişkin önerilerde bulunur.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

			i) Dinleyicilere ne anlatacağını dikkate alarak konuşur. j) Konuşmalarında benzetmelere yer verir. e) Konuşmalarını mimiklerle destekler. f) Konuşmalarını desteklemek için beden dilini kullanır. a) Konuşmasındaki hatalarını fark eder. b) Konuşmasında fark ettiği hataları düzeltir. c) Konuşmasındaki olumlu davranışları sonraki konuşmalarına aktarır. e) Okuyacağı metnin başlığı ve görsellerini inceler. f) Kuralına uygun sesli ve sessiz okur. g) Anlaşılabilir ve uygun bir hızda sesli okur. ğ) Bir dizi kısa metin içerisinde seçtiği metni okur. h) Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur. a) Metni okurken ön bilgilerini kullanır. c) Okuyacağı metnin başlığından ve görsellerinden hareketle metnin konusu hakkında tahminde bulunur. ç) Okuduğu metindeki yönergeleri uygular. a) Okuduğu metnin konusunu bulur. a) Okuduğu ortamın fiziksel özelliklerini açıklar. a) Okuma sürecindeki hatalarını belirler. b) Okuma sürecinde belirlediği hatalarını düzeltir. c) Okuma sürecindeki olumlu davranışlarını sonraki okumalarına aktarır. c) Hece, sözcük ve cümleler yazar. ç) Kısa metinler yazar. e) Söylenen sözcük ve cümleleri yazar. f) Yazışmalarını selamlaşma ve hitap ifadeleriyle başlatır. b) Sözcük ve cümlelerde eksik bırakılan yerleri ön bilgileri doğrultusunda yazarak tamamlar. c) Yazılarını karşıdakinin iletilerinden yola çıkarak devam ettirir. ç) Yazılarında geçen nesneleri fiziksel özelliklerine göre karşılaştırır. d) Yazılarında nesneleri fiziksel özelliklerine göre sınıflandırır. f) Yazılı anlatımlarını zenginleştirmek için görseller kullanır. ğ) Muhatabına ne yazacağını dikkate alarak yazma çalışmaları yapar. h) Yazılarında benzetmelere yer verir. a) Anlamı ve kurallı cümleler yazar. d) Harflerin büyük yazılışını yerinde kullanır. e) Anlamını bilmediği sözcüğün anlamını çevrim içi veya basılı kaynaklardan	
--	--	--	--	--

				araştırarak yazar. f) Yazılarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. g) Yazışmalarında mesajlarını açık ve anlaşılır şekilde ifade eder. i) Yazılarında harf, sözcük ve satırlar arasında uygun boşluk bırakır. j) Soru edatını (mı, mi) kuralına uygun yazar. k) Yazılarında noktalama işaretlerini (nokta, kesme işareti, soru işareti, virgül, ünlem) kuralına uygun kullanır. a) Yazılarında hatalarını bulur. b) Yazılarında belirlediği hataları düzeltir. c) Yazılarındaki uygun davranışları sonraki yazılarına aktarır. <i>“Dinleme/izleme ve okuma esnasında tespit edilen anlamı bilinmeyen sözcüklerin anlamları çevrim içi veya basılı kaynaklardan (resimli sözlük, sözlük, kelime haritası, kelime kartları ve benzer araçlardan) buldurulur (KB1, KB2.6). Çevrim içi yapılacak araştırma sürecinde dijital okuryazarlık ve bilgi okuryazarlığı becerileri desteklenir (OB1, OB2.).”</i>	
4	1	T.D.1.1. T.D.1.2. T.D.1.3. T.D.1.4. T.K.1.1. T.K.1.2 T.K.1.3 T.K.1.4. T.O.1.1. T.O.1.2. T.O.1.3. T.O.1.4 T.O.1.5. T.Y.1.1. T.Y.1.2. T.Y.1.3. T.Y.1.4.	Dinleme/izlemeyi yönetebilme Dinledikleri/izledikleri ile ilgili anlam oluşturabilme Dinlediklerini/izlediklerini çözümleyebilme Dinleme/izleme sürecini değerlendirebilme Konuşmalarını yönetebilme Konuşmalarında içerik oluşturabilme Konuşma kurallarını uygulayabilme Konuşma sürecini değerlendirebilme Okuma sürecini yönetebilme Okudukları ile ilgili anlam oluşturabilme Okuduklarını çözümleyebilme Okuma sürecine etki eden durumları gözden geçirebilme Okuma sürecini	b) Dinleyeceklerini/izleyeceklerini amacına uygun olarak seçer. c) Dinleme kurallarına uygun olarak dinler. ç) Dinleme esnasında konuşmaya dâhil olmak için uygun zamanda söz alır. c) Görselden/görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metin hakkında tahminde bulunur. ç) Dinlediklerini yaştantı ve ön bilgileriyle karşılaştırarak çıkarımda bulunur. e) Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların öncesi hakkında tahminde bulunur. f) Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların sonrası hakkında tahminde bulunur. g) Dinlediklerindeki/izlediklerindeki iletileri doğruluk, gerçeklik açısından ön bilgileriyle karşılaştırır. ğ) Dinlediklerindeki/izlediklerindeki nesneleri fiziksel özelliklerine göre sınıflandırır. c) Dinlediği/izlediği metnin konusunu bulur. ç) Dinlediği/izlediği farklı metinlerdeki iletilerin benzerliklerini belirler. d) Dinlediğindeki/izlediğindeki söylem ve görsel arasındaki ilişkiyi belirler. a) Dinleme/izleme sürecindeki hatalarını belirler. b) Dinlemesinde/izlemesinde belirlediği hatalarını düzeltir. c) Dinlemesindeki/izlemesindeki uygun davranışlarını sonraki dinlemelerine	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

			değerlendirebilme Yazılı anlatım becerilerini yönetebilme Yazılarında içerik oluşturabilme Yazma kurallarını uygulayabilme Yazma sürecini değerlendirebilme	aktarır. a) Konunun özelliğine göre konuşma üslubunu belirler. c) İletişim sırasında uygun zamanda söz alır. ç) Konuşmalarında selamlaşma ve hitap ile ilgili ifadeler kullanır. e) Konuşmalarında geçen nesneleri fiziksel özelliklerine göre karşılaştırır. f) Konuşmalarında nesneleri fiziksel özelliklerine göre sınıflandırır. ğ) Sözlü iletişimde kabul etmediği konulara ilişkin önerilerde bulunur. i) Dinleyicilere ne anlatacağını dikkate alarak konuşur. j) Konuşmalarında benzetmelere yer verir. e) Konuşmalarını mimiklerle destekler. f) Konuşmalarını desteklemek için beden dilini kullanır. a) Konuşmasındaki hatalarını fark eder. b) Konuşmasında fark ettiği hataları düzeltir. c) Konuşmasındaki olumlu davranışları sonraki konuşmalarına aktarır. e) Okuyacağı metnin başlığı ve görsellerini inceler. f) Kuralına uygun sesli ve sessiz okur. g) Anlaşılabilir ve uygun bir hızda sesli okur. h) Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur. a) Metni okurken ön bilgilerini kullanır. c) Okuyacağı metnin başlığından ve görsellerinden hareketle metnin konusu hakkında tahminde bulunur. ç) Okuduğu metindeki yönergeleri uygular. a) Okuduğu metnin konusunu bulur. a) Okuduğu ortamın fiziksel özelliklerini açıklar. a) Okuma sürecindeki hatalarını belirler. b) Okuma sürecinde belirlediği hatalarını düzeltir. c) Okuma sürecindeki olumlu davranışlarını sonraki okumalarına aktarır. c) Hece, sözcük ve cümleler yazar. ç) Kısa metinler yazar. e) Söylenen sözcük ve cümleleri yazar. f) Yazışmalarını selamlaşma ve hitap ifadeleriyle başlatır. b) Sözcük ve cümlelerde eksik bırakılan yerleri ön bilgileri doğrultusunda yazarak tamamlar. c) Yazılarını karşıdakinin iletilerinden yola çıkarak devam ettirir. ç) Yazılarında geçen nesneleri fiziksel özelliklerine göre karşılaştırır.	
--	--	--	--	---	--

				d) Yazılarında nesneleri fiziksel özelliklerine göre sınıflandırır. f) Yazılı anlatımlarını zenginleştirmek için görseller kullanır. ğ) Muhatabına ne yazacağını dikkate alarak yazma çalışmaları yapar. h) Yazılarında benzetmelere yer verir. e) Anlamını bilmediği sözcüğün anlamını çevrim içi veya basılı kaynaklardan araştırarak yazar. f) Yazılarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. g) Yazışmalarında mesajlarını açık ve anlaşılır şekilde ifade eder. ğ) Yazılarında anlamlı ve kurallı cümleler kullanır. i) Yazılarında harf, sözcük ve satırlar arasında uygun boşluk bırakır. j) Soru edatını (mı, mi) kuralına uygun yazar. k) Yazılarında noktalama işaretlerini (nokta, kesme işareti, soru işareti, virgül, ünlem) kuralına uygun kullanır. a) Yazılarında hatalarını bulur. b) Yazılarında belirlediği hataları düzeltir. c) Yazılarındaki uygun davranışları sonraki yazılarına aktarır. <i>“Dinleme/izleme ve okuma esnasında tespit edilen anlamı bilinmeyen sözcüklerin anlamları çevrim içi veya basılı kaynaklardan (resimli sözlük, sözlük, kelime haritası, kelime kartları ve benzer araçlardan) buldurulur (KB1, KB2.6). Çevrim içi yapılacak araştırma sürecinde dijital ve bilgi okuryazarlığı desteklenir (OB1, OB2).”</i>	
5	2	T.D.2.1. T.D.2.2. T.D.2.3. T.K.2.1. T.K.2.2. T.K.2.3. T.O.2.1. T.O.2.2. T.O.2.3. T.Y.2.1. T.Y.2.2. T.Y.2.3.	Dinleme/izlemeyi yönetebilme Dinledikleri/izledikleri ile ilgili anlam oluşturabilme Dinlediklerini/izlediklerini çözümleyebilme Konuşmalarını yönetebilme Konuşmalarında içerik oluşturabilme Konuşma kurallarını uygulayabilme Okuma sürecini yönetebilme Okudukları ile ilgili anlam oluşturabilme Okuduklarını çözümleyebilme Yazılı anlatım becerilerini yönetebilme	a) Dinleyeceklerini/izleyeceklerini amacına ve ilgi alanına uygun olarak seçer. b) Dinleme kurallarına uygun olarak dinler. c) Dinleme esnasında konuşmaya dâhil olmak için uygun zamanda söz alır. b) Görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metnin konusunu tahmin eder. c) Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların öncesi hakkında tahminde bulunur. ç) Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların sonrası hakkında tahminde bulunur. a) Dinlediği/izlediği metindeki olayları belirler. b) Dinlediği/izlediği metnin konusunu bulur. ç) Konuşma sırasında dinleyiciler ile göz teması kurar. d) İletişim sırasında uygun zamanda söz alır. a) Dinlediklerini/izlediklerini ifade ederken ön bilgilerini kullanır. e) Dinlediği/izlediği veya okuduğu bir metindeki olayları oluş sırasına göre kendi ifadeleriyle anlatır.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

			Yazılarında içerik oluşturabilme Yazma kurallarını uygulayabilme	h) Konuşmalarını desteklemek için görseller kullanır. a) Konuşmalarında konuşma hızını ayarlar. c) Konuşmalarında vurgu ve tonlamaya dikkat eder. ç) Konuşmalarında, sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. e) Konuşmalarında anlamlı ve kurallı cümleler kullanır. a) Okuyacağı metnin başlığı ve görsellerini inceler. c) Kuralına uygun sesli ve sessiz okur. ç) Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur. a) Okuduğu metindeki bilgiler ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar. b) Okuyacağı metnin başlığından ve görsellerinden hareketle metnin konusu hakkında tahminde bulunur. c) Metnin başlığı ve görsellerinden hareketle metinde geçen bilgiler/olaylar hakkında tahminde bulunur. a) Okuduğu metindeki karakter, olay ve bilgileri açıklar. b) Okuduğu metnin konusunu bulur. a) Verilen bir yazma görevini hazırlık yaparak yazar. a) Bir metinde eksik bırakılan cümleleri ön bilgilerini kullanarak yazar. c) Bir sözcüğün anlamına ilişkin tahminlerini bağlamdan yararlanarak yazar. b) Yarım bırakılan bir metni ön bilgilerinden hareketle yazar. f) Yazılarında sözcükleri anlamına uygun kullanır. g) Dinlediği/izlediği veya okuduğu bir metindeki olayları oluş sırasına göre kendi ifadeleriyle yazar. ğ) Basit yönergeler yazar. b) Anlamını bilmediği sözcüğün anlamını çevrim içi veya basılı kaynaklardan araştırarak yazar. c) Yazılarında sözcükleri yerinde kullanır. g) Yazılarında yazım alanını uygun şekilde (yazıyı sayfaya hizalama, paragraf başı, satır sonuna sığmayan sözcükler vb.) kullanır. ğ) Yazılarında noktalama işaretlerini (nokta, kesme işareti, virgöl, iki nokta, ünlem, tırnak işareti, soru işareti, kısa çizgi) kuralına uygun kullanır. <i>“Dinleme/izleme ve okuma esnasında tespit edilen anlamı bilinmeyen sözcüklerin anlamlarına ilişkin tahminlerini metinde geçtiği anlamda bağlamdan bulması ve yazması sağlanır. Sonrasında bu tahmini çevrim içi veya basılı kaynaklardan (resimli sözlük, sözlük, kelime haritası, kelime kartları ve benzer araçlardan) buldurulur (KB1, KB2.6). Bu süreç, gözlem formu kullanılarak değerlendirilebilir. Çevrim içi yapılacak araştırma sürecinde dijital ve bilgi okuryazarlığı desteklenir</i>	
--	--	--	---	---	--

				(OB1, OB2)''	
6	2	T.D.2.1. T.D.2.2. T.D.2.3. T.K.2.1. T.K.2.2. T.K.2.3. T.O.2.1. T.O.2.2. T.O.2.3. T.Y.2.1. T.Y.2.2. T.Y.2.3.	Dinleme/izlemeyi yönetebilme Dinledikleri/izledikleri ile ilgili anlam oluşturabilme Dinlediklerini/izlediklerini çözümleyebilme Konuşmalarını yönetebilme Konuşmalarında içerik oluşturabilme Konuşma kurallarını uygulayabilme Okuma sürecini yönetebilme Okudukları ile ilgili anlam oluşturabilme Okuduklarını çözümleyebilme Yazılı anlatım becerilerini yönetebilme Yazılarında içerik oluşturabilme Yazma kurallarını uygulayabilme	b) Dinleme kurallarına uygun olarak dinler. c) Dinleme esnasında konuşmaya dâhil olmak için uygun zamanda söz alır. a) Dinlediklerini yaştantı ve ön bilgileriyle karşılaştırarak çıkarımda bulunur. b) Görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metnin konusunu tahmin eder. e) Dinlediklerindeki/izlediklerindeki iletileri doğruluk, gerçeklik açısından ön bilgileriyle karşılaştırır. ğ) Dinlediklerine/izlediklerine yönelik düşüncelerini ifade eder. b) Dinlediği/izlediği metnin konusunu bulur. ç) Konuşma sırasında dinleyiciler ile göz teması kurar. d) İletişim sırasında uygun zamanda söz alır. e) Konuşmalarında selamlaşma ve hitap ile ilgili ifadeler kullanır. b) Görsellerden hareketle olayların oluş sırası hakkında tahminlerde bulunur. c) Dinledikleri/izledikleri veya okudukları metinlerdeki kişilerin benzer ve farklı yönlerini açıklar. a) Konuşmalarında konuşma hızını ayarlar. c) Konuşmalarında vurgu ve tonlamaya dikkat eder. ç) Konuşmalarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. e) Konuşmalarında anlamlı ve kurallı cümleler kullanır. a) Okuyacağı metnin başlığı ve görsellerini inceler. c) Kuralına uygun sesli ve sessiz okur. ç) Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur. a) Okuduğu metindeki bilgiler ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar. b) Okuyacağı metnin başlığından ve görsellerinden hareketle metnin konusu hakkında tahminde bulunur. c) Metnin başlığı ve görsellerinden hareketle metinde geçen bilgiler/olaylar hakkında tahminde bulunur. d) Okuduğu metindeki iletileri ön bilgileri ile karşılaştırır. f) Okuduğu metindeki zıt anlamlı sözcükleri bulur. b) Okuduğu metnin konusunu bulur. a) Verilen bir yazma görevini hazırlık yaparak yazar. c) Bir sözcüğün anlamına ilişkin tahminlerini bağlamdan yararlanarak yazar. ç) Eksik bırakılan bir metni tahminleri doğrultusunda yazarak tamamlar. f) Yazılarında sözcükleri anlamına uygun kullanır. l) Yazılarında örneklendirmeye yer verir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				m) Dinlediği/izlediği veya okuduğu metindeki neden sonuç ilişkisini yazar. b) Anlamını bilmediği sözcüğün anlamını çevrim içi veya basılı kaynaklardan araştırarak yazar. c) Yazılarında sözcükleri yerinde kullanır. f) Büyük harfleri kuralına uygun yazar. ğ) Yazılarında noktalama işaretlerini (nokta, kesme işareti, virgül, iki nokta, ünlem, tırnak işareti, soru işareti, kısa çizgi) kuralına uygun kullanır. <i>“ Dinleme/izleme ve okuma esnasında tespit edilen anlamı bilinmeyen sözcüklerin anlamlarına ilişkin tahminlerini metinde geçtiği anlamda bağlamdan bulması ve yazması sağlanır. Sonrasında bu tahmini çevrim içi veya basılı kaynaklardan (resimli sözlük, sözlük, kelime haritası, kelime kartları ve benzer araçlardan) araştırılarak buldurulur (KB1, KB2.6). Çevrim içi yapılacak araştırma sürecinde dijital ve bilgi okuryazarlığı desteklenir (OB1, OB2).”</i>	
7	2	T.D.2.1. T.D.2.2. T.D.2.3. T.K.2.1. T.K.2.2. T.K.2.3. T.K.2.5. T.O.2.1. T.O.2.2. T.O.2.3. T.Y.2.1. T.Y.2.2. T.Y.2.3.	Dinleme/izlemeyi yönetebilme Dinledikleri/izledikleri ile ilgili anlam oluşturabilme Dinlediklerini/izlediklerini çözümleyebilme Konuşmalarını yönetebilme Konuşmalarında içerik oluşturabilme Konuşma kurallarını uygulayabilme Konuşma sürecini değerlendirebilme Okuma sürecini yönetebilme Okudukları ile ilgili anlam oluşturabilme Okuduklarını çözümleyebilme Yazılı anlatım becerilerini yönetebilme Yazılarında içerik oluşturabilme Yazma kurallarını uygulayabilme	b) Dinleme kurallarına uygun olarak dinler. c) Dinleme esnasında konuşmaya dâhil olmak için uygun zamanda söz alır. b) Görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metnin konusunu tahmin eder. g) Dinlediklerindeki/izlediklerindeki farklı nesne ve karakterleri özelliklerine göre sınıflandırır. b) Dinlediği/izlediği metnin konusunu bulur. c) Konuşma amacına göre konuşmasını belirler. ç) Konuşma sırasında dinleyiciler ile göz teması kurar. d) İletişim sırasında uygun zamanda söz alır. ç) Verilen görsellerden hareketle karakterleri veya nesneleri benzer özelliklerine göre sınıflandırarak anlatır. ğ) Dinlediği/izlediği veya okuduğu metindeki neden sonuç ilişkisini söyler. a) Konuşmalarında konuşma hızını ayarlar. c) Konuşmalarında vurgu ve tonlamaya dikkat eder. ç) Konuşmalarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. e) Konuşmalarında anlamlı ve kurallı cümleler kullanır. a) Konuşmasında fark ettiği hataları düzeltir. c) Konuşmasındaki olumlu davranışları sonraki konuşmalarına aktarır. a) Okuyacağı metnin başlığı ve görsellerini inceler. c) Kuralına uygun sesli ve sessiz okur. ç) Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur. b) Okuyacağı metnin başlığından ve görsellerinden hareketle metnin konusu	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				hakkında tahminde bulunur. c) Metnin başlığı ve görsellerinden hareketle metinde geçen bilgiler/olaylar hakkında tahminde bulunur. e) Okuduğu metindeki nesne ve kişileri özelliklerine göre sınıflandırır. g) Okuduğu metindeki iletilere katılıp katılmadığını ifade eder. b) Okuduğu metnin konusunu bulur. a) Verilen bir yazma görevini hazırlık yaparak yazar. c) Bir sözcüğün anlamına ilişkin tahminlerini bağlamdan yararlanarak yazar. f) Yazılarında sözcükleri anlamına uygun kullanır. i) Yazılı anlatımlarını desteklemek için görseller kullanır. k) Yazılarında benzetmelere yer verir. b) Anlamını bilmediği sözcüğün anlamını çevrim içi veya basılı kaynaklardan araştırarak yazar. c) Yazılarında sözcükleri yerinde kullanır. ç) Yazışmalarında mesajlarını birden çok cümleyle açık ve anlaşılır şekilde ifade eder. d) Soru edatını (mı, mi) kuralına uygun yazar. <i>“ Dinleme/izleme ve okuma esnasında tespit edilen anlamı bilinmeyen sözcüklerin anlamlarına ilişkin tahminlerini metinde geçtiği anlamda bağlamdan bulması ve yazması sağlanır (KB2.6). Bu tahmini çevrim içi veya basılı kaynaklardan (resimli sözlük, sözlük, kelime haritası, kelime kartları ve benzer araçlardan) doğrulaması istenir. Çevrim içi yapılacak araştırma sürecinde dijital ve bilgi okuryazarlığı desteklenir (OB1, OB2).”</i>	
8	2	T.D.2.1. T.D.2.2. T.D.2.3. T.D.2.4. T.D.2.5. T.K.2.1. T.K.2.2. T.K.2.3. T.O.2.1. T.O.2.2. T.O.2.3. T.O.2.4. T.Y.2.1.	Dinleme/izlemeyi yönetebilme Dinledikleri/izledikleri ile ilgili anlam oluşturabilme Dinlediklerini/izlediklerini çözümleyebilme Dinleme/izleme sürecine etki eden durumları gözden geçirebilme Dinleme/izleme sürecini değerlendirebilme Konuşmalarını yönetebilme Konuşmalarında içerik oluşturabilme Konuşma kurallarını	b) Dinleme kurallarına uygun olarak dinler. c) Dinleme esnasında konuşmaya dâhil olmak için uygun zamanda söz alır. b) Görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metnin konusunu tahmin eder. f) Dinlediği/izlediği metnin içindeki bilgileri doğruluk, gerçeklik açısından karşılaştırır. b) Dinlediği/izlediği metnin konusunu bulur. a) Dinleme/izleme yapacağı ortamın uygunluğunu gözden geçirir. a) Dinleme/izleme sürecindeki hatalarını belirler. b) Dinlemesinde/izlemesinde belirlediği hatalarını düzeltir. ç) Konuşma sırasında dinleyiciler ile göz teması kurar. d) İletişim sırasında uygun zamanda söz alır. a) Dinlediklerini/izlediklerini ifade ederken ön bilgilerini kullanır. a) Konuşmalarında konuşma hızını ayarlar.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

		T.Y.2.2. T.Y.2.3. T.Y.2.5.	uygulayabilme Okuma sürecini yönetebilme Okudukları ile ilgili anlam oluşturabilme Okuduklarını çözümleyebilme Okuma sürecine etki eden durumları gözden geçirebilme Yazılı anlatım becerilerini yönetebilme Yazılarında içerik oluşturabilme Yazma kurallarını uygulayabilme Yazma sürecini değerlendirebilme	c) Konuşmalarında vurgu ve tonlamaya dikkat eder. ç) Konuşmalarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. d) Günlük hayatta karşılaştığı bir olayla ilgili düşüncelerini açık ve anlaşılır cümlelerle ifade eder. e) Konuşmalarında anlamlı ve kurallı cümleler kullanır. g) Konuşmalarını jest ve mimiklerle destekler. ğ) Konuşmalarını desteklemek için beden dilini kullanır. h) Konuşma sürecinde beden dilini yerinde kullanır. a) Okuyacağı metnin başlığı ve görsellerini inceler. c) Kuralına uygun sesli ve sessiz okur. ç) Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur. b) Okuyacağı metnin başlığından ve görsellerinden hareketle metnin konusu hakkında tahminde bulunur. c) Metnin başlığı ve görsellerinden hareketle metinde geçen bilgiler/olaylar hakkında tahminde bulunur. b) Okuduğu metnin konusunu bulur. ç) Okuduğu metindeki içerik ve görsel (tablo, grafik, broşür gibi) arasındaki ilişkiyi belirler. b) Okuma yapacağı ortamın fiziksel özelliklerini dikkate alarak okur. a) Verilen bir yazma görevini hazırlık yaparak yazar. f) Yazılarında sözcükleri anlamına uygun kullanır. b) Anlamını bilmediği sözcüğün anlamını çevrim içi veya basılı kaynaklardan araştırarak yazar. c) Yazılarında sözcükleri yerinde kullanır. e) Kısaltmaları kuralına uygun yazar. a) Yazılarında hatalarını bulur. b) Yazılarında belirlediği hataları düzeltir. c) Yazılarındaki uygun davranışları sonraki yazılarına aktarır. <i>““ Dinleme/izleme ve okuma esnasında tespit edilen anlamı bilinmeyen sözcüklerin anlamlarına ilişkin tahminlerini metinde geçtiği anlamda bağlamdan bulması ve yazması sağlanır (KB2.6). Bu tahmini çevrim içi veya basılı kaynaklardan (resimli sözlük, sözlük, kelime haritası, kelime kartları ve benzer araçlardan) doğrulaması istenir. Çevrim içi yapılacak araştırma sürecinde dijital ve bilgi okuryazarlığı desteklenir (OB1, OB2).”</i>	
9	2	T.D.2.1. T.D.2.2.	Dinleme/izlemeyi yönetebilme Dinledikleri ile ilgili anlam	b) Dinleme kurallarına uygun olarak dinler. c) Dinleme esnasında konuşmaya dâhil olmak için uygun zamanda söz alır.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

		T.D.2.3. T.K.2.1. T.K.2.2. T.K.2.3. T.O.2.1. T.O.2.2. T.O.2.3. T.Y.2.1. T.Y.2.2. T.Y.2.3. T.Y.2.4.	oluşturabilme Dinlediklerini/izlediklerini çözümleyebilme Konuşmalarını yönetebilme Konuşmalarında içerik oluşturabilme Konuşma kurallarını uygulayabilme Okuma sürecini yönetebilme Okumaları ile ilgili anlam oluşturabilme Okuduklarını çözümleyebilme Yazılı anlatım becerilerini yönetebilme Yazılarında içerik oluşturabilme Yazma kurallarını uygulayabilme Yazma sürecine etki eden durumları gözden geçirebilme	b) Görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metnin konusunu tahmin eder. a) Dinlediği/izlediği metindeki olayları belirler. b) Dinlediği/izlediği metnin konusunu bulur. c) Dinlediği/izlediği farklı metinlerdeki iletilerin benzerlik ve farklılıklarını belirler. ç) Konuşma sırasında dinleyiciler ile göz teması kurar. d) İletişim sırasında uygun zamanda söz alır. f) Belirlenen bir konuda konuşma planı hazırlar. a) Dinlediklerini/izlediklerini ifade ederken ön bilgilerini kullanır. a) Konuşmalarında konuşma hızını ayarlar. b) Dinleyici kitlesi ve konunun özelliğine göre hazırladığı plana uygun konuşur. c) Konuşmalarında vurgu ve tonlamaya dikkat eder. ç) Konuşmalarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. e) Konuşmalarında anlamlı ve kurallı cümleler kullanır. h) Konuşma sürecinde beden dilini yerinde kullanır. a) Okuyacağı metnin başlığı ve görsellerini inceler. b) Okuyacağı metni ilgi alanına göre seçer. c) Kuralına uygun sesli ve sessiz okur. ç) Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur. b) Okuyacağı metnin başlığından ve görsellerinden hareketle metnin konusu hakkında tahminde bulunur. c) Metnin başlığı ve görsellerinden hareketle metinde geçen bilgiler/olaylar hakkında tahminde bulunur. b) Okuduğu metnin konusunu bulur. c) Okuduğu metindeki iletilerin benzerlik ve/veya farklılıklarını belirler. a) Verilen bir yazma görevini hazırlık yaparak yazar. b) Verilen bir yazma görevini belirlediği yazı türüne göre yazar. c) Yazışmalarını selamlaşma ve hitap ifadeleriyle başlatır. ç) Yazışmalarını uygun ifadeleri kullanarak sonlandırır. f) Yazılarında sözcükleri anlamına uygun kullanır. g) Dinlediği/izlediği veya okuduğu bir metindeki olayları oluş sırasına göre kendi ifadeleriyle yazar. b) Anlamını bilmediği sözcüğün anlamını çevrim içi veya basılı kaynaklardan araştırarak yazar. c) Yazılarında sözcükleri yerinde kullanır.	
--	--	---	---	--	--

				ğ) Yazılarında noktalama işaretlerini (nokta, kesme işareti, virgül, iki nokta, ünlem, tırnak işareti, soru işareti, kısa çizgi) kuralına uygun kullanır. a) Yazma yapacağı ortamın uygunluğunu gözden geçirir. <i>“ Dinleme/izleme ve okuma esnasında tespit edilen anlamı bilinmeyen sözcüklerin anlamlarına ilişkin tahminlerini metinde geçtiği anlamda bağlamdan bulması ve yazması sağlanır (KB2.6). Bu tahmini çevrim içi veya basılı kaynaklardan (resimli sözlük, sözlük, kelime haritası, kelime kartları ve benzer araçlardan) doğrulaması istenir. Çevrim içi yapılacak araştırma sürecinde dijital ve bilgi okuryazarlığı desteklenir (OB1, OB2).”</i> <i>“ Metnin konusu ile ilgili e-posta, mektup, anlık ileti gibi yazma çalışmaları yapılır.”</i>	
10	2	T.D.2.1. T.D.2.2. T.D.2.3. T.K.2.1 T.K.2.2. T.K.2.3. T.K.2.4. T.O.2.1. T.O.2.2. T.O.2.3 T.Y.2.1. T.Y.2.2. T.Y.2.3.	Dinleme/izlemeyi yönetebilme Dinledikleri/izledikleri ile ilgili anlam oluşturabilme Dinlediklerini/izlediklerini çözümleyebilme Konuşmalarını yönetebilme Konuşmalarında içerik oluşturabilme Konuşma kurallarını uygulayabilme Konuşma sürecine etki eden durumları gözden geçirebilme Okuma sürecini yönetebilme Okudukları ile ilgili anlam oluşturabilme Okuduklarını çözümleyebilme Yazılı anlatım becerilerini yönetebilme Yazılarında içerik oluşturabilme Yazma kurallarını uygulayabilme	b) Dinleme kurallarına uygun olarak dinler. c) Dinleme esnasında konuşmaya dâhil olmak için uygun zamanda söz alır. b) Görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metnin konusunu tahmin eder. c) Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların öncesi hakkında tahminde bulunur. ç) Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların sonrası hakkında tahminde bulunur. b) Dinlediği/izlediği metnin konusunu bulur ç) Dinlediğindeki/izlediğindeki söylem ve görsel arasındaki ilişkiyi belirler. ç) Konuşma sırasında dinleyiciler ile göz teması kurar. d) İletişim sırasında uygun zamanda söz alır. d) Konuşmalarında zıt anlamlı sözcükleri kullanır. a) Konuşmalarında konuşma hızını ayarlar c) Konuşmalarında vurgu ve tonlamaya dikkat eder. ç) Konuşmalarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. e) Konuşmalarında anlamlı ve kurallı cümleler kullanır. f) Konuşmalarında bağlama öğelerini (ile, ve, ama, çünkü) doğru kullanır. a) Konuşma yapacağı ortamın uygunluğunu gözden geçirir. a) Okuyacağı metnin başlığı ve görsellerini inceler c) Kuralına uygun sesli ve sessiz okur. ç) Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur. b) Okuyacağı metnin başlığından ve görsellerinden hareketle metnin konusu hakkında tahminde bulunur. c) Metnin başlığı ve görsellerinden hareketle metinde geçen bilgiler/olaylar hakkında tahminde bulunur.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				ç) Okuduğu metindeki verilerden yararlanarak içeriğe uygun çıkarımlar yapar. b) Okuduğu metnin konusunu bulur. a) Verilen bir yazma görevini hazırlık yaparak yazar d) Yazılarında kişi ve nesneleri benzerlik ve/veya farklılık bakımından karşılaştırır e) Verilen görsellerden hareketle karakterleri veya nesneleri benzer özelliklerine göre sınıflandırarak yazar. f) Yazılarında sözcükleri anlamına uygun kullanır. b) Anlamını bilmediği sözcüğün anlamını çevrim içi veya basılı kaynaklardan araştırarak yazar. c) Yazılarında sözcükleri yerinde kullanır. <i>“Dinleme/izleme ve okuma esnasında tespit edilen anlamı bilinmeyen sözcüklerin anlamları çevrim içi veya basılı kaynaklardan (resimli sözlük, sözlük, kelime haritası, kelime kartları ve benzer araçlardan) buldurulur (KB1, KB2.6). Çevrim içi yapılacak araştırma sürecinde dijital ve bilgi okuryazarlığı desteklenir (OB1, OB2).”</i>	
11	2	T.D.2.1. T.D.2.2. T.D.2.3. T.K.2.1. T.K.2.2. T.K.2.3. T.O.2.1. T.O.2.2. T.O.2.3. T.O.2.5. T.Y.2.1. T.Y.2.2. T.Y.2.3.	Dinleme/izlemeyi yönetebilme Dinledikleri/izledikleri ile ilgili anlam oluşturabilme Dinledikleri/izlediklerini çözümleyebilme Konuşmalarını yönetebilme Konuşmalarında içerik oluşturabilme Konuşma kurallarını uygulayabilme Okuma sürecini yönetebilme Okudukları ile ilgili anlam oluşturabilme Okuduklarını çözümleyebilme Okuma sürecini değerlendirebilme Yazılı anlatım becerilerini yönetebilme Yazılarında içerik oluşturabilme Yazma kurallarını uygulayabilme	b) Dinleme kurallarına uygun olarak dinler. c) Dinleme esnasında konuşmaya dâhil olmak için uygun zamanda söz alır. b) Görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metnin konusunu tahmin eder. d) Dinlediklerindeki/izlediklerindeki iletilerden ilgi alanına uygun çıkarımlar yapar. e) Dinlediklerindeki/izlediklerindeki iletileri doğruluk, gerçeklik açısından ön bilgileriyle karşılaştırır. b) Dinlediği/izlediği metnin konusunu bulur. a) Konunun özelliğine göre konuşma üslubunu belirler. ç) Konuşma sırasında dinleyiciler ile göz teması kurar. d) İletişim sırasında uygun zamanda söz alır. f) Dinlediği/izlediği bir olaydaki veya okuduğu bir metindeki görüşlere katılıp katılmadığını nedenleriyle ifade eder. g) Konuşmalarında benzetmelere yer verir. a) Konuşmalarında konuşma hızını ayarlar c) Konuşmalarında vurgu ve tonlamaya dikkat eder. ç) Konuşmalarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. e) Konuşmalarında anlamlı ve kurallı cümleler kullanır. a) Okuyacağı metnin başlığı ve görsellerini inceler. c) Kuralına uygun sesli ve sessiz okur. ç) Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur. b) Okuyacağı metnin başlığından ve görsellerinden hareketle metnin konusu hak	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				kında tahminde bulunur. c) Metnin başlığı ve görsellerinden hareketle metinde geçen bilgiler/olaylar hakkında tahminde bulunur. b) Okuduğu metnin konusunu bulur. a) Okuma sürecindeki hatalarını belirler. b)Okuma sürecinde belirlediği hatalarını düzeltir. c) Okuma sürecindeki olumlu davranışlarını sonraki okumalarına aktarır. a) Verilen bir yazma görevini hazırlık yaparak yazar. ğ) Basit yönergeler yazar. h) Dinlediği/izlediği veya okuduğu bir metindeki görüşlere katılıp katılmadığını nedenleriyle yazar. b) Anlamını bilmediği sözcüğün anlamını çevrim içi veya basılı kaynaklardan araştırarak yazar. c) Yazılarında sözcükleri yerinde kullanır. <i>“ Dinleme/izleme ve okuma esnasında tespit edilen anlamı bilinmeyen sözcüklerin anlamları çevrim içi veya basılı kaynaklardan (resimli sözlük, sözlük, kelime haritası, kelime kartları ve benzer araçlardan) buldurulur (KB1, KB2.6). Çevrim içi yapılacak araştırma sürecinde dijital ve bilgi okuryazarlığı desteklenir (OB1, OB2).”</i>	
12	2	T.Y.2.2.	Yazılarında içerik oluşturabilme	f) Yazılarında sözcükleri anlamına uygun kullanır. ı) İstek ve önerilerini yazarak (tebrik, mektup ve anlık ileti) ifade eder. j) Görsellerle destekleyerek oluşturduğu e-posta, mektup, anlık ileti türlerindeki yazılarını sunar.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı
13	2	T.D.2.1. T.D.2.2. T.D.2.3. T.D.2.5. T.K.2.1. T.K.2.2. T.K.2.3. T.K.2.5. T.O.2.1. T.O.2.2. T.O.2.3. T.O.2.4. T.O.2.5.	Dinleme/izlemeyi yönetebilme Dinledikleri/izledikleri ile ilgili anlam oluşturabilme Dinlediklerini/izlediklerini çözümleyebilme Dinleme/izleme sürecini değerlendirebilme Konuşmalarını yönetebilme Konuşmalarında içerik oluşturabilme Konuşma kurallarını uygulayabilme Konuşma sürecini değerlendirebilme	b) Dinleme kurallarına uygun olarak dinler. c) Dinleme esnasında konuşmaya dâhil olmak için uygun zamanda söz alır. b) Görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metnin konusunu tahmin eder. g) Dinlediklerindeki/izlediklerindeki farklı nesne ve karakterleri özelliklerine göre sınıflandırır. b) Dinlediği/izlediği metnin konusunu bulur. a) Dinleme/izleme sürecindeki hatalarını belirler. b) Dinlemesinde/izlemesinde belirlediği hataları düzeltir. c) Dinlemesindeki/izlemesindeki uygun davranışlarını sonraki dinlemelerine aktarır. b) Konuşma türüne göre konuşmasını belirler ç) Konuşma sırasında dinleyiciler ile göz teması kurar. d) İletişim sırasında uygun zamanda söz alır.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

		T.Y.2.1. T.Y.2.2. T.Y.2.3.	Okuma sürecini yönetebilme Okudukları ile ilgili anlam oluşturabilme Okuduklarını çözümleyebilme Okuma sürecine etki eden durumları gözden geçirebilme Okuma sürecini değerlendirebilme Yazılı anlatım becerilerini yönetebilme Yazılarında içerik oluşturabilme Yazma kurallarını uygulayabilme	a) Dinlediklerini/izlediklerini ifade ederken ön bilgilerini kullanır. a) Konuşmalarında konuşma hızını ayarlar. c) Konuşmalarında vurgu ve tonlamaya dikkat eder. ç) Konuşmalarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. e) Konuşmalarında anlamlı ve kurallı cümleler kullanır. a) Konuşmasında fark ettiği hataları düzeltir. b) Konuşmasındaki olumlu davranışları fark eder. c) Konuşmasındaki olumlu davranışları sonraki konuşmalarına aktarır. a) Okuyacağı metnin başlığı ve görsellerini inceler. c) Kuralına uygun sesli ve sessiz okur. ç) Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur. b) Okuyacağı metnin başlığından ve görsellerinden hareketle metnin konusu hakkında tahminde bulunur. c) Metnin başlığı ve görsellerinden hareketle metinde geçen bilgiler/olaylar hakkında tahminde bulunur. b) Okuduğu metnin konusunu bulur. a) Okuduğu ortamın okumasına etkisini açıklar. c) Okuma sürecindeki olumlu davranışlarını sonraki okumalarına aktarır. a) Verilen bir yazma görevini hazırlık yaparak yazar d) Belirlenen bir konuda yazma planı hazırlar. f) Yazılarında sözcükleri anlamına uygun kullanır. ı) İstek ve önerilerini yazarak (tebrik, mektup ve anlık ileti) ifade eder. j) Görsellerle destekleyerek oluşturduğu e-posta, mektup, anlık ileti türlerindeki yazılarını sunar. a) Hedef kitle ve konunun özelliğine göre hazırladığı plana uygun yazar. b) Anlamını bilmediği sözcüğün anlamını çevrim içi veya basılı kaynaklardan araştırarak yazar. c) Yazılarında sözcükleri yerinde kullanır. “ Dinleme/izleme ve okuma esnasında tespit edilen anlamı bilinmeyen sözcüklerin anlamları çevrim içi veya basılı kaynaklardan (resimli sözlük, sözlük, kelime haritası, ke lime kartları ve benzer araçlardan) buldurulur (KB1, KB2.6). Çevrim içi yapılacak araştırma sürecinde dijital ve bilgi okuryazarlığı desteklenir (OB1, OB2.).” “ Metnin konusu ile ilgili e-posta, mektup, anlık ileti gibi yazma çalışmaları yapılır (KB1). Hedef kitle ve konunun özelliğine göre bir yazma planı oluşturulması istenir (SDB1.2).”	
--	--	---	---	--	--

14	3	T.D.3.1. T.D.3.2. T.D.3.3. T.K.3.1. T.K.3.2. T.K.3.3. T.O.3.1. T.O.3.2. T.O.3.3. T.Y.3.1. T.Y.3.2. T.Y.3.3.	Dinleme/izlemeyi yönetebilme Dinledikleri/izledikleri ile ilgili anlam oluşturabilme Dinlediklerini/izlediklerini çözümleyebilme Konuşmalarını yönetebilme Konuşmalarında içerik oluşturabilme Konuşma kurallarını uygulayabilme Okuma sürecini yönetebilme Okudukları ile ilgili anlam oluşturabilme Okuduklarını çözümleyebilme Yazılı anlatım becerilerini yönetebilme Yazılarında içerik oluşturabilme Yazma kurallarını uygulayabilme	a) Dinleyeceklerini/izleyeceklerini amacına ve ilgi alanına uygun olarak seçer. c) Dinleme kurallarına uygun olarak dinler. ç) Dinlediği konuya ilişkin düşüncelerini belirtmek için uygun zamanda söz alır. ç) Dinlediklerindeki/izlediklerindeki bilgiler ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar. d) Dinlediklerindeki/izlediklerindeki iletilerden amacına ve ilgi alanına uygun çıkarımlar yapar. b) Dinlediği/izlediği metindeki ana fikri/ana duyguyu bulur. c) Dinlediği/izlediği metnin konusunu bulur. e) Dinlediğindeki/izlediğindeki söylem ve görsel arasındaki ilişkiyi açıklar. a) Konunun özelliğine göre konuşma üslubunu belirler. ç) Konuşma kurallarına uygun (ses düzeyi, nezaket ifadeleri, göz teması) bir biçimde iletişimi sürdürür. d) Belirlenen bir konuda konuşma planı hazırlar. ı) Konuşmalarında benzetmelere yer verir. k) Dinleyici grubunun özelliklerini dikkate alarak belirli bir konuda sunum yapar. a) Konuşmanın özelliğine uygun olarak ses düzeyini ayarlar. b) Dinleyici kitlesi ve konunun özelliğine göre hazırladığı plana uygun konuşur. c) Konuşmalarında vurgu ve tonlamaya dikkat eder. ç) Konuşmalarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. e) Konuşmasındaki mesajları açık ve anlaşılır cümlelerle ifade eder. h) Konuşmalarını jest ve mimiklerle destekler. ı) Konuşma sürecinde beden dilini yerinde kullanır. a) Okuyacağı metnin başlığı ve görsellerini inceler. b) Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur. a) Okuduğu metindeki bilgiler ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar. b) Metnin başlığı ve görsellerinden hareketle metinde geçen bilgiler/olaylar hakkında tahminde bulunur. d) Okuma sırasında metinde verilen bilgilerden ve görsellerden hareketle metinde geçen bilgilerin/olayların sonrası hakkında tahminde bulunur. e) Okuduğu metindeki verilerden yararlanarak metnin amacına uygun çıkarım yapar. a) Okuduğu metindeki karakter, olay, bilgi veya duyguları açıklar. b) Okuduğu metnin konusunu bulur. c) Okuduğu metinde ana fikri/ana duyguyu bulur.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
----	---	--	---	---	--

				a) Verilen bir yazma görevini hazırlıksız yazar. b) Bir sözcüğün anlamına ilişkin tahminlerini bağlamdan yararlanarak yazar. c) Dinlediği/izlediği veya okuduğu bir metne ilişkin çıkarımlarını planlı bir biçimde yazar. j) Edindiği bilginin kaynağını yazar. k) Hedef kitleye görsellerle desteklenmiş açıklayıcı türdeki yazılarını sunar. m) Dijital araçları kullanarak hedef kitleye uygun türde yazılarını sunar. n) Yazılarında benzetme ve örneklendirmeye yer verir. b) Yazılarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. g) Yazılarında noktalama işaretlerini (nokta, kesme işareti, virgöl, iki nokta, ünlem, tırnak işareti, soru işareti, kısa çizgi, konuşma çizgisi, yay ayraç, üç nokta, eğik çizgi) kuralına uygun kullanır. <i>“ Bir konuya ilişkin bilgi, duygu ve düşüncelerini ifade etmek için hedef kitleye uygun görsellerle desteklenmiş açıklayıcı türdeki yazılar hazırlamaları istenir. Bu süreçte noktalama işaretlerini doğru yerde kullanmaları, benzetme ve örneklendirmelere yer vermeleri sağlanır. Öğrencilerin hedef kitleye uygun türde hazırladıkları yazılarını dijital araçlar aracılığıyla sunmaları beklenir. Yazılarını hazırlarken kullandıkları bilgilerin kaynağını (kitap, dergi, ansiklopedi, çevrim içi ortamlar vb.) yazılarının sonuna eklemeleri istenir (KB1, KB2.6, OB2).”</i>	
15	3	T.Y.3.1. T.Y.3.2. T.Y.3.3.	Yazılı anlatım becerilerini yönetebilme Yazılarında içerik oluşturabilme Yazma kurallarını uygulayabilme	a) Verilen bir yazma görevini hazırlıksız yazar. b) Verilen bir yazma görevini belirlediği yazı türüne göre yazar. d) Çevrim içi yazılarında yazışmayı başlatma, sürdürme ve sonlandırmayla ilgili uygun ifadeler kullanır. b) Bir sözcüğün anlamına ilişkin tahminlerini bağlamdan yararlanarak yazar. ı) İstek, şikâyet ve önerilerini yazarak (mektup, dilekçe, tebrik, anlık ileti) ifade eder. b) Yazılarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. c) Yazılarında sık karşılaşılan deyim ve atasözlerini içeriğe uygun kullanır. ç) Yazışmalarında/çevrim içi yazışmalarında mesajlarını birden çok cümleyle açık ve anlaşılır şekilde ifade eder. g) Yazılarında noktalama işaretlerini (nokta, kesme işareti, virgöl, iki nokta, ünlem, tırnak işareti, soru işareti, kısa çizgi, konuşma çizgisi, yay ayraç, üç nokta, eğik çizgi) kuralına uygun kullanır. <i>“Öğrencilerden verilen yazma görevinin konusunu dikkate alarak yazının türü nü (yeniden anlatma, öyküleme, bilgi raporu, açıklama, tartışma vb.) belirlemeleri istenir. Seçtiği türe uygun cümle, üslup ve kalıp ifadelere yer vererek sözcükleri</i>	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				<i>yerinde ve anla mına uygun kullanmaları gerektiği vurgulanır. Yazılarında noktalama işaretlerini kuralına uygun bir şekilde kullanmaları istenir (KB1, KB3.1, D16, SDB2.1, E2.3, E1.5). Yazma görevini hazırlarken metnin içeriğine uygun bir şekilde sık karşılaşılan deyim ve atasözlerine yer vermeleri beklenir (KB2.13). Günlük hayatta sıklıkla duyulan ve kültürel bağlamı ifade eden atasözlerini dijital veya basılı kaynaklardan araştırarak söylemeleri istenir (OB2, OB5)."</i>	
16	3	T.D.3.1. T.D.3.2. T.D.3.3. T.D.3.4. T.D.3.5. T.K.3.1. T.K.3.2. T.K.3.3. T.K.3.4. T.K.3.5. T.O.3.1. T.O.3.2. T.O.3.3. T.O.3.4. T.O.3.5. T.Y.3.1. T.Y.3.2. T.Y.3.3. T.Y.3.4.	Dinleme/izlemeyi yönetebilme Dinledikleri/izledikleri ile ilgili anlam oluşturabilme Dinlediklerini/izlediklerini çözümleyebilme Dinleme/izleme sürecine etki eden durumları gözden geçirebilme Dinleme/izleme sürecini değerlendirebilme Konuşmalarını yönetebilme Konuşmalarında içerik oluşturabilme Konuşma kurallarını uygulayabilme Konuşma sürecine etki eden durumları gözden geçirebilme Konuşma sürecini değerlendirebilme Okuma sürecini yönetebilme Okudukları ile ilgili anlam oluşturabilme Okuduklarını çözümleyebilme Okuma sürecine etki eden durumları gözden geçirebilme Okuma sürecini değerlendirebilme Yazılı anlatım becerilerini yönetebilme Yazılarında içerik oluşturabilme	c) Dinleme kurallarına uygun olarak dinler. ç) Dinlediği konuya ilişkin düşüncelerini belirtmek için uygun zamanda söz alır. a) Görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metnin konusunu tahmin eder. ç) Dinlediklerindeki/izlediklerindeki bilgiler ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar. b) Dinlediği/izlediği metinde ana fikri/ana duyguyu bulur. c) Dinlediği/izlediği metnin konusunu bulur. a) Dinleme/izleme yapacağı ortamın uygunluğunu gözden geçirir. b) Dinleme/izleme ortamının dinleme sürecindeki duygu, düşünce ve davranışlarına etkisini açıklar. b) Dinleyecekleri/izleyecekleri türü tercih nedenleri ile belirtir. a) Konunun özelliğine göre konuşma üslubunu belirler. ç) Konuşma kurallarına uygun (ses düzeyi, nezaket ifadeleri, göz teması) bir biçimde iletişimi sürdürür. b) Dinlediği bir konuşmanın nasıl sonuçlanacağına dair tahminlerde bulunur. a) Konuşmanın özelliğine uygun olarak ses düzeyini ayarlar. ç) Konuşmalarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. a) Konuşma yapacağı ortamın uygunluğunu gözden geçirir. b) Konuşma ortamının konuşma sürecindeki duygu, düşünce ve davranışlarına etki sini açıklar. b) Konuşmasındaki olumlu davranışları sonraki konuşmalarına aktarır. a) Okuyacağı metnin başlığı ve görsellerini inceler. b) Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur. a) Okuduğu metindeki bilgiler ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar. b) Metnin başlığı ve görsellerinden hareketle metinde geçen bilgiler/olaylar hakkın da tahminde bulunur. j) Okuyacağı metnin başlığı ve görsellerinden hareketle metnin içeriği hakkında görüş oluşturur. a) Okuduğu metindeki karakter, olay, bilgi veya duyguları açıklar. b) Okuduğu metnin konusunu bulur.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

			Yazma kurallarını uygulayabilme Yazma sürecine etki eden durumları gözden geçirebilme	c) Okuduğu metinde ana fikri/ana duyguyu bulur. e) Okuduğu metindeki noktalama işaretlerinin içerikle ilişkisini belirler. a) b) Okuma yapacağı ortamın uygunluğunu değerlendirir. Okuma yapacağı ortamın fiziksel özelliklerini dikkate alarak okur. ç) Basılı materyali okuma sürecindeki olumlu davranışlarını çevrim içi okuma sürecine aktarır. a) Verilen bir yazma görevini hazırlıksız yazar. b) Bir sözcüğün anlamına ilişkin tahminlerini bağlamdan yararlanarak yazar. ğ) Ayrıntılı yönergeler yazar. a) Hedef kitle ve konunun özelliğine göre hazırladığı plana uygun yazar. b) Yazılarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. e) Pekiştirmeli sözcükleri doğru yazar. g) Yazılarında noktalama işaretlerini (nokta, kesme işareti, virgül, iki nokta, ünlem, tırnak işareti, soru işareti, kısa çizgi, konuşma çizgisi, yay ayraç, üç nokta, eğik çizgi) kuralına uygun kullanır. a) Yazma yapacağı ortamın uygunluğunu gözden geçirir. b) Yazma ortamının yazma sürecindeki duygu, düşünce ve davranışlarına etkisini açıklar. <i>“Noktalama işaretlerinin metne kattığı duygu ve anlamı belirlemeleri beklenir (KB2.10). Okumaya yönelik olumlu davranışları çevrim içi kaynaklardan okuma yaparken de kullanmaları ve çevrim içi okumalarında aradıkları bilginin yerini doğru olarak bulmaları beklenir (KB2.6, KB2.15, OB2).”</i>	
17	3	T.Y.3.2.	Yazılarında içerik oluşturabilme	ı) İstek, şikâyet ve önerilerini yazarak (mektup, dilekçe, tebrik, anlık ileti) ifade eder. o) Dinlediği/izlediği veya okuduğu metindeki neden sonuç ilişkisini yazar. <i>“Öğrencilerin isteklerini, şikâyetlerini ve önerilerini uygun iletişim araçlarını (mektup, dilekçe, tebrik kartı, anlık ileti) kullanarak ifade etmeleri sağlanır (SDB2.1).</i> <i>Yazışmalarını belirli bir kişiye/gruba hitap ederek başlatmaları istenir.</i> <i>Yazışmaların iletişimin içeriğine uygun bir şekilde (hâl hatır sorma, duygu/bilgi paylaşımı vb.) sürdürülmesinin önemi vurgulanır.”</i>	Aktif Katılım, Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Haklar ve Sorumluluklar
18	4	T.K.4.1. T.K.4.2. T.K.4.3.	Konuşmalarını yönetebilme Konuşmalarında içerik oluşturabilme Konuşma kurallarını	a) Konunun özelliğine göre konuşma üslubunu belirler. ç) Yüz yüze iletişimde konuşma kurallarına uygun biçimde iletişimi sürdürür. d) Çevrim içi iletişimde konuşma kurallarına uygun biçimde iletişimi sürdürür. f) Çevrim içi iletişim sürecini uygun nezaket ifadelerini kullanarak sürdürür.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

			uygulayabilme	i) Dinledikleri/izledikleri veya okuduklarındaki görüşlere katılma veya katılmama kararını nedenleriyle ifade eder. c) Konuşmalarında vurgu ve tonlamaya dikkat eder. e) Konuşmalarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. ğ) Konuşmasındaki mesajları açık ve anlaşılır cümlelerle ifade eder. h) Konuşmalarında içeriğe uygun zaman ifadelerini kullanır. ı) Konuşmalarında anlamlı ve kurallı cümleler kullanır. <i>“Öğrencilerin yaptıkları sınıflama ve karıştırmaları yazılı veya sözlü şekilde ifade etmeleri istenir. Yazılarında varlıkları benzerlikleri ve farklılıklarına göre sınıflandırırken zıt anlamlı ve eş anlamlı sözcükleri kullanmalarına yönelik çalışmalar yaptırılır. Yazılarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanmaları beklenir (KB1, KB2.4, KB2.5, KB2.7). Çevrim içi konuşmalarında sınıflandırma yaparken dijital okuryazarlık kazandırılır. (SDB2.1, OB1).”</i>	
19	4	T.Y.4.1. T.Y.4.2. T.Y.4.3.	Yazılı anlatım becerilerini yönetebilme Yazılarında içerik oluşturabilme Yazma kurallarını uygulayabilme	a) Serbest yazma çalışmaları yapar. d) Yazışmayı başlatma, sürdürme ve sonlandırmayla ilgili uygun ifadeler kullanır. e) Çevrim içi yazılarında yazışmayı başlatma, sürdürme ve sonlandırmayla ilgili uygun ifadeler kullanır. g) Yazacağı metnin türüne uygun yazma planı hazırlar. d) Dinlediği/izlediği veya okuduğu bir metne ilişkin çıkarımlarını planlı bir biçimde ya zar. g) Yazışmalarında olay, durum, nesne ve karakterleri özelliklerine göre sınıflandırır. j) Dinlediği, izlediği bir olayı veya okuduğu bir metni mantıksal ilişkilere uygun şekil de kendi ifadeleriyle yazar. l) Çevrim içi ortamda dijital mahremiyete dikkat ederek yazar. n) Serbest yazma çalışmalarında görüş ve düşüncelerini nedenleriyle açıklar. o) İstek, şikâyet ve önerilerini yazarak (mektup, dilekçe, tebrik, anlık ileti) ifade eder. p) Edindiği bilginin kaynağını yazar. r) Hedef kitleye görsellerle desteklenmiş açıklayıcı türdeki yazılarını sunar. s) Hedef kitleye görsellerle desteklenmiş öyküleyici türdeki yazılarını sunar. ş) Dijital araçları kullanarak hedef kitleye uygun türde yazılarını sunar. a) Yazacağı metin türünün özelliğine göre hazırladığı plana uygun yazar. b) Yazılarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. c) Yazılarında deyim ve atasözlerini içeriğe uygun kullanır.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Gizlilik ve Güvenlik, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				ç) Yazışmalarında/çevrim içi yazışmalarında mesajlarını birden çok cümleyle açık ve anlaşılır şekilde ifade eder. e) Yazılarında noktalama işaretlerini (nokta, kesme işareti, virgül, iki nokta, ünlem, tırnak işareti, soru işareti, kısa çizgi, konuşma çizgisi, yay ayraç, üç nokta, eğik çizgi) kuralına uygun kullanır. <i>“Günlük hayatta sıklıkla duydukları atasözlerinin anlamlarını dijital ve basılı kaynaklardan araştırarak söylemeleri istenir. Bu süreç, gözlem formu ile değerlendirilebilir. Anlamını öğrendikleri deyimleri ve atasözlerini yerinde ve anlamına uygun olarak yazılı veya sözlü şekilde ifade etmeleri istenir.”</i> <i>“Çevrim içi yazışmalarda kişisel bilgilerin gizliliği vurgulanırken dijital mahremiyete önem verilmesi gerektiği hatırlatılır (D8). Çevrim içi yaptığı yazışmalarda dijital okuryazarlığa vurgu yapılır.”</i>	
20	4	T.D.4.1. T.D.4.2. T.D.4.3. T.D.4.5. T.O.4.1. T.O.4.2. T.O.4.3. T.O.4.5. T.Y.4.1. T.Y.4.2.	Dinleme/izlemeyi yönetebilme Dinledikleri/izledikleri ile ilgili anlam oluşturabilme Dinlediklerini/izlediklerini çözümleyebilme Dinleme/izleme sürecini değerlendirebilme Okuma sürecini yönetebilme Okudukları ile ilgili anlam oluşturabilme Okuduklarını çözümleyebilme Okuma sürecini değerlendirebilme Yazılı anlatım becerilerini yönetebilme Yazılarında içerik oluşturabilme	c) Dinlediği konuya ilişkin düşüncelerini belirtmek için uygun zamanda söz alır. a) Görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metnin konusunu tahmin eder. b) Dinlediği/izlediği metindeki ana fikri/ana duyguyu bulur. c) Dinlediği/izlediği metnin konusunu bulur. ç) Dinlediği/izlediği farklı metinlerdeki iletilerin benzerlik ve farklılıklarını belirler. d) Dinlediği/izlediği farklı metinlerdeki iletileri benzerlik ve farklılık yönüyle ilişkilendirir. b) Dinlediği/izlediği metinde verilen bilginin ve kaynağının doğruluğunu sorgular. c) Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur. ç) Okuma sırasında metinde verilen bilgilerden hareketle metinde geçen bilgilerin/ olayların öncesi ve sonrası hakkında tahminde bulunur. j) Okuyacağı metnin başlığı ve görsellerinden hareketle metnin içeriği hakkında görüş oluşturur. a) Okuduğu metindeki karakter, olay, bilgi veya duyguları analiz eder. b) Okuduğu metnin konusunu bulur. c) Okuduğu metindeki ana fikri/ana duyguyu bulur. ç) Okuduğu metindeki iletileri benzerlik ve/veya farklılık yönüyle ilişkilendirir. c) Okuduğu metinde verilen bilginin ve kaynağının doğruluğunu sorgular. a) Serbest yazma çalışmaları yapar. d) Yazışmayı başlatma, sürdürme ve sonlandırma ile ilgili uygun ifadeler kullanır. e) Çevrim içi yazılarında yazışmayı başlatma, sürdürme ve sonlandırma ile ilgili uygun ifadeler kullanır. b) Ön bilgilerinden hareketle metin yazar. ç) Bir sözcüğün anlamına ilişkin tahminlerini bağlamdan yararlanarak yazar.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Gizlilik ve Güvenlik, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				e) Yazışmalarında kişi ve nesneleri benzerlik ve/veya farklılık bakımından karşılaştırır. f) Çevrim içi yazışmalarında kişi ve nesneleri benzerlik ve farklılık bakımından karşılaştırır. ğ) Çevrim içi yazışmalarında olay, durum, nesne ve karakterleri özelliklerine göre sınıflandırır. j) Dinlediği, izlediği bir olayı veya okuduğu bir metni mantıksal ilişkilere uygun şekil de kendi ifadeleriyle yazar. n) Serbest yazma çalışmalarında görüş ve düşüncelerini nedenleriyle açıklar. u) Dinlediği/izlediği veya okuduğu metindeki neden sonuç ilişkisini yazar. <i>“Çevrim içi yapılacak araştırma sürecinde öğrencilerin dijital ve bilgi okuryazarlığı desteklenir (OB2, OB1)”</i> <i>“Öğrencilere mektup, tebrik kartı, davetiye, elektronik posta gibi yazma çalışmaları yaptırılır. Yazışmalarını/çevrim içi yazışmalarını belirli bir kişiye/gruba hitap ederek başlatmaları istenir. Yazışmalarını iletişime uygun bir şekilde (hâl hatır sorma, duygu/bilgi paylaşımı vb.) sürdürmeleri beklenir. Yazışmalarını iyi dileklerini iletme ve vedalaşma ifadeleri ile sonlandırmaları sağlanır (KB1, KB2.5, KB3.1). Çevrim içi yazışmalarda kişisel bilgilerin gizliliğine dikkat edilmesi gerektiği belirtilirken dijital mahremiyetin üzerinde du rulur (D8). Çevrim içi yazışmalarında olay, durum, nesne ve karakterleri özelliklerine göre sınıflandırmaları istenir (KB2.5, KB2.7). Yazışmalarında/çevrim içi yazışmalarında kişi ve nesneleri benzerlik ve farklılıklarına göre karşılaştırmaları beklenir.”</i>	
21	4	T.O.4.2. T.O.4.3. T.O.4.4. T.O.4.5. T.Y.4.1. T.Y.4.2. T.Y.4.3. T.Y.4.5.	Okudukları ile ilgili anlam oluşturabilme Okuduklarını çözümleyebilme Okuma sürecine etki eden durumları gözden geçirebilme Okuma sürecini değerlendirebilme Yazılı anlatım becerilerini yönetebilme Yazılarında içerik oluşturabilme Yazma kurallarını uygulayabilme Yazma sürecini değerlendirebilme	j) Okuyacağı metnin başlığı ve görsellerinden hareketle metnin içeriği hakkında görüş oluşturur. l) Okuduğu metinlerde "de" ve "ki" bağlaçlarının anlam üzerindeki etkisini fark eder. a) Okuduğu metindeki karakter, olay, bilgi veya duyguları analiz eder. b) Okuduğu metnin konusunu bulur. c) Okuduğu metindeki ana fikri/ana duyguyu bulur. f) Çevrim içi okumada aradığı bilginin yerini doğru olarak bulur. g) Okuduğu metindeki noktalama işaretlerinin içerikle ilişkisini belirler. ğ) Okuduğu metindeki içerik ve görsel (tablo, grafik, broşür vb.) arasındaki ilişkiyi belirler. a) Okuma sürecini etkileyen fiziksel etmenleri düzenler. b) Okuma yapacağı ortamın fiziksel özelliklerini dikkate alarak okur. d) Basılı materyali okuma sürecindeki olumlu davranışlarını çevrim içi okuma süre	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				cine aktarır. a) Serbest yazma çalışmaları yapar. b) Ön bilgilerinden hareketle metin yazar. f) Çevrim içi yazışmalarında kişi ve nesneleri benzerlik ve farklılık bakımından karşılaştırır. k) Ayrıntılı yönergeler yazar. n) Serbest yazma çalışmalarında görüş ve düşüncelerini nedenleriyle açıklar. ü) Yazılarında "de" ve "ki" bağlaçlarını kuralına uygun kullanır. b) Yazılarında sözcükleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. d) Yazım kurallarına uygun yazar. e) Yazılarında noktalama işaretlerini (nokta, kesme işareti, virgül, iki nokta, ünlem, tırnak işareti, soru işareti, kısa çizgi, konuşma çizgisi, yay ayraç, üç nokta, eğik çizgi) kuralına uygun kullanır. d) Dinlediği/izlediği veya okuduğu metni yazarın gözünden değerlendirdiği yazılar yazar. <i>“Öğrencilerin okumaya yönelik olumlu davranışlarını çevrim içi kaynaklardan okuma yaparken de kullanmaları istenir. Aradığı bilgiye ulaşmak için çevrim içi kaynakları doğru kullanmaları sağlanır. Öğrencilerin aradıkları bilginin kaynağını bulurken bilgi okuryazarlığı, olumlu davranışlarını çevrim içi okuma sürecine aktarırken dijital okuryazarlığı kazanmaları beklenir (OB1, OB2, D16, KB2.8).”</i> <i>“Çevrim içi yazılarında yer verdiği nesne ve kişileri çeşitli özelliklerine göre karşılaştırmaları istenir (KB2.7). Çevrim içi yazışmalarında dijital okuryazarlık kazandırılır (OB2).”</i>	
22	4	T.Y.4.1.	Yazılı anlatım becerilerini yönetebilme	a) Serbest yazma çalışmaları yapar. b) Amacına uygun yazma stratejisini seçer. c) Belirlediği yazma ortamına (kâğıt/çevrim içi) uygun strateji seçer. ç) Seçtiği yazma stratejisine uygun yazma çalışması yapar.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim
23	4	T.K.4.2. T.Y.4.1. T.Y.4.2. T.Y.4.3. T.Y.4.5.	Konuşmalarında içerik oluşturabilme Yazılı anlatım becerilerini yönetebilme Yazılarında içerik oluşturabilme Yazma kurallarını uygulayabilme Yazma sürecini değerlendirebilme	j) Serbest konuşma çalışmalarında görüş ve düşüncelerini nedenleriyle açıklar. k) Sözlü iletişimde kabul etmediği konulara ilişkin önerilerde bulunur. n) Konuşmalarını görsel/dijital içeriklerle destekler. o) Sık karşılaşılan deyimlerin anlamını söyler. a) Serbest yazma çalışmaları yapar. b) Amacına uygun yazma stratejisini seçer. c) Belirlediği yazma ortamına (kâğıt/çevrim içi) uygun strateji seçer ç) Seçtiği yazma stratejisine uygun yazma çalışması yapar ö) Yazılarını görsel/dijital içeriklerle destekler.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				ü) Yazılarında "de" ve "ki" bağlaçlarını kuralına uygun kullanır. c) Yazılarında deyim ve atasözlerini içeriğe uygun kullanır. d) Yazım kurallarına uygun yazar. e) Yazılarında noktalama işaretlerini (nokta, kesme işareti, virgül, iki nokta, ünlem, tırnak işareti, soru işareti, kısa çizgi, konuşma çizgisi, yay ayraç, üç nokta, eğik çizgi) kuralına uygun kullanır. ç) Tür veya ilgi alanına göre yazma tercihini belirtir. <i>“ Öğrencilerden görsellerle zenginleştirilmiş öyküleyici bir yazı oluşturarak hedef kitleye sunmaları beklenir. Sunumlarını yardımlaşarak hazırlamaları desteklenir (SDB2.2). Yazılı anlatımlarını zenginleştirmek ve somutlaştırmak için görseller ve dijital içerikler (resim, fotoğraf, afiş vb.) kullanmaları sağlanır. Öğrencilerin sunumlarını yaparken dinleyici kitlesi ve konunun özelliğine göre bir konuşma planı hazırlamaları ve bu plana uygun konuşmaları istenir. Konuşmalarını zenginleştirmek için görseller ve dijital içerikler kullanmaları beklenir. Öğrencinin estetik algısını görsele yansıtmaya için yönergeler verilir (D7, OB2).”</i>	
24	4	T.K.4.2.	Konuşmalarında içerik oluşturabilme	n) Konuşmalarını görsel/dijital içeriklerle destekler.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
25	4	T.Y.4.2.	Yazılarında içerik oluşturabilme	d) Dinlediği/izlediği veya okuduğu bir metne ilişkin çıkarımlarını planlı bir biçimde yazar. g) Yazışmalarında olay, durum, nesne ve karakterleri özelliklerine göre sınıflandırır. j) Dinlediği, izlediği bir olayı veya okuduğu bir metni mantıksal ilişkilere uygun şekilde kendi ifadeleriyle yazar. l) Çevrim içi ortamda dijital mahremiyete dikkat ederek yazar. n) Serbest yazma çalışmalarında görüş ve düşüncelerini nedenleriyle açıklar. o) İstek, şikâyet ve önerilerini yazarak (mektup, dilekçe, tebrik, anlık ileti) ifade eder. p) Edindiği bilginin kaynağını yazar. r) Hedef kitleye görsellerle desteklenmiş açıklayıcı türdeki yazılarını sunar. s) Hedef kitleye görsellerle desteklenmiş öyküleyici türdeki yazılarını sunar. ş) Dijital araçları kullanarak hedef kitleye uygun türde yazılarını sunar.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Gizlilik ve Güvenlik
26	4	T.K.4.1.	Konuşmalarını yönetebilme	Konunun özelliğine göre konuşma üslubunu belirler. ç) Yüz yüze iletişimde konuşma kurallarına uygun biçimde iletişimi sürdürür.	Etik ve Empati

3. İlkokul Matematik Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3 ve 4lar)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcısı
1	1	MAT.1.3.3.	Günlük yaşamdaki nesneleri biçimsel özelliklerine göre ayırt edebilme	Öğrencilerin görsel algılarını zenginleştirmek için uygun çevrim içi araçlara yer verilir. Örneğin öğrencilerle birlikte “etkileşimli tahta” üzerinden oyun oynamaya izin veren eşleştirme, uygun görselleri bulma, farklı olanı bulma gibi eğitsel oyunlar oynatılır	Öğrenme ve Yaratıcılık	
2	1	MAT. 1.3.4	Günlük yaşamdaki nesneleri biçimsel özelliklerine göre ayırt edebilme	Öğrencilerin görsel algılarını zenginleştirmek için uygun çevrim içi araçlara yer verilir. Örneğin öğrencilerle birlikte “etkileşimli tahta” üzerinden oyun oynamaya izin veren eşleştirme, uygun görselleri bulma, farklı olanı bulma gibi eğitsel oyunlar oynatılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
3	1	MAT.1.4.1.	Kategorik veriye dayalı temel veri grubu ile çalışabilme ve veriye dayalı karar verebilme	d) Toplanan verileri analiz etmek için görselleştirme araçlarından çetele, sıklık tablosu ve nesne grafiğini seçer. Öğrencilerin verileri görselleştirmede kullanılan çetele, sıklık tablosu ve nesne grafiğinin aynı zamanda birer matematiksel temsil olduğu ve bu temsilleri bağlamlarındaki anlamları ile tanımış olmaları sağlanır. Verileri görselleştirme sürecinde “çevrim içi” araçlardan yararlanılır.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
4	1	MAT.1.4.1.	Kategorik veriye dayalı temel veri grubu ile çalışabilme ve veriye dayalı karar verebilme	e) Seçtiği araçlarla verileri görselleştirerek analiz eder. Öğrencilere nesne grafiğindeki verilerine ilişkin nesne-veri eşleştirmelerine yönelik birçok duyuya hitap edeceği “dijital araçlardan” yararlanılacak çalışmalar yapılır.” Dijital araçlarıyla” yapılacak olan etkinlik sonrasında eşleştirme sorularından oluşan çalışma kâğıdı kullanılabilir. Öğrenciler nesne grafiği, çetele ve sıklık tablosunu “dijital araçlarla” görselleştirileceği için iletişim araçlarındaki görseller algılanmış ve tanınmış olur	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
5	2	MAT.2.1.3.	Sayıların sırasını belirleyebilme	Sayı doğrusuna temel oluşturulduktan sonra sayı doğrusu modeline sayıları yerleştirmeye yönelik etkinlikler gerçekleştirilir. Ayrıca sayı doğrusu en temel koordinat sistemi olması sebebi ile sayıların O’dan başlayarak sıralanması veya büyüklük küçüklük sıralaması yapmak için kullanıldığına ilişkin örnekler yardımıyla açıklamalar yapılır. Bu doğrultuda öncelikle görsel olarak sayı doğrusuna hazırlamak amacıyla cetvel modelinden yararlanılır. Ayrıca bu süreçte okul ve sınıf olanakları dikkate alınarak öğrencilerin “dijital bilgiye” ulaşma becerilerini geliştirmek için “akıllı tahtada” cetvel modeli ile ilgili etkinlikler ve görsellere erişim yolları gösterilir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
6	2	MAT.2.1.4.	İleriye ve geriye doğru ritmik sayabilme	a) Yüzlük tablo üzerinde ileriye ve geriye doğru ritmik saymaya ilişkin gözlem yapar. b) 20 içinde ikişer, 30 içinde üçer, 40 içinde dörder, 100 içinde beşer ileriye ve geriye doğru ritmik sayarken örüntü bulur.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	

				c) İleriye ve geriye doğru ritmik sayarken bulduğu örüntüyü geneller.	
				Çalışmaların ardından nesneleri gruplandırarak tasarlanan, ritmik sayma temsillerini içeren resimler yapmaları istenir. Ayrıca bu süreçte okul ve sınıf olanakları dikkate alınarak öğrencilerin “dijital bilgiye” ulaşma becerilerini geliştirmek için “akıllı tahtada” ritmik sayma ile ilgili bilgiye erişim yolları gösterilir ve kendilerinden bu bilgilerin tekrar bulunması istenir.	
7	2	MAT.2.1.7.	Bütün, yarım ve çeyrek arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme	a) Bir bütünün yarım ve çeyrek parçalarını belirler. b) Bütün, yarım ve çeyrek arasındaki ilişkileri belirler. Günlük yaşamdan bütün ile ilgili görseller verildikten sonra olanaklar çerçevesinde “dijital”gereçlerle örnekler gösterilir ve “çevrim içi” araçlar kullanılarak etkileşimli bir şekilde öğrencilerin sürece katılmaları sağlanır.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
8	2	MAT.2.2.3.	Toplama ve çıkarma işlemlerinin ilişkisini yorumlayabilme	a) Toplama ve çıkarma işlemlerinin ilişkisini inceler. b) Toplama ve çıkarma işlemlerini tersine dönüştürür. c) Toplama ve çıkarma işlemlerinin ilişkisini yeniden ifade eder. Olanaklar dikkate alınarak öğrencilere EBA üzerinden V fabrika, Wordwall gibi “çevrim içi” “araçlarla oluşturulmuş içerikler sunularak sürükle bırak vb. oyunları evde yapmaları sağlanır. Eğer sınıfta etkileşimli tahta varsa öğrenciler tahta üzerinden de bu dijital araçlarla etkileşimli bir şekilde öğrencilerin “dijital bilgiye erişim”, dijital bilgiye ait parçaları tanıma konusunda farkındalıkları artırılır.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
9	2	MAT.2.4.1.	Kategorik veriye dayalı en çok iki veri grubu ile çalışabilme ve veriye dayalı karar verebilme	d) Toplanan verileri analiz etmek için görselleştirme araçlarından çetele tablosu, sıklık tablosu ve şekil grafiğini seçer. Öğrencilerin verileri görselleştirmede kullanılan çetele ve sıklık tablosu ile şekil grafiğinin aynı zamanda birer matematiksel temsil olduğu, öğrencilerin bu temsiller bağlamındaki anlamları ile de tanışmaları sağlanmış olur. Verileri görselleştirme adımı “çevrim içi” araçlardan yararlanılır.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
10	2	MAT.2.1.9.	Zaman ölçü birimlerini okuyabilme ve yazabilme	Yapılan takvim çalışmalarının fotoğrafları çekilerek öğrenciler tarafından EBA’da sınıf arkadaşları ile paylaşmasına yönelik takvim, analog saat gibi zaman ölçme araçlarının yeniden tasarlanması ile ilgili performans görevi verilebilir. Bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Böylece “dijital iletişim araçlarını” tanıyıp dijital araçlarla etkileşimi gözlemlene becerileri geliştirilir.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
11	2	MAT.2.2.6.	Dört işlem bağlamında eşitliğin farklı anlamlarını yorumlayabilme	b) Dört işlem bağlamında aynı sonucu veren durumları eşitliğin anlamını kullanarak farklı sayılarla ifade eder.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve

				Bu paylaşımlar sırasında gruptaki öğrencilerin birbirlerini etkin bir şekilde dinlemeleri ve görüşleriyle katkı sağlamaları beklenir. Öğrencilerin “dijital ortamda iletişim” kurma ve paylaşma becerilerini geliştirmek için bu paylaşım sürecinde olanaklar dikkate alınarak EBA ve “dijital pano” kullanımından yararlanılır.	Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
12	2	MAT.2.3.4.	Geometrik cisim ve şekillerin yön, konum veya büyüklükleri değiştiğinde biçimsel özelliklerinin değişmediğini yorumlayabilme	c) Geometrik cisim ve şekillerin yön, konum veya büyüklükleri değişse de geometrik cisim ve şekil olarak aynı kaldığını ifade eder. Geometrik cisim ve şekillerin yön ve konumu değiştiğinde biçimsel özelliklerinin değişmediğine yönelik etkinlikler yaparak öğrenme sürecinde aktif rol alması beklenir. Geometrik cisim ve şekillerin yön ve konumu değiştiğinde biçimsel özelliklerinin değişmediğini somutlaştırmak için öğrencilerin dijital bir araçla etkinlik yapmalarına yönelik etkileşimli geometri yazılımlarından yararlanılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
13	3	MAT.3.1.3.	Sayıları sıralayabilme	a) 1000’e kadar olan sayıları öncelik/sonralık ilişkisine göre belirler. 1000’e kadar olan sayıların öncelik/sonralık ilişkisine göre belirlenmesi sağlanır. Bunun için öncelikle görseller yardımıyla çoklukların azlık/çokluk ilişkisi veya çoklukların azaltılıp artırılarak değiştirilmesi şeklinde etkinlikler yapılır. Olanaklar çerçevesinde etkileşimli tahta, projeksiyon ve “bilgisayar” gibi teknolojik araç gereci etkin kullanmaları sağlanır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
14	3	MAT.3.1.1.	Niceliklerin büyüklüklerine karşılık gelen 1000’e kadar olan sayıların temsillerinden yararlanabilme	a) Niceliklerin büyüklüklerinin temsillerini tanıır. Sayısı 1000’e kadar olan çoklukların tanıtılması, sınıf ortamındaki nesnelerle mümkün olamayacağı için “akıllı tahta”, projeksiyon gibi teknolojik araç gereç veya görsellerden yararlanılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
15	3	MAT.3.1.11.	Bir kesrin payı ile paydası arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme	b) Bir kesrin pay ve paydasına ait parçalar arasındaki ilişkiyi belirler. Pay ve payda arasındaki ilişkiye ve paydası 10 ve 100 olan birim kesir temsillerine yönelik çalışma kâğıdı kullanılabilir. Tanılayıcı dallanmış ağaç ile pay ve payda arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme durumları değerlendirilebilir. Öğrencilerin olanaklar çerçevesinde teknolojik ve “çevrim içi” araçlardan yararlanarak bütün, yarım, çeyrek kesir gösterimleri; birim kesir, pay ve payda arasındaki ilişkiyi veren modelleri göstermelerine yönelik çalışmalar yapılır. Böylece öğrencilerin dijital araçlardan yararlanmaları sağlanır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
16	3	MAT.3.4.1.	Kategorik ve sayma ile elde edilen nicel veriye dayalı tek veri grubu ile çalışabilme ve veriye dayalı karar verebilme	d) Toplanan verileri analiz etmek için görselleştirme araçlarından çetele, sıklık tablosu veya nokta grafiğini seçer. Verileri görselleştirmek için kullanılan çetele, sıklık tablosu ve nokta grafiğinin aynı zamanda birer matematiksel temsil olduklarını ve bu temsilleri anlamaları sağlanır. Bu görselleştirme sürecinde “çevrim içi” araçlardan yararlanılır	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

17	3	MAT.3.1.4.	Sayıları ileriye ve geriye doğru ritmik sayabilme	a) Modeller üzerinde ileriye ve geriye doğru ritmik saymaya ilişkin gözlem yapar. Ayrıca bu süreçte okul ve sınıf olanakları dikkate alınarak akıllı tahtada ritmik sayma ile ilgili dijital ortamdaki bilgiye erişim yolları gösterilir ve dijital bilgiye ulaşma becerisini geliştirmek için “dijital bilgi araması” istenir	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
18	3	MAT.3.1.13.	Zaman ölçü birimlerini çözümleyebilme	a) Zaman ölçü birimlerini (yıl, ay, hafta, gün, saat, dakika, saniye) belirler. Bir dakikalık sürenin ne kadarlık bir aralığa denk geldiğini deneyimleyen öğrencilere, örneklendirerek (100 metre koşusu gibi) daha kısa süreleri ölçmek için neler yapılabileceği sorulur. Bunun için bir alt birime ihtiyaç olduğuna ilişkin farkındalığın artırılmasına yönelik örnekler verilir. Bu alt birim hakkında konuşularak saniye cevabına ulaşmaları sağlanır. Öğrencilere bu birimler arasında değişim örnekleri gösterilerek hazırlanan çalışma kâğıtları ya da öğrencilerin dijital araçlarla iş görme becerilerini geliştirmek için interaktif dijital içerikler birlikte yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
19	3	MAT.3.1.15.	Uzunluk ve kütle birimleri arasındaki ilişkileri kullanarak bu birimleri kendi içerisinde çözümleyebilme	b) Santimetre, metre, kilometre ve gram, kilogram ve ton arasındaki ilişkileri kendi içerisinde belirler. Öğrencilerin ton kavramını tanımaları, örneklerle zenginleştirilerek sağlanır ve öğrencilerin dijital ortamda bilgiye erişim yollarını bilme ve dijital bilgiyi karşılaştırma becerilerini geliştirmek için kullanıldığı alanların dijital ortamdaki araştırılması istenir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
20	3	MAT.3.3.7.	Bir parçası verilen simetrik şekli simetri doğrusuna göre yapılandırabilme	a) Bir parçası verilen simetrik şekli inceleyerek mantıksal ilişkiler ortaya koyar. b) Bir parçası verilen simetrik şekli yatay ve dikey simetri doğrusuna göre tamamlar. Öğrencilerin dijital bilgiyi anlamlandırma becerisini geliştirmek için 3 boyutlu teknolojik yazılımlar aracılığıyla oluşturulan etkileşimli etkinlikte bir parçası verilen simetrik şekil incelenir. Ayrıca öğrencilere kıyaslamalar yaptırılarak çıkarımda bulunmaları sağlanır	Öğrenme ve Yaratıcılık
21	3	MAT.3.3.8.	Yönerge ile yapılandırılan ve bir parçası verilen bir şekli tamamlayarak simetrisini oluşturmaya ilişkin kodlama stratejilerini kullanarak yargıda bulunabilme.	a) Bir parçası verilen şekli tamamlayarak simetrisini oluşturmaya ilişkin yönergeleri yeniden ifade eder. Simetri doğrusuna göre bir parçasının oluşturulması planlanan bir yönerge verilir. Çalışma kâğıtları, noktalı kâğıtlar, kareli kâğıtlar veya etkileşimli “bilgisayar” yazılımlarından da yararlanılarak bu yönergeleri uygulamaları ve ortaya çıkan yarım şeklin görselini yorumlamaları istenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
22	4	MAT.4.1.3.	Sayıları sıralayabilme	a) En fazla altı basamaklı sayıları öncelik/sonralık ilişkisine göre sembol kullanarak belirler. 1000000’a kadar olan sayıların büyüklük/küçüklük ilişkisine göre belirlenmesi sağlanır. Bunun için modeller yardımıyla çoklukların azlık/çokluk ilişkisi veya çoklukların azaltılıp çoğaltılarak değiştirilmesi şeklinde etkinlikler yapılır. “Akıllı	Öğrenme ve Yaratıcılık

				tahta”, projeksiyon ve “bilgisayar” gibi araç gereçle etkileşimli etkinlikler de uygulanır.	
23	4	MAT.4.1.2.	En fazla altı basamaklı sayıları çözümleyebilme	b) En fazla altı basamaklı sayıların basamak, bölük ile basamak ve sayı değerleri arasındaki ilişkileri belirler. Basamak değerlerinin basamaklarla olan ilişkisini belirlemelerine yönelik olarak yapılandırılmış grid kullanılabilir. Olanaklar dâhilinde çalışma kâğıtları ile birlikte EBA üzerinden öğrencilere “çevrim içi” araçlar yardımıyla içerikler oluşturularak sunulabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
24	4	MAT.4.4.2.	Kategorik veriye ve sayma ile elde edilen nicel veriye dayalı en çok iki veri grubu ile çalışabilme ve veriye dayalı karar verebilme	d) Toplanan verileri analiz etmek için uygun görselleştirme araçlarını (çetele ve sıklık tablosu ile nesne, şekil ve nokta grafiği) seçer. Öğrencilerin verileri görselleştirmede kullanılan çetele, sıklık tablosu ve nokta grafiğinin aynı zamanda birer matematiksel temsil olduğu ve bu temsilleri bağlamlarındaki anlamları ile tanımlanmış olmaları sağlanır. Ayrıca grafiği oluşturma adımı verileri görselleştirmek için “çevrim içi” araçlardan (istatistik yazılım vb.) yararlanılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
25	4	MAT.4.1.4	İleriye ve geriye doğru ritmik saymayı yapılandırabilme	a) Sayıları ileriye ve geriye doğru ritmik sayarken hiyerarşik ilişkiler ortaya koyar. Öğrencilerin modeller üzerinde veya dijital ortamda etkileşimli olarak ileriye ve geriye doğru ritmik saymayı gözlemlemeleri, dijital ortamda sunulan içerik konusunda değerlendirme yapıp çıkarımda bulunmaları sağlanır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
26	4	MAT.4.1.6.	Basit, bileşik ve tam sayılı kesirleri kullanmak için matematiksel temsillerden yararlanabilme	a) Basit, bileşik ve tam sayılı kesirlerin temsillerini tanıtır Basit, bileşik ve tam sayılı kesirlerin temsilleri verildikten sonra öğrenciler eşleştirme soruları ile değerlendirilebilir. Ayrıca öğrencilerin kesir çeşitlerine yönelik çalışmaları için dijital araçlardan da yararlanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık

4. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (3, 4, 5, 6, 7 ve 8lar)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcısı
1	3	FB.3.5.2	Kuvvetin varlıklar üzerindeki etkilerini bilimsel gözleme dayalı tahmin edebilme	a) Varlıkların hareketinin ve şekil değiştirmesinin nedenine ilişkin ön bilgi ve deneyimleriyle önerme oluşturur. b) Varlıkların hareketinin ve şekil değiştirmesinin nedenine ilişkin gözleme dayalı olan önermeleri karşılaştırır. c) Kuvvetin varlıkların hareketine ve şekil değiştirmesine etkilerine ilişkin tahminlerini temellendirmek için gözlem verilerinden sonuç çıkarır. ç) Kuvvetin varlıkların hareketine ve şekil değiştirmesine etkileri ile ilgili gözlemlenmemiş duruma ilişkin tahminde bulunur. d) Kuvvetin varlıkların hareketine ve şekil değiştirmesine etkileri ile ilgili tahminlerinin geçerliliğini sorgular. (Etkileşime geçtikleri dijital içerik üzerinden bilgiyi karşılaştırmaları, değerlendirmeleri ve çıkarım yapmaları sağlanır.)	Öğrenme ve Yaratıcılık	
2	4	FB.4.1.2	Bilgi kaynağının güvenilirliğini sorgulayabilme	a) Merak ettiği bilimsel bir konuyu tanımlar. b) İlgili konu hakkında sorular sorar. c) İlgili konu hakkında teknolojik araçlar ve diğer kaynakları kullanarak bilgi toplar. ç) Toplanan bilgilerden hareketle bilginin doğruluğunu değerlendirir. d) Yaptığı değerlendirmeler sonucunda bilgi kaynaklarının güvenilirliği ile ilgili çıkarım yapar. [Güvenli bilgi kaynaklarına erişimleri için dijital ortamdaki bilgi kaynaklarının güvenilirliğinin sorgulanmasında nelere dikkat edilmesi gerektiği (edu, gov uzantılı siteler vb.) hakkında öğrencilere bilgi verilebilir. Dijital ortamdaki bilgi alma konusunda öğrencilerin fikrî mülkiyet haklarını bilerek ona uygun davranmaları sağlanır.]	Gizlilik ve Güvenlik, Haklar ve Sorumluluklar, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
3	4	FB.4.3.3	Dünya'nın hareketlerini gözlemlerine dayanarak tahmin edebilme	a) Dünya'nın hareketleri ile ilgili önceki gözlem ve/veya deneyimini ilişkilendirir. b) Dünya'nın hareketlerine ilişkin çıkarım yapar. c) Dünya'nın hareketlerinin sonuçlarına ilişkin yargıda bulunur. (Yargılarını desteklemek için kısa videolar, Web 2.0 araçları ve fen simülasyon programlarından yararlanılabilir.)	Öğrenme ve Yaratıcılık	
4	4	FB.4.7.2	Doğal ve yapay ışık kaynaklarını karşılaştırabilme	a) Çevresindeki ışık kaynaklarına ilişkin özellikleri belirler. b) Işık kaynaklarının benzerliklerini listeler.	Öğrenme ve Yaratıcılık	

				c) Işık kaynaklarının farklılıklarını listeler. (Öğrencilere bireysel olarak ya da gruplar hâlinde ışık kaynakları ile ilgili basılı ya da dijital poster hazırlatılır.)	
5	4	FB.4.7.3	Işık kirliliğinin canlılara etkisine ilişkin probleme yönelik çözüm önerilerini değerlendirebilme	a) Işık kirliliğinin canlılara etkisine ilişkin problemi yapılandırır. b) Problemi özetler. c) Problemin çözümüne yönelik gözleme dayalı/mevcut bilgiye/veriye dayalı tahmin eder. ç) Problemin çözümüne yönelik önermeler üzerinden akıl yürütür. d) Problemin çözümüne ilişkin yansıtma/değerlendirmede bulunur. (Işık kirliliği ve bunun canlılar üzerindeki etkilerini çevrelerinde ışık kirliliği bulunan alanları tespit ederek, uzmanlarla görüşerek ya da ilgili basılı ya da dijital kaynakları tarayarak belirlemeleri sağlanır.)	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
6	4	FB.4.8.1	Sürdürülebilir bir yaşam alanı kurmaya ilişkin bilimsel sorgulama yapabilme	a) Sürdürülebilir bir yaşam alanı kurmaya ilişkin soru veya problem tanımlar. b) Sorusunu/problemini cevaplama kullanabileceği bir sürdürülebilir yaşam alanı modeli geliştirir. c) Sürdürülebilir bir yaşam alanı kurmaya ilişkin araştırma planlayarak modelini gerçekleştirir. ç) Yaşam alanının sürdürülebilirliğine ilişkin verileri analiz ederek yorumlar. d) Yaşam alanının sürdürülebilir olup olmadığına ilişkin kanıta dayalı açıklama yaparak çözüm üretir. e) Sürdürülebilir bir yaşam alanı kurmaya ilişkin bilgiyi değerlendirerek paylaşır. (Modellerini fiziksel ya da dijital ortamda tasarlamaları istenir.)	Öğrenme ve Yaratıcılık, Tüketici Farkındalığı
7	5	FB.5.1.1.1	Güneş'in yapısı ve dönme hareketi ile ilgili bilgileri toplayabilme	a) Güneş'in yapısı ve dönme hareketi ile ilgili bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçları belirler. b) Belirlediği araçları kullanarak Güneş'in yapısı ve dönme hareketi hakkında bilgileri bulur. c) Güneş'in yapısı ve dönme hareketi hakkında bulduğu bilgileri doğrular. ç) Güneş'in yapısı ve dönme hareketi hakkında ulaşılan bilgileri kaydeder. (Bilgi toplanan dijital kaynakların güvenilirliği öğrencilerle birlikte sorgulanır.)	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
8	5	FB.5.3.1.1	Bitki ve hayvan hücrelerini temel kısımları ve özellikleri açısından karşılaştırabilme	a) Bitki ve hayvan hücrelerinin özelliklerini belirler. b) Bitki ve hayvan hücrelerinin benzer özelliklerini listeler. c) Bitki ve hayvan hücrelerinin farklı özelliklerini listeler. (Öğrenciler gruplara ayrılarak birer bitki ve/veya hayvan hücresi poster, modeli, dijital sunumu vb. içeren performans görevi verilir.)	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

9	5	FB.5.3.2.2	Destek ve hareket sisteminin sağlığı için yapılması gerekenler konusunda bilgi toplayabilme	a) Destek ve hareket sisteminin sağlığı ile ilgili bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçları belirler. b) Belirlediği araçları kullanarak destek ve hareket sisteminin sağlığı hakkında bilgiler bulur. c) Destek ve hareket sisteminin sağlığı hakkında bulduğu bilgileri doğrular. ç) Ulaştığı bilgileri kaydeder. (Bilgiye ulaşmak için güvenilir genel ağ adresleri, basılı kaynaklar, alan uzmanlarıyla görüşme vb. farklı yöntemlerden yararlanmaları sağlanır.) (Güvenilir genel ağ adreslerinden yararlanma, dijital sunum, video hazırlama noktasında bilişim teknolojileri dersleriyle ilişki kurulur.)	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
10	5	FB.5.4.1.1	Bir kaynaktan çıkan ışığın her yönde doğrusal bir yol izlediğini gözlem yoluyla açıklayabilme	a) Bir kaynaktan çıkan ışığın izlediği yolu gözlemleyerek niteliklerini tanımlar. b) Gözlemleri sonucunda ışığın izlediği yola ilişkin elde edilen verileri kaydeder. c) Işığın her yönde doğrusal bir yol izlediğini açıklar. (Işığın yayılması ile ilgili dijital içeriklerden yararlanır.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
11	5	FB.5.5.1.1	Maddeleri tanecikli, boşluklu ve hareketli yapısına göre sınıflandırabilme	a) Maddelerin tanecikli, boşluklu ve hareketli yapısının niteliklerini belirler. b) Maddeleri tanecikli, boşluklu ve hareketli yapısına göre ayırır. c) Maddeleri tanecikli, boşluklu ve hareketli yapısına göre katı, sıvı ve gaz olarak gruplandırır. ç) Maddeleri tanecikli, boşluklu ve hareketli yapılarına göre farklı gruplar altında etiketler. (Konunun somutlaştırılması için dijital içeriklerden yararlanılabilir.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
12	5	FB.5.5.2.2	Sıcaklığı farklı olan sıvıların karıştırılması sonucu ısı alışverişi olduğuna yönelik bilimsel çıkarım yapabilme	a) Farklı sıcaklıklardaki sıvılar arasında ısı alışverişi olduğunu tanımlar. b) Sıvıların karıştırılmadan önceki ve sonraki sıcaklıklarını kaydeder. c) Karıştırılan sıvılar arasında ısı alışverişi olduğunu değerlendirir. (Dijital içerikler, sanal laboratuvarlar vb. üzerinden farklı etkinlikler yoluyla maddelerdeki ısı alışverişine yönelik çıkarımlar yapılabilir.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
13	5	FB.5.6.1.2	Şemasını çizdiği elektrik devresine uygun deney yapabilme	a) Çizdiği elektrik devresine uygun deney düzeneği tasarlar. b) Deneyle ilgili topladığı verilerin analizini yapar. (Ek olarak dijital içeriklerden faydalanılır.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
14	5	FB.5.6.2.1	Bir elektrik devresindeki ampul parlaklığını etkileyen değişkenlerin neler olduğuna ilişkin hipotez oluşturabilme	a) Elektrik devrelerindeki ampul parlaklığını etkileyen değişkenleri tanımlar. b) Pil ve ampul sayısını değiştirerek ampul parlaklığındaki değişimi neden-sonuç ilişkisi bağlamında belirler. c) Ampul parlaklığındaki bağımlı, bağımsız ve kontrol edilen değişkenleri belirler. ç) Bağımsız değişken olarak pil sayısı ve ampul sayısını kontrol eder.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				d) Farklı elektrik devreleri üzerinden ampul parlaklığının pil sayısı ve ampul sayısına bağlı olarak değiştiğine yönelik önermelerde bulunur. (Ampul parlaklığının pil sayısı veya ampul sayısına bağlı olarak değiştiği konusunda dijital ortamlar yoluyla oluşturulan deney düzeneklerine güvenilir kaynaklardan erişip elde ettikleri bilgiyi özetlemeleri sağlanır.)	
15	6	FB.6.3.1.1	Eşeyli ve eşeysiz üremeyi karşılaştırabilme	a) Eşeyli ve eşeysiz üreme ile ilgili özellikleri belirler. b) Eşeyli ve eşeysiz üreme ile benzerlikleri listeler. c) Eşeyli ve eşeysiz üreme ile ilgili farklılıkları listeler. (Ayrıca kavramlara yönelik video/animasyonlar, dijital hikâye vb. araçlarla öğrenilenlerin pekiştirilmesi sağlanır.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
16	6	FB.6.3.1.2	Bitkilerde üreme, büyüme ve gelişme hakkında bilimsel çıkarım yapabilme	a) Bitkilerde üreme, büyüme ve gelişmeye etki eden temel faktörleri tanımlar. b) Bitkilerde üreme, büyüme ve gelişmeye etki eden temel faktörlere ilişkin topladığı verileri kaydeder. c) Bitkilerde üreme, büyüme ve gelişmeye etki eden temel faktörlere ilişkin verileri değerlendirir. (Bir bitkinin yaşam döngüsüne ait süreçler görsel, poster, animasyon vb. materyaller üzerinden çıkarımlar yapmaları için incelenir.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
17	6	FB.6.3.1.3	Tohumun çimlenmesine etki eden faktörlere ilişkin hipotez oluşturabilme	a) Tohumun çimlenmesine etki eden faktörleri tanımlar. b) Tohumun çimlenmesine etki eden faktörlerin neden sonuç ilişkilerini belirler. c) Tohumun çimlenmesine etki eden faktörlere ait değişkenleri belirler. ç) Tohumun çimlenmesine etki eden faktörlere ait belirlediği değişkenleri kontrol eder. d) Tohumun çimlenmesine etki eden faktörlere ait önerme sunar. (Bu süreçte sanal laboratuvarlara erişimleri, deneye ilişkin uygulamaları yürütmeleri ve sonuçları yorumlamaları sağlanır.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
18	6	FB.6.3.1.4	Hayvanlarda üreme, büyüme ve gelişme hakkında bilimsel çıkarım yapabilme	a) Hayvanlarda üreme, büyüme ve gelişmeye etki eden temel faktörleri tanımlar. b) Hayvanlarda üreme, büyüme ve gelişmeye etki eden temel faktörlere ilişkin topladığı verileri kaydeder. c) Hayvanlarda üreme, büyüme ve gelişmeye etki eden temel faktörlere ilişkin verileri değerlendirir. (Bunun yanında bir hayvanın yaşam döngüsüne ait süreçlerle ilgili dijital veya basılı materyaller incelenip bilgi toplamaları ve topladıkları bilgileri kaydetmeleri sağlanır.)	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

19	6	FB.6.3.1.5	İnsanda üremeyi sağlayan yapı ve organlar arasındaki ilişkileri çözümleyebilme	a) İnsanda üremeyi sağlayan yapı ve organları poster/şema üzerinde belirler. b) İnsanda üremeyi sağlayan yapı ve organlar arasındaki ilişkileri belirler. (Öğrencilerin insanda üremeyi sağlayan yapı ve organları poster üzerinde inceleyerek bu yapı ve organların özelliklerini belirlemeleri istenir.) (Ardından insanda sperm, yumurta, zigot, embriyo, fetüs ve bebek kavramlarını poster, video vb. üzerinden incelemeleri sağlanır.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
20	6	FB.6.3.2.1	Sinir sisteminin görevlerini model üzerinde gözlemleyebilme	a) Sinir sisteminin özelliklerini tanımlar. b) Sinir sistemini model üzerinde inceler. c) Sinir sisteminin görevlerini açıklar. (Sinir sistemi ve yapılarını gösteren model, poster, video/animasyon gibi araçlar sınıf ortamına getirilerek öğrencilerin gözlemleyerek analiz etmeleri sağlanır.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
21	6	FB.6.3.2.4	Denetleyici ve düzenleyici sistemlerin sağlığı için yapılması gerekenlerle ilgili bilgi toplayabilme	a) Denetleyici ve düzenleyici sistemlerin sağlığı ile ilgili bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçları belirler. b) Denetleyici ve düzenleyici sağlığı hakkında bilgiler bulur. c) Denetleyici ve düzenleyici sağlığı konusunda bulduğu bilgileri doğrular. ç) Denetleyici ve düzenleyici sağlığı konusunda ulaştığı bilgileri kaydeder. (Bu süreçte gerçeği arama isteğiyle merak ettikleri soruları sorarak güvenilir genel ağ adreslerini belirlemeleri desteklenir.)	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
22	6	FB.6.5.2.1	Maddelerin erime, donma ve kaynama noktasını gösteren deney yapabilme	a) Maddelerin erime, donma ve kaynama noktasını gösteren deney tasarlar. b) Deney ile ilgili ölçme ve veri analizi yapar. (Alternatif bir uygulama olarak konu ile ilgili dijital içerik ve videolar ile birlikte sanal laboratuvarlardan faydalanılabilir.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
23	6	FB.6.5.3.3	Suyun katı ve sıvı hâllerine ait yoğunlukları karşılaştırarak bu durumun canlılar için önemi hakkında bilimsel çıkarımlar yapabilme	a) Suyun katı ve sıvı hâlleri ile ilgili nitelikleri açıklar. b) Suyun katı ve sıvı hâllerine ait yoğunlukları ile ilgili topladığı verileri kaydeder. c) Suyun katı ve sıvı hâllerine ait yoğunluk farkının canlılar için önemli olduğunu değerlendirir. (Suyun yüzeyinden donmaya başladığı dijital içeriklerden yararlanılarak öğrencilere gösterilebilir.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
24	6	FB.6.6.1.1	Maddelerin elektriği iletme durumlarını gösteren deney yapabilme	a) Maddelerin iletme durumlarını test etmek için elektrik devresi kurar. b) Deney sonucuna göre maddelerin elektrik iletme durumları ile ilgili analiz yapar. (Ayrıca elektriksel iletkenlik ve yalıtkanlık konusuyla ilgili öğrenmeleri zenginleştirmek için öğrenciler dijital ortamlara yönlendirilir.)	Öğrenme ve Yaratıcılık

25	6	FB.6.6.2.1	Elektrik devresindeki ampulün parlaklığının bağlı olduğu değişkenleri belirlemeye yönelik deney yapabilme	a) Elektrik devresindeki ampulün parlaklığının bağlı olduğu değişkenleri belirleyebilecek bir deney tasarlar. b) Ampulün parlaklığının bağlı olduğu değişkenlere yönelik ölçüm yaparak analiz eder. <i>(Güvenilir genel ağ adresleri yoluyla öğrencilerin sanal deneyler yaparak bilgiyi özetlemeleri sağlanır.)</i>	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
26	6	FB.6.7.1.1	Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgulayabilme	a) Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemini tanımlar. b) Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemine ilişkin sorular sorar (5N1K). c) Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemi konusunda bilgi toplar. ç) Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemi konusunda toplanan bilgilerin doğruluğunu değerlendirir. d) Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemi konusunda toplanan bilgiler üzerinde çıkarım yapar. <i>(Biyoçeşitlilik, habitat, ekosistem, doğal yaşam kavramlarına ilişkin öğrencilerden dijital platformlar, görsel ve basılı kaynaklar vb. yardımıyla bilgi toplamaları istenir.)</i>	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
27	6	FB.6.7.1.2	Biyoçeşitliliği tehdit eden faktörleri araştırma verilerine dayalı tahmin edebilme	a) Biyoçeşitliliği tehdit eden faktörler konusunda ön bilgilere dayalı önerme oluşturur. b) Biyoçeşitliliği tehdit eden faktörler konusunda veriye dayalı olan ve dayalı olmayan önermeleri karşılaştırır. c) Biyoçeşitliliği tehdit eden faktörler konusunda tahminde bulunur. ç) Biyoçeşitliliği tehdit eden faktörler konusunda tahminlerin geçerliğini sorgular. <i>(Bu konuda önermelerini karşılaştırmak ve güçlendirmek için basılı ve dijital içerik vb. güvenilir kaynaklardan ek bilgiler toplamaları sağlanır.)</i>	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
28	7	FB.7.1.1.3	Uzay araştırmalarının yol açabileceği problemleri çözebilme	a) Uzay araştırmalarının yol açabileceği problemleri yapılandırır. b) Uzay araştırmalarının yol açabileceği problemleri özetler. c) Uzay araştırmalarının yol açabileceği problemlerin çözümüne yönelik veriye dayalı tahminde bulunur. ç) Uzay araştırmalarının yol açabileceği problemlerin çözümüne yönelik önermeler üzerinden akıl yürütür. d) Uzay araştırmalarının yol açabileceği problemlerin çözümüne ilişkin değerlendirmede bulunur. <i>(Dijital ortamlardan, bilimsel kaynaklardan yararlanarak yollarla belirlenen problemlerin çözümüne yönelik topladığı verilere göre tahminlerde bulunmaları istenir.)</i>	Öğrenme ve Yaratıcılık

29	7	FB.7.3.1.1	Sindirim sistemini oluşturan yapı ve organların görevlerini model üzerinde gözlemleyebilme	a) Sindirim sistemini oluşturan yapı ve organların niteliklerini tanımlar. b) Sindirim sistemini oluşturan yapı ve organları model üzerinde inceleyerek gözlem verilerini kaydeder. c) Sindirim sistemini oluşturan yapı ve organların görevlerini açıklar. <i>(Sindirim sistemini oluşturan yapı ve organları maket, model, poster, video, animasyon vb. araçları kullanarak merak ile incelemeleri istenir.)</i>	Öğrenme ve Yaratıcılık
30	7	FB.7.3.1.2	Sindirim sisteminin sağlığı için yapılması gerekenler konusunda bilgi toplayabilme	a) Sindirim sisteminin sağlığı ile ilgili bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçları belirler. b) Belirlediği araçları kullanarak sindirim sisteminin sağlığı hakkında bilgiler bulur. c) Sindirim sisteminin sağlığı hakkında bulduğu bilgileri doğrular. ç) Sindirim sisteminin sağlığı hakkında bulduğu bilgileri kaydeder. <i>(Bilgiye ulaşmak için güvenilir genel ağ adresleri, basılı kaynaklar, alan uzmanlarıyla görüşme vb. farklı yöntemlerden yararlanmaları sağlanır.)</i> <i>(Güvenilir genel ağ adreslerinden yararlanma, dijital sunum, video hazırlama noktasında bilişim teknolojileri dersleriyle ilişki kurulur.)</i>	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
31	7	FB.7.3.2.3	Dolaşım sisteminin sağlığı için yapılması gerekenler konusunda bilgi toplayabilme	a) Dolaşım sisteminin sağlığı ile ilgili bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçları belirler. b) Belirlediği aracı kullanarak dolaşım sisteminin sağlığı hakkında bilgiler bulur. c) Dolaşım sisteminin sağlığı hakkında bulduğu bilgileri doğrular. ç) Dolaşım sisteminin sağlığı hakkında bulduğu bilgileri kaydeder. <i>(Bilgiye ulaşmak için güvenilir genel ağ adresleri, basılı kaynaklar, alan uzmanlarıyla görüşme vb. farklı yöntemlerden yararlanılır.)</i> <i>(Güvenilir genel ağ adreslerinden yararlanma, dijital sunum, video hazırlama noktasında bilişim teknolojileri dersleriyle ilişki kurulur.)</i>	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
32	7	FB.7.3.3.1	Solunum sistemini oluşturan yapı ve organların görevlerini model üzerinde gözlemleyebilme	a) Solunum sistemini oluşturan yapı ve organların niteliklerini tanımlar. b) Solunum sistemini oluşturan yapı ve organları model üzerinde inceleyerek gözlem verilerini kaydeder. c) Solunum sistemini oluşturan yapı ve organların görevlerini açıklar. <i>(Solunum sistemini oluşturan yapı ve organları maket, model, video, animasyon vb. araçlarla incelemeleri istenir.)</i>	Öğrenme ve Yaratıcılık
33	7	FB.7.3.3.2	Solunum sisteminin sağlığı için yapılması gerekenler konusunda bilgi toplayabilme	a) Solunum sisteminin sağlığı ile ilgili bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçları belirler. b) Belirlediği aracı kullanarak solunum sisteminin sağlığı hakkında bilgiler bulur. c) Solunum sisteminin sağlığı hakkında bulduğu bilgileri doğrular. ç) Solunum sisteminin sağlığı hakkında bulduğu bilgileri kaydeder.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				(Bilgiye ulaşmak için güvenilir genel ağ adresleri, basılı kaynaklar, alan uzmanlarıyla görüşme vb. farklı yöntemlerden yararlanılır.) (Güvenilir genel ağ adreslerinden yararlanma, dijital sunum, video hazırlama noktasında bilişim teknolojileri dersleriyle ilişki kurulur.)	
34	7	FB.7.3.4.2	Boşaltım sisteminin sağlığı için yapılması gerekenler konusunda bilgi toplayabilme	a) Boşaltım sisteminin sağlığı ile ilgili bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçları belirler. b) Belirlediği aracı kullanarak boşaltım sisteminin sağlığı hakkında bilgiler bulur. c) Boşaltım sisteminin sağlığı hakkında bulduğu bilgileri doğrular. ç) Ulaştığı bilgileri kaydeder. (Bilgiye ulaşmak için güvenilir genel ağ adresleri, basılı kaynaklar, alan uzmanlarıyla görüşme vb. farklı yöntemlerden yararlanılır.) (Güvenilir genel ağ adreslerinden yararlanma, dijital sunum, video hazırlama noktasında bilişim teknolojileri dersleriyle ilişki kurulur.)	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
35	7	FB.7.5.1.1	Atomun yapısını ve yapısındaki temel parçacıkları çözümleyebilme	a) Atomu oluşturan temel parçacıkları belirler. b) Atomu oluşturan temel parçacıklar arasındaki ilişkileri belirler. (Öğrencilere atomu oluşturan temel parçacıklar ile ilgili dijital içerik, çizim veya modeller yaparak aralarındaki ilişkileri belirlemeleri istenir.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
36	7	FB.7.5.1.2	Geçmişten günümüze atom kavramı ile ilgili bilimsel bilgilerin değişebileceğini sorgulayabilme	a) Geçmişten günümüze atomun sürecini açıklar. b) Geçmişten günümüze atom ile ilgili sorular sorar (5N1K). c) Geçmişten günümüze atom ile ilgili bilgi toplar. ç) Toplanan bilgilerin doğruluğunu değerlendirir. d) Toplanan bilgiler üzerinde çıkarım yapar. (Dijital içerik, çizim veya modeller ek uygulamalar olarak kullanılabilir.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
37	7	FB.7.5.1.3	Farklı molekül modelleri oluşturabilme	a) Aynı veya farklı atomların bir araya gelmesiyle ilgili molekül modeli önerir. b) Yeni kanıtlarla modeli yeniler. (Geliştirdikleri modelleri dijital sunu vb. yöntemlerle sunmaları istenir.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
38	7	FB.7.5.1.4	Atomların elektron dizilimlerini yapılandırabilme	a) Atomlarda elektronların diziliminde dublet ve oktet kuralına göre mantıksal ilişkileri ortaya koyar. b) Atomların kararlı hâlini ve iyonlaşmayı uyumlu bir bütün olarak açıklar. (Konuyu somutlaştırmak için görsellerden veya dijital içeriklerden faydalanılır.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
39	7	FB.7.5.2.1	Saf maddeleri element ve bileşik olarak sınıflandırabilme	a) Saf maddelerin farklı yapıda olduğunu belirler. b) Saf maddeleri niteliklerine göre ayırıştırır. c) Saf maddeleri element ve bileşik olarak sınıflar.	Öğrenme ve Yaratıcılık

				ç) Çevresindeki maddeleri element ve bileşik olarak etiketlendirir. (Bu kısımda görsel zenginlik açısından etkileşimli tahta yardımıyla dijital içerikler veya görseller sunulur.)	
40	7	FB.7.5.2.2	Periyodik tablodaki ilk 18 elementin isimlerini sembollerile ifade edebilme	a) Periyodik tablodaki ilk 18 elementin isimlerini ve sembollerini inceleyerek mantıksal ilişkiler ortaya koyar. b) Konu ile ilgili ön öğrenmelerine bağlı olarak uyumlu bir bütün oluşturur. (Bunlarla ilgili kart eşleştirme oyunları, dijital içerikler vb. kullanılır.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
41	7	FB.7.5.2.4	Bileşiklerin isimlerini formülleriyle yapılandırabilme	a) Yaygın kullanılan bileşiklerin formüllerini inceleyerek mantıksal ilişkiler ortaya koyar. b) Konu ile ilgili ön öğrenmelerine bağlı olarak uyumlu bir bütün oluşturur. (Örnekleri somutlaştırmak adına kart eşleştirme oyunları, çalışma kâğıtları, dijital içerikler vb. kullanılarak farklı modellerdeki atomların çeşitleri ve sayıları ile bileşik formülünün bir bütün oluşturduğunu keşfetmeleri sağlanır.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
42	7	FB.7.5.3.1	Karışımları homojen ve heterojen olarak sınıflandırabilme	a) Karışımların görünümünün farklı yapıda olduğunu belirler. b) Farklı görünümlerdeki karışımları niteliklerine göre ayırır. c) Karışımları homojen ve heterojen olarak gruplandırır. ç) Çevresindeki maddeleri homojen ve heterojen karışım olarak etiketler. (Bunlarla ilgili kartlı eşleştirme oyunları, görsel modeller, çalışma kâğıtları, dijital içerikler vb. değerlendirmeler için kullanılır.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
43	7	FB.7.5.3.2	Çözünme hızına etki eden faktörler ile ilgili hipotez oluşturabilme	a) Çözünme hızını etkileyen faktörleri tanımlar. b) Çözünme hızı ile onu etkileyen faktörler arasındaki neden sonuç ilişkilerini belirler. c) Çözünme hızını etkileyen değişkenleri belirler. ç) Temas yüzeyi, karıştırma ve sıcaklık değişkenlerini kontrol eder. d) Çözünme hızını etkileyen faktörlere ait önermeler sunar. (Konuyu somutlaştırmak için dijital içeriklerden faydalanılabilir.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
44	7	FB.7.6.1.1	Elektriklenme ile ilgili bilgi toplayabilme	a) Elektriklenme ile ilgili bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçları belirler. b) Belirlediği araçları kullanarak elektriklenme hakkında bilgileri bulur. c) Elektriklenme ile ilgili bulduğu bilgileri doğrular. ç) Elektriklenme ile ilgili bulduğu bilgileri kaydeder. (Doğa olayları ve teknolojiye uygulama alanları konusunda öğrenmeyi zenginleştirmek için öğrenciler dijital ortamlara yönlendirilir.)	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

45	7	FB.7.6.1.2	Elektriklenme çeşitlerini belirlemeye yönelik deney yapabilme	a) Elektriklenme çeşitlerini gözlemleyebilecekleri bir deney tasarlar. b) Elektriklenme çeşitleri ile ilgili deney sonuçlarını analiz eder. (Dijital içerikler kullanılarak öğrencilerin ek deneyler yapmaları sağlanır.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
46	7	FB.7.6.1.3	Cisimlerin elektrik yüklerini sınıflandırabilme	a) Cisimlerin elektrik yüklerinin niteliklerini belirler. b) Cisimlerin yük durumlarını ayırıştırır. c) Cisimlerin yük durumlarını gruplandırır. ç) Cisimlerin yük durumlarını negatif, pozitif ve nötr olarak etiketler. (Dijital içerikler kullanılarak öğrencilerin ek uygulamalar yapmaları sağlanır.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
47	7	FB.7.7.2.1	Kaynakların kullanımının sorgulayabilme tasarruflu önemini	a) Kaynakların tasarruflu kullanımı ile ilgili problemi tanımlar. b) Kaynakların tasarruflu kullanımına yönelik çözüm bulmak için model geliştirir. c) Kaynakların tasarruflu kullanımına yönelik planladığı araştırmayı gerçekleştirir. ç) Kaynakların tasarruflu kullanımına yönelik analiz ettiği verileri yorumlar. d) Kaynakların tasarruflu kullanımına yönelik kanıta dayalı çözüm üretir. e) Kaynakların tasarruflu kullanımına yönelik bilgileri değerlendirir ve paylaşır. (Bu noktada güvenilir genel ağ kaynaklarından yararlanılarak su ayak izlerini hesaplamaya yönlendirilebilir ve öğrencilerin kendi su ayak izlerine ilişkin kaynak kullanımlarını değerlendirmeleri sağlanır.)	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık, Tüketici Farkındalığı
48	8	FB.8.1.1.1	Dünya'nın Güneş etrafındaki hareketi ve eksen eğikliğinin sonuçları ile ilgili bilimsel çıkarım yapabilme	a) Dünya'nın Güneş etrafındaki hareketi ve eksen eğikliği ile ilgili nitelikleri tanımlar. b) Dünya'nın Güneş etrafındaki hareketi ve eksen eğikliği ile ilgili topladığı verileri kaydeder. c) Dünya'nın Güneş etrafındaki hareketi ve eksen eğikliği ile ilgili topladığı verileri değerlendirir. (Bu etkinliklere ek olarak dijital içeriklerden ve bilimsel videolardan Dünya'nın Güneş etrafındaki dolanma hareketi ve eksen eğikliğinin etkilerini gözlemlemeleri sağlanır.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
49	8	FB.8.3.1.2	DNA'nın yapısını model üzerinde gözlemleyebilme	a) DNA'nın yapısının niteliklerini tanımlar. b) DNA'nın yapısını model üzerinde inceleyerek verileri kaydeder. c) Elde edilen verileri açıklar. • (Öğrencilerin model, video, animasyon vb. görsel ve dijital araçlarla inceleyerek DNA'nın yapısını belirlemeleri sağlanır.) • (Bu noktada video, animasyonlar vb. araçlardan faydalanır.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
50	8	FB.8.3.2.1	Mitoz ve mayoz kavramları arasındaki ilişkiyi karşılaştırabilme	a) Mitoz ve mayoz kavramlarına ilişkin özellikleri belirler. b) Mitoz ve mayoz kavramlarına ilişkin benzerlikleri listeler.	Öğrenme ve Yaratıcılık

				c) Mitoz ve mayoz kavramlarına ilişkin farklılıkları listeler. (Bu bölünmelere ait özellikler dijital ortam, basılı kaynak vb. materyallerle incelenilerek sorgulamaları sağlanır.) (Ayrıca kavramlara yönelik video, animasyon, dijital hikâye vb. araçlarla öğrenmelerin pekiştirilmesi sağlanır.)	
51	8	FB.8.3.4.1	Mutasyonla ilgili bilgi toplayabilme	a) Mutasyon ile ilgili bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçları belirler. b) Mutasyon hakkındaki bilgileri bulur. c) Mutasyon hakkında bulduğu bilgileri doğrular. ç) Mutasyon hakkında ulaşılan bilgileri kaydeder. (Bilgiye ulaşmak için kullanacağı araçlar olarak güvenilir genel ağ adresleri, basılı kaynaklar, alan uzmanlarıyla görüşme vb. farklı kaynaklardan yararlanabilirler. Bu noktada öğrencilere rehberlik edilebilir.) (Güvenilir genel ağ adreslerinden yararlanma, dijital sunum, video hazırlama noktasında bilişim teknolojileri dersleriyle ilişki kurulabilir.)	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
52	8	FB.8.4.1.2	Sesin yayılabildiği ortamlara yönelik deney yapabilme	a) Sesin yayılabildiği ortamlar ile ilgili deney yapar. b) Aynı sesin farklı ortamlarda farklı duyulması ile ilgili gözlem yaparak elde edilen verileri analiz eder. (Sesin maddesel ortamda yayılmasına yönelik güvenli dijital içerikler, sanal laboratuvarlar vb. üzerinden etkinlikler yapılır.)	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
53	8	FB.8.4.1.3	Sesin frekansına göre ince veya kalın olarak işitilmesine neden olan ses özellikleri ile ilgili deney yapabilme	a) Çevresindeki seslerin, ince ve kalın işitilmesine neden olan özellikleri ile ilgili deney yapar. b) Deney ile ilgili ölçme yaparak elde edilen verileri analiz eder. (Konuyu somutlaştırmak için dijital içeriklerden faydalanır.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
54	8	FB.8.5.1.1	Elementleri periyodik tablo üzerinde metal, ametal, yarımetal ve soy gaz olarak sınıflandırabilme	a) Elementleri metal, ametal, yarımetal ve soy gaz olarak tanımlar. b) Metal, ametal, yarımetal ve soy gazları özelliklerine göre ayırıştırır. c) Elementleri metal, ametal, yarımetal ve soy gaz olarak gruplandırır. ç) Elementleri metal, ametal, yarımetal ve soy gaz olarak etiketler. (Gruplandırma esnasında dijital içeriklerden de yararlanılabilir.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
55	8	FB.8.5.3.2	Kimyasal tepkimelerin günlük yaşamdaki etkilerine yönelik bilgi toplayabilme	a) Kimyasal tepkimelerin günlük yaşamdaki etkileri ile ilgili bilgilere ulaşmak için kullanacağı araçları belirler. b) Belirlediği araçları kullanarak konu hakkında bilgilere ulaşır. c) Konu hakkında ulaştığı bilgileri doğrular. ç) Ulaştığı bilgileri kaydeder.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				(Öğrencilerden günlük yaşamda gözlemledikleri kimyasal tepkime örneklerini araştırmaları istenir.)	
56	8	FB.8.5.4.1	Asit ve bazların genel özelliklerini karşılaştırabilme	a) Asit ve bazların özelliklerini belirler. b) Asit ve bazların benzer özelliklerini listeler. c) Asit ve bazların farklı özelliklerini listeler. (Gruplara ayrılan öğrencilerden asit ve bazların genel özelliklerini dijital, yazılı ve görsel vb. kaynaklar ile araştırarak algılamaları istenir.) (Asit ve bazların özellikleri konusunda dijital içeriklerden ve oyunlardan yararlanılabilir.)	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
57	8	FB.8.5.4.2	Maddelerin asit veya baz olduğunu çeşitli ayıracılar kullanarak bilimsel gözleme dayalı tahmin edebilme	a) Ön bilgi ve deneyimlerini kullanarak asit ve bazlarla ilgili önermeler oluşturur. b) Gözleme dayalı olan ve olmayan günlük yaşam ile ilişkili önermeleri karşılaştırır. c) Tahminlerini temellendirmek için gözlem verilerinden sonuç çıkarır. ç) Günlük yaşam ile ilişkili gözlemlenmemiş duruma ilişkin tahminde bulunur. d) Tahminlerin geçerliğini sorgular. (Ayrıca yapılan deney ile ilgili sanal laboratuvarlar veya dijital içeriklerden faydalanılabilir.)	Öğrenme ve Yaratıcılık
58	8	FB.8.5.4.4	Asit ve bazların çeşitli maddeler üzerindeki etkilerine yönelik deney yapabilme	a) Asit ve bazların çeşitli maddeler üzerindeki etkilerini gösteren deney tasarlar. b) Deney ile ilgili ölçme ve veri analizi yapar. (Asit ve bazların çeşitli maddelere etkisi konusunda öğrencilerin dijital, yazılı ve görsel vb. kaynaklar kullanarak araştırma yapmaları istenebilir.) (Konuyu somutlaştırmak için dijital içeriklerden faydalanılabilir.)	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
59	8	FB.8.6.1.1	Ampullerin bağlanma durumunun ampul parlaklığına etkisine yönelik deney yapabilme	a) Ampullerin bağlanma durumuna göre parlaklıklarının değişimini gösteren deney tasarlar. b) Deney sonucuna ait verileri toplar ve analiz eder. (Ayrıca ampullerin bağlanma durumuna göre parlaklıklarının değişimi ile ilgili öğrenmelerini zenginleştirmek için öğrenciler dijital ortamlara yönlendirilir.)	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
60	8	FB.8.6.1.4	Bir devre elemanının uçları arasındaki gerilim ile üzerinden geçen akım ilişkisine yönelik tümevarımsal akıl yürütebilme	a) Elektrik devresinde akım ve gerilim arasında örüntü oluşturur. b) Bir elektrik devresi üzerinde akım-gerilim ilişkisine yönelik genelleme yapar. (Öğrencilerin, Georg Simon Ohm hakkında dijital içerikler, yazılı ve görsel kaynaklar yoluyla araştırma yapmaları sağlanır.)	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
61	8	FB.8.6.2.1	Elektrik enerjisinin dönüştüğü enerjileri sınıflandırabilme	a) Elektrik enerjisinin dönüşümüne ait nitelikleri belirler. b) Elektrik enerjisinin ısı, ışık, ses ve hareket enerjisine dönüşüm örneklerini ayrıştırır.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				c) Elektrik enerjisinin ısı, ışık, ses ve hareket enerjisine dönüşüm örneklerini gruplandırır. ç) Elektrik enerjisinin ısı, ışık, ses ve hareket enerjisine dönüşüm örneklerini etiketlendirir. <i>(Elektrik enerjisinin dönüşümü ile ilgili dijital içerikler, yazılı ve görsel kaynaklar vb. yardımıyla bilgi toplamaları istenir.)</i>	
62	8	FB.8.7.1.1	Bitkilerde besin üretiminde fotosentezin önemini yapılandırabilme	a) Fotosentez ile bitkilerdeki besin üretimi arasındaki nedensel ilişkileri ortaya koyar. b) Bitkilerde besin üretiminde fotosentezin önemi konusunda elde ettiği bilgileri uyumlu bir bütün olarak açıklar. <i>(Bitkilerdeki besin üretimine dair kısa video, animasyon ya da poster üzerinde fotosentez inceletilerek öğrencilerin tartışmaları sağlanabilir.)</i>	Öğrenme ve Yaratıcılık
63	8	FB.8.7.1.2	Fotosentez hızını etkileyen faktörler ile ilgili hipotez oluşturabilme	a) Fotosentez hızını etkileyen faktörleri tanımlar. b) Fotosentez hızı ile onu etkileyen faktörler arasındaki neden sonuç ilişkilerini belirler. c) Fotosentez hızını etkileyen değişkenleri belirler. ç) Fotosentez hızını etkileyen değişkenleri kontrol eder. d) Fotosentez hızını etkileyen faktörlere ait önerme sunar. <i>(Sanal laboratuvarlarla deneye ilişkin uygulamaları yürütmeleri ve sonuçları yorumlamaları sağlanabilir.)</i>	Öğrenme ve Yaratıcılık
64	8	FB.8.7.1.3	Canlılarda solunumun önemini yapılandırabilme	a) Solunumu inceleyerek canlılardaki önemi ile ilişkisini ortaya koyar. b) Canlılarda solunumun önemi konusunda elde ettiği bilgileri uyumlu bir bütün olarak açıklar. <i>(Bitkilerde solunum ile ilgili poster, video, animasyon vb. araçlar kullanılarak öğrencilerin konuya merakı çekilebilir.)</i>	Öğrenme ve Yaratıcılık
65	8	FB.8.7.2.1	Madde döngülerini şema üzerinde bilimsel çıkarım yapabilme	a) Madde döngülerinin niteliklerini tanımlar. b) Madde döngülerini şema üzerinde inceler. c) Madde döngülerini yorumlayarak değerlendirir. <i>(Su, oksijen ve karbon döngülerinin şemalarını gösteren model, poster, video, animasyon vb. ile öğrencilerin madde döngülerinin aşamalarına odaklanmaları sağlanarak gözlem yapmaları istenir.)</i>	Öğrenme ve Yaratıcılık
66	8	FB.8.7.2.2	Madde döngülerinin yaşam açısından önemini yapılandırabilme	a) Madde döngülerinin yaşam açısından önemi ile ilişkisini ortaya koyar. b) Madde döngülerinin yaşam açısından önemi konusunda elde ettiği bilgileri uyumlu bir bütün olarak açıklar.	Öğrenme ve Yaratıcılık

				<i>(Madde döngülerinin yaşam için önemini gösteren video, animasyon, kısa belgesel vb. ile öğrencilerin konuya dikkatleri çekilir.)</i>	
67	8	FB.8.7.2.3	Küresel iklim değişikliklerinin nedenlerini ve olası sonuçlarını tartışabilme	a) Küresel iklim değişikliklerinin nedenleri ve olası sonuçlarına yönelik mantıksal temellendirme yapar. b) Küresel iklim değişikliklerinin nedenleri ve olası sonuçlarına yönelik mantıksal tutarsızlıkları tespit eder. c) Küresel iklim değişikliklerinin nedenleri ve olası sonuçları konusunda geçerli bir fikir oluşturur. <i>(Güvenilir genel ağ adreslerinden güvenilir sitelere ulaşarak öğrencilerin karbon ayak izlerini hesaplamaları ve üzerinde düşünmeleri sağlanır.)</i>	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık, Tüketici Farkındalığı
68	8	FB.8.7.2.4	Ülkemizdeki küresel iklim değişikliğinin sebep olduğu bir probleme yönelik çözüm önerisi sunabilme	a) Ülkemizdeki küresel iklim değişikliğinin sebep olduğu problemi yapılandırır. b) Yapılandırılan problemi özetler. c) Problemin çözümüne yönelik gözleme ve veriye dayalı tahmin yürütür. ç) Problemin çözümüne yönelik önermeler üzerinden akıl yürütür. d) Ülkemizdeki küresel iklim değişikliğinin sebep olduğu problemin çözümüne yönelik değerlendirme yapar. <i>(Dijital, yazılı ve görsel kaynaklar vb. yardımıyla çevre sorunlarına yol açan insan faaliyetlerine dikkat çekilir.)</i>	Öğrenme ve Yaratıcılık

5. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (1, 2 ve 3lar)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcısı
1	1	HB.1.6.2.	HB.1.6.2. Teknoloji ile ilgili merak ettiklerini sorabilme Sunulan teknolojik bir konu hakkında merak ettiği soruları sorar. HB.1.6.3. Sanatla ilgili merak ettiklerini sorabilme Sunulan sanatsal bir konu hakkında merak ettiği soruları sorar	HB.1.6.1. Öğrencilere deneyler ya da STEAM (Fen, Teknoloji, Mühendislik, Sanat ve Matematik) etkinlikleri yaptırılarak onların araştırmacı ve sorgulayıcı davranışlar geliştirmeleri (D3.3) sağlanır. HB.1.6.2 Öğrencilerden teknoloji ile ilgili merak ettiklerini sorabilmeleri (SBAB2, SBAB2.1.SB2) beklenir. Öğrencilerin teknolojik gelişmelere ve ürünlere dikkatlerini çekmek (E1.1) amacıyla örnekler verilir. Öğrencilere teknolojik bir gelişme veya ürün hakkında belgesel, animasyon, video gibi eğitici içerikler izletilir. Öğrencilerden eğitim, ulaşım, iletişim ve sağlık alanlarında kullanılan teknolojiler hakkında soru sormaları beklenir. Bunun için akvaryum, mektup/ telgraf gibi teknikler kullanılarak öğrencilerin konu ile ilgili soru sormaları (E3.8) sağlanır (OB7.1). Öğrencilere STEAM (Fen, Teknoloji, Mühendislik, Sanat ve Matematik) etkinlikleri yaptırılarak onların araştırmacı ve sorgulayıcı davranışlar geliştirmeleri (D3.3) sağlanır. Bu süreçte öğrencilere teknolojinin amaca uygun ve güvenli kullanımına yönelik hatırlatmalar yapılır. HB.1.6.3 Öğrencilerden sanatla ilgili merak ettiklerini sorabilmeleri (SBAB2, SBAB2.1.SB2) beklenir. Öğrencilerin sanata dikkatlerini çekmek (E1.1) için müzik, resim, tiyatro, ebru gibi farklı sanat dallarına ait eserlerden örnekler sunulur. Öğrencilerden sunulan örnekler hakkında sanatla ilgili soru sormaları beklenir (E3.8). STEAM (Fen, Teknoloji, Mühendislik, Sanat ve Matematik) etkinliklerinden yararlanılarak öğrencilerden kil, oyun hamuru, blok, boya, fırça gibi malzemelerle veya müzik aletleri ile sanatsal bir ürün oluşturmaları ve bu ürünleri sunmaları sağlanır (D7.2).	Erişim ve Kapsayıcılık, Gizlilik ve Güvenlik, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
2	1	HB.1.1.1.	Öğretmeni ve arkadaşlarıyla tanışabilme	a) Öğretmeni ve arkadaşları kendilerini tanıtırken onları etkin bir şekilde dinler. b) Öğretmenine ve arkadaşlarına kendisini tanıtırken sözlü ve sözsüz olarak etkileşim kurar HB.1.1.1 Öğrencilerden öğretmeni ve arkadaşlarıyla tanışabilmeleri (SDB2.1, SDB2.1.SB1, SDB2.1.SB3) beklenir. Bunun için öğretmeni ve arkadaşları kendilerini tanıtırken onları etkin bir şekilde dinlemeleri (a) istenir. Söz istemeden önce konuşan kişinin sözünü bitirmesini beklemek, konuşan kişi ile göz teması kurmak, nezaketli olmak (D14.1) gibi etkili iletişim becerileri öğrencilere kısaca hatırlatılır. Öğrencilerden, öğretmenine ve arkadaşlarına kendisini tanıtırken sözlü ve sözsüz etkileşim kurmaları (b) beklenir.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati	
3	1	HB.1.2.1.	Sağlıklı büyüme ve gelişme için yapması gerekenleri belirleyebilme	HB.1.2.1 Öğrencilerden sağlıklı büyüme ve gelişme için yapması gerekenleri belirleyebilmeleri (KB1) beklenir. Bunun için sağlıklı beslenme, spor, yeterli ve düzenli uyku alışkanlığı, kişisel bakım ve temizlik, ağız ve diş sağlığına dikkat etme gibi (D13.4, D18.1) yapması gerekenleri verilen örnekler üzerinden incelemeleri	Öğrenme ve Yaratıcılık	

				istenir. Öğrencilere sağlıklı büyüme ve gelişmenin önemi ile ilgili belgesel, görsel ve etkileşimli eğitici içerikler (OB4.1) sunulur.	
4	1	HB.1.2.2.	Kişisel alanının sınırlarını belirleyebilme	HB.1.2.2 Öğrencilere konu ile ilgili çeşitli örnek olaylar sunularak öğrencilerin kişisel alanlarıyla ilgili sorular sormaları (E3.8) sağlanır. Konu ile ilgili öğrencilere görseller, eğitici dijital içerikler gibi materyaller sunularak kişisel alanın sınırlarına vurgu yapılır. Öğrencilerin kişisel alanının sınırlarını ifade etmeleri beklenir. Süreç, kontrol listesi şeklinde hazırlanmış gözlem formu ile değerlendirilebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
5	1	HB.1.4.2.	Türk Bayrağı ve İstiklâl Marşı'nın önemini ifade edebilme	HB.1.4.2 Öğrencilerden Türk Bayrağı ve İstiklâl Marşı'nın önemini ifade edebilmeleri (KB1) beklenir. Öğrencilerin Türk Bayrağı ve İstiklâl Marşı'nın önemi ile ilgili verilen örnekleri incelemeleri sağlanır. Türk Bayrağı ve İstiklâl Marşı'nın ülkemizin bağımsızlık sembolleri olduğu vurgulanır. Bayrağımızın şekli ile ay ve yıldız vurgu yapılarak rengi belirtilir. İstiklâl Marşımızın şairi Mehmet Âkif Ersoy hakkında bilgi verilir. Eğitici dijital içerikler sunularak Türk Bayrağı ve İstiklâl Marşı'nın ülkemize ait önemli değerler olduğu vurgulanır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
6	1	HB.1.4.3.	Mustafa Kemal Atatürk'ün hayatıyla ilgili bilgileri ifade edebilme	HB.1.4.3 Öğrencilerden Mustafa Kemal Atatürk'ün hayatı ile ilgili bilgileri ifade edebilmeleri (KB1) beklenir. Mustafa Kemal Atatürk'ün hayatına ilişkin bilgiler; doğum yeri, annesinin ve babasının adı, ölüm yeri ve Anıtkabir ile sınırlandırılır. Konu ile ilgili kısa film, belgesel, animasyon, fotoğraf, video, infografik gibi eğitici materyaller sunulur (OB2.4).	Öğrenme ve Yaratıcılık
7	1	HB.1.4.5.	Dinî gün ve bayramlarda yaşadığı duyguları ifade edebilme	HB.1.4.5 Öğrencilerden dinî gün ve bayramlarda yaşadıkları duyguları ifade edebilmeleri (KB1) beklenir. Dinî günlerimizin kandiller, Kadir Gecesi ve Aşure Günü olduğu; Ramazan ve Kurban Bayramı'nın ise dinî bayramlarımız olduğu belirtilir. Öğrencilerin dinî gün ve bayramların dinimiz için önemli ve özel günler olduğunu bilerek millî ve manevi değerlere saygılı davranmaları (D14.3) gerektiği üzerinde durulur. Bu günlerde sevdiklerimizle bir arada olmanın önemi (D19.2); video, kısa film, animasyon, infografik, hikâye veya şiirler ile vurgulanır (OB5.1). Öğrencilerin dinî gün ve bayramlarda yaşadığı duyguları paylaşmaları sağlanır. Öğrencilere katıldıkları dinî gün ve bayramlarla ilgili deneyimleri ve hissettikleri duyguları paylaşabilecekleri pano çalışması gibi etkinlikler yaptırılır (E1.5), (SDB1.1, SDB1.1.SB2). Öğrencilerden konu ile ilgili duygularını yansıtan ilgili şiir, resim, afiş gibi ürünler hazırlamaları istenir. Hazırlanan ürünler öğrenci portfolyolarına dâhil edilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
8	1	HB.1.5.4.	Geri dönüştürülebilir atıkları sınıflandırabilme	a) Geri dönüştürülebilir atıkları belirler. b) Geri dönüştürülebilir atıkları ayırıştırır. c) Geri dönüştürülebilir atıkları adlandırır. HB.1.5.4 Öğrencilerden geri dönüştürülebilir atıkları sınıflandırabilmeleri (KB2.5) beklenir. Kâğıt, plastik, cam, pil, metal gibi geri dönüştürülebilir atıkları belirlemeleri (a) sağlanır. Bunun için sınıfa çeşitli atık maddeler getirilir. Bu maddelerin geri dönüşümü hakkında beyin fırtınası, eşleştirme kartları gibi	Öğrenme ve Yaratıcılık, Tüketici Farkındalığı

				teknikler kullanılarak (E1.1) geri dönüşümün önemine dikkat çekilir. Öğrencilere geri dönüştürülebilen atıkların neden ayrıştırılması gerektiği hakkında kısa film, kamu spotu, animasyon, video gibi eğitici içerikler sunulur. Bu içeriklerle öğrencilerin geri dönüşüm konusundaki farkındalıkları artırılır (OB8.1).	
9	1	HB.1.6.1.	Bilimle ilgili merak ettiklerini sorabilme Sunulan bilimsel bir konu hakkında merak ettiği soruları sorar.	HB.1.6.1 Öğrencilerin bilimle ilgili merak ettiklerini sorabilmeleri (SBAB2, SBAB2.1.SB2) beklenir. Öğrencilerin bilime dikkatlerini çekmek (E1.1) amacıyla balon roket, havalı parmaklar gibi deneyler yapılır. Öğrencilere bilimsel bir konu hakkında belgesel, deney videosu gibi eğitici içerikler izletilir ya da bir buluşun görseli verilir. Ardından öğrencilerden sunulan bilimsel konu hakkında merak ettiği soruları sorması beklenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
10	1	HB.1.6.2.	Teknoloji ile ilgili merak ettiklerini sorabilme Sunulan teknolojik bir konu hakkında merak ettiği soruları sorar.	HB.1.6.2 Öğrencilerden teknoloji ile ilgili merak ettiklerini sorabilmeleri (SBAB2, SBAB2.1.SB2) beklenir. Öğrencilerin teknolojik gelişmelere ve ürünlere dikkatlerini çekmek (E1.1) amacıyla örnekler verilir. Öğrencilere teknolojik bir gelişme veya ürün hakkında belgesel, animasyon, video gibi eğitici içerikler izletilir. Öğrencilerden eğitim, ulaşım, iletişim ve sağlık alanlarında kullanılan teknolojiler hakkında soru sormaları beklenir. Bunun için akvaryum, mektup/ telgraf gibi teknikler kullanılarak öğrencilerin konu ile ilgili soru sormaları (E3.8) sağlanır (OB7.1). Öğrencilere STEAM (Fen, Teknoloji, Mühendislik, Sanat ve Matematik) etkinlikleri yaptırılarak onların araştırmacı ve sorgulayıcı davranışlar geliştirmeleri (D3.3) sağlanır.	Erişim ve Kapsayıcılık, Öğrenme ve Yaratıcılık
11	2	HB.2.6.2.	Günlük yaşamda kullanılan teknolojik bir ürünün zaman içerisindeki değişimini karşılaştırabilme	a) Teknolojik bir ürünün zaman içindeki değişimini belirler. b) Teknolojik bir ürünün zaman içindeki değişiminin benzer ve farklı yönlerini listeler. HB.2.6.2 Öğrencilerden günlük yaşamda kullanılan teknolojik bir ürünün zaman içindeki değişimini karşılaştırabilmeleri (KB2.7) istenir. Teknolojik bir ürünün zaman içindeki değişimini belirlemeleri (a) beklenir. Bunun için sınıfa geçmiş zamanlarda kullanılmış teknolojik araçlara yönelik örnekler sunularak bu ürünlerin zaman içindeki değişimi üzerinde durulur. Öğrencilere bilimsel gelişim için merak duygusunu kullanarak bu duygunun peşinden gitmeleri gerektiği (D3.3) vurgulanır. Ülkemizin geleceği için büyük önem taşıyan yerli ve millî teknolojilerimize örnekler verilir. Öğrencilerin bu gelişmelere yönelik düzenlenen sosyal sorumluluk ve toplum hizmeti çalışmalarında aktif görev almaya istekli (D3.4) olmaları beklenir. Bu çalışmalarda görev almanın ülkenin geleceğine sağlayacağı katkılar üzerinde durulur. Öğrencilerden teknolojik bir ürünün zaman içindeki değişiminin benzer ve farklı yönlerini listelemeleri (b) istenir. Bu süreçte örnek olarak sunulan teknolojik ürünlerden birinin geçmişten günümüze değişim sürecinde benzer ve farklı olan özelliklerini tablo, çizelge, zaman kapsülü gibi tekniklerle listelemeleri istenir. Ürünler, dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir ve öğrencilerin portfolyolarına dâhil edilir.	Erişim ve Kapsayıcılık

12	2	HB.2.2.2.	Kişisel alanının sınırlarını koruyabilme	HB.2.2.2 Öğrencilerden yüz yüze veya çevrim içi ortamlarda kişisel alan sınırlarını korumaya yönelik uygun davranışlar göstermeleri beklenir. Kimlik, fotoğraf, adres, çevrim içi araçlarda kullanılan şifreler gibi kişisel bilgilerini paylaşmamaları, tanımadığı kimselerle iletişim kurmamaları, kişisel alanlarına istemedikleri birinin girmesine izin vermemeleri, bir kişinin davranışından rahatsızlık hissetme durumunda aile büyüğüne haber verme, ortamdan hızlıca uzaklaşma, yüksek sesle yardım isteme gibi durumlara yönelik (E3.10) düşüncelerini ifade etmeleri (SDB2.1, SDB2.1.SB2) sağlanır (OB2.1).	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Gizlilik ve Güvenlik
13	2	HB.2.2.3.	Temel trafik işaret levhalarını tanıyabilme	HB.2.2.3 Öğrencilerden temel trafik işaret levhalarını tanıyabilmeleri (KB1) beklenir. Bunun için temel trafik işaret levhalarını fark etmeleri istenir. Öğrencilere ışıklı işaret cihazı, yaya geçidi, okul geçidi, bisiklet yolu levhası gibi günlük hayatında karşılaşılabileceği temel trafik işaret levhalarına ait görselleri içeren kamu spotu, kısa film, broşür gibi materyaller sunulur. Öğrencilerin belirtilen trafik işaret levhalarının anlamlarını fark etmeleri için soru-cevap, kart gösterme, trafik ışık kartları gibi teknikler kullanılarak çeşitli etkinlikler yaptırılır (OB4.2). Ayrıca öğrencilere sınıfta veya okul bahçesinde trafik işaret levhalarına ait görsellerin yer aldığı oyunlara ve etkileşimli uygulamalara yer verilir. Öğrencilerden temel trafik işaret levhalarını ifade etmeleri beklenir. Trafik işaret ve levhalarını bilmenin toplumsal kurallara uygun hareket etmelerini sağlayacağı ve bunun topluma karşı görevlerini yerine getirmek olduğu (D16.2) vurgulanır. Konu ile ilgili bilgi kartları hazırlamaları ya da resim çizerek temel trafik işaret levhalarının anlamlarını ifade etmeleri istenir. Öğrencilerden trafik işaret levhalarının gerekliliği ile ilgili görüşlerini paylaşmaları istenir. Öğrenciler trafik işaret levhalarının anlamlarına ilişkin eşleştirme, doğru-yanlış maddeleri gibi etkinliklerin yer aldığı etkileşimli uygulamalar ile değerlendirilebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
14	2	HB.2.5.2.	Doğadan yararlanarak yönünü belirleyebilme	HB 2.5.2 Öğrencilerden doğadaki özelliklerin yön belirleme ile ilişkisini incelemeleri istenir. Fikir taraması, beyin fırtınası, konuşma halkası gibi tartışma tekniklerinden yararlanılarak Güneş'in konumu, yosun, karınca yuvası, Kutup Yıldızı gibi doğadaki özelliklerin yön belirleme ile ilişkisine dikkat çekilir. Öğrencilerin doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını öğrenmeleri, çeşitli fikir ve yeni bilgilere açık (D3.3) olmaları üzerinde durulur.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
15	2	HB.2.6.1.	Bilim insanlarının bilime katkılarına yönelik verilen kaynaklardan bilgi toplayabilme	a) Bilim insanlarının bilime katkılarına yönelik bilgileri bulur. b) Bilim insanlarının bilime katkılarına yönelik bilgileri kaydeder. HB.2.6.1 Bilim insanlarının özelliklerinden azimli, kararlı (D3.1, D11.2), planlı olmaları, zamanı doğru şekilde kullanmaları (D3.2), doğru ve güvenilir bilgiyi ayırt etmeleri, üretken ve öz denetim sahibi olmaları üzerinde durulur. Öğrencilerden verilen kaynaklardan yararlanarak konu ile ilgili bilgi toplamaları istenir (OB1.2), (E1.5). Öğrencilerin bilim insanlarının bilime katkılarına yönelik bilgileri kaydetmeleri (b) beklenir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

16	2	HB.2.2.1.	Sağlıklı büyüme ve gelişme ile alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme	a) Sağlıklı büyüme ve gelişme için yapılması gerekenleri belirler. b) Alışkanlıklarını belirler. c) Sağlıklı büyüme ve gelişme ile alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi belirler. HB.2.2.1 Öğrencilerin sağlıklı büyüme ve gelişme ile alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi çözümleyebilmeleri (KB2.4) beklenir. Sağlıklı büyüme ve gelişme için yapılması gerekenleri belirlemeleri (a) istenir. Öğrencilere konu ile ilgili görsel, animasyon, video, infografik gibi eğitici içerikler sunulur (OB4.2).	Öğrenme ve Yaratıcılık, Sağlık ve Dijital İyilik Hâli
17	2	HB.2.4.1.	Yakın çevresinde bulunan tarihî mekân ve doğal güzellikleri belirleyebilme	a) Yakın çevresinde bulunan tarihî mekân ve doğal güzellikleri fark eder. b) Yakın çevresinde bulunan tarihî mekân ve doğal güzelliklerin temel özelliklerini ifade eder. HB.2.4.1 Öğrencilerden yakın çevresinde bulunan tarihî mekân ve doğal güzellikleri belirleyebilmeleri (SBAB7, SBAB7.6.SB1, SBAB7.6.SB2) beklenir. Bunun için yakın çevresinde bulunan tarihî mekân ve doğal güzellikleri fark etmeleri (a) istenir. Öğrencilere konu ile ilgili kısa film, belgesel, video gibi eğitici içerikler sunulur ya da sanal müze turu yaptırılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
18	2	HB.2.4.3.	Mustafa Kemal Atatürk'ün öğrencilik yıllarına ait anıları yorumlayabilme	a) Mustafa Kemal Atatürk'ün öğrencilik yıllarına ilişkin anıları inceler. b) Mustafa Kemal Atatürk'ün öğrencilik yıllarına ilişkin anıları ifade eder. HB.2.4.3 Öğrencilerden Mustafa Kemal Atatürk'ün öğrencilik yıllarına ait anılarını yorumlayabilmeleri (SBAB2, SBAB2.5.SB1, SBAB2.5.SB2, SBAB2.5.SB4) beklenir. Bunun için Mustafa Kemal Atatürk'ün öğrencilik yıllarına ait anıları incelemeleri (a) istenir. Mustafa Kemal Atatürk'ün öğrencilik yıllarındaki anılarına örnekler verilir veya bu anılarla ilgili video, animasyon gibi eğitsel içerikler izletilerek konu ile ilgili çıkarım yapmaları istenir (OB4.2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
19	2	HB.2.4.4.	Millî gün ve bayramların önemini yorumlayabilme eder.	a) Millî gün ve bayramlara ilişkin deneyimlerini paylaşır. b) Millî gün ve bayramların önemini ifade eder. HB.2.4.4 Öğrencilerden millî gün ve bayramların önemini yorumlayabilmeleri (KB2.14) beklenir. Millî gün ve bayramlara ilişkin deneyimlerini paylaşmaları (a) istenir. 15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü'nün millî gün olduğu; millî bayramlarımızın ise 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı ile 30 Ağustos Zafer Bayramı olduğu belirtilir. Konu ile ilgili deneyimlerini anlatmaları veya gösterim, canlandırma gibi tekniklerle sunmaları sağlanır. Millî gün ve bayramların önemini ifade etmeleri (b) beklenir. Millî gün ve bayramların kültürel mirasımız olduğu ve ona değer vermenin önemli olduğu (D14.3), millî birlik ve beraberliği güçlendirmeye katkı sağladığı vurgulanır. Öğrencilerin millî gün ve bayramların önemini anlamalarını sağlamak için (D19.2) kültürümüzü yansıtan kutlamalar ve törenler ile ilgili video, kısa film, animasyon, hikâye ya da şiirler sunulur. Öğrencilerden millî gün ve bayramların önemine ilişkin şiir, şarkı, resim, afiş gibi özgün bir ürün oluşturmaları istenir (OB1.3). Öğrencilerin hazırladıkları ürünler portfolyolarına dâhil edilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık

20	2	HB.2.4.5.	Dinî gün ve bayramların önemini yorumlayabilme	a) Dinî gün ve bayramlara ilişkin deneyimlerini paylaşır. b) Dinî gün ve bayramların önemini ifade eder. HB.2.4.5 Öğrencilerden dinî gün ve bayramların önemini yorumlayabilmeleri (KB2.14) beklenir. Dinî gün ve bayramlara ilişkin deneyimlerini paylaşmaları (a) istenir. Dinî günlerimizin Mevlit Kandili, Regaip Kandili, Miraç Kandili, Berat Kandili, Kadir Gecesi ve Aşure Günü olduğu; Ramazan ve Kurban Bayramı'nın ise dinî bayramlarımız olduğu belirtilir. Konu ile ilgili deneyimlerini anlatmaları veya rol oynama, canlandırma gibi tekniklerle sunmaları sağlanır. Dinî gün ve bayramların önemini ifade etmeleri (b) beklenir. Dinî gün ve bayramların; millî değerlerimiz olduğu ve insanların birbirlerini ziyaret ettikleri, misafirlerine ikramlarda bulundukları (D15.5) önemli ve özel günler olduğu üzerinde durulur. Bu günlerin coşkuyla kutlandığını vurgulayan (D19.2) görsel, video, kısa film, animasyon, hikâye, şiir gibi içeriklere yer verilir. Dinî gün ve bayramların millî ve manevi değerlerimiz olduğu vurgulanarak öğrencilerden bu günlere saygı duymaları beklenir (D14.3). Öğrencilerden dinî gün ve bayramların önemine ilişkin şiir, resim, afiş gibi özgün bir ürün oluşturmaları istenir (OB1.3). Öğrencilerin hazırladıkları ürünler portfolyolarına dâhil edilir	Öğrenme ve Yaratıcılık
21	2	HB.2.5.3.	Afetlere karşı alınması gereken önlemlere ilişkin bilgi toplayabilme	a) Afetlere karşı alınması gereken önlemlere ilişkin bilgileri bulur. b) Afetlere karşı alınması gereken önlemlere ilişkin bilgileri kaydeder. HB.2.5.3 Öğrencilerden deprem, sel, yangın, heyelan, çığ gibi afetlere karşı alınması gereken önlemlere ilişkin bilgi toplayabilmeleri (KB2.6) beklenir. Öğrencilerin afetlere karşı alınması gereken önlemlere ilişkin bilgileri bulmaları (a) istenir. Bunun için öğrencilere film, video, animasyon, infografik gibi eğitici içerikler sunulur	Gizlilik ve Güvenlik, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
22	2	HB.2.6.1.	Bilim insanlarının bilime katkılarına yönelik verilen kaynaklardan bilgi toplayabilme	a) Bilim insanlarının bilime katkılarına yönelik bilgileri bulur. b) Bilim insanlarının bilime katkılarına yönelik bilgileri kaydeder. HB.2.6.1 Öğrencilerden bilim insanlarının bilime katkılarına yönelik verilen kaynaklardan bilgi toplayabilmeleri (SBAB2, SBAB2.2.SB1, SBAB2.2.SB3) beklenir. Bilim insanları ve eserlerine yönelik kaynaklardan bilgileri bulmaları (a) istenir. Ali Kuşçu, Uluğ Bey, El-Cezerî, Jale İnan, Alper Gezeravcı, Vecihi Hürkuş, Afet İnan, Engin Arık, Fuat Sezgin, Cahit Arf, Halil İnalcık, Albert Einstein (Albirt Aynştayn), Marie Curie (Mery Köri), Thomas Edison (Tamis Edison), Alexander Graham Bell (Aleksandır Grahem Bel) gibi bilim insanlarının bilime katkılarına yönelik bilgilendirici metin, animasyon, belgesel, video gibi eğitici içerikler öğrencilere sunulur. Öğrencilerden bilim insanlarının sahip oldukları hangi özelliklerinin ve değerlerinin bu başarıları beraberinde getirdiğine yönelik araştırma yapmaları istenir (D3.3). Bilim insanlarının özelliklerinden azimli, kararlı (D3.1, D11.2), planlı olmaları, zamanı doğru şekilde kullanmaları (D3.2), doğru ve güvenilir bilgiyi ayırt etmeleri, üretken ve öz denetim sahibi olmaları üzerinde durulur.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

23	2	HB.2.6.1.	Bilim insanlarının bilime katkılarına yönelik verilen kaynaklardan bilgi toplayabilme	a) Bilim insanlarının bilime katkılarına yönelik bilgileri bulur. b) Bilim insanlarının bilime katkılarına yönelik bilgileri kaydeder HB.2.6.1 Bilim insanlarının ülkelerin gelişimine katkıda bulunmalarının değerini (D15.2) bilmeleri üzerinde durulur. Öğrencilerden konu ile ilgili topladıkları bilgileri kullanarak poster, sunum gibi bir ürün oluşturmaları istenir. Ürünler, ürün değerlendirme formu ile değerlendirilebilir	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
24	2	HB.2.6.2.	Günlük yaşamda kullanılan teknolojik bir ürünün zaman içerisindeki değişimini karşılaştırabilme	a) Teknolojik bir ürünün zaman içindeki değişimini belirler. b) Teknolojik bir ürünün zaman içindeki değişiminin benzer ve farklı yönlerini listeler. HB.2.6.2 Öğrencilerden günlük yaşamda kullanılan teknolojik bir ürünün zaman içindeki değişimini karşılaştırabilmeleri (KB2.7) istenir. Teknolojik bir ürünün zaman içindeki değişimini belirlemeleri (a) beklenir. Bunun için sınıfa geçmiş zamanlarda kullanılmış teknolojik araçlara yönelik örnekler sunularak bu ürünlerin zaman içindeki değişimi üzerinde durulur. Öğrencilere bilimsel gelişim için merak duygusunu kullanarak bu duygunun peşinden gitmeleri gerektiği (D3.3) vurgulanır. Ülkemizin geleceği için büyük önem taşıyan yerli ve millî teknolojilerimize örnekler verilir. Öğrencilerin bu gelişmelere yönelik düzenlenen sosyal sorumluluk ve toplum hizmeti çalışmalarında aktif görev almaya istekli (D3.4) olmaları beklenir	Erişim ve Kapsayıcılık
25	2	HB.2.2.3.	Temel trafik işaret levhalarını tanıyabilme	HB.2.2.3 Öğrencilerden temel trafik işaret levhalarını tanıyabilmeleri (KB1) beklenir. Bunun için temel trafik işaret levhalarını fark etmeleri istenir. Öğrencilere ışıklı işaret cihazı, yaya geçidi, okul geçidi, bisiklet yolu levhası gibi günlük hayatında karşılaşılabileceği temel trafik işaret levhalarına ait görselleri içeren kamu spotu, kısa film, broşür gibi materyaller sunulur. Öğrencilerin belirtilen trafik işaret levhalarının anlamlarını fark etmeleri için soru-cevap, kart gösterme, trafik ışık kartları gibi teknikler kullanarak çeşitli etkinlikler yaptırılır (OB4.2). Ayrıca öğrencilere sınıfta veya okul bahçesinde trafik işaret levhalarına ait görsellerin yer aldığı oyunlara ve etkileşimli uygulamalara yer verilir. Öğrencilerden temel trafik işaret levhalarını ifade etmeleri beklenir. Trafik işaret ve levhalarını bilmenin toplumsal kurallara uygun hareket etmelerini sağlayacağı ve bunun topluma karşı görevlerini yerine getirmek olduğu (D16.2) vurgulanır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
26	2	HB.2.2.4.	Acil bir durumda yetkililerle etkili iletişim kurabilme	a) Acil bir durumu yetkililere ifade ederken dikkat edilmesi gerekenleri açıklar. b) Acil bir durumda yetkililerin yönlendirmelerini dinlerken dikkat edilmesi gerekenleri açıklar. HB.2.2.4 Gereksiz yere telefonun meşgul edilmesinin kendilerinin ya da başkalarının güvenliğini tehlikeye sokacağını fark etmeleri (D16.2) sağlanır. Bu sayede öğrencilerin toplumsal yaşamı düzenleyen kurallara uygun hareket etmesi (D16.1) üzerinde durulur. Öğrencilerden acil bir durumda iletişim kurmayı kolaylaştıran acil durum bilgi kartı hazırlamaları istenir. Öğrencilerden canlandırma, konuşma halkası	Gizlilik ve Güvenlik, Haklar ve Sorumluluklar

				gibi teknikler kullanarak konu ile ilgili çıkarımlar yapmaları beklenir. Süreç sonunda öğrenciler anekdot kaydı ile değerlendirilebilir	
27	2	HB.2.2.2.	Kişisel alanının sınırlarını koruyabilme	HB.2.2.2 Öğrencilerden yüz yüze veya çevrim içi ortamlarda kişisel alan sınırlarını korumaya yönelik uygun davranışlar göstermeleri beklenir. Kimlik, fotoğraf, adres, çevrim içi araçlarda kullanılan şifreler gibi kişisel bilgilerini paylaşmamaları, tanımadığı kimselerle iletişim kurmamaları, kişisel alanlarına istemedikleri birinin girmesine izin vermemeleri, bir kişinin davranışından rahatsızlık hissetme durumunda aile büyüğüne haber verme, ortamdan hızlıca uzaklaşma, yüksek sesle yardım isteme gibi durumlara yönelik (E3.10) düşüncelerini ifade etmeleri (SDB2.1, SDB2.1.SB2) sağlanır (OB2.1).	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Gizlilik ve Güvenlik
28	2	HB.2.6.2.	Günlük yaşamda kullanılan teknolojik bir ürünün zaman içerisindeki değişimini karşılaştırabilme	a) Teknolojik bir ürünün zaman içindeki değişimini belirler. b) Teknolojik bir ürünün zaman içindeki değişiminin benzer ve farklı yönlerini listeler. HB.2.6.2 Öğrencilerden günlük yaşamda kullanılan teknolojik bir ürünün zaman içindeki değişimini karşılaştırabilmeleri (KB2.7) istenir. Teknolojik bir ürünün zaman içindeki değişimini belirlemeleri (a) beklenir. Bunun için sınıfa geçmiş zamanlarda kullanılmış teknolojik araçlara yönelik örnekler sunularak bu ürünlerin zaman içindeki değişimi üzerinde durulur. Öğrencilere bilimsel gelişim için merak duygusunu kullanarak bu duygunun peşinden gitmeleri gerektiği (D3.3) vurgulanır. Ülkemizin geleceği için büyük önem taşıyan yerli ve millî teknolojilerimize örnekler verilir. Öğrencilerin bu gelişmelere yönelik düzenlenen sosyal sorumluluk ve toplum hizmeti çalışmalarında aktif görev almaya istekli (D3.4) olmaları beklenir. Bu çalışmalarda görev almanın ülkenin geleceğine sağlayacağı katkılar üzerinde durulur. Öğrencilerden teknolojik bir ürünün zaman içindeki değişiminin benzer ve farklı yönlerini listelemeleri (b) istenir.	Erişim ve Kapsayıcılık, Aktif Katılım, Haklar ve Sorumluluklar
29	3	HB.3.4.4.	Millî birlik ve beraberliğimizin toplum hayatına katkılarını açıklayabilme	HB.3.4.4 Öğrencilerden millî birlik ve beraberliğimizin toplum hayatına katkılarını açıklayabilmeleri (KB1) beklenir. Bunun için millî birlik ve beraberliğimizi güçlendiren olayları fark etmeleri istenir. Millî gün ve bayramlar, millî takımların katıldığı müsabakalar, yerli ve millî teknolojik gelişmeler, afet ve acil durumlarda toplumun birlik ve beraberlik içinde olduğu olaylara ilişkin belgesel, kısa film gibi eğitici içerikler izletilir.	Erişim ve Kapsayıcılık, Öğrenme ve Yaratıcılık
30	3	HB.3.6.2.	Teknolojik gelişmelerin günlük yaşama etkisini çözümleyebilme	a) Teknolojik gelişmelerin günlük yaşama etkisini belirler. b) Teknolojik gelişmelerle günlük yaşam arasında ilişki kurar. HB.3.6.2 Öğrencilerden teknolojik gelişmelerin günlük yaşama etkisini çözümleyebilmeleri (KB2.4) beklenir. Teknolojik gelişmelerin günlük yaşama etkisini belirlemeleri (a) istenir. Bu aşamada eğitim, ulaşım, iletişim vb. alanlarda kullanılan teknolojik gelişmeler animasyon, afiş, broşür, kamu spotu gibi farklı yollarla sunulur. Öğrencilerin teknolojik gelişmelerle günlük yaşam arasında ilişki kurmaları (b) beklenir (OB2.4). Öğrencilerden akvaryum, düşün-tartış-paylaş gibi teknikler	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Erişim ve Kapsayıcılık, Sağlık ve Dijital İyilik Hâli

				kullanarak teknolojik gelişmelerle insan hayatı arasında ilişki kurmaları (SDB2.1, SDB2.1.SB2) istenir. Teknolojik araçları kullanırken kullanım amacı ve süresine dikkat edilmesi gerektiğine vurgu yapılır (D13.3). Dijital ayak izi kavramına değinilir. Kurdukları ilişkileri görsel kavram haritası, kolaj, broşür gibi bir çalışma ile anlatmaları istenir. Öğrencilerin hazırladıkları ürünler portfolyolarına dâhil edilir.	
31	3	HB.3.3.1.	Aile ve toplum arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme	a) Ailenin özelliklerini belirler. b) Toplumun özelliklerini belirler. c) Aile ve toplum arasındaki ilişkiyi belirler. HB.3.3.1 Öğrencilerden aile ve toplum arasındaki ilişkiyi belirlemeleri (c) beklenir. Aile içinde israftan kaçınmanın, bilinçli tüketici davranışları sergilemenin, vergi vermenin ülke ekonomisine ve toplum düzenine etkileri üzerinde durulur (D16.2), (OB3.3, OB6.1). Ailenin (a) ve toplumun (b) özelliklerini belirlemeleri istenir. Bunun için görseller, eğitici içerikler gibi materyaller kullanılarak öğrencilerin ailenin ve toplumun özelliklerini belirlemeleri sağlanır (OB4.1). Ailenin topluma karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi, akrabalık, komşuluk ve mahalle ilişkilerinin, toplum üzerindeki etkisi gibi hususlar üzerinde durulur (D11.3).	Öğrenme ve Yaratıcılık, Tüketici Farkındalığı
32	3	HB.3.2.2.	Güvenliğini tehdit eden bir durumla karşılaştığında yapması gerekenleri sorgulayabilme	a) Güvenliğini tehdit eden durumları belirler. b) Güvenliğini tehdit eden bir durumla karşılaştığında yapması gerekenler hakkında soru sorar. c) Güvenliğini tehdit eden bir durumla karşılaştığında yapması gerekenler hakkında bilgi toplar. ç) Güvenliğini tehdit eden bir durumla karşılaştığında yapması gerekenler hakkında çıkarım yapar. HB.3.2.2 Öğrencilerden güvenliğini tehdit eden bir durumla karşılaştığında yapmaları gerekenleri sorgulayabilmeleri (KB2.8) beklenir. Bunun için akran baskısı, yüz yüze ve çevrim içi ortamlarda kişisel alan ihlali gibi güvenliğini tehdit eden durumları belirlemeleri (a) ve bu durumlarla karşılaştıklarında yapmaları gerekenler hakkında soru sormaları (b) istenir. Öğrencilere konu ile ilgili örnek olay, çalışma yaprağı gibi materyaller sunulur. Verilen örnek olaylar üzerinden beyin fırtınası, büyük grup tartışması gibi teknikler kullanılarak öğrencilerden konu ile ilgili sorular sormaları istenir (E3.10). Öğrencilerden güvenliğini tehdit eden bir durumla karşılaştıklarında yapmaları gerekenler hakkında bilgi toplamaları (c) istenir. Öğrencilere konu ile ilgili kısa film, kamu spotu gibi eğitici materyaller sunulur. Öğrencilerden sunulan materyallerden elde ettikleri bilgileri not etmeleri istenir. Konu ile ilgili bir uzman sınıfa davet edilerek öğrencilere bilgilendirme yapması istenebilir. Öğrencilerden güvenliğini tehdit eden bir durumla karşılaştıklarında yapmaları gerekenler hakkında çıkarımda bulunmaları (ç) beklenir. Öğrencilerden konu ile ilgili elde ettikleri bilgilere dayalı olarak güvenliğini tehdit eden durumlarda yapılması gerekenlere yönelik örnekler sunmaları istenir. Bu aşamada özellikle güvenliğini tehdit eden bir kişi veya durumdan uzaklaşma, yüksek sesle yardım isteme, ailesine haber verme, çevrim içi ortamlarda tanımadığı kişilerle konuşmama gibi davranışlar üzerinde durulur (D8.2, D8.4). Öğrencilerden bu durumları gösteri,	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Gizlilik ve Güvenlik

				rol oynama, pandomim gibi tekniklerle canlandırmaları istenir. Afiş, broşür gibi ürünler hazırlamaları (SDB2.1, SDB2.1.SB2) ve bu ürünleri öğrenme galerisinde sergilemeleri istenir. Ürünlerin değerlendirilmesinde bütüncül dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.	
33	3	HB.3.5.2.	Krokiyi kullanarak bulunduğu yerin konumunu algılayabilme	a) Krokiyi kullanarak bulunduğu yerin konumunu belirler. b) Bulunduğu yerin konumsal görselleştirmesini yapar HB.3.5.2 Öğrencilerden kroki kullanarak bulunduğu yerin konumunu algılayabilmeleri (SBAB7, SBAB7.1.SB1, SBAB7.1.SB2) beklenir. Kroki kullanarak bulunduğu yerin konumunu belirlemeleri (a) istenir. Bunun için önce sınıfta sonra okul bahçesinde bulunan nesnelerin konumlarını belirlemeleri istenir. Bu nesnelerin yönlerini ifade edebilmeleri için öğrencilere, ana ve ara yönleri işaret eden okların olduğu tabelalar gösterilir. Öğrencilerden dijital oyunlar gibi çevrim içi araçlar kullanarak nesnelerin konumlarını işaretlemeleri istenir (E1.4), (D3.4). Öğrencilerden bulunduğu yerin konumsal görselleştirmesini yapmaları (b) istenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
34	3	HB.3.2.1.	Sağlığını korumaya yönelik davranışlarını düzenleyebilme	a) Sağlığını korumaya yönelik davranışları fark eder. b) Sağlığını korumak için uygun olmayan davranışlarında değişiklik yapar. HB.3.2.1 Öğrencilerden sağlığını korumaya yönelik davranışlarını düzenleyebilmeleri (SDB1.2, SDB1.2.SB1, SDB1.2.SB3) beklenir. Sağlığını korumaya yönelik olan davranışlarını fark etmeleri (a) istenir. Bunun için öğrencilere konuya ilişkin örneklerin yer aldığı görsel, animasyon, karikatür, video gibi eğitici içerikler sunulur (OB4.1).	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık, Sağlık ve Dijital İyilik Hâli
35	3	HB.3.5.1.	Doğadaki varlıkların insan yaşamı için önemini yorumlayabilme	a) Doğadaki varlıkların insan yaşamındaki gerekliliğine dair örnekleri inceler. b) Doğadaki varlıkların insan yaşamına etkisini kendi cümleleri ile ifade eder. HB.3.5.1 Öğrencilerden doğadaki varlıkların insan yaşamı için önemini yorumlayabilmeleri (KB2.14) istenir. Öğrencilerden doğadaki varlıkların insan yaşamındaki gerekliliğine dair örnekleri incelemeleri (a) beklenir. Koşullar uygunsa doğa yürüyüşü düzenlenir. Öğrencilere meşe palamudu, kozalak, yaprak gibi doğadan örnekler toplama görevi verilir. Toplanan örneklerle koleksiyon yapmaları istenebilir. Öğrencilerden gözlemlerine ilişkin merak ettikleri (E1.1) konular hakkında sorular sormaları istenir. Bu süreçte öğrencilerden doğayı ve canlıları korumanın önemini tartışmaları istenir (D14.3). Doğadaki varlıklarla ilgili belgesel, kısa film, animasyon, video gibi eğitici içerikler sunulur (OB4.1).	Öğrenme ve Yaratıcılık
36	3	HB.3.5.3.	Afetlere yönelik yapılması gerekenleri sınıflandırabilme Afetlere yönelik yapılması gerekenleri afet öncesi, sırası ve sonrasında yapılması gerekenler olarak ayırt eder.	HB.3.5.3 Afet eylem planını uygulama, afet ve acil durum toplanma alanına ulaşma, yetkililere bilgi verme gibi önemli konulara yönelik kısa film, animasyon, video gibi eğitici içerikler izletilir. Öğrencilerden afet öncesi, sırası ve sonrasında yapılması gerekenlerin yer aldığı afiş, poster gibi ürünler hazırlamaları istenir. Süreç, tanılayıcı dallanmış ağaç tekniği ile değerlendirilebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık

37	3	HB.3.5.4.	Çevresel sürdürülebilirliğe yönelik kaynaklardan bilgi toplayabilme	a) Çevresel sürdürülebilirliğe yönelik kaynaklardan bilgileri bulur. b) Çevresel sürdürülebilirliğe yönelik bulduğu bilgileri kaydeder. HB.3.5.4 Kaynakların doğru kullanımına ve tasarruf (D17.2, D19.3) konularına değinilerek bir sunum hazırlamaları sağlanır (OB8.1). Sürecin değerlendirilmesinde çevresel sürdürülebilirlikle ilgili bilgi ve görsellerin yer aldığı eşleştirmeli maddelerden oluşan çalışma yaprakları kullanılabilir. Süreç sonunda çalışma yaprakları öğrenci portfolyolarına dâhil edilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
38	3	HB.3.6.3.	Sanatçıların sanata katkılarına yönelik verilen kaynaklardan bilgi toplayabilme	a) Sanatçıların sanata katkılarına yönelik bilgileri bulur. b) Sanatçıların sanata katkılarına yönelik bilgileri kaydeder. HB.3.6.3 Öğrencilerden topladığı bilgileri kullanarak sanatçıların sanata katkılarını anlatan poster, sunum gibi bir ürün oluşturmaları istenir (OB9.2). Ürünler, ürün değerlendirme formu ile değerlendirilebilir	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
39	3	HB.3.6.1.	Bilimsel gelişmelerin günlük yaşama etkisini yorumlayabilme	a) Bilimsel gelişmelerin günlük yaşama etkisini inceler. b) Bilimsel gelişmelerin günlük yaşama etkisini ifade eder. HB.3.6.1. Öğrencilerden bilimsel gelişmelerin günlük yaşama etkisini yorumlayabilmeleri (KB2.14) beklenir.	Erişim ve Kapsayıcılık
40	3	HB.3.1.3.	Çocuk haklarını tanıtmak için fikirlerini eyleme dönüştürebilme	a) Çocuk haklarını tanıtmak için farkındalık projeleri geliştirir. b) Çocuk haklarını tanıtmak için farkındalık projelerini paylaşır. HB.3.1.3 Öğrencilerden çocuk haklarını tanıtmak için fikirlerini eyleme dönüştürebilmeleri (SBAB5, SBAB5.5.SB1, SBAB5.5.SB2) beklenir. Çocuk haklarını tanıtmak için farkındalık projeleri geliştirmeleri (a) istenir. Öğrencilere Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de yer alan haklara yönelik örnekler sunulur (OB6.3). Öğrencilere sahip oldukları haklara ilişkin görüş geliştirme, fikir paylaşma, öğrenme halkası gibi tekniklerle çeşitli etkinlikler yaptırılır. Küçük gruplar oluşturularak konu ile ilgili farkındalık projesi hazırlama görevi verilir. Öğrencilerin görev paylaşımı yapmaları (SDB2.2, SDB2.2.SB1) istenir. Bu süreçte öğrencilerden düşüncelerini arkadaşlarıyla açık bir şekilde (E3.5) paylaşmaları (SDB2.2, SDB2.2.SB2), farklı düşünceler üzerinde uzlaşmaları beklenir (SDB2.2, SDB2.2.SB3). Bunun gibi süreçlerde öğrencilerin sorumluluk almaları (E2.2), kendilerini ifade ederken duygu, düşünce ve davranışlarında kontrollü olmaları (D12.2) üzerinde durulur.	Etik ve Empati, Haklar ve Sorumluluklar

6. İnsan Hakları, Demokrasi ve Vatandaşlık Dersi Öğretim Programı (4)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcısı
1	4	İHVD.4.1.1.	Çocuk olmanın özelliklerini belirleyebilme	“Bu aşamada yazılı, görsel veya dijital kaynaklardan yararlanılır (OB1., OB2., OB4.).”	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
2	4	İHVD.4.1.2.	Çocuk haklarıyla ilgili kanıta dayalı olarak oluşturduğu ürünü paylaşabilme	a) Verilen kanıtlara dayanarak çocuk haklarına ihtiyaç duyulma sebeplerini tespit eder. “Görsel veya dijital kanıtlar sunularak çocuk haklarına ihtiyaç duyulma nedenlerine yönelik bir tartışma ortamı sağlanır (OB2., OB4.).”	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
3	4	1.Öğrenme Alanı	Farklılaştırma bölümü Zenginleştirme	“Eğitim, sağlık, beslenme, barınma gibi temel haklarından yararlanamayan, göç etmek durumunda kaldığı için sorunlar yaşayan çocuklar ile ilgili “Dijital Dünya Çocuk Hakları İhlalleri Haritası” oluşturmaları istenebilir.”	Aktif Katılım, Erişim ve Kapsayıcılık	
4	4	İHVD.4.2.2.	Adalet ve eşitlik arasındaki ilişkiyi yorumlayabilme	a) Adalet ve eşitlik kavramları arasındaki ilişkiyi inceler. “Öğrencilere eşit imkânların sunulduğu ancak adil olmayan bir durumu yansıtan hikâye okunur veya animasyon izletilir. Hikâye veya animasyon belli bir noktada durdurulur. Öğrencilerden gruplara ayrılarak hikâyenin veya animasyonun eksik kalan kısmını tamamlamaları (E1.1. SDB2.2.) ve canlandırmaları istenir (E3.3.). Tamamlanan hikâye veya animasyon üzerinden “Sizce karakterlerin sahip olduğu koşullar eşit miydi?”, “Sizce adalet sağlandı mı?” gibi sorularla sınıf tartışması başlatılır (E3.5.).”	Erişim ve Kapsayıcılık, Öğrenme ve Yaratıcılık	
5	4	İHVD.4.2.3.	Fırsat eşitliğinin anlamını yorumlayabilme	b) Fırsat eşitliğinin önemini sözlü, yazılı veya görsel olarak ifade eder. “Öğretmen tarafından sınıfa getirilen yazılı, görsel veya dijital kaynaklar aracılığıyla öğrencilerin fırsat eşitliği ile ilgili düşünceleri sağlanır (OB1., OB2., OB4.).”	Erişim ve Kapsayıcılık, Öğrenme ve Yaratıcılık	
6	4	2.Öğrenme Alanı	Farklılaştırma bölümü Zenginleştirme	“Eşitlik kavramına yönelik bir dijital çizgi roman hazırlamaları istenebilir. Fırsat eşitliğinin önemi ile ilgili çevrim içi ortamda poster hazırlamaları istenebilir.”	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Erişim ve Kapsayıcılık, Öğrenme ve Yaratıcılık	
7	4	İHVD.4.3.1.	Vatandaş olmanın getirdiği hak ve özgürlükleri yorumlayabilme	b) Vatandaş olmanın getirdiği hak ve özgürlükleri sözlü, yazılı, görsel vb. şekillerde ifade eder. “Bu kapsamda eşitlik ilkesi, haberleşme özgürlüğü, tüketici hakları, dilekçe hakkı, özel hayatın gizliliği ve korunması, seçme ve seçilme hakkı üzerinde durulur.”	Aktif Katılım, Erişim ve Kapsayıcılık, Haklar ve Sorumluluklar, Gizlilik ve Güvenlik	
8	4	İHVD.4.3.3.	Dijital vatandaşlığın gerektirdiği özellikleri belirleyebilme	“Öğrencilerden genel ağda hangi uygulamaları kullandıklarını kâğıtlara yazmaları ve kâğıtları buruşturarak öğretmen tarafından getirilen sepete atmaları istenir.	Aktif Katılım, Erişim ve Kapsayıcılık, Dijital	

				Sepetteki kâğıtlar öğretmen tarafından okunarak kullanım alanlarına (eğitim, sağlık vb.) göre sınıflandırılır. Dijital uygulamalardan EBA, e-Okul, e-Devlet, e-Nabız ve CİMER uygulamalarına değinilir. Dijital vatandaşlık kavramı tahtaya yazılır. Öğretmen tarafından dijital vatandaşlık kavramı açıklanır. İyi bir vatandaşın beklenen davranışların dijital ortamlarda da olması gerektiği vurgulanır (OB2.). Öğretmen tarafından dijital vatandaşlık kapsamında dikkat edilmesi gereken durumlara yönelik kısa örnek olaylar sunulur. Örnek olaylarda çevrim içi ortamda kendisinin ve ailesinin kimlik bilgileri (D2.1.), iletişim bilgileri gibi kişisel verilerin korunması, fotoğraf paylaşımaması, tanımadığı kişilerle iletişime geçilmemesi, siber zorbalıkla ya da uygunsuz bir içerik ile karşılaştığında aile büyükleri ya da öğretmenlere bilgi verilmesi (D8.4.), genel ağda erişilen bilgilerin doğruluğunun kontrol edilmesi, çevrim içi ortamlarda kurulan iletişimlere dikkat edilmesi ve uygun olmayan ifadelerin kullanılmaması, gov ve edu uzantılı sitelerin güvenli siteler olduğuna yönelik içerikler bulunmalıdır (D8.2., E3.9.). 5N 1 K soruları aracılığı ile verilen örnek olaylardan yola çıkılarak öğrencilerin dijital vatandaşlığın gerektirdiği özellikleri belirlemeleri sağlanır (SDB3.3.). Öğrenciler gruplara ayrılır (SDB2.2.). Performans görevi olarak öğrencilerden “çevrim içi ortamlarda kendime karşı sorumluluklarım”, “çevrim içi ortamlarda başkalarına karşı sorumluluklarım” başlıklarından birini seçmesi ve grupça tartışarak bu sorumlulukları belirlemeleri istenir (E2.2., E3.11.).”	Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Gizlilik ve Güvenlik, Haklar ve Sorumluluklar, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
9	4	3.Öğrenme Alanı	Öğrenme-Öğretme Yaşantıları Bölümü Köprü Kurma	“Vatandaş olmanın getirdiği hak ve özgürlükler ile ilgili gazete haberleri, karikatürler gibi yazılı, görsel veya dijital kaynaklar öğrencilere gösterilerek bu kaynakları yorumlamaları istenir.”	Haklar ve Sorumluluklar, Öğrenme ve Yaratıcılık
10	4	3.Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	“Çevrim içi ortamda yaşanabilecek sorunlar ve bu sorunların çözümleri ile ilgili broşür veya karikatür hazırlamaları istenebilir. Yürütülecek yardım faaliyetinin tanıtımı için çevrim içi ortamlarda broşür, kısa tanıtım filmleri vb. araçlar tasarlanabilir.”	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Gizlilik ve Güvenlik, Haklar ve Sorumluluklar, Öğrenme ve Yaratıcılık
11	4	3.Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Destekleme	“Çevrim içi ortamda yaşanabilecek sorunlar ve yardım faaliyetleri ile ilgili drama çalışmaları yapılabilir.”	Etik ve Empati, Gizlilik ve Güvenlik, Haklar ve Sorumluluklar
12	4	4.Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	“Uzlaşmanın önemi hakkında çevrim içi ortamda afiş tasarımları istenebilir.”	Etik ve Empati, Haklar ve Sorumluluklar, Öğrenme ve Yaratıcılık

7. Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8lar)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcı
1	5-8	T.D.5.1. T.D.6.1. T.D.7.1. T.D.8.1.	Dinlemede/izlemede seçimini yönetebilme	materyal	a) Dinleme/izleme şekli (etkileşimli veya etkileşimsiz), amacı, ilgi ve ihtiyaçları, bilgiye erişim olanakları; etkinliğin süresi öğrultusunda dinleme/izleme materyalini ve diğer kaynakları (sözlük, genel ağ, çalışma kâğıdı, grafik organize edici vb.) seçer. “Oyun Dünyası” temasıyla ilgili söz varlığı geliştirme etkinliklerinde kelimelerin ve/veya kelime gruplarının görsellerle olan ilişkisi (OB4) ve söz varlığının doğru ve bağlama uygun bir şekilde kullanılmasının dijital iletişimdeki önemi (OB2.6) üzerinde durulur.”	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
2	5-8	T.D.5.1. T.D.6.1. T.D.7.1. T.D.8.1.	Dinlemede/izlemede seçimini yönetebilme	materyal	a) Dinleme/izleme şekli (etkileşimli veya etkileşimsiz), amacı, ilgi ve ihtiyaçları, bilgiye erişim olanakları; etkinliğin süresi öğrultusunda dinleme/izleme materyalini ve diğer kaynakları (sözlük, genel ağ, çalışma kâğıdı, grafik organize edici vb.) seçer. “Oyun Dünyası” temasıyla ilgili söz varlığı geliştirme etkinliklerinde kelimelerin ve/veya kelime gruplarının görsellerle olan ilişkisi (OB4) ve söz varlığının doğru ve bağlama uygun bir şekilde kullanılmasının dijital iletişimdeki önemi (OB2.6) üzerinde durulur.”	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
3	5-8	T.D.5.8. T.D.6.8. T.D.7.8. T.D.8.8.	Dinlediğinin/izlediğinin derin anlamını belirlemeye yönelik üst düzey çıkarımlar yapabilme		a) Dinlediğinin/izlediğinin bütününden kanıt toplayıp ön bilgileriyle ilişkilendirir. b) İlişkilendirmeden hareketle çıkarım yapar. c) Bir yargıya vararak gerektiğinde tepki verir. “Okuduğu, dinlediği/izlediği metnin derin anlamını belirlemeye yönelik üst düzey çıkarımlarda bulunmalarını sağlayacak etkinlikler yaptırılır (T.O.5.9., T.D.5.8.). Öğrencilerin dijital ortamlarda etkileşimde bulunurken kişisel özgürlük alanlarını koruma bilincini geliştirecek etkinlikler yapılır (D8.1.)”	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Haklar ve Sorumluluklar, Öğrenme ve Yaratıcılık
4	5-8	T.D.5.8. T.D.6.8. T.D.7.8. T.D.8.8.	Dinlediğinin/izlediğinin derin anlamını belirlemeye yönelik üst düzey çıkarımlar yapabilme		a) Dinlediğinin/izlediğinin bütününden kanıt toplayıp ön bilgileriyle ilişkilendirir. b) İlişkilendirmeden hareketle çıkarım yapar. c) Bir yargıya vararak gerektiğinde tepki verir. “Okuduğu, dinlediği/izlediği metnin derin anlamını belirlemeye yönelik üst düzey çıkarımlarda bulunmalarını sağlayacak etkinlikler yaptırılır (T.O.5.9., T.D.5.8.).	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Gizlilik ve Güvenlik, Haklar ve Sorumluluklar, Öğrenme ve Yaratıcılık

				<i>Öğrencilerin dijital ortamlarda etkileşimde bulunurken kişisel özgürlük alanlarını koruma bilincini geliştirecek etkinlikler yapılır (D8.1.)”</i>	
5	5-8	T.D.5.20. T.D.6.20. T.D.7.21. T.D.8.21.	Çoklu ortam öğelerine yönelik çözümleme yapabilme	a) Çoklu ortam öğelerinin işlevlerini (eş anlam oluşturma, anlamı destekleme veya tek başına anlam oluşturma) belirler. b) Öğeler arasındaki bağlantıları belirler. <i>“Öğrencinin “Hak ve Sorumluluklar” (D1.1, D16.2, D16.3) teması alanına giren konularla ilgili çoklu ortam öğelerini çözümlemeye yönelik çalışmalar yapması, bunların kendi aralarındaki etkileşimlerinden yararlanarak anlam oluşturmaya sağlanır (T.D.7.21). Ayrıca dijital ve basılı medya metinleriyle ilgili ön bilgilerini de kullanarak medya içeriğini farklı/alternatif bakış açılarından değerlendirmesi (T.O.7.25.) sağlanır.”</i>	Haklar ve Sorumluluklar, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
6	5-8	T.D.5.22. T.D.6.22. T.D.7.23. T.D.8.23.	Dinlediğini/izlediğini değerlendirebilme	a) Dinlediğini/izlediğini ile ilgili bir norm belirler. b) Dinlediğinde/izlediğinde belirlediği norma ilişkin inceleme yapar. c) İnceleme sonuçlarını belirlediği normla karşılaştırır. ç) Karşılaştırma sonucundan hareketle bir yargıya ulaşır. <i>“Öğrencilerin çoklu ortam öğelerine yönelik çözümlemeler yapabilmeleri ve bu sayede dijital bilgiler arasındaki bağlantıları belirlemeleri sağlanır (T.O.5.22., T.D.5.20.). Öğrenciler okuduklarının, dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini ön bilgileriyle ilişkilendirerek değerlendirir ve bir yargıya ulaşır (T.O.5.24., T.D.5.22.).”</i>	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
7	7-8	T.D.7.24. T.D.8.24.	Medya içeriğini değerlendirebilme	a) Medya içeriğiyle ilgili bir norm belirler. b) Belirlediği norma göre medya içeriğinde inceleme yapar. c) İnceleme sonuçlarını belirlediği normla karşılaştırır. ç) Karşılaştırma sonucundan hareketle bir yargıya ulaşır. <i>“Medya içeriğinin değerlendirilecek özellikleri (amaç, hedef kitleye uygunluk, tutarlılık, olay/olaylar, karakterler, karakterlerin davranışları ile fiziksel ve psikolojik özellikleri, ileri sürülen görüşler, ana düşünce ve yardımcı düşünceler, hak ve özgürlükler, etik, değerler, dil-anlatım, ikna teknikleri, kaynak/konuşan/yazar vb.) belirlenir. Medya içeriğinin belirlenen özelliği ve bu özellikten hareketle ön bilgiler işe koşularak belirlenen norm karşılaştırılır. Karşılaştırma sonucu ortaya konularak bir yargıya ulaşılır (OB2, OB4, KB2.17, SDB3.3)”</i>	Aktif Katılım, Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Gizlilik ve Güvenlik, Haklar ve Sorumluluklar, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı
8	5-8	T.D.5.25. T.D.6.25.	Dinleme/izleme sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme	a) Dinleme/izleme sürecindeki güçlü ve gelişmeye açık yönlerini gerekçelendirerek kendisini değerlendirir.	Öğrenme ve Yaratıcılık

		T.D.7.27. T.D.8.27.		b) Deneyimlediği süreçteki gelişmeye açık yönlerini destekleyecek tedbirler alıp güçlü yönlerini sonraki çalışmalara aktararak dinleyici/izleyici kimliğinin gelişimine yön verir. <i>“Öğrencilerin temada işlenen konu ve öğrenme çıktılarına uygun afiş, kolaaj, sınıf panosu, dijital albüm vb. hazırlamaları sağlanabilir. Bu etkinlikler, öğrencilerin yaratıcılığını ve özgün düşünme becerilerini destekleyecek nitelikte olmalıdır (E3.3., E3.11., OB5.).”</i>	
9	5-8	T.O.5.1. T.O.6.1. T.O.7.1. T.O.8.1.	Okumada materyal seçimini yönetebilme	a) Amacı, ilgi ve ihtiyaçları, materyalin özellikleri, süre ve bilgiye erişim olanaklarını analiz ederek görüş oluşturur. b) Analiz sonuçları doğrultusunda metin ve diğer yardımcı materyalleri (sözlük, ek kaynak vb.) seçer. c) Seçimleri üzerinde zamana bağlı değişime/üst bilişsel izlemeye dayalı düzenlemeler yapar. <i>“Öğrencinin okuma öncesinde ilgi ve ihtiyaçlarını, okuma faaliyetinin amacını, materyalin özelliklerini, okumaya ayrılan süre ve bilgiye erişim olanaklarını analiz etmesi sağlanır (KB2.13, SDB1.1). Analiz sonuçlarından hareketle okunacak metin veya okuma sırasında kullanılacak ek materyaller (sözlük, genel ağ, çalışma kâğıdı, grafik organize edici vb.) seçilerek hazırlık yapılır.”</i>	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
10	5-8	T.O.5.9. T.O.6.9. T.O.7.8. T.O.8.8.	Metnin derin anlamını belirlemeye yönelik üst düzey çıkarımlar yapabilme	a) Metnin bütününden ve görsellerden kanıt toplayıp ön bilgileriyle ilişkilendirir. b) İlişkilendirmeden hareketle çıkarım yapar. c) Bir yargıya vararak gerektiğinde tepki verir. <i>“Okuduğu, dinlediği/izlediği metnin derin anlamını belirlemeye yönelik üst düzey çıkarımlarda bulunmalarını sağlayacak etkinlikler yaptırılır (T.O.5.9., T.D.5.8.). Öğrencilerin dijital ortamlarda etkileşimde bulunurken kişisel özgürlük alanlarını koruma bilincini geliştirecek etkinlikler yapılır (D8.1). Oluşturulacak etkinlikler sayesinde öğrencilere dijital ortamda kişisel bilgilerini korumaları gerektiği bilinci kazandırılmalıdır (OB2.8), (D8.2).”</i>	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Gizlilik ve Güvenlik, Haklar ve Sorumluluklar, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı
11	5-8	T.O.5.9. T.O.6.9. T.O.7.8. T.O.8.8.	Metnin derin anlamını belirlemeye yönelik üst düzey çıkarımlar yapabilme	a) Metnin bütününden ve görsellerden kanıt toplayıp ön bilgileriyle ilişkilendirir. b) İlişkilendirmeden hareketle çıkarım yapar. c) Bir yargıya vararak gerektiğinde tepki verir. <i>“Okuduğu, dinlediği/izlediği metnin derin anlamını belirlemeye yönelik üst düzey çıkarımlarda bulunmalarını sağlayacak etkinlikler yaptırılır (T.O.5.9., T.D.5.8.).”</i>	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Gizlilik ve Güvenlik, Haklar ve Sorumluluklar, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı

				Öğrencilerin dijital ortamlarda etkileşimde bulunurken kişisel özgürlük alanlarını koruma bilincini geliştirecek etkinlikler yapılır (D8.1). Oluşturulacak etkinlikler sayesinde öğrencilere dijital ortamda kişisel bilgilerini korumaları gerektiği bilinci kazandırılmalıdır (OB2.8), (D8.2)."	
12	5-8	T.O.5.22. T.O.6.22. T.O.7.22. T.O.8.22	Çoklu ortam öğelerine yönelik çözümleme yapabilme	a) Çoklu ortam öğelerinin işlevlerini (eş anlam oluşturma, anlamı destekleme veya tek başına anlam oluşturma) belirler. b) Öğeler arasındaki bağlantıları belirler. "Yazı, ses ve görseller gibi öğelerin bir arada kullanıldığı ortamlar, çoklu ortamlardır. Yazıyla birlikte kullanılan ses ve/veya görsel bazen yazının ilettiği anlamı desteklerken bazen yazı olmadan anlam iletir. Bazı durumlarda ise ses ve/veya görsellerin ilettiği mesaj, yazınıninkiyle aynıdır (eş anlam oluşturma). Öğrenci söz konusu öğelerin görevlerini ayırt eder, ilişkilerini belirler ve bunların kendi aralarındaki etkileşimlerinden yararlanarak anlam oluşturur (KB2.4, OB2.4, OB4)."	Öğrenme ve Yaratıcılık
13	7-8	T.O.7.25. T.O.8.25.	Basılı ve dijital medya metinlerini değerlendirebilme	a) Medya metninin içeriğiyle ilgili bir norm belirler. b) Belirlediği norma göre medya metninin içeriğinde inceleme yapar. c) İnceleme sonuçlarını belirlediği normla karşılaştırır. ç) Karşılaştırma sonucunu ortaya koyup bir yargıya ulaşır. "Basılı ve dijital medya metinlerinin değerlendirilecek özellikleri (amaç, hedef kitleye uygunluk, tutarlılık, olay/olaylar, karakterler, karakterlerin davranışları ile fiziksel ve psikolojik özellikleri, ileri sürülen görüşler, ana düşünce ve yardımcı düşünceler, hak ve özgürlükler, etik, değerler, dil-anlatım, ikna teknikleri, kaynak/konuşan/yazar vb.) belirlenir. Ön bilgiler işe koşularak medya metninin belirlenen özelliğini değerlendirmede kullanılacak bir norm belirlenir. Norm ve içerik karşılaştırılır. Karşılaştırma sonucu ortaya konarak bir yargıya ulaşılır (KB2.17, SDB3.3.SB3)"	Aktif Katılım, Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Gizlilik ve Güvenlik, Haklar ve Sorumluluklar, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı
14	5-8	T.K.5.1. T.K.6.1. T.K.7.1. T.K.8.1.	Konuşma sürecini yönetebilme	a) Konuşmayı başlatma, sürdürme, sonlandırma ile ilgili selam, hitap ve sonlandırma ifadelerini kullanır. b) Uygun zamanda söz alır/verir. c) Olay, konu, durum, problem vb. ile ilgili anlaşılmayan noktaları açıklığa kavuşturmak için herhangi bir yönlendirmenin etkisinde kalmadan soru sorar. ç) Kendisine yöneltilen soruları cevaplar. "Öğrencilerden yazma çalışmalarında süreci uygun şekilde yönetmeleri beklenir (T.Y.5.1.). Dijital araçlarla yazı yazarken ahlaki kurallara uygun davranmaya, doğru	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı

				<i>ve güvenilir olmaya (D6.1, D6.2) dikkat ederek yazma sürecini yönetmeyle ilgili etkinlikler yapılır (T.Y.5.1.).”</i>	
15	5-8	T.K.5.1. T.K.6.1. T.K.7.1. T.K.8.1.	Konuşma sürecini yönetebilme	a) Konuşmayı başlatma, sürdürme, sonlandırmayla ilgili selam, hitap ve sonlandırma ifadelerini kullanır. b) Uygun zamanda söz alır/verir. c) Olay, konu, durum, problem vb. ile ilgili anlaşılmayan noktaları açıklığa kavuşturmak için herhangi bir yönlendirmenin etkisinde kalmadan soru sorar. ç) Kendisine yöneltilen soruları cevaplar. <i>“Dijital eğitici oyunlarla ilgili etkinlikler yapılırken öğrencilerin oyunların içeriği hakkında elde ettiği dijital bilgileri karşılaştırmaları ve bu bilgilerden hareketle değerlendirme ve çıkarımda bulunmak yoluyla dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalara yer verilir (OB2.4). Ayrıca grupta oynanan dijital eğitici oyunlarla öğrencilerin iş birliği becerisi geliştirilir (SDB2.2).”</i>	Erişim ve Kapsayıcılık, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
16	5-8	T.K.5.5. T.K.6.5. T.K.7.5. T.K.8.5.	Konuşmasında uygun tepki verebilme	a) Amacına uygun olarak kullanacağı çoklu ortam öğelerini (fotoğraf, resim, tablo, grafik, harita, sanal gezi uygulamaları, ses kaydı, müzik, video, dijital pano, çevrim içi toplantı araçları vb.) belirler. b) Belirlediği çoklu ortam öğelerinin işlevlerine (eş anlam oluşturma, anlamı destekleme veya tek başına anlam oluşturma) karar verir. c) Belirlediği çoklu ortam öğelerini, birbirleriyle etkileşimlerini dikkate alarak konuşma içeriğinde kullanır.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
17	5-8	T.K.5.6. T.K.6.6. T.K.7.6. T.K.8.6.	Konuşmasında çoklu ortam öğeleriyle içerik oluşturabilme	a) Amacına uygun olarak kullanacağı çoklu ortam öğelerini (fotoğraf, resim, tablo, grafik, harita, sanal gezi uygulamaları, ses kaydı, müzik, video, dijital pano, çevrim içi toplantı araçları vb.) belirler. b) Belirlediği çoklu ortam öğelerinin işlevlerine (eş anlam oluşturma, anlamı destekleme veya tek başına anlam oluşturma) karar verir. c) Belirlediği çoklu ortam öğelerini, birbirleriyle etkileşimlerini dikkate alarak konuşma içeriğinde kullanır. <i>“Konuşmasında çoklu ortam öğeleriyle içerik oluşturabilme becerisi sözlü etkileşimde kullanılabilecek becerilerden biridir. Bu becerinin geliştirilmesinde hem dijital hem de basılı/matbu ortam ve araçlar kullanılabilir. Konuşmada çoklu ortam öğeleri kullanılarak konuşma çalışmaları yaptırılabilceği gibi konuşma planı dâhilinde öğrencinin bunları seçerek konuşmaya aktarması da sağlanabilir (KB2.20, SDB2.1, OB2.7, OB4, E1.1, E3.2).”</i>	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

18	5-8	T.K.5.9. T.K.6.9. T.K.7.9. T.K.8.9.	Konuşmasında sesini uygun şekilde kullanabilme	a) Nefesini doğru ayarlar. b) Kelimeleri doğru telaffuz eder. c) Sesin şiddetini ayarlar. ç) Doğru vurgu ve tonlamayla konuşur. <i>“Öğrencinin kelimelerin telaffuz özelliklerine uygun sesletim yapması sağlanır. Bununla birlikte işitilebilir bir ses tonuyla konuşması için teknolojik cihaz ve uygulamalardan yararlanılabileceği gibi (OB2.7) dramatizasyon çalışmaları da yapılabilir (E3.3). Bu çalışmalar; bireysel, ikili veya grup çalışmaları şeklinde düzenlenebilir (SDB2.1, SDB2.2).”</i>	Öğrenme ve Yaratıcılık
19	5-8	T.K.5.10.T.K.6. 10.T.K.7.10.T.K. .8.10.	Sözlü sunum yapabilme	a) Plan yapar. b) Plana uygun hazırlıklarını yapar. c) Prova yapar. ç) Hedef kitleye uygun; ses, beden dili ve görsellerle desteklenen bir sunum yapar. d) Dinleyicilerin/izleyicilerin sorularını cevaplar. e) Sunumunu amaç, içerik ve dil-anlatım açısından değerlendirir. <i>“Bilimsel bir konuda hazırlanacak sözlü sunumlar (T.K.6.10.) planlanırken öğrencilerin bilgi ihtiyacını fark etmeleri (OB1.1), merak ettiği konularla ilgili basılı ve dijital kaynaklarda araştırma yapmaları bu konulara eleştirel bakabilmeleri beklenir (E1.1, E3.10, OB2.1).”</i>	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
20	5-8	T.K.5.26. T.K.6.26. T.K.7.26. T.K.8.26.	Konuşma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme	a) Konuşma sürecindeki güçlü ve gelişmeye açık yönlerini gerekçelendirerek kendisini değerlendirir. b) Deneyimlediği süreçteki gelişmeye açık yönlerini destekleyecek tedbirler alıp güçlü yönlerini sonraki çalışmalara aktararak konuşan kimliğinin gelişimine yön verir. c) Konuşmalarından oluşan ürün ve seçki dosyası (ses kaydı, konuşma metni, sunum videosu, çoklu medya öğeleri vb.) oluşturur. <i>“Öğrencilerin temada işlenen konu ve öğrenme çıktılarına yönelik dijital araçları da kullanarak bir araştırma yapmaları (OB2. 1) istenebilir. Öğrencilere dijital ortamları kullanırken kişisel bilgilerin korunmasına yönelik kuralların hatırlatılmasıyla ilgili çalışmalar yapılabilir (D8.2). Araştırma neticesinde edindikleri bilgi ve materyallerden -fikirî mülkiyet haklarını dikkate alarak- uygun dijital uygulamaların kullanımıyla video, bilgi görseli vb. bir içerik hazırlamaları (OB2.3, OB2.7), hazırladıkları çalışmayı sınıfta ya da uygun dijital ortamlarda paylaşmaları sağlanabilir (OB2. 5, E3.3)”</i>	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Gizlilik ve Güvenlik, Haklar ve Sorumluluklar, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

21	5-8	T.Y.5.1. T.Y.6.1. T.Y.7.1. T.Y.8.1.	Yazma sürecini yönetebilme	a) Amaç, bağlam ve olanaklarını analiz ederek yazma konusunu, hedef kitlesini, dijital de dâhil yazma aracı ve ortamını belirler. <i>“Bir yazma çalışmasına başlanırken amaç, olanaklar ve bağlam dikkate alınarak yazma konusu belirlenir. Konunun belirlenmesinin ardından yazma amacı, olanaklar ve bağlam dikkate alınarak hedef kitle -dijital de dâhil- yazma aracı ve ortamına karar verilir (KB2.13, E3.7)”</i>	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati
22	5-8	T.Y.5.5. T.Y.6.5. T.Y.7.5. T.Y.8.5.	Yazılı etkileşiminde uygun tepki verebilme	a) İletinin hedef kitlesi, içerik ve yapısını (konusunu, ana fikrini, amacını, yapı ve dil özelliklerini vb.) çözümler. b) Çözümlediği verileri kullanarak vereceği dönütü (nasıl cevap verileceği, hangi bilgi ve gerekçeler kullanılacağı vb.) belirler. c) Kişisel yorum ve değerlendirmelerini yansıtan tepki verir. <i>“Dijital topluluklara ve ağlara katıldığında (OB2. 6) yazılı etkileşimine uygun tepki vermelerini sağlamaya yönelik çalışmalar yapılır (T.Y.5.5.).”</i>	Aktif Katılım, Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Haklar ve Sorumluluklar
23	5-8	T.Y.5.6. T.Y.6.6. T.Y.7.6. T.Y.8.6.	Yazısında çoklu ortam öğeleriyle içerik oluşturabilme	a) Amacına uygun olarak kullanacağı çoklu ortam öğelerini (fotoğraf, resim, tablo, grafik, harita, ses kaydı, müzik, video vb.) belirler. b) Belirlediği çoklu ortam öğelerinin işlevlerine (eş anlam oluşturma, anlamı destekleme veya tek başına anlam oluşturma) karar verir. c) Belirlediği çoklu ortam öğelerini, birbirleriyle etkileşimlerini dikkate alarak yazısında kullanır. <i>“Yazısında çoklu ortam öğeleriyle içerik oluşturabilme yazılı üretim ve yazılı etkileşimde kullanılabilecek becerilerden biridir. Bu becerinin geliştirilmesinde hem dijital hem de basılı/matbu ortam ve araçlar kullanılabilir. Yazmada çoklu ortam öğeleri kullanılarak yazma çalışmaları yaptırılabilir gibi yazma planı dâhilinde öğrencinin bunları seçerek yazısında kullanması sağlanabilir (KB2.20, SDB2.1, OB2.7, E1.1, E3.2).”</i>	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
24	5-8	T.Y.5.22. T.Y.6.22. T.Y.7.22. T.Y.8.22.	Yazma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme	a) Yazma sürecindeki güçlü ve gelişmeye açık yönlerini gerekçelendirerek kendisini değerlendirir. b) Deneyimlediği süreçteki gelişmeye açık yönlerini destekleyecek tedbirler alıp güçlü yönlerini sonraki çalışmalara aktararak yazar kimliğinin gelişimine yön verir. c) Yazılarından oluşan ürün ve seçki dosyası (sözlük, günlük, anı, gezi, şiir, alıntılar seçkisi, atasözü ve deyim vb.) oluşturur. <i>“Öğrencilerden hikâyesi olan türkülerin birini basılı veya dijital kaynaklardan araştırmaları (OB2.1) ve edindikleri bilgileri arkadaşlarıyla paylaşmaları sağlanabilir.”</i>	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

25	5-8	T.Y.5.22. T.Y.6.22. T.Y.7.22. T.Y.8.22.	Yazma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme	a) Yazma sürecindeki güçlü ve gelişmeye açık yönlerini gerekçelendirerek kendisini değerlendirir. b) Deneyimlediği süreçteki gelişmeye açık yönlerini destekleyecek tedbirler alıp güçlü yönlerini sonraki çalışmalara aktararak yazar kimliğinin gelişimine yön verir. c) Yazılarından oluşan ürün ve seçki dosyası (sözlük, günlük, anı, gezi, şiir, alıntılar seçkisi, atasözü ve deyim vb.) oluşturur. <i>“Farklı kültürlerin yöresel kıyafetlerinin, yemeklerinin, misafirperverlik, kutlama vb. kültüre özgü uygulamalarının araştırılması; bunların birbirleriyle olan benzerlik ve farklılıklarını vurgulayacak şekilde karşılaştırmalı bir sunu hazırlanması ve bu sununun sınıfta ya da uygun dijital ortamlarda paylaşılması istenebilir (E2.1, E3.5).”</i>	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
26	5-8	T.Y.5.22. T.Y.6.22. T.Y.7.22. T.Y.8.22.	Yazma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme	a) Yazma sürecindeki güçlü ve gelişmeye açık yönlerini gerekçelendirerek kendisini değerlendirir. b) Deneyimlediği süreçteki gelişmeye açık yönlerini destekleyecek tedbirler alıp güçlü yönlerini sonraki çalışmalara aktararak yazar kimliğinin gelişimine yön verir. c) Yazılarından oluşan ürün ve seçki dosyası (sözlük, günlük, anı, gezi, şiir, alıntılar seçkisi, atasözü ve deyim vb.) oluşturur. <i>“Seçilen herhangi bir sektöre ilişkin grafik tasarım araçları kullanılarak özgün bir reklam broşürü ya da marka logosu hazırlanması ve bu broşürün, logonun basılı ya da dijital hâlde sınıfta ya da uygun dijital ortamlarda paylaşılması istenebilir. Öğrencilerin yönergelerde belirtilen sorumlulukları planlanan sürede tamamlamaları sağlanabilir (D16.3, E2.2).”</i>	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

8. Ortaokul Matematik Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8'lar)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcısı
1	5	MAT.5.1.1	Altı basamaklı sayıları okuma ve yazmayı çok basamaklı sayılara genelleyebilme	a) Günlük hayattaki farklı bağlamlardan yola çıkarak altıdan çok basamaklı sayılar hakkında bilgi toplar.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
2	5	MAT.5.1.2	Doğal sayılar ve işlemler içeren gerçek yaşam problemlerini çözebilme	h) Genellemenin geçerliliğini matematiksel örneklerle değerlendirir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
3	5	MAT.5.3.1	Temel geometrik çizimler için matematiksel araç ve teknolojiden yararlanabilme	a) Nokta, doğru, doğru parçası, ışın, açı, çember ve dikme çiziminde gerekli araç ve teknolojileri tanır. c) Nokta, doğru, doğru parçası, ışın, açı, çember ve dikmeyi oluşturmak için uygun araç ve teknolojileri kullanır.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
4	5	MAT.5.3.2	Temel geometrik çizimlere dayalı deneyimlerini yansıtabilme	a) Temel geometrik çizimlere dayalı deneyimlerini gözden geçirir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
5	5	MAT.5.3.3.	Açıları ölçmek için matematiksel araç ve teknolojiden yararlanabilme	a) Açı ölçmek için gerekli araç ve teknolojiyi tanır.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
6	5	MAT.5.3.4.	Düzlemde iki veya üç doğrunun birbirine göre durumuna bağlı olarak oluşabilecek açılara dair çıkarım yapabilme	b) Düzlemde iki veya üç doğrunun birbirine göre durumuna bağlı olarak oluşan açıları belirleyerek listeler.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
7	5	MAT.5.3.5.	Çokgenleri düzlemde ardışık olarak kesişen doğruların oluşturduğu kapalı şekiller olarak yorumlayabilme	b) Düzlemde en az üç doğrunun - son doğru ilk doğruyla kesişecek biçimde - ardışık kesişimleri ile çeşitli çokgenler oluşturur.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
8	5	MAT.5.3.7.	Matematiksel araç ve teknoloji yardımıyla düzlemde iki noktada kesişen çember çiftinin merkezleri ve kesişim noktalarından biri ile inşa edilen üçgenlerin	b) Örnek çizimler üzerinden, kesişen iki çemberin merkezleri ve kesişim noktalarından biri ile inşa edilen çeşitkenar, ikizkenar ve eşkenar üçgenleri belirler.	Öğrenme ve Yaratıcılık	

			kenar özelliklerine yönelik muhakeme yapabilme		
9	5	MAT.5.4.3.	Kenar uzunlukları doğal sayı olan bir dikdörtgenin alanının ölçüsü verildiğinde çevre uzunluğunu, çevre uzunluğu verildiğinde alanını yorumlayabilme	c) Aynı çevre uzunluğuna sahip dikdörtgenlerin farklı alanlara ve aynı alana sahip dikdörtgenlerin farklı çevre uzunluklarına sahip olabileceğini ifade eder.	Öğrenme ve Yaratıcılık
10	5	MAT.5.5.1.	Kategorik veri ile çalışabilme ve veriye dayalı karar verebilme	f) Toplanan veriyi uygun görselleştirme aracı ile analiz eder.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
11	5	MAT.5.5.2.	Başkaları tarafından oluşturulan kategorik veriye dayalı istatistiksel sonuç veya yorumları tartışabilme	c) Başkaları tarafından oluşturulan kategorik veriye dayalı sonuç veya yorumları çürütür ya da kabul eder.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
12	6	MAT.6.3.1.	Düzlemde iki paralel doğru ve bir kesen ile oluşan açılarını sınıflandırabilme	a) Düzlemde iki paralel doğru ve bir kesen ile oluşan açılarını belirler.	Öğrenme ve Yaratıcılık
13	6	MAT.6.3.3.	Matematiksel araç ve teknolojiden yararlanarak birbirlerini ortalayan doğru parçalarını köşegen kabul eden dörtgenlere yönelik çıkarım yapabilme	c) Oluşturulan dörtgenleri varsayımları ile karşılaştırır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
14	6	MAT.6.3.4.	Üçgen, yamuk, paralelkenar, eşkenar dörtgen, dikdörtgen ve karenin açıları ile ilgili problemleri çözebilme	h) Genellemenin geçerliliğini matematiksel örneklerle değerlendirir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
15	6	MAT.6.4.2.	Dikdörtgenin alan bağıntısına yönelik deneyimlerini paralelkenar ve üçgenin alan bağıntılarına yansıtabilme	a) Dikdörtgenin alan bağıntısını gözden geçirir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
16	6	MAT.6.4.4.	Çemberin uzunluğu ile çap uzunluğu arasındaki ilişkiye yönelik çıkarım yapabilme	d) Elde ettiği ilişkiye yönelik değerlendirmeler yapar.	Öğrenme ve Yaratıcılık

17	6	MAT.6.5.1.	Kategorik veya nicel (kesikli) veri ile çalışabilme ve veriye dayalı karar verebilme	f) Toplanan veriyi uygun araçlarla analiz eder.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
18	6	MAT.6.5.2.	Başkaları tarafından oluşturulan kategorik veya nicel (kesikli) veriye dayalı istatistiksel sonuç veya yorumları tartışabilme	c) Başkaları tarafından oluşturulan kategorik veya nicel (kesikli) veriye dayalı istatistiksel sonuç veya yorumları çürütür ya da kabul eder.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
19	6	MAT.6.6.1.	Bir olayın olasılığını gözleme dayalı tahmin edebilme	c) Çıkarımlardan hareketle olasılık değerini hesaplama için görelî sıklığın kullanımına yönelik yargıda bulunur.	Öğrenme ve Yaratıcılık
20	7	MAT.7.3.1.	Şekillerin yansıma dönüşümü altındaki görüntülerinin oluşturulmasına dair çıkarım yapabilme	d) Önermenin verilen iki eş şeklin bir doğruya göre simetrik olup olmadığını belirlemeye ve simetrik bir şeklin simetri doğrusunu oluşturmaya yönelik katkısını değerlendirir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
21	7	MAT.7.3.2.	Yansıma dönüşümündeki deneyimlerini orta dikme ve açıortay inşasına yansıtabilme	b) Simetri doğrusunun özelliklerinden hareketle bir doğru parçasına ait orta dikmenin ve bir açıya ait açıortayın inşasına dair çıkarım yapar.	Öğrenme ve Yaratıcılık
22	7	MAT.7.4.2.	Dikdörtgenler prizmasının yüzey alanını yorumlayabilme	b) Dikdörtgenler prizmasının yüzey açınımları ile yüzey alanı arasındaki ilişkileri ifade eder.	Öğrenme ve Yaratıcılık
23	7	MAT.7.4.5.	Hacim ölçme birimleri arasındaki ilişkileri değerlendirebilme	ç) Karşılaştırmalarına ilişkin yargıda bulunur.	Öğrenme ve Yaratıcılık
24	7	MAT.7.5.1.	Matematiksel araç ve teknolojiden yararlanarak üçgende kenarortayı, açıortayı ve yüksekliği çözümlerebilme	b) Üçgende kenarortay, açıortay ve yükseklik arasındaki ilişkileri belirler.	Öğrenme ve Yaratıcılık
25	7	MAT.7.5.2.	Orta dikme inşasına yönelik deneyimlerini üçgende kenarortay inşasına yansıtabilme	c) Çıkarımını farklı örnekler üzerinden değerlendirir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
26	7	MAT.7.6.1.	Kategorik veya nicel (sürekli) veri ile çalışabilme ve veriye dayalı karar verebilme	f) Toplanan veriyi uygun araçlarla analiz eder.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
27	7	MAT.7.6.2.	Başkaları tarafından oluşturulan kategorik veya nicel (sürekli) veriye dayalı	c) Başkaları tarafından oluşturulan kategorik veya nicel (sürekli) veriye dayalı istatistiksel sonuç veya yorumları çürütür ya da kabul eder.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

			istatistiksel sonuç veya yorumları tartışabilme		
28	8	MAT.8.3.1.	Matematiksel araç ve teknoloji yardımıyla üçgenin kenarları ve açıları arasındaki ilişkiyi yorumlayabilme	b) Üçgenin kenar uzunluklarının büyüklüğüne göre açıların ölçülerini, açıların ölçülerinin büyüklüğüne göre kenar uzunluklarını sıralar.	Öğrenme ve Yaratıcılık
29	8	MAT.8.3.2.	Matematiksel araç ve teknoloji yardımıyla üçgenin kenar uzunlukları arasındaki ilişkiye yönelik çıkarım yapabilme	b) Varsayımda bulunduğu doğru parçaları ile oluşturduğu üçgenleri listeler.	Öğrenme ve Yaratıcılık
30	8	MAT.8.3.5.	Kenar uzunlukları $a^2 + b^2 = c^2$ eşitliğini sağlayan üçgenleri oluşturarak dik üçgen olduklarını; dik üçgenlerde dik kenar uzunluklarının kareleri toplamının hipotenüs uzunluğunun karesine eşit olduğunu yorumlayabilme	c) Pisagor bağıntısını üçgende açı-kenar ilişkisi ve üçgen eşitsizliği ile ilişkilendirerek dar açılı ve geniş açılı üçgenlerdeki kenar uzunluklarının ilişkisini ifade eder.	Öğrenme ve Yaratıcılık
31	8	MAT.8.4.3.	Dairenin alan bağıntısının oluşturulma sürecinden hareketle dik dairesel silindirin hacim bağıntısına yönelik analogik akıl yürütebilme	c) İlişkilerden hareketle dik dairesel silindirin hacmine yönelik çıkarım yapar.	Öğrenme ve Yaratıcılık
32	8	MAT.8.5.1.	Matematiksel araç ve teknoloji yardımıyla öteleme dönüşümünü çözümleyebilme	b) Geometrik şekiller ile öteleme dönüşümü altındaki görüntüleri arasındaki ilişkileri belirler.	Öğrenme ve Yaratıcılık
33	8	MAT.8.5.2.	Dik koordinat sisteminde geometrik şekillere ait noktaların apsis ve ordinatlarının öteleme dönüşümündeki değişimlerine ve eksenlere göre yansıma dönüşümündeki değişimlerine ilişkin çıkarım yapabilme	c) Oluşturduğu görüntülere ait noktaların apsis ve ordinatlarını varsayımları ile karşılaştırır.	Öğrenme ve Yaratıcılık

34	8	MAT.8.6.1.	Kategorik veya nicel (kesikli-sürekli) veri ile çalışabilme ve veriye dayalı karar verebilme	f) Toplanan veriyi uygun araçlarla analiz eder.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
35	8	MAT.8.6.2.	Başkaları tarafından oluşturulan kategorik veya nicel (kesikli-sürekli) veriye dayalı istatistiksel sonuç veya yorumları tartışabilme	c) Başkaları tarafından oluşturulan kategorik veya nicel (kesikli-sürekli) veriye dayalı istatistiksel sonuç veya yorumları çürütür ya da kabul eder.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
36	8	MAT.8.7.1.	Gerçek yaşamda karşılaşılabileceği bir olayın olasılığına ilişkin farklı olasılık yaklaşımlarından (öznel, deneysel, teorik) uygun olanı belirleyerek karar verebilme	e) Olasılık yaklaşımına ilişkin seçimini verdiği karara yansıtır.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

9. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4, 5, 6 ve 7lar)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcısı
1	4	SB.4.1.1	Sosyal bilgiler dersinin hayatına sunacağı katkıları yorumlayabilme	a) Örnek olaylardan hareketle sosyal bilgiler dersinin bireysel ve toplumsal katkılarını inceler. “Örnek olayların sunumunda senaryolu çizgi romanlar ve hikâyeler gibi yazılı, görsel veya dijital kaynaklar (OB2, OB4) kullanılabilir.”	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
2	4	1. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	Sosyal bilgiler dersinin katkılarına yönelik dijital ortamda poster hazırlanabilir. Bu posterlerden faydalanarak dijital bir sergi oluşturulabilir. Farklı bireysel özelliklere sahip olmanın zenginlik olduğunu şiir, şarkı sözü veya dijital öykü yazarak anlatmaları istenebilir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
3	4	2. Öğrenme Alanı	Köprü Kurma bölümü	Yön bulma teknolojilerinin değişim ve sürekliliğine (GPS, navigasyon uygulamaları vb.) değinilerek günlük yaşamla coğrafi bilgi arasında bağ kurulur.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
4	4	SB.4.2.1	Konum ve yön bulurken haritaları kullanabilme	a) Haritanın başlığının ne anlama geldiğini ifade eder. “Navigasyon uygulamaları, uydu görüntüleri, 3D uygulamalar, dijital haritalar (OB2) veya renkli atlaslar gibi farklı kaynaklardan faydalanılır.” c) Yakın çevresini ve ülkesini tarif etmek için konum bilgisini, ara ve ana yönleri kullanır. “Öğrencilerden dijital ortamda harita ve pusula kullanarak yakın çevresinde belirlediği noktaları göstermeleri istenir (OB2).”	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Öğrenme ve Yaratıcılık	
5	4	SB.4.2.2	Yakın çevresinden hareketle doğa ve insan ilişkisini çözümleyebilme	a) Yakın çevresindeki doğal çevre unsurlarını belirler. “Öğrencilerle yakın çevresinin yeryüzü şekillerini ve hava koşullarını yansıtan yazılı, görsel veya dijital kaynaklar paylaşılır (OB1, OB2),”	Öğrenme ve Yaratıcılık	
6	4	SB.4.3.3	Yakın çevresindeki ortak miras öğelerini tanımanın önemini yorumlayabilme	a) Yakın çevresindeki ortak miras öğelerini inceler. “Yakın çevredeki ortak miras öğelerini anlatan yazılı, görsel veya dijital kaynaklar incelenir OB2,”	Öğrenme ve Yaratıcılık	
7	4	3. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	Aile tarihi sergisinde hazırlanacak tanıtım kartları dijital olarak hazırlanabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
8	4	SB.4.4.2	Cumhuriyetin getirdiği değişimlerin hayatımıza katkılarını yorumlayabilme	a) Cumhuriyetin getirdiği değişimleri dönemi anlatan anılar, hikâyeler ve görsel içerikler aracılığıyla inceler.	Öğrenme ve Yaratıcılık	

				"Anılar, hikâyeler, görseller veya dijital kaynaklar kullanılarak cumhuriyetin ilanından sonra yaşanan coşku üzerine konuşulur."	
9	4	4. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	Atatürk'ün bir vatandaşın dilekçesini incelerken, orman çiftliğinde, mecliste konuşma yaparken, harf inkılabını anlatırken, şapkayı tanıtırken çekilen fotoğrafları kullanılarak dijital ortamda bir kolaj çalışması yürütülebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
10	4	5. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Destekleme	Doğal kaynakların kullanım düzeyi ile rezerv durumları arasındaki tutarsızlığı anlatan dijital bir içerik izletilebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
11	4	6. Öğrenme Alanı	Ön Değerlendirme Süreci	Çevrim içi ortam kavramını ve çevrim içi ortamda dikkat edilmesi gereken güvenlik kurallarını içeren çalışma yaprağı kullanılır.	Gizlilik ve Güvenlik
12	4	6. Öğrenme Alanı	Köprü Kurma bölümü	Öğrencilere yöneltilen "Tanımadığınız birisi sizinle iletişim kurmaya çalışırsa ne yaparsınız?", "Kimlerden yardım alırsınız?" gibi sorulardan sonra "Genel ağda hangi sorunları yaşıyorsunuz?", "Bu sorunlar karşısında kimlerden yardım alıyorsunuz?" soruları yoluyla sınıf tartışması başlatılır.	Gizlilik ve Güvenlik
13	4	SB.4.6.1	Çevrim içi ortamda uyulması gereken güvenlik kurallarını eylemlerine yansıtabilme	a) Çevrim içi ortamdaki deneyimleri güvenlik kuralları çerçevesinde gözden geçirir. b) Çevrim içi ortamda uyulması gereken güvenlik kurallarına ilişkin çıkarım yapar. c) Çevrim içi ortamda uyulması gereken güvenlik kurallarına ilişkin çıkarımları değerlendirir.	Etik ve Empati, Gizlilik ve Güvenlik
14	4	SB.4.6.2	Bilim insanlarının çocukluk hayatı ile kendi yaşamı arasında bağlantı kurabilme	b) Bilim insanlarının çocukluk dönemi koşullarını fark eder. "Öğretmen tarafından hazırlanan bilim insanlarının çocukluk dönemine ait görsel veya dijital kaynaklar öğrencilere sunulur (OB1, OB2,"	Öğrenme ve Yaratıcılık
15	4	6. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	Öğrencilerden çevrim içi ortamın güvenli kullanımı ile ilgili dijital broşür hazırlamaları istenebilir.	Gizlilik ve Güvenlik, Öğrenme ve Yaratıcılık
16	4	6. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Destekleme	Çevrim içi ortamın güvenli kullanımı ve bilim insanlarının çocuklukları ile ilgili animasyonlar ve çocuk kitapları gibi farklı materyallerden yararlanılabilir.	Gizlilik ve Güvenlik, Öğrenme ve Yaratıcılık
17	5	SB.5.1.2	Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini yorumlayabilme	a) Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini örnekler üzerinden belirler. "Dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (OB2)." b) Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini yazılı, görsel veya dijital ürünlere dönüştürür. "Gruplardan kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisine yönelik yazılı, görsel veya dijital ürünler ortaya koymaları istenir."	Erişim ve Kapsayıcılık, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

18	5	SB.5.1.3	Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine katkı sağlayabilme	a) Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerini sorgular. “Süreçte dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (OB2).”	Aktif Katılım, Erişim ve Kapsayıcılık, Öğrenme ve Yaratıcılık
19	5	SB.5.1.3	Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine katkı sağlayabilme	e) Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine ilişkin üretilen fikri uygulamak için eyleme geçer. “Sınıfta sosyal medya panosu oluşturulur”	Aktif Katılım, Erişim ve Kapsayıcılık, Öğrenme ve Yaratıcılık
20	5	SB.5.2.1	Yaşadığı ilin göreceli konum özelliklerini belirleyebilme	a) Yaşadığı ilin göreceli konum özelliklerini belirler. “Bu amaçla ayrıca dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
21	5	SB.5.2.2	Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevredeki değişimi neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme	a) Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevrenin değişimine neden olan unsurları inceler. “Bu süreçte yıllara göre doğal ve beşerî çevredeki değişimi gösteren dijital uygulamalar da kullanılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
22	5	SB.5.2.3	Yaşadığı ilde meydana gelebilecek afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik farkındalık etkinlikleri düzenleyebilme	a) Yaşadığı ilde meydana gelebilecek afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik farkındalık etkinlik planı yapar. “Bu süreçte dijital kaynaklardan, örnek olaylardan ve AFAD İl Afet Risk Azaltma Planı’ndan yararlanılabilir (OB2)”	Öğrenme ve Yaratıcılık
23	5	SB.5.2.4	Ülkemize komşu devletler hakkında bilgi toplayabilme	a) Ülkemize komşu devletlerle ilgili bilgilere ulaşmak amacıyla kullanacağı kaynakları belirler. “Bu amaçla ayrıca dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
24	5	2. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	Ayrıca öğrenciler öğretmen rehberliğinde dijital kaynakları da inceleyebilir. Öğrenciler tarafından bu iki ilin benzer ve farklı özelliklerine dair yazılı, görsel veya dijital bir ürün oluşturulabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
25	5	SB.5.3.1	Yaşadığı ildeki ortak miras öğelerine ilişkin oluşturduğu ürünü paylaşabilme	a) Yaşadığı ildeki somut ve somut olmayan kültürel miras öğelerinden hareketle ortak mirasın önemi hakkında çıkarım yapar. “Ayrıca dijital kaynaklar da kullanılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
26	5	SB.5.3.2	Anadolu’da ilk yerleşimleri kuran toplumların sosyal hayatlarına yönelik bakış açısı geliştirebilme	a) Anadolu’da kurulmuş ilk yerleşmelerdeki toplumların sosyal hayatlarına ilişkin kaynakları inceler. “Ayrıca dijital kaynaklar da kullanılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
27	5	SB.5.3.3	Mezopotamya ve Anadolu medeniyetlerinin ortak mirasa katkılarını karşılaştırabilme	a) Mezopotamya ve Anadolu medeniyetlerinin ortak mirasa katkılarını belirler. “Ayrıca dijital kaynaklardan ve sanal müze uygulamalarından da yararlanılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık

28	5	SB.5.4.1	Demokrasi ve cumhuriyet kavramları arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme	a) Demokrasi ve cumhuriyet kavramlarının niteliklerini belirler. “Ayrıca dijital kaynaklar da incelenebilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
29	5	SB.5.4.2	Toplum düzenine etkisi bakımından etkin vatandaş olmanın önemine yönelik çıkarımda bulunabilme	b) Etkin vatandaşın sahip olması gereken özelliklerini listeler. “...dijital kaynaklardan da faydalanılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
30	5	SB.5.4.3	Temel insan hak ve sorumluluklarının önemini sorgulayabilme	c) Temel insan hak ve sorumluluklarının önemine ilişkin bilgi toplar. “Dijital kaynaklardan da faydalanılır.”	Haklar ve Sorumluluklar, Öğrenme ve Yaratıcılık
31	5	SB.5.4.4	Bir ihtiyaç hâlinde veya sorun karşısında başvuru yapılabilecek kurumlar hakkında bilgi toplayabilme	a) Bir ihtiyaç hâlinde veya sorun karşısında başvuru yapılabilecek kurumlar hakkında bilgi toplayabileceği kaynakları belirler. “Seçilen ihtiyacın giderilmesi veya sorunun çözüm yolları hakkında bilgi toplaması için başvurabilecekleri yazılı, görsel veya dijital kaynakları belirlemeleri istenir (SDB1.2, OB1, OB2, OB4).”	Aktif Katılım, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
32	5	4. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	Öğrencilerden dijital uygulamalar kullanarak cumhuriyetin temel niteliklerinden biriyle ilgili bir ağ günlüğü yazısı hazırlamaları istenebilir. Hazırlanan çalışmalar dijital uygulamalar aracılığıyla paylaşarak bütün sınıfın katkıda bulunacağı hâle getirilebilir. Teknolojik imkânların yetersizliği durumunda bu etkinlik gazete köşe yazısı yazma, manşet haber oluşturma, ders notu veya konuşma metni şeklinde yazma ve paylaşma etkinliğine dönüştürülebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
33	5	4. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Destekleme	İhtiyaç hâlinde veya sorunlar karşısında başvuru yapabileceği kurumlar hakkında hazırlanmış kart oyunları oynanabilir. Başvuru yapılabilecek kurumların genel ağ siteleri incelenebilir.	Aktif Katılım, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
34	5	SB.5.5.1	Kaynakları verimli kullanmanın doğa ve insanlar üzerindeki etkisini yorumlayabilme	a) Kaynakları verimli kullanmanın doğa ve insanlar üzerindeki etkisini farklı kaynaklar üzerinden inceler. “Bu süreçte ayrıca dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (OB2).” b) Kaynakları verimli kullanmanın doğa ve insanlar üzerindeki etkisini yazılı, görsel veya dijital ürünlere dönüştürür.	Öğrenme ve Yaratıcılık
35	5	SB.5.5.2	İhtiyaç ve isteklerini karşılamak için gerekli bütçeyi planlayabilme	a) İhtiyaç ve isteklerini karşılamaya yönelik bütçe için gerekli olan kaynakları belirler. “Bu süreçte ayrıca dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık

36	5	SB.5.5.3	Yaşadığı ildeki ekonomik faaliyetleri özetleyebilme	a) Yaşadığı ildeki ekonomik faaliyetleri çözümler. “Öğrenciler ekonomik faaliyetleri incelerken dijital kaynaklardan da yararlanabilir (OB2). Öğrencilerin valilik, kaymakamlık, il tarım ve orman müdürlükleri gibi resmî kurumlara ait genel ağ adreslerini kullanarak yaşadıkları ildeki ekonomik faaliyetleri belirlemeleri sağlanır (OB2).”	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
37	5	6. Öğrenme Alanı	Ön Değerlendirme Süreci	Öğrencilerin teknolojik ve bilimsel gelişmelerin insan hayatına etkileri, dijital ortamı kullanırken uyulması gereken güvenlik kuralları, bilinçli kullanımı ve temel hak ve hürriyetler konularındaki bilgi düzeylerini belirlemek için açık uçlu sorular kullanılır.	Gizlilik ve Güvenlik, Haklar ve Sorumluluklar, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı
38	5	SB.5.6.1	Teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkilerini tartışabilme	a) Teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkileri hakkında gerekçeler sunar. b) Teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkileri üzerindeki tartışmalarda tutarsızlıkları tespit eder. c) Teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkilerine yönelik görüşleri çürütür veya kabul eder.	Erişim ve Kapsayıcılık, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Sağlık ve Dijital İyilik Hâli
39	5	SB.5.6.2	Teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımının önemine ilişkin ürün oluşturabilme	a) Teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımının önemine ilişkin kanıtlara dayalı çıkarımda bulunur. b) Teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımının önemine ilişkin kendi çıkarımlarına dayalı ürün oluşturur. c) Teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımının önemine ilişkin oluşturulan ürünleri paylaşır.	Gizlilik ve Güvenlik, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Sağlık ve Dijital İyilik Hâli, Öğrenme ve Yaratıcılık, Tüketici Farkındalığı
40	5	6. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	Öğrencilerden teknolojik ürünleri bilinçli kullanmanın önemine yönelik araştırma yapmaları ve bu araştırmayı sınıfta sözlü olarak sunmaları istenebilir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
41	5	6. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Destekleme	Buluşlar ve teknolojik ürünlerin insan ve toplum hayatına etkileriyle ilgili öğrenme süreci görseller ve işitsel materyallerle desteklenebilir. Teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımına ilişkin pedagojik açıdan uygun olan animasyon, kısa film ve belgesel üzerinden incelenebilir.	Erişim ve Kapsayıcılık, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Sağlık ve Dijital İyilik Hâli, Öğrenme ve Yaratıcılık
42	6	SB.6.1.1	Dâhil olduğu grupların ve bu gruplardaki rollerinin zaman içerisinde değişebileceğine ilişkin çıkarım yapabilme	a) Dâhil olduğu gruplar ve bu gruplardaki rollerinin zaman içerisinde değişebileceğine ilişkin varsayımda bulunur. “Bu süreçte uygun olan dijital kaynaklar da kullanılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
43	6	SB.6.1.2	Kültürel bağlarımızın ve millî değerlerimizin toplumsal birliğe etkisini yorumlayabilme	a) Kültürel bağlarımızın ve millî değerlerimizin toplumsal birliğe etkisini inceler. “Süreçte uygun olan dijital içeriklere de yer verilebilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık

				b) Kültürel bağlarımızın ve millî değerlerimizin toplumsal birliğe etkisine ilişkin edindiği bilgileri yazılı, görsel veya dijital bir ürüne dönüştürür.	
44	6	SB.6.1.3	Toplumsal hayatta karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerilerini müzakere edebilme	a) Toplumsal hayatta karşılaşılan sorunları fark eder. “Süreçte uygun olan dijital kaynaklara da yer verilebilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
45	6	1. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	Yakın çevrelerinden hareketle toplumsal bir sorunun çözümüne yönelik okul gazetesi veya dijital pano hazırlamaları istenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
46	6	1. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Destekleme	Genel ağdan toplumsal birlikteliğe etki eden kültürel bağlarımıza ilişkin bilgi toplamaları istenebilir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı
47	6	SB.6.2.1	Ülkemizin, kıtaların ve okyanusların konum özelliklerini belirleyebilme	a) Ülkemizin göreceli ve mutlak konum özellikleri ile kıtaların ve okyanusların göreceli konum özelliklerini belirler. “Bu amaçla dijital kaynaklar da kullanılabilir (OB2).” “Görselleştirme amacıyla dijital haritalardan da faydalanılabilir.”	Öğrenme ve Yaratıcılık
48	6	SB.6.2.2	Ülkemizin doğal ve beşerî çevre özellikleri arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme	a) Ülkemizdeki doğal ve beşerî çevre özelliklerini belirler. “Bu amaçla ayrıca dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
49	6	SB.6.2.3	Ülkemizin Türk dünyasıyla kültürel iş birliklerini yorumlayabilme	a) Ülkemizin Türk dünyası ile kültürel iş birliklerini inceler. “Verilen görsel veya dijital kaynaklardan Türk Dünyası Haritası incelenerek (SBAB10, E3.2) öğrencilerin Türk kültürünün yaşadığı geniş coğrafya hakkında fikir edinmeleri sağlanır.” “Bu amaçlarla dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
50	6	2. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	Ülkemizin doğal ve beşerî çevre özelliklerine ve bunların birbiriyle ilişkisine yönelik bilgi kartları, afiş, poster, bir kutu oyunu ya da dijital bir sunum hazırlanabilir. Öğrenciler Türk dünyası ülkelerinden merak ettikleri bir ülkeyi; nüfus, iklim, ekonomik faaliyetler, yer şekilleri, tarihî yapıları gibi farklı özellikleriyle tanıttacakları yazılı, görsel ya da dijital bir ürün oluşturabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
51	6	SB.6.3.1	Türkistan’da kurulan ilk Türk devletlerinin medeniyetimize katkılarını sorgulayabilme	a) Türkistan’da kurulan ilk Türk devletlerinin medeniyetimize katkıları hakkında merak ettiği konuyu tanımlar. “Ayrıca dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (OB2).” ç) Türkistan’da kurulan ilk Türk devletlerinin medeniyetimize katkıları hakkında topladığı bilgilerin doğruluğunu değerlendirir.	Gizlilik ve Güvenlik, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				“Dijital kaynaklardan elde edilen bilgilerin doğruluğunu değerlendirmek için kaynağın dijital kimliğinin veya uzantısının güvenilirliği (OB2) dikkate alınır.”	
52	6	SB.6.3.2	VII-XIII. yüzyıllar arasında İslam medeniyetinin eğitim, bilim, hukuk, kültür, sanat ve mimari alanlarında insanlığın ortak mirasına katkılarını dair akıl yürütebilme	a) İslam medeniyetinin insanlığın ortak mirasına katkılarını belirler. “Ayrıca dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
53	6	SB.6.3.3	İslamiyet’in kabulüyle Türklerin sosyal ve kültürel hayatlarında meydana gelen değişimi dönemin bakış açısıyla değerlendirebilme	a) İslamiyet’in kabulüyle Türklerin sosyal ve kültürel hayatlarında meydana gelen değişimi kaynaklara dayanarak çözümler. “Türklerin İslamiyet öncesi sosyal ve kültürel hayatlarını yansıtan yazılı, görsel ve varsa dijital kaynaklar sunulur (OB1, OB2),”	Öğrenme ve Yaratıcılık
54	6	SB.6.3.4	XI-XIII. yüzyıllar arasında meydana gelen siyasi faaliyetler ve askerî mücadelelerin Anadolu’nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasına etkisini özetleyebilme	a) XI-XIII. yüzyıllar arasında Anadolu’nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasına etkide bulunan siyasi faaliyetler ve askerî mücadeleleri çözümler. “Ayrıca dijital kaynaklardan yararlanılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
55	6	3. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	Öğrencilerden Türk kültürüne ait unsurları araştırarak bu unsurlardan hareketle dijital bir çizgi roman ya da animasyon hazırlaması istenebilir. İslamiyet’in kabulüyle birlikte Türklerin sosyal ve kültürel hayatlarında meydana gelen değişimlerle ilgili dijital ortamda resimlerle anlatılan ve öğrenciler tarafından interaktif olarak katkıda bulunulan etkileşimli “Görsel değişim haritası” hazırlanması istenebilir. Horasan Erenleri ve Anadolu’nun Türkleşmesi faaliyetleri konusuna ilişkin olarak genel ağda yer alan kaynakların taranması istenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
56	6	4. Öğrenme Alanı	Köprü Kurma bölümü	Dijitalleşme ve teknolojik gelişmelerin insan hayatına etkisi ile ilgili kamu spotu, video izlenir.	Erişim ve Kapsayıcılık, Haklar ve Sorumluluklar, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık, Sağlık ve Dijital İyilik Hâli, Tüketici Farkındalığı
57	6	SB.6.4.2	Toplumsal sürdürülmesinde temel hak ve sorumlulukların yorumlayabilme düzenin önemini	b) Toplumsal düzenin sürdürülmesinde temel hak ve sorumlulukların önemini yazılı, görsel veya dijital yollarla sunar.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

58	6	SB.6.4.3	Vatandaşlık haklarının kullanımında dijitalleşme ve teknolojik gelişmelerin etkilerini sorgulayabilme	a) Vatandaşlık haklarının kullanımında dijitalleşme ve teknolojik gelişmelerin etkilerini tanımlar. b) Vatandaşlık haklarının kullanımında dijitalleşme ve teknolojik gelişmelerin etkileri hakkında sorular sorar (5N1K). c) Vatandaşlık haklarının kullanımında dijitalleşme ve teknolojik gelişmelerin etkileri hakkında bilgi toplar. ç) Vatandaşlık haklarının kullanımında dijitalleşme ve teknolojik gelişmelerin etkileri hakkında topladığı bilgileri güncellik ve bilimsellik açısından değerlendirir. d) Vatandaşlık haklarının kullanımında dijitalleşme ve teknolojik gelişmelerin etkileri hakkında doğruluğunu değerlendirdiği bilgilerden hareketle çıkarımlar yapar.	Erişim ve Kapsayıcılık, Haklar ve Sorumluluklar, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı
59	6	4. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	Yönetimin karar alma süreçlerini etkileyen “siyasi partiler, STK, medya” kavramlarını tanıtan dijital pano hazırlayabilir. Dijitalleşme ve teknolojik gelişmelerin vatandaşlık haklarına etkilerine yönelik farklı bakış açılarını yansıtan çizgi roman tasarlayabilir. Sosyal medyanın vatandaşlık haklarını kullanma ve haklar üzerindeki olumlu veya olumsuz etkisi konusunda sunum hazırlayabilir.	Aktif Katılım, Haklar ve Sorumluluklar, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
60	6	4. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Destekleme	Kamu hizmeti veren dijital uygulamaların kullanım aşamaları şemalar üzerinde gösterilebilir.	Aktif Katılım, Haklar ve Sorumluluklar, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı
61	6	SB.6.5.1	Ülkemizin kaynakları ile ekonomik faaliyetler arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme	a) Ülkemizin kaynakları ve ekonomik faaliyetlerin özelliklerini belirler. “İncelemeler yapılırken dijital kaynaklardan da faydalanılabilir (OB2).” b) Ülkemizin kaynakları ve ekonomik faaliyetler arasındaki ilişkileri belirler. “...ekonomik faaliyetleri gösteren bir harita çizmeleri veya dijital harita oluşturmaları sağlanır”	Öğrenme ve Yaratıcılık
62	6	SB.6.5.2	Ekonomik faaliyetler ve meslekler arasındaki ilişki hakkında çıkarımda bulunabilme	a) Gözlem ve deneyimlerinden yola çıkarak ekonomik faaliyetler ve meslekleri ilişkilendirir. “Bu süreçte dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (OB2).” b) Ekonomik faaliyetlerdeki değişime bağlı olarak gelecekte ortaya çıkabilecek meslekler hakkında çıkarımda bulunur.	Erişim ve Kapsayıcılık, Öğrenme ve Yaratıcılık

				“Bu süreçte teknolojik gelişmeler, yapay zekâ ve dijitalleşmenin gelecekte ortaya çıkabilecek mesleklerle etkisi göz önünde bulundurulur.”	
63	6	SB.6.5.3	Tasarladığı bir ürün için yatırım ve pazarlama proje önerisi hazırlayabilme	a) Tasarladığı bir ürün için yatırım ve pazarlama projelerini sorgular. “Bu süreçte dijital kaynaklardan yararlanılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
64	6	5. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Destekleme	Ekonomik faaliyetler ve mesleklerle arasındaki ilişkiyi ortaya koyan dijital içeriklerle öğrenme desteklenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
65	6	6. Öğrenme Alanı	Köprü Kurma bölümü	Öğrencilerin günlük hayat ve kültürün, ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki hızlı değişimden nasıl etkilendiği hakkındaki görüşleri alınır.	Erişim ve Kapsayıcılık, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
66	6	SB.6.6.1	Ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin kültürel etkileşimdeki rolünü yapılandırabilme	a) Ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin kültürel etkileşimdeki rolüne yönelik nedensel ilişkileri ortaya koyar. b) Ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin kültürel etkileşimdeki rolüne ilişkin anlamlı bir bütün ortaya koyar.	Erişim ve Kapsayıcılık, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
67	6	SB.6.6.2	Bir ürün veya fikrin telif ve patent süreçleriyle ilgili bilgi toplayabilme	a) Bir ürün veya fikrin telif ve patent süreçleriyle ilgili bilgi toplayacağı kaynakları belirler. b) Bir ürün veya fikrin telif ve patent süreçleriyle ilgili bilgileri belirlediği kaynaklardan toplar. c) Bir ürün veya fikrin telif ve patent süreçleriyle ilgili topladığı bilgileri doğrular. ç) Bir ürün veya fikrin telif ve patent süreçleriyle ilgili doğruladığı bilgileri kaydeder.	Etik ve Empati, Haklar ve Sorumluluklar, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
68	6	6. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	Ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin kültürler üzerinde yaratacağı olumlu ve olumsuz sonuçlarını anlatan dijital çizgi roman yazmaları istenebilir. Ulaşım ve iletişim teknolojilerinde gelecekte meydana gelebilecek gelişmeler üzerinde düşünerek bu teknolojilerin gelecek kültürleri nasıl etkileyebileceğine dair çıkarımda bulunmaları istenebilir.	Erişim ve Kapsayıcılık, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
69	6	6. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Destekleme	Ulaşım ve iletişim araçlarının kültürel değişime etkileri animasyonlar, filmler, eğitici videolar gibi dijital içeriklerle incelenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
70	7	SB.7.1.1	Dâhil olduğu gruplarda ve sosyal hayatta etkili iletişimin önemini sorgulayabilme	a) Dâhil olduğu gruplarda ve sosyal hayatta etkili iletişimin önemi ile ilgili merak ettiği konuları tanımlar. “süreç dijital kaynaklarla da desteklenebilir (OB2) ”	Öğrenme ve Yaratıcılık

71	7	SB.7.1.1	Dâhil olduğu gruplarda ve sosyal hayatta etkili iletişimin önemini sorgulayabilme	c) Dâhil olduğu gruplarda ve sosyal hayatta etkili iletişimin önemi ile ilgili bilgi toplar. “Daha sonra günlük hayatta ve dijital ortamlarda karşılaşılan ve etkili iletişime engel olan durumlara yönelik beyin fırtınası yapılır ve iletişim problemlerinin nedenlerini ortaya koymak amacıyla balık kılçığı tekniği kullanılır.”	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati
72	7	SB.7.1.2	Özel gereksinimli bireyler için fırsat eşitliğini sürdürmeye yönelik fikir üretebilme	a) Özel gereksinimli bireyler için fırsat eşitliğini sürdürmenin önemini fark eder. “Süreçte dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (OB2).” “Bu örnekler öğrencilerin dâhil olduğu gruplardan (aile ve okul), sosyal çevreden (sokak, trafik, alışveriş gibi) ya da dijital iletişim unsurları arasından seçilir.”	Öğrenme ve Yaratıcılık
73	7	SB.7.1.2	Özel gereksinimli bireyler için fırsat eşitliğini sürdürmeye yönelik fikir üretebilme	c) Özel gereksinimli bireyler için fırsat eşitliğini sürdürmeye yönelik yeni fikirler üretir. “Performans görevi kapsamında dersin sonunda sosyal medya panosu veya belirlenen fikirlerin uygulamaya geçirilebilmesi için bir proje tasarısı hazırlanır”	Öğrenme ve Yaratıcılık
74	7	SB.7.1.2	Özel gereksinimli bireyler için fırsat eşitliğini sürdürmeye yönelik fikir üretebilme	c) Özel gereksinimli bireyler için fırsat eşitliğini sürdürmeye yönelik yeni fikirler üretir. “Performans görevi kapsamında dersin sonunda sosyal medya panosu veya belirlenen fikirlerin uygulamaya geçirilebilmesi için bir proje tasarısı hazırlanır”	Öğrenme ve Yaratıcılık
75	7	SB.7.1.3	Türk toplumunun millî meseleler karşısında gösterdiği tutum ve davranışlara ilişkin çıkarım yapabilme	a) Türk toplumunun millî meseleler karşısında gösterdiği tutum ve davranışlara ilişkin varsayımlarda bulunur. “Süreçte dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
76	7	1. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	Öğrencilerden spor, sanat, teknoloji alanlarında Türk toplumunun aynı tutum ve davranışları gösterdiği konuları genel ağda araştırarak bunların Türk milleti üzerindeki etkilerini anlatan bir mektup yazmaları istenebilir.	Erişim ve Kapsayıcılık, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
77	7	SB.7.2.1	Küreselleşmenin insan ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimi yorumlayabilme	a) Küreselleşmenin insan ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimi inceler. “Bu amaçla ayrıca dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
78	7	SB.7.2.2	Bölgesel ve küresel sorunların çözümünde ülkemizin rolünü özetleyebilme	a) Bölgesel ve küresel sorunların çözümünde ülkemizin rolüne ilişkin çözümleme yapar. “Bu amaçla ayrıca dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
79	7	2. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	Araştırma sonuçları doğrultusunda öğrenciler tarafından yazılı, görsel ya da dijital bir ürün oluşturulabilir. Ayrıca öğrencilerden konuyla ilgili yazdıkları senaryolar üzerinden dijital bir çizgi roman tasarımları istenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık

80	7	2. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Destekleme	Öğrencilerden ulaşım ve iletişimdeki teknolojik gelişmelerin, günlük yaşamdaki örneklerine ilişkin eşleştirmeler yapmaları istenebilir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
81	7	SB.7.3.1	Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikaları sorgulayabilme	b) Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikalar hakkında verilen kaynaklara dayanarak sorular sorar (5N1K). "Ayrıca dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (E3.10, OB2)."	Öğrenme ve Yaratıcılık
82	7	SB.7.3.2	Değişen dünya dengeleri karşısında Osmanlı Devleti'nin uyguladığı yenilikleri neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme	a) Değişen dünya dengeleri karşısında Osmanlı Devleti'nin uyguladığı yeniliklerin nedenlerini inceler. "Ayrıca dijital kaynaklar da kullanılabilir (OB2)."	Öğrenme ve Yaratıcılık
83	7	SB.7.3.3	Osmanlı kültür ve medeniyet unsurlarına ilişkin oluşturduğu ürünü paylaşabilme	a) Osmanlı kültür ve medeniyet unsurlarının temel özelliklerine ilişkin kanıtlara dayanarak çıkarım yapar. "...yazılı, görsel veya dijital kaynaklar gruplar oluşturularak incelenir (OB1, OB2, OB4)."	Öğrenme ve Yaratıcılık
84	7	3. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	Bunun için dijital hikâye oluşturma programları kullanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
85	7	SB.7.4.2	Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin yönetim yapısını çözümleyebilme	a) Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin yönetim yapısını belirler. "Bu aşamada dijital kaynaklardan da konuya ilişkin bilgiler incelenebilir (OB2)"	Öğrenme ve Yaratıcılık
86	7	SB.7.4.3		a) Demokrasinin temel nitelikleri ile ülkemizin demokrasi tarihi arasındaki ilişkiyi görsel/işitsel/dijital tarihî kaynaklardan inceler. b) Demokrasinin temel nitelikleri ile ülkemizin demokrasi tarihi arasındaki ilişkiyi kendi ifadeleriyle anlamı değiştirmeyecek şekilde görsel/işitsel/dijital yollarla ifade eder.	Öğrenme ve Yaratıcılık
87	7	SB.7.4.4	Demokrasinin uygulama sürecinde karşılaşılan sorunları özetleyebilme	a) Demokrasinin uygulama sürecinde karşılaşılabilecek sorunları çözümler. "Bu aşamada dijital kaynaklarda yer alan örnekler de incelenebilir (OB2)."	Öğrenme ve Yaratıcılık
88	7	4. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	Yasama, yürütme ve yargı organlarının işleyişine yönelik dijital pano hazırlayabilir. Öğrenciler tarafından demokrasi tarihi ile ilgili canlı zaman şeridi oluşturulabilir. Zaman şeritleri dijital olarak da yapılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
89	7	SB.7.5.1	Millî kalkınma hamlelerini neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme	a) Millî kalkınma hamlelerine neden olan unsurları inceler. "Bu süreçte dijital kaynaklardan yararlanılabilir (OB2)."	Öğrenme ve Yaratıcılık

90	7	SB.7.5.2	Ekonomik gelişmişlik ile üretim, dağıtım ve tüketim döngüsü arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme	a) Ekonomik gelişmişlik unsurları ile üretim, dağıtım ve tüketim döngüsünü belirler. “Bu süreçte dijital kaynaklardan yararlanılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
91	7	5. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	Öğrencilere millî kalkınma hamleleri ile ilgili görsellerle desteklenmiş kısa bir e-kitap veya dijital pano hazırlatılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
92	7	SB.7.6.1	Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki toplum hayatına etkilerine ilişkin öngöründe bulunabilme	a) Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin günümüzdeki toplumsal hayata etkilerine ilişkin kanıt, gözlem ve deneyimleri ilişkilendirir. b) Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplumsal hayata etkilerine ilişkin kanıt, gözlem ve deneyimleri ilişkilendirerek geleceğe yönelik çıkarımda bulunur.	Erişim ve Kapsayıcılık, Öğrenme ve Yaratıcılık
93	7	6. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	Öğrencilerden “bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki toplumsal hayata etkilerine ilişkin” etkileşimli sunum hazırlamaları, drama senaryoları oluşturup oynamaları, kompozisyon yazmaları istenebilir.	Erişim ve Kapsayıcılık, Öğrenme ve Yaratıcılık
94	7	6. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Destekleme	Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki toplumsal hayata etkilerine ilişkin belgesel, animasyon, video ve film gibi eğitici dijital etkinliklerle öğrenme desteklenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık

10. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı (8)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcısı
1	8	İTA.8.1.1	Mustafa Kemal'in doğduğu dönemde Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu siyasi, sosyal ve ekonomik durumu neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme	a) Mustafa Kemal'in doğduğu dönemde Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu siyasi, sosyal ve ekonomik duruma ilişkin koşulları inceler. b) Mustafa Kemal'in doğduğu dönemde Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu siyasi, sosyal ve ekonomik durumu kendi cümleleriyle yeniden ifade eder. "Ayrıca dijital kaynaklardan yararlanılabilir (OB2)." "Öğrencilerin XVIII. yüzyılda gerçekleşen Sanayi İnkılabı ve Fransız İhtilali'nin dünya geneli ve Osmanlı Devleti açısından yarattığı etkileri açıklamalı tarih şeridi veya infografik (SBAB1.2) üzerinden (OB1, OB2, OB4) incelemeleri sağlanır."	Öğrenme ve Yaratıcılık	
2	8	İTA.8.1.2.	Çocuk, komutan ve devlet adamı olarak Atatürk'ün hayatına ilişkin oluşturduğu özgün ürünleri paylaşabilme	Çocuk, komutan ve devlet adamı olarak Atatürk'ün hayatına ilişkin merak ettiği konular hakkında sorular sorar. Çocuk, komutan ve devlet adamı olarak Atatürk'ün hayatına ilişkin oluşturacağı ürün için belirlediği kaynaklardan bilgi toplar. Çocuk, komutan ve devlet adamı olarak Atatürk'ün hayatına ilişkin oluşturacağı ürün için topladığı bilgileri araştırma konusuna uygunluğu açısından inceler. Çocuk, komutan ve devlet adamı olarak Atatürk'ün hayatına ilişkin oluşturacağı ürün için kullanacağı kaynakların sınırlılığını sorgular. Çocuk, komutan ve devlet adamı olarak Atatürk'ün hayatına ilişkin oluşturacağı ürün için kullanacağı kaynaklardaki bilgileri yorumlar. Çocuk, komutan ve devlet adamı olarak Atatürk'ün hayatı hakkında kanıta dayalı oluşturduğu ürünleri paylaşır. "Ayrıca dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (OB2)." "Araştırmalardan elde edilen bilgiler, öğrenciler tarafından bir performans görevi niteliğinde hazırlanarak sınıf dergisi veya z-kitap ürününde kullanılmak üzere tarih şeridi, infografik (OB2)," "Gruplar tarafından oluşturulan çalışmalar "Çocuk Mustafa, komutan Mustafa Kemal ve devlet adamı olarak Atatürk'ün hayatı" şeklinde sınıf dergisi veya z-kitap formatında (OB1, OB2)" "Tüm araştırma süreci dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Oluşturulan sınıf dergisi veya z-kitap, okulda/genel ağda paylaşılarak tüm öğrencilerin erişimine sunulur."	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Erişim ve Kapsayıcılık, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	

3	8	İTA.8.1.3.	Mustafa Kemal'in kişilik özelliklerini özetleyebilme Mustafa Kemal'in kişilik özelliklerini özetleyebilme	a) Mustafa Kemal'in kişilik özelliklerini çözümler. b) Mustafa Kemal'in kişilik özelliklerini kendi cümleleri ile ifade eder. "Öğrenciler gruplara ayrılarak Mustafa Kemal Atatürk'ün çocukluk ve aile hayatı, eğitim hayatı ve arkadaşları ile ilişkileri, askerî hayatı, diplomatik tecrübeleri ve devlet adamlığı ile ilgili verilen örnek olayları (hatıralar, anekdotlar vb.) ve bu olaylarla ilgili Mustafa Kemal'in yaklaşımını/sözlerini (OB1, OB2) inceler."	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
4	8	İTA.8.2.1.	Birinci Dünya Savaşı'nın nedenlerini tarihsel bağlamına uygun olarak açıklayabilme	Birinci Dünya Savaşı'nın nedenlerini kanıtlara dayalı olarak analiz eder. Birinci Dünya Savaşı'nın nedenlerini ortaya çıkaran koşulları belirler. Birinci Dünya Savaşı'nın nedenlerini ortaya çıkaran koşulları günümüz koşullarıyla karşılaştırır. Birinci Dünya Savaşı'nın nedenlerini dönemin koşulları içerisinde açıklar. "Öğrenciler, grup çalışması yoluyla (SDB2.2) verilen farklı türden kaynaklar üzerinden (OB1, OB2, OB4) Birinci Dünya Savaşı'nın nedenlerine ilişkin bilgileri inceler (E3.2)."	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
5	8	İTA.8.2.3.	Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda savaştığı cephelerin savaşın gidişatına etkisini sorgulayabilme	a) Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda savaştığı cephelerin savaşın gidişatına etkisi hakkında merak ettiği konuları belirler. b) Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda savaştığı cepheler hakkında sorular sorar (5N1K). c) Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda savaştığı cepheler hakkında farklı kaynaklar üzerinden bilgi toplar. ç) Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda savaştığı cepheler hakkında topladığı bilgilerin doğruluğunu değerlendirir. d) Topladığı bilgiler üzerinden Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda savaştığı cephelerin savaşın gidişatına etkisine ilişkin çıkarım yapar. "Bu süreçte öğrenciler, dijital kaynaklardan edindikleri bilgileri kullanırken kaynağın dijital kimliği ve uzantısının güvenilirliğini dikkate alır (OB2)."	Gizlilik ve Güvenlik, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
6	8	İTA.8.2.5.	Birinci Dünya Savaşı'nın Türk toplumuna etkilerine yönelik bakış açısı geliştirebilme	a) Birinci Dünya Savaşı'nın toplumsal etkilerini kaynaklar üzerinden inceler. b) Birinci Dünya Savaşı'nın toplumsal etkilerine dair kaynaklardan elde ettiği bilgileri kendi cümleleriyle ifade eder. c) Birinci Dünya Savaşı'nın Türk toplumuna etkilerini kaynaklara dayalı olarak analiz eder. ç) Birinci Dünya Savaşı'nın Türk toplumunda meydana getirdiği insani krizleri belirler. d) Birinci Dünya Savaşı'nın Türk toplumunda meydana getirdiği insani krizler ile günümüzdeki insani krizleri karşılaştırır. e) Birinci Dünya Savaşı'nın Türk toplumuna etkileri hakkında çıkarım yapar. Öğrenciler Birinci Dünya Savaşı'nın toplumsal etkilerine ilişkin yazılı ve görsel kaynakları inceler (E3.2, E3.6, OB1, OB2). Ayrıca dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (OB2, OB4).	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

11. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (4, 5, 6, 7 ve 8)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcı
1	4	DKAB 4.3.3	Peygamberlerin çevre sevgisine ilişkin akıl yürütebilme	Doğanın ve hayvanların korunmasının önemi ile ilgili Eğitim Bilişim Ağı'ndan (EBA) uygun bir video izletilebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
2	4	DKAB 4.1.5	Sübhaneye duasını ve bu duanın anlamını okuyarak yorumlayabilme	Sübhaneye duasını dinlemek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı genel ağ adresleri belirlenir. Öğrencilerin bu adresleri kullanmaları sağlanarak (OB2) duanın doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
3	4	DKAB 4.2.5	Amentü duasını ve bu duanın anlamını okuyarak yorumlayabilme	Amentü duasını dinlemek ve bu dua hakkında bilgi sahibi olmak üzere Eğitim Bilişim Ağı'ndan (EBA) uygun içerikler belirlenir. Öğrencilerin bu platformu kullanmaları sağlanarak (OB2) duanın doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
4	4	DKAB 4.3.5	Salli ve Barik dualarını ve bu duaların anlamlarını okuyarak yorumlayabilme	Salli ve Barik dualarını dinlemek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı genel ağ adresleri belirlenir. Öğrencilerin bu adresleri kullanmaları sağlanarak (OB2) duaların doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
5	4	DKAB 4.4.4	Fatiha suresini ve bu surenin anlamını okuyarak yorumlayabilme	Fatiha suresini dinlemek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı genel ağ adresleri belirlenir. Öğrencilerin bu adresleri kullanmaları sağlanarak (OB2) surenin doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
6	4	DKAB 4.5.5	Rabbena dualarını ve bu duaların anlamlarını okuyarak yorumlayabilme	Rabbena dualarını dinlemek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı genel ağ adresleri belirlenir. Öğrencilerin bu adresleri kullanmaları sağlanarak (OB2) duaların doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
7	5	DKAB 5.1.4	İhlas suresini ve bu surenin anlamını okuyarak yorumlayabilme	İhlas suresini dinlemek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı genel ağ adresleri belirlenir. Öğrencilerin bu adresleri kullanmaları sağlanarak (OB2) surenin doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
8	5	DKAB 5.2.4	Tahiyyat duasını ve bu duanın anlamını okuyarak yorumlayabilme	Tahiyyat duasını dinlemek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı genel ağ adresleri belirlenir. Öğrencilerin bu adresleri kullanmaları sağlanarak (OB2) duanın doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
9	5	DKAB 5.3.4	Kevser suresini ve bu surenin anlamını okuyarak yorumlayabilme	Kevser suresini dinlemek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı genel ağ adresleri belirlenir. Öğrencilerin bu adresleri kullanmaları sağlanarak (OB2) surenin doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
10	5	DKAB 5.4.3	Kureyş suresini ve bu surenin anlamını okuyarak yorumlayabilme	Kureyş suresini dinlemek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı genel ağ adresleri belirlenir. Öğrencilerin bu adresleri kullanmaları sağlanarak (OB2) surenin doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık	

11	6	DKAB 6.3.3.	Adap ve nezaket kurallarını özetleyebilme	Sosyal medya ve internette de nezaket kurallarına uymak gerektiği ve mahremiyete dikkat etmenin önemi vurgulanır.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Gizlilik ve Güvenlik, Haklar ve Sorumluluklar, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı
12	6	DKAB 6.3.2.	Merhametli olmayı yorumlayabilme	Öğrencilere Eğitim Bilişim Ağı'ndan (EBA) merhametli olmanın önemini anlatan dijital içerikler izletilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
13	6	DKAB 6.1.4	Felak suresini ve bu surenin anlamını okuyarak yorumlayabilme	Felak suresini dinlemek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı genel ağ adresleri belirlenir. Öğrencilerin bu adresleri kullanmaları sağlanarak (OB2) surenin doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
14	6	DKAB 6.2.4	İftar duasını ve bu duanın anlamını okuyarak yorumlayabilme	İftar duasını dinlemek üzere Eğitim Bilişim Ağı'ndan (EBA) uygun içerikler belirlenir. Öğrencilerin bu adresi kullanmaları sağlanarak (OB2) duanın doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
15	6	DKAB 6.3.5	Kunut dualarını ve bu duaların anlamlarını okuyarak yorumlayabilme	Kunut dualarını dinlemek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı genel ağ adresleri belirlenir. Öğrencilerin bu adresleri kullanmaları sağlanarak (OB2) duaların doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
16	6	DKAB 6.4.4	Fil suresini ve bu surenin anlamını okuyarak yorumlayabilme	Fil suresini dinlemek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı genel ağ adresleri belirlenir. Öğrencilerin bu adresleri kullanmaları sağlanarak (OB2) surenin doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
17	7	DKAB 7.1.4	Nâs suresini ve bu surenin anlamını okuyarak yorumlayabilme	Nâs suresini dinlemek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı genel ağ adresleri belirlenir. Öğrencilerin bu adresleri kullanmaları sağlanarak (OB2) surenin doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
18	7	DKAB 7.2.4	Kâfirun suresini ve bu surenin anlamını okuyarak yorumlayabilme	Kâfirun suresini dinlemek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı genel ağ adresleri belirlenir. Öğrencilerin bu adresleri kullanmaları sağlanarak (OB2) surenin doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
19	7	DKAB 7.4.4	Nasr suresini ve bu surenin anlamını okuyarak yorumlayabilme	Nasr suresini dinlemek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı genel ağ adresleri belirlenir. Öğrencilerin bu adresleri kullanmaları sağlanarak (OB2) surenin doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır	Öğrenme ve Yaratıcılık
20	7	DKAB 7.3.1.	Din anlayışındaki yorum farklılıklarının sebeplerini sorgulayabilme	Dinin farklı yorumlanabileceğini fark ettirmek üzere tahtaya daha önceden hazırlanmış uygun bir görsel yansıtılır. Öğrencilerden ilgili görseli incelemeleri ve görsele dair düşüncelerini not ederek paylaşmaları istenir (OB4)	Öğrenme ve Yaratıcılık

21	8	DKAB 8.1.4	Tebbet suresini ve bu surenin anlamını okuyarak yorumlayabilme	Tebbet suresini dinlemek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı genel ağ adresleri belirlenir. Öğrencilerin bu adresleri kullanmaları sağlanarak (OB2) surenin doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
22	8	DKAB 8.2.4	Maun suresini ve bu surenin anlamını okuyarak yorumlayabilme	Maun suresini dinlemek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı genel ağ adresleri belirlenir. Öğrencilerin bu adresleri kullanmaları sağlanarak (OB2) surenin doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
23	8	DKAB 8.3.3	Asr suresini ve bu surenin anlamını okuyarak yorumlayabilme	Asr suresini dinlemek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı genel ağ adresleri belirlenir. Öğrencilerin bu adresleri kullanmaları sağlanarak (OB2) surenin doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
24	8	DKAB 8.4.5	Ayetelkürsi'yi ve bu ayetin anlamını okuyarak yorumlayabilme	Ayetelkürsi'yi dinlemek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı genel ağ adresleri belirlenir. Öğrencilerin bu adresleri kullanmaları sağlanarak (OB2) ayetin doğru telaffuzunu öğrenmeleri için dinleme etkinliği yapılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık

12. Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8lar)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcısı
1	5	PH.5.1.1.	Peygamberimizin doğduğu dönemi etkileyen Fil Vakası'na ilişkin bilgileri toplayabilme	Öğrencilerden Fil Vakası ile ilgili edindiği bilgileri sunmaları istenebilir (OB1).	Öğrenme ve Yaratıcılık	
2	5	PH.5.1.2.	Peygamberimizin çocukluk yıllarında aile büyükleriyle kurduğu ilişkileri çözümleyebilme	Peygamberimizin gençliğinden vefatına kadar yaşadığı önemli olaylarla ilgili olay örüntüleri ve dijital içerikler kullanılarak çözümleme yapılır (OB2).	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
3	5	PH.5.3.1.	Peygamberimizin temizliğe verdiği öneme dair akıl yürütebilme	Diğer öğrencileri bilgilendirme amaçlı afişler veya kısa filmler hazırlanabilir. Yapılan çalışmalar dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
4	5	PH.5.3.2.	Peygamberimizin yeme içme ve giyim kuşam adabına yönelik ilkeleri yapılandırabilme	İslam'ın temiz ve helal yemek yeme konusunda önem verdiği noktaları vurgulayan içerikler izletildikten sonra öğrencilerin birbirleriyle sözlü iletişim kurmaları hedeflenir (SDB2.1).	Öğrenme ve Yaratıcılık	
5	6	PH.6.1.1	Peygamberimizin gençlik yıllarındaki ahlaki özelliklerini yorumlayabilme	Öğrencilerin Peygamberimizin ahlaki mirasının tüm insanlık üzerindeki etkileri ile ilgili dijital içerik hazırlamaları istenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
6	7	PH.7.2.2.	Mekkeli sahabilerin Hz. Peygamber'e olan bağlılıklarını yorumlayabilme	Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman'ın öne çıkan özellikleri vurgulanır. Bu özellikler kavram haritaları, olay örüntüleri ya da dijital içerikler kullanılarak sınıflandırılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
7	7	PH.7.3.2.	Hz. Peygamber'in hayatında infak ve sadakanın önemini yorumlayabilme	Hz. Peygamber'in oruç ibadetini yerine getirirken nelere dikkat ettiğine ve bu ibadeti nasıl uyguladığına değinilir. Bu konuda kavram haritaları, olay örüntüleri veya dijital içerikler kullanılarak sınıflandırılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
8	7	PH.7.4.1.	Peygamberimizin ilme yönelik yaklaşımını sentezleyebilme	Öğrencilerin Peygamberimizin ilme yaklaşımıyla ilgili dijital kaynaklardan topladıkları bilgileri kullanarak bunlardan bir çıkarım yapması sağlanır (OB2).	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
9	8	PH.8.3.3.	Peygamberimizin hayatında tevekkülün önemine ilişkin örnekleri yapılandırabilme	Hz. Peygamber'in tevekkül anlayışı ve bu konuda Müslümanlara örnekliğine ilişkin basılı ya da dijital kaynaklardan olay örnekleri incelenerek nedensel ilişkiler ortaya konur (OB1, OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık	
10	8	PH.8.4.1.	Peygamberimizin çalışma ahlakıyla ilgili bilgileri toplayabilme	Kur'an-ı Kerim ve hadis kaynakları, İslam tarihi alanında yazılmış akademik makale ve yayınlar, konuya ilişkin dijital kaynaklar Hz. Peygamber'in çalışma ahlakı ile ilgili bilgilere ulaşmak için kullanılabilecek araçlar olarak incelenir (OB1, OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık	

13. Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8lar)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE Planlayıcısı (Council of Europe, 2025)
1	5	KK.5.1.1.	Kur'an-ı Kerim'i öğrenmenin önemini ve okumanın adabını çözümleyebilme	Öğrencilerden Kur'an'ı öğrenmenin önemine dair röportaj yapmaları istenebilir. Röportajda öğrenciler topladığı verileri (OB7) farklı şekillerde (yazılı rapor, sözlü sunum, blog yazısı vb.) sunabilir.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
2	5	KK.5.1.6.	Sübhanke duası ve Rabben dualarını ezberleyebilme	Bu süreçte geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan yararlanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
3	5	KK.5.2.4.	Tahiyyat duasını ezberleyebilme	Bu süreçte geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan yararlanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
4	5	KK.5.3.5.	Fatiha suresini ezberleyebilme	Bu süreçte geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan yararlanılabilir (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
5	5	KK.5.4.5.	İhlas ve Kevser surelerini ezberleyebilme	Bu süreçte geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan yararlanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
6	6	KK.6.1.1.	Kur'an-ı Kerim'in iç düzenini sağlayan ayet, sure, hizip ve cüzü Kur'an'dan bulabilme	Bu süreçte öğrencilerin bilgi toplamaya dair ihtiyacı fark etmesi ve bilgileri toplayarak (OB1) sunum hazırlaması beklenir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
7	6	KK.6.1.2.	Kur'an-ı Kerim'in peltek harflerini seslendirebilme	Bu süreçte harflerin geçerli ve güvenilir dijital kaynaklar kullanılarak tekrar edilmesine imkân sağlanır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
8	6	KK.6.1.3.	Bakara Suresi 84-105. ayetlerini yüzünden okuyabilme	Söz konusu ayetler geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan da dinletilerek öğrencilerin okuyuşları desteklenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
9	6	KK.6.1.5.	Salli ve Barik dualarını ezberleyebilme	Bu süreçte geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan yararlanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
10	6	KK.6.2.2.	Bakara suresi 106-134. ayetleri yüzünden okuyabilme	Bakara suresi 106-134. ayetleri öğretmen tarafından okunur veya dijital kaynaklar üzerinden öğrencilere dinletilir (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
11	6	KK.6.2.5.	Kureyş suresini ezberleyebilme	Bu süreçte geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan yararlanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
12	6	KK.6.3.2.	Bakara suresinin 135-163. ayetlerini yüzünden okuyabilme	Öğrencilere güvenilir ve geçerli dijital materyaller üzerinden Bakara suresinin 135-163. ayetleri dinletilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
13	6	KK.6.3.3.	Ankebut suresinin 41. ayetiyle ilgili bilgi toplayabilme	Bakara suresinin 67-73. ayetleriyle ilgili bir dijital sunum hazırlamaları istenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
14	6	KK.6.3.5.	Felak suresini ezberleyebilme	Bu süreçte geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan yararlanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık

15	6	KK.6.4.1.	Tenvin ve sakin nunun hâllerini sınıflandırabilme	Tasnif yapılırken sınıflandırma şemalarından ve dijital içeriklerden istifade edilebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
16	6	KK.6.4.2.	Yasin suresini yüzünden okuyabilme	Öğrencilere Yasin suresi öğretmen tarafından okunur veya güvenilir ve geçerli dijital materyaller üzerinden dinletilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
17	6	KK.6.4.5.	Nas suresini ezberleyebilme	Bu süreçte geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan yararlanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
18	7	KK.7.1.3.	Boğaz harflerini seslendirebilme	Bu süreçte harflerin geçerli ve güvenilir dijital kaynaklar kullanılarak tekrar edilmesine imkân sağlanır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
19	7	KK.7.1.4.	Bakara suresinin 164-186. ayetlerini yüzünden okuyabilme	Söz konusu ayetler geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan da dinletilerek öğrencilerin okuyuşları desteklenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
20	7	KK.7.1.6.	Kunut dualarını ezberleyebilme	Bu süreçte geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan yararlanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
21	7	KK.7.2.3.	Bakara suresi 187-210. ayetleri yüzünden okuyabilme	Söz konusu ayetler geçerli ve güvenilir olan dijital kaynaklardan da dinletilerek öğrencilerin okuyuşları desteklenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
22	7	KK.7.2.6.	Fil suresini ezberleyebilme	Bu süreçte geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan yararlanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
23	7	KK.7.3.2.	Bakara suresi 211-230. ayetleri yüzünden okuyabilme	Öğrencilere güvenilir ve geçerli dijital materyaller üzerinden Bakara suresinin 211-230. ayetleri dinletilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
24	7	KK.7.3.5.	Nasr suresini ezberleyebilme	Bu süreçte geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan yararlanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
25	7	KK.7.4.1.	Kalkaleyi seslendirebilme	Bu süreçte geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan yararlanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
26	7	KK.7.4.2.	Duha-Hümeze dahil sureleri yüzünden okuyabilme	Öğrencilere güvenilir ve geçerli dijital materyaller üzerinden Duha, İnşirah, Tin, Kadir, Beyyine, Zilzal, Adiyat, Karia, Tekasür, Asr ve Hümeze sureleri dinletilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
27	7	KK.7.4.5.	Tebbet suresini ezberleyebilme	Bu süreçte geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan yararlanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
28	8	KK.8.1.3.	Dil ve dudak harflerini seslendirebilme	Bu süreçte harflerin, geçerli ve güvenilir dijital kaynaklar kullanılarak tekrar edilmesine imkân sağlanır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
29	8	KK.8.1.4.	Bakara suresinin 231-248. ayetlerini yüzünden okuyabilme	Söz konusu ayetler geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan da dinletilerek öğrencilerin okuyuşları desteklenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
30	8	KK.8.1.6.	Bakara suresinin 255. ayetini ezberleyebilme	Bu süreçte geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan yararlanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
31	8	KK.8.2.2.	Bakara suresinin 249-264. ayetleri yüzünden okuyabilme	Bakara suresinin 249-264. ayetleri öğretmen tarafından okunur veya dijital kaynaklar üzerinden öğrencilere dinletilir (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
32	8	KK.8.2.4.	Kâfirun suresinin anlamını yorumlayabilme	Güvenilir ve geçerli dijital içeriklerden yararlanarak surenin anlamı tahtaya yansıtılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
33	8	KK.8.2.5.	Kâfirun suresini ezberleyebilme	Bu süreçte geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan yararlanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık

34	8	KK.8.3.1.	Vakıf, iptida ve vasıl kuralları ile ilgili örnekleri seslendirebilme	Bu aşamada soru-cevap tekniği kullanılabilir ve dijital içeriklerden yararlanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
35	8	KK.8.3.2.	Bakara suresinin 265-282. ayetleri yüzünden okuyabilme	Bakara suresinin 265-282. ayetleri öğretmen tarafından okunur veya geçerli ve güvenilir olan dijital kaynaklar üzerinden öğrencilere dinletilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
36	8	KK.8.3.5.	Maun suresini ezberleyebilme	Bu süreçte geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan yararlanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
37	8	KK.8.4.1.	Sekte ile ilgili örnekleri seslendirebilme	Bu süreçte geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan yararlanılabilir. / Bu süreçte öğrencilerin dijital uygulamalardan yararlanması beklenir (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
38	8	KK.8.4.2.	Fetih ve Hucurat surelerini yüzünden okuyabilme	Öğrencilere güvenilir ve geçerli dijital materyaller üzerinden Fetih ve Hucurat sureleri dinletilir (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
39	8	KK.8.4.3.	Hız. Eyyüb'ün duasını yorumlayabilme	Hız. Eyyüb'ün Enbiya suresinin 83. ayetinde yer alan duasının anlamı güvenilir ve geçerli dijital içeriklerden istifade edilerek açıklanır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
40	8	KK.8.4.4.	Asr suresinin anlamını yorumlayabilme	Güvenilir ve geçerli dijital içeriklerden yararlanılarak suresinin anlamı tahtaya yansıtılabilir veya yazılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
41	8	KK.8.4.5.	Asr suresini ezberleyebilme	Bu süreçte geçerli ve güvenilir dijital kaynaklardan yararlanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık

14. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcısı
1	9	9.1.4	Rum suresi 17-27. ayetlerin mesajlarını özetleyebilme	Rum suresinin 17-27. ayetleri, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan matbu ve dijital meallerden bulunarak incelenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
2	9	9.2.4	Bakara suresinin 177. ayetindeki mesajları özetleyebilme	Bakara suresi 177. ayetin meali, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan matbu ve dijital meallerden bulunarak incelenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
3	9	9.3.4	Bakara suresi 21, Zariyat suresi 56 ve Hicr suresi 99. ayetlerin mesajlarını özetleyebilme	Bakara suresi 21, Zariyat suresi 56 ve Hicr suresi 99. ayetler, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan matbu ve dijital meallerden bulunarak incelenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
4	9	9.4.4	İsra suresi 23-29. ayetlerdeki mesajları özetleyebilme	İsra suresinin 23-29. ayetleri, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan matbu ve dijital meallerden bulunarak incelenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
5	9	9.5.4	Ahzab suresinin 45-46 ve Nahl suresinin 43-44. ayetlerindeki mesajları özetleyebilme	Ahzab suresinin 45-46 ve Nahl suresinin 43-44. ayetleri Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan matbu ve dijital meallerden bulunarak incelenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
6	10	10.4.2.	Teknoloji ve ahlak ilişkisini çözümleyebilme	Öğrencilerin sosyal medya, genetik, biyoteknoloji, yapay zekâ, savaş teknolojisi, sanal gerçeklik, dijital oyunlar gibi teknolojik alanlarda sorumluluk bilincine sahip olması, kişisel hakların ve verilerin korunması ile mahremiyet ilkelerine uygun davranışlar geliştirmesi hedeflenir. Bu süreçte Kişisel Verileri Koruma Günü ile ilgili etkinlikler hakkında bilgi verilebilir. Öğrenciler, kendisinin, ailesinin ve başkalarının özel alanını ve bilgilerini korur; başkalarının özgürlüklerini ihlal etmez ve kişisel sınırlara saygı duyar. Teknolojinin geliştirilmesinde ve kullanılmasında ahlaki kurallara dikkat edilmesi gerektiği vurgulanır.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Gizlilik ve Güvenlik, Haklar ve Sorumluluklar, Tüketici Farkındalığı	
7	10	10.1.3	İsra suresi 36 ve Mülk suresi 23. ayetlerin mesajlarını özetleyebilme	İsra suresi 36 ve Mülk suresi 23. ayetleri Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan matbu ve dijital meallerden bulunarak incelenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
8	10	10.2.3	Haşr suresi 22-24. ayetlerin mesajlarını özetleyebilme	Haşr suresinin 22-24. ayetleri Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan matbu ve dijital meallerden bulunarak incelenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
9	10	10.3.4	Nahl suresi 90, Nisa suresi 58 ve Bakara suresi 208. ayetlerin mesajlarını özetleyebilme	Nahl suresi 90. ayet, Nisa suresi 58. ayet ve Bakara suresinin 208. ayetleri Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan matbu ve dijital meallerden bulunarak incelenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
10	10	10.4.4	Rum suresi 41. ayetin mesajlarını özetleyebilme	Rum suresinin 41. ayeti Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan matbu ve dijital meallerden bulunarak incelenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	

11	10	10.5.3	Hucurat suresi 13. ayetin mesajını özetleyebilme	Hucurat suresinin 13. ayeti Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan matbu ve dijital meallerden bulunarak incelenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
12	10	10.4.3	Çevre ve teknoloji ilişkisini özetleyebilme	Teknolojik gelişmelerin sebep olduğu çevre problemleri ile ilgili (iklim değişikliği, ormanların yok edilmesi, nesli tükenme tehlikesi altında olan hayvanlar, çarpık kentleşme, tüketim bağımlılığı vb.) belgesel veya kısa film izletilerek öğrencilerin çevreye ve canlılara ilişkin duyarlılık kazanmaları sağlanabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık, Tüketici Farkındalığı
13	11	11.1.3	Bakara suresi 286. ayetin mesajlarını özetleyebilme	Bakara suresinin 286. ayeti Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan matbu ve dijital meallerden bulunarak incelenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
14	11	11.2.4	Al-i İmran suresi 190-191. ayetlerin mesajlarını özetleyebilme	Al-i İmran suresinin 190-191. ayetleri Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan matbu ve dijital meallerden bulunarak incelenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
15	11	11.3.4	Rum suresi 9. ayetin mesajlarını özetleyebilme	Rum suresinin 9. ayeti Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan matbu ve dijital meallerden bulunarak incelenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
16	11	11.4.4	Hadid suresi 1-5. ayetlerin mesajlarını özetleyebilme	Hadid suresi 1-5. ayetleri Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan matbu ve dijital meallerden bulunarak incelenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
17	11	11.3.3	İslam medeniyetinin bugünü ve geleceği hakkında akıl yürütebilme	İslam medeniyeti ve değerlerimize katkı sağlayan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Türkiye Maarif Vakfı (TMV), Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) gibi kurumların çalışmalarına değinilir. Bu kurumların yaptığı çalışmalarla ilgili örnekler sunularak (belgesel, video, fotoğraflar) öğrencilerin gözlem yapmasına imkân tanınır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
18	12	12.1.5	İsra suresi 9. ayetin mesajlarını özetleyebilme	İsra suresi 9. ayet, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan matbu ve dijital meallerden bulunarak incelenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
19	12	12.2.4	Ahkaf suresi 15. ayetin mesajlarını özetleyebilme	Ahkaf suresi 15. ayet, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan matbu ve dijital meallerden bulunarak incelenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
20	12	12.3.5	Enam suresi 151-152. ayetlerinin mesajlarını özetleyebilme	Enam suresi 151-152. ayetleri, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan matbu ve dijital meallerden bulunarak incelenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
21	12	12.4.5	Hucurat suresi 10. ayetin mesajlarını özetleyebilme	Hucurat suresi 10. ayet, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan matbu ve dijital meallerden bulunarak incelenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
22	12	12.3.4	Günlük hayatla ilgili meseleleri sorgulayabilme	Sağlık ve tıpla ilgili meseleler (otopsi, ötenazi, organ nakli, kan bağıışı, haram maddelerle tedavi, dövme, estetik ameliyat ve intihar); toplumsal hayatla ilgili meseleler (akran zorbalığı, mobbing, telif hakkı ihlali ve kul hakkı kapsamındaki diğer konular), çalışma hayatıyla ilgili meseleler (işçi ve işveren hakları, iş sağlığı ve güvenliği, iş ve meslek ahlakı), yanlış inanışlar (ruh çağırma, falcılık ve büyüculük gibi bidat ve hurafeler) hakkında bilgi verilir	Etik ve Empati, Gizlilik ve Güvenlik, Haklar ve Sorumluluklar, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı
23	12	12.3.3	Bağımlılıkla ilgili meseleleri sorgulayabilme	Uyuşturucu madde, alkol ve sigara kullanımı ile kumar oynamak gibi bağımlılığa neden olan zararlı alışkanlıklar ve teknoloji bağımlılığı hakkında bilgi verilir.	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli

15. Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12lar)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcısı
1	10	PH.10.2.3	Hz. Ebu Bekir'in tebliğ sürecindeki rolünü özetleyebilme	Öğrencilerden iş birliği yaparak Hz. Ebu Bekir'in hayatını ve İslam davetine yaptığı katkıları ele alan bir sunum, grafik bilgi veya video hazırlamaları ve bunu dijital ortamda (OB2) sunmaları istenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
2	10	PH.10.3.2.	Bedir Savaşı'nın taraflarını karşılaştırabilme	Öğrencilere Bedir Savaşı'yla ilgili harita, zaman çizelgesi ya da grafik bilgi verilebilir. Öğrenciler bu görsellerden yararlanarak savaşın seyrini canlandırmaya veya savaşın sonuçlarını tartışmaya (OB4) teşvik edilebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
3	10	PH.10.3.3.	Bedir Savaşı'nın önemini sorgulayabilme	Öğrenciler, Bedir Savaşı'nın İslam tarihi açısından önemini ortaya koymak amacıyla farklı kaynaklardan araştırma yaparak kendi çıkarımlarını ifade etmeye yönlendirilebilir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
4	11	PH.11.1.1.	İslam Öncesi Dönem'deki Yesrib ile Hicaz bölgesinin önemli şehirlerini karşılaştırabilme	Öğrencilere Yesrib'in İslam tarihi açısından önemini gösteren bir sunum izletilip konu görsel ve işitsel olarak desteklenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
5	11	PH.11.1.3.	Medine'nin İslam devletinin merkezi olma sürecini özetleyebilme	Öğrencilere Medine'nin önemi ile ilgili bir video izletilebilir. Konu hakkında sorular sorularak öğrencilerin konuyu kavramaları sağlanabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
6	11	PH.11.4.1.	İsra ve miraç hadiselerine verilen tepkilerle ilgili eleştirel düşünebilme	Meraklı ve girişken (E2.3) öğrencilerden isra ve miraç konularında, alanında uzman bir kişiyle dijital platformda iletişim kurarak (OB2) ya da yüz yüze görüşerek röportaj yapmaları istenebilir.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
7	12	PH.12.1.3.	Kudüs'ün İslam tarihi açısından önemini sorgulayabilme	Öğrencilere Mescid-i Aksa sınırları içinde bulunan önemli yapıları gösteren bir görsel, video ya da grafik bilgi üzerinden yönlendirici sorular sorulabilir ve onlardan bu yapıların isimlerini söylemeleri istenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
8	12	PH.12.2.1.	Hz. Aişe'nin Peygamber Efendimiz'in hayatındaki yerini sentezleyebilme	Öğrencilere Hz. Aişe'nin hayatından örnekler içeren bir sunum izletilip konu görsel ve işitsel olarak desteklenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
9	12	PH.12.3.2.	Veda Hutbesi'ndeki evrensel mesajları özetleyebilme	Veda Haccı ve Veda Hutbesi konuları etkileşimli dijital araçlardan yararlanılarak özet bilgiler ve konu tekrarları hâlinde sunulabilir ve öğrencilerin bilgilerini test etmelerine yönelik soru ve etkinlikler hazırlanabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	
10	12	PH.12.4.1.	Uhud Savaşı'nda yaşanan süreci yapılandırabilme	Uhud Savaşı konusu, bilgisayar destekli öğretim aracılığıyla öğrencinin öğrenme hızına göre görsel ve işitsel uyarıcılarla desteklenerek işlenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık	

16. Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12lar)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcı
1	9	KK.9.1.1.	Kur'an-ı Kerim okumanın önemi ile ilgili bilgi toplayabilme	Kur'an-ı Kerim'in terim anlamı verilir, gönderiliş amacı vurgulanır. Kur'an-ı Kerim okumanın önemini ortaya koymak için gerekli olan dijital ve basılı materyaller belirlenir. Bu süreçte soru-cevap yöntemi kullanılabilir. Belirlenen materyallerden yararlanılarak öğrencilerin Kur'an-ı Kerim okumanın önemine dair bilgi edinmeleri sağlanır. Kur'an-ı Kerim okumanın önemi hakkında öğrencilere; geçerli ve güvenilir olan meal, tefsir ve hadisler ile ansiklopedi ve dijital kaynaklar aracılığıyla bilgi toplama görevi verilebilir. Yapılan çalışmalar gözlem formu ile değerlendirilebilir. Elde edilen bilgiler, adı geçen kaynakların ilgili bölümleri incelenerek doğrulanır. Kur'an-ı Kerim okumanın önemiyle ilgili ulaşılan bilgiler kaydedilirken öğrencilerin kısa bir metin yazmaları; afiş, broşür ya da duvar gazetesi hazırlamaları veya dijital bir materyal oluşturmaları istenebilir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
2	9	KK.9.2.2	Harfleri hareketler ile seslendirebilme	Harekeler ve med harfleri ile bu harflerin seslendirilmesi amacıyla öğretmen rehberliğinde uygulamalar yapılır. Harflerin hareketlerle seslendirilmesine yönelik uygulamalar dereceleme ölçekleri ve kontrol listeleri ile değerlendirilebilir. Öğrencilerin, dijital ortamdaki kaynakları tanıyıp kullanarak geçerli ve güvenilir genel erişim ağlarında yer alan elifba uygulamalarından yararlanmaları sağlanır (OB2).	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
3	9	KK.9.2.3	Okunuşla ilgili özel durumları seslendirebilme	Güvenilir ve geçerli genel erişim ağlarında yer alan dijital elifba uygulamalarından yararlanılır. Harflerin seslendirilmesi, mahreçleri ve okunuşuna dair uygulamalar esnasında karşılaşılabilecekleri güçlüklerle ilgili öğrencilere geri bildirim verilir. Öğrencilere Kur'an-ı Kerim'in güzel okuma kurallarına uygun olarak okunduğu bir video izletilir veya dinletilir. Bu video üzerinden bir etkinlik tasarlanır. Etkinlik sonunda öğrencilere sabırla ilgili atasözü/özdeyiş ve deyim örnekleri verilerek onların zorlukların üstesinden gelebilecek yeterlilikte oldukları, güçlükleri aşmak için istikrarlı olmaları, azimli davranmaları ve çalışmalarında sebat etmeleri gerektiği vurgulanır	Öğrenme ve Yaratıcılık	
4	9	KK.9.2.4	Med (uzatma) ve çeşitlerini seslendirebilme	Farklı örnekler üzerinde uygulama yapılarak konu pekiştirilir. Geçerli ve güvenilir genel erişim ağlarında yer alan dijital elifba uygulamalarından	Öğrenme ve Yaratıcılık	

				yararlanılır. Öğrencilere çalışmalarını geliştirme ve iyileştirme imkânı verilir. Med çeşitleri ile ilgili bir seslendirme etkinliği tasarlanarak uygulama sırasında öğrencinin öğretmenini ve arkadaşlarını etkin bir şekilde dinlemesi, bu süreçte öğrendiği bilgilerle ilgili duygu ve düşüncelerini ifade etmesi ve grup iletişimine katılması sağlanır (SDB2.1).	
5	9		Destekleme	Farklı öğrenme düzeyinde olan öğrenciler seviyelerine uygun çalışma yaprakları, güvenilir ve geçerli dijital içerikler ile desteklenebilir. Öğrencilere, kendi öğrenme hızlarında ilerleyebilmeleri için varsa daha önceden ezberledikleri bir sureyi yüzünden okuma çalışması yaptırılabilir. Braille alfabesini bilen görme engelli öğrenciler için Diyanet İşleri Başkanlığının Braille Kur'an-ı Kerim Elif-Bâ'sı isimli kitabı kullanılabilir. İşitme engelli öğrenciler için ise Diyanet İşleri Başkanlığının İşitme Engellilere Özel Elif-Bâ isimli kitabı kullanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
6	9		Destekleme	Öğrencilere, kendi öğrenme hızlarında ilerleyebilmeleri için bilişsel çıraklık yöntemi ile sure ezberleme çalışmaları yaptırılabilir. Kur'an-ı Kerim'i yüzünden okuma güçlüğü çeken öğrenciler, güvenilir ve geçerli dijital içeriklerden yararlanılarak Al-i İmran suresinin 1-15. sayfaları ile Yasin suresinin 1-6. sayfalarını dinlemeye ve takip etmeye yönlendirilebilir. Braille alfabesini bilen görme engelli öğrenciler için Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından Braille alfabesi ile hazırlanan Kur'an-ı Kerim kullanılabilir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
7	9	KK.9.3.1	Al-i İmran suresinin 1-15. sayfalarını (1-115. ayetler) ve Yasin suresinin 1-6. sayfalarını (1-83. ayetler) usulüne uygun yüzünden okuyabilme	Öğrencilerin, Al-i İmran suresinin 1-15. ve Yasin suresinin 1-6. sayfalarını Diyanet İşleri Başkanlığına ait geçerli ve güvenilir genel ağ kaynaklarından dinleyip takip etmeleri sağlanır (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
8	9	KK.9.4.2	Fatiha, Kevser, İhlas, Fil ve Kureyş surelerini ezberleyebilme	Bazı ayet ve sureleri ezberlemenin Kur'an-ı Kerim öğretiminde özel bir yeri olduğu; namazlarda okunan sure, ayet ve duaların ezberden okunduğu vurgulanarak ayet ve sure ezberlemenin önemi ortaya konur. Ezberlenecek sureler sınıfta öğretmen tarafından euzübesmele çekilerek birkaç defa okunur veya bu sureler öğrencilere dijital yollarla dinletilir, izletilir. Öğrencilerden eğitim ortamı dışında da ezberlenecek sureleri dinlemeleri istenir. Sure ezberlerinin sınıfta yapılmasına ağırlık verilir. Öğrencilere sureyi ezberlemeleri için belirli bir süre tanınır. Öğrencilerin, dijital ortamdaki geçerli ve güvenilir kaynakları tanıyıp Diyanet İşleri Başkanlığına ait genel erişim ağlarından yararlanmaları sağlanır (OB2).	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				Tema içeriğindeki surelerin ezberden okunması ve seslendirilmesine yönelik uygulamalar kontrol listesi ve gözlem formları aracılığıyla değerlendirilebilir.	
9	10	KK.10.1.2	Kur'an-ı Kerim'i anlama adımlarını karşılaştırabilme	Öğrencilere matbu veya dijital olarak tercüme, meal ve tefsir örnekleri gösterilir ve öğrencilerin bunları incelemelerine fırsat tanınır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
10	10		Destekleme	Kendi öğrenme hızlarında ilerleyebilmeleri için öğrenciler, kendi seviyelerine uygun çalışma yaprakları, geçerli ve güvenilir dijital içerikler ile desteklenebilir. Öğrencilerden içerik çerçevesinde yer alan konulardan birini özetleyen tablo oluşturmaları istenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
11	10		Destekleme	Farklı öğrenme düzeyinde olan öğrencilere okumayı kolaylaştırıcı bir yöntem olarak varsa daha önceden ezberledikleri bir sureyi yüzünden okuma çalışması yaptırılabilir. Farklı öğrenme düzeyinde olan öğrenciler, güvenilir ve geçerli dijital içeriklerden yararlanarak Al-i İmran suresinin 16-27. sayfaları ile Hac suresinin 1-10. sayfalarını dinlemeye ve takip etmeye yönlendirilebilir. Braille alfabesini bilen görme engelli öğrenciler için Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından Braille alfabesi ile hazırlanan Kur'an-ı Kerim kullanılabilir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
12	10	KK.10.3.1	Al-i İmran suresinin 16-27. sayfalarını (116-200. ayetler) ve Hac suresinin 1-10. sayfalarını (1-78. ayetler) usulüne uygun yüzünden okuyabilme	Öğrencilerden öğrenme kanıtlarında belirtilen performans görevini yapmaları istenebilir. Performans göreviyle ilgili öğrencilere geri bildirim verilir. Öğrencilerin, Al-i İmran suresinin 16-27., Hac suresinin 1-10. sayfalarını geçerli ve güvenilir kaynaklardan dinleyip takip etmeleri sağlanır (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
13	10	KK.10.4.2	Maun, Kâfirun, Nasr surelerini ve Ayetelkursi'yi ezberleyebilme	Bazı ayet ve sureleri ezberlemenin Kur'an-ı Kerim öğretiminde özel bir yeri olduğu, namazlarda ve çeşitli dinî merasimlerde okunan sure, ayet ve duaların ezberden okunduğu vurgulanarak ayet ve sure ezberlemenin önemi ortaya konur. Ezberlenecek ayet ve sureler sınıfta öğretmen tarafından euzübesmele çekilerek sırasıyla birkaç defa okunur veya bu sureler öğrencilere dijital yollarla dinletilir veya izletilir. Öğrencilerin, yüzünden okuma becerileri geliştirilerek ayet ve sureleri ezberlemelerine zemin hazırlanır. Ezberlenecek ayet ve sureleri doğru ve akıcı bir şekilde okuyacak düzeye gelmeleri için öğrencilere yeterli kadar yüzünden okuma yaptırılır. Ezberlenecek sureler geçerli ve güvenilir dijital içeriklerden temin edilir. Bu içerikleri öğrencilerin sınıfta dinlemeleri sağlanır. Sure ezberlerinin sınıfta yapılmasına ağırlık verilir. Öğrencilere sureyi ezberlemeleri için belirli bir süre tanınır. Öğrencilerin, ezberden okunacak sure ve ayetleri (Maun, Kâfirun, Nasr sureleri ve Ayetelkursi) geçerli ve güvenilir dijital	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				kaynaklardan dinleyip takip etmeleri sağlanır (OB2). Tema içeriğindeki surelerin ezberden okunması ve seslendirilmesine yönelik uygulamalar kontrol listeleri ile değerlendirilebilir.	
14	10		Destekleme	Farklı öğrenme düzeyinde olan öğrenciler için bilişsel cıracık yöntemiyle sure ezberletme çalışmaları yapılabilir. Ezberleme güçlüğü çeken öğrenciler, güvenilir ve geçerli dijital içeriklerle desteklenebilir. Öğrencilerden içerik çerçevesinde yer alan surelerden biriyle ilgili kimlik kartı oluşturmaları istenebilir. Braille alfabesini bilen görme engelli öğrenciler için Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından Braille alfabesi ile hazırlanan Kur'an-ı Kerim kullanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
15	11	KK.11.1.1	Kur'an-ı Kerim'i Hz. Peygamber'in sünneti çerçevesinde açıklamayla ilgili bilgi toplayabilme	Kur'an-ı Kerim'in sünnetle açıklanması konusunda güvenilir ve geçerli kaynaklardan yararlanılarak öğrencilere bilgi toplama görevi verilebilir. Çalışma gruplarının ulaştığı sonuçlar değerlendirilerek sünnet kavramı açıklanır. Kur'an-ı Kerim'i sünnet ile açıklama bilgisine ulaşmak için kullanılacak araç ve gereçler belirlenir. Belirlenen dijital ve basılı araç gereçler kullanılarak öğrencilerin Kur'an-ı Kerim'in sünnetle açıklanmasına dair bilgilere ulaşmaları sağlanır. Öğrencilere keşfetme, araştırma ve anlama arzularından hareketle Kur'an-ı Kerim'i Hz. Peygamber'in sünnetiyle açıklamanın önemi vurgulanır (E.1.1).	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
16	11	KK.11.2.5	Lafzullahtaki lââm harfini seslendirebilme	Tema içeriği işlenirken geçerli ve güvenilir genel erişim ağlarındaki ilgili tecvit konularını sunan dijital uygulamalardan yararlanılır. Öğrencilere çalışmalarını geliştirme ve iyileştirme imkânı verilir. Öğrencilerin öğretmeni etkin bir şekilde dinlemeleri, bireysel veya grup olarak yapılan uygulama etkinliklerine katılmaları sağlanır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
17	11		Destekleme	Öğrenciler, kendi öğrenme hızlarında ilerleyebilmeleri için uygun çalışma yapıtları, güvenilir ve geçerli dijital içerikler ile desteklenebilir. Öğrencilerden sakın mimin okunuş şekillerini özetleyen bir tablo oluşturmaları istenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
18	11	KK.11.3.1	Nisa suresinin 1-18. sayfalarını (1-101. ayetler) ve Fussilet suresinin 1-6. sayfalarını (1-54. ayetler) usulüne uygun yüzünden okuyabilme	Öğrencilere içerik çerçevesindeki surelerin ilk sayfasının okunuşu dijital araç gereçlerle izletilir/dinletilir veya sayfa öğretmen tarafından euzübesmele çekilerek okunur. İdeal bir Kur'an-ı Kerim okumanın tecvit kurallarını uygulamaya bağlı olduğuna ve öğrencilerin dinledikleri okuyuşta tecvit kurallarının uygulandığına dikkat çekilir. Öğrencilerin, Nisa suresinin 1-18. ve Fussilet suresinin 1-6. sayfalarını geçerli ve güvenilir kaynaklardan dinleyip takip etmeleri sağlanır (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık

19	11		Destekleme	Öğrencilere, kendi öğrenme hızlarında ilerleyebilmeleri için bilişsel çıraklık yöntemi ile sure ezberleme çalışmaları yaptırılabilir. Kur'an-ı Kerim'i yüzünden okuma güçlüğü çeken öğrenciler, güvenilir ve geçerli dijital içeriklerden yararlanılarak Al-i İmran suresinin 1-15. sayfaları ile Yasin suresinin 1-6. sayfalarını dinlemeye ve takip etmeye yönlendirilebilir. Braille alfabesini bilen görme engelli öğrenciler için Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından Braille alfabesi ile hazırlanan Kur'an-I Kerim kullanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
20	11	KK.11.4.2.	Tebbet, Felak, Nâs surelerini, Bakara suresinin 285-286. Ayetlerini ezberleyebilme	Bazı ayet ve sureleri ezberlemenin Kur'an-ı Kerim öğretiminde özel bir yeri olduğu vurgulanarak ayet ve sure ezberlemenin önemi ortaya konur. Ezberlenecek ayet ve sureler öğretmen tarafından euzübesme çekilerek sırasıyla birkaç defa okunur veya bu sureler öğrencilere dijital yollarla dinletilir/izletilir. Öğrencilerin ezberlemeleri gereken sureler için geçerli ve güvenilir dijital kaynaklara başvurulur. Bu sureleri öğrencilerin sınıfta dinlemeleri sağlanır. Sure ezberlerinin sınıfta yapılmasına ağırlık verilir. Öğrencilerin Tebbet, Felak, Nâs sureleri ile Bakara suresinin 285-286. ayetlerini geçerli ve güvenilir kaynaklardan dinleyip takip etmeleri sağlanır (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
21	12	KK.12.2.1	Sekte ile ilgili örnekleri seslendirebilme	Sekte örneğinin yer aldığı bir ayet öğrencilere dijital araç gereçlerle izletilir/dinletilir. Öğrencilerin dikkati ilgili konuya çekilerek sekte kavramı diğer örnekleriyle birlikte ele alınır. Sekte yapılırken dikkat edilmesi gereken hususlar açıklanır. Konunun kavranması ve pekiştirilmesi için örnek uygulamalar ve seslendirme yapılır. Yapılan uygulamalarla ilgili öğrencilere geri bildirim verilir. Öğrencilerin kendine güven duygusu ve çalışma alışkanlıklarından hareketle, karşılaştıkları zorlukları aşmaları için motivasyonları sağlanarak onlardan sekte ile ilgili kuralları uygulamaları istenir (E1.3).	Öğrenme ve Yaratıcılık
22	12	KK.12.2.3	Kur'an-ı Kerim'deki vakıf, secde, hizip ve cüz işaretlerini bulabilme	Secavend işaretlerinin bulunduğu bir Kur'an-ı Kerim sayfasının okunuşu dijital yollarla dinletilir veya izletilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
23	12		Destekleme	Öğrencilere, kendi öğrenme hızlarında ilerleyebilmeleri için daha önceden ezberledikleri bir sureyi yüzünden okuma çalışması yaptırılabilir. Öğrenciler, güvenilir ve geçerli dijital içeriklerden yararlanılarak Maide suresinin 1-22. sayfaları ile Lokman suresinin 1-4. sayfalarını dinlemeye ve takip etmeye yönlendirilebilir. Braille alfabesini bilen görme engelli öğrenciler için Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından Braille alfabesi ile hazırlanan Kur'an-I Kerim kullanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık

24	12	KK.12.3.1	Maide suresinin 1-22. sayfalarını (1-120. ayetler) ve Lokman suresinin 1-4. sayfalarını (1-34. ayetler) usulüne uygun yüzünden okuyabilme	Öğrencilerin, Maide suresinin 1-22. sayfaları ile Lokman suresinin 1-4. sayfalarını güvenilir ve geçerli olan kaynaklardan dinleyip takip etmeleri sağlanır (OB2)	Öğrenme ve Yaratıcılık
25	12	KK.12.4.2	Asr ve Kadir sureleri ile Haşr suresinin 23-25. ayetlerini ezberleyebilme	Bazı ayet ve sureleri ezberlemenin Kur'an-ı Kerim öğretiminde özel bir yeri olduğu vurgulanarak ayet ve sure ezberlemenin önemi ortaya konulur. Ezberlenecek ayet ve sureler öğretmen tarafından euzübesmele çekilerek sırasıyla birkaç defa okunur veya bu ayet ve sureler öğrencilere dijital yollarla dinletilir/izletilir. İlgili ayetler ve sureler bilişsel çıraklık yöntemiyle öğrencilere sırasıyla ve kısa bölümler hâlinde tekrar ettirilir. Öğrencilerin, Asr ve Kadir sureleri ile Haşr suresinin 23-25. ayetlerini geçerli ve güvenilir kaynaklardan dinleyip takip etmeleri sağlanır (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık

17. Temel Dinî Bilgiler Dersi Öğretim Programı (9)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE Planlayıcısı (Council of Europe, 2025)
1	9	TDB.9.1.1.	İnsan ve kâinatın yaratılışını, yaratılış özelliklerini ve amacını sorgulayabilme	İnsanın yaratılış özellikleri ve amacı ile ilgili ön bilgilerini yoklamak için verilen bir edebî metin, şiir veya görsel üzerinden öğrencilere sorular sorulur.	Öğrenme ve Yaratıcılık
2	9	TDB.9.3.3.	Temel ibadetleri özellikleri ve ilişkileri bakımından sınıflandırabilme	Hac ve umrenin yapılışı ile ilgili videolar kullanılabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
3	9	TDB.9.4.2.	İslam ahlakına göre olumlu ve olumsuz tutumlar ile davranışları sorgulayabilme	Öğrencilerden İsra suresinin 23-38. ayetlerinde yer alan temel ahlaki tutum ve davranışları listelemeleri istenebilir. Öğrencilere kamu kurum ve kuruluşları tarafından üretilen eğitim içerikli videolar izletilebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
4	9	TDB.9.4.3.	Kötü alışkanlıklar ve bağımlılıklar hakkında eleştirel düşünebilme	Yeşilay Haftası'nda öğrencilerden kötü alışkanlıklar ile bunlardan korunma ve kurtulma yollarıyla ilgili sınıfta veya okul konferans salonunda sunum yapmaları istenir.	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli
5	9	TDB.9.4.3.	Kötü alışkanlıklar ve bağımlılıklar hakkında eleştirel düşünebilme	Kötü alışkanlıklar ile teknoloji bağımlılığının sonuçlarını öngörür.	Sağlık ve Dijital İyilik Hâli

18. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı (Hazırlık, 9, 10, 11 ve 12lar)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE Planlayıcısı (Council of Europe, 2025)
1	Hazırlık	TDE3.4.	Yansıtabilme (Konuşma)	a) TDE3.4.1. Kendini değerlendirir. b) TDE3.4.2. Tepki verir. (Konuşmasını dijital ortamlar için yeniden düzenleyebilir.)	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati
2	Hazırlık	2.Tema	Farklılaştırma bölümü Destekleme	Öğrenme sürecinde öğrencilere bir gezi yazısı, şiir ya da tiyatro eseri değerlendirilirken hangi temel unsurların göz önünde bulundurulması gerektiğine ilişkin infografik metinler, dijital araçlar, çalışma yaprağı vb. önerilebilir. Ardından öğrencilerin gezi yazısı ile ilgili bir programı veya bir tiyatro oyununu izlemeleri sağlanabilir.(OB2.)	Öğrenme ve Yaratıcılık, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı
3	Hazırlık	TDE3.4.	Yansıtabilme (Konuşma)	a) TDE3.4.1. Kendini değerlendirir. b) TDE3.4.2. Tepki verir. (Konuşmasını dijital ortamlar için yeniden düzenleyebilir.)	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati
4	Hazırlık	TDE1.1. TDE1.2	Dinlemeyi/İzlemeyi Yönetebilme	a) TDE1.1.1.Seçim yapar. b) TDE1.1.2.İlişkiyi sürdürür. (OB2.,SDB2.1.) a) TDE1.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar. b) TDE1.2.2.Tahmin eder. (OB2.,SDB2.3.)	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
5	9	TDE2.2.	Anlam Oluşturabilme (Okuma)	a) TDE2.2.1.Ön bilgilerle bağlantı kurar. b) TDE2.2.2.Tahmin eder. Zihin haritaları dijital ortamda hazırlanabilir ve daha sonra EBA platformunda paylaşılabilir. (SDB1.2, OB2).	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Öğrenme ve Yaratıcılık
6	9	1.Tema	Farklılaştırma bölümü Zenginleştirme	Öğrencilerden okuduğu şiiri duygu, düşünce, estetik değer vb. açılardan değerlendirmeleri ve değerlendirmelerinden yola çıkarak resim, şarkı, kısa hikâye ya da dijital hikâye oluşturması istenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
7	9	TDE2.2.	Anlam Oluşturabilme (Okuma)	a) TDE2.2.1.Ön bilgilerle bağlantı kurar. b) TDE2.2.2.Tahmin eder.	Öğrenme ve Yaratıcılık

				Öğrencilerin bu süreçleri daha iyi yansıtabildiği dijital araçları kullanılabilir ve böylece öğretmen tarafından aynı anda tüm öğrencilerin seçilen metne ilişkin yorumları bir öğrenme duvarı üzerinde görülebilir. (OB2, E3.5).	
8	9	TDE3.2. TDE3.3.	İçerik Oluşturabilme Kural Uygulayabilme	a) TDE3.2.9.Sunar. f) Beden dilini ve mekânı kullanır. Öğrenciler bu sunumu dijital araçlar üzerinden yapabilir (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
9	9	TDE2.3.	Çözümleyebilme	a) TDE2.3.1.Parçaları belirler. b) TDE2.3.2.Parçalar arasındaki ilişkileri belirler. c) TDE2.3.3.Parçalar arasındaki etkileşimleri belirler. Tartışma etkinlikleri EBA, diğer öğrenme yönetim sistemleri, dijital pano vb. ortamlar üzerinden paylaşılabilir (OB2)	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Öğrenme ve Yaratıcılık
10	9	TDE3.1.	Konuşmayı Yönetebilme.	a) TDE3.1.1.Seçim yapar. b) TDE3.1.2.İlişkiyi sürdürür. Sunum hazırlanırken kullanılacak görseller dijital araçlardan yararlanılarak bulunabilir. (SDB1.2, OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
11	9	TDE2.3.	Çözümleyebilme	a) TDE2.3.1.Parçaları belirler. b) TDE2.3.2.Parçalar arasındaki ilişkileri belirler. c) TDE2.3.3.Parçalar arasındaki etkileşimleri belirler. Tartışma etkinlikleri EBA, diğer öğrenme yönetim sistemleri, dijital pano vb. ortamlar üzerinden paylaşılabilir (OB2)	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Öğrenme ve Yaratıcılık
12	9	TDE3.2.	İçerik Oluşturabilme.	a) TDE3.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar. b) TDE3.2.2. Tahmin eder. c) TDE3.2.3. Karşılaştırır. ç) TDE3.2.4landırır. d) TDE3.2.5. Yeniden ifade eder. e) TDE3.2.6. Tepki verir. f) TDE3.2.7. Sesle anlam oluşturur. g) TDE4.2.8. Görsel öğeleri kullanır. ğ) TDE3.2.9.Sunar. Bu süreçte dijital araçlardan yararlanılabilir (SDB1.2, OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
13	9	TDE4.2.	İçerik Oluşturabilme	a) TDE4.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.	Öğrenme ve Yaratıcılık

				b) TDE4.2.2. Tahmin eder. c) TDE4.2.3. Karşılaştırır. ç) TDE4.2.4landırır. d) TDE4.2.5. Yeniden ifade eder. e) TDE4.2.6. Tepki verir. f) TDE4.2.7. Görsel öğeleri kullanır. g) TDE4.2.8. Sunar. Öğrenciler görsellere dijital araçlar kullanarak ulaşabilir (OB2).	
14	9	4.Tema	Farklılaştırma bölümü Zenginleştirme	Öğrencilerden tahlil edilen romanın kurgusundan hareketle yeni bir olay örgüsü oluşturmaları veya kendi otobiyografilerini film şeridi hâline getirmeleri istenebilir. Film şeridi dijital araçlar kullanılarak hazırlanabilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
15	10	TDE3.4.	Yansıtabilme (Konuşma)	a) TDE3.4.1. Kendini değerlendirir. b) TDE3.4.2. Tepki verir. Dijital ortamlarda yayımlanmak üzere dinleti yeniden düzenlenebilir (E3.11)	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati
16	10	TDE1.2.	Anlam Oluşturabilme	a) TDE1.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar. b) TDE1.2.2. Tahmin eder. c) TDE1.2.3. Çıkarım yapar. ç) TDE1.2.4. Karşılaştırır. d) TDE1.2.5landırır. e) TDE1.2.6. Tepki verir. Bu süreçte dijital ortamdan elde edilen bilgilerin güvenilirliği öğrenciler tarafından sorgulanır (OB2).	Gizlilik ve Güvenlik, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı
17	10	TDE4.4.	Yansıtabilme.	a) TDE4.4.1.Kendini değerlendirir. b) TDE4.4.2.Tepki verir. Bu ürünler sınıf/okul panosu veya okulun resmî çevrim içi ortamlarında paylaşılır. Dijital ortamlarda karşılaşılabilecek olumsuz eleştirilerle başa çıkılması sağlanır (E1.4, KB3.3)	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati
18	10	1.Tema	Farklılaştırma bölümü Zenginleştirme	Öğrencilerin tahlil ettiği masal metni ile ilgili dijital hikâye hazırlamaları, temaya bağlı olarak ele alınan türler ile ilgili infografik çalışma yapmaları, sözlü gelenek ürünleri veya âşık atışmalarını konu alan belgeseller izlemeleri sağlanabilir. *Grup çalışması yoluyla öğrencilerden okudukları masalda geçen bir çatışmayı ya da dinledikleri bir türkünün hikâyesini konu alan dijital bir içerik oluşturmaları ve bunu sınıfta sunmaları istenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık

19	10	3.Tema	Farklılaştırma bölümü Zenginleştirme	Öğrencilerden tahlil ettikleri destan, mesnevi ve fabl türlerinden birer metin okuyup tahlil etmeleri ve derste tahlil ettikleri aynı türdeki metinle karşılaştırıp bir karşılaştırma tablosu oluşturmaları istenebilir. Tahlil edilen bu metinleri dijital hikâye veya film şeridi hâline getirmeleri beklenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
20	11	3.Tema	Farklılaştırma bölümü Zenginleştirme	Öğrencilerden okudukları romandan belirledikleri bir roman kişisini metnin bağlamına uygun şekilde yeniden kurgulaması istenebilir. Bu kurguyu dijital hikâyeye dönüştürmeleri istenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
21	11	4.Tema	Farklılaştırma bölümü Zenginleştirme	Öğrencilerden Türk edebiyatında modern tiyatronun gelişim çizgisini konu alan bir araştırma yapmaları ve bunu güvenli dijital ortamlarda paylaşması beklenebilir.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
22	12	TE4.2	İçerik Oluşturabilme	a) TDE4.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar. b) TDE4.2.2. Tahmin eder. c) TDE4.2.3. Karşılaştırır. ç) TDE4.2.4landırır. d) TDE4.2.5. Yeniden ifade eder. e) TDE4.2.6. Tepki verir. f) TDE4.2.7. Görsel öğeleri kullanır. g) TDE4.2.8. Sunar. Forum metni oluşturulurken dijital araçlar kullanılabilir. Hazırlanan metinlerin yer aldığı forum linkleri paylaşılabilir. Öğrenciler başkalarına yorum yazabilir. Dijital olmayan ürünler ise okul/sınıf panolarına asılabilir (E1.5, E2.3, OB2)	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
23	12	TDE3.4.	Yansıtabilme (Konuşma)	a) TDE3.4.1. Kendini değerlendirir. b) TDE3.4.2. Tepki verir. Konuşmasını dijital ortamlar için yeniden düzenleyebilir.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati
24	12	3.Tema	Farklılaştırma bölümü Zenginleştirme	Öğrencilerden tahlilini yaptıkları hikâyeyi dijital hikâyeye dönüştürmeleri istenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
25	12	4.Tema	Farklılaştırma bölümü Zenginleştirme	Öğrencilerin çalışmaları sınıf panosunda, okul dergisinde veya güvenli dijital ortamlarda paylaşılabilir.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Gizlilik ve Güvenlik, Öğrenme ve Yaratıcılık

19. Matematik Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12lar)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE Planlayıcısı (Council of Europe, 2025)
1	Hazırlık	MAT.H.1	MAT.H.1.1. Doğrusal ilişkiler içeren problemlerin çözümlerinde matematiksel araç ve teknolojilerden yararlanabilme	İki nokta verildiğinde bu noktalarla aynı doğru üzerinde olacak üçüncü bir nokta bulmaya dönük çalışmalar için öğrenciler, dijital grafik hesaplayıcılar içeren matematik yazılımları kullanır. Bu matematiksel araç ve teknolojilerin hangi durumlarda ve nasıl kullanılacağına ilişkin örnek çalışmalar yapılır (OB2, SDB1.2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
2	Hazırlık	MAT.H. 3	MAT.H.3.3. Şifreli metinler oluşturabilmek için analogik akıl yürütebilme	Gruplar, oluşturdukları şifreli metinleri mahremiyete dikkat ederek dijital ortamlarda birbirleriyle paylaşır (OB2).	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Gizlilik ve Güvenlik, Öğrenme ve Yaratıcılık
3	Hazırlık	MAT.H. 4	MAT.H.4.1. Farklı geometrik kavram ve şekillerin inşa çalışmalarında matematiksel araç ve teknolojilerden yararlanabilme	Böylece öğrencilerin dijital ortamda inşa yaparken kullanacakları yazılımlarda bulunan araç gereci tanımları sağlanır ve dijital ortamda iş görme becerileri desteklenir (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
4	Hazırlık	MAT.H. 4	MAT.H.4.1. Farklı geometrik kavram ve şekillerin inşa çalışmalarında matematiksel araç ve teknolojilerden yararlanabilme	Çalışmaların dijital ortamda matematik yazılımları kullanılarak yapılmasıyla öğrencilerin dijital okuryazarlık becerilerinin gelişimine katkı sağlanır (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
5	Hazırlık	MAT.H. 4	MAT.H.4.1. Farklı geometrik kavram ve şekillerin inşa çalışmalarında matematiksel araç ve teknolojilerden yararlanabilme	c) Farklı geometrik kavram ve şekillerin inşası için belirlediği matematiksel araç ve teknolojileri kullanır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
6	Hazırlık	MAT.H. 4	MAT.H.4.2. Matematiksel araç ve teknolojilerden yararlanılarak inşa edilen bazı özel dörtgenlerin (yamuk, paralelkenar, dikdörtgen, eşkenar dörtgen, kare) özellikleri ile ilgili çıkarım yapabilm	İnşanın matematik yazılımları kullanılarak yapılması durumunda öğrencilerin dijital araçlarla iş görme becerilerinin gelişimi de desteklenir (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
7	Hazırlık	MAT.H. 4	MAT.H.4.3. Fraktalları çözümleyebilme	Öğrencilerin araştırmalarını dijital ortamda hazırlaması ve sunması ile dijital okuryazarlık becerilerinin gelişimi desteklenir (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
8	Hazırlık	MAT.H. 4	MAT.H.4.3. Fraktalları çözümleyebilme	d) Sunduğu önermelerin faydasını incelediği dörtgenlerin ilişkilendirilmesi ve sınıflandırılması bağlamında değerlendirir.	Öğrenme ve Yaratıcılık

9	Hazırlık	MAT.H. 5	MAT.H.5.1. Başkaları tarafından oluşturulan istatistiksel sonuç veya yorumları tartışabilme	Bu süreçte öğrencilerden fikir ve değerlendirmelerini dijital araçlar yardımıyla paylaşımları ve etkileşimde bulunmaları beklenir (OB2).	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Öğrenme ve Yaratıcılık
10	9	MAT.9.2	MAT.9.2.1. Gerçek sayılarda $f(x) = x$ şeklinde tanımlı doğrusal referans fonksiyonun nitel özellikleri ile bu fonksiyondan türetilen $g(x) = a \cdot f(x \pm r) \pm k$, ($a, r, k \in \mathbb{R}$, $a \neq 0$) doğrusal fonksiyonların nitel özelliklerine ilişkin matematiksel muhakeme yapabilme	Öğrencilerin dijital öğrenme araçlarını kullanma becerilerini geliştirmek için matematik yazılımlarını veya diğer çevrim içi araçları etkin şekilde kullanmaları sağlanır (OB2, MAB5).	Öğrenme ve Yaratıcılık
11	9	MAT.9.2	MAT.9.2.3. Doğrusal fonksiyonlarla ifade edilebilen denklem ve eşitsizlikler içeren problem çözebilme	Bu temsiller arası geçişin gösterilebilmesi için elektronik tablolardan ve matematik yazılımlarından yararlanılır (OB2, MAB5).	Öğrenme ve Yaratıcılık
12	9	MAT.9.3	MAT.9.3.1. Algoritma temelli yaklaşımlarla problem çözebilme	Matematiksel araç ve teknolojiyi kullanırken dijital kaynakları belirleme ve bu kaynakları kullanarak dijital yetkinlikleri güncelleme gibi beceriler işe koşulur (MAB5, OB2).	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
13	9	MAT.9.4	MAT.9.4.1. Üçgende açı ve kenarla ilgili özellikleri, üçgenin açı ve kenarları arasındaki ilişkileri doğrulayabilme veya ispatlayabilme	Bu çalışmalarla öğrencilerin dijital ortamlar için içerik tasarlama, geliştirme, düzenleme ve paylaşma becerilerinin gelişimi de desteklenecektir (OB2).	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Öğrenme ve Yaratıcılık
14	9	MAT.9.5	MAT.9.5.1. Geometrik dönüşümlerle ilgili çıkarım yapabilme	İletişim ve paylaşma becerilerini geliştirmek için öğrencilere tasarladıkları bu çalışmaları sınıf panosuna astıkları posterlerle ya da çevrim içi uygulamalardan yararlanarak sergileme imkânı sunulur (OB2, D19.3).	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Öğrenme ve Yaratıcılık
15	9	MAT.9.5	MAT.9.5.1. Geometrik dönüşümlerle ilgili çıkarım yapabilme	Kullanılan matematik yazılımında öğrencilerin çalışmasının sağlanması, dijital ortamda içerik geliştirme ve paylaşma becerilerinin oluşması ve geliştirilmesinde önemli olacaktır (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
16	9	MAT.9.6	MAT.9.6.1. Tek nicel değişkenli veri dağılımları ile çalışabilme ve tek nicel değişken içeren veriye dayalı karar verebilme	Bireysel çalışma veya grup çalışması yoluyla belirledikleri gerçek yaşam durumlarını örümcek ağı kavram haritası gibi tekniklerle gösterir veya dijital ortamlarda zihin haritası araçları yardımıyla oluşturularak paylaşır (OB2).	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Öğrenme ve Yaratıcılık
17	10	MAT.10.1	MAT.10.1.2. Birden çok doğal sayının ortak bölenleriyle bunların	Öğrenciler, bu çalışmalarını bilişim araçlarından yararlanarak sergileyebilir (OB2, MAB5).	Öğrenme ve Yaratıcılık

			en büyüğü ve ortak katlarıyla bunların en küçüğü arasındaki ilişkilere dair muhakeme yapabilme		
18	10	MAT.10.2	MAT.10.2.2. Gerçek sayılarda $f(x) = x^2$ şeklinde tanımlı karesel referans fonksiyonun nitel özellikleri ile bu fonksiyondan türetilen $(g(x) = a \cdot f(x \pm r) \pm k$ ($a, r, k \in \mathbb{R}, a \neq 0$)) karesel fonksiyonların nitel özelliklerine ilişkin matematiksel muhakeme yapabilme	Cebirsel temsili verilen fonksiyonun grafik temsiline işaretini, eksenleri kestiği noktaları, artan-azalan olduğu aralıkları, maksimum-minimum noktalarını ve değerlerini bulmaları için öğrencilerden hem kâğıt ve kalemle hem de matematik yazılımlarıyla çalışarak elde ettikleri sonuçları karşılaştırmaları istenir (OB2, MAB5).	Öğrenme ve Yaratıcılık
19	10	MAT.10.2	MAT.10.2.6. Doğrusal, karesel, karekök, rasyonel referans fonksiyonlar ve bunlardan türetilen fonksiyonlarla ifade edilebilen denklem ve eşitsizlikler içeren problemleri çözebilme	Bu temsiller arası geçişlerin gösterilebilmesi amacıyla elektronik tablolardan ve matematik yazılımlarından yararlanılır (OB2, MAB5).	Öğrenme ve Yaratıcılık
20	10	MAT.10.3	MAT.10.3.1. Sayma stratejileri kullanarak problem çözebilme	Bu araştırmalar dijital ortamda yapıldığında öğrencilerin karşılaştırmalar yaparak bir çıkarımda bulunabilme becerisinin gelişimi de desteklenir (MAB5, OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
21	10	MAT.10.4	MAT.10.4.2. Üçgenin yardımcı elemanlarının özellikleri ile ilgili çıkarım yapabilme	Bir üçgenin bir iç açısına ait açıortayı belirlemek için farklı matematiksel araç ve teknolojilerle (pergel, ölçüsüz cetvel, matematik yazılımları gibi) ve farklı yöntemlerle (kâğıt katlama yöntemi gibi) açıortayla ilgili hatırlatmalar yapılır (MAB5, OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
22	10	MAT.10.4	MAT.10.4.2. Üçgenin yardımcı elemanlarının özellikleri ile ilgili çıkarım yapabilme	Üçgenin yükseklikleri ile ilgili inceleme yapmak üzere öğrencilerin farklı matematiksel araç ve teknolojiler (pergel, ölçüsüz cetvel, matematik yazılımları gibi) ile farklı yöntemler (kâğıt katlama yöntemi gibi) kullanarak bir üçgenin herhangi iki kenarına ait yüksekliklerini inşa etmeleri sağlanır (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
23	10	MAT.10.5	MAT.10.5.1. Dik koordinat sisteminde iki nokta arasındaki uzaklık ve bir doğru parçasını belli oranda bölen noktanın koordinatlarıyla ilgili çıkarım yapabilme	Ayrıca harita üzerinde iki nokta arasındaki uzaklık (kuş bakışı ve yol olarak) analitik olarak hesaplanıp gerçek uzaklıkla karşılaştırılarak dijital okuryazarlık becerisi işe koşulur (OB2).	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
24	10	MAT.10.5	MAT.10.5.1. Dik koordinat sisteminde iki nokta arasındaki	d) Önergeleri gerçek yaşam problemleri bağlamında değerlendir.	Öğrenme ve Yaratıcılık

			uzaklık ve bir doğru parçasını belli oranda bölen noktanın koordinatlarıyla ilgili çıkarım yapabilme		
25	10	MAT.10.6	MAT.10.6.1. İki kategorik değişkenli veri ile çalışabilme ve iki kategorik değişken arasındaki ilişkililiğe dayalı karar verebilme	Öğrenciler, bireysel veya grup çalışması şeklinde belirledikleri gerçek yaşam durumlarını örümcek ağı kavram haritası gibi tekniklerle gösterir veya dijital ortamlarda kullanılan araçlar yardımıyla bu gerçek yaşam durumlarını oluşturarak paylaşır (OB2).	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Öğrenme ve Yaratıcılık
26	10	MAT.10.6	MAT.10.6.1. İki kategorik değişkenli veri ile çalışabilme ve iki kategorik değişken arasındaki ilişkililiğe dayalı karar verebilme	Öğrencilerin hazır veriye ulaşırken dijital kaynakları nasıl doğru kullanacaklarına dair bilgi sahibi olmalarına dikkat edilir (OB2).	Gizlilik ve Güvenlik, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
27	10	MAT.10.7	MAT.10.7.1. Koşullu olasılık ile çıkarım yapabilme	Öğrenciler; genel ağda bulunan, kullanıma hazır dijital görselleştirme araçlarının bulunduğu kaynakları belirleyerek dijital araçlardan yararlanır(OB2).	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
28	11	MAT.11.1	MAT.11.1.1. $f(x) = \sin x$ ($x \in \mathbb{R}$), $f(x) = \cos x$ ($x \in \mathbb{R}$), $f(x) = \tan x$ ($x \in \mathbb{R}, x \neq \pi/2 + k\pi, k \in \mathbb{Z}$) ve $f(x) = \cot x$ ($x \in \mathbb{R}, x \neq k\pi, k \in \mathbb{Z}$) şeklinde tanımlı trigonometrik referans fonksiyonların nitel özellikleri ile bu fonksiyonlardan türetilen $[g(x) = k \cdot f(mx \pm r) \pm s$ ($k, m, r, s \in \mathbb{R}, k \neq 0, m \neq 0$)] trigonometrik fonksiyonların nitel özelliklerine ilişkin matematiksel muhakeme yapabilme	Öğrencilerden elde ettikleri bilgiler yardımıyla, kâğıt ve kalemle, dijital araçlarla, matematik yazılımlarını kullanarak trigonometrik referans fonksiyonların grafiklerini çizmeleri beklenir (OB2, MAB5).	Öğrenme ve Yaratıcılık
29	11	MAT.11.1	MAT.11.1.2. Trigonometrik fonksiyonlarla ifade edilebilen denklemleri içeren problemleri çözebilme	Bu temsiller arasındaki geçişlerin gösterilebilmesi için elektronik tablolardan ve matematik yazılımlarından yararlanır (OB2, MAB5). Denklem çözümlerinde elektronik tablo ve matematik yazılımlarından yararlanılır (OB2, MAB5). Matematik yazılımları kullanılarak sonuçların doğruluğu kontrol edilir (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
30	11	MAT.11.1	MAT.11.1.3. Gerçek sayılarda $f(x) = ax$ ($a > 0, a \neq 1$) şeklinde tanımlı üstel referans fonksiyonun nitel özellikleri ile bu fonksiyondan türetilen $[g(x) = k \cdot f(mx \pm r) \pm s$ ($k,$	Bu dönüşümler elde edilip yorumlanırken öğrencilerin dijital araçlarla çalışma becerilerini de destekleyecek şekilde matematik yazılımlarından yararlanılır (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık

			$m, r, s \in \mathbb{R}, k \neq 0, m \neq 0$] üstel fonksiyonların nitel özelliklerine ilişkin matematiksel muhakeme yapabilme		
31	11	MAT.11.1	MAT.11.1.4. Üstel fonksiyonların ters fonksiyonlarını inceleyerek logaritmik fonksiyona dair çıkarım yapabilme	Öğrencilerin üstel ve logaritmik fonksiyonların ters fonksiyonlarını matematiksel araç ve teknolojiden yararlanarak bulmaları desteklenir (OB2, MAB5).	Öğrenme ve Yaratıcılık
32	11	MAT.11.1	MAT.11.1.5. $f(x) = \log_a x$ ($a > 0, a \neq 1, x > 0$) şeklinde tanımlı logaritmik referans fonksiyonun nitel özellikleri ile bu fonksiyondan türetilen $[g(x) = k \cdot f(mx \pm r) \pm s$ ($k, m, r, s \in \mathbb{R}, k \neq 0, m \neq 0$)] logaritmik fonksiyonların nitel özelliklerine ilişkin matematiksel muhakeme yapabilme	Bu fonksiyonların grafik temsilinde işaretini, eksenleri kestiği noktaları bulmaları için öğrencilerden elde ettikleri sonuçları hem kâğıt ve kalemle hem de matematik yazılımları ile karşılaştırmaları istenir (OB2, OB4, MAB5). Varsayımda bulunurken fonksiyonun matematik yazılımlarıyla elde edilen grafiği ile $3x-2>0$ eşitsizliği arasında ilişkilendirme yapılır (OB2). f ve f^{-1} fonksiyonlarının matematik yazılımları ile grafikleri çizilerek $y = x$ doğrusuna göre simetrik olma durumları kontrol edilir (OB2, MAB5).	Öğrenme ve Yaratıcılık
33	11	MAT.11.1	MAT.11.1.6. Gerçek yaşam durumlarında üstel ve logaritmik fonksiyonlarla ifade edilen denklem ve eşitsizlikleri içeren problemler çözebilme	Öğrencilerin problemin gerektirdiği temsiller arası geçişleri yapabilmesi ve problem çözümlerine analitik ve sistematik bir şekilde yaklaşabilmesi için elektronik tablolardan ve matematik yazılımlarından yararlanılır (OB2, E3.6, E3.7, MAB5). Verilen problem durumlarına ilişkin denklem ve eşitsizliklerin çözümlerine ulaşabilmeleri için öğrencilerin belirli değerlerle denklem veya eşitsizliği test etme, logaritmik ve üstel fonksiyonun nitel özelliklerini ve işlem özelliklerini işe koşma, elektronik tablolardan ve grafik temsilinden yararlanma gibi farklı yöntemleri kullanmaları teşvik edilir (OB2, MAB5). Fonksiyon grafiklerinin, logaritmik ve üstel fonksiyonların işlem özelliklerinin kullanılması ve matematik yazılımlarından yararlanılması gibi farklı yöntemlerle çözümlerin doğruluğunun kontrol edilmesi sağlanır (OB2, MAB5).	Öğrenme ve Yaratıcılık
34	11	MAT.11.1	MAT.11.1.7. Fonksiyonların bileşkelerine ilişkin muhakeme yapabilme	Bu sayede öğrencilerin dijital araçlarla iş görme becerilerinin geliştirilmesine de katkı sağlanır (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
35	11	MAT.11.1	MAT.11.1.8. Fonksiyonlarda dört işlem özelliklerini yorumlayabilme	Fonksiyonlarla yapılan çarpma ve bölme işlemlerinde toplama ve çıkarma işlemlerinden farklı olarak fonksiyonların grafik temsillerindeki yapısal değişiklikler matematik yazılımlarıyla gözlemlenir (OB2, MAB5).	Öğrenme ve Yaratıcılık
36	11	MAT.11.2	MAT.11.2.1. Üçgenlerde açı, benzerlik ve alan özelliklerinden yola çıkarak dörtgenlerin açı,	Örneklerin matematik yazılımları kullanılarak sunulmasıyla öğrencilerin dijital araçlarla çalışabilme becerilerinin gelişimi de desteklenir (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık

			kenar, köşegen, simetri ve alan özelliklerine ilişkin muhakeme yapabilme		
37	11	MAT.11.2	MAT.11.2.2. Özel dörtgenlerin kenar, açı, köşegen ve simetri özelliklerinden hareketle aralarındaki ilişkileri yapılandırabilme	Bu şema veya kavram haritaları, dijital ortamlarda da oluşturulabilir (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
38	11	MAT.11.3	MAT.11.3.1. İki nicel değişkenli veri ile çalışabilme ve iki nicel değişken arasındaki ilişkililiğe dayalı karar verebilme	Öğrenciler bireysel çalışma veya grup çalışması ile belirledikleri gerçek yaşam durumlarını örümcek ağı kavram haritası gibi tekniklerle gösterir veya dijital ortamlarda zihin haritası gibi araçlarla oluşturarak paylaşır (OB2). Öğrencilerin hazır veriye ulaşmaları sürecinde dijital kaynakları nasıl doğru kullanmaları gerektiğine yönelik tartışmalar yapmaları teşvik edilmelidir (OB2). Bu süreçte dijital araçlar oluşturulup kullanılır (OB2).	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
39	12	MAT.12.1	MAT.12.1.1. Aritmetik ve geometrik dizilerin özelliklerine ilişkin muhakeme yapabilme	Öğrencilerin buldukları dizi örneklerinden seçilenler, dijital içerik üretme ve paylaşma becerilerini geliştirmelerine destek olacak biçimde çevrim içi araçlardan da yararlanılarak sergilenir (OB2, MAB5).	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Öğrenme ve Yaratıcılık
40	12	MAT.12.1	MAT.12.1.4. Gerçek katsayılı tek değişkenli polinom fonksiyonların nitel özelliklerine dair çıkarım yapabilme	Öğrencilerin teklik-çiftlik incelemesi yapabilecekleri uygun polinom fonksiyonların $(p(x) = x^3 + 3x, p(x) = x^4 + x^2 - 5)$ gibi matematik yazılımıyla oluşturulan grafik ve cebirsel temsillerini inceleyerek bu fonksiyonların teklik veya çiftlik durumlarına dair varsayımlarda bulunmaları sağlanır (OB2, MAB5).	Öğrenme ve Yaratıcılık
41	12	MAT.12.2	MAT.12.2.2. Cebirsel temsili verilen bir fonksiyonun belirli bir noktadaki veya sonsuzdaki limiti hakkında muhakeme yapabilme	Böylece öğrencilerin dijital araç ile iş görme becerilerinin gelişimine de katkı sağlanmış olur (OB2, MAB5).	Öğrenme ve Yaratıcılık
42	12	MAT.12.2	MAT.12.2.5. Bir fonksiyonun belirli bir nokta civarındaki değişim oranına ilişkin muhakeme yapabilme	Böylelikle öğrencilerin dijital araç ile iş görme becerilerinin geliştirilmesi desteklenir (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
43	12	MAT.12.2	MAT.12.2.7. Türevin limit gösteriminden faydalanarak iki fonksiyonun toplamı, farkı, çarpımı, bölümü ve bileşkesinin türevine ilişkin muhakeme yapabilme	Böylelikle öğrencilerin dijital araç ile iş görme becerilerinin geliştirilmesi desteklenir (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık

44	12	MAT.12.2	MAT.12.2.8. Bir fonksiyonun ve onun türev fonksiyonunun matematiksel temsillerine ve bunlar arasındaki ilişkilere dair çıkarımlar yapabilme	Bu noktada çizilen grafik temsillerinin doğruluğu, öğrencilerin dijital araç ile iş görme becerilerini geliştirmek için matematik yazılımları ile kontrol edilir (OB2, MAB5).	Öğrenme ve Yaratıcılık
45	12	MAT.12.2	MAT.12.2.9. Gerçek yaşam durumlarında türevi kullanarak problemler çözebilme	Bu aşamada öğrencilerin dijital araç ile iş görme becerilerini geliştirmek için matematik yazılımlarından yararlanılır (OB2).	Öğrenme ve Yaratıcılık
46	12	MAT.12.3	MAT.12.3.2. Çemberin aç, kiriş ve teğet özellikleri ile ilgili çıkarım yapabilme	Öğrencilerin varsayımlar oluşturma ve genellemelere ulaşma sürecinde dijital uygulamalar kullanmaları durumunda dijital okuryazarlık becerilerinin gelişimi de sağlanır (OB2). Öğrenciler teğetler dörtgeninin alanının nasıl hesaplanacağına ilişkin dijital araçlar kullanarak bir bilgi notu hazırlar ve bunu arkadaşlarıyla dijital ortamda paylaşır (OB2).	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Öğrenme ve Yaratıcılık
47	12	MAT.12.3	MAT.12.3.2. Çemberin aç, kiriş ve teğet özellikleri ile ilgili çıkarım yapabilme	a) Çemberde aç, kiriş ve teğetin özelliklerine ilişkin varsayımlarda bulunur. b) Varsayımlarından yararlanarak çemberde aç, kiriş ve teğetin özelliklerine ilişkin örüntüleri geneller.	Öğrenme ve Yaratıcılık
48	12	MAT.12.4	MAT.12.4.2. Dik prizma ile dik dairesel silindirden yararlanarak dik piramit, dik dairesel koni ve kürenin elemanları, yüzey alanları ve hacimleri arasındaki ilişkilere dair analogik akıl yürütebilme	Örneğin sınıfça kullanılacak dijital pano oluşturma araçlarıyla öğrencilerin tüm fikirlerinin aynı anda değerlendirilmesi ve dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi sağlanır (OB2).	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Öğrenme ve Yaratıcılık
49	12	MAT.12.4	MAT.12.4.2. Dik prizma ile dik dairesel silindirden yararlanarak dik piramit, dik dairesel koni ve kürenin elemanları, yüzey alanları ve hacimleri arasındaki ilişkilere dair analogik akıl yürütebilme	c) Gözlemediği benzerliklerden yararlanarak dik piramit, dik dairesel koni ve kürenin elemanları, yüzey alanları ve hacim bağıntılarına yönelik çıkarım yapar.	Öğrenme ve Yaratıcılık
50	12	MAT.12.5	MAT.12.5.1. Toplumsal ve bilimsel durumlara ilişkin hazır veri ile çalışabilme ve hazır veriye dayalı karar verebilme	Bu sayede öğrenciler, ulusal veya uluslararası resmî kanallar üzerinde dijital kaynaklardan hazır verileri elde eder (OB2).	Gizlilik ve Güvenlik, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

20. Fizik Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12lar)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcısı
1	9	FİZ.9.3.1.	Basınca yönelik çıkarımlarda bulunabilme	a) Basınca etki eden etmenleri tanımlar. b) Basınç ile ilgili topladığı verileri kaydeder. c) Basınç ile ilgili topladığı verilerden ulaştığı matematiksel modeli kullanarak basınca ilişkin çıkarımlar yapar. “Öğrenciler deneyimlerini dikkate aldıkları (SDB1.1) bir tartışma ortamında (SDB2.1) deney düzenekleri, simülasyonlar veya animasyonlar kullanarak basınç, basınca neden olan kuvvet ve yüzey alanı ile ilgili verileri toplar. Elde edilen verileri yorumlayarak (OB7) basıncın matematiksel modelini oluştururlar ve matematiksel modelden yararlanarak basınca ilişkin çıkarımda bulunurlar.”	Öğrenme ve Yaratıcılık	
2	9	FİZ.9.4.4.	Isıl denge durumu hakkında bilimsel gözlem yapabilme	a) Isıl dengede olma durumu ile ilgili nitelikleri tanımlar. b) Farklı sıcaklıktaki maddelerin ısı dengeye ulaşma sürecine ilişkin veri toplayarak kaydeder. c) Isıl dengeye ulaşma süreci ile ilgili elde ettiği verileri açıklar. “Öğrenciler ısı denge ile ilgili madde miktarı, maddenin cinsi ve sıcaklık değişkenlerini değiştirebilecekleri deneyler tasarlayabilir ya da simülasyon veya animasyon kullanabilir. Öğrenciler, deney, simülasyon veya animasyonda kullanılan maddelerin ilk sıcaklık, son sıcaklık, kütle miktarı ve öz ısı değişkenlerine ilişkin verileri bir tabloya kaydeder. Öğrenciler, elde ettikleri verileri tartışarak ısı denge hakkında yorum yapar (OB7).”	Öğrenme ve Yaratıcılık	
3	11	FİZ.11.1.1	Newton Hareket Yasaları ile ilgili tümevarımsal akıl yürütebilme	a) Bileşke kuvvet ile cisimlerin hareketi arasındaki ilişkileri keşfeder. b) Newton Hareket Yasaları'na yönelik genellemeler yapar. “Öğrenciler deney veya dijital içeriklerdeki hareket veya olayları tartışma yöntemi ile yorumlar (OB4).”	Öğrenme ve Yaratıcılık	
4	11	FİZ.11.1.3	Statik ve kinetik sürtünme kuvvetlerini karşılaştırabilme	a) Statik ve kinetik sürtünme kuvvetlerine ilişkin özellikleri belirler. b) Statik ve kinetik sürtünme kuvvetlerine ilişkin benzerlikleri listeler. c) Statik ve kinetik sürtünme kuvvetlerine ilişkin farklılıkları listeler. “Öğretmen, örnek olay ya da dijital içeriklerde yer alan görselleri yorumlayarak (OB4) öğrencilerin harekete zorlanmasına rağmen duran, kayarak öteleme hareketi yapan ve dönerek öteleme hareketi yapan cisimlere etki eden sürtünme kuvvetini fark etmesini sağlar.”	Öğrenme ve Yaratıcılık	

5	11	FİZ.11.1.5	Limit hızı etkileyen değişkenler ile ilgili bilimsel çıkarım yapabilme	a) Limit hız ve limit hızı etkileyen değişkenleri tanımlar. b) Limit hız ve limit hızı etkileyen değişkenlerle ilgili verileri toplayarak kaydeder. c) Limit hız ve limit hızı etkileyen değişkenlerle ilgili verileri yorumlayarak değerlendirir. “Profesyonel bir paraşütçünün uçaktan atlama deneyimine yönelik video üzerinden öğrencilerin paraşütçünün hareketini ve hareketine etki eden değişkenleri tartışıp yorumlaması sağlanır (OB4).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
6	11	FİZ.11.1.6	Çembersel hareket yapan cisimlerin yörüngeleri ve hız vektörleri hakkında analogik akıl yürütebilme	a) Çembersel hareket yapan farklı cisimlerin hareketlerini gözlemler. b) Çembersel hareket yapan farklı cisimlerin hareketlerinin özelliklerini tespit eder. c) Çembersel hareket yapan farklı cisimlerin hareketlerinin benzerliklerinden yola çıkarak yörüngeleri ve hız vektörü hakkında çıkarım yapar. “Öğretmen, öğrencilerin ön bilgilerinde yer alan Türksat uydularının Dünya etrafındaki dolanımı ya da lunaparklardaki dönme dolap gibi çeşitli eğlence araçlarının hareketlerini yorumlamaları için çembersel hareket yapan farklı cisimleri görsel içerikli dijital araçlar (OB4) ile gösterir.”	Öğrenme ve Yaratıcılık
7	11	FİZ.11.3.1	Yarı iletkenlerin kullanım alanları ve önemi ile ilgili sorgulama yapabilme	a) Yarı iletkenleri tanımlar. b) Yarı iletkenler hakkında sorular sorar. c) Yarı iletkenler hakkında bilgi toplar. ç) Yarı iletkenlerle ilgili toplanan bilgilerin doğru olup olmadığını değerlendirir. d) Yarı iletkenlerle ilgili toplanan bilgiler üzerinden yarı iletkenlerin kullanım alanları ve önemine yönelik çıkarım yapar. “Devre kartlarının kullanıldığı bilgisayarlar, cep telefonları, televizyonlar gibi elektronik aygıtların içinde yer alan bu devre elemanlarının yapıldığı malzemelerin yarı iletken olduğu belirtilir.”	Öğrenme ve Yaratıcılık
8	12	FİZ.12.1.5	Eylemsizlik momentine yönelik tümevarımsal akıl yürütebilme	a) Eylemsizlik momentinin etkilerini birden fazla durumda gözlemler. b) Eylemsizlik momentinin bağlı olduğu değişkenler ile ilişkisini bulur. c) Eylemsizlik momentinin bağlı olduğu değişkenler ile ilişkisini geneller. “Öğrenciler örnek olaylar ya da animasyon ve video gibi dijital içeriklerde sunulan olayları inceleyerek eylemsizlik momentini yorumlar (OB4).”	Öğrenme ve Yaratıcılık

21. Kimya Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12lar)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcısı
1	9	KİM.9.1.3.	Atom teorilerindeki varsayımları kullanarak bilimsel bilginin değişebilirliğine ilişkin çıkarım yapabilme	a) Atom teorilerinin gelişim sürecinde atomun yapısına ilişkin niteliklerin farkını ortaya koyar. b) Elektron, proton ve nötronun yükü, kütlesi ve keşif tarihlerine ilişkin hazır veri seti kullanır. c) Atom ve atom altı parçacıklar ile ilgili bilimsel veriler inceleyerek bilimsel bilginin değişebilirliğini değerlendirir. “Elektron, proton ve nötronun keşif süreçleri animasyon, video vb. araçlarla öğrencilere sunulabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık	
2	9	KİM.9.2.2.	İyonik bağın oluşumunu bilimsel gözleme dayalı tahmin edebilme	a) Metal ve ametallerden oluşan katyonlar ve anyonlar arasındaki elektrostatik etkileşim sürecine ilişkin gözlem temelinde önermeler oluşturur. b) Katyonlar ve anyonlar arasındaki etkileşim sürecine ilişkin gözleme dayalı olan ve olmayan önermeleri karşılaştırır. c) Katyonlar ve anyonlar arasındaki etkileşim sürecine ilişkin tahminlerini temellendirmek için gözlem verilerinden sonuç çıkarır. ç) Katyonlar ve anyonlar arasındaki etkileşim süreci ile ilgili gözlemlenmemiş durumlara ilişkin tahminde bulunur. d) Katyonlar ve anyonlar arasındaki etkileşimle ilgili tahminlerinin geçerliliğini sorgular. “Öğrencilere deney videosu izletilerek metal ve ametal elementleri arasında gerçekleşen tepkime sürecinin gözlemlenmesi sağlanır. Öğrencilerden gözlemlerinden hareketle atomlardan katyon ve anyon oluşum sürecini sorgulamaları (OB2, OB4), iyonların elektrostatik etkileşimleri ile ilgili önermeler oluşturmaları ve oluşturdıkları önermeleri etkinlik kâğıdında listelemeleri istenir.” “Öğrenciler, daha sonra deney videosunu izleyerek farklı iyonik tuzların bileşenleri (metal ve ametal elementleri) arasında gerçekleşen tepkime süreçlerini gözlemler. Öğrencilerden gözlemlerine dayanarak farklı iyonik tuzların oluşum sürecine ilişkin tahminlerde bulunmaları; tahminlerini, gözlemlerini ve açıklamalarını ilk deney videosunda gözlemledikleri örnekle karşılaştırmaları istenir. Öğrenciler, iyonik bağ oluşumuna ilişkin açıklamalarını bilimsel açıklamalarla karşılaştırmaya ve tahminlerinin geçerliliğini sorgulamaya yönlendirilir (OB2, OB7).”	Öğrenme ve Yaratıcılık	

3	9	KİM.9.2.3.	Kovalent bağ oluşumunu bilimsel gözleme dayalı tahmin edebilme	a) Bağ yapan ametal atomlarının çekirdekleri ve ortak kullanılan elektronlar arasındaki elektrostatik etkileşim sürecine ilişkin gözlem temelinde önermeler oluşturur. b) Gözleme dayalı olan ve olmayan önermeleri karşılaştırır. c) Ametal atomları arasındaki etkileşim sürecine ilişkin tahminlerini temellendirmek için gözlem verilerinden sonuç çıkarır. ç) Ametal atomları arasındaki etkileşimler ile ilgili gözlemlenmemiş durumlara ilişkin tahminde bulunur. d) Tahminlerinin geçerliliğini sorgular. “Öğrenciler, gösterilen animasyonu inceleyerek iki ametal atom birbirine yaklaşıp bu atomlardaki elektronların davranışında meydana gelen değişimi gözlemler (OB2, OB4). Gözlem sonrasında öğrencilerden kovalent bağın oluşum sürecine ilişkin önermeler oluşturmaları, önermelerini etkinlik kâğıdına yazmaları, yazdıkları önermeleri açık fikirlilikle paylaşmaları istenir (SDB2.1, D6.2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
4	9	KİM.9.2.8.	Etkileşimlerin katıların özelliklerine etkilerine ilişkin bilimsel çıkarım yapabilme	a) Aynı ya da farklı etkileşimlere sahip katılara ilişkin niteliklerin farkını ortaya koyar. b) Etkileşimlerle katılar arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere gözlem verilerini veya hazır veri setini kullanır. c) Çıkarımlarını bilim insanlarının çıkarımları ile karşılaştırır. “Etkileşimlerin kristal katıların niteliklerini nasıl etkilediğini ortaya koyan gözlem verilerinin (görsel, video vb.) veya hazır veri setinin yer aldığı etkinlik kâğıdı öğrencilere verilir. Öğrencilerin verileri incelemesi sağlanır. Öğrencilerden gözlemleri veya hazır veri seti üzerinden hangi kristal katının ne tür niteliklere sahip olduğu ile ilgili genellemeler yapmaları, çıkarımlarını bilim insanlarının çıkarımları ile karşılaştırmaları istenir.”	Öğrenme ve Yaratıcılık
5	9	KİM.9.2.10.	Sıvıların kaynama sıcaklığını etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik kanıt kullanabilme	a) Sıvıların kaynama sıcaklığını etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik ölçütler (moleküller arası etkileşimin türü, açık hava basıncı) belirler. b) Gözlem veya hazır veri setinden seçtiği verileri değişkenler arası ilişkileri belirleyecek şekilde düzenler. c) Kaynama sıcaklığını etkileyen faktörlere yönelik iddialarını kanıtlara dayalı açıklar. ç) Açıklamalarını desteklemek için bilimsel bilgiyi kullanır. “Suyun 100 °C’tan farklı sıcaklıklarda kaynayabildiğinin gözlemlenebileceği gösteri deneyi yapılır ya da öğrencilere bu örneğe ilişkin video seyrettirilir.... Bu tartışma sonunda öğrencilerin saf sıvının kaynama sıcaklığını etkileyen ölçütlere (sıvı yüzeyine etki eden açık hava basıncı ve moleküller arası etkileşimin türü) ulaşmaları sağlanır (SDB2.1, OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık

6	9	KİM.9.3.1.	Evsel atıklardan metal nanoparçacık elde etmek üzere deney yapabilme	a) Limit hız ve limit hızı etkileyen değişkenleri tanımlar. b) Limit hız ve limit hızı etkileyen değişkenlerle ilgili verileri toplayarak kaydeder. c) Limit hız ve limit hızı etkileyen değişkenlerle ilgili verileri yorumlayarak değerlendirir. “Elde ettikleri verileri bulut teknolojileri gibi çevrim içi ortamlarda kişisel bilgilerin gizliliğine dikkat ederek sınıf arkadaşları ile paylaşımları için yönlendirilir (SDB2.2, OB2, D8.2).”	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Gizlilik ve Güvenlik, Öğrenme ve Yaratıcılık
7	9	KİM.9.3.2.	Metal, alaşım ve metal nanoparçacıkların ekosistemdeki etkilerine ilişkin problem çözebilme	a) Metaller, alaşımlar ve metal nanoparçacıkların ekosistemdeki etkilerine ilişkin problemleri (sucul sistemde ve toprakta ağır metal birikimi, metal nanoparçacıkların sucul sistemden uzaklaştırılamaması sorunu vb.) belirler. b) Belirlediği problemlerin ekosistem üzerindeki etkilerini özetler. c) Problemlerin çözümüne yönelik veriye dayalı önermelerde bulunur. ç) Problemin çözümüne yönelik önermelere ilişkin akıl yürütür. d) Problemin çözümüne ilişkin değerlendirmelerde bulunur. “Aynı zamanda öğrencilere sanayi ve teknoloji alanındaki değişimler sonucunda oluşan çevresel koşullardaki problemleri anlamaları, bunların insan hayatına ve doğaya etkilerini fark etmeleri gibi durumlar ile ilgili çözüm önerileri geliştirmelerine yönelik performans görevi verilebilir (E3.11, SDB3.2, OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık, Tüketici Farkındalığı
8	10	KİM.10.1.2.	Kimyasal tepkimelerin oluşumunu açıklamak için model oluşturabilme	a) Taneciklerin yeniden düzenlenmesi temelinde kimyasal tepkimelerin oluşumunu temsil eden model önerir. b) Önerdiği modelin geçerliliğini farklı kimyasal tepkimelerin oluşum süreçlerini inceleyerek sınar. c) Sınama sürecinde elde ettiği kanıtlara uygun olarak modelini geliştirir. “Öğrencilerden bu materyaller ile kendi geliştirdikleri süreç aşamalı modelleri karşılaştırmaları istenir. Daha sonra öğrencilere birkaç farklı tepkime süreci deney videosu izletilir ve öğrencilerin çizmiş oldukları süreç aşamalı modeller ile ilgili tepkimeleri açıklayıp açıklayamadıklarını değerlendirmeleri, kendi modellerini geliştirmek için neler yapmaları gerektiğini belirlemeleri, elde ettikleri kanıtlara uygun olarak modellerini geliştirmeleri, araştırmacı olmaya teşvik edilerek çalışkanlık değeri kazanmaları sağlanır (SDB1.2, D3.2, D3.3, OB4).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
9	10	KİM.10.1.3.	Kimyasal tepkime türlerinin oluşum sürecine ilişkin bilimsel gözlem yapabilme	a) Tepkime türlerinin (çökeltme, indirgenme-yükseltgenme, asit-baz) oluşum sürecine ilişkin gözlemlenebilir göstergeleri (renk değişimi, çökelek oluşumu, enerji değişimi, gaz çıkışı) tanımlar. b) Tepkime türlerinin oluşum sürecine ilişkin gözlemlenebilir göstergelere yönelik veri toplar ve kaydeder. c) Tepkimelerin oluşum sürecine ilişkin verileri sembolik ve altmikro seviyedeki gösterimlerle açıklar.	Öğrenme ve Yaratıcılık

				“Çökme tepkimesi oluşum sürecini alt mikro seviyedeki animasyonlar üzerinden gözlemleyen öğrenciler, kendi açıklamalarını animasyon üzerinden yaptıkları gözlemlerle karşılaştırır (OB1).”	
10	10	KİM.10.1.9.	Gazların özellikleri arasındaki ilişkileri bilimsel sorgulayabilme	a) Gazların hacim, basınç, sıcaklık ve madde miktarı değişkenleri arasındaki ilişkilere yönelik araştırılabilir sorular oluşturur. b) Değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere hipotez kurar. c) Basınç, hacim, sıcaklık ve madde miktarı arasındaki ikili ilişkileri gösteren gaz yasalarına yönelik araştırma planlar ve planladığı araştırmayı gerçekleştirir. ç) Çizdiği grafikler üzerinden matematiksel modeller önerir. d) Elde ettiği grafiksel ve matematiksel modelleri kullanarak gazlara ilişkin değişkenler (P, V, T, n) arasındaki ilişkileri açıklar. e) Gaz yasalarını kinetik moleküler teori ile değerlendirir. “Öğrenciler, simülasyonlar kullanarak ya da deney yaparak hipotezlerini test eder (OB7).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
11	10	KİM.10.2.1.	Çözünme sürecine ilişkin bilimsel model oluşturabilme	a) Çözünme sürecini temsil etmek için basit tanecik modelleri geliştirir. b) Çözünme sürecine ilişkin modelleri bilimsel modellerle karşılaştırır. “Ardından öğrencilere çözünme sürecini çözücü-çözünü, çözünen-çözünen ve çözücü-çözünen etkileşimleri düzeyinde gösteren animasyonlar gösterilir. Öğrencilerden bu gösterimleri kendi modelleri ile karşılaştırmaları istenir (SDB1.3, OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
12	11	KİM.11.1.2.	Maddelerin enerji kaynağı olma potansiyeline ilişkin hipotezler oluşturabilme	a) Yanma tepkimeleri temelinde maddelerin enerji kaynağı olma potansiyeline ilişkin problemleri tanımlar. b) Yanma tepkimeleri temelinde maddelerin enerji kaynağı olma potansiyeline ilişkin neden-sonuç ilişkilerini belirler. c) Maddelerin enerji kaynağı olma potansiyellerinin tespitine yönelik oluşturduğu neden-sonuç ilişkileri temelinde bağımlı-bağımsız değişkenleri ve kontrol değişkenlerini belirler. ç) Değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere deneyler yapar. d) Deneyler sonucunda yakıtların veya canlılara enerji veren maddelerin enerji kaynağı olma potansiyeline ilişkin önermelerini bilimsel veriler temelinde geliştirir. “Enerji içeceği ve tatlandırıcıların su pireleri üzerindeki etkisinin mikroskop aracılığı ile veya deney videosu yardımıyla gözlemlenmesi sağlanabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
13	11	KİM.11.1.7.	Tepkime hızına etki eden faktörleri bilimsel sorgulayabilme	a) Tepken cinsinin, fiziksel hâlin, tepken derişiminin, sıcaklığın, katı tepkenin temas yüzeyinin ve katalizörün tepkime hızına etkisine ilişkin araştırılabilir sorular oluşturur.	Gizlilik ve Güvenlik, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				b) İlgili değişkenlerin tepkime hızına etkisini belirlemek üzere hipotezler oluşturur. c) Tepken cinsinin, fiziksel hâlinin ve derişiminin, sıcaklığın, katı tepkenin temas yüzeyinin ve katalizörün tepkime hızına etkisine ilişkin bir deney planlar ve deneyi ger- çekleştirir. ç) Deney verilerini analiz ederek yorumlar. d) Deney sonuçlarını kullanarak her bir değişkenin tepkime hızına etkisini alt mikro seviyede açıklar. e) Tepkime hızına etki eden faktörleri çarpışma teorisi ile ilişkilendirir. “Öğrenciler, her bir faktörün tepkime hızına etkisini araştırmaları için deneyler planlamaları ve planladıkları deneyleri gerçekleştirmeleri için yönlendirilir. Buna alternatif olarak öğrenciler, deneyi sanal ortamlarda simülasyon veya yapay zekâ programları (IBM RXN for Chemistry, Chempouter, Chematica, ChemAI) kullanarak da yapabilir (OB2). Böylece öğrencilerin görev ve sorumluluklarını yerine getirmeleri için etkili bir yol haritası çizmeleri, hedeflerine ulaşmak için hazırladıkları planı uygulamaları, güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilmeleri sağlanabilir (SDB1.2, D3.2, D3.3, E3.7).”	
14	11	KİM.11.2.1.	Tepkimelerin olabileceğine ilişkin gözlem yapabileme	a) Tersinir tepkimelerin oluşumuna kanıt oluşturacak gözlemlenebilir nitelikler belirler. b) Tersinir tepkimelerde gözlemlenebilir niteliklere ilişkin veri toplar ve topladığı verileri kaydeder. c) Tepkimelerin tersinir olabileceğini verilere dayalı olarak açıklar. “Öğrencilerin deney yaparak, görselleri inceleyip, bilimsel bakış açısıyla yorumlayarak veya sunulan dijital materyaller üzerinden çıkarım yaparak gözlem ortamı oluşturmaları sağlanır (D3.3, OB2, OB4).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
15	11	KİM.11.2.2.	Tepkimelerdeki denge sürecine ilişkin bilimsel gözleme dayalı tahminde bulunabilme	a) Denge sürecine ilişkin önermeler oluşturur. b) Denge sürecine ilişkin gözleme dayalı olan ve olmayan önermeleri karşılaştırır. c) Denge sürecine ilişkin önermelerini temellendirmek için gözlem verilerinden hareketle sonuç çıkarır. ç) İleri ve geri tepkime hızlarının eşitliğine ilişkin tahminlerde bulunur. d) Bilimsel verilerden hareketle tahminlerinin geçerliliğini sorgular. “Öğrencilerden gözleme dayalı olan ve olmayan önermelerini karşılaştırmaları istenir. Öğrencilerin animasyon, simülasyon, deney gibi gözlem ortamlarından edindikleri verilerle denge sürecine ilişkin tahminlerini temellendirerek sonuç çıkarmaları sağlanır (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık

				“ Öğrencilerin tepkimenin denge sürecindeki ileri ve geri tepkime hızları ile ilgili tahminlerinin geçerliliğini hız-zaman grafiklerini kullanarak sorgulamaları sağlar (OB2).”	
16	11	KİM.11.2.5.	Dengeye etki eden faktörleri bilimsel sorgulayabilme	a) Derişim, hacim, basınç, sıcaklık ve katalizör değişkenlerinin dengeye etkisine ilişkin araştırılabilir sorular oluşturur. b) Değişkenlerin dengeye etkisini belirlemek üzere hipotezler kurar. c) Derişim, hacim, basınç, sıcaklık ve katalizör değişkenlerinin dengeye etkisine yönelik deney gerçekleştirir. ç) Deneyden elde ettiği verileri analiz ederek yorumlar. d) Deney sonuçlarını çarpışma kuramını kullanarak açıklar. e) Dengeye etki eden faktörleri Le Chatelier ilkesi ile ilişkilendirir. “Öğrenciler; derişim hacim, basınç, sıcaklık ve katalizör değişkenlerinin dengeye etkisini deneyler yaparak ya da deney videolarını gözlemleyerek araştırmaları için yönlendirilir (OB2, OB4). Böylece öğrencilerin görev ve sorumlulukları yerine getirmeleri için etkili bir yol haritası çizmeleri, hedeflerine ulaşmak için hazırladıkları planı uygulamaları, doğru ve güvenilir bilgiyi ayırt ederek güvenilir bilgiye ulaşma yollarını öğrenmeleri sağlar (D3.2, D3.3).”	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
17	11	KİM.11.2.6.	Saf suyun otoiyonizasyonuna ilişkin bilimsel gözlem yapabilme	a) Saf suyun otoiyonizasyonunu gözlemleyebileceği nitelikleri tanımlar. b) Saf suyun otoiyonizasyonuna ilişkin gözlem yoluyla veri toplar ve kaydeder. c) Saf suyun otoiyonizasyonunu suyun iyonlaşma sabitini kullanarak açıklar. “Öğrencilerin saf suyun (25 °C) otoiyonizasyonunu alt mikro ve sembolik seviyede gözlemleyebileceği ve pH, iletkenlik gibi veriler toplayabileceği simülasyonlar veya kanıt kartları kullanılır (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
18	11	KİM.11.2.14.	Suda az çözünen tuzların çözünürlüğüne etki eden faktörlere ilişkin bilimsel çıkarım yapabilme	a) Suda az çözünen tuzların çözünürlüğüne etki eden faktörlere ilişkin farklı gözlem ortamları oluşturur. b) Ortak iyon ve sıcaklığın bir tuzun sudaki çözünürlüğüne etkisini belirlemek için molar çözünürlük ve K_{çç} değerlerini içeren hazır veri seti kullanır. c) Çıkarımlarını Le Chatelier ilkesi ile açıklar. “Öğrencilerden suda az çözünen tuzların çözünürlüğüne etki eden faktörlerin etkisini gözlemleyebileceği (video, animasyon, deney vb.) farklı ortamlar oluşturmaları istenir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
19	11	KİM.11.3.1.	Evsel atıklardan fermantasyon yöntemi ile yeşil hidrojen enerjisi elde etme sürecine yönelik hipotez oluşturabilme	a) Evsel atıklardan fermantasyon yöntemi ile yeşil hidrojen enerjisi elde etme sürecini etkileyen faktörlere yönelik araştırma soruları belirler.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık, Tüketici Farkındalığı

				b) Yeşil hidrojen enerjisi elde etmek üzere seçilen evsel atık türünün hidrojen gazı miktarının değişimine etkisine yönelik neden-sonuç ilişkilerini belirler. c) Neden-sonuç ilişkilerini araştırabilmek için yeşil hidrojen gazı eldesine yönelik bağımlı-bağımsız değişkenleri ve kontrol değişkenlerini belirler. ç) Değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere deneyler yapar. d) Hidrojen gazı miktarının değişimine neden olan faktörlere yönelik önermeler sunar. “Öğrenciler, Uluslararası Hidrojen Enerjisi Teknolojileri Merkezi (ICHET) tarafından İstan- bul’da uygulamaya konulan Gezici Hidrojen Evi, Yakıt Pilli Yolcu Taşıma Aracı, Hidrojen Yakıt Pilli Forklift ve İDO Yakıt Pilli Kesintisiz Güç Kaynağı gibi projelerle ilgili gazete haberlerini inceler ya da bu projeler hakkında bilgi toplar (OB2, OB4).”	
20	12	KİM.12.1.1.	İndirgenme-yükseltgenme (redoks) tepkime sürecine ilişkin bilimsel gözlem yapabilme	a) Bazı metallerin oksijen gazı/hava, seyreltik hidroklorik asit ve metal tuzlarının sulu çözeltileriyle olan tepkimelerindeki kimyasal değişimleri gösteren nitelikleri tanımlar. b) İndirgenme-yükseltgenme tepkimelerinde kimyasal değişimleri gösteren kanıtlar toplar. c) İndirgenme-yükseltgenme tepkime sürecini topladığı makro seviyede kanıtları kullanarak alt mikro ve sembolik seviyelerde gösterimlerle açıklar. “Alt mikro seviyedeki indirgenme-yükseltgenme tepkimesi oluşum sürecini gösteren animasyonları gözlemlemesi sağlanan öğrenciler, kendi açıklamalarıyla animasyondaki gözlemlerini karşılaştırır (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
21	12	KİM.12.1.2.	Metallerin aktiflik sıralamasını belirlemeye ilişkin bilimsel sorgulama yapabilme	a) Metallerin aktiflik sıralamasının belirlenmesine ilişkin araştırma soruları oluşturur. b) Metallerin aktiflik sıralamasına ilişkin seçtiği araştırma sorusunu cevaplamak için bir hipotez oluşturur. c) Metallerin aktiflik sıralamasını belirlemek üzere bir deneyi planlayarak gerçekleştirir. ç) Deney sonuçlarından elde ettiği verileri metallerin aktiflik sıralamasına ilişkin önerdiği hipotez ile ilişkilendirerek yorumlar. d) Metallerin aktiflik sıralamasını açıklarken tepkimelere ilişkin altmikro ve sembolik seviyelerde gösterimleri kullanır. e) Metallerin aktifliğine ilişkin gösterimlerini bilimsel gösterimlerle karşılaştırır. “Gruplar, sanal veya gerçek ortamlarda planladıkları bir deneyi gerçekleştirir; konu ile ilgili veri toplar ve topladığı verileri kaydeder. Verilerini metallerin aktifliklerinin sıralamasına ilişkin oluşturduğu hipotez temelinde yorumlar (OB4).” “Öğrenciler, metallerin aktifliklerinin bağlı sıralamasına ilişkin açıklamalarını alt mikro seviyedeki animasyon ve simülasyon gösterimleriyle karşılaştırmaları için	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				yönlendirilir. Öğrencilerden açıklamalarını gözden geçirmeleri ve gerekirse yeniden düzenlemeleri istenir.”	
22	12	KİM.12.1.6.	Elektrolitik bir hücrenin özelliklerini bilimsel gözlemlere dayalı tahmin edebilme	a)İstemsiz indirgenme-yükseltgenme tepkimelerinin gerçekleşebilmesi için gerekli şartlar ile ilgili önermeler oluşturur. b)İstemsiz indirgenme-yükseltgenme tepkimelerinin gerçekleşebilmesi için gerekli şartlara ilişkin gözleme dayalı olan ve olmayan önermeleri karşılaştırır. c)Elektrolitik hücrelere ilişkin ulaştığı makro, altmikro ve sembolik seviyelerde gözlem verilerinden sonuç çıkarır. ç)Elektrolitik hücrelerin gözlem yapılamayan özelliklerine ilişkin tahminlerde bulunur. d)Elektrolitik bir hücrenin özelliklerine ilişkin tahminlerinin geçerliliğini bilimsel bilgilere dayalı sorgular. “Öğrencilerden ergimiş bir tuzun ve suyun elektroliz edildiği elektrolitik hücreleri gözlemleyebileceği görselleri veya dijital materyalleri incelemeleri istenir (OB4).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
23	12	KİM.12.1.7.	Elektroliz olayında madde-elektrik akımı miktarı ilişkisini açıklayabilmek için kanıt kullanabilme	a) Elektroliz olayının gözlemlenebilir ve ölçülebilir niteliklerini belirlemek için ölçütler (katot ve anotta oluşan madde miktarı, akım miktarı ve elektroliz süresi) belirler. b) Elektroliz olayı ile ilgili gözlem veya hazır nicel veri setinden seçtiği verileri örüntü ve değişkenleri arasındaki ilişkileri belirleyecek şekilde düzenler. c) Elektroliz olayında madde-elektrik akımı miktarı ilişkisine (devreden geçen elektrik akım miktarı ve elektroliz süresi ile elektrotlarda açığa çıkan madde miktarı) yönelik iddialarını verilere dayalı açıklar. ç) Açıklamalarını desteklemek için Faraday’ın elektroliz yasasına ilişkin bilimsel bilgiyi kullanır. “Öğrenciler, elektroliz olayının gözlemlenebilir ve ölçülebilir niteliklerini belirlemek için ölçütler (katot ve anotta oluşan madde miktarı, akım miktarı, elektroliz süresi) oluşturur. Öğrencilerden eriyik bir tuzun elektroliz edildiği elektrolitik hücreleri gözlemleyebileceği görsel veya dijital materyalleri incelemeleri istenir (OB2, OB4).” “Öğrenciler, elektroliz olayında elektrotlarda değişime uğrayan madde miktarının devreden geçen elektrik akımı miktarı ve elektroliz süresi ile değişimine yönelik iddialarını kanıtlara dayalı olarak açıklamaları için yönlendirilir (KB2.14, OB2, OB4).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
24	12	KİM.12.2.3.	Moleküllerin geometrisinin belirlenmesine ilişkin çıkarımda bulunabilme	a) Molekül geometrisine ilişkin varsayımda bulunur. b) Hibrit orbitallerini nuzaydaki yönelimlerine göre oluşan molekül geometrisine ilişkin örüntü belirler. c) Belirlediği molekül geometrilerini bilimsel molekül geometrileri ile karşılaştırır.	Öğrenme ve Yaratıcılık

				ç) Karşılaştırmaları sonucunda molekül geometrisinin oluşumuna ilişkin önermeler sunar. d) Önermelerini VSEPR [Valans (Değerlik) Kabuğu Çifti İtmesi] kuramı üzerinden değerlendirir. “Öğrencilerden verilen molekül örneklerini inceleyerek aynı sayıda atom içeren moleküllerin geometrilerini kendi aralarında karşılaştırarak örüntü belirlemeleri istenir (SDB2.1, OB2).”	
25	12	KİM.12.3.3.	Yapay zekâ uygulamalarının sürdürülebilirliğe etkilerine yönelik eleştirel düşünebilme	a) Yapay zekâ uygulamalarının sürdürülebilirliğe etkilerini sorgular. b) Yapay zekâ uygulamalarının sürdürülebilirliğe etkileri ile ilgili akıl yürütür. c) Yapay zekâ uygulamalarının sürdürülebilirliğe etkilerine ilişkin ulaştığı çıkarımlar üzerine yansıtma yapar. “Öğrencilere yapay zekâ uygulamaları ve makine öğrenmesi gibi bilgisayarların veri analizi yapabilme, öğrenme yeteneği kazanabilme ve kararlar alabilme kapasitesini içeren bilgi işlem teknolojileri hakkında temel bilgiler sunulur. Öğrenciler, bu konuların günlük hayatta nasıl kullanıldığına dair örnekler vermeleri için teşvik edilir. Bu örnekler arasında akıllı telefonlardaki sesli asistanlar, sosyal medya platformlarının öneri sistemleri, otonom araçlar ve sağlık sektöründeki teşhis yardımcıları gibi uygulamalar bulunabilir.”	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık, Tüketici Farkındalığı

22. Biyoloji Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12lar)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcısı
1	9	BiY.9.1.7	Biyoçeşitliliği oluşturan unsurlarla ilgili bilimsel çıkarım yapabilme	b) Öğrencilerden küçük gruplar oluşturarak Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Veritabanı gibi güvenilir kaynaklardan Türkiye'deki biyoçeşitliliği oluşturan unsurlarla ilgili bilgi toplamaları ve elde ettikleri verileri kaydetmeleri istenir.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
2	9	BiY.9.2.3	Besinlerin yapısında karbohidrat, yağ ve protein varlığının belirlenmesiyle ilgili deney yapabilme	b) Gruplar, deney sonuçlarını uygun web araçları aracılığıyla dijital ortamda paylaşır.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
3	10	BiY.10.1.1	Canlıların yaşamına devam edebilmesi için enerjinin gerekliliğini sorgulayabilme	ç-d) Öğrencilerden ulaştıkları bilgilerin doğruluğunu bilim dergileri, bilimsel makaleler gibi güvenilir kaynaklardan, söz konusu kaynaklara ulaşmanın mümkün olmadığı durumlarda ders kitabından yararlanarak değerlendirmeleri istenir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
4	10	BiY.10.1.2	Fotosentez reaksiyonlarıyla ilgili bilimsel model oluşturabilme	a-b) Öğrencilere fotosentez reaksiyonlarının temel adımlarını gösteren slayt gösterisi veya kısa animasyon/video izletilebilir. Öğrencilerden fotosentezin genel aşamalarını (ışığa bağlı evre, elektron taşıma sistemi, ATP sentezi, suyun parçalanması, ışıktan bağımsız evre, Calvin döngüsü) gösteren bir modeli grup çalışmasıyla oluşturmaları istenir. Öğrenciler diyagram, şema, maket veya etkileşimli görsel iletişim uygulamaları kullanarak tasarladıkları modelleri dijital araçlarla, etkileşimli olarak arkadaşlarıyla paylaşır.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
5	10	BiY.10.1.5	Canlılarda sindirim çeşitlerini ve yapılarını sınıflandırabilme	c-ç) Öğrenciler, canlılarda sindirim çeşitlerini ve yapılarını isimlendirir. Öğrencilerden yaptıkları gruplandırmaları konunun daha iyi anlaşılması amacıyla posterle/modelle ya da uygun web araçlarını kullanarak yaratıcılıklarını ortaya koydukları farklı metotlarla sunmaları istenir	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
6	10	BiY.10.1.8	Farklı besin gruplarından enerji eldesi süreçlerini karşılaştırabilme	b-c) Öğrencilerden farklı besin gruplarından enerji elde edilmesi süreçlerini karşılaştırabilmeleri için uygun web araçlarıyla yaratıcılıklarını kullanacakları bir sunum oluşturmaları istenebilir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
7	10	BiY.10.2.5	Ekolojik sürdürülebilirliğin önemini yorumlayabilme	a-b-c) Öğrencilerden gruplara ayrılarak bilim dergileri, bilimsel makaleler gibi güvenilir kaynaklardan sürdürülebilirlik hakkında araştırma yapmaları ve bilgi toplamaları istenir. Söz konusu kaynaklara ulaşmanın mümkün olmadığı durumlarda ders kitabından yararlanılır. Öğrencilere araştırma yaparken ve bilgi toplarken kişisel bilgilerin gizliliğini korumaya özen göstermeleri gerektiği hatırlatılır.	Gizlilik ve Güvenlik, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	

8	10	BiY.10.2.8	Doğal kaynakların ve biyoçeşitliliğin korunması için alınan önlemleri sorgulayabilme	c) Öğrencilerden sordukları soruları cevaplamak üzere bilim dergileri, bilimsel makaleler gibi güvenilir kaynaklardan araştırma yapmaları ve bilgi toplamaları istenir. Söz konusu kaynaklara ulaşmanın mümkün olmadığı durumlarda ders kitabından yararlanılır. Öğrencilere araştırmalarında kullandıkları kaynaklardan kişisel bilgilerin gizliliğini koruyarak yararlanmaları gerektiği hatırlatılır.	Gizlilik ve Güvenlik, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
9	11	BiY.11.1.2	Bitkisel hormonların meyve olgunlaşması ve bitki gelişimindeki etkileri hakkında analogik akıl yürütebilme	a) Öğretmen, sınıfa içinde çürük elmanın da bulunduğu bir poşet elma ve susuz ya da aşırı soğukta bıraktığı saksı bitkisi getirir. Çürük elma çıkarılmazsa poşetteki diğer elmalara ne olacağını, susuz ya da aşırı soğukta bıraktığı saksı bitkisinin toprağına toksik bir madde karışırsa bitkinin büyüme ve gelişmesinde neler gözlemlenebileceğini sorar. Bu sorularla öğrencilerde söz konusu örneklerde gerçekleşen olayların sebepleriyle ilgili merak uyandırılır. Öğrencilerden bitkisel hormonların (oksin, giberellin, etilen ve absisik asit) etki mekanizmaları konusunda bilim dergileri, bilimsel makaleler gibi güvenilir kaynaklardan araştırma yapmaları istenir	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
10	11	BiY.11.1.5	Duyu reseptörlerini ve duyu reseptörlerinin bulunduğu duyu organlarını sınıflandırabilme	c-ç) Öğrencilerden güvenilir kaynaklardan elde ettikleri bilgileri, görselleri, videoları veya sınıfta/laboratuvarda bulunan maketleri kullanarak duyu organları ile duyu reseptörlerini gruplandırma ve etiketlemeleri beklenir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
11	11	BiY.11.1.12	Alerjik tepkilerin oluşumunu sorgulayabilme	c) Öğrencilerden alerji hakkında aldıkları cevaplardan hareketle alerjik tepkinin oluşumuyla ilgili bilgi toplamak amacıyla kullanacakları kaynakları belirlemeleri ve bu kaynaklardan bilgi toplamaları istenir. Öğrenciler bilgi toplarken yazılı ve dijital kaynakları kullanır. Bu süreçte öğrencilere güvenilir kaynaklara nasıl ulaşacakları ve kişisel verilerin korunması amacıyla hangi tedbirleri almaları gerektiği hatırlatılır. Dijital mahremiyet değeri vurgulanır.	Gizlilik ve Güvenlik, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
12	11	BiY.11.2.1	Homeostazinin canlılar için önemiyle ilgili bilimsel çıkarım yapabilme	b) Heterojen gruplar oluşturulur. Gruplardan bilimsel makale, kitap veya çevrim içi kaynakları; söz konusu kaynaklara ulaşmanın mümkün olmadığı durumlarda ders kitabını kullanarak farklı canlılardaki homeostazi örnekleri (protistada kontraktıl kofullar, balıklarda solungaçlar, bitkilerde stomalar vb.) ile ilgili bilgi/veri toplamaları ve topladıkları bilgileri/verileri nasıl düzenleyeceklerine birlikte karar vermeleri istenir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
13	11	BiY.11.2.6	Dolaşım sistemi ve homeostazi arasındaki ilişki ile ilgili bilimsel model oluşturabilme	a) Sınıfta heterojen öğrenci grupları oluşturulur. Gruplardan Starling hipotezinden yola çıkarak homeostatik dengeye sahip bir canlının dolaşım sisteminde besinlerin ve oksijenin hücrelere taşınmasının ve atık ürünlerin hücrelerden uzaklaştırılmasının genel hatlarını gösteren bilimsel bir model oluşturmaları istenir. Bu süreçte kalp, kan damarları ve lenf sisteminin yapısı ile dolaşım sisteminin homeostazi üzerine etkileri verilir; kalbin çalışma, kanın pıhtılaşma, karbondioksit ve oksijenin taşınma	Öğrenme ve Yaratıcılık

				mekanizmalarına değinilmez. Öğrenciler; diyagram, şema, maket veya etkileşimli görsel iletişim uygulamalarını kullanarak tasarladıkları modelleri dijital araçlar aracılığıyla, etkileşimli bir şekilde arkadaşlarıyla paylaşır.	
14	11	BiY.11.2.7	Solunum sisteminin homeostazinin sağlanmasındaki rolünü kanıtlarla ortaya koyabilme	c) Sorunun cevabını içeren bir elektronik sunu grup üyelerince oluşturulur. Grup sunuları, grup sözcüleri tarafından sınıfta paylaşılır.	Öğrenme ve Yaratıcılık
15	11	BiY.11.2.10	Homeostazinin sağlanmadığı durumlarda oluşabilecek sağlık problemleri hakkında hipotez oluşturabilme	b-c) Öğrencilerden belirledikleri problem durumuyla ilgili bilgi alabilecekleri uzmanları araştırmaları ve bu uzmanlara sorulmak üzere bir soru listesi hazırlamaları istenir. Öğrenciler, belirledikleri uzmanla yüz yüze ya da çevrim içi röportaj yaparak veya uzmandan dijital iletişim yollarıyla bilgi alarak problem durumuna yönelik neden-sonuç ilişkilerini “Baş ağrısı hipertansiyon belirtisidir çünkü yüksek kan basıncı sonucunda kan damarlarında meydana gelen gerilme, zorlanma ya da hasar nedeniyle beyindeki kan akışı düzensizleşir.” örneğinde ifade edildiği gibi belirler.	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
16	12	BiY.12.2.2	DNA replikasyonunun bilimsel modelini oluşturabilme	a) Öğrencilerden diyagram, şema, maket veya etkileşimli görsel iletişim uygulamalarını kullanarak tasarladıkları modelleri paylaşmaları istenir.	Öğrenme ve Yaratıcılık
17	12	BiY.12.2.8	Genetik testlerin ve genetik danışmanlığın önemini sorgulayabilme	c-ç-d) Öğrenciler, genetik testler ve genetik danışmanlık konusunda sordukları soruların cevaplarını bulmak için bilim dergileri, bilimsel makaleler gibi güvenilir kaynaklardan bilgi toplar veya Genetik Hastalık Tanı Merkezinden sınıfa davet edilecek genetik uzmanları ile görüşme yapar.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

23. Coğrafya Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12lar)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcısı
1	9	COĞ.9.2.3	Mekânsal bilgi teknolojilerini oluşturan bileşenleri çözümleyebilme	a) Mekânsal bilgi teknolojilerini oluşturan bileşenleri belirler. b) Mekânsal bilgi teknolojilerini oluşturan bileşenler arasındaki ilişkileri belirler. “Mekânsal bilgi teknolojilerini oluşturan bileşenler (CBS’nin bileşenleri; donanım, yazılım, coğrafi veriler, yöntem ve kullanıcı) belirlenir (OB2).”	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
2	9	COĞ.9.3.1.	Hava olaylarının günlük hayata etkisini gözleme dayalı tahmin edebilme	a) Hava olaylarıyla ilgili deneyim, gözlem, veri ve/veya coğrafi temsillere dayalı elde ettiği bilgilerin günlük hayata etkilerini ilişkilendirir. b) Hava olaylarıyla ilgili deneyim, gözlem, veri ve/veya coğrafi temsillere dayalı elde ettiği bilgilerin günlük hayata etkilerine ilişkin çıkarım yapar. c) Hava olaylarıyla ilgili deneyim, gözlem, veri ve/veya coğrafi temsillere dayalı elde ettiği bilgilerin günlük hayata etkilerine ilişkin yargıda bulunur. “hava olaylarıyla ilgili meteorolojik verileri yansıtan coğrafi temsiller ve uzaktan algılama görüntüleri (uydu ve radar) incelenir (FBAB4, OB2).”	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
3	9	COĞ.9.3.2.	İklim sisteminin bileşen ve değişkenlerini çözümleyebilme	a) İklim sisteminin bileşen ve değişkenlerini belirler. b) İklim sistemine ait değişkenler arasındaki ilişkileri belirler. “Yağış oluşum türlerine (yamaç, cephe, yükselim) ilişkin paylaşım yapılarak öğrencilerden bilgi görseli hazırlamaları istenebilir (SDB2.1, SDB2.2, E3.7, OB2, OB4, OB7).”	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
4	9	COĞ.9.6.3	Bütüncül afet yönetimi uygulamalarını tablo, grafik, şekil ve/veya diyagramlar aracılığıyla yorumlayabilme	a) Bütüncül afet yönetimi uygulamalarını gösteren tablo, grafik, şekil ve/veya diyagramlardaki bileşenleri anlamlandırır. b) Bütüncül afet yönetimi uygulamalarını gösteren tablo, grafik, şekil ve/veya diyagramlardaki bileşenleri ve bu bileşenler arası ilişkileri çözümler. c) Bütüncül afet yönetimi uygulamalarını gösteren tablo, grafik, şekil ve/veya diyagramlardaki bileşenlerle ilgili sonuçlar çıkarır. ç) Bütüncül afet yönetimi uygulamalarını gösteren tablo, grafik, şekil ve/veya diyagramlardaki bileşenlerle ilgili ulaştığı sonuçları karşılaştırır. “Afet öncesi, afet esnası ve afet sonrasında ihtiyaç duyulan verilere hızlı ve doğru şekilde ulaşılması, bu verilerden yeni bilgiler üretilmesi ve bu bilgilerin kullanılması bağlamında afete uğramış ve afet riski taşıyan bölgelerde yapılacak mekânsal sorgu ve analizler yoluyla hızlı karar verilebilmesine imkân sağlayan mekânsal bilgi teknolojilerinden bahsedilir (OB2).”	Aktif Katılım, Gizlilik ve Güvenlik, Öğrenme ve Yaratıcılık	

5	9	COĞ.9.7.1.	Bölgelerin belirlenmesinde kullanılan kriterlere göre bölge hakkında çıkarım yapabilme	a) Bölge ve bölge sınırı hakkında varsayımda bulunur. b) Bölge ve bölge sınırındaki örüntüleri listeler. c) Bölgeyi ve bölge sınırlarını karşılaştırır. ç) Bölge ve bölge sınırları hakkında önerme sunar. d) Bölgeyi ve bölge sınırlarını değerlendirir. “Dijital veya basılı haritalar üzerinde çeşitli ölçeklerdeki şekilsel ve işlevsel bölgelere yönelik uygulama yaptırılır. Uygulamada kriter değiştikçe bölge sınırının da değişeceği, Türkiye ve dünyadan bölge örnekleri ile keşfettirilir (E2.5, OB2, SBAB7.8, SBAB10.3).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
6	10	COĞ.10.2.1.	Örnek uygulamalar üzerinden CBS ve uzaktan algılamanın kullanım alanlarını özetleyebilme	a) Örnek uygulamalar üzerinden CBS ve uzaktan algılamanın kullanım alanlarını çözümler. b) Örnek uygulamalar üzerinden CBS ve uzaktan algılamanın kullanım alanlarını sınıflandırır. c) Örnek uygulamalar üzerinden CBS ve uzaktan algılamanın kullanım alanlarını yorumlar. “Bu kapsamda öğrencilerin mekânsal bilgi teknolojilerinin uygulama alanlarıyla ilgili yorum yapmalarına imkân sağlanmış olur (OB2, SDB2.1, SDB2.2, E3.4, SBAB11.2).”	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
7	10	COĞ.10.2.2.	Mekânsal bilgi teknolojilerini kullanarak altlık haritalar üzerinde mekânsal veriler oluşturabilme	a) Oluşturacağı haritanın amacını belirler. b) Oluşturacağı harita için gerekli olan yöntem ve araç gereçleri kullanır. c) Oluşturacağı haritaya ekleyeceği verileri toplar. ç) Oluşturacağı haritanın türünü belirler. d) Verileri haritaya işler ve haritanın bileşenlerini oluşturur. e) Oluşturduğu haritayı amacına uygun biçimde kullanır. f) Oluşturduğu haritayı ihtiyaç duyduğunda tekrar kullanır. “Gruplardan dijital küre üzerinden yakınlaştırma yaparak elde ettikleri görüntüler yoluyla veri toplamaları; bu verileri nokta, çizgi, alan şeklinde tasnif etmeleri ve harita türünü belirlemeleri istenir (KB3.1). Verilerin haritaya işlenmesi ve haritanın bileşenlerinin oluşturulması sağlanır (OB2, OB7).”	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
8	10	COĞ.10.3.1.	Yerkürenin tektonik yapısını çözümleyebilme	a) Levha tektoniğine neden olan süreçleri belirler. b) Yeryüzü şekilleri ile levha tektoniği arasındaki ilişkiyi belirler. “Dünya’nın iç yapısı, konveksiyonel hareketler ve yer kabuğundaki levha hareketleri; haritalar, modeller, akıllı cihaz uygulamaları, animasyonlar, hareketli görsel kayıtlar gibi coğrafi temsiller üzerinden belirlenir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık

9	10	COĞ.10.3.4.	Yeryüzü şekillerinin oluşumunda doğal süreçlerin etkilerini saha/sanal saha çalışmalarıyla araştırabilme	a) Yeryüzü şekillerinin oluşum ve değişimini incelemek için hazırlık yapar. b) Yeryüzü şekillerinin oluşum ve değişiminde etkili olan faktörleri belirleyebilmek için çalışma sahasında uygulama yapar. c) Yeryüzü şekillerinin oluşum ve değişimiyle ilgili çalışma sahasından bilgi toplar. ç) Yeryüzü şekillerinin oluşum ve değişimiyle ilgili çalışma sahasından elde ettiği bilgileri çözümler. d) Yeryüzü şekillerinin oluşum ve değişimiyle ilgili çözümlediği bilgilere dayalı tahminde bulunur. e) Yeryüzü şekillerinin oluşum ve değişimiyle ilgili tahminlerini raporlar. “Sanal saha çalışmaları için dijital küre, artırılmış gerçeklik, sanal gerçeklik vb. uygulamalar kullanılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
10	10	COĞ.10.6.1.	Afetlerle mücadelede iyi uygulama örneklerini sorgulayabilme	a) Afetlerle mücadelede iyi uygulama örneklerine yönelik merak ettiği soruları sorar. b) Afetlerle mücadelede iyi uygulama örnekleri ile ilgili bilgi toplar. c) Afetlerle mücadelede iyi uygulama örnekleri hakkında elde ettiği bilgileri düzenler. ç) Afetlerle mücadelede iyi uygulama örnekleri hakkında düzenlediği bilgileri çözümler. d) Afetle mücadelede iyi uygulama örneklerine ilişkin çözümlediği bilgilerden çıkardığı sonuçları paylaşır. “Öğrencilerin elde edilen bilgilerden hareketle ülkelerin deneyimleri ve gelişmişlik seviyeleri ile afetlere karşı mücadelede gerçekleştirdikleri uygulamalar arasındaki ilişkiyi çözümlemeleri ve bu çözümlemelerden sonuçlar çıkarmaları sağlanır. Bu sonuçlar, poster veya afişe dönüştürülerek paylaşılır (OB2).”	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
11	11	COĞ.11.2.1.	Web tabanlı CBS aracılığı ile harita uygulamaları yapabilme	a) Web tabanlı CBS uygulamasını kullanarak harita okur. b) Web tabanlı CBS uygulamasını kullanarak harita çözümler. c) Web tabanlı CBS uygulamasını kullanarak haritadan çıkarım yapar. ç) Web tabanlı CBS uygulamasını kullanarak harita oluşturur. “Toplanan veriler aracılığıyla bilgisayar tabanlı ve web tabanlı CBS uygulamaları arasındaki kullanım farklılıklarını gösteren bir tablo oluşturulabilir (SBAB11.2, OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık
12	12	COĞ.12.2.1.	Mekânsal veriler kullanılarak CBS’de oluşturulan tematik haritalardan uygulamalar yapabilme	a) Mekânsal verileri kullanarak CBS’de oluşturulan tematik haritaları okur. b) Mekânsal verileri kullanarak CBS’de oluşturulan tematik haritaları çözümler. c) Mekânsal verileri kullanarak CBS’de oluşturulan tematik haritalardan çıkarım yapar. ç) Mekânsal verileri kullanarak CBS’de tematik haritalar oluşturur.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				<i>“CBS programları aracılığıyla oluşturulan örnek tematik haritalarda hangi konularla ilişkili verilerin kullanıldığı ve mekâna ait hangi bilgilerden yararlanıldığı belirlenmeye çalışılır (OB2).”</i>	
13	12	COĞ.12.5.1.	Dünya ve Türkiye’deki ulaşım sistemlerinin gelişim sürecinde meydana gelen değişim ve sürekliliği algılayabilme	<i>a) Dünya ve Türkiye’deki ulaşım sistemlerinin gelişim sürecinde meydana gelen değişim ve sürekliliği coğrafi temsil ve veriler aracılığıyla karşılaştırır.</i> <i>b) Dünya ve Türkiye’deki ulaşım sistemlerinin gelişim sürecinde meydana gelen değişim ve sürekliliği sıralar.</i> <i>c) Dünya ve Türkiye’deki ulaşım sistemlerinin gelişim sürecinin neden ve sonuçlarını yorumlar.</i> <i>ç) Dünya ve Türkiye’deki ulaşım sistemlerinin gelişim sürecini sentezler.</i> <i>d) Dünya ve Türkiye’deki ulaşım sistemlerinin gelişim süreciyle ilgili kanıt ve gözlemlere dayalı öngöründe bulunur.</i> <i>“Söz konusu sistemleri oluşturan bileşenler belirlenerek aralarında ilişki kurulur. Yaşanılan yerleşmedeki ulaşım sistemlerini oluşturan parçaların birleştirilmesiyle özgün coğrafi temsil veya metin hazırlanması sağlanır (KB2.12, OB2).”</i>	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

24. Felsefe Dersi Öğretim Programı (10 ve 11lar)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcı
1	10	FEL.10.1.2.	Felsefenin özelliklerini, farklı alanlarla ilişkisini ve işlevini sorgulayabilme	a) Felsefi düşüncenin özellikleri üzerine derinlemesine düşünür. <i>Yaptığı röportajları dijital veya yazılı olarak düzenler ve okul genel ağ sayfasında yayımlar (D3.2, D16.3, OB2).</i>	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
2	10	FEL.10.2.1.	Mantık ve argümantasyonda kullanılan temel kavramları yorumlayabilme	b) Mantık ve argümantasyonla ilgili kavramları örneklenirerek inceler. <i>Safsata türlerinin yer aldığı tartışma programı diyalogları, gazete haberleri, röportaj videoları, sosyal medya yazışmaları örnekleri verilir(OB2).</i>	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı	
3	10	3. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	<i>Filozofların varlığı açıklarken kullandıkları kavramlar araştırılıp dijital araçlar kullanılarak kelime bulutu oluşturulabilir. * İbni Sina'nın "uçan adam" ile Descartes'ın "Cogito" anlayışı üzerinden "insanın kendi varlığını idraki" problemine ilişkin düşüncelerin benzerliklerini ve farklılıklarını içeren dijital materyal hazırlanabilir.</i>	Öğrenme ve Yaratıcılık	
4	10	FEL.10.4.1.	Bilgi felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme	ç) Bilgi felsefesiyle ilgili metinlerde yer alan kavram, problem ve argümanları inceler. <i>Platon'un "mağara benzetmesi" ile ilgili görsel veya animasyon aracılığıyla öğrencilerin bilgi ve sanı kavramlarının arasındaki ilişkiyi sorgulamaları, gerçeklik ve doğruluk kavramları arasındaki ilişkiyi ifade etmeleri sağlanır (OB2, OB4).</i>	Öğrenme ve Yaratıcılık	
5	10	5. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	<i>Ahlak felsefesinin temel problemlerine yönelik "Ahlaki eylemin temel amacı Aristoteles'e göre mutluluk, I. Kant'a göre ödevdir." görüşünden hareketle yapay zekâdan bir ahlaki eylem beklemenin ne derece doğru olduğu, yapay zekâyı ahlaki eyleme yöneltecek motivasyonun ne olabileceği üzerine araştırma yapılarak görüş geliştirilebilir.</i>	Etik ve Empati, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
6	11	1. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Destekleme	<i>Çevre ile ilgili felsefi soru ve problemlerin açıklanmasında görsellerle zenginleştirilmiş bilgi kartları ve günlük hayat örneklerini içeren dijital materyaller kullanılabilir.</i>	Öğrenme ve Yaratıcılık	
7	11	FEL.11.2.1.	Teknoloji ile ilgili felsefi soru ve problemleri anlayabilme	b) Teknoloji ile ilgili felsefi soru ve problemleri hayatla ilişkilendirerek değerlendirir. <i>Öğrencilerin teknolojik gelişmelerin hayatlarını nasıl etkilediği, teknolojinin olumsuz etkileri ile baş edebilmek için neler yapabilecekleri hakkında görüşlerini belirtmeleri beklenir (SDB3.1, OB2).</i>	Etik ve Empati, Öğrenme ve Yaratıcılık, Sağlık ve Dijital İyilik Hâli, Tüketici Farkındalığı	

8	11	2. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Destekleme	<i>Teknoloji hayat ilişkisi ile ilgili felsefi soru ve problemlerin açıklanmasında görsellerle zenginleştirilmiş bilgi kartları ve günlük hayat örneklerini içeren dijital materyaller kullanılabilir.</i>	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
9	11	4. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Destekleme	<i>Edebiyatın felsefeyle ilişkisinden doğan felsefi soru ve problemlerin hayatla ilişkilendirilmesinde görsel ve görsel-işitsel materyaller kullanılabilir.</i>	Öğrenme ve Yaratıcılık
10	11	FEL.11.5.1.	Hayatın anlamına ilişkin felsefi soru ve problemleri anlayabilme	a) Hayatın anlamına ilişkin felsefi soru ve problemleri açıklar. <i>Öğrencilerin hayatın anlamına ilişkin temel felsefi soru ve problemleri anlamaları amaçlanır. Hayatın anlamına yönelik görsel veya görsel-işitsel materyaller (video, belgesel, film kesiti) ile felsefi problemler (mutluluk, varoluş ve kendi olma) hakkında açıklamaların ve açık uçlu soruların yer aldığı bir çalışma kâğıdı verilir (OB1, OB4).</i>	Öğrenme ve Yaratıcılık
11	11	5. Öğrenme Alanı	Farklılaştırma Bölümü Zenginleştirme	<i>*Sosyal medya paylaşımlarını ve sosyal medyada var olmayı “görünüyorum o hâlde varım” mottosu çerçevesinde tartışmaları istenebilir.</i>	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Etik ve Empati, Gizlilik ve Güvenlik, Sağlık ve Dijital İyilik Hâli
12	11	FEL.11.6.2.	Hukuk sorunları üzerine felsefi düşünce ortaya koyabilme	a) Hak ve özgürlüklerin hukuksal temellerini çözümler. <i>Özgürlüklerin hukuksal temellerini çözümlemeleri amacıyla öğrencilere insan haklarının tarihsel gelişimini anlatan animasyon, kısa film, belgesel, sunu veya örnek metinler ile temel insan hakları ve özgürlüklerini açıklayan çalışma kâğıdı verilir (OB4).</i>	Haklar ve Sorumluluklar, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

25. Tarih Dersi Öğretim Programı (9, 10 ve 11lar)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcısı
1	9	TAR.9.1.4.	Dijitalleşmenin tarih araştırma ve yazımının dönüşümüne etkisini değerlendirebilme	a) Dijitalleşme öncesindeki ve dijital dönemdeki tarih araştırma ve yazım süreçlerini karşılaştırır. b) Tarih araştırma ve yazımında dijitalleşmeyle meydana gelen dönüşüme dair yargıda bulunur. Kavram öğretim materyalleri üzerinden öğrencilerin dijital tarihin içeriğinde yer alan sayısallaştırma, doğuştan dijital veri, büyük veri, yoğun veri, yapılandırılmış veri, veri analizi, veri madenciliği, yakın okuma ve uzak okuma kavramlarını açıklamaları sağlar. Verilen örneklerden yararlanarak dijital tarih çalışmalarında yaygın şekilde takip edilen araştırma süreçlerini analiz etmeleri istenir. Bu doğrultuda öğrenciler “araştırma amacının belirlenmesi, verilerin toplanması, verilerin temizlenmesi, modellerin oluşturulması, verilerin analizi, sonuçların görselleştirilmesi ve paylaşılması” aşamalarını verilen bilgi görseli üzerinden açıklar. Dijitalleşme öncesi tarih araştırma süreci ile dijital tarih araştırma süreçlerini “araştırma amaçları”, “analog veriler ile doğuştan dijital veriler”, “arşiv taraması ile çevrim içi arama”, “yakın okuma ile uzak okuma”, “bireysel yazma ile işbirlikli yazma”, “metin ile hiper metinler” (görselleştirme) açısından karşılaştırır (OB2).	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
2	9	TAR.9.2.3.	Eski Çağ medeniyetlerinde hukukun toplumsal düzeni sağlamadaki rolünü sorgulayabilme	a) Eski Çağ medeniyetlerinde hukukun toplumsal düzeni sağlamadaki rolü hakkında merak ettiği konuları belirler. b) İlgili konular hakkında sorular sorar (5N1K). c) Farklı kaynaklar üzerinden konuya ilişkin bilgi toplar. ç) Topladığı bilgilerin doğruluğunu değerlendirir. d) Topladığı bilgiler üzerinden Eski Çağ medeniyetlerinde hukukun toplumsal düzeni sağlamadaki rolüne ilişkin çıkarım yapar. “Öğrenciler yazılı, görsel, basılı ve dijital kaynaklar üzerinden konuya ilişkin bilgileri toplar ve kaydeder. Bu süreçte dijital ağ kaynaklarından bilgi kullanırken dijital kimliği veya kaynağın uzantısının güvenilirliğini dikkate alır (OB2).	Gizlilik ve Güvenlik, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
3	9	TAR.9.2.5.	2. ESKİ ÇAĞ MEDENİYETLERİ Ünitesi Destekleme Bölümü	Öğrencilerin Tarih Devrimi’nin Eski Çağ medeniyetlerindeki yerleşmeye ve ekonomiye etkilerine ilişkin eksik öğrenmelerini tamamlayabilmeleri için http://meb.ai/qfMj4l adresindeki “Ekonomik Faaliyetlerin Sosyokültürel Etkileri” videosunu izlemeleri sağlanabilir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
4	9	TAR.9.3.4	Orta Çağ’daki başlıca medeniyet havzalarının bilim, kültür ve	a) Araştırmasında belirlediği kaynaklardan Orta Çağ’daki başlıca medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanata etkilerine ilişkin bilgi toplar.	Öğrenme ve Yaratıcılık	

			sanata etkilerine ilişkin oluşturduğu ürünleri paylaşabilme	b) Orta Çağ'daki başlıca medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanata etkilerine ilişkin belirlediği kaynakları inceleyerek araştırmasına dair bilgileri tespit eder. c) Orta Çağ'daki başlıca medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanata etkilerine ilişkin kullanacağı kaynakların sınırlılığını sorgular. ç) Orta Çağ'daki başlıca medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanata etkilerine ilişkin kaynaklardan araştırmasına uygun olarak belirlediği bilgileri yorumlar. d) Orta Çağ'daki başlıca medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanata etkilerine ilişkin kanıtlara dayanarak oluşturduğu araştırmasını paylaşır. Bu bilgileri araştırma raporunda kullanmak amacıyla uygun yerlerde tarih şeridi, harita, tablo, grafik, bilgi görseli şeklinde görsel metinlere dönüştürür (SBAB1.1 Sıralama). Gruplar, ulaşılan bilgilerden hareketle kendi görüşlerini yansıtan yorumları oluşturur (OB2)	
5	9	TAR.9.3.4	Orta Çağ'daki başlıca medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanata etkilerine ilişkin oluşturduğu ürünleri paylaşabilme (Kütüphane)	Gruplar, araştıracakları konuyla ilgili hangi kaynakları kullanacaklarını ve bu kaynaklara nerede ve nasıl ulaşacaklarını öğretmen rehberliğinde belirler. Kütüphaneler, müzeler, tarihî mekânlar ve genel ağı ziyaret ederek araştırma konusuyla ilgili kaynaklardan bilgi toplar (E3.7 Sistematik Olma),(OB9 Sanat).	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
6	10	TAR.10.1.3	Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerin sosyoekonomik faaliyetleri ile yerleşme ve şehirleşme anlayışları arasındaki ilişkiyi sorgulayabilme	a) Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerin sosyoekonomik faaliyetleri ile yerleşme ve şehirleşme anlayışları arasındaki ilişki hakkında merak ettiği konuları belirler. b) İlgili konular hakkında sorular sorar (5N1K). c) Farklı kaynaklar üzerinden konuya ilişkin bilgi toplar. ç) Topladığı bilgilerin doğruluğunu değerlendirir. d) Topladığı bilgiler üzerinden Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerin sosyoekonomik faaliyetleri ile yerleşme ve şehirleşme anlayışları arasındaki ilişki hakkında çıkarım yapar. "Bu süreçte dijital ağ kaynaklarından bilgi kullanırken dijital kimliği veya kaynağın uzantısının güvenilirliğini dikkate alır (OB2)."	Gizlilik ve Güvenlik, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
7	10	TAR.10.2.5.	Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin oluşmasında şehir, kurum ve şahsiyetlerin etkilerine dair fikirler üretebilme	a) Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğini inceler. b) Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin oluşmasında şehir, kurum ve şahsiyetlerin etkilerini fark eder. c) Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin oluşmasında ilk Türk-İslam devletlerindeki benzer deneyimleri inceler. ç) Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin oluşmasında şehir, kurum ve şahsiyetlerin rolüne ilişkin fikir üretir.	Öğrenme ve Yaratıcılık

				“Osmanlı Devleti’nin ilim ve irfan geleneğinin oluşmasında şehir, kurum ve şahsiyetlerin rolüne ilişkin çözümlemeli veya dijital öykü hazırlayarak çalışmalarını sunmaları istenir (E3.7, SDB1.2, SDB2.1).”	
8	10	TAR.10.3.5.	1453-1683 yılları arasında Osmanlı Devleti’nde bilim, kültür, eğitim ve sanat alanlarında ortaya çıkan gelişmelere ilişkin oluşturduğu özgün ürünleri paylaşabilme	a) Araştırmasında belirlediği kaynaklardan 1453-1683 yılları arasında bilim, kültür, eğitim ve sanat alanlarında ortaya çıkan gelişmelere ilişkin bilgi toplar. b) 1453-1683 yılları arasında bilim, kültür, eğitim ve sanat alanlarında ortaya çıkan gelişmelere ilişkin belirlediği kaynakları inceleyerek araştırmasına dair bilgileri tespit eder. c) 1453-1683 yılları arasında bilim, kültür, eğitim ve sanat alanlarında ortaya çıkan gelişmelere ilişkin kullanacağı kaynakların sınırlılığını sorgular. ç) 1453-1683 yılları arasında bilim, kültür, eğitim ve sanat alanlarında ortaya çıkan gelişmelere ilişkin kaynaklardan araştırmasına uygun olarak belirlediği bilgileri yorumlar. d) 1453-1683 yılları arasında bilim, kültür, eğitim ve sanat alanlarında ortaya çıkan gelişmelere ilişkin kanıtlara dayanarak oluşturduğu araştırmasını paylaşır. “Öğrenciler; araştırma raporunu hazırlarken uygun başlıklar bulur, hazırladığı görselleri (OB2) metnin içeriğine uygun biçimde kullanır, kaynaklara metin içinde atıf yapar ve kullandığı kaynakları kaynakçada gösterir.” “Sunum sonrasında grupların konuya ilişkin yorumlar yapmaları sağlanır. Araştırma raporları; panel, seminer, bilim şöleni, proje fuarı veya dijital platformlarda (OB2) sunularak paylaşılabilir.”	Dijital Olarak Var Olma ve İletişim, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
9	11	TAR.11.1.2.	Lale Devri’nde Osmanlı devlet ve toplum hayatında meydana gelen değişimi tarihsel bağlamı içerisinde yorumlayabilme	a) Lale Devri’nde Osmanlı devlet ve toplum hayatında meydana gelen değişimle ilgili dönemin kaynaklarını inceler. b) Lale Devri’nde Osmanlı devlet ve toplum hayatında meydana gelen değişimi bağlamından kopmadan tablolastırır. c) Lale Devri’nin Osmanlı devlet ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimi kendi ifadeleriyle açıklar. “Öğrencilerden ulaştıkları bilgilerden yola çıkarak Lale Devri gelişmelerinin devlet ve toplum hayatında meydana getirdiği değişime ilişkin sunum hazırlamaları ve sunumu paylaşmaları istenir (SDB2.3, SDB2.1).” (Sunum Yapma)	Öğrenme ve Yaratıcılık
10	11	TAR.11.2.2.	1789-1908 yılları arasında meydana gelen siyasi, askerî ve idari gelişmelerin Osmanlı Devleti’nin yönetim ve toplum yapısına etkilerini sorgulayabilme	a) 1789-1908 yılları arasında meydana gelen siyasi, askerî ve idari gelişmelerin Osmanlı Devleti’nin yönetim ve toplum yapısına etkileri hakkında merak ettiği konuları belirler. b) İlgili konular hakkında sorular sorar (5N1K). c) Farklı kaynaklar üzerinden konuya ilişkin bilgi toplar. ç) Topladığı bilgilerin doğruluğunu değerlendirir.	Gizlilik ve Güvenlik, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık

				<i>d) Topladığı bilgiler üzerinden 1789-1908 yılları arasında meydana gelen siyasi, askerî ve idari gelişmelerin Osmanlı Devleti'nin yönetim ve toplum yapısına etkileri hakkında çıkarım yapar.</i> “Öğrenciler yazılı, görsel, basılı ve dijital kaynaklar üzerinden konuya ilişkin bilgileri toplar ve kaydeder. Araştırma sürecinde dijital ağ kaynaklarından bilgi kullanırken dijital kimliği veya kaynağın uzantısının güvenilirliğini dikkate alır (OB2).”	
11	11	TAR.11.2.4.	Osmanlı Devleti'nin sanayileşmede geri kalmasına neden olan etmenleri ortadan kaldırmaya yönelik alternatif fikirler üretebilme	<i>a) Osmanlı Devleti'nin sanayileşmede geri kalması sorununu tanımlar.</i> <i>b) Osmanlı Devleti'nin sanayileşmede geri kalması sorununa ilişkin tarafların bakış açılarını çözümler.</i> <i>c) Sanayileşme sürecine Osmanlı Devleti ile benzer dönemlerde giren devletlerin sorunun çözümü için yaptıkları uygulamaları ve aldıkları kararları değerlendirir.</i> <i>ç) Osmanlı Devleti'nin sanayileşmede geri kalması sorununun çözümü için yaptığı uygulamalar ve bu uygulamalar sonucunda aldığı kararların güncel sorunların meydana gelmesine etkilerini belirler.</i> <i>d) Osmanlı Devleti'nin sanayileşmede geri kalması sorununu çözmeye yönelik alternatif öneriler geliştirir.</i> <i>e) Osmanlı Devleti'nin sanayileşmede geri kalması sorununu çözmeye yönelik geliştirdiği alternatif önerilerin olası sonuçlarını Osmanlı devlet yetkililerinin yaptıkları uygulamalar ve aldıkları kararların sonuçlarıyla karşılaştırarak değerlendirir.</i> “Öğrenciler yazılı, görsel, basılı ve dijital kaynaklar üzerinden belirledikleri tarihsel soruna ilişkin tarafların bakış açılarını analiz eder.”	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı
12	11	TAR.11.3.3	Osmanlı Devleti'nin insanlık tarihine katkılarına ilişkin oluşturduğu özgün ürünleri paylaşabilme	<i>a) Osmanlı Devleti'nin insanlık tarihine katkılarına ilişkin araştırmasında belirlediği kaynaklardan bilgi toplar.</i> <i>b) Osmanlı Devleti'nin insanlık tarihine katkılarına ilişkin araştırmasında belirlediği kaynakları inceleyerek araştırmasına dair bilgileri tespit eder.</i> <i>c) Osmanlı Devleti'nin insanlık tarihine katkılarına ilişkin araştırmasında kullanacağı kaynakların sınırlılığını sorgular.</i> <i>ç) Osmanlı Devleti'nin insanlık tarihine katkılarına ilişkin araştırmasında kaynaklardan belirlediği uygun bilgileri yorumlar.</i> <i>d) Osmanlı Devleti'nin insanlık tarihine katkılarına ilişkin kanıta dayalı oluşturduğu araştırmasını paylaşır.</i> “Araştırma raporları; panel, seminer, bilim şöleni, proje fuarı veya dijital platformlarda sunularak paylaşılabilir (OB2).”	Öğrenme ve Yaratıcılık

26. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı (12)

Sıra	Sınıf Düzeyi	Kod	Öğrenme Çıktısı	Alt Öğrenme Çıktıları	DVE (Council of Europe, 2025)	Planlayıcı
1	12	İTA.12.2.3	Türk modernleşmesi çerçevesinde Atatürk Dönemi'ndeki devletçi politika anlayışının ekonomi alanında yapılan inkılaplara etkisini sorgulayabilme	a) Türk modernleşmesi çerçevesinde Atatürk Dönemi'ndeki devletçi politika anlayışının ekonomi alanında yapılan inkılaplara etkisi hakkında merak ettiği konuları belirler. b) İlgili konular hakkında sorular sorar (5N1K). c) Farklı kaynaklar üzerinden konuya ilişkin bilgi toplar. ç) Topladığı bilgilerin doğruluğunu değerlendirir. d) Türk modernleşmesi çerçevesinde Atatürk Dönemi'ndeki devletçi politika anlayışının ekonomi alanında yapılan inkılaplara etkisi hakkında çıkarım yapar. "5N1K tekniği aracılığıyla merak ettikleri konulara ilişkin sorgulama yapmaları istenir. Öğrenciler yazılı, görsel, basılı ve dijital kaynaklar üzerinden konuya ilişkin bilgileri toplar ve kaydeder." "Öğrenciler yazılı, görsel, basılı ve dijital kaynaklar üzerinden konuya ilişkin bilgileri toplar ve kaydeder. Bu süreçte dijital ağ kaynaklarından bilgi kullanırken dijital kimliği veya kaynağın uzantısının güvenilirliğini dikkate alır (OB2)."	Gizlilik ve Güvenlik, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	
2	12	İTA.12.3.4	Soğuk Savaş Dönemi'nin başlangıcından itibaren Türkiye'de meydana gelen siyasi gelişmelerin demokratikleşme sürecine etkilerini yorumlayabilme	a) Soğuk Savaş Dönemi'nin başlangıcından itibaren Türkiye'de meydana gelen siyasi gelişmelere ilişkin verilen kaynakları inceler. b) Soğuk Savaş Dönemi'nin başlangıcından itibaren Türkiye'de meydana gelen siyasi gelişmelere ilişkin kaynaklarda verilen bilgileri bağlamından kopmadan sözlü, yazılı, görsel biçimlere dönüştürür. c) Soğuk Savaş Dönemi'nin başlangıcından itibaren Türkiye'de meydana gelen siyasi gelişmeleri demokratikleşme sürecine etkileri açısından kendi ifadeleriyle açıklar. "Konuya ilişkin seçtiği siyasi gelişmelerden birine yönelik poster veya dijital poster hazırlar."	Öğrenme ve Yaratıcılık	
3	12	İTA.12.3.6	Soğuk Savaş Dönemi'nin başlangıcından itibaren Türkiye'de bilim, teknoloji, kültür, eğitim ve spor alanlarında yaşanan gelişmelere ilişkin oluşturduğu özgün ürünleri paylaşabilme	a) Türkiye'de bilim, teknoloji, kültür, eğitim ve spor alanlarında yaşanan gelişmeler hakkındaki araştırmasına dair belirlediği kaynaklardan bilgi toplar. b) Türkiye'de bilim, teknoloji, kültür, eğitim ve spor alanlarında yaşanan gelişmelere ilişkin topladığı bilgilerin araştırmasına uygunluğunu belirler.	Gizlilik ve Güvenlik, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık	

				c) Türkiye’de bilim, teknoloji, kültür, eğitim ve spor alanlarında yaşanan gelişmelere ilişkin kullanacağı kaynakların sınırlılığını sorgular. ç) Türkiye’de bilim, teknoloji, kültür, eğitim ve spor alanlarında yaşanan gelişmelerle ilgili olarak araştırmasına uygun kaynaklardan belirlediği bilgileri yorumlar. d) Türkiye’de bilim, teknoloji, kültür, eğitim ve spor alanlarında yaşanan gelişmelere ilişkin kanıta dayalı oluşturduğu araştırmasını paylaşır veya sergiler. “Kaynaklara uygun sorular sorarak kaynağın birinci elden veya ikinci elden olup olmadığı; kaynağın yazılı, görsel, sayısal, dijital olarak türü, yazarı, tarihi, dijital kimliği, genel ağdaki uzantısı gibi temel unsurları belirler. Topladığı bilgileri ilgili ve ilgisiz olarak ayırdırdıktan sonra araştırma konusuna uygun olanları tespit eder (E3.2). “Bu bilgileri araştırma raporunda kullanmak amacıyla uygun yerlerde tarih şeridi, harita, tablo, grafik, bilgi görseli gibi görsel metinlere dönüştürür. Ulaştıkları bilgilerden hareketle kendi görüşlerini yansıtan yorumları oluşturur (OB2, SDB2.2).” “Öğrenciler; araştırma raporunu hazırlarken uygun başlıklar bulur, hazırladığı görselleri (OB2) metnin içeriğine uygun biçimde kullanır kaynaklara metin içinde atıf yapar ve kullandığı kaynakları kaynakçada gösterir.” “Araştırma raporları; panel, seminer, bilim şöleni, proje fuarı veya dijital platformlarda (OB2) sunularak paylaşılabilir.”	
4	12	Zenginleştirme	Türk İnkılabı ve Atatürkçülük Ünitesi	İstanbul Üniversitesinin genel ağ adresi üzerinden “Gazeteden Tarihe Bakış Projesi”ni incelemeleri ve Atatürk Dönemi’ndeki Cumhuriyet kutlamaları ile ilgili gazete manşetlerinden pano hazırlamaları istenebilir. Türk Tarih Kurumunun genel ağ adresindeki belgeseli seyrederek kurumun kuruluş amaçları ve faaliyetlerine ilişkin poster tasarımları istenebilir.	Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Öğrenme ve Yaratıcılık
5	12	Ön değerlendirme	II. Dünya Savaşı’ndan Küreselleşme Sürecine Türkiye Ünitesi	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının genel ağ adresi üzerinden Cumhuriyet Dönemi banknotlarını incelemeleri, banknotlar arasındaki benzerlik ve farklılıkların nedenleri hakkında fikir yürütmeleri istenebilir.	Öğrenme ve Yaratıcılık

Not: Ek 2’ in Hazırlanmasında Emeği Geçenler: Dr. Fatma GÖZALAN ÇİÇEK (Millî Eğitim Uzmanı), Dr. Emine ŞİMŞEK (Millî Eğitim Uzmanı), Hakan ÖZARSLAN (Şube Müdürü), Merve GÜR (Öğretmen), Dr. Nigar COŞAR DİLBER (Öğretmen), Betül KARAMAN (Öğretmen), Bengü GÖLLÜ (Öğretmen), Meltem BAŞ (Öğretmen), Mahmut TAŞKIN (Öğretmen), Feyzi GÜNEŞ (Öğretmen), Musab YEMENOĞLU (Öğretmen), Semra URAS (Öğretmen), Hülya ÇETİN AYTAÇ (Öğretmen), Nurşen KAYTANCI (Öğretmen), İhsan UZUN (Öğretmen), Engin IRGAV (Öğretmen), Yücel ASLANEROĞLU (Öğretmen), Aysel KEPENEK (Öğretmen), Hülya SEZEN KANCA (Öğretmen), Dr. Ebru DEMİR (Öğretmen), Serkan KIRKESER (Öğretmen), Abdullah Taha FURKAN (Öğretmen)